

VYCHOVATEL

Měsíčník pro otázky výchovatelské, školské a katechetské

REDAKTOR FR. H. ŽUNDÁLEK

ROČNÍK XLVI V PRAZE V LEDNU 1931 ČÍSLO 1

O B S A H

Fr. Košák: Noviny a škola.

Frant. Depaulis: Sodoma objevena?

Jan Oliva: Tělesný a duševní fond žáků.

Ant. Brousil: Sv. Jan de La Salle, zakladatel kongregace Školských bratří.

Fr. Košák: Katechetská hlídka.

Fr. H. Žundálek: Přátelům Družstva Vlast.

Zprávy. — Směs. — Literatura.

*

*

*

MAJITEL A VYDAVATEL DRUŽSTVO VLAST V PRAZE II

„Vychovatel“ vychází 1. každého měsíce a předplácí se v administraci pro československou republiku celoročně 30 Kč, půlletně 15 Kč. Do ostatních zemí a do Ameriky 46 Kč. Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. Tam zasílá se předplatné, adresující reklamace, jež se nepečetí a nefrankují. — Rukopisy pro „Vychovatele“ a redakční výtisky zasílány buďtež přímo na adresu: Redakce „Vychovatele“ Praha II., Žitná ulice 26 n.

Používání novinových známek povoleno řed. pošt a telegr. v Praze č. 226.202/VI.-1924.

Vlct. předplatitel'ov a odoberatel'ov „Vychovatele“ touto cestou prosíme, aby s svoje předplatné vyrovnali, kteří tak ešte neučinili.

Snažně prosíme všechny, kdož nám dosud předplatného nezaslali, aby tak co nejdříve učinili.

Sbírka časových kázání

Družstvo Vlast začalo vydávati Sbírku časových kázání za redakce dr. Ar. Olivy, nyní Ant. Brousila. Vychází nejméně 4krát do roka. Roční předplatné 40 Kč. Dosud vyšla kázání:

Nejkrásnější vzor křesťanského života.

Cena Kč 12·80.

Kristus Král.

Cena Kč 8·20.

Kristovo sociální království.

Cena Kč 12·80.

Motivy ke krátkým nedělním promluvám.

(Vyjde asi ve 14 dnech.)

Objednávky přijímá Družstvo Vlast v Praze II., Žitná ul. 26.

VYCHOVATEL

*Měsíčník pro otázky výchovatelské, školské
a katechetské*

Ročník XLVI.

Redaktor

FR. H. ŽUNDÁLEK,

ředitel st. reál. gymnasia v. v. v Praze III.

V PRAZE 1931

TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST V PRAZE II., ŽITNÁ 26

Obsah

Dr. Josef Beran, Gabriel Schneider, zakladatel škol. sester de Notre Dame 59, 130, 250.

Vilém Bitnar, Na pamět Aloise Kolíska 277, 305.

Ant. Brousil, Sv. Jan de la Salle 11, 34, 83.

Fr. Depaulis, Sodoma objevena? 3.

— Zevnějšek M. Jana Husa a jeho učenost 124.

Štěp. Goldschmid, O častém sv. přijímání 96, 149, 197, 229.

Ludvík Huspek, Hledají se apoštolové 53.

— Katolický filmový ústav v Čsl. republice 111.

Fr. Košák, Noviny a škola 1.

— Rukověť pro katechety 30.

— Msgre Václav Kubíček 115.

— Naši jubilanti 222.

— Spolek učitelů katol. náboženství v Čechách 232.

Marie Terezie Ledóchowska, 238, 270, 292, 322.

Alois Novák, Výchova dětí hluchoněmých v duchu náboženském 204.

Jan Novák, Jak upravit katechismus? 62, 191, 264.

Mirosl. Novák, Jak se má náboženství vyučovati ve škole 36, 74, 138, 177, 267, 288, 317.

Observator, Poselství sv. Otce světu 25.

— Řím a Lambeth 71.

— Stoleté jubileum francouzské svobodné školy 87.

— Kardinál Pietro Maffi 95.

— Mužné jednání biskupů 117.

— Ze Svaté země 123.

— Nová kolej Propagandy 129.

— Albert Veliký 137.

— Boj o Katolickou akci 146.

— Z katolického světa 151, 206, 243.

— Katolické školy ve Španělsku 175.

— Sv. Terezie Ježíškova 224.

Jan Oliva, Tělesný a duševní fond žáků 8, 40, 89, 147, 201, 234.

Fr. Sláma, Slovo o charakteru 135.

Dr. Aug. Štancl, Salesiánské dílo 26.

Karel Uhl, Sv. Benedikt a jeho řád 118, 184, 260, 286.

Konst. Volařík, Vyučujme metafysice na obecné škole 79, 142.

— Hospitace 283.

Dr. Arnošt Žižka, Kulturní přínosy amerických Čechů 165, 227, 254, 295, 311.

— Mé dojmy z Čsl. republiky 281.

Fr. H. Žundálek, Sv. Antonín Paduánský 110.

VYCHOVATEL

MĚSÍČNÍK PRO OTÁZKY VYCHOVATELSKÉ, ŠKOLSKÉ A KATECHETSKÉ

ROČNÍK XLVI LEDEN 1931 ČÍSLO 1

Fr. Košák:

Noviny a škola.

Po vánocích byli někteří katecheté „mile“ překvapeni novými vědomostmi svých žáků. Když katecheta vyložil dětem, jak k narozenému Vykupiteli přišli se pokloniti tři mudrcové, hlásila se malá žačka velmi horlivě, a když byla vyvolána, hlásila udivenému katechetovi, „že to tak není, ti králové už tam v hospodě byli dříve, než se Vykupitel narodil. Svatý Josef je viděl!“ — Kdopak ti to povídal? — Náš tatínek to četl v novinách. — Ano, náš také! — volalo více dětí. A bylo to v Národní politice! — ozval se kterýsi hlas.

Zapátral katecheta a opravdu v Národní politice v zábavné příloze z 25. XII. 1930 byl článek nadepsaný: „Co se stalo v Betlemě?“ Spisovatel tam tak píše, ponechávaje volnost své obrazotvornosti, nijak se neohlížeje na prameny nejvážnější, na evangelia.

Ještě však větší překvapení čekalo katechetu v první třídě školy měšťanské, kde hoši přinesli dva výstřížky z novin a podávající je katechetovi, volali: „Pán Ježíš nevstal z mrtvých!“ A katecheta četl:

„Byly nalezeny kosti Ježíše Krista? Profesor jerusalemské university prý našel skříňku s nápisem: „Ješua bar Jehoseph“. Největší sensací archeologickou a kulturní, která ovšem bude se musiti ověřiti dodatečným badáním, oznamuje P. T.: Archeolog Sukenik z jerusalemské university našel prý ve skalním hrobě u Jerusalema kosti Ježíše Krista ve zvláštní skříňce s nápisem: „Ježíš, syn Josefův“. O svém nálezu právě přednášel v berlínské archeologické společnosti.“

A na druhém výstřížku pod obrázkem stálo:

„Velký zájem v zahraničních kruzích archeologických vzbuzuje objev profesora jerusalemské university Sukenika, jenž prý objevil ve skalním hrobě, vtesaném u Jerusalema do skály, skříňku s lidskými ostatky, na níž bylo aramejsky napsáno „Ježíš, syn Josefův“ (Jesus bar Jehosef), jak předvádí naše vyobrazení. V našich letech, kdy objevilo se již dosti sensací archeologických, jež odborníci po prozkoumání prohlásili za mistrné padělky, sluší vyčkati výsledků vyšetřování tohoto objevu, jemuž již nyní veškeren katolický tisk přisuzuje účel promyšleného útoku na Písmo svaté a zmrtvýchvstání Kristovo.“

Zkušený katecheta snadno uvede na pravou míru tyto novinářské zprávy i obsah povídky, ale je zajímavé, jak soustavně se podrývají v dnešní pokrokové době nejdůležitější pravdy víry. Správně bylo psáno před nedávnem ve „Vychovateli“, že

dnes katecheta při vyučování hlavně musí zdůrazňovati nauku o víře v božství Ježíše Krista.

K článku o nálezu kostí ve skřínce s nápisem rozepsal se výstižně a poučně v „Našinci“ v č. 16 ze dne 20. ledna 1931 náš znamenitý biblický odborník, olomucký universitní profesor dr. Jan Hejčl, dopisující člen Královské české společnosti nauk v Praze.

Prohlásil, že byl na místě, kde se nález stal, ale nález profesora Sukenika neznamená zcela nic pro důkaz, že snad v hrobě nalezeném by byly kosti Ježíše Nazaretského. Jméno Ježíš a Josef bylo časté u židů a přirozeně také na náhrobcích.

Věci chopila se dokonce i universita židovská v Jerusalemě, která prohlásila, že Sukenik nikdy a nikde netvrdil, že by v nalezených pozůstatcích byly kosti Ježíše Nazaretského a že nález naprosto nic neznačí pro domnělé vyvozování výsledků badání o tomto nález.

Ale ještě důkladněji se vyjádřil pastor Lortzing v německém týdeníku „Das neue Reich“, jak oznamuje „Našinec“ ze dne 18. února 1931. Zpráva ta je tím zajímavější, že je v ní dokonce popíráno, že jde tu o jméno Josef, a že rozšířené jméno Jehoseph dlužno čísti ve skutečnosti Jehosak. Zpráva ta zní:

„V denním tisku budí zpráva o hrobních nálezech v Jerusalemě pochopitelný rozruch. Profesor Sukenik, německý archeolog na jerusalemské universitě, přednášel v Berlíně o hrobních nálezech z let 100 před Kristem — 100 po Kristu.

Na kamenných deskách objevují se mimo jiné jména: Alžběta, Maria, Jan, Salome! Našlo se také ossuarium (schránka na kosti) s hebrejským nápisem „Ješua bar Jehoseph“ — „Ježíš syn Josefa“. Přednášející nedokazoval totožnost jmen s biblickými osobami, ale chopil se toho tisk a dovozoval to.

Znamenalo by to pro mnohého věřícího křesťana silný otřes, poněvadž by bylo v kořenech zasaženo křesťanství, kdyby zmrtvýchvstání Páně mohlo býti aspoň zdánlivě vyvráceno poukazem na nález kostí.

Bylo by možno, že by na místo velikonoční zvěsti: *„Hledáte Ježíše ukřižovaného? Není ho tuto, vstalť jest. Proč hledáte živého mezi mrtvými? Hle, místo, kam jej položili! Jděte a řekněte učedníkům jeho, že vstal z mrtvých“* — byla postavena tato: *„Hledáte Ježíše ukřižovaného? Zde jest! Nevstal z mrtvých! Co hledáte mrtvého mezi živými? Hle, zde jest skříňka s jeho kostmi! Jděte a řekněte učedníkům jeho, že nevstal z mrtvých!“* ???

Bylo sice poukazováno, že pro často užívaná jména Ježíš a Josef nedá se zjistit totožnost s Ježíšem Nazaretským. To však nestačí. Nutno dokázat, že Ježíš Nazaretský nemůže býti míněn — tento důkaz provedu.

Bylo mi hned leccos podezřelé. Alžběta odpadá předem, ježto se svým manželem Zachariášem bydlela v Jutě na horách judských.

Sv. Jan Křtitel byl v Machaeru (na východním pobřeží Mrtvého moře) sťat a od svých učedníků pohřben (Matouš 14, 12); sv. Jan Marek žil v Římě, později v Alexandrii. Sv. Jan evangelista zemřel za Trajana, asi 30 let po zboření Jerusalema. Nemohl tam tedy rovněž býti pohřben, tím spíše, že tradice uvádí místo úmrtí sv. Jana Efesus, Maria, Matka Páně, žila u něho, odpadá tedy rovněž. Jméno Salome bylo tak časté, že nikdo nemůže tvrditi, že je tím jménem míněna manželka Zebedeova.

Dále mi připadalo divným rozšíření jména Josef na Jehosef, které přichází ve Starém zákoně jen jedenkrát (žalm 81, 6), kdežto v Novém zákoně bývá zkracováno v Jose. Co se týče ossuaria, byla mi zaslána příloha časopisu: „Vossische Zeitung“ z 11. ledna, která mi přinesla vysvětlení. Jsou v ní snímky tří ossuarií. Nápis na prvním čtu také já Matthijjah. To neznamená Matouš, jak stojí pod obrázkem, nýbrž Matěj.

Na druhém ossuariu jest řeckým písmem napsáno Mariame. Rozšířené jméno Mariam = Maria (jinak Mariame) jest Novému zákonu cizí.

Třetí nápis! S úžasem jsem hned upozoroval, že poslední písmeno domnělého slova Jehoseph není p (ph), nýbrž zřetelné k (kh), tak zvané koncové. Je tedy třeba čísti: Jehosak(h). Jméno to, pokud vím, se sice nevyskytuje, dává však dobrý smysl: „ten, kterého Pán chrání“.

Tím by byla věc, jak myslím, rozřešena.

Bylo by však žádoucí, pro rozruch tím vzniklý, aby letošní velikonoce byly manifestem víry ve skutečné zmrtvýchvstání Páně. Jak to učiniti, ponechávám jiným.

Já bych považoval za krásné, kdyby na velikonoční neděli duchovní pozdravili věřící slovy: „Pán vstal z mrtvých“ — a věřící by odpověděli: „Vskutku vstal z mrtvých“ — a kdyby se věřící hlasitě a slavnostně pomodlili apoštolské vyznání víry.

Kéž by se opakovalo letos to, co vyprávějí Skutky apoštolské: „A mocí velikou vydávali apoštolé svědectví o zmrtvýchvstání Ježíše Krista.“ (Skutky 4, 33.)

Kéž by duchovenstvo vydalo svědectví, jak je psáno v prvním listě sv. Petra (1, 3): že nás Bůh „znovu zrodil k živé naději zmrtvýchvstáním Ježíše Krista!“

Potud učenci na slovo vzatí.

Naše pokrokové školské kruhy volají po vědeckých poznatcích do škol, a na druhé straně opět chtějí, aby mládež čtla tam noviny! Jak by to dopadalo s vědou, kdyby mládež čtla ve škole takové zprávy vědecky nezaručené a psané jen pro laciný úspěch dne!

Frant. Depaulis:

Sodoma objevena?

Za posledních desíletí velmi pokročila věda archeologická. Rýč a motyka objevují v útrokách historické půdy zašlou slávu dávných měst, osad a bydlíšť se vším jejich příslušenstvím. Tyto archeologické nálezy objasnily mnoho z dávné minulosti. Kope se na všech stranách. — U nás v Praze na Vyšehradě, na Moravě ve Starém Městě, na Slovensku v Děvínské Nové Vsi. V Norvéžsku mezi Tonsbergem a Asgardstrandem konaly se vykopávky a nálezy vrhají světlo do života mořských loupeživých Vikingů. V Itálii kopou znovu v Pompeji, na Krymu kopáno na místech, kde stávalo kdysi hlavní město germánského kmene Gotů Eski-Kermen. Mimo jiné budovy vykopána i dobře zachovaná křesťanská basilika z pátého století. Kope se v Egyptě i v daleké Mesopotamii.

V Mezopotamii, v okolí prastarého města chaldejského Ur, pracuje od delší doby archeologická výprava, vyslaná britským museem a universitním museem v Pensylvanii. Vůdcem výpravy je známý archeolog dr. L. Woolley. Výprava provedla již hojně vykopávek, které potvrdily celkově biblickou zprávu o potopě. Dr. Woolley ve zprávě o posledních těchto vykopávkách osvědčil, že potopa, o které mluví Písmo sv., je nepopřenu skutečností. Na základě svých badání potvrzuje učenec, že celá krajina kolem města Kiše na řece Eufratu byla dějištěm biblické potopy světa. V tato místa již dříve bylo kladeno Abrahamovo město Ur. Roku 1930 profesor Woolley pod silným nánosem země objevil tu pozůstatky staré vzdělanosti z dob kolem r. 3600 před Kristem. Z nánosů dob vyneseny byly nesčetné nápisy na cihlách a hliněných deskách, které dohromady tvoří takřka celou knihovnu. Teprve část těchto nápisů byla rozřešena. V nápisech mluví se o veliké zátopě se všemi jejími osudnými následky. Opíraje se o různé nalezené předměty, týkající se denní potřeby, podal dr. Woolley také zprávy o životě předpotopních lidí v údolí Eufratu. Ti prý bydleli v chatách ze třtiny, ale znali zbraně i výrobky kovové. Tito lidé museli mít již dost vyvinutou vzdělanost, poněvadž ve vykopávkách byly nalezeny hrnčířské výrobky, perly, ozdoby z kamene, mramoru i z alabastru a také zbytky kolovratů.

Celý křesťanský svět zajímají však vykopávky v biblické Palestině, na oné historické půdě, na níž se odehrála většina událostí popsaných posvátnými stránkami Starého i Nového zákona. Kopalo se tam před válkou, ale dnešní palestinské poměry usnadňují badatelům prozkoumání historické půdy biblické.

Jest pak radostno konstatovati, že těmito objevy jsou zprávy Starého i Nového zákona jen potvrzovány. Jak píše prof. dr. Bartoloměj Kutal (Čas. katol. duchov. 1930, strana 35 a násl.), bylo objeveno a určeno *Silo*, *Betanie* sv. Jana Křtitele a hlavně *Jericho* a *Mambre* patriarchy Abrahama.

Nejvíce však lákala badatele zpráva Písma sv. o zániku kananejských pěti měst, o nichž vypravují kapitoly 14, 18 a 19 Genese. Vypravuje Písmo sv., že v dobách Abrahamových obyvatelé Kanaanu, východně od Jordanu v jižním jeho poříčí, mnoho let podmaněni byli králi elamskému Chodorlahomerovi-Kudur Mabukovi, jehož hlavním sídlem byly Susy. Kolem roku 2100 před Kristem vzbouřili se proti němu a odpadli od něho králové oněch měst. Byli to králové Sodomy, Gomorrhý, Adamy, Seboim a Bala-Segoru. „Ti všichni sešli se v údolí Siddim, které mělo mnoho asfaltových pramenů.“ Chodorlahomer vytáhl se svými spojenci proti nim, porazil je a odváděl do zajetí, ale Abrahamovi podařilo se přemoci Chodorlahomera a spojence jeho a zastaviti další výboje krále elamského. Abraham pustil se do boje proti králi elamskému, protože mezi zajatci byl i syn bratra jeho, Lot.

Vpád krále elamského a jeho spojenců do údolí jordanského byl zajisté výstrahou obyvatelům tamním, aby zanechali nepravostí. Zakrátko však „křik o Sodomanech a Gomořanech se rozmnožil a hříchy jejich nabyly veliké tíže“. Hospodin navštívil zachránce jejich Abrahama a oznámil mu, že je potrestá. Marná byla přimluva Abrahamova, nenalezeno tam ani deset spravedlivých. Když v podvečer přišli poslové boží do Sodomy k Lotovi, lid chystal se násilím jim učiniti. Když tedy blížilo se jitro, vyvedli andělé Lota, ženu jeho a dvě dcery za město, a když slunce vzešlo nad zemí, vešel Lot do Segoru. „Hospodin pak deštěl na Sodomu a Gomorrhú síru a oheň a zničil ta města a celou okolní krajinu, všechny obyvatele těch měst a

všecko, co se na zemi zelenalo. Když za jitra Abraham odebral se na místo, kde stál s Hospodinem a pohleděl na Sodomu a Gomorrhu a na celé území té krajiny, uzřel dým vystupující ze země, jako kouř z peci.“ Půda, na níž stála města — smutně památné údolí lesní „Siddím“ — se propadla a sousední Mrtvé moře rozlilo přes ni své vody.¹⁾

Biblická zpráva o zániku měst kananejských, zvláště Sodomy a Gomorrhy, lákala odedávna badatele, kteří toužili nalézt, určit a stanovit polohu zvláště města Sodomy. Nedávno podařilo se znamenitému odborníku P. A. Mallonovi, členu papežského biblického ústavu v Římě, který proslul svými pracemi o pobytu Israelitů v Egyptě (A. Mallon, *Les Hebreux en Egypte*. Rome 1922), po dlouhých přípravných pracích nalézt rozvaliny starobylého města a v rozvalinách i okolí provést rozsáhlé vykopávky, které měly veliký úspěch a přinesly nové poznatky o území na jihovýchodním pobřeží Jordanu, nedaleko jeho ústí do Mrtvého moře. P. Mallon žije již delší čas v Palestině v přátelském poměru s arabskými tamními obyvateli a bylo mu svěřeno, aby prozkoumal svatá místa starozákonných dějů v údolí jordan-ském. Obšírné pojednání o vykopávkách podal P. Mallon papežskému biblickému ústavu v Římě, kratší zprávu o Sodomě napsal Angličan A. J. Stepstone, který s P. Mallonem žije v úzkém styku, kterou přinesla berlínská „Gartenlaube“ (1930, č. 57). Podle této zprávy a i jiných drobnějších přinášíme toto pojednání.

V prosinci 1929 našel P. Mallon při vědecké výzkumné cestě v dolním údolí Jordanu při povrchním zkoumání jednoho z četných pískových pahrbků střepiny skleněných a hliněných nádob, které jen tak na povrchu země se nenacházejí. Tyto obecně slovem „tel“ označované pískové pahrbky, ležící mezi „Vadi-el-Gharaba“ a „Vadi-Djarafa“ při levém jižním břehu Jordanu, trochu severně od Mrtvého moře, lákaly k bližšímu prozkoumání a byl to hlavně pahrbek zvaný *Teleilatghassul*. Území vykopávek tu P. Mallonem podniknutých jest malými pahrbky posetá, pro svou písečnatost nezalidněná rovina, kterou ovládá hora Nebo, vrch moabského pohoří Abarim, táž hora, se které Mojžíš spatřil zemi zaslíbenou.²⁾

První výzkumné vykopávky objevily zpracované pazourky, zlomky hmoždířů, mlecích kamenů z čediče a červeného pískovce. Tyto vykopávky byly v Jerusalemě prozkoumány a shledány tak cennými, že byl P. Mallon s francouzským archeologem R. Neuwillem pověřen, aby na oněch místech zahájil soustavné vykopávky.

Když potom za vedení P. Mallona dvacet arabských nádeníků kopalo, objeveny byly zříceniny starého města s mohutnými zbytky zdí, stavěnými do pravidelného čtverce, v jejichž středu byly zbytky zdí kruhové zděné obilnice. Některé z těchto domů jsou pěkně a pravidelně malými kameny vydlážděny. Také byly objeveny pece se zbytky popela z dřevěného uhlí, dále zbytky mlýnků a hliněných nádob. Domy jsou buď celé z cihel stavěny, nebo z cihel se základy kamennými. Cihly jsou většinou z červené, částečně však také z bílé hlíny rukama uhnětené, a u někte-

1) Je to ona část Mrtvého moře, kde je hlubší. — Mrtvé moře leží 393 m pod hladinou moře Středozemního. Část jižní, zvaná zátoka Usdumská, je proti severní — 330 m — velmi mělká — průměrně 4 m — a možno ji za doby sucha přebrodit. (Ottův Sl. Nauč. díl XVII.)

2) 5. Moj. 34. — Nebo, t. j. homole, pne se do výše 838 m nad Středozemním mořem a 1231 m nad hladinou Mrtvého moře.

rých možno ještě rozeznati otisky prstů těch, kteří je vyráběli. Proti ostatním příbytkům v Palestině vykopaným jsou tam domovní místnosti, což překvapovalo, obklopeny dvorky, na nichž lze viděti zbytky kameny roubených studní.

Zvláště jedna budova na blízku hlavní městské brány činí dojem městského panského domu a pokládá se za příbytek Lotův, v němž Lot hostil nebeské posly, kteří vybídli jej a jeho rodinu k útěku ze Sodomy k záhubě určené. Podle biblické zprávy seděl Lot u brány města, když spatřil anděly, a přinutil je vejíti do domu svého.

Po několika týdnech namáhavé práce bylo nutno vykopávky přerušiti pro veliká horka. Propadlina jordanská leží pod hladinou moře Středozemního asi 400 metrů a jest nejhlubší prohlubeninou na povrchu zemském, proto jsou tam v letních měsících ohromná vedra.

Koncem prvního období vykopávek objeven byl v okolí města podivuhodný útvar v podobě sloupu, který připomínal zprávu Gen. 19, 20, podle níž žena Lotova, která se přes záповěď andělovu ohlédla, byla proměněna v solný sloup. Útvar ten jest jen několik stop vysoký a P. Mallon vyhnul se zabývati se tím, možno-li zde hledati potvrzení oné biblické zprávy o sloupu solném neb o jeho zbytcích. Poukázal však k tomu, že židovský dějepisec Josephus Flavius připomíná takový sloup na blízku Zoaru, ve kterém spatřoval podobu proměněné postavy ženské. Domorodí Arabové, kteří se zajímají o sloup, protože i koran se zmiňuje o příběhu ženy Lotovy, pokládají vystupující skalisko u Džebel-Usdum, na jižním břehu Mrtvého moře 43 stop vysoké, které celé je ze soli a na povrchu pokryto chloridem draselnatým, za pravý sloup. Toto skalisko stojí však na jižním břehu Mrtvého moře, Segor však, kam Lot ráno vešel, když vzešlo slunce na zemi, je na východní.³⁾

Nejdůležitějším však objevem bylo, že všude byly roztroušeny vrstvy popela, které byly na hlavní ulici města více palců vysoké a pokrývaly vysoko všechna otevřená místa na dvorech. (Stopa — 12 palců = 30 centimetrů.) Všechny cihly byly jako velikým žárem splasklé, rozpraskány a na červeno zbarveny. Město a celé jeho okolí zřejmě bylo mocným požárem zničeno. Krajina kol dokola je dnes pusta, pokryta pískem a roste tu jen hloží a trní, mezi ním zvláště velmi bodlinatá rostlina Zizyphus (Spina Christi, z řádu rostlin řesetlákovitých, cicimek, roste v Asii, Africe, ale i v jižní Evropě), ze které pravděpodobně byla spletena trnová koruna Pána Ježíše.

Na jaře roku 1930 bylo znovu započato s vykopávkami a pokračováno v nich až do léta. Také vrtání bylo podniknuto. Dosud odkryté území zaujímá skoro pět tisíc čtverečních stop a podle vykopávek lze si poněkud učiniti představu o význa-

³⁾ Na východní straně Mrtvého moře, severně od jeho poloostrova zvaného El Lisan, jsou zvláštní pískové útvary, jež nynější Arabové také spojují s pamětí Lotovy ženy. Tam je skalní útvar, který slove Kalb-Lut, to jest Lotův pes, a nad ním o něco výše pak je skála zvaná Mart-Lut, t. j. Lotova paní. Obě skaliska opravdu mají podobu psa a ženy, aspoň od jedné strany dosti dobře. Žena tu stojí a věrný strážce pes stále jí hlídá. (Biblické děje a biblické osoby v pověstech Židů a Mohamedánů. Podává univ. prof. dr. Jar. Sedláček, „Vychovatel“, roč. XXVII., 67 a 68.) — Lotovu ženu až dodnes ukazují v tom neb onom sloupu solném, které rok co rok vznikají a rok co rok zanikají v sousedství moře Mrtvého v rozrytých stráních solného pohoří. (A. Špale: Kniha poutníkovy, I., 65.)

mu a kultuře starého toho města. Nejpodivnější nález pozůstává ve velikém počtu hliněných nádob s pozůstatky malých dětí. V jednom domě bylo podél zdi pod dlažbou z hliněných střepů šest takových schránek nalezeno. V jedné nádobě byla hlava chlapcova. Také kostry dospělých byly vykopány a zároveň s urnami s pozůstatky dětí k antropologickému prozkoumání do musea v Jerusalemě dopraveny.

Keramické předměty, které byly nalezeny, jsou četné a různé, dobře vypáleny a částečně jemně provedeny. Jsou to talíře, lžice a všelijaké hliněné stolní náčiní, částečně pěknými a pečlivě provedenými ozdobami opatřené. Častý vzor byl podoben rohu, který jest ozdoben vodorovnými červenými a bílými pásy. Jiné předměty jsou na koncích navrtány, takže mohly býti na šňůru navlečeny. Na jedné nádobě je znati otisk rohože, na které patrně stála, než na ní hlína uschla. To podává jasný obraz o umění pletařském za oné doby, Pěkným kouskem je malý kalich asi 25 centimetrů vysoký, s dutým podstavcem a čtyřmi držadly.

Mnoho nářadí z kamene, pazourku a kostí bylo nalezeno, nástroje, zbraně, mlýny, hmoždíře a k nim náležející paličky, kamenné nože, vrtadla. Jediným kovovým předmětem, který byl nalezen, byl malý kus měděného drátu.

Překvapovalo jemné provedení ozdobných věcí. Jsou mezi nimi opravdu pěkné umělecké náhrdelníky a náramky. Jeden kus sestává ze 40 malých bílých perlí, vedle sebe seřazených a pečlivě vyleštěných. Náhrdelníky z perleti a lastur, jiné z krvorudých kamenů, haematinonu (sklovitá hmota barvy ostře červené) a jiných pestrých kamenů. Perleť a lastury pocházejí jistě z pobřeží Rudého moře, ale rubíny a haematinon byly sem dovezeny z ciziny.

V jedné mohyle mimo zříceninu města nalezeny byly zbytky kostí muže, ženy a děcka. Kostra ženy měla náhrdelník a náramek, náhrdelník z perel, drahých kamenů, pestrých skleněných perel a lastur; uprostřed velká perla z jasné modré skloviny ve slohu egyptském. Náramek je z různobarevných skleněných perel a drahých kamenů. Také slonová kost, ametyst, jantar a onyx se střídají se skleněnými perlami. Jsou to jistě práce egyptské.

P. Mallon se domnívá, že toto město nejméně 500, ale snad i 1000 let stálo, než ke konci třetího nebo na počátku druhého tisíciletí a za života patriarchy Abrahama bylo zničeno ohromným požárem.

V údolí jordanském jsou ještě mnohé jiné zříceniny měst, ale žádná neposkytuje tolik stop po zničení ohromným požárem. Nalezené předměty ukazují na dobu, které byly mnohem dále než doba Abrahama. P. Mallon dokazuje, že u zřícenin *Teleilatghassul* všechno svědčí o tom, že se jedná o biblickou Sodomu. Zříceniny leží blízko kdysi úrodné části dolního údolí jordánského. Vystupující kouř mohl z Hebronu zcela dobře býti pozorován, jak o tom Písmo sv. mluví. Nikde jinde nelze pozorovati takových zbytků popela a jiných známek požáru. Upravené zbytky domů ukazují na Sodomu, která byla hlavním městem svazu měst na rovině. Obyvatelé byli pravděpodobně Kannanité.

Přijímáme-li s mnohými vykladači bible, že dnešní Shugar je staré Segor, máme tu také potvrzeno, že zříceniny města P. Mallonem nalezené jsou biblickou Sodomou. P. Mallon doufá, že v zimě bude moci rozšířiti vykopávky po celém území zřícenin.

Kde byla Sodoma podle vypravování Písma sv.?

Písmo sv. popisuje výpravu králů pětiměstí, jmenuje města ta od severu k ji-

hu. Nejseverněji byla Sodoma a poslední Bala čili Zoar anebo Segor na jihu. V době, když ještě města ta stála a Abraham se synem bratra svého, Lotem, vracel se z Egypta a došel až na místo, kde před odchodem tam vystavil oltář Hospodinu, postavil stany mezi Betelem a Haiem. Tam navrhl Lotovi rozdělení země, aby nebylo svárů mezi pastýři jejich, a Lot pozvednuv oči, viděl, že celá krajina jordanská jest kolkolem zavlažována až po Segor... Tu krajinu okolo Jordanu si Lot zvolil a uchýlil se na východ..., obýval v městech v okolí Jordanu a přebýval i v Sodomě... Sodomští pak byli velmi zlí a velcí hříšníci před Hospodinem (Gen. 13, 1—13).

Pohlédneme-li na mapu Palestiny nynější (R. de Riess: Atlas Scripturae Sacrae. Friburgi 1924, Herder. Tab. X.) a přijímáme-li, že Betel a Haim jsou nynější místa Beitin a Hayan, nutno hledati biblickou Sodomu odtud na východ. A skutečně skoro přesně na východě za Jordanem je Teleilatghassul, kam klade P. A. Mallon zříceniny staré Sodomy.

Nejnovější vykopávky P. Mallona dosvědčují opět pravdivost a věrohodnost biblických zpráv. Kameny a střepy mluví, ba i popel! Nejsou to pohádky, co bible vypravuje, jak mnozí nevěrci chtěli by namluviti lidu, ale historické pravdy, které věda archeologická potvrzuje znovu a znovu.

Jan Oliva:

Tělesný a duševní fond žáků.

Část další.

U života počítkového jsme viděli, že od postu přišlo se často k úplné zdržlivosti čili čistotě, zde u zálib vidíme něco podobného: od almužny přišlo se často k dobrovolné chudobě (Kirchenlexikon 2, 181). Tobiáš prokazováním almužny všeho druhu zchudl, ale to ho nermoutilo, naopak těšilo: „Neboj se, synu můj; chudý sice život vedeme, ale mnoho dobrého míti budeme, jestliže se báti budem Boha a jestliže odstoupíme od všelikého hříchu a budeme-li dobře činiti“ (4, 23). — „Žebroty ani bohatství nedávej mi: uděl toliko potřebných věcí k živnosti mé: abych snad nasycen jsa nebyl přiváben k zapření tebe a neřekl: Kdo jest Hospodin? aneb abych nouzí dohnán nekradl a nepřísahal křivě skrze jméno Boha svého“ (Přísl. 30, 8—9). — „A on pozdvih oči na učedníky své, pravil: „Blahoslavení jste vy chudí; nebo vaše jest království boží“ (Lk. 6, 20).

Od almužny přechází se někdy přímo, někdy nepřímo skrze chudobu k přejícnosti; význam přejícnosti: „Dobrymi radami přítele oslazená bývá duše“ (Přísl. 27, 9). „Nezapomínej na přítele svého v mysli své a buď pamětliv na něj ve zboží svém“ (Sir. 37, 6). L. a R. vykládají: „Stůj při příteli nejen s blahovolností, nýbrž i se skutky, protože pouhá dobrá přání nemohou mu z nouze pomoci.“

Představíme-li si v mysli své úhrnně vše, co bylo pověděno o zálibách v ohledu přirozeném i nadpřirozeném, vidíme *jak převrácené je u přemnohých rodičů vychovávání dětí po stránce zálib. Převládá tu velice hříšná žádost očí.* Na podobný hříš-

ný jev jsem ukázal při žádosti těla, zde se nám ukazuje jev analogický. Při žádosti těla mluvil jsem o přílišném přesycování dětí jídlem, o módě ženské, o tom, že mnohé děti nikdy nejsou trestány, a naznačil jsem, jak vše to ničí všechny snahy prozíravých učitelů a vychovatelů. Zde při žádosti očí musil bych analogicky mnoho z řečeného opakovati, postačí však, když čtenáře odkáží na úvahy předeslané. Zde jen stručně poukáži na specifické jevy žádosti očí u dětí.

Dětem nynějším ve veliké, až povážlivé většině rodiče vyhovují ve všem, co děti vidí a chtějí míti, a kdyby to bylo sebe více různých věcí, vše, co si děti zámánou, ochotně jim ukáží, dají, objednají. A nemohou-li hned vyhověti a děti po tom touží, chlácholí je všemožně, k jejich křiku a dupání chovají se jakoby nevšímavě — nikdy jich nezakřiknou, nikdy nepotrestají. Také málo dbají o to nynější rodiče, co jejich děti vidí v ilustrov. časopisech, ve výkladních skříních, v biografech, v plovárnách, na výletech, v táborech skautů; zkrátka: hříšné žádosti očí je teď u dětí poprávána všechna volnost. Říci teď některým rodičům, že jménem božím praví Sirach. 30 1: „Kdo miluje syna svého, často jej mrská (kárá, trestá ho, kdykoli třeba), aby se radoval v posledním čase svém a nemakal dveří bližních (aby někdy dům od domu nehledal, nežebрал chleba),“ to jim říci, považovali by jistě za hroznou urážku. A to právě je smutným příznakem naší doby ve výchování, je to výchování odloučené od pravd věčných ve zjevení božím uložených. Ale ty konce!

V jakém stavu asi nalezneme tento problém výchovatelský v příštím oddílu zájmů?

Z á j m y: po stránce přirozené: „Zájmy jsou *osobní* stránkou úkonů... Úkony jsou pravděpodobně původní prvky, kdežto zájmy, jako city, jsou pozdějším hodnocením úkonů“ (K. 105). — „Uvážíme-li vliv vzrůstu dítěte a jeho období, jako na př. fyziologické úkazy, vypadávaní mléčných zubů, počátky pohlavní dospělosti, máme dobrý všeobecný základ, jak vysvětlovati zájmy dítěte“ (K. 112). „Je pravděpodobno, že zájmy do 5 nebo 6 let omezují se daleko více na činnost nežli na věci, později vlastní věci vyvstanou; a ještě později šíří se zájmy na celou soustavu účelů, k nimž ony věci vedou“ (K. 60). King právě uvedené mínění má jen za pravděpodobné, jiní autoři na 1. místo dávají věci a teprve za ně činnost.

Zájmy pro věci užitečné (hodnoty), a to: 1. *pro jednotlivosti:* „Od 7—9 let je počátek zájmu v jednotlivostech. Prvek *příčiny* jest nyní po prvé důležitý v dětském vědomí, jeho úkony směřují nyní k účelům, které po prvé považuje za své vlastní. Hry jsou výlučně individuální, ale zápolivé 3—4 léta tohoto období. Nápodobivé hry trvají převážně až do 10 let u chlapců a u děvčat až do 11 let. Zájem chlapců při hrách dostihových jest velmi silný celé období. Zájem dívek v tomto druhu her jest vždy menší než u chlapců a upadá rychle po 8. roce“ (K. 120). — 2. *Zájem pro společné věci:* „Zájem pro *společné hry* jest u dívek menší než u chlapců. Věk, ve kterém podobný zájem vrcholí, jest kolem 12 let. Jejich oblíbené zábavy jsou panenky a skákání přes šňůru. — Skutečné *altruistní* city objevují se ve 12 letech a ovšem nejprve se zřetelem k rodičům. Ve 14. roce uznávají děti rozličné společenské ctnosti za nutné pro úspěch v *obchodu*. Tělesná činnost jest základním znakem *tajných sdružení* v těchto letech; 77% z nich tvoří sdružení loupežnická a zápasnická. Sdružení literárních, uměleckých a hudebních je v této době velice málo, pro účely náboženské zcela nepatrný počet. Chlapci v těchto letech daleko méně než

děvčata ochotni jsou účastniti se sdružení, která dospělí lidé zakládají pro ně“ (K. 130—1).

Pozornost úmyslná: „Doba mezi 2 a půl až 6 (7) lety je především doba hry. Údobí toto brzy se stane „věkem otázek“, zájmy začínající se odnášeti k vzájemným vztahům představ, bájevtorný pud je důsledkem jeho nevyvinutého ducha, napodobení jest velice důležité při zájmech tohoto údobí, nejvhodnější čas pro mimické hry“ (K. 114—5). O prvku příčiny, jenž i sem náleží, viz výše při zájmu pro jednotlivosti.

Hodnota výpovědi (dětských): „Čím menší zájem o věci, tím výpovědi jsou správnější; se zájmem roste také počet výpovědí, ale ubývá spolehlivosti“ (PR. 1911, 703). „Zájem dívek vyvíjí se pravidelněji než u chlapců, ale nedostupuje oné výše a onoho rozsahu“ (K. 132).

Zájem při káráni, trestu, týráni, trýznění: „Malé 4- nebo 5leté dítě jsouc káráno a hubováno, zdvojnásobní najednou svoji přítulnost, jako by chtělo zapomenutím přikryti mrzutost, způsobenou svými hloupými kousky. Nikdy nebývá dítě veselejší a milejší, nežli po těchto malých bouřích“ (C. 376).

Zájmy ve příčině mravní: 1. „Dobro jest s počátku ve vědomí dítěte pojmem zcela relativním; dobré věci jsou v očích větších dítek takovými pouze k jeho zájmu, k jeho potřebám a náklonnostem. Dobro jest nejvyšší abstrakcí, jež povolna se vyvodí ve vědomí kultivovaném a rozvitém. Dítě nevinné musí považovati za dobré ony skutky, které jsou jeho rodiči chváleny“ (C. 380).

Od 7—9 let je „veliký zájem o *pohnutlivé životopisy a dojemné události*, a trvá až do 11 let... *Zájem o dějiny a veřejné osobnosti* jeví vzrůst postupem let. Tak procento chlapců stoupá

od 8. roku takto: 17 17 34 50 60 69,

u dívek máme: 27 14 21 40 46 44“ (K. 120, 129—130).

2. *Zlo:* „U dítek 10—15letých setkáváme se s neuvěřitelnou silou *přetvářky*; to byly již zkaženy styky nezdravými“ (C. 404).

Zájmy po stránce nadpřirozené. Sem patří *zlá žádostivost*⁴ (vlastní hříšná zkušenost dětí³); je to nejvyšší stupeň, nejširší rozsah zlé žádostivosti. Sv. Pavel velice trefně ji vystihl slovy: „Neboť mnozí chodí, o nichž jsem častokrát pravil vám, nyní pak i s pláčem pravím, že jsou nepřátelé kříže Kristova, jichžto konec je zahynutí, jichžto Bůh břicho jest, a sláva v zahanbení jejich [jižto ve věcech hanebných slávy hledají], kteříž o zemské věci pečují“ (Filip. 3, 18—19). Slova „jichžto Bůh břicho jest“ vykládá sv. Tomáš v Summě (1. 2. q. 1. a 5) takto: „protože stanoví svůj poslední (hlavní) cíl v rozkoších břicha“. — Na jiný druh této zlé žádostivosti ukazuje kniha Moudr. 15, 12: „Ale i za to měli (pohané), že jest hříčka život náš a obcování života že jest způsobeno k zisku a že musejí odkudžkoli, i také ze zlého, zisku hledati.“

Proti tomuto nejvyššímu stupni a nejširšímu rozsahu zlé žádostivosti dává Pán Bůh „*milost*“, je to nejvyšší stupeň a nejširší rozsah milosti spasitelné (napomáhající). Sv. Pavel opět nám ji velice trefně popsal v epístole ke Gal. (2, 20—21): „Živť pak jsem již ne já, ale živ jest ve mně Kristus... Nezamítám milosti boží.“ L. a R. vykládají: „Jestliže ve všech vykoupených skrze milost křestní tento život Páně byl založen k dalšímu rozvíti pomocí vlastního spolupůsobení omilostněných

jednotlivců (Kol. 2, 6), pak může právě ten, v němž, jako v apoštolu národů, skrze nejužší, mystické žití v jedno pro všechno myšlení, chtění a jednání jediný Kristus se stal východiskem, vedením (duchem) a konečným cílem, (pak může) ve zvláštním smyslu v sobě zkusiti a před druhými i projevovati, že nežije už sám, ale že žije v něm Kristus.“ — Sv. Tomáš uvedené 2 verše ve svém Comment. vysvětluje dvojím způsobem; první výklad: „Kristus v nás obnovuje život nový, když byl dříve zničil starý život hříchu. A proto praví apoštol: žít pak jsem již ne já, což značí, poněvadž ukřižován jsem s Kristem, mám sílu (schopnost) dobře konati, již tedy ne já podle těla, protože již nemám toho starého života hříchu jako dříve, nýbrž žije ve mně Kristus, t. j. nový život, jenž nám jest dán skrze Krista.“ Druhý výklad: „O člověku se říká, že žije v tom, v čem především upevňuje svůj efekt a v čem má největší zalíbení. Proto i lidé, kteří mají největší zalíbení ve studiu nebo v lovu zvířete, říkají, to že je jejich život: každý však člověk má nějaký soukromý afekt, jímž hledí dosáhnouti, což jest jeho; když však hledá dobra jiných, říká se, že žije i jiným. Protože apoštol svůj vlastní afekt odložil pro kříž Kristův, pravil, že zemřel svému vlastnímu afektu, řka: s Kristem ukřižován jsem, t. j. skrze kříž Kristův vzdálen byl ode mne můj vlastní afekt čili soukromý afekt... Žiji pak, t. j. nežiji už já, jakožto v afektu mající vlastní dobro, nýbrž žije ve mně Kristus, t. j. jediné a pouze Krista mám v afektu a Kristus sám jest mým životem.“ — Po výkladu L. a R. a po výkladu sv. Tomáše jistě bude každému zřejmo, co myslím milostí.⁴⁾
(Pokračování.)

Antonín Brousil:

Sv. Jan de La Salle, zakladatel kongregace Školských bratří.

Část další.

Záležitosti zakladatelovy v Paříži byly vyřízeny. Měl se vrátiti do St. Yonu, ale nechtěl; chtěl zůstat v semináři sv. Mikuláše, kde se cítil tak šťastným, a tam dočkati se smrti. V St. Yonu — minil — by jen zbůhdarma ubíral místa; bratří mají teď pravoplatného představeného, také noviciátní dům je v jejich pevném držení, nemá se tam tedy dále oč starati. — Samozřejmě, nemohl nikdo s ním v tomto ohledu souhlasiti, nejméně bratr Bartoloměj. Pro tohoto byla beztoho již dlouhá nepřítomnost zakladatelova velikou obětí, neboť mu již všude scházel. K tomu byla mu pouhá myšlenka již nesnesitelnou, nechat ho v cizích rukách zemřít. Bartoloměj domlouval mu, že otec patří k rodině, že všichni bratři přejí si míti ho mezi sebou, že by bylo při nejmenším nápadným, kdyby opustil společnost, kterou sám vychoval. — De La Salle odvětil, že si nesmí nechat ujíti tak krásnou příležitost k vlastnímu posvěcení, když byl tak dlouho pracoval na posvěcení jiných atd., zkrátka nechtěl se dáti přemluvíti, takže bratru Bartoloměji nezbylo nic jiného, než obrátiti se k představeným semináře,

aby tito ho přemluvili k návratu do St. Yonu. Tak se také stalo; ač neradi, neboť všichni měli ctihodného starce rádi ve svém středu, přece přiměli ho k návratu.

Před odjezdem navštívil ještě dům Školských bratří a udělil jim naposled své kněžské a otcovské požehnání. Po dojemném rozloučení s představenými semináře opustil de La Salle v průvodu bratra Bartoloměje dne 8. března 1718 Paříž, ab yji nikdy již nespatrił.

Tak octł se zakladatel zase ve středu svých; žil však zde v St. Yonu, jako by již přináležel jinému světu — jako by se mu na zemi stýskalo a on jen po nebi toužil. Očividný pokles sil a přibývání tělesných bolestí dávaly mu jistotu, že konec jeho není dalek, a že se do St. Yonu jen vrátil, aby tu zemřel. Poněvadž pak jeho touha po smrti a po nebi nebyla snad výronem netrpělivosti, nýbrž ctnosti — po příkladu sv. apoštola Pavla — použil každého dne, o který se jeho pozemská pouť ještě prodloužila, k sebezdokonalování. Neobmezená pokora byla v poslední době života charakteristickou známkou jeho chování. Nebýti kněžského taláru a tonsury, byl by ho každý považoval za posledního ze služebných bratří. Vůči bratru superiorovi byl tak pokorným, uctivým, úslužným, že nikdo by byl v něm nehledal zakladatele společnosti a její první hlavu.

Jako dříve vyhledával i teď samotu, aby obcoval s Bohem. Bez ohledu na pokročilý věk a na tělesné neduhy modlil se i teď ještě brevři obyčejně kleče, zřídka jen stoje nebo chodě. Býval při tom úplně zahloubán v modlitbu; kdysi — bylo to v této poslední době jeho života — vypukl, mezitím co se ve své světnice modlil, oheň v pekárně. Všichni spěchali hasit, což se neobešlo bez hluku v takových případech obvyklého, ale de La Salle neviděl a neslyšel ničeho, až se pomodlil. Pak vyšel ven, spatřil ohněm způsobenou spoustu, viděl strach a bázeň bratří, ale svého klidu neztratil; vrátil se do své cely, modlil se zase — a zhoubný živel se uklidnil.

I nyní nezanedbával pro modlitbu práce. Ještě jednou sáhl k peru a sepsal „Poučení o rozjímání“; bývalo to totiž vždy jeho snahou, uvést novice do umění rozjímání. Také teď dával si od nich každodenně skládati účet o rozjímání, při čemž je upozorňoval na chyby, jichž se buď z nedbalosti nebo z nedostatku porozumění dopouštěli, a ukazoval jim, jak to měli správně konati. — Vůbec zajímal se velice o výchovu noviců. Nebyl-li ani v kapli ani ve své komůrce, byl zajisté u noviců; vyslechl trpělivě jejich stesky a nabádal je k poslušnosti, lásce a zbožnosti.

Také chovancům v St. Yonu věnoval svou péči, zvláště těm, kteří tam byli proti své vůli za polepšením, a dovedl si získati jejich důvěru, takže se rádi dávali jim vésti. Mnohé podařilo se mu docela obrátiti.

Bratry zpovídal jednou i dvakrát v týdnu s otcovskou laskavostí; v neděli a ve svátek míval pro ně duchovní přednášky.

Ještě teď, v posledních dobách před smrti de La Salleovou přidružily se k jeho tělesným i duševní bolesti, bezpochyby, aby dodaly koruně jeho ctností tím jasnějšího lesku.

Bratři ctili a milovali ho teď jako před tím, ale jako se dříve udály případy nestálosti v povolání, jež ho vždy velice bolely, tak připravil mu i teď jeden z bratří podobný žal. Ten člověk domýšlel se, že dosáhl již vyššího stupně dokonalosti a že je od Boha obdařen zvláštními milostmi. Myslil tedy, že pan de La Salle není dost osvícen, aby vedl tak vybranou duši, jako jeho a aby jí v jejím letu mohl sledovati. Vskutku nedovedl zakladatel zbavití tohoto ubožáka jeho chorobné domýšlivosti. Když všechny jeho domluvy vyzněly na plano, navrhl mu, aby se svěřil jinému knězi. Byl tedy povolán kanovník, jenž byl s ústavem Školských bratří v přátelském styku — zajisté kanovník Blain, jenž také tento případ sám v životopise de La Salleově uvádí — a ten měl také tolik trpělivosti, že vyslechl celou jeho sebechvalu. Marně snažil se ho kanovník přesvědčiti, že nemůže mítí lepšího duchovního vůdce než de La Sallea, a že je sám — ne-li ďáblem — aspoň nezřízenou duchovní pýchou posedlý. Na to prohlásil bratr, že i kanovník ten patří k lidem, kteří ničemu o vyšších cestách milosti nerozumějí. Po několika dnech přešel obstarlý již bratr zeď, uprchl a žádal o přijetí u trapistů; ti ho ovšem ihned poznali a odmrštili. Stal se pomocníkem kostelníkovým v ženském klášteře a zametal kostel; zanedlouho potom ubožák zemřel.

Hluběji zranila našeho trpitele zpráva, jež došla bratra Bartoloměje v lednu 1719, že děkan v Calais označil de La Sallea jako apelanta. Mylná zpráva ta zakládala se asi na záměně s jeho bratrem Ludvíkem de La Salle, jenž ovšem dal se svěsti a odvolával se s četnými jinými jansenisty proti rozhodnutí papežovu k budoucímu koncilu. — O své víře nedal Jan de La Salle dlouho pochybovati; ihned diktoval velmi rázně vyjádření pro bratra ředitele v Calais, jenž měl tento uvéstí ve veřejnou známost. Vyjádření znělo: „Nikdy jsem nedal panu děkanovi příležitost k podezření, že patřím mezi apelanty. Nikdy mně, drahý bratře, ani nenapadlo apelovati, anebo jen mysliti na budoucí koncil. Mám příliš velkou úctu k sv. Otci a dosti poslušnosti k rozhodnutím sv. Stolice, než abych se jimi znepokojoval. Pan děkan a kdokoliv jiný nechť se nediví, že mně se sv. Jeronýmem dostačí věděti, že papež ve své bule učení Quesnelovo zavrhl a že po autentickém rozhodnutí hlavy církve se sv. Augustinem volám: věc je u konce. To jest moje mínění v této věci, které se nikdy nezměnilo a nezmění.“

Nejbolestnější rána však byla de La Salleovi zasazena ještě krátce před smrtí.

Farář u sv. Severa stále žehral na bratry a jejich představené, že nedbají úmluvy o obcování farním bohoslužbám. Různé nepřístojnosti přinutily skutečně zakladatele, že úmluvu mezi ním a farářem uzavřenou v některých případech zanedbal. Farář obžaloval ho proto u arcibiskupa rouenského, že nedostál slovu a že se dopustil lži a podvodu. Kanovník, dobrý přítel de La Salleův, byl při této obžalobě přítomen, a jsa o nevině tohoto přesvědčen, snažil se arcibiskupa přesvědčiti, že celá věc spočívá na pouhém nedorozumění. Než vše bylo marné, de La Salle byl prohlášen za podvodníka a potrestán suspensí.

Kanovník Blain zašel ihned k chorému de La Salleovi a vyprosil si od něho vysvětlení sporné věci, aniž by byl se zmínil o jeho obvinění a potrestání. Chorý pověděl mu vše s obvyklou přímostí a otevřeností. Blain přednesl to zase arcibiskupovi, ale marně; Bůh chtěl, aby jeho služebník sešel se světa pomluven.

Kanovník Blain sám dostal rozkaz, aby na smrt nemocnému osobně a ústně oznámil, že je tento veškeré dříve mu udělené duchovní pravomoci zbaven. Blain netroufal si říci nemocnému celou pravdu bez obalu; pověděl mu jen, že se proti němu u arcibiskupské kurie připravuje bouře, jež nebude mít dobrých následků. Chorý vyslechl ho klidně.

Když se generální vikář dozvěděl, že kanovník Blain vzkaz jen neúplně vyřídil, poslal k de La Salleovi tři dni před jeho smrtí jiného kanovníka, aby mu bez obalu ztrátu vší duchovní pravomoci oznámil.

Když Blain den na to de La Sallea navštívil, řekl mu tento sám, že ho arcibiskup suspendoval. — „Ovšem,“ pravil Blain, „měl jsem nařízeno vám to oznámiti, ale srdce mi nedalo vám to pověděti.“ — „Ale já jsem přece,“ pravil umírající s úsměvem, „to vyčetl s vaší tváře.“

Poněvadž de La Salle beztoho žádných duchovních úkonů již ani schopen nebyl, nevešla suspense ani ve veřejnou známost, jen on sám nesl toto poslední pokoření, jehož se mu v jeho trudném životě dostalo, se svatým klidem a oddaností.

Sám generální vikář musil o několik dní později, když mu bratři oznamovali smrt svého zakladatele, mimovolně zvolati: „Zajisté to byl svatý muž; světec zemřel.“

Chorému vůči hledě ubývalo sil; konec jeho blížil se neodvratně.

Čtyři dni před smrtí napsal vlastnoručně následující závět: „Já nížepodepsaný kněz, Jan Křt. de La Salle, jenž ležím chorý ve světnici blízko kaple domu St. Yonu, v rouenském předměstí sv. Severa, chci závětí uspořádati své ještě zbývající záležitosti. Především poručím Bohu svou duši a potom všechny Bratry křesťanských škol, s nimiž mne Bůh tak úzce spojil. — Nade všechno odporučím bratřím, aby se církvi bezpodmínečně podrobili, zvláště v nynějších smutných dobách, a to mají dokázati tím, že se nikdy a v ničem neodchýlí od učení římské katolické církve; ať si stále připomínají, že jsem poslal dva bratry do Říma na znamení, že jejich společnost s milostí boží vždy chce býti římské církvi poslušnou. — Dále odporučím bratřím něžnou úctu k božskému Spasiteli, velikou lásku k nejsvětější svátosti oltářní a k modlitbě vůbec; také mají pilně uctívati blahoslavenou P. Marii a patrona a ochránce svého ústavu, sv. Josefa. — Nechť všichni plní povinnosti své horlivě a nezištně, jsouce slepě poslušni svých představených, jelikož to vše jest základem a záštitou vší dokonalosti řeholní...“

Když se farář u sv. Severa dozvěděl o povážlivém stavu nemocného, spěchal k němu, projevil mu svou soustrast a napomínal ho k trpělivosti. Když ho viděl tak klidného, až skoro lhostejného, mysli farář, že snad nemocný ani neví, jak je blízek smrti, a pravil mu: „Víte snad přece, že se vám blíží hodina smrti a že se potom musíte dostavit před soudnou stolicí boží.“ — S největším klidem odvětil na to de La Salle: „Vím to a podrobuji se úplně rozhodnutí božímu. Osud můj jest v jeho rukou — staň se vůle jeho!“

Farář poznal z toho, odkud u umírajícího tento klid pochází, a dříve než odešel, smířil se s ním pro neshodu, kterou spolu měli a pro kterou byl ubohý trpětel dokonce i suspensí potrestán.

(Pokračování.)

Katechetská hlídka.

Ř í d í F r. K o š á k.

Katecheté laici.

Sněm tridentský nařídil farářům a horliví biskupové se o to přičiňovali, aby bylo pilně katechisováno. Protože však byl na mnohých místech nedostatek kněží, chápali se vyučování katechismu laici a tak vznikaly společnosti, jejichž členové podporovali farní duchovenstvo v katechetické činnosti. Společnosti ty časem měnily se v bratrstva s určitými sliby. Papež Pius V. r. 1571 potvrdil „bratrstvo křesťanského učení“. Některé ze společností těch a bratrstev, přijavše vyšší sliby, změnil se v řády, jako na př. somaskové, piaristé, otcové křesť. učení a jiní, ale i tu podrželi hlavní úkol svého původního založení — věnovati se náboženskému vyučování a křesťanské výchově. Když potřeba toho nevyžadovala, poklesly ony původní společnosti, aby za čas jinde pozměněně byly obnoveny.

Tak založil v Bologni pro vyučování mládeže šlechtic Caesar Bianchetti bratrstvo bez slavných slibů. Roku 1822 vznikla společnost „bratří křesťanského učení“ v Lotrinsku za tím účelem, aby na venkově ve školách vyučovali. Podobně r. 1845 byli založeni „bratří křesť. učení“ v Ehlu v Dol. Alsasku, aby vychovávali mládež mužskou a vyučovali na školách obecných.

Jiný čas, ale též potřeba vyvolává totéž pod jiným jménem a jiným uspořádáním. „Sdružení dam, které vyučují katechismu děti v římských farnostech“, bylo založeno sl. E. Caimari. Papež Pius XI., přijal zakladatelku a 200 osob — učitelek a dětí — kterým v promluvě doporučoval pilné studium katechismu. U nás r. 1930 založen „Spolek laických učitelů katol. náboženství“ (dám i pánů), který čítá přes 60 členů a utěšeně se rozvíjí. (Viz: Vychovatel 1930, čís. 10.)

Co souditi o laických katechetech?

Redaktor rozhledů „Na hlubinu“, ThDr. prof. P. Silv. Brait O. P., odpovídá na otázku předloženou mu z oněch kruhů v čís. 8.: „J a k s e d í v á m n a l a i c k é k a t e c h e t y ? Tak, jak se na ně dívá církev, totiž s nesmírnou vděčností, neb to je jeden z nejkrásnějších apoštolátů. Když vy, učitelky a úřednice a jiné, ještě ke své běžné práci se připravíte na zkoušky a pak učíte buď za „Zaplať Pán Bůh“ nebo za ten nepatrný honorář, jak nemíti radost, že to ještě není s námi zlé, že jest ještě hodně duší obětavých, hodně duší, které jsou ochotny vše obětovati pro království boží. Ovšem, my doufáme, že právě tato vaše obět vyprosí nám milosti boží, že budeme mít dosti svých kněží a pak to, že bude církev si moci svobodně vyučovati a ještě lépe to své náboženství, než v dnešní škole, kde, co kněz postaví, deset jiných mu boří. My pevně doufáme, že jednou křesťanský lid sám si vezme to, co mu patří podle poslední encykliky papežské, totiž výchovu svých dětí, již mu stát nedal a na niž má v prvé řadě a především právo Bůh a proto jeho církev a pak rodiče, jimž tyto děti byly svěřeny. My pevně doufáme, že dnešní monopol, dnešní etatismus čili zbožnění státu a pověra o všemohoucnosti státu se též jednou zhroutí, jako se zhroutily všechny legendy. Na ten úmysl pracujte a na ten úmysl oběťte svou

laickou pomoc, aby Pán poslal své dělníky na svou vinici a aby byla vinice vrácena vinařům.“

Hrozen vyzvědačů — trs banánů?

Ve čtvrté knize Mojžíšově XIII. 24. čteme o vyzvědačích, které Mojžíš poslal, aby prohlédli zemi Kanaan: „Když přišli až k „Hroznovému potoku“, uřezali ratolest s hroznem a dva muži nesli ji na tyči“... Prof. dr. Hejčl poznamenává: „Dosud lze nalézt v Syrii hrozny 5—6 kg. Vyzvědači utrhlí hrozen i s ratolestí asi proto, aby jej celý a neporušený snáze donesli do tábora, a pak že hrozen utržený s ratolestí nezvadne tak brzy. Proto též, aby snáze donesli hrozen neporušený, napíchli jej na tyč, a nesli jej dva muži.“ — Josef Kořenský ve „Zvonu“ r. XXXI. v článku: „Rajské ovoce dávných mudrců národním pokrmem“, píše na str. 145: „... V někdejší zemi Kananejské... řezali na rajském stromě ratolest s jedním hroznem tak velikým, že jej nesli na sochoře dva. Hrozny toho rozměru a té váhy mohly prý dozrávat pouze na mohutné bylině, podobné stromu a známé v pradávné řeči indické neboli sanskritu jakožto *modša*, v arabštině *mouz*, u Egyptanů *musa*, u Malajců *pisang* a u jiných národů *banana*. — Staré letopisy indické dotýkají se památné a blahodějné té rostliny na mnohých místech a mluví o ní jako o bytosti posvátné. Svou živitelku spatřovali v muse lid prostý i osvícení mudrci indiští a odpočívali po práci ve stínu musových listů úžasně širokých a dlouhých. Nejednen učenec staroindický živil se banánkami od útlého věku až do pozdního stáří a velebil musu jako strom rajský... Stromovitý banán byl oblíben také u asijských umělců, a jeho obrazy zůstavili po sobě jak dávnověcí malíři, tak i sochaři budhističtí.“ — Ve zříceninách božiště borobudurského uprostřed Javy, píše Kořenský dále, „spatřují se v troskách také sochařské výtvary, ve kterých poznáváme věrnou podobu rajského stromu i s mohutným hroznem banánek“. (Hrozen má průměrně 150 banánek.)

Královská česká společnost nauk v Praze,

uznávajíc zásluhy olomouckého profesora dra Jana Hejčla o vědu, zvolila ho ve své řádné schůzi dne 14. ledna 1931 svým členem dopisujícím. Jak známo, Královská česká společnost, založená již r. 1779, tedy před 150 lety, jest vlastně naše první a nejstarší česká akademie věd. (Regia Societas Scientiarum Bohemica Pragae.)

Litoměřický biskup Dr. Josef Gross

zemřel dne 20. ledna 1931 ve věku 65 let a 21. roku svého biskupování. Vděčně vzpomínáme jeho ochoty, když na žádost o jménech profesorů katechetiky, kteří od počátku vyučovali na biskup. učilišti v L., obratem odpověděl a vše zařídil, aby žadateli dostalo se potřebných informací.

Reforma měšťanské školy.

Nová učebná osnova pro školy měšťanské uplatňuje zřetel k životní praxi. Rozvrh učiva je uspořádán tak, aby zatím nepovinné čtvrté ročníky byly pokračováním toho, čemu se učilo v ročnících předcházejících, ale aby také při tom třetím ročníkem škola se logicky končila. Některým předmětům věnován bude větší počet hodin. Tyto předměty v dalším ročníku se již vůbec pak nepřednášejí. Tím získá

se zase větší počet hodin pro jiné předměty. Ve třetím a čtvrtém ročníku si může každý žák voliti libovolně pět hodin týdně z těch předmětů, v nichž se chce zdokonaliti. Do vyučování se zavádějí pracovní metody. Umožňuje se laboratorní studium přírodovědecké, ponechává se dosti času na vědecké vycházky, učí se podle rozhlasu, pomocí promítacích přístrojů. Učivo se nebude zbytečně opakovati, zato věnuje se dosti pozornosti biologii člověka, zařízením zdravotnickým, budí se pochopení pro vynálezy technické, doporučuje se žákovská samospráva, meziškolní korespondence, četba několika učebnic téhož předmětu, užívání příruček a naučných slovníků v žákovské knihovně. Konečně se zavádějí společná shromáždění žactva, výchovné kampaně a jiné prostředky. — Jenom na hlavní věc, život nábožensko-mravní, se v osnově nepamatuje. Naopak! Vodítkem výchovy mají býti zásady občanské výchovy, samozřejmě ateistické. Proti tomu se postavil katolický tisk a naši poslanci vykonají zajisté potřebné kroky, aby náboženství nebylo vyhozeno ze IV. třídy měšťanské školy nebo dokonce z celé měšťanky.

Státní hymny.

Ministerstvo vnitra oznamuje: Vláda se usnesla, že státní hymnu československou tvoří prvá sloka písně „Kde domov můj“ a prvá sloka písně „Nad Tatrou se blýská“; při hraní a zpěvu hymny sluší vždy toto pořadí slok zachovávat. — Obě hymny v německém překladu otiskl „Prager Abendblatt“ 31. prosince 1930. To je tedy jaksi úřední tekst německý.

V nových osnovách pro obecné školy

je vypuštěno, že při vyučování občanské nauce a výchově lze využítí prvků náboženských, což ve starých osnovách bylo.

Abstinentní hodiny na školách v ČSR.

Na Podkarpatské Rusi zavedl zemský úřad, který má své sídlo v Užhorodě, zajímavou novinku. Před ukončením školního roku na všech středních školách podkarpatskoruských budou zavedeny dvě hodiny vyučovací, které jsou věnovány proti-alkoholnímu poučování všech žáků.

Legitimace pro 33% slevu na dráze.

Podle výnosu min. železnic č. 51182-III-3 z 26. XII. 1930 zvýšeno sepisné na legitimaci 33proc. slevy pro jednu jízdu z 2 Kč na 4 Kč, počínajíc 1. lednem t. r. Legitimace pro II. třídu činí 8 Kč. Kolek pro 4 Kč legitimaci jest i nadále 50haléřový, pro 8 Kč kolkovné 1 Kč. Prázdninová průkazka bude stát pro III. tř. 35 Kč, pro II. tř. 40 Kč.

Odpustky za vyučování náboženství.

Plnomocné odpustky za obvyklých podmínek mohou získati dvakrát v měsíci všichni, kdož nejméně dvakrát měsíčně aspoň po půl hodiny vyučují katechismu, ale také i ti, kdož na tomto vyučování mají účast. Za každé jednotlivé vyučování a učení katechismu udělila sv. Stolica neplnomocné odpustky 100 dní. (Lit. Apost. z 12. března 1930.)

Zákon o vánočním příspěvku státních zaměstnanců

byl s datem 30. října publikován ve Sbírce zákonů a nařízení pod číslem 144, a tím nabývá právní účinnosti.

Jón Svenson

že jest nejoblíbenějším německým katolickým spisovatelem pro mládež, psáno bylo ve „Vychovateli“ r. 1928 na str. 45. Podán tu jeho životopis a krátký výčet a obsah jeho spisů. Bylo vysloveno přání, aby jeho spisy byly přeloženy a dostaly se do rukou české mládeže. Právo k překladu získal P. J. Hrubý T. J., který v Lid. listech otiskl Svensonův článek: „Jak jsem se stal katolíkem“, a vydává v Rané setbě spis Svensonův: „Na Skipalónu. Život hochů na Islandu.“ Doufáme, že i jiné jeho spisy brzo budou přeloženy do češtiny. Svensonovy spisy jsou světovými perlami a sláva jeho jména se rovná oblibě jeho spisů.

Nový katechismus,

zpracovaný kardinálem Gasparrim, o němž se psalo, že má býti jako úředně církevní zaveden v celé církvi, jak sám kardinál Gasparri prohlašuje, je dílo jeho soukromé, vytištěné sice ve „Vaticana“, ale na jeho vlastní útraty, že se při jeho skládání sice dotazoval na úsudky různých biskupů a bohoslovců, že se překládá do jiných jazyků, ale že dáno biskupům docela na vůli, zavedou-li jej nebo ne. Biskupové Spojených států severoamerických rozhodli, že zavedou do svých škol tento nový katechismus.

Kursy pro středoškolské učitele náboženství v Italii.

Katolická universita v Miláně zorganizovala kursy pro učitele náboženství na středních školách. Je v nich zapsáno 841 osob, z toho 688 kněží, 64 řeholnic a 79 laiků. Z kněží je 52 řádových, mezi laiky 58 žen a 21 mužů.

Otázka náboženského vyučování v Jugoslaviji.

Jihoslovanský ministr vyučování Maximovič chtěl vyučování náboženství v obecných a středních školách omeziti na nejmenší míru, ba skoro vyloučiti. Většina ministrů však se proti tomu postavila a poukazuje, že nárokům katolické církve v této věci nutně plně vyhověti. Z toho vzniká krise v ministerstvu vyučování. Zvláště se zasadili biskupové jihoslovanští o vyučování náboženství na všech středních školách; jejich žádosti bylo vyhověno.

Vzácný starý katechism.

Na universitě v St. Louis v Severní Americe byl vystaven katechism ve španělské řeči psaný, který jest prvou knihou, která byla tištěna v Sev. Americe, sto let před založením tiskárny cambridgské. Jest nazván „Doctrina Brevis“ a byl vydán P. Janem Zumarragou, prvním biskupem mexickým v Mexiku. Tohoto katechismu je zjištěn toliko jediný exemplář, který patří sbírkám „Hispanské společnosti v Americe“. Exemplář se uchoval ve velice dobrém stavu, jenom vazba poškozena, takže bylo nutno dáti novou.

Zprávy.

Katecheta postavil kostel. Dne 7. září 1930 byl posvěcen nově zbudovaný chrám Krista Krále v továrním městě Velké Prahy, ve Vysočanech. O 8. hod. byl přivítán světitel J. M. biskup a generální vikář dr. Ant. Podlaha slečnou Paclíkovou, posvětil pak chrám a sloužil u oltáře krásně vyzdobeného první mši sv. za přísluhy městského vikáře msgra Procházky, bratří Olivů, rady Klésla, kaplana Titla, katechety Vajse a jiných. Chrám byl naplněn do posledního místa a věřící kupili se ještě i venku kol chrámu. Při mši sv. přistoupily dívky vysočanských škol a hojně věřících k sv. přijímání. Pak vystoupil ndp. biskup dr. Podlaha na kazatelnu a měl krásnou řeč, která výstižně vylíčila dějiny a význam této slavnosti. Prohlásil v podstatě: S radostí zavítal jsem dnes mezi vás a posvětil tuto novou svatyni. A když kochám se pohledem na její prosté, ale ladné prostory, vzpomínám s pohnutím zásluh zdejšího katechety dp. *Arnošta Olivy*, který přes všechny překážky staral se o vybudování této svatyně, a vzdávám díky jemu a všem, kteří se o tento úkol zasloužili. A byl to úkon nesnadný. Místo a stavba vyžádaly si nákladu milionu Kč, což opatřeno sbíráním příspěvků, k čemuž dáno bylo církevní schválení r. 1919. Dne 6. října 1929 byl posvěcen základní kámen. Sv. Otec Benedikt XV. věnoval k tomuto účelu 50.000 lir (s úroky 200.000 Kč), J. M. arcibiskup dr. Frant. Kordač 250.000 Kč, výbor 30.000 Kč, řed. Em. Biskup 30.000 Kč na varhany, nejmenovaní manželé na sochu Krista Krále 20.000 Kč a svaz vysočanských továrníků 15.000 Kč. Velké zásluhy získal si kostelní výbor s předsedou dp. Arn. Olivou a protektorkou paní B. Freyovou. Hlavní oltář je dílem prof. Pešana, postranní oltáře a obrazy jsou dílem Zikmunda Rudla. Světitel vyzval pak věřící, aby vážili si tohoto kostela a konali věrně své náboženské povinnosti. — Vylíčený průběh svědčí o houževnaté pili a práci dp. arcibiskupského notáře Arnošta Olivy, bývalého předsedy

Družstva Vlast a býv. redaktora „Vychovatele“. Blahopřejíce dp. Arnoštu Olivovi k provedení tak vznešeného díla, přejeme mu, aby mohl v brzkú dokončiti tento úkol účelným vnitřním vyzdobením chrámu, k čemuž jistě dobrodinci podají ochotně pomocnou ruku. fž.

Nové školské zákony. Pro rok 1931 chystá ministerstvo školství a národní osvěty v oboru školství národního zejména novou úpravu normálních osnov učebních pro školy měšťanské. Valnou část roku zabere redakce řádu školního a vyučovacího pro školy obecné a měšťanské v komisi expertů pro to zřízené, s kteroužto prací má jíti souběžně úprava zvláštního školního a vyučovacího řádu pro školy pomocné. Bude pokračováno ve zřizování škol pro děti nezaškolené a ve stavbách nových potřebných budov školních na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. V této věci chystají se i nové osnovy zákonů o státních zárukách za úvěry pro stavby škol, prováděné obcemi, pak osnova vládního nařízení o úpravě školních budov a jejich zařízení, jež bude znamenati revisi a sjednocení starých předpisů. Podaří-li se dosíci souhlasu v otázkách finanční úhrady, bude obnoveno projednávání osnovy zákonů o tak zvaných újezdských měšťanských školách, o čtvrtých třídách závěrečných po měšťanských školách, o okresních školních inspektorech, o nestátních staropensistech učitelských na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, o právních poměrech nestátních učitelů v těchto zemích a o mateřských školkách. Bude-li pak sjednána dohoda v některých otázkách politických, dojde k předložení osnovy o nové úpravě správy školské.

Čeho žádá učitelstvo? Valná schůze zastupitelstva Svazu učitelstva čsl. v Praze 2. ledna usnesla se na resoluci, z níž vyjímáme: Je nutno vydati co nejdříve nařízení o započtení služební doby, o služební povinnosti učitelstva, o náhradě služebních výloh, o pensijních předpisech a o titulech. Velmi je třeba vydati zákon o započítání vojenské presenční

služby. Učitelstvo odmítá nejrozhodněji omezování rozpočtové samostatnosti místních školních rad. Bude přední starostí školních činitelů, přičiní se o brzké vydání nové, moderní služební pragmatiky. Víťame zřízení komise při ministerstvu školství pro reformu řádu školního a vyučovacího. Úprava hmotných poměrů učitelstva, provedená zákonem čís. 144 o vánočním příspěvku, nijak neodpovídá skutečným drahotným poměrům. Žádáme podle zásady parity, aby také učitelstvu dostalo se úměrného platového zlepšení. Platy učitelstva měšťanských škol buďtež upraveny tak, aby nebylo poškozováno nezaviněným přestupem na obecnou školu. Naturální byty ředitelské a učitelské nebudte rušeny a všemu učitelstvu buď zajištěno slušné bydlení. Otázka úhrady osobního nákladu školského naléhá na brzké řešení. Žádáme co nejdůrazněji, aby byla provedena zásada, stanovená v § 35 zákona o školské správě čís. 292/20, podle níž celý osobní náklad na učitelstvo nese stát, a aby učitelstvu národních škol byl přiznán charakter státních zaměstnanců. Ve školské správě je třeba uplatnit demokratické řády, přiznati rozhodující vliv zástupcům občanstva a učitelstva ve sborových úřadech školských, zavéstí přímou volbu zástupců a decentralisovati správu. Zemské a okresní konference učitelské buďte ihned obnoveny. Hmotné poměry okresních školních inspektorů buďte lépe upraveny. Při ministerstvu školství budiž zřízen odborný referát domácích nauk a pro tělesnou výchovu. Buď co nejdříve uzákoněna osnova o újezdských školách měšťanských, o čtvrtých ročnících měšť. škol a o mateřských školách. Zákon restriční č. 286/1924 buď zrušen. Buď vypracován jednotný reformní plán pro veškeré školství ve státě. Základní podmínkou dalšího rozvoje československého školství jest úplné vysokoškolské vzdělání učitelstva. Pro školy měšťanské buďte vydány nové učebné osnovy v duchu dnešních pedagogických ideí a j.

Vzrůst žactva v čsl. republice. Zápisy do středních škol na školní rok 1930-31 ukázaly stoupnutí počtu nových žáků z loňských 13.931 na 19.182 (pro zajíma-

vost se uvádí, že tentýž vzrůst nového žactva jeví se i na měšťanských školách). Všeho žactva je nyní 97.291, a to na československých ústavech 69.453, na německých 21.717, na maďarských 3563, na ruských 2112 a na polských 446. Proti loňsku přibýlo 5044 žáků. S přírůstkem žactva stoupl i počet pobočných tříd, jichž bylo na státních ústavech otevřeno 571, na nestátních 16, celkem o 55 více než loni.

Do českých veřejných národních škol pražských letos bylo zapsáno 60.640 dětí. Zřízeno bylo 305 tříd na měšťanských a 875 na obecných školách. Otevřeno bylo 346 zatímních poboček na obecných, 20 zatímních poboček na měšťanských a 47 čtvrtých ročníků. Pokusné diferencované obecné a měšťanské školy jsou v Nuslích, Michli, Hostivaři, Kobylisích a v Praze II., Na Karlově. V Praze I.-VII. stravováno bude 840 dětí. V Košířích 270 dětí. V Bubenči před vstupem do Král. Obory zřízeno bude zatímní dětské hřiště nákladem 22.000 Kč. Nové budovy otevřeny po výstavbě v Žižkově a v Dejvicích; měšť. školy chlapecké i dívčí v Bubenči podrobeny budou menším stavebním úpravám.

Nové učební osnovy pro měšťanské školy. Podle informací „Práva lidu“ připravuje ministerstvo školství nové učební osnovy pro školy měšťanské. Zavádějí se jimi některé novoty. Tak na příklad žáci dvou posledních tříd budou míti možnost voliti si dva praktické předměty, má býti přihlíženo k větší samostatnosti žáků a pod. Na školách budou zavedeny t. zv. všeobecná shromáždění, jejichž program mají žáci vyplniti pokud možno sami.

Nové předpisy pro středoškolské maturity. V lednovém Věstníku ministerstva školství a národní osvěty vyhlášují se nové předpisy o zkouškách dospělosti na středních školách, jimiž se vychází vstříc přáním, která z odborných kruhů byla v poslední době často pronášena. Vydané předpisy mají zřetel k dnešním osnovám středoškolským a typům těchto škol.

Je všechno ve škole v pořádku? Socialistické listy vychovaly učitelstvo v nenávisti proti katolické církvi. Nyní se mu

VYCHOVATEL

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství

Ročník XLV.

Redaktoři:

ARNOŠT OLIVA,

*katecheta měšťanské školy v Praze-Vysočanech
(číslo 1—7)*

a

FR. H. ŽUNDÁLEK,

ředitel st. reál. gymnasia v. v. v Praze III.

V PRAZE 1930

TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST V PRAZE II., ŽITNÁ UL. 26.

za to dostává odměny od komunistů. „Rudé právo“ vyzvalo v dětské hlídce školní děti, aby mu psaly o učitelích, kteří nadávají, bijí a štvou proti bolševikům. fž.

Tančírny a mládež. Přístup do tančírny v Praze bude zakázán mládeži do 16 let. Již byl nejvyšší čas. fž.

Požadavky slovenského učitelstva. — Přednosta referátu ministerstva školství v Bratislavě, ministerský rada Jaroslav Hendrych, přijal 30. ledna 1931 zástupce svazu slovenského učitelstva, kteří mu přednesli požadavky učitelů na Slovensku. Předsednictvo svazu žádá především, aby co nejdříve byly zahájeny práce za příčinou postátnění škol a učitelstva, aby byl zrušen výnos, kterým byla zvýšena protizákonně míra vyučovací povinnosti učitelů měšťanských škol, aby obecné školy nebyly spojovány správou, aby zemskými školními inspektory byli jmenováni jen odborníci z učitelstva národních škol a nikoli středoškolské profesoři a aby učitelům, kteří se účastní okresních učitelských porad, svolávaných okresními školními inspektory, bylo hrazeno cestovné. Přednosta úřadu uznal oprávněnost učitelských požadavků a slíbil, že jim věnuje zvýšenou pozornost. Vzhledem k učitelským poradám, které okresní školní inspektori svolávají, poznamenal, že ještě v tomto roce budou vydány instrukce pro školní inspektory. K tomu dodáváme, že sociálně demokratický ministr školství a zvláště jeho rádcové z učitelských vrstev mají políčeno na církevní školy. Hledají proto cest, aby je mohli zestátniti. Proto tedy liberální učitelé žádají za zestátnění církevních škol a jejich učitelstva. Je potřeba věnovati pozornost této podkopné práci soc.-dem. učitelstva. fž.

Školy na Slovensku. Na Slovensku je 2988 škol státních, 310 obcí vydržovaných, 4575 církevních a 10 soukromých obecných škol, dále 563 měšťanských škol státních, 18 škol vydržovaných obcí, 84 církevních a 3 soukromé měšťanské školy; opatroven je 73 státních, 35 vydržovaných obcemi, 36 církevních a 14 soukromých. fž.

Čeština v rumunských školách. Tamější ministerstvo vyučování rozhodlo,

aby na středních školách bylo zavedeno vyučování češtině, polštině a srbochorvatštině. Češtině se započne již v příštím školním roce vyučovati v Bukurešti a Kluži.

Hnutí proti přetěžování mládeže učním. V Anglii a Francii připravují velké vyučovací reformy podle návrhů lékaře fakulty sorbonské profesora Lesage. Ten tvrdí, že pro děti od 6—7 let má být zavedeno dvouhodinové vyučování denně, od 7—11 let nejvýše 4 hodiny, v gymnasiích 5—6 hodin, do čehož započtena je i žákova příprava, takže faktické vyučování sníží se na 3—4 hodiny denně. Rozhodně prý mládež do 18 let nemá se denně učit před osmou hodinou ráno a večer po 19. hodině.

Školní docházka do 15 let. V Anglii schválila dolní sněmovna 21. ledna 1926 proti 238 hlasům ve třetím čtení vládní předlohu zákona, kterým se povinná školní docházka prodlužuje o 1 rok, to jest se 14 do 15 let věku.

Vítězství křesťanského učitelstva v Dolních Rakousích. Při volbách do kvalifikačních a disciplinárních senátů v Dolních Rakousích získala kandidátní listina křesť. soc. učitelstva poměrnou většinu. Dostala 2300 hlasů (r. 1928 — 1556 a r. 1924 — 1146) a 37 mandátů pro obecné školy (27, 12) a 29 pro školy měšťanské (25, 15). Křesťanské učitelstvo bude tím míti v zemské komisi dvoutřetinovou většinu.

Slovanské menšiny v Itálii. Podle sčítání lidu z r. 1910, které stranilo Italiánům, žilo na území gorickém 148.992 Slovinců a jen 17.949 Italiánů. V Istrii žijí Italiáni jen v městech, jinak jest obyvatelstvo chorvatské. V samotné Rjece, která měla 49.646 obyvatelů, bylo rakousky počítaných Italiánů jen 24.212. A přece psaly fašistické noviny, že je potřeba žádati opravy mírových smluv a ochrany menšin. Fašistická láska k menšinám se projevila násilným poitalšťováním jmen, prováděným podle výnosu z 10. dubna 1926. Stalo se tak za souhlasu Mussoliniho. Zákonem z 8. března 1928 se znemožňuje používati slovanských jmen křesťanů. Rodná jména Antonovič, Milanovič, Stjepanovič mají se měniti v Antoni, Milani, Stephani. V listopadu ro-

ku 1928 vyučovalo na jihoslovanském území, které připadlo Itálii, 827 chorvatských učitelů, potom bylo nařízeno vyučování italštině a učitelé byli propuštěni až na 40, kteří uměli italsky, a ti byli posláni ve školním roce 1927/28 do starých italských krajín. Školy slovanské byly zrušeny. Slovanských časopisů bylo několik. Vycházely až v 5000 výtiscích. Slovinský deník „Edinost“ v Terstu měl 12.000 odběratelů, slovanské časopisy musely nejdříve uveřejňovati též italský text, potom byly zastaveny. Úřady fašistické věnují velkou péči Slovanům. To, co se stalo, bylo ještě málo a proto poslední útok byl nyní učiněn na kostely, kde ještě byla kázání a modlitby slovanské. Úřední list „Popolo d'Italia“ žádá, aby na základě konkordátu byly diecése nově upraveny, aby biskupské stolce byly vráceny italským prelátům a aby bohoslužby byly poitalštěny. Tak se projevuje italský mrav proti „demokratickému nemravu“ druhé Evropy v otázce menšinové, pro kterou chce fašistická diplomacie pracovati. fž.

Obět spiritismu. V Budapešti byla zatčena M. Wunderlichová, vynikající členka tamní spiritistické obce; léčila nemocné — prý silou svých roentgenových očí. Na paní Wunderlichovou bylo učí-

něno podání u policie, že se plete do oboru lékařského. Policie upozornila ji, aby přestala s léčením, když nechce mítí nepříjemnosti s ochránci pořádku. Paní Wunderlichová se jen útrpně usmála. Všecko to ví prý již dávno od svého ochranného ducha, který to s ní sdělil. Pravděpodobně měl duch právnické vědomosti, neboť asi poradil „záračné“ ženě, aby si ke svým léčebným pokusům přizvala vždy lékaře s řádným lékařským diplomem, a policie nemohla proti ní nic podniknouti. Dávala však na ni pozor, až skutečně jednou se jí podařilo přistihnouti Wunderlichovou, když léčila nemocného rakovinou bez lékaře. Tak se dostala žena s roentgenovými očima za mříže. V Budapešti vzbudilo její zatčení velké pohnutí. Veřejnost se dělí na tři tábory. Jedni se smějí, druzí jsou pohoršeni případem a třetí věří pevně v záračnou paní Wunderlichovou. Do záležitosti té jsou zapleteny i vynikající a veřejně činné osoby. Byvše dotázáni policií na způsob léčení, tvrdí s nadšením, že pohled Wunderlichové jim způsobil velké ulehčení a že mají dojem, jako by její oči vysílaly roentgenové paprsky. Tato událost odhalila, jak spiritismus plete hlavy i lidí, kteří se považují za vzdělané. fž.

Směs.

Čtyřicetileté kněžství katechety Fr. Dvořáka. Docela klidně, nehlučně oslavil loni velké a požehnané své jubileum 40 let kněžství. František Dvořák. Je diecesáнем českobudějovickým, pochází z nebohatého statku.

Svá studentská léta prožil v malém semináři a po vykonaných gymnasijských studiích kráčel ve šlépějích svého bratra dnes již zesnulého a vstoupil do kněžského semináře v Čes. Budějovicích. V listopadu r. 1880 obdržel korunu kněžství a 23. listopadu téhož roku přistoupil sám k oltáři jako primiciant. První jeho působiště kněžské je kaplanské místo na Bílé Hůrce. Připravil se a vykonal zkoušky katechetské a nastoupil na místo na měšťanské škole v Domažlicích. Z chodského kraje odchází na svou žádost do Kardášovy Řečice, rodiště premonstráta Boleslava Jablonského, kdež setrval do r. 1918, kdy odešel na odpočinek.

Toť suchá, stručná data životní, ale za nimi skrývá veliké požehnané počínání jubilanta, neb svojí prací dokázal, že povolání kněžské není mu pouhým jménem a zaopatřením, nýbrž svatou apoštolskou prací a radostí. Svému vznešenému povolání věnoval se celou duší, studoval a zpytoval duši dítěte, vžíval se do ní, ba více — připodobňoval se a jeho nadání vyhledávalo všeho lepšího a lepších pomůcek i námětů, aby zpestřil, zjasnil a vštípl lépe a snadněji do paměti. Pracoval s velikou láskou, a tu děti vycítily a pochopily a dodnes celá pokolení dětí vzpomínají naň s úctou, láskou a vzpomínky na něho vybavují mile jim radostné chvíle na jeho náboženské hodiny, které patřily těm nejkrásnějším, nejbohatším duchovně a nejpestřejším.

Katecheta Dvořák sám vymyslel, vytvořil si jedinečné pomůcky katechetské. Získal

dobrého pomocníka a přítele v osobě odborného učitele Jana Hlávky, nyní v Kostelci nad Labem, který sám i pomocí žáků zhotovoval výkresy katechetských pomůcek přímo originálních, které velmi usnadňují práci katechetovu. Bohužel, jak u nás to chodívá, dosud nikdo se nenašel, aby je vydal. Nyní ujal se toho sám kapitulní děkan nřdp. biskup dr. Ant. Podlaha. Snad bude tento jedinečný zjev mít více štěstí.

Ani charita nebyla u jubilanta popelkou; bez zřetele náboženského a politického přesvědčení pomáhal, jezdil a vymáhal pomoc. Neustále se zajímal o vše, účastňuje se dodnes sjezdů i jako řečník a referent. Posledně i Velehrad na katechetském sjezdu přijal vděčně jeho náměty a zkušenosti. Jedině oslabený zrak donutil jej odejít do pense, má z té příčiny i domácí oltář s povolením církevní vrchnosti. Ubytoval se jako pensista v Mnichovicích u Prahy ve své malé a útulné vilce a ke svým včeličkám.

Ale kněžství nedává mu spáti, pracuje a vypomáhá podle potřeby dál i v duchovní správě, což došlo i ocenění v církevních uznaních; bylť jmenován nejen bisk. notářem, kons. radou, ale i osobním děkanem. S ochotou nevšední zastupuje a vypomáhá v duchovní správě, káže, zpovídá, křtí, pohřbívá vše podle potřeby a na přání okolních spolubratří. Ký div, že i mnichovické okolí široko daleko si jej oblíbilo a zamilovalo. Jeho bohatá knihovna byla mu a je vždy radostí, k ní druží se sbírky katechetských pomůcek, obrazů a p. Jest si jen přát, aby nezanikly, nezašly, nevzaly za své, když pořízeny s takovou láskou, pilí i obětí.

A tak než se nadál — proti veškerému očekávání, dožil se jubilant 40letého kněžství. Může jistě věru s radostí, ba i hrdostí podívat se zpět, vřdyť nepracoval nadarmo. Bůh chodil s ním a žehnal mu a tof je jistě nejdůležitější v životě kněze-apostola. Pln svěžesti těla i ducha hledí vstříc radostně letům příštím a tu mu jistě všichni, kdož ho znají, z plna srdce přejí, aby v plném zdraví duševním i tělesném dožil se zlaté mše sv. a dalšího stálého vydatného požehnání božího. Ad multos annos!

Jaroslav Španihel.

Budme jako děti! „Staňme se prostými,“ napsal Beatus v berlínské „Germanii“, staňme se uvnitř prostými, jako jsou děti; to jest jediná cesta k spokojenosti a štěstí. Radujme se ze života, hledejme jeho světlé stránky, kterou přece má, i když kráčí tak nepříjemně a krutě. Pohlížejme na vše radostně! Zanechme všeho planého mudrování! Starejme se o soulad, o soulad s sebou, s lidmi a se světem. Hmotným věcem, zvláště penězům, povolme jen tolik vlivu na naši vnitřnost, kolik je potřebí pro zabezpečení našeho života. Těšme se z věcí,

kteé nic nestojí, z písni kosových na jare, z růží v létě, z opojných podzimních barev. Budme prosti!... Kdo našel klíč ke dveřím, za kterými nás čeká pravá radost a štěstí, pokývne hlavou nad těmi, kteří se neustále trápí a touží po pomíjejících statcích a tak utrácejí svůj čas a sílu, až na konci svého života uznají: Vše jest marrost!... Časem potkáme člověka tichého, veselého, jako sluncem ozářeného. „Co máme činiti, abychom byli jako ty?“ „Budte prosti, budte jako děti!“

Ze „Zpráv katolickej školskej rady na Slovensku“. Tyto zprávy vycházejí druhý rok. Řídí je biskupský úřad v Rožnavě. Zprávy uveřejňují nejdříve nařízení církevní o školství a pak ustanovení učitelů na církevních školách podle jednotlivých diecézí, „súbehy“ (konkursy) na uprázdněná místa učitelská. V čís. 12 1930 upozorňuje redakce, že uveřejnění konkursu na učitelská místa ve Věstníku ministerstva školství a nár. osvěty jest povinné. Tímto rozhodnutím nebrání se uveřejňovati konkursy v denních a církevních listech. — Správy škol se upozorňují, aby zachovávaly konec školního roku přesně podle nařízení min. školství a aby předčasně neukončovaly školního vyučování. — Při změně učitelů je třeba odevzdati protokolárně inventární předměty školní. — Zápisného na školách má býti použito jen na zvelebení žákovské a učitelské knihovny. — Prof. Miloš Ruppeldt vydal tři sešity lidových písní po 11 a 12 Kč: Sbírký slovenských miešaných a ženských sborov.

Bezdětná manželství. Manželství bezdětná snad mohou na oko býti šťastna, ale přece jim chybí základ pravého štěstí, děti. Světské radosti, jako zábavy, turistika, omrzí časem manžely a nastává omrzelost, prázdnota. To se cítí nejvíce tehdy, když manželé potřebují opory a útěchy, ve stáří. Život rodiny bez dítěte jeví se bez účasti na radostech dětských, na povolném vývoji dítěte od nejútlejšího mládí až do smrti dítěte nebo rodičů. Rodiče s dětmi vědí, proč žijí, proč se starají. Také tu přicházejí chmury do života manželského, nemoci, úmrtí; ale přece rodiče užili děti a těší se vzpomínkou na ně. Proto je povinností rodin bezdětných pomáhati chudým rodinám s dětmi, podporovati dobročinné ústavy, kde děti slepé, hluchoněmé a mrzáčkové jsou vychováváni a vydržováni.

Bohatství a štěstí. V berlínském předměstí žil 12 roků továrník Kofel, jehož vzestup byl mimořádný. Přišel do města před 12 roky jako úplně chudý člověk s několika markami v kapse, se svou ženou a ještě malou dcerou. Časem Kofel zbohatl a jeho dcera vyrostla v krásnou pannu. Otcí působil starost, aby ji dobře vdal, a hledal pro ni bohaté ženichy. Ale dcera nechtěla ani slyšeti o otcových plánech, neb byla zamilována do elektromontéra. Měla jej tak

ráda, když otec začal ji proto pronásledovati, že opustila otcovský dům a bydlela ve stohu slámy na kraji města, aby jí nepřišli na stopu. Otec byl celý zoufalý. Zalarmoval všechny detektivy a policajty, ale ani ti nemohli přijíti na stopu zmizelému děvčeti. Potom se dal do styku se spodinou města a pověřil povalovače, aby pátrali po jeho dceři. Tito objevili dceru továrníkovu za několik dní a našli ji prá-

vě, když ještě spala. Zavolali otce a ten ve svém rozhořčení a rozhorlení nedopřál jí ani, aby se oblékla, a hnal ji tak s karabáčem v ruce po ulici domů. Hanba a duševní otřes, jež dívka utrpěla, zničily ji tolik, že upadla do křečovitého pláče a za několik dní zavřely se za ní i brány blázince. Otcí nezbyvalo nic jiného, nežli všechno prodati a zmizeti s místa dějiště této hrozné tragédie.

Literatura.

Kubičkovy knihy. Před prázdninami vyšla „Katolická prvouka“ v sedmém vydání v nákladu 50.000 exempl., jež jsou téměř rozebrány. Pátého vydání Biblických dějin vyšlo 18.000 výtisků. Jak se dovídáme, pracuje docent V. Kubiček o sestavení vědecké katechetiky. Nemáme od dob Blandových žádné učebnice katechetiky, která by vyhovovala potřebám doby, a vítáme snahu Kubičkovu upřímně a srdečně a přejeme, aby zamýšlenou práci brzo dokončil a vydal.

Kreslení v hodině náboženské. Na oňském katechetickém kursu na Velehradě katecheta L. Reček doporučoval ve své přednášce, aby katecheta hojně používal názoru, k němuž vzácným pomocníkem je křída. František Haibach, katecheta v Litoměřicích vydal: „Zbožné kresby pro dívky“. Katechetický skizář. Tam na 40 stranách načrtává křídou biblické děje a jiné náboženské věci po způsobu, jak je načrtával ředitel ústavu hluchoněmých Kmoch, a které tak pěkně znázorňovaly dětem, co s nimi bylo pohyby a posuňky sdělováno

z náboženského vyučování. Dítě rádo kreslí a žádá na dospělých, aby mu kreslili. Tuto pěknou pomůcku vydal letos katecheta v Mohelnici na Moravě Josef Životek: „Zvěsti o Bohu“. Je to obrázková náboženská prvouka, která má býti učiteli pomůckou na nejnižším stupni vyučovacím a podává mnoho námětů, jak se může se zdarem používat křídou při vyučování náboženství. Učitelé náboženství jistě rádi sáhnou po této knize, tím spíše, že je skutečně důkladně a v českém duchu zpracována. Knížечku tuto však nutno vřele uvítati i proto, že jako domácí prvouka náboženská může v ruce matky nebo sourozenců vykonati veliký apoštolát u těch nejmenších. V tom je asi hlavní poslání této prvouky, pracované s láskou a porozuměním pro duši dítěte. Doporučujeme knihu Životkovu pro nejmenší, knížku Haibachovu pro pokročilé malé žáčky. V ruce zvláště laických učitelů náboženství obě knížечky vykonají velikou úlohu velmi dobře pomůcky.

Přátelům Družstva Vlast.

V polovici prosince 1930 po úporném jednání přejali jsme tiskárnu Družstva Vlast od Českoslov. akc. tiskárny, která ji měla dva roky v nájmu, do vlastní správy. Tiskárnu jsme převzali ve stavu neutěšeném a málo závidění hodném. Bylo potřebí napřed učiniti pořádek. To se nám podařilo. Zakoupili jsme také nové, moderní písmo, abychom mohli vejíti v soutěž s dobře vypravenými tiskárnami. Z té příčiny vycházíme poněkud později. Nestalo se to však naší vinou. Příčiníme se, aby náš časopis vycházel v nejbližší době pravidelně.

Žádáme všech přátel Družstva Vlast, aby nám zachovali přízeň svou i nadále; potřebujeme ji v míře veliké, abychom mohli dostáti požadavkům na nás činěným.

Žádáme, aby odběratelé „Vychovatele“ zůstali nám věrni, aby získávali nové odběratele. Také spoléháme na své spolupracovníky, že svými cennými příspěvky pomohou nám povznést „Vychovatele“ na dobrý list pedagogický a katechetický.

*Fr. H. Žundálek.
předseda Družstva Vlast.*

CHODÍTE TANČIT?

Zdravě vonný dech zvyšuje kouzlo Vaší osobnosti a toho dosáhnete jedině, čistíte-li si zuby ZUBNÍ PASTOU LIBUŠÍ. V tubách po Kč 3.50 a 6.—.

V OBDOBÍ CHRÍPKY

kloktejte a vyplachujte ústa vodou LIBUŠÍ! Čistíte zuby denně pastou LIBUŠÍ a předejdete nákaze.

Zubní lékař Dr. J. Plocek.

MILIONY BACILŮ

žijí na nečištěném chrupu a podporují vznik všech nakažlivých nemocí. ZUBNÍ PASTA LIBUŠE svým chemickým složením desinfikuje výborně ústa.

Zubní lékař Dr. J. Plocek.

LÍBÁTE SVÉ DÍTĚ?

Vaší povinností jest zbaviti ústa choroboplodných zárodků! Zubní pasta LIBUŠE a voda nejenže chrání zuby před nákazou, ale desinfikuje dokonale i dutinu ústní.

V tubách po Kč 3.50 a 6.—.

Veškeré oděvy

**kleriky přesně podle předpisu pro různé hodnostáře
za ceny nejlevnější dodá podle míry**

osvědčený katolický krejčovský závod

Josef Rychtařík, Praha II, Lublaňská 49.

Na přání veledůstojného duchovenstva přijedu kamkoliv a předložím bohatý vzorník látek.

Knihhtiskárna Družstva Vlast

**provádí veškeré tiskové
práce ve vzorné úpravě
v cenách konkurenčních
a brzy**

Praha II., Žitná ul. čís. 26

Volejte telef. číslo 23626

VYCHOVATEL

lěsíčník pro otázky vychovatelské, školské a katechetské

REDAKTOR FR. H. ŽUNDÁLEK

ROČNÍK XLVI V PRAZE V ÚNORU 1931

O B S A H

Observator: Poselství svatého Otce světu.

Dr. Aug. Štancl: Salesiánské dílo.

Frant. Košák: Rukověť pro katechety.

Ant. Brousil: Sv. Jan de La Salle, zakladatel kongregace Školských bratří.

Miroslav Novák: Jak se má náboženství ve škole vyučovati, aby rodilo život víry.

Jan Oliva: Tělesný a duševní fond žáků.

Fr. Košák: Katechetská hlídka.

Zprávy. — Literatura.

2

MAJITEL A VYDAVATEL DRUŽSTVO VLAST V PRAZE II

„Vychovatel“ vychází 1. každého měsíce a předplácí se v administraci pro československou republiku celoročně 30 Kč, půlletně 15 Kč. Do ostatních zemí a do Ameriky 46 Kč. Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. čís. 570-II. Tam zasílá se předplatné, adresují reklamace, jež se nepečetí a nefrankují. — Rukopisy pro „Vychovatele“ a redakční výtisky zasílány buďtež přímo na adresu: Redakce „Vychovatele“ Praha II., Žitná ulice 26 n.

Používání novinových známek povoleno řed. pošt a telegr. v Praze čís. 226.202/VI.-1924.

Vlct. předplatitel'ov a odoberatel'ov „Vychovatele“ touto cestou prosíme, aby si svoje předplatné vyrovnali, kteří tak ešte neučinili.

Snažně prosíme všechny, kdož nám dosud předplatného nezaslali, aby tak co nejdříve učinili.

Sbírka časových kázání

Družstvo Vlast začalo vydávati Sbírku časových kázání za redakce dp.

Ar. Olivy, nyní Ant. Brousila. Vychází nejméně 4krát do roka. Roční předplatné 40 Kč. Dosud vyšla kázání:

Nejkrásnější vzor křesťanského života.

Cena Kč 12·80.

Kristus Král.

Cena Kč 8·20.

Kristovo sociální království.

Cena Kč 12·80.

Motivy ke krátkým nedělním promluvám.

(Vyjde asi ve 14 dnech.)

Objednávky přijímá Družstvo Vlast v Praze II, Žitná ul. 26.

VYCHOVATEL

MĚSÍČNÍK PRO OTÁZKY VYCHOVATELSKÉ, ŠKOLSKÉ A KATECHETSKÉ

ROČNÍK XLVI ÚNOR 1931 ČÍSLO 2

Observer:

Poselství svatého Otce světu.

Ve čtvrtek dne 12. února 1931 v den devátého výročí korunovace své Pius XI. zahájil činnost radiové stanice vatikánské. O půl páté přišel Pius do dvorany, kde čekali naň senátor Marconi, tvůrce vatikánské radiové stanice, a jesuita P. Gianfranceschi, její ředitel. Senátor Marconi v krátkém proslovu odevzdává papeži tuto nejdokonalejší radiovou stanici. Papež pak mluvil latinsky 12 minut do mikrofону poselství:

celému vesmíru, jakožto nástupce sv. Petra, který měl šířit víru v celém světě. Činíme tak tímto podivuhodným vynálezem Marconiho;

Bohu. Sláva na výsostech Bohu, který dal takovou moc lidem, že náš hlas je slyšen v celém světě, a pokoj lidem dobré vůle!

Katolíkům, kteří nám jsou nejbližší — jsou domesticci fidei, jako milým věrným synům;

hierarchii, kardinálům, arcibiskupům, biskupům, kněžím, kteří s námi pasou svěřené stádo, aby plníce věrně své povinnosti, obdrželi odměnu od knížete pastýřů;

řeholníkům, všem synům a dcerám, kteří si zvolili za snoubence Pána Ježíše, snažíce se přijít k dokonalosti svými věrně zachovávanými sliby;

misionářům, kteří jako první apoštolé v mnohých křížích, bojích, utrpeních a strastech, šíří víru Kristovu. S nimi všem domorodým kněžím, katechistům, pomocníkům;

všem věřícím, mužům a ženám apoštolského života podle víry v Římě a v celém světě, aby váš příklad jiným byl světlem k pravé víře;

k nevěřícím a rozkolníkům, i k vám mluvíme, kteří jste daleci pravé víry. Denně obětujeme modlitby a oběti Bohu, aby vás přivedl do pravého ovčince;

vládcům, aby vládli spravedlivě a s láskou vzpomínajíce, že mají moc od Boha a musejí vydávati úcty;

poddaným, aby poslouchali představených jako Boha vědouce, že kdo se vrchnosti protiví, protiví se Bohu;

bohatým, aby se pokládali za sluhy boží prozřetelnosti a udělovali ze svého jmění nuzným;

chudým, aby vážili sílu z chudoby Pána Ježíše, jehož příklad činí snesitelnější chudobu;

dělníkům a zaměstnavatelům, aby se varovali nepřátelského sporu a zápasu a

žili v pokoji, konajíce dobře své práce, za které mají býti dobře podle spravedlnosti placeni;

trpícím a pronásledovaným, kteří trpíte od nepřátel Boha a lidské společnosti. Doporučujeme všem lásku a pravíme slova Páně: Pojd'te ke mně všichni, kteří pracujete a obtíženi jste, a já vás občerstvím.

Nakonec udělil papež městu Římu a celému světu apoštolské požehnání.

Dr. Aug. Štanc l:

Salesiánské dílo.

Jest ideálem spravedlnosti a demokracie, má býti projevem spravedlnosti, dáti každému, co mu patří, tedy i katolíkům. Katolíci mají svůj názor světový, propracovaný s podivuhodnou logikou, poněvadž jest opřen o pravdu, kterou jest Bůh. Tento světový názor jest teoretický proti všem ostatním, které jsou egocentrickými, ať je toto ego individuální osobnost nebo celá třída. Podle zásady spravedlnosti mají katolíci právo svého Boha uplatniti všude i ve výchově a výuce i v životě soukromém a veřejném.

Jest ovšem otázkou, uplatňují-li katolíci toto své právo a neuplatňují-li, proč tato netečnost?

Že katolíci svého práva neuplatňují, nikdo nepopře. Samy Lidové noviny ze dne 5. července 1930 napsaly: Nejde už dnes ani o Cyrila ani o Husa, nýbrž o křesťanství a Ježíše! Chce-li pak někdo důkaz, můžeme ukázati na šílené zbroujení, které zachvátilo Evropu po poslední světové válce, ačkoliv Benedikt XV. nenazval války polem cti, nýbrž místem zběsilého vraždění; můžeme dále ukázati na vládu velkokapitalismu, který si vytvořil své bursovní praktiky, sbírající nerušeně bohaté ovoce z lidské práce, a to bez práce jen bezohlednou vypočítavostí. Katolické zásady se tedy neuplatňují. Lidstvo se však podobá marnotratnému synu, který, ač odešel z domu otcovského, přec jen stále jest si vědom, že jej má. Mezi státy a sv. Stolicí trvá diplomatické spojení, ale přesto zdá se, že lidstvo prožívá totéž, co sv. Petr po zázračném rybolovu. Jako Petr ohromen zjevem z jiného světa stenal u nohou Kristových: Pane, odejdi ode mne, neboť jsem člověk hříšný! (Luk. 5, 8), podobně si ani lidstvo netroufá vstoupiti do toho jiného světa hluboké a pevné víry. Taková víra pomohla však sv. Petru choditi po hladině jezera Genesaretského (Mat. 14, 29) a tak jen duše této víry mohou povznést lidstvo a provésti to, co přirozenému důvtipu se zdá nemožným. Jsou to světcové a proto není divu, patří-li k výbavě veškerého lidstva nevyhladitelná touha po Mesiáši a dá-li se totéž lidstvo tak snadno zlákati od lžimesiášů a naopak, věnuje-li také veškerou důvěru nejlepšímu žákům pravého Mesiáše. Bez kultu světců se neobejde lidstvo. Ale než někdo za světce, za příklad následování hodný od církve prohlášen jest, zkoumá se též jeho víra, byla-li hrdinná.

Také víra bl. Jana Bosca, zakladatele salesiánů, byla zkoušce podrobena a hrdinnou shledána.

Bosco střetl se s nejdůslednějším dítkem náboženské revoluce ze 16. století s liberalismem, který dovršil odpad Lutherův od církve odpadem lidstva od Boha vůbec. Laicismus jest heslo liberalismu, zesvětštění. Zesvětštěn byl stát, zesvětštěna byla škola, ale nejstrašnější bylo, že zesvětštěna byla i rodina. Víra vyvanula z rodin a zůstal po ní jen ještě přirozený zájem mezi jejími složkami. Tímto proudem byli strženi i katolíci a zde tkví příčina, proč katolictví se neuplatňuje v životě veřejném a soukromém a proč křesťanství zase není kvasem lidské společnosti, která propadá modernímu zpohanštění. Víru tedy opět vnést do rodin bylo cílem činnosti Boscovy a salesiánského hnutí. Čím? Mnohonásobnými počiny.

Nejprve největším tajemstvím víry, nejsvětější svátostí. Blahoslavený sbíral opuštěné a mravně ohrožené děti z nejhudších vrstev. Zde bylo nebezpečí největší a proto sem spěchal s pomocí nejprve. Pomoc jeho byla nejosvědčenější a všemohoucí. Časté, rané a hodné sv. přijímání jest jeho cílem. Co dávno církev praktikovala až do chvíle probouzející renaissance, zavedl zase bl. Bosco. Dovedl také vyvolat touhu po nebeském chlebě. Dovedl názorně vylíčit bídu naší zraněné přirozenosti, dovedl vyvolat horoucí touhu zbavit se této bídy a ukázat nepřeborné bohatství v nejsvětější svátosti, kterou se tato bída nejrozhodněji zažehnává. Don Bosco vyvolal nové rytířstvo sv. Grála z chudých a přehlédaných.

Nezapaloval takový rytíř, když zavítal do svého otcovského domu, noblesou svého vystupování, idealismem svých snah, čistotou svých mravů, nevábil svých k Donu Boscovi. Bůh toto právě chtěl, jako náš blahoslavenec.

Salesiánské ústavy vykazují hojnost nejrůznějších a nejokázalejších slavností. Na prvním místě jsou to svátky Páně, pak matky boží a svatých. Don Bosco použil všeho, jen aby slavnosti se nejvíce líbily. Chtěl mít chrámy vysoké a prostranné, s nejnákladnější výzdobou. Zpěv a hudba, četná přísluha, hojná světla, nádherná roucha, květiny, všechno to má slavnostem dodat neobvyklého lesku. Okázalými prostředky nepohrdl, melodicky zladil i hru zvonovou, hnanou elektrinou a zvoucí na bohoslužby. Kdo jednou se zúčastnil církevních slavností salesiánských, nikdy na ně nezapomene a ve vzpomínkách ještě volá: Bylo to nádherné a neobyčejné! Ale při všech slavnostech jsou na prvním místě děti, ještě zbývající páska dnešních rodin. Kde však jsou rodičové, kteří by nechtěli vidět dětí svých významných ani u prvních míst, zvláště když těchto dětí dosud nikdo si nevšímal? Don Bosco si jich však všiml a vykázal jim, jejich dětem, čestné a významné místo.

Ale Don Bosco dovedl ještě více! Z těchto dětí udělal spolustolovníky Ježíše Krista, učinil z nich jeho přátele a k této hostině, k tomuto největšímu vyznamenání nejen zval rodiče dětí, nýbrž si přál, aby spolu přistoupili k stolu Páně, a to za přítomnosti, přísluhy a oslavy celého salesiánského domu. Dovedete popsati city takových rodičů a myslíte, že něco takového se zapomene? Co se však teprve dálo v prsou těchto dětí? Hrálo je nejen teplo neobyčejné dobroty a lásky všech a zvláště štěstí jejich rodičů, v jejich srdcích zářil oslňující lesk věčné pravdy, v jejich srdcích se rozložilo nestvořené dobro, tam byla nevýslovná radost, nezkalené štěstí, tam se zvedala vítězná síla proti zlému světu, jeho svodům a jeho knížeti a byl tam sladký klid, záruka míru s Bohem, se sebou samým a s bližním. Všemohoucí Kristus v dětských srdcích, kterým patří království nebeské. Vidíte nástup mladých hrdinů a na jejich čele plane znamení nevinnosti a svatosti; s nimi jdou

jejich andělé, vítězné nebe a jeho Královna před tváří nejsvětější Trojice. Je to uchvacující divadlo a jeho děj je opravdový boj o spásu duše proti světu, ďáblu a hříchu. Takové divadlo vábí, poněvadž není vymyšleno, nýbrž skutečnost je to a sice krásnější a bohatější svět než tento viditelný. Don Bosco jej dovedl pozemšťanům přiblížit.

Den prvního, raného sv. přijímání byl dnem opravdu památným. Končí-li každý den v salesiánských ústavech požehnáním, končí se zvláště slavným den prvního svatého přijímání. Za projev této nezměrné lásky splácí mladá obec salesiánská i s rodiči zasvěcením sebe božskému Srdci se slibem věrnosti v jeho službě. Každý pátek má ji na to připravovati rozjímáním o nekonečné lásce boží, která se dala za hříšný svět ukřižovati. Památkou pak na všechny tyto milosti je krásný obrázek s větami Dona Bosca, toužícími po spáse duší častou upřímnou zpovědí a hodným sv. přijímáním.

Tak působí po smyslu Dona Bosca děti na rodiče a rodiče dávají své lásce k dětem teprve plný a hutný obsah z víry. Rodičové začínají žít život z víry, do kterého je uvádějí jejich děti. Tu jsou před jeslemi pastýři; tu putují se sv. mudrci z dálných končin za svitu tajemné hvězdy, tu doprovázejí Krista do Jerusalema a hlásají v průvodu s rozžatými svícemi, že Kristus je světlem světa; tu jemu 12letému se podivují v chrámě, jak zahanbuje moudrost lidskou svou moudrostí božskou, tu jdou s ním do samoty modlitby a postu a vidí, jak se připravuje na veřejný úřad, jak zlomil moc satanovu a přemohl smrt. Doba postní, doba kající se hluboce vrývá do srdcí rodičů, vidí-li, jak jejich děti nevinné z lásky k Bohu a duším berou na sebe různé oběti a kajícínosti. Ale do těchto těžkých chvil zaznívá také jásot zástupů provázejících Krále svého do města svatého a průvod ten s ratolestmi rozkvetlými v rukou tvoří jejich děti a oni. Ale svět je nestálý, jen Bůh je nezměnitelný a tak přichází svatý týden s tragedií golgotskou, avšak také s velikonočním alleluja a všude stojí jejich děti v nejužším spojení se Synem božím v jeho ponížení, ale také v jeho slávě. Nechtějí sami rodičové mítí také podíl na významování dětí svých? Při tom se však ptám: Není toto život z víry? Ale právě ten chtěl roznítiti Don Bosco.

Prýští ze srdce Ježíšova a k tomuto prameni přivedl Don Bosco děti a s nimi rodiče a jen je poučil, jak z tohoto pramene čerpati s křesťanskou odvahou a nekonečnou touhou.

Ovšem k tomu třeba usilovné pastorační práce, jemného taktu a zvláště nevyčerpatelné lásky. Srdce lidská jsou dnes příliš zhmotnělá, než aby kolikrát na všechny poklepy odpovídala, a proto chtěl Don Bosco i tento smyslový svět získati pro vyšší ideály zábavami rázu světského. Veselí mělo očistiti ovzduší, ve kterém stále dýchá člověk světský. Don Bosco zavedl divadlo mezi své. Hráli tam chovanci jeho, děti, a kdo byli pilnějšími a vděčnějšími diváky, nežli jejich rodiče? Hrdost se jim dmula prsa, když divadelní hrdina dobře hrál a člověk je už takový, že rád se chlubí svým a tak byli rodičové malých herců nejčilejší agitací pro zábavy Boscovy. Don Bosco hrál se svými v míč, závodil s nimi, lehká atletika mu nebyla neznáma. Co se na tyto zábavy natěšili malí jeho přátelé! Co o tom doma se navypravovali, a kdož jich doma udržel? Don Bosco promítal světelné obrazy a doprovázel je humorným výkladem, Don Bosco uspořádal výlety s řinčící kapelou ze

svých chovanců, u něho se zpívalo a jásalo. Zkoušky se skončily veselím, svátek představených se oslavil ohňostrojem, serenádou na oprapořeném dvoře, pronášely se řeči, pěly se sbory a příštího dne byl takový domácí oběd a zúčastnili se ho rodiče chovanců. Není to krásný rodinný život? Přišli bývalí chovanci zase navštívit síně, ve kterých se také kdysi modlili, pracovali a veselili. Stali se z nich šťastní muži, kteří něco už ve světě znamenají, ale nezapomněli na své bývalé učitele a chtěli se také podívat na své nástupce, aby jim řekli, jak mají býti za salesiánskou výchovu vděční, když z nich učinila vážné členy společnosti lidské. To vše se děje za přítomnosti rodičů a neozve se i v jejich srdcích přání a naděje, že také z jejich dětí budou jednou tací mužové?

Přijdou misionáři. Jaká to je teprve slavnost! V nich se přec vítají rekové, kteří už často hleděli smrti vstříc, kteří přinesli nesmírné oběti a prošli nesčíslnými nebezpečími, ale nesli také civilisaci za cenu své krve a svého potu do dálných krajů. Jaké to vítání, ale také s jakou pozorností se poslouchají jejich zkušenosti! Kříž Kristův jako by stál uprostřed rodiny salesiánské v celé své velikosti bolu a lásky a kříž ten roste až do nebes, když misionář líčí obrození pohanstva učněním Kristovým, když se rozezpívá o budoucnosti katol. apoštolátu, co ještě naň čeká a co by učiniti mohl. Divte se, chytne-li mladistvá srdce touha státi se také misionáři a otcové a matky snad se slzami v očích pochválí své dítě, snad budoucího mučedníka.

To jsou tak některé slavnosti a zábavy v domech salesiánských. I jejich podkladem je víra a tato víra se rozlévá širokým proudem do rodin chovanců, učí chovance samy žíti z víry a budovati snad jednou také rodiny, avšak rodiny na základech víry. Obrod rodiny křesťanstvím, to je cílem salesiánské práce a při tom mají velký úkol — děti.

Řekne.se: To jsou salesiáni a to je jejich povolání. Jistě, svatí jsou však našimi vzory a jejich díla jsou také školami pro nás. V salesiánské škole učíme se tedy ceniti dítě a použití jeho vztahů k rodině a naplniti ji obsahem víry. Zapomněli jsme snad, že *Rituale romanum* má různá žehnání dětí, použijme jich! Bylo by jistě velkým důkazem lásky Kristovy k dětem, kdyby tyto s matkami byly někdy pozvány do kostela a tam nad nimi se říkalo některé ze žehnání dětí z *Rituale romanum* — a toto se vysvětlilo matkám. — Nepovznese by se tím důstojnost křesťanské matky a nebyla by ta možná završena dobrou křesťanskou výchovou dětí? Nevrátila by se dětem zase jejich cena a význam?

Máme dále dekret o raném sv. přijímání. Přečtěme jej matkám a vysvětleme jej, a která matka odolá, aby se nepokusila jednati dle něho? Don Bosco právě po této stránce se proslavil a zase uvedl pedagogiku nadpřirozenou do výchovy mládeže s plným zdarem.

Konečně máme tolik církevních slavností. Sociální demokracie vystihla jejich cenu a hledí je napodobiti, ovšem že jejich slavnosti vyznívají na hlucho. My máme však vánoce. máme velkonoční svátky, máme májovou pobožnost, máme Boží tělo, máme svátek božského Srdce, tak bohaté a hutné slavnosti; použijme jich a při nich dejme dětem místa první. Úchvatný by byl na př. zpěv k božskému Srdci z úst malých a jejich zasvěcení. Co teprve říci o slavném společném prvním sv. přijímání, k němuž by byli rodičové nejen pozváni, nýbrž i požádáni, aby společně se svými dětmi přistoupili k stolu Páně? Nezapomeňme také církevně oslaviti odchod dětí

ze školy. Je to chvíle nesmírné důležitosti a stojí-li při ní také církev se svým požehnáním a svou modlitbou a důrazným povzbuzením a napomenutím, na takovou chvíli se nezapomene.

Je přec možno s vystupujícími dětmi vykonati třídní krátkou pobožnost, k níž se také rodičové pozvou a při níž se děti připraví na generální sv. zpověď pro důležitost okamžiku. Den loučení se oslaví mší sv. u vyzdobeného oltáře, přiléhavou promluvou, obnovením křestního slibu a jeho vysvětlením a sv. přijímáním. Po něm by byla společná modlitba k Duchu sv. a sv. archandělu Rafaelovi. Dětem by se pak rozdaly vhodné obrázky, památky a nějaká brožura o volbě povolání a o životě ve světě. Je dobře založiti si kartoteku školáků, sledovati jejich další životní běhy, povzbuditi dítky samy, aby na sebe nezapomínaly v modlitbách, vzájemnou podporou a stykem i písemným. To všechno dělal Don Bosco. Je to jistě prosté, ale je v tom celé velké srdce světcovo. Buďme rádi, že dílem salesiánským se námi dostalo známosti o něm.

To by byly tak hlavní a nejvýznačnější body při výchově dětí, aby jimi zase se vrátila víra do našich rodin a láska k chrámu Páně a ke službě boží v nich se probudila. Děti k rodičům a rodiče se naučí po pravdě ceniti děti a pak se vynasnaží je také dobře vychovati. Toť význam salesiánského díla pro nás.

Vyžaduje práce a nesmírné trpělivosti, neboť vezme, že jen těmito prostředky se uplatnil náš Bosco.

František Košák:

Rukověť pro katechety.

(Z historie a přítomnosti.)

Koncem let šedesátých a počátkem let sedmdesátých minulého století nastala úplná změna ve školství v Rakousku. Budova staré církevní školy novými zákony stržena a na základech odjinud vypůjčených sestaven plán k budově nové, do které dovoleno církvi docházeti jen na chvilku a zavděk vzítí místem posledním. Vydáním nových zákonů množily se školy a přibývalo tříd, bylo nutno zřídit i nová místa katechetů, ale postavení jejich bylo nejisté. Kněz stál ve škole opuštěn a osamocen, nikdo se ho nezastal a požadavky na něho činěné byly stále větší a namáhavější. Zaváděny nové učebnice, vyžadováno nové rozdělení učiva; a měl-li katecheta ve škole klidně pracovati, bylo nutno, aby důkladně se seznámil s novými zákony, aby nikde nezavadil, anebo také aby se uměl prospěšně opřítí překážkám jemu namnoze ze zlé vůle neb i z nevědomosti učiněným. Ukázala se potřeba katechetské svépomoci. Voláno po sjezdu, po spolku, po časopisu katechetském. To bylo zatím marné volání, daleká cesta!

Roku 1872 a 1873 vydány českými ordinariáty nové osnovy a nařízení, kterých učebnic má se používati. Byly tam uvedeny i některé pomůcky pro katechetu. A tu r. 1876 vydána v Praze v komisi Urbánkova knihkupectví zajímavá a praktická pří-

ručka: „*Manuale pro katechety na školách obecných*“ (cena 70 kr.). Byl to vlastně zápisník pro katechetu, v němž vzadu bylo místo na poznámky školní a na seznam žáků. Napřed byly: 1. *Zákony školské vzhledem k náboženství*. (První to snůška zákonů, kterých třeba znáti katechetovi.) — 2. *Knihy potřebné a vhodné*. — 3. *Látka učebná pro žáky menší*. — 4. *Rozvrh látky učebné pro žáky větší*. — 5. *Příprava k první sv. zpovědi*. — 6. *Příprava k prvnímu sv. přijímání*. — Knížečka ta jistě byla uvítána katechety a jim dobře posloužila; toho důkazem jest, že již po roce byla rozebrána úplně a dnes marno jest jí hledati. Vydal ji tehdy vlastním nákladem katecheta v Moravské Ostravě *Jan Doležel* (nar. 1836, zemř. 1896), známý svým katechismem a biblickými dějeppravami.

Po deseti letech r. 1887 vydal v „*Kalendáři duchovenstva českoslovanského*“ prof. *Ant. Skočdopole* „*Soustavný přehled zákonů a nařízení občanských o působení orgánů církevních ve škole obecné a měštanské*“, který v témž kalendáři rozšířený znovu otištěn r. 1894 a zpracován jsa drem Jos. Mrštíkem vyšel v „*Knihovně sv. Vojtěcha*“ r. 1895 v Hradci Králové.

Zatím však r. 1893 vyšla v „*Knihovně katechetské*“, založené roku 1886, nákladem Cyrilometodějského knihkupectví Gustava Francla „*Praktická rukověť pro katechety*“, kterou sestavil dle vzoru oné Doležalovy *Josef Ježek* (nar. 1849, katecheta na měšť. školách v Karlíně a na Smíchově a pak na vyšší reálce v Praze, zemřel r. 1913), rozšířiv její obsah o různé pokyny, seznam učebnic a pomůcek, normálie středního školství a schematismus katechetů. Hlavní části onoho „*Manuale*“: *Osnovy a rozvrhy učiva, zákony a nařízení o věcech školských a stručná příprava k sv. svátostem i tu jsou obsaženy.*

V Čes. Budějovicích vydal nákladem vlastním r. 1909 prof. *Ant. Skočdopole* „*Rukověť pro katechety*“, kde po krátkém úvodu *o škole křesťanské* probírá v díle I. *Obecná ustanovení zákonná o povinné škole dětské a její správě*. O činnosti výchovné a vyučovací vůbec. V díle II. jest: *Methodika o vzdělávání mládeže v náboženství katolickém čili katechetika*. V díle III. *Navádění a navykání mládeže k praktickému životu křesťanskému*. (Obsah této krátké Katechetiky uveden v „*Dějínách české katechetiky*“ str. 238 a násl.)

Sem možno připojiti i dvojí vydání „*řádu školního a vyučovacího*“ k potřebě duchovenstva českého v Praze r. 1908 a moravského téhož roku v Brně s prováděcími předpisy zemských školních rad a výnosy církevními, jakož i některými jinými výnosy a nařízeními, které se týkají kněží ve škole, náboženského vyučování, náboženských cvičení a výchovy. Moravské vydání sestavil *Ladislav Zavadil*, předseda Jednoty duchovenstva diecése brněnské, české pak vydání pořídil kanovník *dr. Josef Tumpach*. Byly vydány, aby „každý učitel náboženství dobře znal zákonná ustanovení školy se týkající, by takto na prospěch nábožensko-mravní výchovy mládeže školní mohl užiti toho, co — byť ve ztenčené míře — zákony školní o věci té obsahují. Jelikož pak „*scientiae proximus est, qui scit, ubi scientia sit*“, jest s velikým prospěchem pro každého kněze míti po ruce knihu, v níž nejdůležitější příslušná ustanovení jsou zařazena, takže v čas potřeby ať doma, ať při jednání úředním snadno o té neb oné otázce orientovati se může“. Dnes ovšem všechny příručky ty jsou zastaralé, jsou rozebrány a mají cenu jen historickou.

Padesát let uplynulo a po světové válce nastává nová doba i pro školství, které

rozvrácené válečnými vlivy a zneklidněné novými myšlenkami a pokusy pedagogickými jest přelomen nejen ve výchově, ale i v dosavadním vývoji školství. Kněžstvo v nové době ocitá se v postavení daleko horším než před lety, ale je také již více připraveno, oštěřeno. Má své stavovské, vychovatelské a katechetské časopisy, má svůj klub, jednotu a katechetské spolky, uspořádalo již několik sjezdů a zdařilých katechetských kursů. Lety získalo zkušeností, nabylo přehledu.

V poměrně krátké době trvání Československé republiky stalo se na poli obecného školství mnoho hlubokých změn a nových opatření, v jejichž znalosti nesmí zůstatí pozadu duchovní ani kdokoli jiný, jenž náboženství ve škole vyučuje, již v zájmu své vážnosti a řádného vykonávání školní pastorace. Proto i dnes znovu voláno po příručce, která by podávala vhodný a přehledný výběr nejdůležitějších zákonů a nařízení dosud platných i nově vydaných, pokud mají význam pro praxi školní, podaný se stálým zřením k poslání učitele náboženství ve škole národní. Dnes žádá se více než kdy jindy i na učiteli náboženství nejen znalost zákonů, ale i zkušenost správně a včas jich použití. Ve škole často stojí před nezbytností dovolávati se zákonů a nařízení, výnosů a rozhodnutí úřadů školních, aby svou věc a své postavení ve škole obhájil. Osvojiti si tuto znalost z „Věstníku ministerstva školství a národní osvěty“ nebo z různých učitelských příruček zabere mnoho času a vyžaduje mnoho práce. V pravý čas a šťastně rozřešil tu požadavek doby univ. docent pedagogiky a katechetiky na bohoslov. fakultě university Karlovy v Praze, prof. *Josef Hronek* spisem. „*Národní škola a katecheta*. Nástin vývoje obecného školství a přehled obecněškolského práva československého.“ V Praze 1931. Nákladem Cyrilometodějského knihkupectví Gustava Francla. Stran 300, cena Kč 24.—. Prof. Hronek vydává tu spis skromný názvem, ale bohatý obsahem, příručku, která plně vyhovuje praktickým potřebám a poskytuje krátké informace o dějinách obecného školství, o zákonodárství, o právech a povinnostech učitele náboženství.

Celému dílu jako vůdčí hvězda předepsána jest památná encyklika papeže Pia XI.: „*Divini illius Magistri*“ o křesťanské výchově mládeže ze dne 31. prosince 1929, která svou časovostí, svým obsahem a vzácným způsobem podání má dalekosáhlý význam. Zásadami této encykliky jest se každému katolickému vychovateli řídit i a proto má ji i důkladně znáti, v obsah její často nahlížeti a vníknouti.

Oddíl první. *Základní rysy dějinného vývoje školství, zvláště obecného.* — Vycházejc od rodiny, která jest přirozeným místem výchovy, líčí počátky starokřesťanského školství, zastavuje se šíře u sv. Augustina, přechází na školství středověké až do počátku novověku. Tridentinum obnovuje křesťanské školství a katechesi. Sv. Petr Canisius vynikl zvláště svými katechismy. — (Nutno opravit chybu tisku na str. 73, Malý katechismus přeložen do češtiny r. 1558, ne 1158. — Jan Amos Komenský, zakladatel obecné školy zemřel 15. listopadu, ne 10., str. 75.) — Líčí dále nový obrat v náboženském smýšlení lidstva, který nastává v XVIII. století — Jan Jacques Rousseau — a dobu osvícenskou, kdy vynikli Jan Ig. Felbiger, Ferd. Kindermann, Aleš V. Pařízek. (Na str. 83 mohlo býti jasněji podáno, že Pařízek připojil r. 1790 k překladu Willaumovy knihy svůj český spis „Obraz dokonalého učitele“, „který jest rozšířen [ne výtahem!] v Pařížkově větším spisu „Skizze eines rechtschaffenen Schulmannes für angehende Landschullehrer“, výšlém r. 1791, jež do češtiny přeložil r. 1822 F. Al. Vacek. — Máme onen spis Pařízkův původní český

z r. 1790 a rozšířený v překladě z německého. Viz Dr. O. Kádner: Dějiny pedagogiky. První vyd., díl II., str. 647 a F. Košák: Dějiny české katechetiky, str. 150.) Šíře opět jedná o vlastním zakladateli obecné školy, Janu Jindřichu Pestalozzimu, a o Fr. W. Fröblovi, načež líčí obecné školství v XIX. stol., nejen v Rakousku a Uhrách, ale v přehledu i současné školství v těch státech, Německu, Prusku, Francii, Portugalsku, Belgii, Holandsku, Itálii, Lotyšsku, Polsku, Anglii, které ukazují, v čem možno je následovati, ale zároveň před čím je třeba varovati a k bdělosti nabádati.

Dobře vystihuje prof. Hronek, kam zavedlo Rakousko náš lid, když píše: „Katolické Rakousko vychovalo dobrý katolický lid ve lhůstevnosti u víře, v mravní laxnosti a v bezcharakternosti a přenechalo svůj lid od pokolení k pokolení více upadající, bez odporu jako kořist zmijím svobodomyšlného tisku a všem svodům. Pak cesta Rakouska musila vésti od liberalismu k socialismu a zastaviti se v přístavu novopohanství, zvaného volné myšlení“ (str. 92).

V závěrečné stati tohoto I. oddílu v § 33 kreslí autor dnešní neutrální školu a uvádí výroky církevních autorit i kodexů o škole. Celý tento oddíl svými hojnými odkazy k pramenům a literatuře svědčí o tom, že je to práce důkladná, která stručně, ale jasně vyčerpává dějiny školství.

Oddíl druhý: *Obecnoškolské právo československé*. Nejdříve uvádí autor sbírky zákonů úřední i soukromé, literaturu o škole obecné i měšťanské, mateřské, pokračovací a pomocné. Vykládá o organizaci školství, pokud se týká správy úřední i školy samotné, uvádí jednotlivá zákonná ustanovení (o výuce náboženské, str. 160 až 171), o výchově předškolní, ochraně dětí. Na konci připojuje nařízení o úkolu rodičovských rad.

Oddíl třetí: *Katecheta veřejných škol národních*. Sneseno tu vše o katechetovi od jeho průpravného vzdělání a ustanovení, o jeho právech a povinnostech, o jeho působení až do jeho dání na odpočinek. Zařazena tu stať o lidové výchově a o laické katechesi, o kursu pro laické učitele náboženství, o podmínkách přijetí do něho a o zkoušce.

Přílohy obsahují *podrobné osnovy*, jak pro třídy nižší s přípravou k prvnímu přijetí svátosti pokání a svátosti oltářní se stručným zpytováním svědomí, tak i pro třídy vyšší a pro školu měšťanskou. Ke konci připojeno několik tabulek o platech učitelských. Závěrem knihy jest ukazovatel jmenný a věcný, který usnadňuje rychlou orientaci v této knize prakticky upravené.

Knihy Hronkova plně vyhovuje praktické potřebě všech, kteří jsou ve styku se školou, poskytují jim bezpečných informací o nových právních normách, s rozhodnutími úřadů školských až do konce roku 1930. Je to výborná rukověť pro katechety, spis opravdu časový, který zaslouží, aby byl v ruce každého učitele náboženství. Pevně doufáme, že bude brzo rozebrán, zajisté dříve, než vydána budou ustanovení nového řádu školního a vyučovacího, který místo starého z r. 1905 se připravuje a byl již dodán okresním inspektorům školním.

Prof. Jos. Hronek jistě se zavděčil sestavením knihy „Národní škola a katecheta“ všem, kdož ve školách vyučují, vždyť kniha ta prokáže jim služby mnohé a trvalé, zvláště pak mladým katechetům a učitelům náboženství laikům, kteří důkladným prostudováním knihy této získají nové poznatky a rozšíří své vědomosti o poli, které vzdělávati s láskou se odhodlali.

Antonín Brousil:

Sv. Jan de La Salle, zakladatel kongregace Školských bratří.

(Pokračování.)

Nemocný žádal si zaopatření sv. svátostmi a připravoval se celou noc na jejich přijetí. Sotva že se rozednilo, dal si svou světíčku co možná vyzdobiti. Nechtěl přijmouti tělo Páně na lůžku a nepopustil, až mu bylo vyhověno, a byl oděn rochetou a štolou. Sedě v lenošce očekával příchod Nejvyššího.

Farář u sv. Severa chtěl de La Salleovi dáti důkaz své hluboké úcty a vyzval všechny duchovní a přednější osadníky své farnosti, by ho doprovodili s nejsvětější svátostí do St. Yonu.

Když zvonek oznamoval příchod Páně, spustil se nemocný s lenošky na kolena. Se zanícenou tváří a se zářícíma očima přijal tělo Páně.

Na druhý den — byl to Zelený čtvrtek — přišel zase farář Bresnard a udělil mu svátost posledního pomazání, při čemž nemocný sám odpovídal. Když byl i tento svatý úkon vykonán, prodlel celých sedm hodin v mlčení, aby Bohu za přijaté milosti poděkoval.

Potom přicházeli bratří i jiné osoby k jeho lůžku, aby ještě uslyšeli od něho tu slovo útěchy, tu zase spasitelné napomenutí. Vyhověl všem a zdálo se, jako by byl srdce jejich do nejhlubších tajností prohlédl; tak bylo výstižné, co jim pověděl.

Mluvení namáhalo nemocného, a když hlas jeho následkem toho zeslábl, mysleli přítomní bratří, že se blíží smrt. Padli na kolena, aby si vyprosili jeho požehnání. Br. Bartoloměj prosil ho, aby přítomným požehnal a v toto požehnání i všechny ostatní bratry ústavu zahrnul. Z pokory otálel nemocný a až ke druhé výzvě br. Bartoloměje pozvedl oči i ruce k nebi a pravil: „Bůh požehnej vám všem!“

K večeru počal ztráceti vědomí, jak se dalo poznati z jeho nesouvislých slov. Přítomní odříkávali modlitby za umírající. Než je dokončili, přišel zase k sobě. Ještě jednou obrátil se k přítomným bratrům a dal jim tuto pamětihodnou výstrahu: „Chcete-li se udržeti ve svém povolání a v něm zemřítí, vystříhejte se obcování se světskými lidmi; jinak byste si ponenáhu oblíbili jejich způsoby, až byste se s nimi spřátelili, a již ze zdvořilosti propůjčili byste sluchu i jejich zhoubným názorům. Následkem toho stali byste se vlažnými v zachovávání řeholních předpisů, život řeholní by se vám znechutil a naposled byste i z řádu vystoupili.“

Více říci nemohl; studený pot mu vystoupil a nastal smrtelný zápas, jenž potrvál od půlnoci do půl třetí hodiny ráno. Bylo to na Velký pátek. Když zase přišel k sobě, předříkávali mu sloku z hymny mariánských hodinek, kterou se každého večera modlíval:

Maria, mater gratiae,
Mater misericordiae,

Maria, matko milosti,
Matko milosrdenství,

Tu nos ab hoste protege,

Od zlého nás ochraňuj,

Et mortis hora suscipe.

V hodině smrti opatruj.

Na otázku bratra Bartoloměje, zda své utrpení rád snáší, odpověděl: „Ano, klaním se za všech okolností vůli boží.“ — To byla jeho poslední slova.

Ve tři hodiny ráno dostavil se znovu smrtelný zápas. Přes všecko utrpení zůstala jeho tvář klidna a jasná.

Ke čtvrté hodině učinil pohyb, jako by chtěl se zvednouti a někomu jíti vstříc. Sepjal ruce, pozvedl oči k nebi a skonal.

Rychle rozšířila se zpráva o úmrtí „pána de La Salle“ po celém městě. Jako by byl nikdy žádného protivníka neměl, bylo slyšet ze všech úst jen samou chválu o něm. Všeobecně byla bratřím projevována srdečná, upřímná soustrast. Mezi prvními dostavil se generální vikář. „Stihlo vás neštěstí,“ pravil k bratřím, „že jste ztratili pana de La Salle, svého zakladatele. Byl to zbožný kněz; ano — svatý muž to byl, jenž zemřel.“

Pricházeli lidé, aby ho ještě jednou spatřili, jak tu krásně, skoro s veselou tváří ležel. Všichni prosili o nějakou památku po něm a bylo jim těžko vyhověti, neboť jako Školský bratr neměl ničeho než křížek, růženec, Nový zákon a Tomáše Kempenského, prosili tedy aspoň o klíček z jeho šatů nebo o několik vlasů.

Aby jeho tahy zachovali potomstvu, zjednali bratří malíře du Phly, aby jeho obraz vymaloval. Bez průtahu dal se malíř ještě v pátek ráno do práce. Vyobrazil ho v kněžském rouchu se sepjatýma rukama vzpřímeného před křížem, u jehož nohou leží řehole.

Mrtvola zůstala v domácí kapli v St. Yonu až do soboty odpoledne vystavena a potom byla v poboční kapli ve farním kostele sv. Severa pohřbena. Šest bratří neslo rakev; mnoho kněží, četní řeholníci různých řádů a veliké množství lidu tvořili smuteční průvod, jež vedl farář Bresnard.

K vůli velikonoční slavnosti mohly se konati zádušní bohoslužby teprve v pondělí po Bílé neděli, tedy 17. dubna. Vykonali je profesori a chovanci diecézního semináře s velikou okázalostí za přítomnosti četných věřících ze všech vrstev lidu. Arcibiskup nebyl právě v Rouenu přítomen a vrátil se tam až 21. dubna — těžce nemocen a druný den skonal.

Tak odešel věrný sluha Páně, Jan de La Salle, po tolika hrdinných obětech, pracích a utrpeních tam, kde ho očekávala koruna spravedlnosti. Farář Bresnard sám dal mu postaviti náhrobní pomník, jehož nápis byl odvoláním a zadostučněním zároveň. Nápis zněl: *Hic expectat resurrectionem vitae venerabilis J. B. de La Salle, Rhemensis presbyter, Doctor theologus, ex canonicus ecclesiae metropolitanae Rhemensis, institutor fratrum scholae christianae, natalibus clarus, virtute clarior. Obiit feria sexta Parasceves, die 7. Aprilis anno 1719, in aedibus fratrum Sancti Yonii, hujusce parochiae, annum agens 68. Det illi Dominus invenire requiem in illa die. Hoc pietatis et grati animi monumentum apposuit piissimo parochiano Ludovicus du Jarrier-Bresnard, hujus ecclesiae rector.*

Český překlad nápisu zní: „Zde očekává zmrtvýchvstání ctihodný Jan Křt. de La Salle, kněz remešský, doktor bohosloví, bývalý kanovník metropolitního

chrámu v Remeši, zakladatel Bratří křesťanských škol, slavný svým původem, ještě však slavnější svými ctnostmi. Zemřel na Velký pátek dne 7. dubna 1719, v bratrském domě St. Yonu, ve zdejší farnosti ve věku 68 let. — Bůh nechť dá mu onoho dne dojíti pokoje věčného. — Tento pomník postavil nejzbožnějšímu ze svých farníků z lásky a vděčnosti farář tohoto kostela Louis du Jarrier-Bresnard.“

Tělesná schránka ctihodného sluhy Páně zůstala až do roku 1734 v poboční kapli farního kostela. Když si však bratři v St. Yonu v tomtéž roce postavili svůj vlastní kostel, dal jim arcibiskup povolení, aby do něho přenesli mrtvolu svého zakladatele. Tato slavnost konala se s nádherou co možná největší: 16 kněží oděných rochetou a štolou neslo rakev, více než 300 kněží provázelo ji s hořícími svícemi v rukou. Vojenská posádka rouenská tvořila špalír a počet diváků odhadoval se na 30.000. Rakev s ostatky byla vložena za hlavním oltářem do zvlášť k tomu postaveného výklenku. Den na to, dne 17. července, vysvětil biskup nový chrám a sloužil v něm první mši sv.

Za revoluce roku 1793 byl výklenek vylomen a byla olověná rakev z něho vyňata; tělo však bylo tam skoro nedotčené ponecháno. V roce 1835 byly konečně ostatky světcovy přeneseny do Rouenu (rue St. Ló), do tamní domácí kaple Školských bratří.

Dne 12. prosince 1887 byla rakev naposled otevřena za předsednictví generálního vikáře rouenského Margueritte v přítomnosti dvou lékařů a četných kněží z Rouenu. Když byla totožnost pozůstatků ještě jednou zjištěna, bylo několik menších kostí vyňato, jež byly při slavnosti blahořečení v Římě k uctívání vystaveny. Dále byly dvě větší relikvie pro arcibiskupa, jiné pro kardinála a kapitolu v Remeši, pro dům bratří v Římě a pro mateřinec v Paříži určeny. Tento měl již od dřívějšího vrchní část hrudní kosti a měděný kříž, jenž se byl v rakvi našel.

(Pokračování.)

Miroslav Novák, kaplan ve Vlašimi:

Jak se má náboženství ve škole vyučovati, aby rodilo život víry.*

Obtíže při náboženské výchově mládeže za naší doby jsou veliké. Je to především předmět sám, který jest nadsmyslný, tajemný a proto těžce vysvětlitelný. Je to dále povaha dětí, jichž slabé chápání, nevycvičenost myšlení, malá zásoba pojmů ztěžují velice výklad pravdy náboženské tak, aby si je rozum osvojil, aby srdce jejich je milovala a paměť podržela; další obtíž záleží v učiteli náboženství,

* Literatura: »Škola a charakter«, Ze 14. vyd. přeložil F. Autrata. — M. Sadovská: „Otázky výchovy«. I. — II. vyd. — »Vychovatelské listy«, ročník XXVI. (1926). č. 1, XXVIII. (1928) č. 2—3. XXIX. (1929) č. 7—8, XXVIII. (1928) č. 4—5, XXIX. (1929) č. 6. — »Pastýř duchovní«, ročník VI. — 1886.

pro kterého není věcí lehkou, snížit se k rozumu a k srdci dítek, zvláště když delší dobu se obíral vyššími studiemi.

Největší obtíž však záleží ve veřejných poměrech naší doby. Zanedbanost, špatná domácí výchova dětí, špatné příklady, svody, lhostejnost rodičů a celé to bezvěrecké ovzduší naší doby. To všechno ztěžuje práci vychovatelskou a překází, aby „život víry“ vzklíčil a rostl v srdcích dětských.

Aby přemohl tyto obtíže, potřebuje duchovní vychovatel mládeže plné míry lásky a trpělivosti a vytrvalé silné horlivosti. K tomu mu napomáhá: časté rozjímání o vznešenosti a důstojnosti učitelského úřadu a stálá představa božského přítele dítek, dále přirozená láska k dětem, která se raduje při jejich nevinnosti a naivnosti, takže rád se stává „maličkým s maličkými“, aby jim byl cestou, pravdou a životem. — Konečně když pováží, jak veliká povstává škoda ze zanedbání náboženské výchovy, a na druhé straně, jak veliké požehnání plyne ze svědomitého vykonávání úřadu učitelského pro život časný i pro život věčný. — Tyto úvahy jsou věru způsobilé, aby vzbudily v duši učitele náboženství nadšení, lásku a vytrvalost v jeho úřadě a překonaly všechny obtíže u vědomí, že působí jako vyslanec Kristův, aby přivedl útlé dětské duše ke Kristu, a rozmnožoval království Kristovo na zemi.

Avšak zanechme teoretických úvah a pokusme se hned o praktické řešení uvedené otázky.

Účelem náboženské výchovy ve škole má býti: vychovávat z mládeže pevné, nebojácné, přesvědčené charaktery a praktické katolické křesťany.

Počátek této výchovy se musí státi hned, v prvních letech docházky školní, v nejútlejším věku, kdy nezkažené srdce dětské vnímá do sebe prvky náboženské s hlubokou vírou a láskyplným srdcem. — Látka náboženská v prvních školních letech se musí vštěpovati do dětských srdcí ve formě biblické dějeprawy. Obsahem náboženského učení je zjevení boží a to se dělo cestou historickou. Je to cesta boží. Nikoliv abstraktní pojmy, nýbrž konkrétní činy činí vyučování živým, názorným, lehce srozumitelným a zajímavým. — Svatý Augustin šel touto cestou ve své knize „De catechizandis rudibus“, kde se jednalo ne o děti, nýbrž o katechumeny dospělé. — A věru největší zásluhu by si zjednal učenec, který by dovedl vytvořiti katechismus na základě biblické dějeprawy. Všechny naše katechismy jsou více méně učené dogmatiky, které nevyhovují svým škatulkováním a svou suchopárností duši školní mládeže. Aby náboženství rodilo život víry, je nutné, aby vštípeny byly již v útlém věku do duše mládeže stěžejní pravdy náboženské, které by tvořily jakoby *kostru* pro další budovu náboženské výchovy. Tyto pravdy musí pak býti stále pěstovány, opakovány, prakticky prováděny a doplňovány celou dobu školní docházky tak, aby se staly duševním majetkem mládeže, až jednou vstoupí do života.

1.

Především jest zapotřebí, aby v útlých duších dětských vytvořen byl *správný* pojem Boha. — Otázka „kdo“ nebo „co“ jest Bůh, se nehodí pro malé děti. Výměr: Bůh jest pánem nebes i země, nevyhovuje náboženskému smyslu dítěte, nevyhovuje tomu, co dítě křesťanské křtem svatým posvěcené cítí a tuší ve své duši. — Proto nejlépe, když kněz jako vyslanec boží předstoupí před dítě a vysvětlí mu pojem Boha asi takto: „*Bůh je všudy, je neviditelný, je nekonečně svatý, před jehož*

obličejem stále stojíš.“ — Tato souvislost vyjádřeného slova s vnitřním cítěním působí na děti hluboký dojem; co tušily, to se jim vyjasňuje. Vždyť je to naše víra v Boha jako v nekonečně svatou bytost všudy blízkou, které svým stálým posvěcováním se máme připodobňovati, Jako „pána nebes i země“ představovali si i pohané svou nejvyšší božskou bytost. Bůh, jak nám jej líčí zjevení, vystupuje jako *bytost nejvyšší svatá*, která vyžaduje posvěcení ode všech, kteří ji znají.

Podle mého názoru musí kněz s touto pravdou předstoupiti před děti, když po prvé k nim mluví o Bohu. Čistá duše dítěte mu rozumí, když i nedovede vyjádřiti, co cítí. Je to vnější vyjádření toho, co v jeho posvěcené duši jest skryto a klíčí. — „Bůh“ a „svatý“ jsou v jeho duši nerozlučně spojeny. — „Bůh“ je „svatý“ a „Svatý“ jest „Bůh“. A hned při tomto prvním pojmu může se připojiti: *Bůh miluje dobré a nenávidí zlého*. Tuto pravdu musí děti stále opakovati, aby se jim vryla do duše. Je to stěžejní pravda celé náboženské výchovy. Proto má kněz před přednáškou krátkým rozjímáním se připraviti, aby sám byl uchvácen svatostí všudy přítomného Boha a tak děti naplnil posvátnou bází před svatostí boží.

Aby z dětí staly se *rozumní* křesťané, jest zapotřebí, aby hned na počátku v dalších hodinách poučeny byly o *tajemství nejsvětější trojice*. — Je to proto potřebí, aby poznaly význam svatého kříže a nedělaly kříže jen mechanicky, ale znaly příčinu, proč se křesťané znamenají sv. křížem. Pro počátek stačí, aby rozuměly a zodpověděly otázky: „Jest více než jeden Bůh?“ (Jeden toliko jest Bůh.) „V kolika osobách?“ (Ve třech.) „Jak se jmenují?“ (Bůh Otec, Bůh Syn a Duch svatý.) „Co nám tři božské osoby učinily dobrého?“ (Otec nás stvořil, Syn nás vykoupil, Duch svatý nás posvětil.) „Jak se jmenují tři božské osoby dohromady?“ (Nejsvětější Trojice.) Více než toto není prozatím potřebí.

Další vysvětlení přinese později učení o vtělení Syna božího a seslání Ducha svatého.

To však není jediná příčina, proč toto téma o jednom Bohu ve třech osobách patří mezi nejprvnější kategorie. Děti mají hned na počátku obdržeti celý křesťanský pojem o Bohu, aby mohly věřiti, čemu věřiti mají. Touto katechesí dostává náboženská výchova svůj základ a rozdělení tím, že děti si jasně uvědomily hlavní činnost boží: stvoření, vykoupení, posvěcení. — Spojení stvoření, vykoupení, a posvěcení se znamením sv. kříže a vztah stvoření k Otci, vykoupení k Synu, posvěcení k Duchu svatému odpovídá dogmatu a mluvě církevní. (Viz: modlitby při udílení posledního pomazání a *commendatio animae*.) Stalo se také v lidu katolickém populárním. Tím se neříká dítěti nic nového, věc mu leží takřka na jazyku. — Víra dítěte nabývá tím přesného výrazu a dítě dovede lehce výstižnými slovy děkovati Bohu za veliká mu prokázaná dobrodiní.

2.

Nejvyšším cílem náboženské výchovy jest, aby se děti naučily milovati Boha z celého srdce.

Když tedy katecheta probral biblickou látku o stvoření světa, o andělech, o stvoření prvních lidí a o ráji, je důležité, aby zvláštní katechese věnována byla tomu, čemu říkáme *Prozřetelnost boží*. Musí se to ovšem státi ve formě chápání dětskému přístupné. Stačí úplně vysvětlení a zodpovědění těchto otázek: Jak nazýváme Boha

ještě? (Otcem nebeským.) Proč? (Protože se o všechno stará.) O koho se stará nejvíce? (O nás lidi, protože jsme jeho dítkami.) Jako otec doma, tak se stará Bůh o celý svět. Všecko Bůh učinil, všechno miluje, všechno mu leží na srdci. Na nebi vidíme ve dne slunce, v noci měsíc a množství hvězd. Kdo to učinil? Bůh, Otec nebeský. Drží slunce, měsíc a hvězdy mocnou svou rukou, aby nespadly, činí, aby nepohasly. Vede je tak dovedně, aby hvězdička nevrazila do druhé. Na jaře každého roku roste tráva na lukách, stromy počínají kvést. V létě a na podzim zraje ovoce na stromech. V zimě padá sníh a pokrývá zemi. Kdo to všechno působí? Bůh, Otec nebeský. Posílá teplý vítr a déšť, poroučí, aby slunce svítilo, nechá padati sníh. Tak se stará Bůh o všechny věci. A jak dobrotivě, jak věrně se stará! Pozorujte ptáčky. Nesejí, ani nežnou, ani neshromažďují do stodol, a přece mají každého dne co jísti, nic jim nechybí, jsou veselí. Kdo se o ně stará, kdo je živí? Bůh, Otec nebeský. Pohleďte na kvítí polní! Ty květinčky v létě nepracují, v zimě nepředou, a přece mají krásné šaty. Žádný král nemá tak pěkného šatu jako ta květinčka na poli. Kdo se o ně stará, kdo je šatí? Bůh, Otec nebeský. Stará se o všechno! Ale zvláště se stará o nás lidi! — Proč? Protože jsme jeho dítkami. Otec doma myslí na všechno, co patří k domovu. Ale na své dítky myslí nejvíce. Ty mu zvláště leží na srdci; na ně dává více pozor než na ostatní věci. Tak to činí i Otec náš nebeský. O nás lidi nejvíce se stará, protože jsme jeho dítkami. Vy jste ještě malé a sláby, proto vám dal Bůh rodiče. — Rodiče vás mají rádi, starají se o vás, dávají vám všechno, čeho potřebujete. Tuto velikou lásku vložil do srdce rodičů Bůh, Otec náš nebeský. Vy chcete každý den jísti. Jídlo dávají vám rodiče, dávají vám chléb, mléko, maso a jiné potraviny. Ale od koho dostávají rodiče chleba a potraviny? Od Boha, Otce nebeského. — Dává na poli růsti obilí, z toho se vymílá mouka a z mouky se peče chléb. Dává růsti zeleninu v zahradě a na poli. Stvořil zvířata: od nich máme mléko, maso, vejce. Husa a kachna dávají nám peří a z peří matka upravuje teplé peřiny. Také o šaty se nám stará Otec náš nebeský. Dává růsti len na poli, z toho se vyrábí plátno. Ovce má vlnu a z vlny se dělá sukno. Ale na něco nesmíme zapomenouti. Vzpomeňte si, co jsem vám vyprávěl o andělu strážném. Anděl strážný nás chrání na těle a na duši, dává na nás pozor, aby se nám nic zlého nestalo. Kdo mu to poroučí, kdo nám ho posílá? Je to Bůh, Otec náš nebeský! — Ó, jak dobrotivý je to Otec! Jak velice nás miluje! Proto, děti, buďte vděčný Otci nebeskému! Děkujeme mu každého dne! Když ráno vstanete, než večer ulehnete, děkujte Otci nebeskému z celého srdce.

Pro dospělejší děti tato skromná katechese ovšem nestačí, aby je poučila o řízení božím v celé přírodě. — A musí stále a stále býti doplňována, ale pro nejmladší ročníky stačí, když děti jasně poznávají, že všechno, čeho potřebujeme pro tělo i pro duši, máme od Boha. Nezáleží však tolik na tom, co se dětem podává, nýbrž *jak* se to podává. Má-li nejvyššího cíle býti dosaženo, aby děti se naučily milovati Boha z celého srdce, musí přednáška býti provanuta duchem posvátné úcty k Bohu. Pamatujme, abychom našli ten pravý tón mluvit k srdci dětí, neboť poměr nezkažený, ve křtu posvěcené duše k Bohu jest nadmíru něžný. Onen jedovatý dech, který od oltáře „zbožňování přírody“ se šíří a za našich dnů tak mnohé zaslepuje, se dosud nedotkl nevinné duše dítěte. Děti věří lehko a rády, když se jim Bůh představuje důstojnou řečí a zbožnou myslí jako dárce všeho dobra. Proto jest zapotřebí,

aby kněz na tuto katechesi zvlášť dobře se připravil, duši svou jako hudební nástroj naladil a sám velikou láskou k Bohu byl proniknut. I zde má platnost slovo apoštolovo: „Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými, lásky však neměl, byl bych jako měď zvučící a zvonec znějící.“

Touto katechesí byl by ukončen výklad prvního článku apoštolského vyznání víry. Co následuje, bude jaksi úvodem k článkům víry, které jednají o Vykupiteli.

3.

Jedna z nejdůležitějších, ale také z nejtěžších katechesí pro mladé katechumeny jest o *hříchu dědičném*. — A přece nesmí býti u nich přehlížena, anebo jen povrchně odbyta. Čím větší odpor proti pravdě o dědičném zlu člověku dávají naše vychovatelé nevěrečtí, tím větší péči musí této nauce věnovati katechese křesťanská a stále po celou dobu školní výchovy musí tato pravda býti prohlubována. — Na této základní pravdě záleží veškeré učení o vykupitelské činnosti Syna božího. Tato pravda řeší veškeré záhady vnitřního i vnějšího života, chrání člověka před sebeklamem a domýšlivou vypínavostí. Zajisté by nebylo ve světě tolik lidí na mysli pomatených a tolik sebevrahů, kdyby těmto nešťastníkům hned v mládí byl býval ukázán pravý člověk jako syn Adamův, a nikoliv člověk vybájený, jak jej líčí mnozí filosofové a spisovatelé románů. Poznání lidské bídy a pramene této bídy činilo by je skromnějšími vůči požadavkům na tento časný život a stalo by se jim podmětem pevnému vytrvání u víře v Syna božího jako Vykupitele. *(Pokračování.)*

Jan Oliva:

Tělesný a duševní fond žáků.

(Pokračování.)

Všimněme si však ještě slov ve verši 21: Nezamítám milosti boží, milosti spásitelné Kristem nám získané (= milosti⁴). Apoštol má tu na mysli lidi, kteří hlásali, že věřící se ospravedlňují také ze Starého zákona bez ohledu na Nový zákon. Byli takoví i mezi křesťany: učili, že bez zachovávání Starého zákona nemožno dojiti ospravedlnění a spasení. Proti nim sv. Pavel stále neohroženě vystupoval a zdůrazňoval, že křesťané toliko milostí Kristovou mohou býti ospravedlněni, a kdyby učil jinak, že by to znamenalo zamítati milost Vykupitelovu, proto důrazně volá: nezamítám milosti boží.

Ze slov jeho je však po daném výkladu zcela patrné, že může i křesťan tuto milost⁴ zamítnouti, a mnozí skutečně tak činili. Jaký je následek takového jednání? Naznačím to jedním slovem: *pokoušení*⁴ (= zlé vnuknutí³). Toto pokoušení je opětne nejvyšším stupněm, nejširším rozsahem pokoušení, směřujíc přímo proti Bohu! To je charakteristický jeho znak první — druhý takový znak je tento: jde tu vždy o vykonání plánu dříve pojatého (někdy vykoná ten plán hříšník sám, někdy s pomocí 1 nebo více jiných osob). Vzpomeňme na Jidáše: Vybral si pomocníky k provedení

plánu svého, směřujícího proti Bohu. Vzpomeňme na Ananiáše a Safiru! Umluvili se na určitém plánu, směřujícím svou podstatou rovněž proti Bohu a jeho mladé církvi (Sk. 5, 3). L. a R. pěkně o tom píší: „Ananiáš jakožto člen církve musil skrze víru, jakož i zkušenost z přemnohých mimořádných znamení vědět, že apoštolové ke své činnosti pro církev jsou obdařeni nikoli lidskou autoritou, nýbrž silou a přítomností Boha, Ducha svatého. Pokus, obelhati je, byl tedy přímý zločin proti Bohu (blasfemie) a nepřímý (prostředecně) obmyslné a zlomyslné napadení autority církve. Co proti církvi se kuje, je namířeno i proti Duchu svatému, jenž jest duší, řídící silou církve. — Podobně čteme v 1. knize Paralip. 21, 1—30: „Povstal pak satan proti Israelovi: a ponukl Davida, aby sčel Israel.“ L. a R. vykládají: „Poněvadž každé pokušení v základě vychází od satana, přivádí se zde na něho i pokušení Davida, aby se tím počínání lidu označilo jako hřích.“

Do pokušení⁴ patří ještě více tvarů, než bylo výše uvedeno; jmenuji z nich aspoň *přetvářku před Bohem, podvádění a klamání Boha, pokoušení Boha*. Písmo sv. mluví o všech těchto tvarech: „Nepřistupuj k Pánu s dvojitým srdcem, abys snad nepadl a neuvedl duše své v zahanbení a vyjevil by Bůh skryté věci tvé a uprostřed shromáždění porazil by tě: proto žes neupřímně přistoupil k Pánu a srdce tvé plno je lsti a podvodu“ (Sirach 1, 36—40). „A kdož jste vy, že pokoušíte Pána? Neníť to řeč, jež by milosrdenství vzbudila, ale spíše, kteráž by k hněvu popudila a prchlivost podpálila. Uložili jste čas smilování Pánu a podle vůle vaší den uložili jste jemu“ (Judit 8, 11—13). „...protož pověz nám, co se tobě zdá, sluší-li dávatí daň císaři čili nic?“ Poznav pak Ježíš zlost jejich, řekl: „Co mě pokoušíte, pokrytci?“ (Mt. 22, 17—18.) „A aj, jeden v zákoně učený vstal, pokoušeje ho řka: „Mistře, co čině život věčný obdržím?“ (Lk. 10, 25.) „Budouť lidé... majíce sice tvářnost pobožnosti, ale moc její zapírajíce“ (2. Tim. 3, 5). L. a R. vykládají: „Pouhá zevnější souvislost s církví není nijak skutečnou bohabojností, která očišťující srdce od vášně a viny, činí smýšlení a chování svatými a Kristu poddanými a podobnými. Sobeckost a pýcha užívají i svatých věcí za prostředek nesvatých účelů. — Je to obraz nového pohanství, jež apoštol ve verších 2—5 v nejživější směsi barev podle jeho (toho nov. pohan.) hříchů těla i ducha před očmi nám předvádí, aby je jakožto úplné nekřesťanské jednání odmítl.“ — Do hořejší skupiny patří i *lenost proti Bohu*. „Zlořečený, kdož dělá dílo Hospodinovo lstivě: a zlořečený, kdož zdržuje meč svůj od krve“ (Jer. 48, 10). Česká bible vysvětluje: „Protož i vy, Chaldejští, jestliže Moabských, které Hospodin vyhubiti rozkázal, šetřiti budete, zlořečení jste.“ „Ale, že jsi vlašný a nejsi ani studený ani horký, počnu tě vyvrhovati z úst svých“ (Zjev. 3, 16). Česká bible vysvětluje: „Člověk nejsa ani dobrý ani zlý, míní, že tak dosti dobrý jest, protož na své polepšení ani nepomýšlí a tak ve své vlašnosti zahynuv, zavržen bude: ježto právě patrný zlosyn spíše se k pokání pohne.“

Do pokušení⁴ patří i *přetvářka k lidem*. Vzpomeňme na Absalona 2. Král. 15, 2—6.

Ani při nejvyšším stupni a nejširším rozsahu pokušení nepřestává Pán Bůh volati člověka na správnou cestu svou zvláštní pomocí *osvícením*⁴ (*dobrým vnuknutím*³). Toto osvícení je nejvyšší stupeň a nejširší rozsah osvícení, o kterém jsme již častěji mluvili, a jeví se konkrétně speciálním dobrým vnuknutím v nejvyšší potenci tohoto vnuknutí, o němž jsme již výše také mluvili. Co zde stručně přehledně řeče-

no, ozřejmí se nám lépe výroky Písma sv. Moudrost boží volá: „pohrdli jste všelikou radou mou a domlouvání mého zanedbali jste: protož i já také k zahynutí vašemu smáti se budu a posmívati se budu, když přijde na vás to, čehož jste se báli“ (Přísl. 1, 25—26). L. a R. vykládají: „Bůh nabízí svou milost a své *vedení* každému, jenž by jich chtěl užítí, jestliže je však odmítne, následuje nejen odnětí milosti, nýbrž i trest za neposlušnost.“ — „Rozprostíral jsem ruce své celý den k lidu nevěřícímu: kterýž kráčí po cestě nedobré za myšlenkami svými... Ale vás, kteří jste opustili Hospodina, sečtu mečem a všichni zabitím padnete: protože jsem volal a neodpovídali jste: mluvil jsem, a neslyšeli jste: a činili jste zlé před očima máma, a čehož jsem nechtěl, zvolili jste“ (Is. 65, 2, 11—12). Česká bible vysvětluje: „Ustavičné milosti a dobrodiní svá jsem jim (lidu zpuřnému, židovskému) podával a je k sobě obracel, oni pak milosti mé nepřijímali a ji zamítali.“

I ten, kdo není zachvácen pokušením, může dostati zvláštní osvícení, ba musíme říci, že toho osvícení spravedlivému (hodnému) dostává se *za odměnu* ještě více. Sv. Pavel jasně to naznačuje slovy (2. Kor. 4, 6): „Nebo Bůh, kterýž řekl, aby se z temností světlo zablesklo, tentž zasvitl v srdcích našich k osvícení poznání jasnosti boží, v tváři Krista Ježíše.“ — Sem patří i již výše vyložená slova sv. Pavla Efes. 1, 16—18: „Nepřestávám díky činiti z vás, připomínaje vás na modlitbách svých: aby Bůh, Pána našeho Ježíše Krista Otec slávy, dal vám ducha moudrosti a zjevení, v poznání jeho a osvícené oči mysli vaší.“ — Týž sv. Pavel v 1. l. ke Kor. 12, 3 napsal: „...žádný nemůže říci: Pán Ježíš [nemůže ho a víry jeho *vyznati*], jedině skrze Ducha svatého.“ L. a R. vykládají: „Neomylné znamení pro vliv Ducha božího záleží ve vyznání Ježíše jakožto Pána a Vykupitele (skutečného, historického Krista)... Věrné, radostné vyznání Ježíše, jakožto Pána (nejkratší, ale úplný symbol křesťanské víry) dává jistotu, že v takovém srdci a v takových ústech je Duch sv. přítomen a účinný. Na tomto jediném Duchu jakožto božském pramenu záleží rozmanité duševní dary, jak se vypočítávají ve verších 4—6.“ Výklad sv. Tomáše těchto slov podán výše u zálib.

V jisté míře jakožto náznak hlavního osvícení v době Vykupitelově dostávalo se osvícení⁴ některým lidem již před Kristem. Uvádím zde o tom aspoň toto: „Požehnan buď Hospodin Bůh otců našich, kterýž dal to v srdce krále (perského), aby zvelebil dům Hospodinův, kterýž jest v Jerusalemě“ (1. Esdr. 7, 27). „A vstal jsem v noci já a několik mužů se mnou a neoznámil jsem žádnému, co mi dal Bůh v srdce, abych činil v Jerusalemě“ (2. Esdr. 2, 12). „Dejž mi v srdci stálost, abych potupila ho (Holoferna): a sílu, ať jej zkazím“ (Judit 9, 14). (Pokračování.)

Katechetská hlídka.

Řídí Fr. Košák.

Svatý Otec a úkol katechese.

Promluvil o něm papež Pius XI., když přijal účastníky kursu středoškolských učitelů náboženství škol italských. „Mám vás nyní, když jste prošli kursem a jste jmenováni učiteli na středních školách, nazvati snad profesory katechismu? Nikoli.

Dávám přednost slovu „katecheta“, protože to je označení nejkrásnější a nejpokornější. Pokora je totiž nejlepší a nejjistější přípravou pro tento posvátný úřad. Chceme-li vyučovati pravdě nebo chceme-li se k ní dostat sami, potřebujeme pokory, pokory ducha a pokory rozumu. Kde jí není, jsou v cestě nepřekonatelné překážky. Pokora je správným ukazovatelem. I když každý učitel musí svou metodu přizpůsobiti chápacím možnostem žáků, má tato zásada platnost zvláště pro vyučování náboženství. Jedná se přec o to, vyučovati žáky, kteří jsou malí, i když nikoli věkem, tak jistě malí před pravdou, z níž toho znají jen málo, obzvláště pak malí před náboženskou pravdou, protože i na středních školách je znalost náboženského vědění jen v počátcích, nesmí se proto zapomenouti, že se katecheta musí velmi skloniti, chce-li se s úspěchem přiblížiti dětské duši. Jiný velmi důležitý prostředek a cenný prvek ve správném vyučování náboženství jest umění a způsob slovního výrazu katechetova, vyjádření pravdy. Také formou vyučování musí se učitelé náboženství přizpůsobiti kulturnímu stupni svých žáků. Jejich povolání nechť je přesvědčí o nutnosti používatí prosté řeči; jedná se přece o nováčky nebo o lidi, kteří jsou skoro nováčky před pravdou. Je třeba mluvit k nim proto prostě, jasně a jednotně. Chraňte se pokusů chtít hovořiti učeně, všecky umělkované přídavky při výkladu nechť odpadnou, protože nic není horšího, než sloužiti pravdě špatně.“

Kubíčkovy učebnice.

Na jaře vyjde šesté vydání „Biblických dějin“ a třetí stotisící vydání nového katechismu. V „Sursum“ č. 8 r. X. diví se prof. dr. J. Beran, že tento katechismus zůstal celkem nepovšimnut, a vytyčuje jeho přednosti: značné zjednodušení látky, praktická konkrétnost a reálnost obsahu článků, přiměřenost řeči a slohu. Ke konci píše: Bylo by si přáti, aby nový katechismus ve všech diecésích českých na zkoušku byl zaváděn.

Katechetské museum v Olomouci

bude ještě do prázdnin uvedeno v život. Pro začátek přispěla Jednota duchovenstva arcidiecése olomoucké částkou 3000 Kč, Spolek katechetský 2000 Kč a Priesterverein 1000 Kč. Bylo zvoleno kuratorium z obou katechetských spolků, českého a německého v arcidiecési. Správa arcibiskupského semináře v Olomouci nabídla příhodnou místnost v Salesianu. V museu bude: 1. *Vzorná knihovna katechetská* pro učitele náboženství na obecných, měšťanských, středních a pokračovacích školách — pro každý obor ve zvláštní příhradě. Budou tam příručky ke katechismu, k biblickým dějinám a církevní historií, knihy katechesí. — 2. *Knihovna půjčovní*. V ní budou knihy k dalšímu sebevzdělání nebo pro školu, byť ne snad nevyhnutelně potřebné, ale aspoň velmi užitečné. — 3. *Obrazy katechetické*, jako názory pro katechismus, biblické dějiny, církevní dějiny a liturgiku, a to ve skříních. — 4. *Na stěnách musejní místnosti* mapy Svaté země, mapy ostatních krajín biblických, náčrty map k církevním dějinám, půdorys starého Jerusalema, podobizny vynikajících odborníků, statistické přehledy, zejména pak po jednom výtisku ze sbírek katechetických obrazů, každý za sklem v jednoduchém rámcí s označením ceny, malíře, nakladatele a ve které příhradě možno najíti celou sbírku těchto

obrazů. — 5. *Pomůcky autogenetické*. Vlastní prací učitele sebrané a sestavené pohledy míst posvátných, světců, událostí, liturgických předmětů. Vzorný betlem. — 6. *Sbírky obrázků*, které se dávají žákům na památku po sv. zpovědi, sv. přijímání, při odchodu ze školy jako odměny pilnosti. Serie obrázků světelných. Podobně ukázky modlitebních knížek a poučných brožurek pro mládež doporučení hodných. — 7. *Katechetické reálie* přinesené z Palestiny a jiných míst posvátných. Modely stánku na poušti, chrámu jerusalemského a j. — 8. *Ukázky prací žakovských*: úkoly, obsahy, náčrty, kresby. — 9. *Katechetická retrospektiva*: staré čítanky, katechismy, biblické dějepravy, názorné obrazy, rukopisy, odborné tisky. — 10. *Na stole* bude ležeti katalog vzorné i půjčovni knihovny, bibliografie odborné literatury za poslední desetiletí z časopisů, novinky odb. literatury domácí i zahraniční, odborné časopisy, časopisy žákům doporučitelné i škodlivé, kniha dobrodinců a kniha návštěvníků. — Toť nástin, který ovšem nebude najednou uskutečněn.

Papežským komořím

jménován byl bývalý katecheta v Lošticích, nyní docent katechetiky na CM. bohoslovecké fakultě v Olomouci, autor spisů historických, kazatelských a katechetických, zvláště nově zavedeného Katechismu a Biblických dějin v diecésích moravských.

Ústřední kurs,

pracovní dni, *pro laické katechety*, bohoslovce a kněze s referáty a vzory praktického vedení spolků, konati se bude v Praze ve dnech 11. až 13. července 1931. Zkušeni referenti-odborníci, dr. J. Urban, prof. dr. J. Beran, P. J. Vraštil T. J. a j. zaručují bohatý praktický užitek.

Římské pouti

katolického studentstva a inteligence o letošních velikonicích zúčastní se zástupci „Spolku laických učitelů náboženství v Praze“. Do stanovené doby — 20. února — pro společný pas, přihlásilo se 375 účastníků; je mezi nimi 15 kněží — kanovník 1, katechetů 12, kaplani 2, — 8 bohoslovců, 31 učitelek, 11 učitelů, 5 kandidátů a 18 kandidátek učitelství.

O jednotný katechetský časopis

pro celou Čsl. republiku zasazuje se „Spolek katechetů v Čechách“. Vítáme tuto snahu, která by spojila všechny katechety v celek a dala podnět k organizaci katechetů i na Slovensku a přejeme jí brzkého uskutečnění. Již před lety na Velehradě za to se přimlouval katecheta Ant. Tichý, Praha-Podolí, k jehož podnětu i za tím účelem založen tam tehdy „Svaz katechetských spolků v republice“, který právě onu myšlenku měl realizovati.

Svaté přijímání malých.

Maďarský arcibiskup hr. Julius Zichy nařídil učitelkám v dětských zahrádkách, aby své malé svěřence, třebas ještě nechodí do školy, připravovaly k časnému sv. přijímání. Mají je dostatečně poučiti o sv. přijímání a potom bez sv. zpovědi jsou

připuštěny tyto děti ke stolu Páně, vzbudí společně před sv. přijímáním jen upřímnou lítost. Praxe tato se osvědčila, takže ji arcibiskup zavedl pro celou svoji diecési. Svaté přijímání malých mělo blahodárný vliv na náboženský život celých rodin.

Katecheta a tělocvičné spolky.

Okresním soudem ve Spišské Nové Vsi byl odsouzen katecheta dr. Jan Bryšák k 8dennímu vězení pro útisk, jehož se dopustil proti DTJ tím, že zakazoval dětem návštěvu tělocvičných hodin. Obžalovaný se odvolal a krajský soud v Levoči rozsudek první instance změnil a obžalovaného osvobodil. V odvolacím rozsudku se praví, že zakazování návštěv tělocvičných spolků dětem není útlakem podle zákona.

Známka z náboženství na maturitním vysvědčení.

Výnos ministerstva školství ze dne 12. ledna 1931, čís. 183.328-II, má v § 6 i toto ustanovení: „Veřejní žáci nejvyšší třídy a privatisté, kteří se hodlají podrobiti zkoušce dospělosti, ať předloží ředitelství své školy do konce února nekolikovanou přihlášku, v níž uvedou..., přejí-li si, aby na jejich vysvědčení dospělosti byla zapsána známka... z náboženství, končí-li se vyučování povinnému náboženství v třídě páté.“

Z dějin prvního sv. přijímání dětí.

Nejstarší křesťanství se pravděpodobně vůbec nezabývalo otázkou, kdy smí křesťan po prvé přistoupiti ke stolu Páně. Souviseloť přijímání se křtem. Poněvadž byli křtěni dospělí, nebylo přičiny ptáti se po věku katechumenů. Že byly také děti křtěny a že zároveň účastnily se sv. přijímání, nelze pro první dvě století dokázati. Zda později, když křest dětí byl obvyklý, bylo podáváno nemluvňatům sv. přijímání, jest otázkou, k níž před koncilem nicejským nelze odpověděti kladně. Prameny, pokud něco naznačují, mluví více proti názoru, že by i nemluvňata v prvních dobách současně se křtem přijímala. Od polovice 4. století již možno jistě dokázati, že důležitou částí křtu nemluvňat bylo i sv. přijímání. Od 5. století jsou již výslovná svědectví o přijímání nemluvňat hned po křtu. V 8. až 12. století byly děti pokřtěné na Bílou sobotu po osm dní v bílých šatech přinášeny do chrámu a přijímaly. Tuto praxi nalézáme v západní i východní církvi. Zatím co na východě se přijímání dětí udrželo, na západě již ve 12. století mizelo. — IV. koncil lateránský tvoří mezník a obrat v dějinách prvního sv. přijímání. Bylo stanoveno, že povinnost přijímati nastává od dosažení anni discretionis. Nebylo sice výslovně zapovězeno přijímání dětí, ale ustanovení koncilu, že třeba přijímati reverentur, zapovědělo samo přijímání nemluvňat. Koncil neurčil číselně, co rozuměti slovy anni discretionis. Kanonisté při řešení vycházejí od povinnosti zpovídati se, která nastává od schopnosti rozeznávati zlé a dobré. Tato schopnost dopustiti se hříchu začíná se podle práva církevního 7. rokem. Tímto tedy rokem začíná se povinnost se zpovídati, ale mírnější kanonisté posouvají dobu na pozdějšek. Povinnost přijímati klade se od kanonistů později než povinnost zpovědi, obyčejně do let začínající se puberty. Vyvinula se tedy po koncilu praxe, že první sv. přijímání bylo udíleno dětem mezi 10. a 14. rokem. Výsledkem historického zkoumání jest, že přijímání

dětí mezi pátým a sedmým rokem bylo středověku úplně cizí. Vlastního vyučování k sv. přijímání středověk, pokud víme, neznal. První stopy jsou v XVI. století. Ve Francii byly vyučovány děti od popeleční středy až do velikonoc. V Miláně zavedl tuto přípravu sv. Karel Boromejský; brzy pak zavedena byla všude, ne ovšem stejně dlouhá doba byla určena. Od polovice XVII. století zaveden byl zvyk vésti děti společně k prvnímu sv. přijímání a slavit je i se zevnější okázalostí. (Podle brněnské „Hlídky“ čís. 2, r. 1931.)

Přesné datum smrti Ježíše Krista?

V časopise „Forschungen und Forschritte“ uveřejnil německý učenec Oswald Gerhardt z Berlína studii o datu Kristovy smrti. Úkol studie záležel v odpovědi na otázku, ve kterém z let 29—33 začínal se po novoluní první nisan, tak že 15. byl v pátek? Gerhardt došel po dlouhých výpočtech k tomu, že Kristus byl ukřižován v pátek *dne 7. dubna roku 30* křesťanského letopočtu. — Otázka data smrti Páně souvisí s otázkou narození. Dr. Jos. Samsour v Církevních dějinách obecných píše na str. 34: že Ježíš Kristus narodil se „podle obyčejného počtu r. 754 od založení Říma, ve skutečnosti však již r. 748 nebo 749“. (Literatura o roku narození Páně je velmi bohata, viz dra Podlahy Bibliografii, str. 15.)

Velké sbírky náboženských pomůcek,

obrazů, modelů a knih em. katechety Františka Dvořáka, žijícího na odpočinku v Mnichovicích, mají býti dány, jak se dovídáme, jisté klášterní škole v budějovické diecési. Škoda, byl by z nich pěkný základ pro katechetské museum v Praze, k němuž jistě časem při bohoslovecké fakultě dojde.

Přijmy čsl. duchovních.

Ve Vamberku duchovní správa tak zvané církve čsl. má poukázáno za I. půlletí školního roku 1930/31 za vyučování náboženství 7.000 Kč a za cestné 27.000 Kč, celkem 34.000 Kč. Bude-li to také v II. půlletí, plat duchovní správy bude daleko převyšovati plat poslancův. Panu br. duchovnímu vypomáhá také jeho manželka. Církev, tak řečená čsl., přijde státu hodně draho. Zdá se, že částky všech katolických kněží z celého okresu rychnovského dohromady tolik neobsáhnou.

Vyučování náboženství v Jugoslavii opět povinné.

Na ráznou intervenci katolického episkopátu odvolalo ministerstvo vyučování svůj výnos o vyučování náboženství ve vyšších třídách středních škol. Od 15. ledna 1931 je náboženství zase ve všech třídách škol středních předmětem povinným. Vyučuje se mu dvě hodiny týdně.

Kulturní práce katolického biskupa.

Ze spisu „Deset let na biskupském stolci“ vysvítá, že nitranský biskup dr. K. Kmeťko postavil a přestavěl 13 kostelů, postavil anebo nadstavěl 36 škol nákladem 5 a tři čtvrti milionu Kč, hmotně podporoval neb úplně dal vystudovat 1805 slovenským chudobným studentům. Veliké dary dal k účelům lidumilným, literárním a spolkovým.

Víra a civilisace.

Gonzague de Reymold, univ. profesor v Bernu, v článku „Budoucnost civilisace“ roku 1926 napsal: „Civilisace je schopna života, je-li její duše principem duchovním, teprve vírou stává se člověk civilisovaným. Veliké činy kulturní byly založeny na náboženství. Civilisace bez náboženství vede k rozkladu, k materialismu, k anarchii, k barbarství.“

Konec pohádky o kostech Ježíšových.

Ke článku v čís. 1. „Vychovatele“ (str. 1—3), dodáváme: Vše bylo výmyslem! Z Londýna přinesla zprávu „Corriere della Sera“, že židovská universita v Jerusalemě dementuje zprávu, že by při vykopávkách v Jerusalemě byl nalezen hrob Ježíše Krista s kostmi. Titulní nápis náhrobní „Ježíš, syn Josefův“ nic nedokazuje, poněvadž na starých náhrobních kamenech v Palestině tato jména nejsou žádnou vzácností. — Dominikán P. L. H. Vincent, profesor na biblické a archeologické škole u sv. Štěpána v Jerusalemě, jeden z nejlepších palestinologů, po důkladném šetření na hebrejské universitě a v úřadě pro starožitnosti, jakož i po rozmluvě s drem E. L. Sukenikem po jeho návratu z Německa oznámil výsledek svého vědeckého pátrání: „Hrob, o který jde, není žádným novým nálezem dra Sukenika. Není vůbec žádné známky, že by stáří hrobu mohlo býti umístěno do doby mezi prvním stoletím před Kristem a třetím po Kristu. Shoda jména „Ježíš a Josef“ je čistě náhodná. Není také vyloučeno, že jde o falešný nápis, v pozdější době na starý hrob vyrytý, což se stalo častěji.“ — Tato vědecká fakta stačí, aby berlínská pohádka byla již úplně odložena.

Sv. přijímání dítek

ustanovil rakouský episkopát na 2. školní rok. Soukromě může dítě, jevící dostatečné porozumění pro svátostného Spasitele, ještě dříve přistoupiti ke stolu Páně. Zároveň byla vydána nařízení o náležitém poučování rodičů a dospělých o časném a častém sv. přijímání.

Jak máme psáti.

V propagačním listě myšlenek a děl náboženských „Vinice Páně“ který od Nového roku vydává Lad. Kuncír a pořádá Ant. Stríž, v lednovém čísle upozorňuje pořadatel, že dlužno psáti *Církev* a nikoliv *církev*, máme-li na zřeteli Církev Kristovu a tuto thesi odůvodňuje: „Pravidla českého pravopisu“ učí, že názvy spolků a společností jest psáti velikým začátečním písmenem. Církev je název společnosti Kristem založené a takto nazvané. — Dále je psáti *Boží*, ne jak „Pravidla“ uzakonnují *boží*, tedy: Syn *Boží*, milost *Boží*, vůle *Boží*. V katechismech vydávaných ve Státním nakladatelství, jakož i v Biblické dějepřavě je tištěno důsledně *Boží*. Novější knihy už ovšem jsou docela loyální k úředním Pravidlům — Kubíčkův katechismus zná už jen Matku *boží* a Syna *božího*. — Sluší se psáti *Duch Svatý* s velkým S, oboje jméno podstatné i přídavné, má význam jména vlastního. — I pro názvy *Mše svatá* a *Eucharistie* se dožaduje velkých písmen M a E. Velkým písmenem označují se názvy modliteb dle Pravidel, tím spíše tudíž jest psáti *Mše svatá*, poněvadž je to určité, jednolitě, původní dílo a více než modlitba. — Žádá: Pokud

jde o slovo „katolické“, prosili bychom, aby v tisku uváděno bylo v plném znění. Jest zajisté dosti jiných slov, jež možno zkracovati. — Nevkusné jest tisknouti „J. Kristus“ nebo „Jež. Kristus“.

K tomu dodává redakce, že není možno v pravopise řídit se různými názory, protože by nastal úplný zmatek. Jako potřebujeme autority v každé věci, tak zvláště v pravopise. A pravopis český není lehký. Kdyby se do něho zaváděly ještě názory jednotlivců, neměli bychom jednotného pravopisu, po kterém jsme dávno toužili. Ve „Vychovateli“ budeme se řídit úředními pravidly pravopisnými. A to je nutné ve všech našich knihách. Úřední pravopisná pravidla má mít každý kněz v příruční knihovně a řídit se jimi ve všech přípisech.

Předlohou „Kralické bible“ — bible katolická.

Význam Kralické bible býval u nás přeceňován. Tvrdilo se ve spisech a zvláště v učebnicích, že je to dokonalý překlad řecké bible basilejské. Někteří páni učitelé vykládají dokonce, že je to první česká bible, což je podobný nesmysl, jako když se Lutherovi přičítá, že po prvé přeložil Písmo svaté do němčiny a že první užil názvu katechismus pro knihu o náboženském vyučování mládeže. Je známo, že před biblí Kralickou bylo vydáno několik českých překladů, stejně jako před Lutherem bylo v Německu již mnoho tisků biblí, jak pěkně bylo doloženo na výstavě tisků v Kolíně n. R. a r. 1917 v Lipsku, kde byla krásná bible v Norimberku r. 1483 vytištěná s obrazy. Podobně není Luther původcem názvu katechismus, ale spíše John Collet, anglický teolog, zemřelý r. 1519, tedy deset let před vydáním katechismu Lutherova. Collet pro své žáky ve škole u sv. Pavla v Londýně složil náboženskou knihu v řeči lidu o víře a lásce, o zpovědi a sv. přijímání a o posledních věcech, zvanou „*katechyzon*“ (Více o tom viz: „Dějiny české katechetiky“, str. 6 a 7.)

O bibli Kralické a jejích předlohách uveřejnil v Ročence Husovy fakulty na rok 1929-30 S. Daňka článek „Předlohy apokryf kralických“. Praví se tu, že kraličtí nezmiňují se o svých předlohách, ale v pátém díle prozrazují, že jim předlohou byla bible antverpská, vydaná 1569-72 v osmi svazcích, tedy bible z katolického prostředí, která vyšla podporou katolického panovníka Filipa II. Autor vyslovuje mínění, že ta bible byla českokobratrským překladatelům základem i u svazků předešlých a omlouvá to tak, že Bratři volili pro příklad svůj základnu, jež byla uznána i v táboře protivníků Bratří; dí výslovně o ní, že „se od učených a v Písmích sv. zběhlých mužů za nejpravější drží“. Vskutku řecké bible basilejské, k níž napsal předmluvu Melancton, užívali jen jako vedlejší výpomoci.

Někde dávají v Kralické bibli přednost textu basilejskému, aby dokázali, že nejsou římsští, ale jinak k podivu široce se přidržují staročeských překladů katolických. Novým jest, že opatřují svůj překlad petitovými poznámkami, ale i tato kritická, tolik vynášená zvláštnost je ze dvou třetin vzata ze starších textů.

Tak nekatolíci kritisují práci Bratří a sami upozorňují na to, aby se z Kralické bible nedělal fetiš. Profesori češtiny a učitelé národních škol se zajisté přizpůsobí vymoženostem vědy a přestanou hlásati tento velký omyl.

Zprávy.

Msgr. Alois Hlavinka zemřel 26. února 1931 v Kroměříži. Narodil se r. 1852 ve Věrovanech u Tovačova a chtěl být profesorem. Studoval klasickou filologii ve Vídni, teprve r. 1881 vstoupil do bohosloví v Brně. Po vysvěcení působil v duchovní správě až do r. 1921. Filologii zůstal věren, ne klasické, ale české a slovanské. Napsal hojně článků a vydal mnoho knih. Zabýval se i historií. Známý jsou jeho „Bludy a lži v dějinách“, „Kronika českomoravská“, „Dějiny světa v obrazech“. Byl dobrým znalcem ducha naší řeči. — „O zvučnosti jazyka českého“. — ale s moderní školou gramatickou nechtěl se smířiti. V posledních dvou desetiletích své studie tiskl ve „Vychovatelských listech“ a Matice cyrilometodějská byla hlavním jeho nakladatelem.

Profesor dr. Aug. Rohling, bývalý profesor pražské university, zemřel v lednu ve věku 92 let v Solnohradě. Narodil se ve Westfalsku, v Neuenkirchen 15. února 1839, vysvěcen r. 1863, byl roku 1876 povolán na bohosloveckou fakultu německé university v Praze. Rohling se mnoho zabýval morálkou židovského talmudu. Roku 1893 odešel dr. Rohling předčasně do pense, totiž musil odejít, poněvadž byl nepohodlný židům pro výklad talmudu. Žil ve Vídni, pak v Gorici, kde přišel o všecko své jmění a i o knihovnu, a posledně v Solnohradě. Přes svůj vysoký věk byl tělesně i duševně svěží a stále pracoval.

Prázdninový čtrnáctidenní kurs katolického učitelstva. Svaz katolického učitelstva československého po zdařilém zimním kursu na Bílé u Frýdlantu o vánocích 1930 zařadil do programu svých prázdninových kursů kurs v Čechách, od 3. do 16. srpna. Za místo zvolen Český Krumlov. Hlavní idee kursu jsou: *vědecké vzdělání s přednáškou z historie:* Hus, Chelčický, Žižka, prameny dějin svatováclavských, poslední léta dynastie habsburské, hospodářské poměry v Evropě a u nás; *z literatury:* písemnictví jižních Čech, vývoj českého básnictví v

době předobrozenké, literární tradice cyrilometodějská v českém středověku, jak vzniká kniha, soudobá naše literatura; *z vlastivědy:* hrady a zámky jižních Čech, život na hradě jihočeském, pověst o Bílé paní, kroniky, archivy, ze života podkarpatských Rusínů (příspěvek k vlastivědě o Podkarpatské Rusi); *nejnovější vynálezy:* radio, zvukový film, elektřina ve službách člověka, křesťanský názor na moderní techniku. *Výchova:* školské právo, encyklika svatého Otce o výchově, učebné osnovy z r. 1930, vliv filosofie na výchovu charakteru, výchovné momenty z dějin tisíciletí svatováclavského, dětská zdravotní výchova dítěte v umění, estetická výchova dorůstající mládeže ve škole — zvláště literární, kapitoly z úřední praxe lékařské, životospráva svobodných učitelů a učitelek, vybrané kapitoly z hospodářství. *Tělocvik:* výklad nových učebných osnov, pořadová cvičení vojenská a cvičení v přírodě, rytmika a gymnastika, nové hry, ukázka učebné hodiny. *Náboženské uvědomení:* výchovné momenty z evangelií, katechismus vůdcem životem, sebevýchova základem životního štěstí, vliv náboženství na současnou kulturu. *Poznání jihočeského rázu:* hudba Pošumaví, výtvarné umění české, biologie živočišstva a rostlinstva, geologie a petrografie. — Při kursu bude uspořádána výstava české knihy a školská výstava, k níž budou moci své práce zaslati všichni kolegové a kolegyně i klášterní školy. Pro přednášky na kursu jsou získáni vynikající naši vědečtí pracovníci, jejichž jména budou později uveřejněna. — Kurs má být výrazem dnešních proudů ve výchově a vyučování a má ukázati jasnou cestu v dnešním proudu života, vědy a kultury vůbec, má být též jakousi společenskou vzpruhou.

Program příštích kursů katolického učitelstva československého. V roce 1932 kurs na Slovensku, v roce 1933 na Podkarpatské Rusi, v roce 1934 v Išlu v Rakousích v Solné komoře (pro tento kurs již vyhlédnuto místo ubytování a pro rok

1934 vše zamluveno — to bude událostí jistě prvořadou, že se katolické učitelstvo z Československa odváží za hranice), v roce 1935 v Jugoslavii (u moře) a v r. 1936 v Polsku.

Reforma zemědělských škol, která se připravuje, má přihlížeti zejména k tomu, aby zemědělské vysoké školy, mezi které jsou počítány ovšem také lesnické a zvěrolékařské, byly přizpůsobeny co do svých vyučovacích plánů demokratisaci našeho zemědělství, jakož i charakteru, který u nás zemědělství na se vzalo, sestávající valnou většinou ze středních a malých hospodářství.

Český profesor a Písmo svaté. V časopise čsl. profesorů „Střední škola“ XI. 3. v článku „Dvacátý mezinárodní sjezd středoškolských profesorů v Bruxellu“, napsal dr. J. Veitz tato slova: „Také židovský Jahve znal cenu práce. Co se chudák nalopotil po celých šest dnů, když si ve slabé chvíli vzpomněl, že chce stvořit tento svět! Proto po právu sedmého dne odpočíval, když unaven již tvorbou vdechl v poslední pracovní den svůj obraz teplé hlíně, již se říká člověk. Žárlivý Jehova nebyl sice dobrotivým zaměstnavatelem, poněvadž pro zvědavost prabábinu vyhnal Adama z ráje a stíhal celé pokolení našich prarodičů kletbou trní a hloží, v němž museli dobývat svého denního chleba, ale té zásluhy mu nelze upříti, že byl první z bohů, jenž pocítil na své vlastní kůži, co jest přetěžování, a proto práci normalisoval.“!! — Až dosud se říkalo, že profesoři, i když nevěří, mají více taktu a tolerance.

Všichni státní zaměstnanci musejí se odebrati na odpočinek, jakmile dosáhnou 65 let. Toto ustanovení pojato bude, jak denní listy oznámily, do nového všeobecného pensijního zákona pro státní zaměstnance, který připravuje ministerstvo financí.

Koedukace se neosvědčila. Mnoho se očekávalo od koedukace, ale výsledky zklamaly. Studující dívky ve falešné snaze, aby snad před studenty nejevily se příliš naivními a zaostalými, nejen osvojují si často hrubé vyjadřování hochů, ale snaží se je dokonce přetrumfnouti. A o té povšechné výchově podávají nej-

lepší důkaz studentská představení v Národním a Stavovském divadle, kde po představení pod sedadly je tisíce slupek z pomerančů a papírů od bonbonů. — J. Š. v „Národ. listech“ čís. 60, r. 1931.

Požadavky pražského učitelstva. Na členské schůzi Svazu učitelstva v hlav. městě Praze přijata jednomyslně resoluce, v níž se žádá: 1. aby v intencích odst. 2. § 3 zák. čís. 292/20 byla při úpravě školské správy zřízena pro nár. školství hlav. města Prahy autonomní ústřední škol. rada; — 2. aby i při nové zákonné úpravě vydržování nár. škol zůstala Praha vydržovatelkou svého nár. školství; — 3. aby obci pražské bylo umožněno plniti všechny povinnosti ke svému nár. školství přidělením potřebných částek z výnosů daní a dávek v Praze vybíraných; — 4. aby učitelstvo pražských škol národních bylo převzato do služeb obce pražské jako rovnoprávné s magistrátním úřednictvem.

Rodičovskými sdruženími upletlo si na sebe učitelstvo bič. Již nyní poznávají to mnozí, kteří ještě nedávno pro sdružení byli nadšeni. Vyjádřil se tak i jeden z nejpokrokovějších moravských škol. inspektorů. — Začátkem letošního roku uveřejnily některé listy rozhodnutí rodičovského sdružení jedné školy v Olomouci, aby na chodbách ústavu byly vyvěšeny skříňky, do kterých budou žáci dávat písemné protesty proti učitelům a zařízením školní správy, o kterých pak mělo rodičovské sdružení rozhodnouti. — V jiném městě moravském žádala účastnice schůze sdružení, žena nezaměstnaného, aby rodičovské sdružení opatřilo jejímu dítěti boty a kabát. Na schůzi po obšírné debatě byl přijat návrh, pořádati k tomu cíli taneční vínek. Byl pořádán za účasti vyšších tříd. — Jeden olomoucký list přinesl zprávu, že školní děti při škole Žerotína v Přerově oslaví prezidentovy narozeniny zabíjačkou. Rodičovské sdružení prý se na tom usneslo. Z těch rodičovských rad bude mít jednou ministr dr. Déřer radost.

Slavnosti 1500. výročí efeského koncilu se započaly v Římě dne 25. ledna v basilice St. Maria Maggiore a konány budou až do června. Dne 31. května

bude zasvěcení italské mládeže nejsv. Panně Marii. Konečně 21. června jubileum výročí sněmu.

Univ. profesor dr. Contardo Ferrini z právnické fakulty v Pavii, zemřelý tam 17. října 1902, má býti kanonisován. „*Osservatore Romano*“ sděluje, že byl za přítomnosti sv. Otce slavnostně přečten dekret, jímž se uznává, že Contardo Ferrini dosáhl ve ctnostech heroického stupně a že mu proto přísluší titul „ctihodný“.

Arcibiskupské gymnasium v Praze-Bubenči vydává již VIII. ročník svého věstníku „Zprávy z Bubenče“. Do roka vycházejí čtyři čísla tištěná jako rukopis. Studenti zkoušejí v něm své pero a i tak se připravují do budoucího života. Z chovanců-abiturientů loňských šlo do bohosloví v Praze 5, v Hradci Králové 7, v Litoměřicích 1 a do noviciátu tovaryšstva Ježíšova 1.

Kdy se začal u nás husitismus? V 2. čísle časopisu „Na hlubinu“, v článku „Katořický sen“, píše Jakub Deml: „V polovici září 1926 řekl mi Otakar Březina: „Sen je také realita.“ — V dalším vykládá Deml, co dále mluvil Březina rozváděje tuto svou myšlenku, a píše: „Před sto lety nebylo u nás žádného husitismu, ale začali jej pěstovat povídkáři, básníci, malíři, byl to sen a ten sen se realizoval, stal se realitou, takže dnes v každé zapadlé vsi pálí se ohně na počest Husa, o němž ničeho nevěděli ani čeští emigranti.“

Kdy budeme mít náboženskou školu? Prof. Josef Obr napsal do „Lidových listů“ čís. 20, r. 1931, článek: „Katořici, prohlubujte četbou svůj duchovní a náboženský život“, a v něm usuzuje: „Až nám z rodin budou vycházeti katolicky vychované děti, až do škol přijdou již předem nábožensky připravené děti, pak bude možno mluvit také o náboženské škole, dokud se nábožensky neobrodí a nepovzne rodina jako základ všeho, nadarmo mluvíme o katolické škole, i kdybychom měli budovu na každém rohu.“

Nadbytek pedagogických časopisů. V republice Čsl. vychází 30 pedagogických časopisů, psaných česky nebo slovensky.

Absolventi vysokých škol jako učitelé. Z nadbytku absolventů vysokých škol pro službu profesorskou na střední škole pramení snaha, upravit služební řád pro učitele středoškolské tak, aby jako absolventi vysoké školy mohli aspoň s částečnou aprobační přejíti jako učitelé na školu měšťanskou. Chystá se změna zákona z 2. května 1883, č. 53 ř. z., kteroužto změnou se zamýšlí zprostiti kandidáty profesory při ustanovování jich na školách obecných a občanských povinnosti vykonati zkoušku způsobilosti pro školy obecné a zbavit je povinnosti dvouleté úspěšné praxe na obecné škole, nežli by připuštění byli k jakési doplňovací odborné zkoušce pro školy občanské. (Škola naš. venkova, čís. 4.)

Fiasko vyučování laické morálky ve Francii. U nás velebený vzor francouzské laické morálky, která má nahraditi náboženské vyučování, valně vybledl. Jak se oznamuje, v mnohých školách učitelé laické morálce neučí, a pěstují v hodinách, pro ni určených, četbu knih tak, že nakonec vyvodí z četby nějaké mravní poučení. Žcela logicky dospěli četní pedagogové k závěru: „Učitel má zprostředkovati vědění a znalosti, a není jeho úkolem zabývat se výchovou a učením morálky.“ — Bývalý ministr vyučování, poslanec Monzie, poznal tento ubohý stav laické morálky, učinil v parlamentě návrh, aby se prostě laická morálka z vyučovacích osnov obecných škol škrtnula. Při té příležitosti bylo konstatováno, že vyučování laické morálce jest pouze na papíře. Zkušenosti s tímto předmětem byly nevalné. Chtělo se mravní vyučování prohloubiti a zatím výsledek jest opačný. U nás není tomu jinak. „Zdobrovolné vyučování náboženství“ a povinná laická výchova přinesla i u nás zjevy v dospívající mládeži, nad nimiž celá veřejnost smutna a zklamána stojí.

„Čech“.

Kam vedou odlukové zákony. Známý francouzský radikální socialista, kdysi profesor, Gustav Hervé, redaktor socialistického listu „Victoire“, vydal knížku s titulem: „Nouvelle Histoire de France — Nové dějiny Francie“, a výslovně si přeje, jak referuje „Čech“ č. 49, aby se především dostala do rukou učite-

lů. Hervé velmi důkladně posuzuje všechny zákony a všechna zařízení, jimiž třetí francouzská republika křesťanskou kulturu podkopala a ji pronásleduje. Hervé prohlašuje: „Odlukovým zákonem triumfovala zednářská republika. Ona provedla protikatolický a protináboženský program, který první republika mohla jen navrhnouti. Teprve když triumfovala, mohly býti poznány následky zhoubných nauk, které hodili do světa ideologové XVIII. století Rousseau, Voltaire, Diderot, aniž by se starali, jaké neblahé následky přivodí. A teprve nyní mohli jsme poznati strom po jeho ovoci. Počali jsme poznávati, že *svobodomyšlná škola vychovává nejenom protiklerikální a bezbožné, ale revolucionářské socialisty*. A ještě jedno jsme objevili: že soustavné odkřesťanování země uvolňuje mravní svazky, znovu oživuje ve všech třídách společnosti staropohanské mravy a následkem nemravné potopy duší

vzrůst národa. Žádný Svaz národů neuchrání národ, od křesťanství v pohanství zpět pokleslý, před úpadem a vymíráním.“ — To jest dojista důležité vyznání, které bývalý radikál Gustav Hervé nyní hlásá.

Mezinárodní výměna žáků o prázdninách. Mezinárodní Unie měst v Bruselu — rue de la Régence 3 bis — oznámila Svazu čsl. měst a obcí, že hodlá přispět k mezinárodní výměně žáků o prázdninách. V četných zahraničních městech zřízeny jsou městy internáty pro žáky a žákyně pro školní rok. O prázdninách jsou tyto internáty prázdné. Tato města by byla ochotna dáti své internáty k dispozici čsl. žákům a žákyním, bylo-li by na druhé straně umožněno, aby i čsl. města umístila žáky i žákyně od 14 do 18 roků z jiných států. — Podobná výměna byla provedena již r. 1929 mezi městy Suresnes u Paříže a Hamburkem.

Literatura.

Xaver Dvořák: **Modlicí knížka maličků.** 13 barevných obrázků R. Adámka. Vydalo Cyrilometodějské knihkupectví Gustav Franci v Praze I, Melantrichova ulice. 56 stran, cena vkusně vázaného výtisku 10 Kč. — Xaver Dvořák, bystrý pozorovatel a znatel dětské mysli, zasloužil se nemálo o katolickou náboženskou literaturu sepsáním *Modlicí knížky maličků*. Je psána dětským duchem a uvádí děti do církevního roku, nadchne je modlitbou při mši sv., při křížové cestě a při jiných pobožnostech. Zvláště nádherná jest modlitba za vlast, která jde z duše vlastence tak ryzího, jako jest Xaver Dvořák. Malíř Adámek vyzdobil dovedně tuto knížku vhodnými obrázky. Dítě, které dostane do ruky tuto modlitební knížku, se zálibou i vroucností koná modlitby v ní obsažené. Dvořákova knížka modlicí hodí se velmi dobře jako dárek k jmeninám a k Novému roku. Bylo by si přáti, aby katecheté upozornili děti školní na tuto vzácnou pomůcku náboženské nauky, dali si od žáků objednávky podepsati a objednali je společně. Způsobí tím detem i rodičům velkou radost. Prof. Xaver Dvořák vykonal sepsáním této modlicí knížky dílo velké ceny pro nábož. výchovu mládeže. F. r. H. Ž u n d á l e k.

„**Časopis katolického duchovenstva**“ jest jedinou bohovědnou revuí českou. Vedoucím jejím redaktorem jest biskup Msgre dr. Ant. Podlaha a spoluredaktorem dr. Josef Vajs a dr. Josef Čihák. Časopis tento jest skutečnou chloubou českého duchovenstva a ozdobou literatury teologické. S přestávkou vychází již 97. ročník. Je tedy vedle „Časopisu českého musea“ nejstarším časopisem českým. Proto tolik zdůrazňujeme, že jest povinností každého katolického kněze, aby odbíral a četl jediný bohovědný a zároveň nejstarší český časopis katolického duchovenstva vlasteneckým kněžstvem založený a bohatýrem ducha jejich dr. Antonínem Podlahou zachráněný. Uvažme, že předplatné na celý rok činí jen Kč 40.—, a daleko neuhradí nákladu na časopis tento, neboť již prvé dvojčíslo má 224 stránek s četnými ilustracemi! (Loňský ročník měl 864 stránek.) Každý jistě uzná, že předplatné je nepatrné a počet stránek svědčí o objemnosti tohoto díla. Doporučujeme vřele duchovenstvu tento časopis a prosíme, aby mu neodepřelo zasloužené podpory.

Objednávky vyřizuje administrace „Časopisu katolického duchovenstva“, Praha II, Karlovo nám. č. 5.

CHODÍTE TANČIT?

Zdravě vonný dech zvyšuje kouzlo Vaší osobnosti a toho dosáhnete jedině, čistíte-li si zuby ZUBNÍ PASTOU LIBUŠÍ. V tubách po Kč 3.50 a 6.—.

V OBDOBÍ CHŘIPKY

kloktejte a vyplachujte ústa vodou LIBUŠÍ! Čistíte zuby denně pastou LIBUŠÍ a předejdete nákaze.

Zubní lékař Dr. J. Plocek.

MILIONY BACILŮ

žijí na nečištěném chrupu a podporují vznik všech nakažlivých nemocí. ZUBNÍ PASTA LIBUŠE svým chemickým složením desinfikuje výborně ústa.

Zubní lékař Dr. J. Plocek.

LÍBÁTE SVÉ DÍTĚ?

Vaší povinností jest zbaviti ústa chořoboplodných zárodků! Zubní pasta LIBUŠE a voda nejenže chrání zuby před nákazou, ale desinfikuje dokonale i dutinu ústní.

V tubách po Kč 3.50 a 6.—.

Veškeré oděvy

**kleriky přesně podle předpisu pro různé hodnostáře
za ceny nejlevnější dodá podle míry**

osvědčený katolický krejčovský závod

Josef Rychtařík, Praha XII, Lublaňská 49.

Na přání vele důstojného duchovenstva přijedu kamkoliv a předložím bohatý vzorník látek.

Knihhtiskárna Družstva Vlast

**provádí veškeré tiskové
práce ve vzorné úpravě
v cenách konkurenčních
a brzy**

Praha II, Žitná ul. čís. 26

Volejte telef. číslo 23626

VYCHOVATEL

Měsíčník pro otázky výchovatelské, školské a katechetské

REDAKTOR FR. H. ŽUNDÁLEK

ROČNÍK XLVI V PRAZE V BŘEZNU DUBNU 1931

O B S A H

- Ludvík Huspek:* Hledají se apoštolové!
Dr. Josef Beran, Praha: Gabriel Schneider, zakladatel kongregace školských sester de Notre Dame (Horažďovice) a jeho zásluhy o české školství národní.
Prof. Jan Novák: Jak upravit katechismus?
Observator: Řím a Lambeth.
Miroslav Novák: Jak se má náboženství ve škole vyučovati, aby rodilo život víry.
Konstantin Volařík, řídící učitel v Mistříně u Kyjova: Vyučujme metafysice na obecné škole!
Ant. Brousil: Sv. Jan de La Salle, zakladatel kongregace Školských bratří.
Observator: Stoleté jubileum svobodné francouzské školy.
Jan Oliva: Tělesný a duševní fond žáků.
Observator: Kardinál Pietro Maffi.
Štěpán Goldschmid: O častém sv. přijímání.
Fr. Košák: Katechetská hlídka.
Zprávy. — Literatura.

3-4

MAJITEL A VYDAVATEL DRUŽSTVO VLAST V PRAZE II

„Vychovatel“ vychází 1. každého měsíce a předplácí se v administraci pro československou republiku celoročně 30 Kč, půlletně 15 Kč. Do ostatních zemí a do Ameriky 46 Kč. Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. čis. 570-II. Tam zasílá se předplatně, adresují reklamace, jež se nepečetí a nefrankují. — Rukopisy pro „Vychovatele“ a redakční výtisky zasílány buďtež přímo na adresu: Redakce „Vychovatele“ Praha II., Žitná ulice 26 n.

Používání novinových známek povoleno řed. pošt a telegr. v Praze čis. 226.202/VI.-1924.

Vlct. predplatitel'ov a odoberatel'ov „Vychovatele“ touto cestou prosíme, aby si svoje predplatné vyrovnali, ktorí tak ešte neučinili.

Snažně prosíme všechny, kdož nám dosud předplatného nezaslali, aby tak co nejdříve učinili.

Sbírka časových kázání

Družstvo Vlast začalo vydávati Sbírku časových kázání za redakce dp.

Ar. Olivy, nyní Ant. Brousila. Vychází nejméně 4krát do roka. Roční předplatné 40 Kč. Dosud vyšla kázání:

Nejkrásnější vzor křesťanského života.

Cena Kč 12.80.

Kristus Král.

Cena Kč 8.20.

Kristovo sociální království.

Cena Kč 12.80.

Motivy ke krátkým nedělním promluvám.

Cena Kč 8.20.

Objednávky přijímá Družstvo Vlast v Praze II, Žitná ul. 26.

VYCHOVATEL

MĚSÍČNÍK PRO OTÁZKY VYCHOVATELSKÉ, ŠKOLSKÉ A KATECHETSKÉ

ROČNÍK XLVI BŘEZEN-DUBEN 1931 ČÍSLO 3-4

Ludvík Huspek:

Hledají se apoštolové!

K založení „Katolické filmové akce v ČSR“. - Sv. Otec o vlivu filmu na výchovu mládeže. - Arcibiskup dr. Fr. Kordač volá po filmové akci katolíků.

„Katolická filmová akce? Opět nový katolický podnik? Čeho tím chcete docílit? Není to zbytečná námaha? Má to vůbec smysl?“ Již slyšíme všechny ty skeptické otázky a námitky, nejen je slyšíme — musili jsme je již vyslechnouti. Pracujeme již několik měsíců na poli tohoto nového (u nás) laického apoštolátu v duchu snah J. Sv. Pia XI., voláme k dílu všechny ty, jichž se tento podnik přímo dotýká, a musíme se přiznati, že nenalezli jsme ihned spontánního pochopení, ba ani platonického porozumění. Proč? U nás není té průbojnosti a té ostražitosti jako v zemích jiných. Není té obětavosti a agilnosti, jaké si tento nový obor katolické akce zasluhuje. Není snad u nás ani sebevědomí a hrdosti vyplývající z příslušnosti k církvi apoštolské. Proto jest tím větší naše radost, že našla naše myšlenka pochopení a plné uznání na místech nejvyšších a že se řízením božské prozřetelnosti našli odhodlaní a obětaví činitelé, kteří nabídli své služby nové působnosti na poli kulturním a mravním, výchovatele a vpravdě humánním. Konečně můžeme předstoupiti před naši veřejnost a prohlásiti, že *filmová akce československých katolíků nastupuje na svou cestu po vzoru katolických filmových akcí zahraničních.*

Úkolem tohoto článku jest oznámiti naši veřejnosti, které jsou snahy naší filmové akce, poukázati na činnost sesterských filmových akcí v cizině a získati pro naši práci jednak zájem, jednak spolupracovníky.

Předně proběhne zhruba první část našeho programu: Jaké stanovisko mají katolíci zaujmouti vůči kinematografu? — Tu nezbývá nám než poukázati na *encykliku o křesťanské výchově mládeže* ze dne 31. prosince 1929, v níž napomíná slavně panující svatý Otec Pius XI. katolíky, aby věnovali svůj zájem kinematografu. Precisoval tento problém tímto způsobem:

„Jest nutno řídit výchovu dorůstajících, kteří podléhají vlivům neřesti jako měkký vosk, bdíti nad ní, ať jest již ve kterémkoliv prostředí, vzdalovati mladistvé špatných příležitostí a dáti jim možnost dobré zábavy a dobré společnosti.“

„Leč za našich dnů jest třeba zvláštní a dalekosáhlé bdělosti vzhledem k bezbožným a špatným knihám, *kinematografickým předváděním* a přenosům

rozhlasovým, jež takřka každý druh četby usnadňují a rozmnožují, *zvláště pak kinematograf* a každý způsob předvádění. Tyto mocné popularisační prostředky, které v případě, že jsou řízeny na zdravých základech, mohou skýtati velikého užitku výchově a vzdělání — slouží žel příliš často jen jako povzbuzení k vášním a žádostivosti po penězích!“

„*Naproti tomu jest podporovati všechna výchovná díla, která se v opravdu křesťanském duchu snaživě užímaji duši mladistvých*, ať vhodnými knihami neb periodickými tiskovinami, aby tak rodiče a vychovatele upozornily na morální a náboženská nebezpečí, jež jsou v knihách a předváděních utajeně skryta a jež mohou sloužiti k tomu účelu, aby podporovala vkus pro dobrou četbu a vpravdě výchovná předvádění, tím že za velikých obětí jsou vytvořena divadla a *kinodivadla*, v nichž ctnost neutrpí ztrát, ale mnoho může získati.“

Z tohoto bodu encykliky je zřejmo, že sv. Otec přál si výslovně, aby katolíci obrátili svůj *zřetel na kinematografická předvádění*. A moderní papež upozorňuje přímo, že tento novodobý vynález tají jak zlo, tak i dobro. Pracovní svaz italských katolíků vyvodil z upozornění sv. Otce důsledky a zaujal k encyklice toto stanovisko:

„Nyní nelze již jen zůstat při tom, poukazovati na nemorálnost kinematografu a divadla, nad ní naříkati a stále znovu ji zdůrazňovati. Tím se málo docílí, neboť jest jasno, že mládež podléhá neodolatelnému způsobu a svůdnému kouzlu špatnosti, a není to lehké odraditi ji od návštěv těchto předvádění. Tohoto negativního obranného prostředku nelze též u všech použiti, neboť jest veliký okruh osob našemu vlivu příliš vzdálen. *Proto jest zapotřebí pozitivního léku*. To jest jasně řečeno v pochvalném uznání encykliky, kterým vyzdvihuje ona díla, jež přicházejí pro podporu vpravdě výchovných předvádění v úvahu.“

Vidíme z toho jasně, že pochopili italští katolíci úmysl sv. Otce. Proč mají býti naši katolíci stále pozadu a poslední? Slova encykliky o křesťanské výchově mládeže *byla řízena i do Československa!*

Proto bylo a jest povinností i československých katolíků zahájit činnost na poli filmovém, a to v duchu katolické akce. Dosud však nebylo u nás iniciativy tak mocné, aby přivedla všechny složky katolické veřejnosti do pohybu a přiměla je k vyplnění úkolů tak významných a dalekosáhlých, jakými jsou úkoly filmové katolické akce. Máme sice na Moravě katolický „*Paxfilm*“ — kinoporadnu při ústředí orelských biografů. Zdá se však, že toto zřízení obralo si spíše úkol obchodní, než který máme na mysli. Leč i to je součástí naší činnosti a zveme „*Paxfilm*“ k spolupráci. Byl u nás učiněn pokus o vytvoření vlastního katolického filmu a volba padla na zfilmování biografie sv. Václava. Výsledky této akce byly však po všech stránkách, jak finanční tak morální, velmi málo uspokojivé.

Pravý směr, kterým se má bráti akce katolických filmových pracovníků u nás, určil teprve Jeho Excellence *ndp. arcibiskup dr. František Kordač*. Je to do jisté míry zahanbující, že musilo vyzvání k pozitivní filmové akci vyjíti přímo od velekněze československých katolíků, od arcipastýře, který obtížen lety a prací, mohl mysliti za své stádo i po této stránce.

Jeho Excellence vyslovila se k této otázce za příležitosti mé audience, když byl

jsem k ndp. arcibiskupovi vyslán „Mezinárodním ústavem pro výchovnou kinematografii při Svazu národů“, který mám čest v ČSR zastupovati. Zasloužilý velekněz poskytl mi rozmluvy jednak o sociální otázce, jednak o filmu vůbec a o katolické filmové akci zvláště. Prvé části těchto rozmluv uveřejnil jsem v tisku koncem roku 1930 a vývody tyto staly se světovou sensací. Výroky páně arcibiskupovy byly otiskovány ve Vídni, v Německu, v Anglii, v Americe a jinde a dosud jsou stále tiskem připomínány a glosovány. Své rozmluvy s nejdůstojnějším arcipastýřem o filmu uveřejnil jsem letos o velikonocích a opět ten obrovský zájem v celém světě. Vývody a návrhy páně arcibiskupovy našly dokonce skvělé přijetí v úředním orgánu svatého Otce „*Osservatore Romano*“, kde bylo o nich referováno v dvousloupcovém článku. Zatím co naše československá katolická filmová akce nebyla ještě ustanovena, její duchovní otec udivuje celý svět svými názory o její důležitosti! Jest proto naší svatou povinností, *je v zájmu naší cti*, abychom se chopili práce, abychom pečovali o to, aby se slova našeho arcipastýře obrátila ve skutky, aby jeho setba přinesla hojnost užitku.

Jelikož jsem v „Lidových listech“ neuveřejnil podrobného obsahu svých rozmluv s ndp. arcibiskupem dr. Kordačem o filmu a jelikož snad ušel pozornosti čtenářů jejich otisk ve „Filmovém kurýru“, otiskuji je níže, neboť nutno tyto vývody považovati za pozitivní základ k činnosti naší filmové akce.

Otisk z „Filmového kurýra“ ze dne 3. dubna 1931:

»Arcibiskup prof. dr. Kordač: Film do služeb lidskosti.

Ludvík Huspek, který zastupuje v ČSR »Mezinárodní ústav Svazu národů pro výchovnou kinematografii«, měl s pražským arcibiskupem Th. et Phil. drem universitním profesorem msgr. F. Kordačem několik rozmluv o filmu vůbec a o zfilmování bible zvláště. Přinášíme dnes podrobný obsah těchto zajímavých rozhovorů. Vysoký duchovní hodnostář považuje tu film za jeden z nejlepších propagačních prostředků největších ideí lidských. Srovnává moc filmu s mocí knihy, kterou však o mnoho předčí, neboť je srozumitelný všem, i kdož neznají číst a psát. *Názory msgr. Kordače jsou pro dnešní dobu a zvláště pro český film aktuální. Co dosud nepochopily a nechtějí přijmout kruhy vládní a zákonodárné, to již jest oceněno a zdomácněno v katolické církvi, která tak často bývá považována za reakční živel. Oč je však se stanoviska etického i sociálního pokrokovější proti světským kompetentním kruhům, kterým jest film a kinematografie podle litery zákona stále ještě atrakcí kočovných podniků, postavených na roveň medvědářům a komediantům.* — Přinášíme proto dnes podrobný obsah rozmluv s arcibiskupem drem Kordačem.

Redakce »Filmového kurýra«.

Vynález filmu.

Jako kdysi vynález knihtisku, tak i nedávný vynález kinematografu značil pro kulturní dějiny lidstva veliký krok kupředu. Význam obou vynálezů jest obdobný, *ba řekl bych, že význam kinematografu jest ještě větší.* Ač nemá film pro svou obmezenou trvanlivost té dokumentární hodnoty jako kniha, přece působí v daném okamžiku pro masy tím mocněji, jelikož má možnost propagovati myšlenku nejen slovem a mrtvým obrazem, nýbrž i živou fotografií. K mrtvému slovu a obrazu

přidružuje se i pohyb a v poslední době ožívuje ve filmu i zvuk a slovo, nehledě ani k barvě a snad i později zdokonalené plastičnosti. Film stal se tudíž propagačním prostředkem par excellence, předčí dokonce i knihu, neboť jest srozumitelný i analfabetům a negramotným dětem — což u knihy není.

Film a náboženství.

Jaká škoda, že nebylo kinematografu, jako kdysi knihtisku ihned v jeho začátcích získáno k vydání knihy knih — bible. Bible byla prvou knihou, kterou geniální Gutenberg vytiskl, bylo to slovo boží, jež bylo novým vynálezem hlášáno a oznamováno. Víme též velmi dobře, jaké služby prokázal knihtisk německým protestantům. Bez Gutenbergova vynálezu nebyl by protestantismus nikdy zaznamenal tak velikého rozšíření. *To mělo být katolíkům poučením pro využití nového vynálezu — kinematografu.* Musím však, bohužel, konstatovati, že nevěnoval mu katolicismus té pozornosti, jaké si tento epochální vynález zasloužil. Nebyl jím dokonale oceněn, snad byl i považován za pouťovou atrakci, a tak nechali se neteční katolíci předhoniti jinými. *Katolicismus není zaostalý, jak by někteří jeho nepřátelé chtěli světu namluviti.* Smířil a sprátelil se s technickým pokrokem, nezavrhł novin, umění, věd ani techniky. *Nesmí nechati přejíti vedle sebe ničeho, co může mu sloužiti k hlásání pravdy.* Kdyby dnes žil svatý Pavel, neúnávný učitel národů, nerozpakoval by se nikterak a využil by všech prostředků nynější doby k hlásání evangelia. Svě okružní listy tiskl by v novinách, mluvil by je do rozhlasu, používal by telefonu, telegrafu a radia, na svých misijních cestách používal by automobilů, železnic, parníků, létal by v aeroplánu, obletěl by svět v Zepelinu, a kam by nemohl již sám, poslal by z v u k o v ý f i l m !

Film a sociální otázka.

Film jest tudíž jedním z nejlepších propagačních prostředků náboženských ideí. Leč úkolem církve není jen hlásání víry, církev snaží se i docílit zlepšení sociálních poměrů. Důkazy o tom podal Mojžíš svým Exodem, Ježíš svým učením a v poslední době papež Lev XIII. svou proslulou encyklikou „Rerum novarum“ o sociální a dělnické otázce. *Musí tudíž být filmu využito, zvláště v nynější době kapitalismu a z něho povstaleho pauperismu, pod nímž úpí nejen socialisté a marxisté, nýbrž i katolíci, k podpoření aktuálních potřeb, k rozřešení tíživé sociální otázky!* Po této stránce dali se katolíci předhoniti „chytřejšími dětmi tohoto světa“ — ruskými bolševiky. Sověty jako první poznaly úžasný význam filmu jako nejlepšího propagačního prostředku pro široké vrstvy. Jejich filmoví pracovníci dovedli svými filmy drasticky a přesvědčivě představit chudobu, která tíží dnešní lidstvo. Ruské filmy působí na diváka tak přesvědčivě, že nadchnou i ty, kteří netrpí pod jhem všeobecné chudoby, v níž žije většina lidstva, k přesvědčení, že jest nutno stávající poměry zlepšiti.

Katolicismus musí zmeškané dohoniti a vzít si příklad z ruských filmů. Právě nyní, kdy zvukový a barevný film byl zdokonalen a zaměstnává všechny smysly divákovy, naskýtá se nejlepší doba, kdy měl by být vynález filmu postaven do služeb křesťanství a lidstva.

Katolický film.

Nevoláme po zfilmování životopisů světců a světic. Máme již dva odstrašující případy toho druhu: italský film „Sv. František z Assisi“ a český film „Svatý Václav“. Prvý film byl přímo strašlivý. Byl nekonečně nudný — nezáživný a ústřední postava vzbuzovala útrpnost. Katolický světec není smutnou figurou, jest hrdinou, rytířem, jenž bojoval za pravdu a dosáhl palmy vítězství. Nesmí vzbuzovati soucitu, nýbrž úctu a podiv! Druhý film, náš „Svatý Václav“, nesplnil svého úkolu, jeho podání neodpovídalo našemu názoru a představě o našem národním světcovi a knížeti.

Biografie světců a abstraktní historie dopadnou ve filmu vždy značně nudně a zdoluhavě. *Nejsem proti filmům společenským, ani proti veselohrám.* Rusko nám dokázalo, že lze do každého filmu — i do přírodního — vložit propagandu. *Toho by si měli katolíci býti vědomi a propagovati ve filmu jak idee věčné, tak i časové, t o t i ž s o c i á l n í o t á z k u.*

Zfilmování bible.

Zfilmovaná bible byla by nejvelkolepějším obrazem na světě. Uskutečnění této myšlenky setká se ovšem s obrovskými překážkami a nesnáze technickými a jinými. Viděli jsme na filmu „Král králů“, co se dá ve filmu uskutečnit. Ovšem, byl to film němý a měl své vady v podání. Katolík nesměl by popustiti uzdy své fantasmie jako režisér tohoto filmu, který předložil sensacechtivému divákovi nepravděpodobnou a pochybenou úvodní scénu o Maří Magdaleně. Že jest dána možnost bibli zfilmovati, to dokazuje celá řada filmů s biblickými náměty.

Základním motivem tohoto filmového veledíla byl by osud člověka, postaveného Stvořitelem na zemi sice bez všech prostředků, leč obdařeného mnoha talenty. Úkolem člověka jest oslavovati Boha v materii, jež mu byla dána v užívání. Postupem doby naučí se člověk hmotu ovládati, rozvine všechny své schopnosti. Vědomí moci a síly přivodí však odklon lidstva od prvotních zákonů a otevře všechny brány zlu a bídě.

Na osudech vládců určitých epoch, na osudu národa israelského, vedeného proroky, znázorněn by byl chaotický stav lidstva, odkloněného od zákonů Stvořitelových, a pozhlednutí, jež přináší s sebou uposlechnutí těchto zákonů.

Realisace tohoto díla vyžadovala by ovšem obrovských studií a úžasné práce. Doufám však, že naleznou se lidé, kteří pochopí význam této myšlenky a uskuteční ji.

Význam „Mezinárodního ústavu pro výchovnou kinematografii při Svazu národů“

Jest potěšitelným zjevem, že byl uveden v život ústav, jenž zabývá se studiem kulturního poslání filmu. *Vždyť i církev upozorňuje na kulturní poslání i na zhoubnou činnost filmu. Nynější papež Pius XI. již několikrát upozornil na film.* Jak jsem byl informován, sleduje I. C. E. (Filmový institut S. N.) účel propagace filmů s tendencí výchovnou a studuje i vliv filmu na demoralisaci za tím účelem, aby tato špatná stránka kinematografie byla potlačena. S takovými snahami musí každý souhlasiti a proto přejí ústavu I. C. E. mnoho zdaru.

Film musí býti postaven do služeb lidskosti, do služeb pravdy věčné i časné.

Jeho úkolem budiž propagace osvobození člověka od nadvlády hmoty a obrácení k ideálům křesťanství, které jediné mohou zachrániti lidstvo před strašlivým osudem, do něhož se nezvratně řítí!"

Jak jsme již výše uvedli, byl tento projev našeho arcipastýře světovým tiskem komentován jako vpravdě pokrokový a kulturní apel k pozitivní spolupráci katolíků na filmu.

Jaký význam má katolická filmová akce, to nejlépe můžeme pozorovati na výsledcích katolických filmových pracovníků v cizině. Nejkrásnějším příkladem musí nám býti výsledky, kterých docílili *katolíci holandští*; ti za jediný rok vydupali ze země svou „*katolickou filmovou ústřednu*“, podnik, který má po všech větších městech své místní komise, který pracuje v příkladné kooperaci s duchovními správci farností a jenž si zajistil u všech majitelů filmových půjčoven a kin veliké uznání, takže jsou mu předkládány ochotně filmy k cenzuře. Holandská katolická filmová ústředna může se pochlubit, že jsou v důsledku její osvětové a kulturní činnosti v Holandsku bojkotovány kýče a škváry, a že jsou předváděny filmy hodnotné.

V Německu jsou katolíci sice v menšině, leč jejich práce na poli filmové akce jest tím úctyhodnější. Mají své filmové ústředny v Berlíně, v Kolíně, v Mnichově, ve Slezsku a jinde, vydávají své časopisy a mají i svou filmovou výrobu, velmi dobře prosperující „*Leofilm*“.

Ve Francii skvěle působí „*Katolický filmový komitét*“, v jehož čele stojí neúnavný spolupracovník „*Filmového ústavu Svazu národů*“, kanovník abbé J. Raymond, v čele *italských* filmových komitétů jest Jeho Eminence kardinál milánský, *Belgie* má svou „*Ligu pro duchovní a intelektuální povznesení kina*“, *Španělsko* svou „*Společnost přátel dobrého filmu*“, v *Anglii* sdružují se katolíci ve „*Společnost pro katolický film*“ a v jiných státech pracuje se intenzivně o utvoření podobných společností.

Českoslovenští katolíci nesmějí býti vždy poslední! Musí se sdružiti v pracovní společnost, bdíti nad kinematografií, varovati před špatnými filmy a doporučovati filmy dobré, žádati, aby byly dobré filmy hrány a špatné zavrhovány především v kinech katolických korporací, podporovati zavedení kinematografických představení v katolických ústavech. — *Nebudeme pěstovati negativní kritiky*, nesmíme jen a jen hubovati na spoušť způsobenou špatnými filmy, nesmíme býti jen v obraně a čísti filmařům jen levity. To by byla špatná cesta, ta byla katolickými pracovníky jiných zemí již dávno opuštěna. Naši snahou budiž především *pomoci dobrému filmu*. Musíme získati spolupráci všech katolických filmových činovníků, vychovatelů, duchovních správců, katechetů a i rodičů. Vytvoříme tak silné hnutí, které bude vykonávati své poslání na poli kinematografie v duchu Katolické akce.

Dík prozíravosti redaktorů „*Vychovatele*“ a „*Vlasti*“, kteří poznali jasně, jak dalekosáhlý význam naše akce má pro výchovu mládeže a převýchovu dospělých, byly nám tyto krásné listy nabídnuty jako orgány katolické filmové akce. Žádáme proto čtenářů z venkovských měst, aby upozornili své přátele na tento nový úkol „*Vychovatele*“ a „*Vlasti*“, a aby přispěli *k jeho rozšíření* především v kruzích vychovatelských a duchovních. Žádáme též svých čtenářů, aby se nám přihlásili za

spolupracovníky na novém poli kulturní propagace pomocí filmu. *Hlaste se všichni, kdož si chcete obrati za úkol založiti v svém městě odbočku naší filmové centrály, a získávejte nám nové bojovníky!*

Vydali jsme se již na cestu a budeme pokračovati. Přiložte všichni ruce k dílu! Může-li si Paříž dovoliti každoročně se konající „filmovou mši svatou“, kterou celebruje v chrámě Madelaine *sám pařížský kardinál-arcibiskup*, proč nemohli by naši katoličtí filmoví pracovníci se každoročně sejíti v Praze a zahájiti svůj pracovní sněm společnou mší svatou?!

V příštích číslech „Vychovatele“ a „Vlasti“ rozepíšeme se podrobněji o programu a úkolech naší filmové akce a oznámíme sestavení orgánů filmové centrály v Praze. Doufáme, že budeme již moci oznámiti i jména těch, kteří se nám přihlásí jako spolupracovníci a organisátoři z ostatních měst.

Stojíme před novými úkoly. *Jest důležité, abychom si uvědomili vážnost této chvíle.*

Dr. Josef Beran, Praha:

Gabriel Schneider, zakladatel kongregace školských sester de Notre Dame (Horažďovice) a jeho zásluhy o české školství národní.

(Příspěvek k dějinám katolického školství českého.)

Bylo by zbytečno vyličovati zásluhy kongregace chudých školských sester de Notre Dame (mateřinec v Horažďovicích) o katolické školství v Čechách. Zato málo je celkem známo o jejich zakladateli, chudém venkovském kaplanu, Gabrielovi Schneidrovi. Důkladný jeho životopis spolu s vývojem uvedené kongregace vyjde ještě letošního roku. Doporučením tohoto životopisu mají býti články zde uveřejňované, v nichž bude hlavně přihlíženo k jeho zásluhám o založení kongregace, tedy nikoli o školství katolické vůbec, nýbrž zvláště k zásluhám o české školství národní. Považuji za nutné zdůrazniti zejména tuto stránku jeho zásluh, poněvadž Baar v „Osmačtyřicátnících“, str. 475 a v „Lůsech“, str. 55—113, zkreslil jeho povahu a činnost, a to vlivem názoru Boženy Němcové, obsaženém v dopise z Domažlic 14. II. 1846 Bohuslavě Čelakovské do Vratislavě (Baar: Paní komisarka, str. 349). Psal jsem o této věci krátce do Časopisu katol. duchovenstva r. 1925, str. 531; zde bych rád věc tu probral důkladněji.

1. *Gabriel Schneider* byl rodem Čech a hlásil se k české národnosti. Narodil se 20. března 1812 v Křemži pod Kletí v již. Čechách. Jeho dědeček s otcovy strany psán je ještě v latinské matrice křemežské jako Krejčí (Kreyczi) a jedině vlivem josefinských nařízení otec jeho přezván (dále se tak i na vojně) Schneider (srv. podobný případ sv. Klementa Dvořáka-Hofbauera). Rodina však zůstala dále česká a Gabriel, aby mohl studovati, na školách v té době pouze německých, musil jíti

dříve učit se němčině do Jablonce (Ogfolderhaid) u Č. Krumlova. Gymnasium (6 tříd) i filosofii (2 třídy) studoval v Č. Budějovicích, kde též vstoupil i do semináře na studia bohoslovecká. Na kněze byl vysvěcen dne 25. července 1837 a na dokladu o svěcení byl zapsán jako Bohemus. Také všechny první fary, v nichž působil (Hosín u Budějovic, Ševětín ve vikariátě soběslavském, Kamenný Újezd u Budějovic, Klenčí a Mrákov na Chodsku, byly vesměs české. A i když se stal kaplanem v německé vesničce Hiršově u Kdyně (1842), česky zpovídal všechny své dřívější svěřence a svěřenky a česky jim též kázal, když za ním putovali až do Hiršova.

2. *První školské sestry z Bavor v Hiršově.* Nikdo se jistě nepozastaví nad tím, že první školské sestry, jež uvedl do Hiršova (vesničky německé) z Bavor (30. listopadu 1851) na dobu, pokud nebudou domácí dívky vyškoleny a vychovány, měly školu německou. Ale že hned při začátku pamatoval i na zvelebení českého školství, o tom lze uvést tyto doklady:

a) Jeho český dopis ze dne 8. IV. 1852, uveřejněný ke článku „Kláster školních sester v Hiršově“ v „Blahověstu“, roč. VI., díl I., str. 173. Již to, že byl ve styku se zakladatelem tohoto časopisu, kanovníkem Václavem Štuncem (* 20. XII. 1814 na Kladně, † 9. VIII. 1887 v Praze), jenž byl pro svou vlasteneckou činnost i vládou pronásledován za řádění Bachovců (srov. „Policejní relace o V. Štuncovi“; archivní drobnůstka [z archivu ministerstva vnitra] od dr. Oty Stehlíka v Lid. listech, 1923, č. 231, na str. 2), svědčí o jeho smýšlení českém. V dopise pak výslovně píše: „Jest tedy žeň velká, avšak dělníků málo. — Velebná matka má úplný nedostatek řeholnic, poněvadž se všech stran sester si žádají. My tu máme již 6 začek, kteréžto do řehole vstoupiti míní... *Bohužel ale, že se dosud žádná Češka nehlásila.*“

b) Usiloval o to, aby v klášterním pensionátě hiršovském bylo vyučováno češtině. Vybízeli české faráře, aby i české dívky, jež by měly povolání řeholní, do Hiršova poslali, a podjal se i obtížné práce, že i bavorské sestry učil češtině, aby samy též češtině mohly vyučovati. Kronika hiršovská (klášterní) výslovně se zmiňuje, že dne 30. ledna 1852 došly české knihy z Plzně. V dopise ze dne 10. V. 1853 psal farář hiršovský Kašpar Černý biskupu Jirsíkovi (* 19. VI. 1798 v Kácově u Kutné Hory. Gymnasium studoval v Hrádci Král. a v Praze, filosofii v Litomyšli, bohosloví v Praze, kde byl též vysvěcen na kněze dne 28. prosince 1820. Na biskupa česko-budějovického byl vysvěcen 10. října 1851. Jeho vlastenecká činnost je všeobecně známa. V Č. Budějovicích založil první české gymnasium [1868], jež bylo pak 1871 zestátněno. Zemřel 23. II. 1883 v Č. Budějovicích), že Schneider každodenně od 10—11 učil bavorské sestry češtině a odpoledne od 2—4 pak tři bavorské školské čekatelky. Totéž sděloval i s gener. vikářem budějovickým Otakarem Mokrým (* 14. IV. 1803 v Netolicích, na kněze byl vysvěcen 14. III. 1826. Doktorátu teologie dosáhl 6. srpna 1860 v ústavě sv. Augustina ve Vídni. Od 18. II. r. 1858 až do své smrti 3. X. 1882 byl generálním vikářem biskupským), dopisem téhož data. A je to pěkný důkaz rozumné diskrétnosti bavorských (mnichovských) sester, že chtěly i ve prospěch českých chovanek pracovati, nedbajíce obtíží, které působí rodilému Němci čeština. Také očitý svědek, jenž uveřejnil v Blahověstu uvedený již článek, aniž by se byl podepsal, poznamenává: „Školní sestry v prázdných hodinách pilně se cvičí češtině, a jak mne ubezpečoval jejich učitel, asi za rok budou již moci tudíž i v českém jazyku vyučovati.“ Ostatně i Ordinariátní list budějovický č. 5 ze dne

12. III. 1852, str. 39, doporučoval klášterní školu v Hiršově, „kde dívky vyučovány jsou i v češtině.“

3. *Jeho boje o právo českých sester ve vlastní kongregaci.* Po odchodu bavorských sester (21. VI. 1853) z Hiršova založena byla obdobná kongregace z domácích sester dne 15. srpna 1853. První generální představenou pro své zvláštní schopnosti byla po přeložení mateřince kongregačního z Hiršova do Horažďovic (město české) dne 9. října 1854 byla zvolena dr. Celestina Teresie Franzová (* 14. XI. 1825 v Drážďanech. Svaté sliby učinila 29. X. 1854. Zemřela jako generál. představená kongregace škol. sester de Notre Dame v Kalocsi v Uhrách dne 24. června 1911). Bylo to dobrodiním pro kongregaci, že ve svých začátcích měla tak vzdělanou a i od přirozenosti tak schopnou představenou. Ale jako rozená Němkyně z říše necítila s potřebami českých sester a českého lidu a proto nastal v té příčině mezi ní a mezi Gabr. Schneidrem rozpor, jenž byl za přispění biskupa Jirsíka vyřešen ve prospěch Schneidrův.

Příčiněním jeho byly zřízeny totiž i české filiálky, a to ve Žlebích (1856), v Hradci Král. (1858) a v Praze (1857), kde převzaly sestry známou „Opatrovnu Svobodovu“ na Hrádku.¹⁾ František Vlastimír Svoboda, nar. 1803 v Hořepníku na Tábořsku, stal se po přípravných studiích na preparandě v Praze zatímním učitelem na týnské škole (Praha I.). Na svých cestách po Rakousku a Německu všiml si hlavně různých ústavů a zařízení pro děti od 3—6 let a rozhodl se podobný ústav zařídit pro děti školou nepovinné i v Praze. Do takto (1831) zřízené „opatrovny“²⁾ Svobodovy školky přihlásilo se hned v prvních letech tolik dětí, že bylo třeba přibrati pomocníka. Byl jím Josef Franta (Šumavský, * 1796, † 1857) v letech 1831 až 1841. Svoboda se stal v r. 1842 hlavním učitelem na farní škole u sv. Mikuláše na Malé straně, zemřel však již po dvou letech, r. 1844. Tato opatrovna byla 1857 svěřena školským sestrám, které vychováváním maličkých v duchu i řeči české mohly tím více přispěti k oživení češtiny v rodinách pražských. Vždyť nesmí býti zapomenuto, že v té době i na školách obecných v Praze se většinou vyučovalo německy (srov. dále dopis pí Šlechtové k r. 1863).

Založením české filiálky v Praze bylo splněno dávné přání G. Schneidra, který stále zamýšlel v hlavním městě Čech vybudovati své kongregaci ústředí, mateřinec. Ale jedna událost brzdila jeho snahy. V roce 1860 povolal arcibiskup v Kaloči (v peštském komitátu v Uhrách při pobočném dunajském rameni, jímž je tvořen ostrov Sarkos. Biskupství založil sv. Štěpán [997—1038]; na arcibiskupství povýšeno za Gejzy II. [1141—1161]. Nejvýznačnější budovou města je arcibiskupský palác, jenž má podobu tvrze, a jehož vzácností je vedle krásného parku i knihovna s 30.000 svazky) Josef Kunszt (* 28. VI. 1790 v Zubrohlavě v župě Nový Hrad

¹⁾ Ulice na Hrádku má jméno podle »hradu«, t. j. ohrazeného dvora s věží, který zde stával a patřil svého času i Zbyňku Zajíci z Hasenburka. Viz Frant. Ruth: Kronika města Prahy, IX, str. 324.

²⁾ Svoboda sám nazval ji školkou, již založil. Ve skutečnosti však to byl typ mateřské školy, neboť v opatrovně se působí na děti negativně, děti se opatrují, kdežto Svoboda vychovával i vzdělával dítky sobě svěšené. (Viz jeho »Školka čili prvopočáteční, praktické, názorné, všestranné vyučování malých dítek k věčnému vybroušení rozumu a ušlechťení srdce s navedením ke čtení, počítání a rýsování pro učitele, pěstouny a rodiče«, vyd. 1839.

na Slovensku. Studoval ve Vídni, kde byl 1813 vysvěcen na kněze. V roce 1850 se stal biskupem v Košicích a v r. 1851 arcibiskupem v Kaloči, kde i zemřel 5. I. 1866), sestry do nově zřízeného kláštera ve svém sídelním městě. Gener. představená dr. Teresie Franzová jela tam novou filiálku zařídit, tak se jí však v Uhrách zalíbilo, že chtěla do Kaloče přenést z Horažďovic i mateřinec. V tom viděl Gabriel Schneider velké nebezpečí pro kongregaci. Pokrokové hnutí mladočeské totiž účilo na klášterní školy, jako na církev katolickou vůbec. Gabr. Schneider dobře vystihl, že by nesmírně působení školských sester škodilo vše, co by mohlo i nejmenší záminky poskytovat jejím nepřítelům. Proto se snažil upřímně a spravedlivě co nejvíce podporovat živel český ve své kongregaci. V těchto snahách vydatně ho povzbuzoval kanovník Štulc a jistě i gener. vikář Mokrý jeho postup schvaloval. Ovšem bylo nutno počínati si obezřele. V dopise ze dne 9. ledna 1861 výslovně psal Mokrýmu: „Bylo již dávno nejvroucnějším a nejtoužebnějším přáním, ale nepovažoval jsem za vhodné dříve je projevit, aby představené kongregace (t. j. sestry, které zastávají v kongregaci nějaké hodnosti) a všechny představené pensionátů, v nichž jsou české dívky, stejně jako všechny sestry, ustanovené na školách smíšených, znaly oba jazyky zemské.“ A poněvadž věděl, že u gener. představené, která pocházela ze Saska, by stěží pochopení v té věci nalezl, žádal gener. vikáře, aby při nejbližší nutné volbě zástupkyně gener. představené, která se nehodlala z Uher vrátiti, „byla zvolena sestra znalá obou zemských řečí, neboť sestra neznalá češtiny, nemluví-li s českými sestrami, čekatelkami, chovankami a dětmi při visitaci českých škol česky a nerozumí-li českým přípisům od úřadů, nemůže patřičně dostáti své plné povinnosti“. Žádal, aby p. biskup sám se o to zasadil, a píše: „Nebude to nespravedlivé, neboť naše sestry v Uhrách všechny se učí o překot maďarsky a říkají, že se tam mohou jedině osvojením si řeči té země uplatnit; a jestliže musí se i ta nejposlednější česká sestra učit němčině, proč by nemohly býti představené jejich zavázány k osvojení si obou řečí!“

(Pokračování.)

Prof. Jan Novák:

Jak upravit katechismus?

Z praxe do praxe.

Část další.¹⁾

K čemu Bůh stvořil člověka? — Bůh stvořil člověka k trvalému (= věčnému) štěstí, proto každý člověk touží po takovém štěstí.

Proč člověk sám musí si své štěstí budovat a kterak? Člověk musí si své štěstí budovat sám, ježto Bůh dal člověku rozum a svobodnou vůli, proto člověk není v rukou božích bezvládnou loutkou. Své štěstí pak musí si budovat — ovšem pomocí boží — tím způsobem, že se snaží vždycky správně jednat, jak mu Bůh nazna-

¹⁾ Úvodní stať k této studii byla uveřejněna v Katechetském věstníku r. 1930, str. 128. Tamtéž na str. 130, řádek šestý zdola, má zníti: ... bez učených forem (ne věcných).

čuje v učení svého božského Syna Ježíše Krista a pomáhá v sedmi svátostech.

Kdy člověk může být trvale šťasten? Trvale šťasten a sám s sebou spokojen může být člověk jen tehdy, když si jest jist, že správně jedná; tak totiž Bůh uzpůsobil lidskou přirozenost.

Co musíme znáti, máme-li správně jednati? Má-li člověk správně jednati musí znáti pravdu, ne však, jak si ji sám utvoří po své libosti, nýbrž pravdu naprostou, věčnou, která se nikdy nemění. Pravda ta jest dána a jest jí Bůh sám, proto je také pramenem veškeré pravdy.

Kde je všechna pravda o Bohu obsažena? Všechna pravda o Bohu a našem poměru k němu, kterou musíme nutně znáti, jest obsažena v náboženství.

S čím nás náboženství seznamuje? Náboženství seznamuje nás: 1. s pravdami o Bohu; *kdo* jest a *jaký* jest, 2. poučuje nás: *o našem poměru k němu* a 3. v čem máme Boha poslouchati.

Čím je nám Bůh? Bůh jest naším tvůrcem a proto i Otcem a pánem a my jsme jeho dětmi, neboť mu jako tvůrci svému cele patříme a proto jemu také jsme odpovědni za vše, jak smýšlíme, žádáme a co konáme.

Proč máme rádi Boha poslouchati? Boha máme poslouchati rádi a ochotně jako hodné děti rády poslouchají dobrého otce, ježto Bůh žádá od nás jen toho, co *nás* šťastnými činí.

Kde dostává se nám poučení, v čem Boha máme poslouchati? V čem Boha poslouchati máme, o tom poučuje nás učení Ježíše Krista, Syna božího; tam obsaženy jsou pravdy a zásady, jimiž musíme se řídit; a) máme-li správně uplatňovati svůj poměr k Bohu, a 2. sebe i jiné opravdu vniterně a trvale šťastnými učiniti.

Souhrn těchto mravních pravd, jimiž se máme ve všem svém jednání řídit, činí tak zvané praktické náboženství.

Kdo není křesťanem opravdu zbožným? Křesťanem opravdu zbožným není ještě ten, kdo se sice modlí, chodí aspoň v neděli a ve svátek do kostela na mši sv. a svátosti přijímá, nýbrž jen ten, kdo zároveň i ve svém povolání i ve svém soukromém životě vždy plní přikázání boží, ježto by jinak uskutečňoval jen zevnější formu zbožnosti, ale duch a podstata zbožnosti by mu unikala. Tak jednali ve Starém zákoně fariseové, jejichž pouze zevnější zbožnost Kristus zavrhoval.

Čím jest Bůh svou podstatou? Svou podstatou jest Bůh pravda nestvořená, tedy naprostá (= absolutní), nikdy se neměnicí a proto věčná. Projevem této naprosté pravdy je vůle boží.

Co znamená: řídit se vůlí boží? Řídit se vůlí boží značí: řídit se pravdou čili jednati správně, což jest povinností každého opravdu čestného člověka a podmínkou trvalého lidského štěstí.

Jako člověk je stvořen ke štěstí, zrovna tak jest stvořen pro pravdu, která zavazuje každého člověka bez výjimky, aby jí byl poslušen. Poněvadž pak všechna pravda jest obsažena v náboženství, jak je z ustanovení Kristova hlásá církev katolická (= obecná čili pro všechno lidstvo Kristem založená), je z toho patrné, že náboženství nemůže být *soukromou záležitostí* člověka, o níž by mohl podle své libovůle rozhodovati, ji měniti nebo odložit, ale že je naprostým pravidlem pro každého závazným, jímž se musí řídit, má-li dojít cíle, k němuž byl stvořen, totiž trvalého štěstí. Neposlouchá-li člověk Boha nebo jej docela zapírá a zavrhuje, tím se z jeho

moci a soudu nevymkne a neunikne mu. Lidé se mají tím ochotněji vůlí boží v náboženství katolickém obsaženou řídit, ježto Bůh žádá od nás jen toho, *co je správné* (= dobré) a *co nám*, ne jemu prospívá a nás trvale šťastnými činí.

Co vedlo Boha ke stvoření bytostí rozumných? Ke stvoření bytostí rozumných (andělů a lidí) vedla Boha jen jeho nezměrná dobrota a láska. Nechtěl býti blažen jen sám, ale chtěl blaženost svoji sdíleti s bytostmi sobě podobnými (rozumem, svobodnou vůlí a nesmrtelností obdařenými). Bůh nestvořil tedy andělů a lidí proto, že by jich sám potřeboval, ale proto, aby je učinil šťastnými. Jest proto tím více jejich povinností, aby Boha, tvůrce a Otce svého, poslouchali rádi a ochotně a tím si zajišťovali svou blaženost.

Proč není svobodná vůle člověka omezována poslušností k Bohu? Poslušností k Bohu není svobodná vůle lidská omezována, poněvadž člověk a) může se rozhodovati pro něho nebo proti němu, a b) poněvadž Bůh nedal nám svobodné vůle proto, abychom konali co bychom chtěli, ale proto, abychom sami dobrovolně volili to, co je správné a tedy dobré, a tak činili své činy *záslužnými*, ježto člověka může spokojeným a blaženým učiniti pouze to, čeho si zasloužil *dobrovolným* správným jednáním.

Proč náboženství činí nás opravdu čestnými? Náboženství činí nás opravdu čestnými čili cti, úcty hodnými, poněvadž vede a nabádá člověka vždycky ke správnému jednání, proto člověk *opravdu* nábožný jedná takto správně nejen před lidmi, ale i když ho lidé nevidí, tedy i v soukromí, neboť ví, že i tenkrát ho přece někdo vidí — vševědoucí Bůh. Kdyby člověk tak nejednal, nebyl by ani věřící, ani nábožný.

Kde je pravda náboženská obsažena? Pravda náboženská, jež je projevem vůle boží, je *částečně* projádřena v desateru božích přikázání, *úplně* pak a *dokonale* (pokud ji lidé k dosažení svého štěstí mají znáti) projádřena jest v učení Kristově, jak je hlásá církev katolická.

Co značí slovo: hřešiti? Hřešiti znamená jednati proti pravdě věčné (proti vůli boží) čili nesprávně. Aby však hřích byl zároveň *vinou* a tedy *trestný*, jest třeba, aby člověk *úmyslně nesprávně jednal* — tedy vědomě a dobrovolně.

Kdyby si tohle lidé uvědomovali, musili by se stydět z hříchu si činiti posměch, jako by to nic nebylo, leda strašák pro děti a staré, neuvědomělé babičky, vždyť člověku úmyslné, nesprávné jednání i v očích lidí není ke cti, ale k hanbě a necti.

Proč správné jednání nazýváme také dobrým? Správné jednání nazýváme také dobrým, poněvadž přináší člověku vždy nějaké dobro, především vniterné — totiž blaživou spokojenost, ale působí i dobra časná.

Proč nesprávné jednání nazýváme zlým? Nesprávné jednání nazýváme zlým, ježto přivodí člověku vždy nějaké zlo, které dříve nebo později ničí jeho spokojenost a přináší i časné zlo a utrpení.

Proč pravda Bohem nám daná nazývá se pravdou mravní? Pravda Bohem nám daná (jíž se máme ve všem svém myšlení, žádostech a jednání řídit) nazývá se pravdou mravní, poněvadž všechno jednání a konání člověka označujem slovem: *mravy* (vzpomeňte své známky z mravů na vysvědčení, kterou je označeno veškero jednání žákovy ve škole i mimo školu). Pravda ta projadřuje se různými *zákony*, poněvadž v různých případech ukládá nám něco *za kon* = konání.

Čím liší se pravda mravní od pravdy fysické? Pravda mravní řídí veškero naše

jednání, kdežto pravda fysická řídí zase hmotný (= fysický) svět (přírodu).

Proč naproste pravdy mravní Bohem dané je lidstvu nutně třeba? Pravdy té je lidstvu nutně třeba, poněvadž jen tato pravda vede bezpečně k správnému jednání a tím k vybudování lidského štěstí. Správné jednání působí totiž člověku vnitřnou spokojenost a právě v této vnitřní spokojenosti na správném jednání založené projevuje se podstata lidského štěstí.

Z toho patrno, že příčina našeho štěstí trvalého musí býti *v nás* a ne *mimo nás*, t. j. ne v tom, co máme a jak se máme, ale zda správně jednáme, jak toho žádá od nás Bůh. Bohatství, majetek, zábavy, různé požitky mohou sice, jsou-li dobré a užíváme-li jich správně, štěstí naše umožniti, ale ne založiti, neboť vše to opustí nás v hodině smrti; jen naše skutky dobré nebo zlé budou nás následovati na věčnost a podle nich Bůh bude nás souditi.

Proč lidé sami nemohli se pravdy náboženské dopracovati? Pravdy té lidé sami se nemohli nikdy dopátrati, poněvadž lidský rozum nedokonalý a omylům podrobený na to nestačil. Jen *částečně* se jí dopátrali a to ještě ne bez velkých bludů. Nejlepším dokladem toho je zkušenost všech tisíciletí, která svědčí, že největší a nejmoudřejší myslitelé všech věků usilovně hledali této pravdy, ježto si byli vědomi, že od toho štěstí lidstva závisí, ale nalezli ji.

Proč jen Bůh sám mohl dáti lidstvu pravdu náboženskou a kdy tak učinil? Pravdu náboženskou mohl dáti lidstvu jen Bůh proto, ježto sám jest pravdou věčnou a proto i pramenem veškeré pravdy. To také učinil. Již v ráji Bůh seznámil o sobě prvé lidi s touto pravdou, aby mohli svou blaženost si uchovati (vzpomeňme na „strom vědění dobrého a zlého uprostřed ráje“ = strom pravdy, obrazně řečeno, ježto jen pravda může býti středem, od něhož naše jednání musí vycházeti a k němu se vraceti, má-li býti dobré, správné). Když pak lidé časem svou vinou, pýchou rozumu byvše svedeni, se domnívali, že sami stačí sebe šťastnými učiniti, a proto pravdu Bohem jim danou porušovali, po své libosti si ji opravovali (reformovali), svým choutkám a vášním ji přizpůsobovali, až konečně z ní zůstala jen lidská libovůle vášněmi, pudy a zlobou poháněná, tehdy Bůh znovu lidstvo poučil o pravdě té a to částečně prostřednictvím Mojžíše a proroků, naposled pak úplně a dokonale prostřednictvím svého božského Syna Ježíše Krista.

Proč říkáme poučení tomu zjevení boží? Poněvadž to nazýváme zjevením božím, poněvadž slovo zjeviti značí někoho o nějaké pravdě poučiti a tak ji zjevnou, t. j. zřejmou a pochopitelnou učiniti.

Čím Bůh potvrzoval pravdu svého zjevení? Pravdu svého zjevení Bůh potvrzoval *zázraky*, aby lidstvo bylo jisto, že ve zjevení tom mluví k němu sám Bůh, který se nemýlí ani neklame.

Co je zázrak? Zázrak je skutek ve světě přirozeném, jež může vykonati pouze Bůh sám jako nejvyšší (největší) síla ve přírodě.

Proč jsou zázraky možny? Zázraky jsou možny (i se stanoviska vědy), ježto Bůh koná zázraky v rámci zákonů přírodních, jež přece sám světu dal.

Odpůrci náboženství katolického popírají zázraky jako něco se stanoviska přírodních zákonů nemožného, ale činí tak neprávem. Ve veškeré fysické přírodě má totiž platnost všeobecný zákon, že síle vyššího řádu (= síle větší) musí ustoupiti síla řádu nižšího (= síla menší). Jakmile počne působiti síla větší, neničí síly menší,

nýbrž její působnost pouze přerušuje, vyzvedá, takže síla menší působí zase ihned nerušeně tím okamžikem, kdy přestane vliv a působnost síly větší. A právě v rámci tohoto všeobecného zákona působí Bůh to, co nazýváme zázrakem (t. j. co zamezí chápavosti, vidění našeho zraku čili co je nám nepochopitelné). Bůh jako tvůrce světa je ve vesmíru silou nejvyšší (největší), proto může působiti na kteroukoli sílu nebo zákon v přírodě a tak přivoditi skutek, který by jinak v přírodě hmotné byl nemožný. Zákonnost a pořádek v přírodě nejsou tím nijak dotčeny, tím méně ničeny nebo rozvracovány. Vždyť i my lidé zasahujeme do sil a zákonů přírody, pokud je známe a ovládáme, a přece jich tím nerušíme, ani nerozvracíme pořádku (zákonnosti) v přírodě.

Kdo věří tedy v osobního Boha, musí i zcela přirozeně možnost zázraků připustiti. Kdo ovšem popírá jsoucnost Boha věčného, bude popírati důsledně i zázraky, ale tím nezmění nic na skutečnosti.

Jak pravda zjevení božího byla lidstvu trvale zachována? Pravda ta v učení Kristově plně obsažená byla lidstvu trvale zachována tím způsobem, že Kristus založil církev (jednu) *pro všechny* lidi (ne tedy jen pro některý národ čili t. zv. církev národní) a poručil jí: 1. aby hlásala učení jeho všemu lidstvu, učila je podle něho žiti a jednati a tak je vedla k oblažení čili ke spáse, a 2. aby bděla nad tím, aby pravda jeho učení v ničem a nikdy nebyla výmysly lidskými měněna, ježto by pak přestala býti pravdou.²⁾

Kterým mimořádným darem opatřil Kristus k úkolu tomu církev svou (katolickou)? Aby pravda učení Kristova (zjevení božího) zůstala nezměněna a bludů uchráněna, vyzbrojil Kristus svou církev *darem neomylnosti* ve věcech víry a mravů, poněvadž apoštolé se sv. Petrem jako hlavou církve — i jejich nástupcové: biskupové s římským papežem jsou také jenom lidé omylům rozumu podrobení i při nejlepší vůli.

Vývarovati se bludu není totiž v moci lidského rozumu, to vše Kristus jako Syn boží věděl, musil proto v tomto případě božským způsobem přímo své církvi poskytnouti ochrany a pomoci, jinak při nejlepší vůli hlasatelů jeho učení bylo by jeho dílo podlehl bludům a jisté pozvolné zkáze podobně, jako podlehl zániku prvotní zjevení rajske, jenže tehdy Bůh musil ponechat lidstvu, aby po celá tisíciletí si šlo svými cestami a tak se přesvědčilo vlastní bolestnou zkušeností, že samo — svým rozumem a svými silami — se nedopátrá nutně nepotřebné plné pravdy a nedovede sebe šťastným učiniti. Je to až dosud patrné na církvích, jež se odloučily od církve katolické; rozpadávají se na četné sekty, propadávají poněkud materiálu (hmotařství) a nevěře a konečně zanikají.

Bez tohoto ochranného daru neomylnosti musili bychom proto o božství Kristově pochybovati, neboť jeho dílo bylo by pak nedokonalé jako všechna díla lidská a také spása lidstva byla by zmařena, ježto Kristus nevykoupil lidstvo jen svou smrtí na kříži, ale i svým učním, podle něhož musíme žiti a tím užítiky smírné smrti Kristovy si přivlastňovati. „Nebudete-li plniti vůli Otce mého, který jest v nebesích, nevejdete do království nebeského,“ prohlásil Kristus.

²⁾ »Jdouce do celého světa, učte všechny národy — učíte je zachovávatí všechno, co jsem já přikázal vám« (t. j. čemu jsem já učil vás). Mat 28, 19—20.

Co jest předmětem neomylnosti? Předmětem neomylnosti jsou jen dvě věci: víra a mravy.

Kdy jen je církev katolická neomylná? Církev je neomylná jen tehdy, když učí: 1. kdo jest Bůh, jaký jest a čím je nám, 2. čeho od nás žádá a 3. jak podle Kristova učení máme žít. (Ve všem ostatním: tedy ve vědách, dějepise, politice a v jiném církev není neomylná.)

Komu přísluší tato neomylnost? Tato neomylnost přísluší: 1. papeži spolu s biskupy celé církve, shromážděnými na všeobecném církevním sněmu (patří tedy t. zv. církvi učící), 2. též papeži samotnému, když jako hlava a nejvyšší učitel církve prohlašuje něco ve věcech víry nebo mravů za článek víry.

Proč náboženství nazýváme slovem: víra? Náboženství nazýváme tak proto, poněvadž tomu, čemu nás náboženství učí, máme věřit.

Co značí slovo věřiti ve smyslu všeobecném? Věřiti značí všeobecně tolik jako poznávati pravdu o nějaké věci, osobě nebo události.

Když nám na př. někdo líčí nějakou událost, jíž byl očitým svědkem, věrně tak, jak se skutečně stala, a my mu uvěříme, známe událost tu, jako bychom tam byli sami přítomni a všechno na vlastní oči viděli a poznali. *Víra čili uvěření nahrazuje nám tedy osobní poznání.* Z toho důvodu je víra pro nás ohromně důležitou pomůckou, poněvadž jest *pramenem takřka všeho našeho vědění a vzdělání.*

Z věd přírodních, zeměpisu, národopisu, dějepisu a jiných věděli a znali bychom toho úžasné málo, kdybychom byli odkázáni jen sami na sebe a neuvěřili svým učitelům, badatelům, cestovatelům a učencům. Všeho svého poznání a vzdělání nabýváme — a to ohromnou většinou — jen *vírou, lidskou ovšem*, pokud jsme uvěřili lidem ve věcech časných. Když však uvěříme Bohu, je to zase *víra božská*. A je-li již víra lidská ve věcech časných pro nás veliké důležitosti, je daleko důležitější a potřebnější pro nás *víra božská* (= náboženství).

Proč víra božská je pro nás nezměrně důležitější než víra lidská? Víra božská je pro nás daleko důležitější víry lidské, neboť kdybychom nebyli Bohu uvěřili, nepoznali bychom nejdůležitějších pravd pro život nutně potřebných, bez nichž trvalé štěstí lidské je nemyslitelné.

Lidé sice poznávali svým rozumem pravdu o Bohu a jeho vůli, ale jen z nepatrné části a velice nedokonale, takže poznání to bylo plno bludů a hrozných omylů, jak to vidíme na přirozeném náboženství u pohanů. Také dějiny náboženství všech věků a národů i učení různých náboženských myslitelů jsou toho nejlepším důkazem až dodnes.

Kdy jen jest víra křesťansko-katolická lidstvu prospěšná? Víra čili náboženství je lidstvu prospěšná a činí člověka šťastným, řádným a dokonalým jen tehdy, když jedná a žije podle náboženských pravd, zásad a příkazů v životě soukromém i veřejném. Jinak víra (náboženství) nemůže lidstvo šťastným učiniti podobně, jako sebelepší lék neuzdraví nemocného, když ho neužívá nebo špatně užívá.

Proč náboženství nemůže člověka nutiti, aby žil nábožensky? Náboženství nikoho nemůže nutiti k tomu, aby žil podle víry a správně jednal, ježto Bůh dal člověku *svobodnou vůli*, musí se proto člověk sám, a to *dobrovolně* pro poznanou, Bohem danou pravdu rozhodnouti a pak se také snažiti podle ní jednati a žíti.

Kde je příčina toho, že v lidstvu není tolik štěstí, kolik by býti mohlo? Není-li

mezi lidmi a národy tolik štěstí, kolik by býti mělo a mohlo, *jsou tím vinni jen lidé sami* (a ne náboženství, ani Bůh, ani církve katolická, jak mnozí rádi tvrdí), poněvadž nežijí podle zásad a příkazů své víry katolické, jsouce křesťany a katolíky více jen podle jména a ne duchem a skutkem.

Kdy stává se křesťan katolický mravně dokonalým čili svatým? Mravně dokonalým stává se křesťan katolický, jedná-li a žije-li dle náboženství správně v trojím ohledu: k Bohu, k sobě a k bližnímu.

Co značí slovo: svatý? Slovo svatý znamená tolik jako mravně všestranně dokonalý, t. j. vždy, ve všem a ke každému z lásky k Bohu správně jednající.

Takový člověk je jistě úcty a podivu hoden, proto ani moderní člověk, myslí-li a usuzuje-li opravdu vážně, nemůže slovo to zesměšňovati, poněvadž slovo „svatý“ vyjadřuje vysoké mravní hodnoty, před nimiž se lidstvo vždy sklánělo v úctě, a vytváří pevné, ušlechtilé povahy, právě to hrdiny na poli povinností a lásky k bližnímu. Proto Kristus volával k svým posluchačům: „Svatí (= dokonalí) buďte, jako Otec váš v nebesích svatý jest,“ t. j.: buďte tak dokonalí a snažte se ve všem tak správně jednati, jako váš Otec nebeský, Bůh.

Když si připomeneme, že náboženství vede nás vždy jen k správnému, spravedlivému jednání a proto i čestnému (úcty si zasluhujícímu), každý pochopí, že člověk, který náboženství (víru) správně chápe, musí si ho vážit.

Kde jest obsažena všechna pravda náboženská, o které nás Bůh poučil? Všechna pravda, o níž nás Bůh poučil (= zjevení boží), jest obsažena jednak v Písmě sv., jednak v ústním podání.

Co jest Písmo sv.? Písmo sv. jest sbírka knih posvátných, do nichž svatopisci (svatí spisovatelé) napsali to, o čem je Bůh poučil, proto obsahem knih těch je slovo boží a ne snad názory oněch svatých spisovatelů.

Jak dělí se Písmo sv.? Písmo sv. dělí se na Starý a Nový zákon.

Co je obsahem Starého zákona? Obsahem Starého zákona je poučení, jehož se lidstvu od Boha dostalo buď přímo: Adamovi a Evě v ráji = prazjevení, nebo nepřímo: vyvolenému národu israelskému Mojžíšem a proroky.

Slovo: prorok značilo všeobecně tolik, jako učitel zákona božího, proto prorokovati znamenalo: něco důkladně prohověti, projednati (rokovati = hovořiti, prorokovati = prohovořiti), čili jasně a zřetelně o něčem poučiti. Proroci byli tedy učiteli lidu, vykládající mu vůli boží (= pravdu Bohem zjevenou). Z těch pak vyvolil si Bůh zvláště některé, jimž oznamoval svou vůli s rozkazem, aby o ní poučovali lid israelský. Kromě toho oznamoval jim leccos z budoucnosti národa israelského, hlavně však jejich prostřednictvím předpověděl dobu narození zaslíbeného Vykupitele a v hlavních rysech celý jeho životopis i jeho vykupitelskou činnost, aby jej lidstvo snadno poznalo a přijalo. Odtud teprve slovo prorokovati nabylo významu: předpovídati budoucí věci. To byli proroci v užším smyslu slova, o nichž mluví Písmo sv.

Proč zjevení boží nazývá se také zákonem? Zjevení boží nazývá se také zákonem, protože jsou tam obsaženy pravdy, které nám ukládají něco *za kon čili za konání, tedy za povinnost*, ježto jsme povinni podle pravdy právě jenom tak a ne jinak jednati.

Co jest Nový zákon? Nový zákon je sbírka posvátných knih, v nichž jest obsa-

ženo poučení, jehož se nám znovu dostalo od Boha prostřednictvím jeho božského Syna Ježíše Krista.

Komu Kristus odevzdal učení své? Kristus odevzdal učení své svým 12 apoštolům s příkazem, aby je hlásali nezměněné *všem národům* světa. Celé učení Kristovo apoštolové hlásali *ústně*, většinu pak učení Kristova zaznamenali pro vzdělané věřící někteří apoštolové a dva jejich žáci (sv. Marek a sv. Lukáš — ti podle kázání sv. Petra a sv. Pavla) také *písemně*, a to jednak ve 4 evangeliích a Skutcích apoštolských, jednak apoštolové ve svých listech k věřícím některých měst.

Kde jest obsaženo celé učení Kristovo? Celé učení Kristovo není obsaženo úplně jen v Písmě sv. Nového zákona, nýbrž v *Písmě sv. a v ústním podání* (cizím slovem: v tradici.) Jen to obé tvoří teprve úplný celek učení Kristova, jak je hlásá církev katolická, kdežto evangelíci a různé sekty uznávají jen Písmo sv. jakožto jediný pramen učení Kristova, a to ještě ne celé.

Kdo hlásá po smrti apoštolů učení Kristovo nezměněno? Po smrti apoštolů učení Kristovo celé a nezměněno hlásali a stále hlásati budou jen jejich řádní nástupcové: biskupové a kněží církve katolické s římským biskupem (nástupcem sv. Petra) čili papežem v čele.

Co rozumíme ústním podáním? Ústním podáním rozumíme úplné učení Kristovo, které apoštolové hlásali, ale nenapsali. Učení to dochováno je však ve spisech některých žáků apoštolských a pak hlavně ve spisech učitelů církevních a církevních Otců několika prvních století po Kristu, jež byla době apoštolské nejbližší, a proto učení apoštolské bylo ještě v živé paměti.

Křesťané, kteří umírali v statisících pro Krista a jeho učení, nestrpěli — jak toho máme historické doklady — aby jeho učení i v nepatrných věcech bylo změněno. Jsou ovšem ještě jiné prameny tradice, jako: ústní vyučování církve, snesení církevních sněmů všeobecných, vyznání víry jimi sestavených a jiné.

Je Písmo sv. knihou vědeckou či náboženskou? Písmo sv. také biblí zvané (biblia = knihy) není knihou vědeckou, nýbrž knihou výlučně náboženskou, proto také sleduje jen cíle náboženské a neřeší otázek vědeckých.

Je tam sice — hlavně ve Starém zákoně — uvedeno mnoho z dějin různých národů východních a národa israelského i životopisy jednotlivců, ale to jen proto, že spisovatelé posvátných knih chtěli lidu israelskému ukázati na příkladech: a) jak třeba podle zákona božího žít, a b) že jednotlivci i celí národové jen tehdy budují si trvalé štěstí i blahobyt pozemský, konají-li dobro a varují se zla (hříchu), jak od nás žádá Bůh. Jednají-li proti pravdě věčné tam obsažené (proti vůli boží), přesvědčí se vždy, že ničí i své vniterné štěstí i blahobyt pozemský a zavalují se utrpením a bédami.

Které pravdy nazýváme tajemstvími víry? Tajemstvími víry nazýváme ony náboženské pravdy Bohem zjevené, a) jichž by se rozum lidský nikdy nedopátral, a b) jichž rozum nedovede pochopiti ani tehdy, když nás o nich Bůh poučil.

Proč i tyto pravdy máme pokorně věřiti? I tyto pravdy máme pokorně přijmouti a věřiti, poněvadž nejsou proti rozumu, nýbrž přesahují pouze chápavost našeho rozumu, čili jsou nad náš rozum. Jsou to na př. tajemství: vtělení Syna božího, nejsv. svátosti oltářní, nejsv. Trojice a jiná.

Proč naše víra v tajemství ta není ani slepá ani lehkomyšlná? Víra v tato ta-

jemství, třeba jich nechápeme, není slepá, jak odpůrci tvrdívají, neboť za jejich pravdivost ručí nám 1. sama autorita věčného Boha a 2. o jejich správnosti možno se přesvědčiti prakticky (ze zkušenosti), totiž z důsledků pravd těch, neboť co je v teorii (v učení) správné, musí i v praxi přinésti dobro a naopak.

Co rozumíme články víry? Články víry rozumíme základní pravdy učení Kristova. Jako totiž články řetězu do sebe zapadají a tvoří celek, tak i tyto pravdy jedna v druhou zapadají, t. j. jedna v druhé jsou obsaženy, ze sebe vyplývají a tvoří tak jednolitý celek.

Kde jsou tyto nejdůležitější pravdy vysloveny? Pravdy ty vysloveny jsou v *apoštolském vyznání víry*. Apoštolé totiž — aby si věřící učení Kristovo snadno mohli zapamatovati — projádřili je 12 nejhlavnějšími pravdami čili články, kterými celek víry své vyznáváme. Apoštolské vyznání víry jmenujeme také „Věřím v Boha“, ježto se začíná těmi slovy.

Co rozumíme slovem: dogma? Cizím (řeckým) slovem *dogma* rozumíme rovněž důležité pravdy náboženské, které byly sice vždycky od dob apoštolských, a to v celé církvi stejně věřeny a hlášány, ale určitými poučkami nebyly projádřeny. Když však bludaři pravdy ty v různých dobách jinak vykládali, než jak je hlásala církev katolická, a nesprávně (bludně) jim učili, církev byla nucena pravdy ty projádřiti (definovati) tak, aby věřící měli v takovéto definici dotýcnou pravdu jasně a určitě projádřenou a tak byli bludu uchráněni.

Proč církev novými dogmaty neprohlašovala a neprohlašuje nové pravdy? Církev novými dogmaty neprohlašovala nikdy nových pravd, poněvadž prohlašovala tím jen pravdy staré své vždy v celé církvi známé a věřené, k nimž přidala pouze poučení, jak mají věřící té které pravdě správně věřiti a ji chápati. Jsou tedy t. zv. dogmata ochrannou hrází učení Kristova proti poblouzení lidského rozumu. (I každá věda, má-li býti opravdu vědou, musí míti svá pevná dogmata, své základní pravdy, na nichž buduje správné poznatky své.)

Náboženství katolické je proto jedinou bezpečnou ochrannou baštou pravdy Bohem nám dané a v učení Kristově obsažené a tím i blaha a štěstí lidské společnosti. Kdo náboženství vylučuje jako činitele ze života lidstva, ponechává lidem jen materialismus (hmotařství) a ten je hrobem lidstva, poněvadž materialismus přivodí vždy ve člověku vládu těla nad duchem. Kde však tělo s jeho smysly, dravými pudy a vášněmi přijde k nadvládě, značí to vždy počátek konců lidského štěstí a blaha. Dokladem toho jsou nám nejvzdělanější národové starověku: Řekové, světovládní Římané a jiní národové, z jejichž vzdělanosti dosud čerpáme, a všichni ti národové zhynuli materialismem. Vzdělanost bez Boha nezachrání lidstva.

Ještě třeba uvéstí význam slov: *vykoupiti* a *spasiti*. Obě slova ve své výslednici značí totéž: *někoho šťastným učiniti*. Rozdíl obou slov jest jen v prostředcích, kterými se tohoto štěstí dosahuje, jak je patrné na vykupitelském díle Kristově: Kristus vykoupil nás 1. svou smrtí na kříži a tuto oběť kříže ustavičně opětuje nekrvavým způsobem v oběti mše sv., poněvadž lidstvo znovu hřeší a znovu proto musí být Bůh usmiřován, a 2. spasil nás svým učením a sedmi svátostmi, v nichž skýtá nám pomoci své a přivlastňuje užitky vyzískané nám obětí kříže.

Na konec znovu připomínám, že stať tato není snad nějakým elaborátem pro učebnici přesně formulovaným — to by bylo příliš obsírné — nýbrž jen námětem,

o čem a asi jakým způsobem bylo by s prospěchem na počátku učebnice pojednatí o všeobecných pojmech náboženských dnešním způsobem mluvy, aby žáci naší doby lépe vnikali do látky dalších katechesí, ji dobře chápali, s životem spojovali a na náboženství vážně hleděli. Pak si také jasně uvědomí, že náboženství jest pro život soukromý i veřejný velice důležité, že se musí žítí a že zasluhuje naší největší pozornosti i úcty.

Observator:

Řím a Lambeth.

V poslední době, hlavně od vydání encykliky velikého Pia XI. „Casti Connubii“, se velmi často vyskytla tato dvě jména; bylo mnoho napsáno, mnoho mluveno, mnoho posuzováno a odsuzováno. Byla proti sobě postavena tato dvě jména, znázorňující dva protivné směry, dva světy:

Řím, sídlo papežovo, střed katolické církve, kteráž jest „sloupem a oblohou pravdy“, Lambeth, předměstí londýnské, proslavené tím, že na podzim r. 1930 se tam konaly porady 307 anglikánských biskupů.

Řím, vystavěný na skále a po staletí uchováující pravdu Kristovu proti všem útokům bran pekelných, Lambeth město, dům vystavěný na písku, který se při nárazu větrů sesuje. Řím, nesmrtelné dílo boží, určený, aby vítězně bojoval až do konce světa, Lambeth, budova pomíjející, „náhražka“, vystavěná na bludu a určená k zániku.

Konference anglikánských biskupů jednala hlavně o třech otázkách, a to: 1. „O míru a válce, 2. „O encyklice *Mortalium animos*“ a 3. „O manželství“.

Příčiníme k těmto třem bodům porady několik poznámek a srovnání, která nebudou bez zajímavosti.

1. *O míru a válce*. Takticky jednala porada o této věčné záhadě a obratně, diplomaticky. *O míru* — tak toužně žádaném celým světem prohlásila podle protokolu sněmování: „Kdyby všichni pokřtění věrně sloužili Pánu Ježíši, své hlavě, zmizely by mnohé příčiny antipatie mezi jednotlivými plemy.“ — Druhá věta zní: „Moderní pokrok sblížil všechny lidi. Bůh nám dal za úkol učiniti z nich bratry.“

O válce byla na poradě pronesena tato slova: „Válka jako metoda k urovnání mezinárodních sporů jest neslučitelná s naukou a příkladem Pána našeho Ježíše Krista. Věříme, že jako křesťanské svědomí odsoudilo vraždu dětí, otroctví a mučení, tak dnes jest povoláno odsouditi i válku jako potupu Boha Otce a lidského bratrství. Nepopíráme práva, aby napadený národ se hájil, neb aby se chopil zbraně k naplnění povinností mezinárodních; je však povinností křesťanské církve, aby vytvořila v celém světě mínění ochotné odsouditi jako národ provinilý zločinem uraženého lidstva, který se pouští do války pro podněty vlastního zájmu nebo pro pochybený pojem o cti.“

Jako na mezinárodním sjezdu ve Štokholmu, tak i v Lambethu protestantský svět měl směr k všekřesťanství na sociálním poli; o sblížení národů pak užil slov, která zazněla se rtů Lva XIII. a Pia XI.

Srovnejte tato opatrná, kulatá slova s modlitbou Benedikta XV.: „Ve hrůzách války!“ Srovnejte je se slovy Pia X., pronesenými k rakouskému vyslanci na zamezení války! Srovnejte s notou svaté Stolice z 1. srpna 1917, o které ve svých pamětech mluví generál Pershing. Tato nota poskytovala záruky a podmínky míru, který by byl nastal světu o rok dříve. Nota se nelíbila Německu, poněvadž byla od papeže. Ač Anglie prohlásila papežskému sekretáři státnímu, že bude jednati o mír, opustí-li Německo Belgii, a ač Alexander Ribot jménem francouzské vlády se přidal k názoru anglickému, německý kancléř Michaelis buď z ohledů konfesních, nebo následkem zákazu vojenského velení nedal nikdy nunciovi Pacellimu žádané přesné odpovědi. V notě mluví papež do duše vládcům: „První základní bod jest, aby na místě hrubé síly nastoupila mravní síla práva. Proto spravedlivé dorozumění všech o současném a vzájemném omezení zbrojení . . . , pak místo zbraní zřízení rozhodčího sboru (ústavu) za účelem šíření míru.“

Rovněž Pius XI. r. 1922 v první encyklice promluvil jasná slova, mužná a rozhodná o smíru mezi národy. Proto Osservatore Romano z 5. března t. r. č. 53, píše plným právem: Vidíme dorozumění o loďstvu na programu budoucí konference o odzbrojení — a tuto konferenci považujeme jakožto funkci míru založeného dle touhy Benedikta XV. v r. 1917 a Pia XI. v r. 1922.

2. O encyklice „*Mortalium animos*“

Porada nemohla přejíti mlčením listu „*Mortalium animos*“, v němž papež zakazuje katolíkům účast na světové poradě víry. Slyšme protokol konference:

„Jakožto členové anglikánské církve přiznáváme se k částečné vině, kterou jsme měli na porušení (církvní) jednoty. Myslíme však, že nebude možno doufati v nové sjednocení obnoveného bratrství, dokud všichni se nespojí, aby konali pokání za tu odpovědnost, kterou oni neb jejich předkové mají na tom roztržštění mezi křesťany, kteréž jest tak zhoubné pro životnost církve!“

Jaké to dokazování! Poněvadž my protestanté jsme svou vlastní vinou se odtrhli od církve jednotné — proto logický soud by byl — vraťme se k jednotě katolické církve. Ale ne — proto všichni — i katolíci, mají konati pokání za to, že anglikáni si založili svou vlastní rozkolnou církev!

Církev anglikánská myslí, že římská církev je tak vinna jako ona. Chce mír — jako rovný s rovným; chce mír, k jehož uskutečnění by byly oběti stejně rozděleny mezi ní a katolickou církev. Chce všekřesťanskou církev, smíšeninu všech církví — jen ne pravý ovčinec Kristův s jedním pastýřem.

Na poradě se mluvilo otevřeně „o protiřímském bloku“. Byla také velmi četně obeslána četnými zástupci pravoslavných církví: Alexandrie, Cařihradu, Rumunska, Jugoslavie, Antiochie, Jerusalema, Řecka, Cypru, Polska a Bulharska. Z prelátů vynikali: patriarcha alexandrijský Meletios II. a metropolita Germanos z Thyatiry. V posledních letech byly navázány styky se starokatolíky z Holandska a Švýcarska, s Armény, nestoriány, s jakobity ze Syrie, s Kopty a Habešany, s církví švédskou a Moravskými bratry. Na poradě převládal názor, že čím více jich bude soustředěno, tím účinněji budou moci jednati s Římem jako rovný s rovným.

Zajímavá je tato zpráva:

Komise opakuje své prohlášení učiněné r. 1908 a opakované r. 1920: Záměry boží nebudou splněny žádným plánem, který by konečně neobsahoval veliké la-

tinské církve západní, s níž naše dějiny byly těsně spojeny v minulosti a s níž nás také spojují dosud četná pouta víry a společné tradice. Ač nyní jest velmi nepatrná pravděpodobnost, že by se mohlo dospěti k tomuto ideálu, přece jest přesvědčením komise, že při každém pokusu sjednocení nutno míti na zřeteli jednotu celé církve a nevzdávati se naděje, že chování se římské církve — alespoň v některých dílech světa — se může změnit v dosti blízké budoucnosti.“

Postavme proti těmto slovům jasná slova Pia XI. v encyklice „Mortalium animos“:

„K apoštolské Stolicí, umístěné ve městě, kteréž apoštolská knížata Petr a Pavel posvětila svou vlastní krví; k této Stolicí, kteráž jest „základem a matkou“ katolické církve, ať se vrátí odloučení synové! Ne však s myšlenkou a nadějí, „že církev pravého Boha, sloup a podpora pravdy zruší neporušenost víry a bude trpěti jejich bludy, nýbrž aby se podrobili jejímu učitelskému a královskému úřadu!“

Toť základ, podmínka a nejlepší způsob, jak možno dospěti do jednoho ovčince řízeného jedním pastýřem.

3. O manželství.

V Lambethu rokováno bylo rovněž o rodině a o manželství. Bylo mnoho mluveno, smlouváno a omlouváno. A jako biskupové anglikánští napodobili katolickou církev svolávající „koncil“, tak ji napodobili i úpravou a stylisováním svých „rozhodnutí“, doprovázené souborným „pastýřským listem“. Jenže dekrety církve katolické zavazují vyloučením z církve; „rozhodnutí anglikánského „koncilu“ nemají podle projevu samých biskupů závaznosti; jsou to „rady a pokyny“ ohledně nauk, neb věcí, které porada vykládá.

Mezi „rozhodnutími“ je pověstné a pohoršlivé „rozhodnutí patnácté“, o kterém bylo nejvíce mluveno a které bylo schváleno 193 hlasy proti 67, zatím co asi 40 biskupů nehlasovalo.

Je toto rozhodnutí osudný kompromis, smlouvání mezi pravdou a bludem, mezi mravoukou evangelia a nemravností světa. Napřed totiž biskupové nabádají k plnění povinností manželských a otcovských a připomínají, že „celá církevní obec má si býti vědoma, že v domácím životě jsme povoláni nésti kříž, snášeti obtíže a opřít se o účinnou pomoc Ducha božího“. Potom následuje toto přepodivné „rozhodnutí“:

„Nicméně v těch případech, kde jest mravní jasně vyslovená povinnost omeziti nebo zameziti zrození (dítěte) a tam, kde jest mravně správný důvod k zamezení úplné zdrženlivosti, připouští konference, že může býti užíváno jiných metod, pokud se tak děje vlivem těchže křesťanských zásad.“

Jaká to logika! Konference dovoluje užívání jiných metod — opatrně se varujíc je vypočísti — a chce, aby ty metody (omezení neb zničení porodů) byly pod vlivem křesťanských zásad. Vždyť ty křesťanské zásady „ty metody nejprísněji zakazují“.

Proto jsou to jen fráze neurčité, schopné každého výkladu. Odtud veliké pohoršení mezi věřícími a kněžstvem anglikánským! Proto protestantský časopis „The American Church Montle“ před vydáním encykliky nazval toto „rozhodnutí“ revolučním a napsal: „Máme se dívat na Řím, abychom měli rozhodné slovo o tomto důkazu?“

To rozhodné slovo bylo řečeno v encyklice „Casti Connubii“. Pius XI. ne přímo se dotýká „rozhodnutí“ z Lambethu praví:

„Poněvadž jsou i takoví lidé, kteří zřejmě opustivše křesťanskou nauku od počátku hláсанou a nikdy nepřizpůsobenou, za našich dnů se osmělili v této věci hlásati veřejně nauku novou, katolická církev, již sám Bůh dal posláním učiti a hájiti čistoty a počestnosti mravů, pozorujíc kolem tak ohromnou porušenost mravů, chce uchrániti čistoty manželského spolužití před takovou společností. Proto jasně znovu prohlašuje našimi slovy, plníc své božské poslání: jakékoliv užívání manželství, které lidskou zlobou je zbaveno své přirozené plodivé síly, jest proti zákonu božím a přirozenému. Ti pak, kteří se osmělují dopouštět se takových činů, jsou vinni těžkým hříchem.“

Jediná správná cesta jest cesta Pia XI. Záchrana rodiny a lidské společnosti před samovraždou fysickou a mravní není ve slabošské ústupnosti anglikánských biskupů, nýbrž v návratu k mravně čistému a Bohem požehnanému životu v posvátném manželství!

Miroslav Novák, kaplan ve Vlašimi:

Jak se má náboženství ve škole vyučovati, aby rodilo život víry.

(Pokračování.)

Mnozí nevěří ve Vykupitele nebo odpadají od víry jeho, protože se domnívají, že ho nepotřebují.

To je tedy praktický cíl, ke kterému tato i pozdější katechese o dědičném hříchu musí směřovati. Proto i mladší dítky mají o tom býti tak poučeny, aby poznaly svůj duševní stav jako stav nešťastných dětí Adamových, vzbudily ve svém srdci touhu po spáse v Kristu a po celý život chovaly. — Pojednání o těchto předmětech nemá se omeziti na pouhé suché vyličení celé události, nýbrž přednáška má provanuta býti tónem smutku, který se jeví v celé přírodě, aby takový smutek vyvolán byl i v duši dětské. Obtíž ve výkladu záleží v tom, jak vysvětliti dětem, že Bůh jednal spravedlivě, když připustil, aby hřích prvotní stal se hříchem dědičným i se všemi následky svými.

Výtečný pedagog německý G. Mey to činí tak, že vypráví dětem podobenství. Představte si děti: Muž a žena slouží u dobrotivého a bohatého krále. Král nejen dobře platí muži a ženě, ale dá jim i vystavěti vlastní dům a daruje jim k tomu krásnou zahradu. Král praví k muži: „Buď hodný a poslušný a pak se budeš míti ještě lépe. Přijmu tě do svého domu a budeš se mnou jísti u stolu. Ale jedno ti přikazuji: Soused naproti je člověk velice zlý. Do jeho domu nesmíš nikdy vkročiti.“ Nějakou dobu zachovával muž všecko tak, jak král byl přikázal. Ale jednoho dne řekla žena muži: „Ach co, ten člověk naproti není tak zlý.“ I šel muž do zapovězeného domu a sprátelil se tak se sousedem. Když to král uslyšel, rozhněval se velice.

Poslal vojáky a ti muže i ženu vyhnali ze zahrady i z domu. Muž i žena stali se nešťastnými a musí teď chodit po žebrotě. Ale stali se jen muž a žena nešťastnými? Nikoliv, s rodiči byly svrženy do neštěstí i jejich děti. Rodiče i děti stali se nešťastnými.

Jako u tohoto muže, tak to bylo i u Adama. Adam a Eva neposlechli Boha, svého nejlepšího a nejhodnějšího krále, a proto byli vyhnáni z ráje. Ale nejen sami byli nešťastní. S Adamem a Evou byly uvrženy do neštěstí i jejich děti. A kdo jsou jejich děti? Jsou to všichni lidé. Adam byl první otec na zemi. Eva byla první matka. Od Adama a Evy pocházejí všichni lidé. S Adamem a Evou stali se nešťastnými všichni lidé. Rozumíte teď, které další škody způsobil první hřích? *S Adamem a Evou stali se nešťastnými všichni lidé.* Když otec umře, dostávají děti po něm všechno, co měl: dům, pole, peníze, šaty. Říkáme, že děti to po otci zdědily. Také lidé po Adamovi něco zdědili, neboť Adam byl prvním otcem. Ale nic dobrého nedědíme. Dědíme hřích, kterého se Adam dopustil, dědíme bídu, do které přišel, dědíme smrt, kterou byl potrestán. Tři věci tedy dědí všichni lidé po Adamovi. Řeknu to dohromady: *Všichni lidé dědí po Adamovi hřích, bídu a smrt.* Hřích, který dědí lidé po Adamovi, nazývá se hřích dědičný. Všichni lidé mají tento hřích na sobě, když přicházejí na svět. Často jste viděli, jak malé děti bývají nošeny do kostela ke křtu. Takové malé dítě neudělalo nic zlého. Neví ještě nic, a přece má na sobě hřích, hřích dědičný. Proto bývá pokřtěno. Ve křtu svatém se duše omývá od hříchu dědičného. Také bídu dědí lidé po Adamovi: bídu na těle i na duši. To jste již sami zkusili a můžete stále vidět. Tělo bývá často nemocné. V zimě bývá nám zima, v létě nás trápí horko. Otec musí těžce pracovat, aby děti měly co jíst. Matka zkusí mnoho s malými dětmi, někdy nemůže v noci ani spát. Proč je tolik bídy na zemi? Protože Adam a Eva jedli ze zapovězeného stromu. Také na duši jsme zdědili rozličnou bídu. Hříchem, kterého se Adam dopustil, duše všech lidí se pokazila, stala se nemocnou a slabou. Hříchem Adamovým povstala v duši zlá žádost, chuť na zapovězené ovoce. Tuto zlou žádost dědí všichni lidé. Také ve vaší duši, děti, je taková zlá žádost, a musíme dávat pozor, abyste nezhřešily. Jste někdy samy doma, ve světnici je něco sladkého, a tu přijde na vás ta zlá žádost a vy byste rády mlsaly. Smíte tak učinit? Ne, to nesmíte! Kdo poslouchá této zlé žádosti, hřeší. Tu zlou žádost musíte potlačit. Ještě jednu věc jsem jmenoval, kterou dědíme po Adamovi. Je to smrt. Umřítí musí všichni lidé. Když Bůh zakázal Adamovi, aby nejedl se stromu, který stojí uprostřed, řekl jemu: „Jestliže s něho jísti budeš, smrtí zemřeš.“ Adam a Eva neposlechli, jedli s toho stromu, proto musili umřítí. Od té doby všichni lidé musí umřítí. Boháč musí umřítí, žebrák musí umřítí, dobří lidé musí umřítí, zlí lidé musí umřítí. Ó, Adame, co jsi učinil! Tolik neštěstí jsi přinesl na svět!

A teď, děti, vzpomeňte si ještě jednou na ten příběh, který jsem vám na počátku vyprávěl. Král tomu muži něco slíbil. Kdyby onen muž krále zůstal poslušen, byl by se dostal do domu královského. A kdyby Adam byl zůstal poslušen Boha, byl by se dostal do nebe. Adam pozbyl nejen ráje, pozbyl i nebe. Bůh uzavřel nebe. Od té chvíle nemohl žádný člověk více přijít do nebe. Vždyť všichni lidé dědí po Adamovi hřích. Bůh je svatý, nenávidí zlého. Kdo má špinavou duši, nemůže stát před tváří boží. Tak přivedl Adam na nás ještě jiné neštěstí. Které? *Lidé nemohli více přijít do nebe.*

Ó, jak ubozí jsme my lidé! Jak jsme smutni, jak jsme bídni!

Z pramene stále prýští voda a z hříchu Adamova stále prýští hřích, bída a smrt na celou zemi! Ó, Otče nebeský, smiluj se nad námi! Podej nám svou ruku s nebe a pomoz nám! Pošli nám Vykupitele! Když ty nám nepomůžeš, jsme ztraceni!

Tak katechizoval G. Mey.

Je nutné, aby mezi následky dědičného hříchu jmenována byla zlá žádostivost. Děti, pro které tato katechese je určena, jsou ve věku, kdy zlé náklonnosti počínají se probouzeti, zvláště se to děje u dětí špatně vychovaných; proto je zapotřebí, aby věděly, odkud tento plevel v jejich duši pochází a že mají povinnost, aby jej stále vytrhávaly. Kněz, který by tohoto poučení ponechával na dobu pozdější, velice by chyboval. Stává se též, že katecheta říká dětem: „Hříchem Adamovým všichni lidé zasloužili pekla.“ To není učení církve a děti, které slovem „peklo“ vyrozumívají trest ohně, přicházejí do pokušení, představovati si Boha jako nespravedlivého soudce. Všichni theologové učí, že zavržení do pekla v onom smyslu (poena sensus) je trestem toliko za hříchy osobní.

Hned po této katechesi má následovati druhá: *Bůh se smíloval nad lidmi a slíbil jim Vykupitele*. Důležitost a nutnost této katechese je samozřejmá. Pro padlého člověka je nejvýš nutné a utěšující, aby zvěděl, že milosrdenství boží hned na počátku se projevilo a v Kristu že otevřel se pramen pro očištění od hříchů. Z této katechese mají děti čerpati větší poučení o lásce boží a zároveň mají již teď, kdy počínají hřešiti, býti upozorněny na onen pramen, z kterého plyne odpuštění. S největším důrazem musejí děti býti upozorněny, že milost vykoupení je nezasloužený dar milosrdného Boha. Z čistého, nesmírného milosrdenství nám ji udělil.

4.

Dalším úhelným kamenem při stavbě budovy náboženské výchovy je *desatero božích přikázání*. To se všeobecně uznává. Přikázání boží obsahují zákon, který Bůh vepsal do srdce každého člověka. Procitnutím rozumu mají děti si uvědomiti, že jsou tvorové mravní a že jest jejich povinností, aby svou vůli uvedly v soulad s vůlí Stvořitelovou. Proto je přiměřené, aby ve věku, kdy přicházejí k rozumu, byly jim oznámeny základní zákony mravního života, což se nemůže názorněji a důrazněji státi, než vyprávěním události na hoře Sinai. Uslyší teď jasně zevnitř, co dosud nejasně mluvilo v jich srdcích uvnitř. Katecheta ať si uvědomí, že stojí před dětmi jako vyslanec boží a vážným a slavnostním způsobem ohlašuje zákon boží. Hluboký dojem, který důstojné předříkávání působí na děti, přesvědčí katechetu, že děti v desateru přikázání uznávají zákony Stvořitele jako hlavní pravidla svého jednání, kterého žádný člověk beztrestně nesmí přestoupiti.

Schválně při vyprávění tohoto příběhu mají býti zdůrazněny všechny okolnosti, za kterých desatero bylo prohlášeno, aby v duších dětských vzbuzena byla posvátná hrůza. Moudřeji než Bůh nemůže jednati žádný vychovatel. Že bylo však úmyslem božím vzbuditi hrůzu u lidu israelského, který stál pod horou, dosvědčuje Mojžíš, který pak řekl přestrašenému lidu: „Nebojte se, Hospodin přišel, aby vás zkoušel, abyste se ho báli a nehřešili.“ (2. Mojž. 20, 20.) Když tak připraveno bude srdce dětí, lze očekávati, že ohlášení a výklad přikázání přinese užitek.

Pokud se výkladu týče, pamatujme, že na dobrém a důstojném předříkávání každého jednotlivého přikázání mnoho záleží. Bůh sám tak učinil a ukázal katechetovi cestu, jak i on si má počínati. Ne memorováním z knihy, nýbrž slyšením, a to slyšením z úst toho, který u dětí zaujímá místo boží, má býti vštípeno desatero do srdcí dětí. Jsou to pilíře spravedlnosti a musí stálým, opakovaným předříkáváním tak hluboko býti zaraženy do dětských duší, aby stály pevně po celý život, a aby nekolísaly, ani když přijdou bouře rozličných vášní. Desatero budiž přednášeno v podobě, jak je uvádí predepsaný katechismus.

Při výkladu jednotlivých přikázání je nutno, aby při každém přikázání, než dojde k výkladu následujícího, katecheta otázkami a odpověďmi se přesvědčil, zdali děti všecko pochopily.

Jen při 6. přikázání ať toho nečiní. Vzhledem k 6. přikázání má platnost zásada: Je stejně nebezpečné o hříších proti sv. čistotě říci málo, jako říci mnoho. Obyčejná fráze, kterou mnozí katecheté toto přikázání odbývají, nemá ceny: „Nečiň nic, zač by ses musel stydět, kdyby to viděli tvoji rodiče.“ Často, snad v nejčastějších případech myslí při tom dítě na zcela něco jiného, než co je míněno, zvláště má-li nerozumné rodiče. Proto je nezbytně nutné, aby dětem opatrně sice, ale s dostatečnou určitostí vyloženo bylo, co se protiví sv. čistotě a stydlivosti. Avšak ani opatrně volené slovo nestačí. Zde více než při jiné příležitosti mají děti z celého chování duchovního učitele, z jeho tváře, z jeho hlasu, z jeho vážnosti vycítiti, že se jedná o věc neobyčejně důležitou. Katecheta nechť rozjímá napřed o každém výrazu, kterého chce použít, nechť si modlitbou vyprosí pomoci zvláštní, ať mluví pomalu a důstojně. Otázky pak jsou zbytečné.

Poslyšme, jak si počínal G. Mey:

VI. Nesesmilníš. To znamená, nebud' nestydatým. Již jsem vám vyprávěl, jak Bůh potrestal lidi potopou, takže všichni zahynuli. Bůh jich nemohl více vidět, byli mu protivní. A proč byli Otci nebeskému tak protivní? Protože byli nestydatí, konali nestydaté věci. Vidíte, děti, nestydaté věci jsou před Bohem věci ošklivé. Chci vám teď vyprávět, co koná a čeho nekoná dítě stydlivé, dítě hodné. Když hodné, stydlivé dítě ráno vstane, vezme brzy svoje šaty a *přikryje se*. Tak to činí všichni slušní a zbožní lidé. Hlava, krk, ruce, někdy i nohy mohou zůstat nahé, ostatní části těla mají zůstat přikryty i v létě, když je teplo. Co na těle je přikryto, na to se nemáme bez příčiny dívat, na to nemáme bez příčiny *sahati*. Ne, to stydlivé dítě nečiní. Také od jiných lidí nenechá si stydlivé dítě nestydatě omakávat. Když malý bratříček nebo sestřička sukničku vysoko vyzdvihují a se odkrývají, stydlivé dítě to nechce vidět a říká: „Přikryj se, to je hanba.“ Když se děje něco nestydatého, nebo když někteří lidé mluví nestydaté řeči, nebo zpívají nestydaté písničky, stydlivé dítě nezůstane stát, *nemá z toho radost!* Je mu smutno a jde pryč. Když si vzpomene na něco nestydatého, stydlivé dítě o tom nepřemýšlí, odežene takovou myšlenku, jako odháníme vosu, když vletne do obličeje. Stydlivé dítě nechce na nic nestydatého myslet, nechce nic nestydatého vidět, nic nestydatého slyšet a nic nestydatého činit. Když se večer svléká, dává pozor, aby ho nikdo neviděl nahého nebo polonahého. Položí se slušně do postele a nechá ruce pokojně ležeti. Při vstávání, za dne, i když léhá do postele, myslí stydlivé dítě na Boha. Bůh je všude, všecko vidí, všecko ví. Vidí i do nejtmařejšího koutka, vidí i, co se děje pod peřinou. Na

to myslí stydlivé dítě, proto nedělá nic, co by před Bohem bylo nepravé. Také se pomodlí k andělu strážnému a k Matce boží. Ó, milé dívky, buďte vždycky stydlivé! Hodné, stydlivé dívky přicházejí do nebe k andělům, nestydaté děti bývají uvrženy do pekla k ďáblům. Na konec vám řeknu, kdo hřeší proti 6. přikázání. Proti 6. přikázání hřeší: kdo na něco nestydatého myslí, na něco nestydatého se dívá, něco nestydatého poslouchá, něco nestydatého dělá (se dotýká). Ale pamatujte si, když dítě si vzpomene na něco nestydatého, ale nemá na tom žádné radosti, když takovou vzpomínku hned zažene jako vosu, nehřeší. Jenom když schválně na nestydaté věci myslí a má při tom radost, tak hřeší. Totéž má platnost, když dítě náhodou něco nestydatého vidí nebo slyší. Když se obrátí jinam, když nechce o tom nic vědět, nehřeší. Jenom když schválně na něco nestydatého se dívá a rádo poslouchá, pak je to hřích.

5.

Když kněz v předcházejících katechesích co nejdůrazněji vložil dětem na srdce, aby zachovávaly přikázání boží, a když byl ukázal, že hněv boží přichází na neposlušné lidi, musí děti býti poučeny, kterého pomocného prostředku mají užívat, aby dosáhly potřebné milosti k plnění vůle boží. Je to *modlitba*. Nemělo by účelu vykládati široce, co je modlitba, proč se máme modlit. Učme je hned modlit, a to především modlitbou, která je ze všech nejjednodušší, nejhlubší, nejkrásnější a nejpůsobivější, *Otčenáš*. Dávno naučily se jísti, dříve než věděly, že tělo potřebuje k své výživě jídla. Modlení se jim musí státi zvykem. Po praksi teprve následuje teorie a ne naopak.

Podle historické cesty měl by přijetí výklad Otčenáše až při učitelské činnosti Ježíše Krista, ale zdá se býti praktické, aby předcházel výkladu Zdrávas Maria, který následuje až při katechesi o Zvěstování andělském. Také zde záleží mnoho na tom, aby katecheta sám modlitbu Otčenáše dobře a zbožně předříkával. Spasitel také sám svým učedníkům tuto modlitbu předříkával. Důstojné a povznášející předříkávání činí na děti mocný dojem. Modlitba ta, kterou již říkati dovedou a tak často odříkávaly, zdá se jim teď pojednou jako novou.

Výklad Otčenáše nepůsobí velkých obtíží, protože pravdy v něm obsažené byly většinou v předešlých katechesích projednány.

Dále je nutné, aby děti od prvních školních let navykly pořádku křesťanského života. Ten záleží na dvou sloupech: *na ranní a večerní modlitbě*. Žijeme v době, kdy rodinný život se stále více zesvětštuje, tradice domácí se opouštějí, bývalé domácí pobožnosti mizejí, a tak vyrůstají dívky, které snad dovedou odříkávati z katechismu mnohé definice, ale neumějí po křesťansku žíti, neznají pořádku křesťanského života.

Je však otázka, které modlitby mají děti ráno a večer konati? Mey doporučuje pro první léta modlitbičky rýmované. Nemám sice dosti praktické zkušenosti, ale již teď musím říci, že tento způsob se mi nezamlouvá. Je sice chvalitebné, když matka se může pochlubiti velebnému pánu, že její batolátko se umí modlit: „Andělíčku, můj strážníčku.“ Ale zdá se mi, že taková a podobné modlitbičky pro děti, které chodí do školy, jsou již příliš titěrné. Nanejvýš bych doporučil: „S Pánem Bohem počínám, s Pánem Bohem dokonám. Člověk slabý nic nezmůže, jestli Pán Bůh

nepomůže, Pane Bože pomáhej, k práci chuť a sílu dej!“ A dále pak průvověd: „Na božím požehnání všechno záleží.“ Pak by následovaly: Otčenáš a Zdrávas a naše krásná modlitba: „Anděle boží, strážce můj.“ U větších dětí by k tomu přišlo: Věříme v Boha a Zdrávas královno. Tím nemá býti řečeno, že by děti ve vyšších ročnících neměly býti poučeny o lepším a dokonalejším způsobu, jak mají posvěcovati počátek a konec každého dne: ráno, aby vzbudily předsevzetí, že budou přemáhati zlou žádost, večer, aby zpytovaly svědomí a vzbudily lítost. Hlavní věc je, aby děti od útlého mládí navykly konati ranní a večerní modlitby, proto nechť jsou jim hned od počátku vštípeny do duše takové modlitby, kterých by mohly užívati po celý život.

(Pokračování.)

Konstantin Volařík, řídící učitel v Mistríně u Kyjova:

Vyučujme metafysice na obecné škole!

Mnozí, kteří pročtou nadpis, zamyslí se nad tím a prohodí pochybovačně, že se nebude dařiti metafysice. Jiní snad vzhledem k tomuto předmětu, který má takové divné jméno „metafysika“, odsoudí ten návrh a řeknou, že metafysika patří jako nauka do vysokých škol, kde rozum, vnímání, obrazivost a obrazotvornost posluchačů jest i s předběžným jejich vzděláním když ne na vyšším, tedy na vysokém stupni. Ti staří pod tíhou přísloví „Stokrát nic umořilo osla“ budou se snažiti vyhověti návrhu, ale ti mladí si řeknou, že přespříliš by se uložilo žactvu a učitelstvu, a začali by snad s odbojem proti zavedení metafysiky ve školách. Všem námitkám a namítacům odpovídám, že metafysika se již dávno učí ve školách obecných, a to — od nejnižšího stupně neb nejnižšího roku školního. Kolik nejasných nebo nesrozumitelných, skoro nevysvětlitelných pojmů, zjevů, konů za učby skoro ve všech předmětech musí učitel objasniti, vysvětliti až k úplnému pochopení žákovu a proto mohu předem říci, že metafysice učíme ve školách obecných, a nejsme si toho snad ani vědomi. Žák v nejnižší třídě učí se písmenu *s* a *k* jeho zapamatování jest mu slovo slunce. Neobjasní učitel žáku i kus metafysické záhady o vzniku slunce tím, když mu v 1. třídě poví, že Bůh stvořil slunce, a bude mu vykládati, kdy (v který den) a jak to slunce stvořil. V 8. třídě o stvoření slunce Bohem použije učitel ještě teorie Kant-Laplaceovy, Keplerovy, Koperníkovy a dodá k vědeckému tomuto názoru světovému i křesťanský a dogmatický výklad Písma svatého o stvoření. Totéž má platnost o měsíci, hvězdách, zvířectvu, rostlinstvu a nerostenstvu. Na každém stupni obecné školy učí se metafysice, ale na každém stupni se nejasné věci objasňují, vysvětlují a dokazují různým způsobem, podle vědomostí žáků.

Toto jsem předeslal jako úvod k vlastnímu pojednání o mém návrhu a chci pokračovati dále, jak by se mělo vyučovati metafysice jako nauce, tedy jako předmětu, aby pomocí metafysiky všechno metafysické mohlo se objasniti, vysvětliti, neb aspoň učiniti přístupným k pochopení. Neškodilo by aspoň v nejvyšších ročnících se žáky o metafysických věcech uvažovati. Takovým způsobem dalo by se do ruky žákovy vodítko k přemýšlení, ovšem s pevnou zásadou, že původcem a pánem

všeho metafysického jest Bůh a žádné nedokázané „ismy“, třeba měly firmu vědeckosti.

Nežli počne se s pravým výkladem o metafysice, uvědomí si učitel se žáky, že začátkem a koncem, co do metafysiky náleží, jest Bůh. Podle Aristotela a pak sv. Tomáše Aquinského majitelem, architektem, strůjcem a zdokonalovatelem všeho metafysického jest — Bůh. Nic neexistuje (trvá, nežije, není) samo od sebe, všechno muselo míti svého strůjce, původce, udržovatele, zdokonalovatele a stvořitele. Aby světy duchovní a světy hmotné mohly býti samy bohem, samy stvořitelem a samy zdokonalovatelem a zachovatelem, jest holou nemožností, přičící se rozumu, n-smyslem.

Musí zde býti bytost, která jest sama od sebe, mající svou vlastní dokonalostí svoji existenci či bytí. Tato bytost musí býti věčná, která nebyla, nýbrž jest. Musí býti nezměnitelná a také nekonečně dokonalá, mající všechny dokonalosti v míře nejvyšší. Tato bytost jest pak příčinou všeho metafysického, jak dovozuje sv. Tomáš Aquinský podle Aristotela.

Jestíť jedna velká hlava v oboru nebeských těl,
my vidíme její divy, jí však nikdo neviděl.
Jestíť jedno jasné oko v oboru nebeských těl,
my to víme, že nás vidí, je však nikdo neviděl.
Jestíť jedno bystré ucho v oboru nebeských těl,
my tušíme, že nás slyší, je však nikdo neviděl.
Jestíť jedno mocné rámě v oboru nebeských těl,
my cítíme, že nás vodí, je však nikdo neviděl.
Jsoutě jedna moudrá ústa v oboru nebeských těl,
my slyšíme, že k nám mluví, jich však nikdo neviděl.
Jestíť jedno velké srdce v oboru nebeských těl,
my slyšíme jeho tlukot, je však nikdo neviděl.
Jestíť jedna svatá noha v oboru nebeských těl,
my vidíme její stopy, jí však nikdo neviděl.
Jestíť jedna svatá ruka v oboru nebeských těl,
my vidíme její díla, jí však nikdo neviděl.
Jestíť jeden veškerenstvem svobodně vanoucí duch,
my cítíme jeho vládu a jej s úctou zovem — Bůh!

Máme-li ve škole učiti o metafysice jako nauce nebo jako novému předmětu, musíme věděti, co metafysika jest. Metafysika jest věda či nauka o nadpřirozených věcech a silách a věcech nadsmyslných. Arciotcem metafysiky jest Aristoteles a vykladačem jeho metafysiky ve smyslu křesťanském je sv. Tomáš Aquinský. Všechny zjevy, úkazy a kony, síly, díla a ostatní věci, které nedějí se nebo nestaly se přirozenou cestou a nemůžeme jich proto smysly chápati, jsou nad naše smysly, a proto jsou nadsmyslné a to je v širším rámci řečeno metafysika. Čeho nedovedeme smysly pochopiti a nemůžeme si na základě přírodopytu a přírodovědy vysvětliti, to jest metafysika či nadpřírodověděnka. K objasnění mnohých metafysických (nadpřírodovědeckých) věcí, zjevů, úkazů, konů jest určena věda a pak jasné slovo Písma sv.,

a proto věda s Písmem musí se doplňovati a podporovati, aby to nadsmyslné bylo aspoň lidským smyslům pochopitelné. Proto věda nesmí Písmu sv. odporovati, neboť nebyl by proveden žádný výklad, výklad pochopitelný, pravděpodobný a vskutku vědecký, aby smysly lidské, zvláště rozum lidský mohl s výkladem neb důkazem býti spokojen. Srovnajme učení Ptolomeovo s učením Koperníkovým a shledáme, že důkazy učení Koperníkova nadobro porazily Ptolomea, který byl takovou autoritou, opírající své učení na vědě, a přece Ptolomeovo učení, opírající se o vědu, bylo poraženo učením Koperníkovým, také o vědu se opírajícím. Věda může se i mýlit, může mítí nejisté důkazy, může něco jinak podle poznatků vykládati, co tak není, co se tak nestalo a jak a co povstalo; proto věda u výkladu metafysických věcí musí i rozum, zkušenosti (empirismus), evolucionismus či vývoj nebo rozvoj nebo náhlý vznik na pomoc přibrati, aby mohl člověk to nadsmyslné smyslům lidským přístupným učiniti. Důkazy vědě přímo odporující samy nedokazatelnost nebo nemožnost jenom potvrzují a proto každý „ismus“ musí býti rozumový, vědou dokázaný, k poznání přípustný a vskutku vědecký. Žádný vědecký dohad, žádná hypothesis či domněnka, předpoklad neb podmínka nesmí býti opěrným bodem vědeckého důkazu neb výkladu.

Kde jest metafysika domovem, snadno se může každý zeptati, a kdyby se i neptal, každý žák poví, že příroda či země, vesmír či báně nebes jsou domovem metafysiky, a proto všechno, co na zemi a ve vesmíru jest rozumu našemu nepřípustno, nejasné, nevysvětlitelné, ba i neviditelné, jest ukryto v metafysice. Nesčíslný počet otázek o věcech záhad zemských a nesčíslný počet otázek záhad o věcech vesmíru existuje, na které věda postupně musí dáti srozumitelné a jasné, pochopitelné a rozumově pravdivé odpovědi.

Co nedá se vědou vysvětliti a vskutku jest pravdou, je skutečností, a to nejenom přírodovědeckou, ale i dějepisnou či historickou, co se stalo a nemůže se přesně vědecky dokázati, co jest a věda s důkazy přírodními jest slabá, nevědecká, nastupuje víra, založená na zjevení božím, na božské autoritě, na Písmu svatém a na tradici či ústním podáním hodnověrných veličin.

Co náleží tedy do oboru metafysiky, snadno může se žák učitele otázati. Náleží sem věci a záhady pozemské i nadzemské, světový názor na podkladě křesťanském, nauka o prostoru a času, různé zákony a síly přírodní a ostatní všechno to, co se vědou dokazuje, život záhrobní, odměna za konání dobra a trest za zlo.

Někteří filosofové počítají do metafysiky psychologii (dušesloví) člověka a veškerý jeho život, pak život říše živočišné a rostlinné. Též osud (fatalismus) se k tomu počítá.

Nemyslím ve škole obecné učiti metafysice jako předmětu, ale příležitostně v různých předmětech, neb v občanské nauce, nebo dokonce hodinku věnovati úvahám, meditacím (přemýšlení — rozjímání) o věcech do metafysiky spadajících. Forma peripatetická (dotazovně-rozmluvná) bude asi převládati; neboť žák se dotazuje a učitel vysvětluje. Jindy učitel určí téma (vůdčí myšlenku — látku k přednášce) k rozmluvě neb přednášce.

Tolik a tolik jest látky a námětů v metafysice, že souhrn všech otázek o různých věcech nadpřirozených a nadsmyslných by dal pěknou knihu metafysiky. Nej důležitější otázky, které jsou předmětem nejenom vědeckého badání a vědeckého

dokazování, a jsou jaksi základem celé metafysiky, by byly: Světový názor, jak a z čeho povstal svět; povstal sám od sebe, byl stvořen; vyvíjel se dle jistých zákonů, sil a pravidel; kde se ty zákony síly a pravidla vzala; totéž o zeměkouli a celém vesmíru; jak povstal člověk; ke kterému účelu je zde na zemi stvořen; záhrobní život; osud; jak povstala říše rostlinná a ke kterému jest účelu zde na zemi; jak povstala říše živočišná a ke kterému účelu zde jsou; o vzniku a účelu říše nerostné. Jako podřadné otázky by sem náležela nauka o času a prostoru, psychologie (dušesloví); zlo a dobro, odměna za dobro, trest za zlo; věčnost; jak se jeví posmrtný život; v čem pozůstává radost nebeská, tresty očištcové a pekelné; nebe, očištec a peklo.

Toto učení by patřilo, abych tak řekl, do světské či světové části metafysiky. Teď by přišla část metafysiky duchovní: Bůh, jeho jsoucnost; jeho vlastnosti, síla a moc, a to z hlediska vědeckých důkazů o existenci Boha, Stvořitele; z hlediska náboženského jako Pána nade vším, co stvořil, zachovává, řídí, zlo trestá, dobro odměňuje zde i na zemi, a při soudu částečném a při soudu všeobecném; jemu odpověden je člověk ze všech činů ba i myšlenek; Bůh jest Pánem záhrobního života, času a prostoru. Andělé, jich původ a účel. Duše člověka, její původ a účel, její vlastnosti, kony, ctnosti, nectnosti, její odpovědnost z každého činu, ba z každé myšlenky. Smrt, proč jest a kdy nastává. Záhrobní život, v čem pozůstává. Nebe, očištec a peklo, věčnost, kdo je stvořil (učinil, připravil), pro koho, zač a proč; v čem pozůstává blaženost v nebi a v den očištcový, a pekelný trest. Nauka o předurčení nauka o fatalismu či o osudu; nauka o nihilismu či nauka nicotářská (nicotářství). Sem by patřily všechny filosofické soustavy s hlediska náboženského, jako: pantheismus (všebožectví), racionalismus (rozumářství čili snaha zjednávatí platnost rozumovému pochopení věcí), positivismus (kladnářství či všechno, co vylučuje podmínku nebo zápor), materialismus či hmotařství, atheismus či bezbožectví, evolucionismus (vývojnictví, rozvojnictví, nenáhlý vznik), darwinismus či proměnlivost = proměnonictví, nauka tato snaží se dokázati, že každý druh rostlin a zvířat je proměnlivý, že ani jeden potomek nerovná se ve všem svému předku a že zdokonalování tvorů a rostlin povstalo pozvolnou přeměnou ze stupně nižšího a tak povstaly nové druhy a rody); a též theosofismus či bohovědnost = vědění o Bohu, jehož se dostává člověku ze zdroje tajuplného (mystického) osvětlení. Sem patří též všechna tajemství víry (Neposkvrněné početí P. Marie a její nanebevzetí; početí P. Ježíše; jeho proměnění na hoře Tábor; ustanovení nejsv. svátosti oltářní či proměnění chleba a vína v krev jeho; jeho zmrtvýchvstání; jeho nanebevstoupení; seslání Ducha svatého; nejsvětější Trojice. Všechny zázraky ve Starém a Novém zákoně, zázraky Kristovy, učedníků nebo svatých a světic na přímluvu u Boha. Veškerá dogmatika či věrouka, tedy dogmata či věroučňenky. *(Pokračování.)*

Antonín Brousil:

Sv. Jan de La Salle, zakladatel kongregace školských bratří.

(Dokončení.)

12.

Blahořečení a svatořečení.

(1888—1900.)

Všeobecně je známo, jak pečlivě a svědomitě si církev vede, jedná-li se o to, aby některý sluha boží uznán byl za hodna veřejné úcty. Především musí v místě samém příslušný biskupský úřad v předepsané formě provést šetření o předběžné otázce, jde-li tam pověst o heroických ctnostech a zázračné moci přímluvy dotyčného sluhy božího. Spisy o tomto šetření zašlou se do Říma, kdež je převzme notář kongregace ritu, aby na jich základě zakročil o zahájení procesu o blahořečení.

Tyto první kroky ve věci blahořečení Jana de La Salle byly podniknuty v letech 1834 a 1835; dříve tak učiniti znemožnila revoluce a porevoluční neklid.

Předběžné šetření bylo současně prováděno od diecézních úřadů: pařížského, remešského a rouenského. V důsledku tohoto šetření podepsal papež Řehoř XVI. 8. května 1840 dekret, jímž povoleno bylo zahájení jednání o blahořečení a zakladateli řádu propůjčen byl název „venerabilis servus Dei“, „ctíhodný sluha boží“.

Dne 1. listopadu 1873 prohlásil papež Pius IX. slavnostně za přítomnosti četných kardinálů, prelátů, kněží a řeholníků, mezi nimiž bylo asi 100 Školských bratří s generálním superiorem v čele: „Jest dostatečně dokázáno, že ctihodný sluha Páně Jan Křt. de La Salle božské ctnosti: víru, naději a lásku k Bohu a k bližnímu, a rovněž hlavní ctnosti: opatrnost, spravedlnost, statečnost, mírnost a jim příbuzné ctnosti v heroické míře konal, takže může býti přikročeno k zkoušce zázraků jeho přímluvou se udávších.“

Po smrti ctihodného sluhy Páně událo se na jeho přímluvu mnoho, velmi mnoho podivuhodných uzdravení i jiných neobyčejných projevů milosti boží. Všechny tyto události jsou s náležitým osvědčením obsaženy v beatifikačních aktech, které plní několik foliových svazků. Z těch byla papežskou komisí vybrána tři zvláště pozoruhodná uzdravení, podle předpisu se vši přísností vyšetřována a za skutečně zázračná prohlášena v beatifikačním dekretu papeže Lva XIII.

Ona tři zázračná vyléčení na přímluvu ctihodného Jana de La Salle jsou ve spisech beatifikačních následovně vylíčena:

Ve všeobecné nemocnici města Orleansu sloužila 20letá Viktorie Ferry. V únoru 1832 byla znenadání napadena šílencem, v nemocnici ošetřovaným, vržena na zemi a tak krutě nohama pošlapána, že by byla jistě na místě zemřela, kdyby ji nebyli dva jiní choromyslní z rukou zuřivcových zachránili; ti to omdlelou donesli do její světničky a uložili na lůžko. Následky tohoto zranění byly těžké,

neboť ztratila mnoho krve nosem, ústy i očima, utrpěla mocný otřes nervů a vnitřní pohmožděniny. Dvě léta byla v lékařském ošetřování, ale marny byly všechny naděje na uzdravení, ba i jen na zlepšení. Slábla stále více, že ani na nohou státi nemohla. Několikrát byla již tak blízka smrti, že musila býti zaopatřena sv. svátostmi.

Tu dozvěděla se, že ctihodný de La Salle mnohým nemocným svou přímluvou dopomohl ke zdraví. Dne 18. května 1844 počala ho vzývati a Školští bratři v Orleansu modlili se s ní. Obraz a ostatky světcovy v ruce modlila se ve dne v noci: „Můj dobrý otče, ctihodný sluho boží, Jene de La Salle, pros za mé uzdravení, je-li to vůle boží; je-li však jeho vůle, abych zemřela, pak poddám se ráda jeho vůli ke spáse duše své.“

Na druhý den cítila ještě prudší bolesti v celém těle než kdy jindy. Odpoledne dostala do rukou krátký životopis sluhy božího; počala jej čísti a náhle, aniž koho viděla, uslyšela hlas, jenž hlasitě a zřetelně jí pravil: „V neděli ve $\frac{3}{4}$ 8 půjdeš na mši sv. do kostela Recouvrance; nemluv však o tom!“ (Notre-Dame-Recouvrance jest jeden z farních chrámů v Orleansu.) Nemocnou pojal veliký strach, ale přece přečtla životopis až do konce.

Od té chvíle zhoršil se stav její ještě více a v celém těle pociťovala bolestný tlak

V noci z 20. na 21. května nemohla pro bolesti spáti a čítala pozvolna ploužící se hodiny. Po půlnoci spatřila po pravé straně lůžka postavu, jež k ní promluvila: „Jsem Jan Křt. de La Salle. V neděli ve $\frac{3}{4}$ 8 půjdeš na mši sv. do kostela Recouvrance, ale nemluv o tom. Jsi vyléčena.“

V tomto okamžiku opustila ji horečka; Viktorie cítila se zdravou a svěží a prodlela zbytek noci v pokojném spánku. Druhý den ráno, když ji matka opustila, vstala Viktorie, oblékla se a viděla, že s jejího těla všecken otok zmizel. Plna radosti vrhla se na kolena, aby Bohu vzdala horoucí dík, pak chodila zdráva po světnici a chopila se konečně ruční práce. Matka vrátila se a vidouc dceru docela změněnou a mimo lůžko, tázala se plna úžasu: „Co se to děje? Ty jsi vstala?“ — „Ano, matinko! Co mám také dále v posteli ležeti? Je mi na stolici tak dobře; ale hlad mám, prosím o něco k jídlu.“ — A jedla zase a zase, hojně, s dobrou chutí.

Na svatodušní Boží hod, 26. května, oblékla nové šaty, jež jí byla matka koupila a odebrala se v předepsaný čas do farního kostela. Matka ji sice provázela, ale Viktorie kráčela jistým krokem, bez námahy a opory ke kostelu. Když si brala svěcenou vođu, odbíjely hodiny $\frac{3}{4}$ 8. —

Dne 7. října 1846 vyšetřovalo ji 5 lékařských autorit pařížských a všichni prohlásili ji za úplně uzdravenou.

— — — — —
Jiná podobná událost týká se Školského bratra Adelminiena. Týž byl ředitelem školy v Saint-Nicolas des Champs v Paříži. V r. 1866 pocítil první známky vysýchání míchy. Hledal lékařskou pomoc, ale bez patrného výsledku. V prosinci 1867 dosáhla nemoc takového stupně, že zmizela všechna naděje na zlepšení. Den po vánocích dal se nemocný dopravit do Rouenu ke hrobu ctihodného zakladatele, v jehož přímluvu skládal svou poslední naději. Lékař, jenž byl svěd-

kem jeho odjezdu, napsal: „Chůze nemocného jest velmi nejistá, nohy jeho pohybují se nestejněměrně a necítí ani tepla ani zimy ani půdy pod sebou. Při vystupování po schodech potřebuje dvojí opory: zábradlí a průvodčího. Aby vstoupil do vozu, postaví nohu jakžtakž na stupátko, vytáhne se rukama vzhůru a klesne nazpět na sedadlo, ježto se nemůže na dolejších končetinách udržeti.“

Když přišel do Rouenu, započal 27. prosince devítidenní pobožnost. Přestal nadobro užívatí léků. Každý den obcovał mši sv., jež byla sloužena na jeho úmysl, přijal tělo Páně a potom vlekl se ke hrobu ctihodného zakladatele a modlil se tam dlouho a s důvěrou.

Jeho spolubratři v Rouenu a mnozí z bratří v Paříži konali devítidenní pobožnost s ním. Ta minula, aniž se nemocnému dostalo ulehčení. 5. ledna následujícího roku začal novou novenu. K večeru a po celou noc trpěl tak prudké bolesti jako nikdy před tím. Druhého dne vlekl se jako obyčejně o 8¹/₂ hod. ke hrobu zakladatelovu, kde se nějaký čas kleče modlil. Když se zvedl, zdály se mu nohy býti silnějšími a cítil pod nimi pevnou půdu. Překvapen a hluboce dojat vzal hůl pod pažďi, opustil kapli a běhal v chodbě sem a tam, aby se přesvědčil, je-li skutečně vyléčen. Druhého dne navštívil pěšky hlavní kostely v Rouenu. Počasí bylo chladné a deštivé a náledí činilo chůzi velmi obtížnou. Nicméně vystoupil pěšky a bez hole na vršek, na němž stojí chrám Notre-Dame de Bon-Secours. — Br. Adelinien byl a zůstal úplně vyléčen.

Třetí apoštolskou Stolicí za zázračné uznané uzdravení bylo následující: Štěpán de Suzanne, syn lesníka v Rouenu, byl 1. prosince 1867 napaden horečkou, k níž se přidružil hnisavý zánět průdušnice.

Štěpán byl něžný chlapec, 11 let starý. Choroba jeho činila povážlivé pokroky. Tři lékaři zkoušeli na něm marně své umění; horečka stoupala, dostavil se suchý kašel, spojený s velikými bolestmi. Pohled na chorého byl politování hodný.

Štěpán zachoval i v největších bolestech podivuhodnou trpělivost. Kterého dne tázal se své babičky: „Co je činiti, octne-li se v nebezpečí života chlapec, který nebyl ještě u sv. přijímání?“ — Dostalo se mu potřebného vysvětlení. „Dobře,“ odvětil, „vyzpovídám se tedy, a budu-li toho hoden, přijmu tělo Páně!“ Stalo se tak.

Touže dobou byl br. Adelinien na přimluvu ctihodného Jana de La Salle vyléčen. Rodiče nemocného chlapce rozhodli se vykonati devítidenní pobožnost na počest ctihodného zakladatele a začali s ní 21. ledna 1868. Denně scházeli se příbuzní a přátelé nemocného Štěpána v kapli učitelského ústavu a modlili se společně u hrobu ctihodného sluhy Páně. Chorý modlil se sám také s dojemnou horlivostí, aby si vyprosil uzdravení, Třetího dne padl paprsek naděje do srdce Štěpánova. „Věřím,“ pravil, „že mne ctihodný de La Salle uzdraví.“ — Nicméně rozmnožily se 27. ještě jeho bolesti a rodiče jeho ztrávili toho dne několik hodin plných úzkosti; jen Štěpán zachoval si jasnou mysl a důvěru. — „Až skončí devítidenní pobožnost, budu vyléčen,“ pravil a prosil rodiče, aby mohl zúčastnit se děkovné mše sv. Rodiče chtěli ještě jednou otázet se lékaře o radu. Nemocný však pravil: „Ne, ne, nečiňte toho; četl jsem, že se i jiným ke konci noveny vedlo hůře; již tento večer bude mi lépe.“

V předvečer posledního dne noveny pravil k ošetřující ho sestře: „Dnes, milá sestro, musíme se zvlášť dobře modlit, neboť zítra budu úplně uzdraven; musím pak ctihodnému de La Salleovi děkovati a jíti na mši sv. do učitelského semináře.“ — „Ó, to je pouhý žert,“ odpověděla sestra, „až do tvého uzdravení bude to ještě dlouho trvati.“ — A přece chlapec předpověděl pravdu. Když druhého dne přišli lékaři, kteří Štěpána léčili, shledali ho úplně uzdraveného. Chlapec vstal a jedl jako zdravý; jeho rodiče byli radostí a dojetím němí. V kapli učitelského semináře byla obětována děkovná mše sv. a prostorná kaple sotva stačila pojmouti všechny, kdo chtěli zázračně uzdraveného chlapce viděti.

— — — — —

Když všechny církví stanovené podmínky byly vyplněny, byla slavnost blahorečení ctihodného sluhy Páně určena na den 19. února 1888. Byla to skvělá společnost, která se toho dne ve velkém sále pro blahorečení určeném shromáždila: kardinálové, konsultori a úředníci kongregace ritu, několik cizozemských biskupů, kanovníci od sv. Petra, alumnové vatikánského semináře; z řádu Bratří křesťanských škol generální superior se šesti asistenty, provinciálové z Francie, Itálie, Španělska, Belgie, Rakouska, Indie, Ameriky severní i jižní, z Levante a Alžíru — v celku asi 200 bratří. Jako zástupce rodiny blahoslaveného zúčastnil se hrabě de La Salle de Rochemaure. Když byl dekret o blahorečení přečten a hymnus „Tebe, Bože, chválíme“ zapěn, padla opona, která zakrývala obraz blahoslaveného a schránku s jeho ostatky; zvony svatopetrské hlásaly slavnostně blahorečení velkého sluhy, božího, Jana Křt. de La Salle. Odpoledne dostavil se sám papež Lev XIII., aby před obrazem blahoslaveného se pomodlil.

•

Blahorečení ctihodného sluhy Páně bylo všude, kde Školští bratří působili, velikolepě oslavováno. Popisy těchto slavností plní 7 svazků a jsou uschovány u generální prokuratury řádu. Zakrátko docházely zprávy o nových zázračných událostech na přímluvu blahoslaveného; důvěra v moc jeho přímluvy rostla a s ní vzrůstala i touha po jeho konečném svatořečení. Zde budiž krátce vzpomenu to oněch dvou zázraků, které se udály po blahorečení a od kongregace ritu byly vyšetřeny a papežem za skutečné zázraky prohlášeny. Bula papeže Lva XIII. o svatořečení líčí oba příběhy doslovně takto:

„První zázračné uzdravení událo se u mladistvého Leopolda Tyaca, jenž byl na vychování v koleji rodezské ve Francii. Tohoto zachvátil v r. 1888 prudký zánět plic, jenž zakrátko tak pokročil, že ho lékaři prohlásili za nevléčitelný. Sotva zvěděl ředitel koleje o vážném stavu nemoci, nřkazal ihned modlitby k blahoslavenému de La Salle. Ale nemoc se jen ještě zhorřila; přidaly se k ní prudke křeče, které nemocného zbavily vědomí a zmítaly strašlivě jeho tělem. Ředitel však nevzdával se naděje a přikázal svým, aby ještě horlivěji se modlili. Zatím bděla matka u nemocného, jenž ležel v posledním tažení; náhle však přišel chlapec k sobě, pohlédl na matku, poznal ji, usmál se a pravil, že je zdrav. Přivolaní lékaři potvrdili plnř údivu, že všechny známky nemoci zmizely.“

„Druhý zázrak udál se téhož roku v řádovém domě Maisonneuve u Montrealu. Br. Nethelmus přivodil si těžkým zraněním páteře silný zánět míchy; byl po obou stranách ochrnut, nohy byly oteklé a měly hluboké rány. Ubožák volal

k nebi o pomoc — ale marně, až mu představený poradil, aby vzal útočiště k blahoslavenému zakladateli. Br. Nethelmus uposlechl a po sv. přijímání obrátil se za nejprudších bolestí k blahoslavenému s výkřikem: „Chceš-li, můžeš mne uzdravit!“ — Sotva tato slova vyřkl, vrátil se mu život do nohou, takže mohl bez hole choditi; po ranách nezbylo ani stopy.“

— — — — —
Za den svatořečení byl papežem určen svátek Nanebevstoupení Páně, 24. květen 1900. Byla to velikolepá slavnost, jež se konala v chrámu sv. Petra, snad nejskvělejší v jubilejním roce na rozhraní dvou století i za dlouhého pontifikátu papeže Lva XIII. Počet přítomných byl odhadován na 100.000. O 8. hodině vyšlo ze sixtinské kaple nesmírné procesí; členové nejrozličnějších řádů, veliký počet prelátů, 33 kardinálů a 250 biskupů ze všech národů kráčeli před náměstkem Kristovým. Dojem tohoto procesí byl podle úsudku očitých svědků nevylicitelný, ohromující. Když se sv. Otec na sedia gestatoria zjevil, zavzněly stříbrné pozouny na kopuli obrovského dómu. Když přišel papež za dojemných zpěvů k svému trůnu, začala po obvyklém holdu církevních hodnostářů vlastní slavnost svatořečení.

Byl to nadmíru slavnostní okamžik, když staříček papež po vzývání Ducha sv. daleko slyšitelným hlasem prohlašoval: „Ke cti a slávě nejsvětější a nerozdílné Trojice, pro vzrůst a zvelebení katolické víry, mocí autority Pána našeho Ježíše Krista, sv. apoštolů Petra a Pavla a Naši vlastní, po zralé úvaze a zá souhlásu Našich ctihodných bratří, kardinálů sv. římské církve, a k radě patriarchů, arcibiskupů a biskupů prohlašujeme, že Jan Křtitel de La Salle, kněz a zakladatel kongregace křesťanských škol, jest svatým vyznavačem.“

Při Te deum rozezvučely se zvony u sv. Petra a hned nato všechny zvony věčného města. Děkan sboru kardinálů sloužil slavnostní pontifikální mši sv., již byl sv. Otec na svém trůně přítomen. Po mši sv. udělil papež všem přítomným věřícím požehnání a plnomocné odpustky.

Výroční památka sv. Jana de La Salle slaví se dne 15. května. Mše sv. tohoto dne začíná slovy: „Sinite parvulos venire ad me,“ „Nechte maličkých přijíti ke mně!“ Tato slova podávají výstižně celý obsah života světcova. Tak uctívá celý věřící svět památku muže, jenž všechny své duševní i tělesné síly obětoval výchově mládeže, a tak vyplnilo se o něm slovo Písma: „Ti, kteříž spravedlnosti vyučují mnohé, jako hvězdy stkvíti se budou na věčné věky.“ (Dan. 12, 3.)

O b s e r v a t o r :

Stoleté jubileum svobodné francouzské školy.

Katolíci francouzští plným právem oslavují stoleté jubileum otevření první francouzské svobodné (katolické) školy, které se stalo r. 1831 v Paříži. Zásahu o tuto školu měl malý hlouček horlivých katolíků, seskupených okolo listu „L'Avenir“ (Budoucnost) s Lacordairem a Montalembertem v čele. Tento list založil spolek

„Ústřední jednatelství pro ochranu náboženské svobody“; v čele stál Lamennais, duší však byl Lacordaire. Heslem spolku bylo: Musí býti bojovníkem před veřejností za náboženskou svobodu!

Poměry církevní nebyly utěšené. Episkopát se dosud nevzpamatoval z pádu mocnářství. Veškeré duchovenstvo ze staré školy neodvažovalo se veřejně vystoupiti. Jest pravda, že svoboda vyučovací byla slíbena obojetnou frází: „Bude postaráno v nejkratším čase o veřejné vyučování a o svobodu vyučovací“. Uplynuly celé měsíce a nestalo se nic. Tu se Lacordaire odhodlal k činu:

List „Avenir“ z 29. dubna 1831 přinesl na první stránce opravdový manifest s titulem: „Bezplatná škola, zřízená ústředním jednatelstvím pro ochranu náboženské svobody“. V provolání je tato stať: „Svoboda vyučovací existuje plným právem. Existuje, protože Francie si ji osvojila; kdyby však přece neexistovala, nikdo by nám jí nedal, neboť svoboda se nedává, svobodu si берeme. Protože tedy Francie vzala si tu svobodu, nemůžeme učiniti nic lepšího, než ona učinila: vezmeme si tu vyučovací svobodu a budeme jí užívati podle potřeby.“ Článek ohlašoval, že v ulici des Beaux-Arts bude 9. května otevřena bezplatná škola. Podepsáni: Lamennais, Bailly de Surey, De Coud, Gerbet, Lacordaire, Montalembert.

V den otevření školy Lacordaire pronesl skvělou řeč: „Pánové, jsme zde shromážděni, abychom se uvázali v držení první svobody na světě. Žádný zákon nemůže otcům vyrvatí duše dětí. Slovům Kristovým rozumíme jen tak, že hlásají vyučovací svobodu. Slavná „carta“ z r. 1830 nám ji dala a my jako křesťané a Francouzové nedovolíme, aby nezanikla z ní ani řádka. Poněvadž jest pravda, že nic není spravedlivějšího, světějšího a většího, než co je současně nařízeno přirozeností, náboženstvím a základním zákonem naší země, musíme býti spokojeni s tím, co právě činíme.“

Svou úchvatnou řeč zakončil takto: „Doufáme, že Bůh nám přispěje. Jeho obrazu zde dosud není, ale bude zde umístěn. Bude chrániti svobody světa ve svobodě několika dětí. Kéž jich Bůh chrání a dá jim milost, aby ve svobodné škole se stali lidmi opravdovými a svatými. Kéž jsou lepší než jejich otcové a horší než jejich potomci.“

Potom začalo se vyučování. De Coud učil počtům, Montalembert mluvnici a dějepisu, Lacordaire katechismu a počátkům latiny. Druhého rána přišel komisař Noel. Lacordaire a De Coud odmítli odpovídati na otázky zjištění jich osobností; prohlásili pak, že nemají ani povolení, ani vysvědčení způsobilosti k vyučování. Komisař sepsal protokol a nařídil uzavření školy. Přítomní Lacordaire a De Coud mu podali protest předem připravený a podepsaný Montalembertem.

Třetího dne komisař přišel opět. Zjistil nové porušení zákona a nařídil uzavření školy. Lacordaire, De Coud a Montalembert odmítli poukazující, že vyučování je svobodné a že není třeba povolení. Komisař třikrát poručil žákům, aby odešli. Montalembert třikrát řekl: „Ani se nehýbejte. Zůstaňte seděti; já zastupuji vaše rodiče!“

K pokynu komisaře dva strážníci vzali Lacordaire za ruku, aby ho vyvedli. Komisař ohlásil, že školu zapečetí. Všichni tři protestovali. Lacordaire prohlásil, že je to jeho byt, že v něm zůstane a bude spáti. Prosil, aby všichni odešli a zůstal sám. Strážník Garat ho vzal za ruku a vyvedl. Dveře byly zapečetěny.

Nastal dlouhý proces, který sledovala celá Francie. Montalembert a Lacordaire měli u soudu výtečnou příležitost hájiti svobody vyučování. Oba vyškolení řečníci to učinili způsobem skvělým. Jejich řeči pronesené a otištěné v listech šly na dračku. Proces se skončil odsouzením obou k pokutě 100 franků. Ale mravní vítězství bylo veliké. Veřejné mínění bylo zpraveno o stavu vyučování a připraveno pro svobodu školy, která byla odhlasována r. 1833.

Ač rok 1831 byl pro Lacordaire rokem tak houževnatého, tvrdého a úporného boje, přece rád naň vzpomínal. Psal o něm svému věrnému příteli Montalembertovi takto: „Ač ten čas byl velmi krutý, neubírá ničeho z rozkoší roku 1831. Bude stále, věčně v mém srdci jako nevinná právě zemřelá panna.“

Lacordaire nikdy nelitoval obtíží, bojů a protivenství, která snesl pro svobodné vyučování, ano považoval za zvláštní milost, že mohl hájiti svobody školy

Jan Oliva:

Tělesný a duševní fond žáků.

(Pokračování.)

Do osvěcení⁴ patří ještě více tvarů, než bylo uvedeno výše — jmenuji z nich aspoň *službu Bohu, pouti, k oslavě boží přibíratí si pomocníky, zvláštní výklad Písma sv., zvláštní účinnou apologii víry*. Na vysvětlenou k těmto heslům přidám několik slov.

Osvícení pro zalíbení si služeb božích dostávají *i děti*, a to v různé míře: „Rozpomínám se sám živě na silné dojmy, které na mne měl církevní náboženský život prosté venkovské osady, v níž můj otec působil jako učitel. Již ve 3 letech zúčastnil jsem se církevních služeb božích a dovedu se dosud upamatovati, jak hlučící zvuk varhan, slavnostní oděv kněze, zářící oltář vzněcovaly nábožnou náladu, která dodnes při každé slavné bohoslužbě, při níž jsem přítomen, vrací se v původní podmaňující síle. Vidím při podobných příležitostech přímo v duchu prostý kostelíček, jenž pro tato hluboká nábožná povznesení mysli poskytoval prvního zevního rámce. Avšak i city účasti při smrti, pohřbu, památka na zemřelé s náboženským zdůvodněním zakládá se na těchto vzpomínkách. Tumba před presbytářem postavená, jemný zvuk varhan, do moll hraný, tlumený tón kněžského zpěvu vynořují se z oněch prvních vzpomínek při nábožných citech v souvislosti se smrtí a věčným životem. Mám pro toto spojení nábožných citů s prostředím tamějšího církevního života zvláštní časovou oporu při analýsi svého vlastního vědomí v tom, že můj otec, když mi bylo 6 let, přesídlil za učitele na místo, kde jsem ovšem přijímal podobné dojmy v tomto směru. Charakteristických rysů, individuální tendence nedostávaly však všechny dotyčné představy a city z prostředí druhého místa, nýbrž z prostředí onoho místa, v němž jsem ztrávil prvních 6 let svého života. — Právě tak mají ostatní rané dojmy církevního života nejhlubší účinek. Ještě dnes probouzí se silný, živý dojem s rozniceným náboženským nadšením, kdy se počíná týden Nanebevstoupení

Páně, den sv. Marka, týden Božího těla, ačkoli ve velkoměstě mohu prožívat jen zcela slabé pozůstatky oněch církevních zvyků, jež vedou na venkově k hlubokým projevům náboženského života a vyznání. Hlasitě se modlíci osada, jež s křížem a korouhvemi, s nebesy, pod nimiž kráčí kněz, prochází mezi poli, schůzka více osad ve „dnech prosebních“ za znění zvonů a se vším rozvinutím zevnějšího lesku, ozdobené domy, okrášlené ulice a vůně břízek, trav a květin, jež kryjí zemi, vůně kadidla a zvuk písní o Božím těle, to jsou vzpomínky, které vzbuzují neobyčejné silné nábožné vzněty. Nebo když vzpomene na roráte za časného jitra, kdy ještě tma prosincového jitra leží na všech ulicích, na půlnoční, tuto tajemnou slavnost v tiché noci, na svěcení o sv. Třech králích a na hromnice, na pobožnost hory Olivetské a na křížovou cestu v postě, na tiché dny Svatého týdne, na nádhernou slavnost Vzkříšení, na den Nanebevstoupení Páně s jeho procesím, na letnice se slavnou bohoslužbou, na týden Božího těla s úctou nejsvět. svátosti, na svěcení ve svátek Nanebevzetí Panny Marie, na měsíc růžencový a tichou návštěvu hrobů o dušičkách, pak teprve vidíme, jak mnoho dospělý vzrostlý člověk z toho ze dnů dětství převzal do svého činného života. — Máme pro to i doklady z vyznání a autobiografií. Tak podává Just z vyznání historika umění Viléma Lübkeho o jeho dětství, jež jako syn katolického učitele v Dortmundu prožil, tato autobiografická sdělení (W. 88—90):

V městě Plavně r. 1879 tázal se učitel Lange děti nastupujících do školy mezi jiným i takto: „Kdo z vás byl už v kostele?“ Kladně odpovědělo 50% dětí městských a 49% dětí venkovských a na otázku: „Kdo z vás ví něco o Pánu Bohu?“ dovedlo něco povědět 51% dětí městských a 66% dětí venkovských (W. 27). Nyní by ovšem procenta ona i v městě i na venkově hodně klesla. — Weigl sám zkoumal v 6 školách v Mnichově nastupující děti (do 1. třídy obecné) vzhledem k jich náboženským poznatkům a podává o tom ve svém spisu str. 27—37 obšírnou zprávu. Zde nemohu to uvádět podrobně.

Pouti směřující k oslavě boží a vlastnímu nábožnému povznesení a osvícení, jsou všeobecně známy a v udaném směru hodně prospívající věřícím, tak že i tu není třeba podrobného rozvádění.

K oslavě boží a k provádění svého zvláštního plánu, pojatého z osvícení božího, přibírali pomocníky zvláště *zakladatelé řádů*.

U zálib jsme mluvili o hlásání slova božího, zde u zájmů analogické místo má zvláštní výklad Písma sv., zvláštní účinná apologie víry. Tu zařazujeme *vykladače na světě proslavené* (na př. sv. Augustina, sv. Tomáše), *ale i vykladače prosté*, veřejnosti neznámé, *v úzkém kruhu rodiny a obce žijící*, ale při tom Bohem osvícené k poučování dětí a známých (vzpomeňme na matku Kosmákovu, na Kubíčka, rozšiřovatele Dědictví sv. Jana Nep., sv. Cyrila a Metoděje a p.).

Z toho, co o osvícení uvedeno, vidíme, jak rozsáhlé perspektivy duševní se tu otvírají. A přece nejsme ještě u konce nadpřirozené stránky zájmů. Zbývá nám ještě dvojici prozkoumat.

Ani osvícení není člověku tak zaručeno, že by ho nemohl pozbýti. A pozbu-de-li ho, tím mocněji dere se na něj největší nepřítel duše, jímž je *vyvrcholení zlé žádostivosti*⁴ a pokušení⁴ a sluje *pýcha života*. O pýše života mnoho a mnoho psáno z různých hledisek, my zde budeme o ní uvažovat podle toho, *jak se pýcha vztahuje k zájmům člověka*. To při dalším třeba mít dobře na paměti.

Při výkladu výše uvedených slov Is. 65, 2: „Rozprostíral jsem ruce své celý den k lidu nevěřícímu: kterýž kráčí po cestě nedobré za myšlenkami svými,“ píše L. a R. mezi jiným i toto: „Prorok líčí převrácenost mravně-náboženského stavu Israele v obraze nejzazšího odpadu do pohanství. Jakožto vrchol zla (zloby) vystupuje pýcha (ve verši 5), která, sama nečistá, právě když se poskvvrňuje s jiným nejnečistějším, domýšlí se, že je čistou a odmítá od sebe, co je opravdu čisté a svaté — praobraz pozdějšího fariseismu. Kde Pán není cestou a cílem, jde vůle za svými sobeckými myšlenkami a převrácenými žádostmi po cestě nedobré k špatnému konci.“

Z tohoto vylíčení je patrné, jak pýcha velice škodí pravým zájmům člověka. Nic tak neškodí pravým zájmům duše jako hřích a pýcha je začátek všeho hříchu a vrchol všeho hříchu. „Počátek pýchy lidské jest odstoupiti od Boha; poněvadž od toho, kterýž učinil ho, odstoupilo srdce jeho, nebo počátek všelikého hříchu jest pýcha: kdož by se jí přidržel, naplněn bude zlořečenstvím a podvrátí jej do konce“ (Sir. 10, 14—15). L. a R. vykládají: „Pýcha a odpad od Boha povahují se k sobě, že jedno může býti jak příčinou, tak i následkem druhého; koncem obojího je zlořečení a zkáza. Začátek znamená často tolik jako to nejvyšší a podle toho je „královnou všech neřestí pýcha“ (Sv. Řehoř Vel.).“ — Škodlivost pýchy ukazuje Písmo sv. dále tím, že ji nazývá počátkem všeho zahynutí, zvláště u chudého člověka a že líčí tresty, které pýcha na člověka přivádí. „Pýše nikdy nedopouští, aby panovala v tvé mysli aneb v tvém slovu: nebtě v ní počátek vzalo všeliké zahynutí“ (Tob. 4, 14). [Andělé totiž i první lidé hříchem pýchy milost boží ztratili a padli — vykládá Česká bible.] „Tři věci nenávidí duše má a velmi těžce nesu život jejich (praví Moudrost): chudého pyšného, bohatého lživého, starce pošetilého a smilného“ (Sir. 25, 3—4). L. a R. vykládají: „Opovržení hodným dělá se chudý, jenž se staví bohatým a podvodně na útraty jiných vede marnivý život; pak bohatý, který mnoho slibuje, ničeho však nedodrží a lichvou a podvodem jiné oklamává; a konečně stařec, který ještě na pokraji hrobu nemá rozumu a páše nemravnost.“ „Jakž mnoho se chlubil a v rozkoších byl, tak mnoho mu dejte muk a smutku“ (Zjev. 18, 7).

K pýše patří: a) hrdost, oči vysoké, víčka vzhůru zdvižená; vynášení, vychloubování, chlubitost [„toto praví Hospodin: nechlub se moudrý v moudrosti své, aniž se chlub silný v síle své, a nechlub se bohatý v bohatství svém“, Jer. 9, 23]; chtivost slávy, chvály, cti; zpupnost, nadutost, nadýmání se, vysokomyslnost, pucejřství; tvrdohlavost, neústupnost. b) Podkuřování jiným, nemírné vychvalování jiných, obojí pro vlastní zisk: pro získání přízně vyšších, pro dosažení míst, vyznamenání a hodností, pro dostání se ke korýtku a p. Nejen tito nižší, již si takto počínají, ale i vyšší upadají ve hřích pýchy, když takové lichocením od nižších přijímají, v něm si libují, po něm dychtí, ba docela oslavné články a zprávy v novinách si kupují. „... Ústa jejich mluví pyšná slova, divíce se osobám pro zisk“ (Juda 16). K tomu L. a R. dodávají: „Pyšná slova a bažení po lidské přízni jsou velice smutnou náhradou za ztrátu vnitřního pokoje a božského zalíbení.“ — „V uložený pak den posadil se Herodes, oblečen v královské roucho, na soudné stoličce a činil k nim řeč. Lid pak přikřikoval: hlas boží to a ne lidský. A hned jej ranil anděl Páně, protože nedal cti Bohu: a od červů sežrán zdechl“ (Sk. 12, 21—23). Z církevních dějin pak známo, že leckdo se rovnal nebo dal rovnati k Pánu Ježíši, ba docela nad něho vynášeti.

Po těchto přehledných vývodech o pýše měl by nyní následovati podrobný soupis všech tvarů, v nichž pýcha v životě lidí, i v životě dětí, konkrétně se ukazuje. Avšak z příčin uvedených u žádosti těla a u žádosti očí ponechávám tento úkol čtenáři, jenž by se o něj zajímal; z pokynů tam uvedených lehko takový soupis by si zhotovil. Ostatně v tom, co jsem výše uvedl, je již hodně látky do takového soupisu příslušné podáno. A čtenář kněz z duchovní správy a čtenář katecheta ze své školní zkušenosti sám mnoho a mnoho si připomene, co sem náleží.

A když vše to máme na zřeteli, snadno si uvědomíme, jak neobyčejně veliký je rozsah a obor toho, co sv. Jan nazval „*pýchou života*“ Srovnáme-li to s tím, co bylo řečeno o rozsahu a oboru žádosti těla a žádosti očí, nechybíme jistě, řekneme-li: Rozsah a obzor žádosti těla jest celkově určen rozsahem a obzorem těla, rozsah a obzor žádosti očí jest mnohem větší než u žádosti těla (oči mnohem více mohou viděním do sebe přijmouti než tělo), můžeme to oceniti žádostí těla na druhou mocnost;

rozsah a obzor pýchy života je zase mnohem větší než u žádosti očí (pýcha může vnikati i tam, kam oči nemohou, do vesmíru a nad vesmír k Bohu), můžeme to oceniti žádostí těla na třetí mocnost. (Sr. Nhl. 1929, 473—5.) — Pro názor zde podaný mluví slova Sirachova 10, 15: „Počátek všelikého hříchu jest pýcha,“ proti němu zdají se mluvit slova sv. Pavla (1. Tim. 6, 10): „Kořen zajisté všeho zlého jest žádostivost“ (zisku, peněz = lakomost). Jde to srovnati? Jde. Sv. Tomáš ve svém komentáři a ve své Summě několikrát o této věci mluví a ji dobře vysvětluje. Podám zde hlavní jádro jeho vysvětlení:

Každý hřích se vlastně koná pro dva účely: 1. aby člověk vynikl, a to jest pýcha, a tímto způsobem jest pýcha počátkem všeho hříchu — po stránce odvrácení se od Boha; 2. aby měl to, co všechno zmůže, totiž majetek, peníze, bohatství — a v tom směru je bažení po majetku, shánění peněz (= lakomství) kořenem všeho zlého — po stránce obrácení se k dobru pozemskému.

Ani pýcha ani lakomost nejsou všeobecnými hříchy svou podstatou, nýbrž jen per redundantiam, že totiž z každé z nich mohou všechny hříchy vzniknouti, ačkoli fakticky z nich všechny hříchy nevznikají. — Pýcha je skryta v srdci, tak že její nepořádnost nemůže býti ode všech poznána — bažení a shánění majetku je veřejná služba zlému (ďáblu).

Nyní bych měl pojednati o *převráceném nynějším vychovávání dětí*, pokud se ve všem hoví jejich převráceným zájmům a tím se přímo i nepřímo podporuje vzrůst pýchy života. Nebudu však podrobně to probírat; co jsem o převráceném vychování uvedl u žádosti těla a u žádosti očí, je metodickou analogií pro to, co bych uvedl zde. Upozorním jen na hledisko, odkud by ta úvaha musila vyjít. Dnešní děti vládnu rodičům a pomalu i veřejnosti; čím jsou menší, tím více vládnu a tyransky a despoticky vládnu. A takový způsob života nutně vede k pýše a s ní úzce související neposlušnosti a vzdorovitosti. Pozorujme jen, když jedou po dráze mladí rodiče s 1 nebo 2 dětmi (více jich nechtějí míti), že ani oba nestačí, aby vyhověli stále se měnícím choutkám hrozně neposedných dětí; že oocenstvo je tím nemile obtěžováno, je na něm viděti, ale nikdo se neodvážá hlasitě to pokárati, tomu by se zle vedlo. Tak ovládají nezvedené děti veřejnost. O trampech a skautech pak škoda každého slova! — Na druhé straně nechci zase, aby se

nepřecházelo v nesprávnou jednostrannost při úvaze o pýše života u dětí, a proto upozorňuji, že třeba přesně rozeznávat, co má svou příčinu v mládí, ve zdraví, v síle a bujnosti tělesné a co patří do hříchu pýchy. A tu opět třeba přesně rozeznávat hřích malý a hřích smrtelný, neboť sv. Tomáš výslovně praví (2. 2 q 162 a 5 ad 1), že jen *superbia completa*, a co z ní pochodí, má ráz smrtelného hříchu.

I když však dle toho se zachováme, když přesně a nestranně oddělíme stránku přirozenou a nadpřirozenou, přece nám zůstane u mládeže mnoho pýchy hříšné a ne snad jen lehce hříšné, ale i smrtelně hříšné. A nejhorší při tom je, že nynější mládež ani své hříšnosti nechce uznati, ani prostředků vhodných proti ní užívati.

Které jsou vhodné *prostředky proti pýše života*? Je to především *modlitba*. Mnohému proti výše vylíčené pýše bude snad modlitba zdáti se prostředkem slabým. Jak se modlitba namnoze koná, nedivím se mu, že má o ní pochybnosti. Ale my musíme si představit modlitbu se správného hlediska a pak budeme souditi jinak. Modlitba podle rozvrhu v této práci přijatého jest ovšem úkonem člověka, často slabého duševně (= hříšného, nedokonalého), ale *pravá* modlitba je podle našeho rozvrhu něčím větším, je *vyvrcholením milosti⁴ a osvětlení⁴* (tedy máme tu analogii ke stavu hříšnému: zlá žádostivost⁴, pokušení⁴, pýcha života — milost⁴, osvětlení⁴, modlitba). A obojí stav patří k oddílu *zájmů*; proto jako jsme o pýše života mluvili s hlediska, jak *škodí* našim zájmům, budeme zde mluvit o modlitbě jak *prospívá* našim zájmům (v obojím případě rozumějí se tu zájmy nadpřirozené, o sobě, nebo jak mají i vliv na zájmy přirozené, ovšem zdravé, tělesné i duševní). To třeba při další úvaze míti dobře na paměti.

Kdo si vzpomene, co jsem dosud napsal o zlé žádostivosti a pokušení po stránce nadpřirozené u života pudového, počitkového, u zálib a zájmů a srovná s tím také, co jsem napsal v udaných oddílech o milosti a osvětlení, porozumí snadno, že nejvyšším zájmem života nadpřirozeného jest překonati zlou žádostivost a pokušení v různých tvarech se projevující a získati si mnohotvarou milost boží a mnohostranné osvětlení boží. *A obojího se dosahuje modlitbou, ovšem modlitbou náležitou*. Za to nám ručí slova Páně: „Bdětež a modlete se, abyste nevešli v pokušení [abyste neuráželi se na mém nastávajícím utrpení a u víře se nezviklali]. Duch zajisté hotov jest, ale tělo nemocno [mdlé. Nelzeť tedy spoléhati na vlastní sílu a dobrá předsevzetí, nýbrž toliko na milost boží].“ (Mat. 26, 41; co je v závorce, podává jako výklad Česká bible.) Slova Páně byla pronesena pro určitý případ (v zahradě Getsemanské ke spícím apoštolům), ale jsou typická a tím platí všeobecně: dobrá modlitba přemáhá zlou žádostivost, pokušení a z nich vzniklou pýchu a přivádí nám milost boží a osvětlení. Dobře praví k tomu L. a Ř.: „Pokušení, pod blížícími se hrůzami zapřítí Pána, bezprostředně nastávalo, nejdříve ovšem jen zvenčí. Bdítí, aby nebyli od oněch hrůz slepě překvapeni a aby měli čas, ještě modlitbou se posílniti proti „hodině temnosti“ (verš 45., sr. Lk. 22, 53), mělo zabrániti, aby apoštolé „nevešli v pokušení“, t. j. aby se to pokušení nestalo *vnitřním*, a proto tím nebezpečnějším, ba skoro již tím vítězným. Slovo Páně (Duch zajisté...), *platící všeobecně* o nynějším stavu přirozenosti lidské, směřuje se zvláštním důrazem k apoštolům. Podle ducha, t. j. u vědomí svého poměru k Pánu a v důvěře na své vnitřní mínění (verš 35), měli apoštolé za to, že jsou připraveni a ozbrojeni pro každou zkoušku. Mistr však připomíná jim slabost lidské přirozenosti, nad kterou může se

povznéstí jedině pokornou modlitbou získaná pomoc milosti boží.“ — Pro náš účel uvádím zde jako výklad ještě některá poučná slova církevních autorit z Catena aur. sv. Tomáše. Sv. Jeroným praví: *Impossibile est, animam humanam non tentari. Ergo non ait: vigilate et orate, ne tentemini, sed ne intretis in tentationem, h. e. ne vos tentatio superet.*“ A Origenes dí: *Omnium quidem caro infirma est, non autem et omnium hominum spiritus promptus est, sed tantum sanctorum, infidelium autem spiritus segnis est et caro infirma... qui spiritualior est, sollicitior debet esse, ne magnum bonum ipsius gravem habeat lapsum.*

Sv Petr na tato slova Páně jistě často vzpomínal, důkazem toho jest, že zanechal podobná slova písemně věřícím (1. v. 5, 8): „Střízliví buďte a bděte; nebo protivník váš ďábel jako lev řvoucí obchází, hledaje, koho by pohltit“ (k odpadnutí od víry přivedl). L. a R. vykládají: „Vykoupením byla vláda nad tímto světem ďáblu ovšem odňata, avšak moc, jako pokušitel do světa vcházeti, byla mu ponechána až do konce světa. Zuřivou jeho vůli, co možná mnoho duší úplně a na věky zkaziti, označuje obraz lva, jenž drážděn jsa šířajícím hladem hněvivě řva, vychází na kořist. Podobně jsou pokušení satanova vždy nablízku a mocná, často i neobyčejně hrozná, avšak nikdy a pro nikoho, jenž v Krista věří a bdí a se modlí, neodolatelná.“

Účinnost modlitby pro pravé nadpřirozené zájmy naší duše krásně vystihují známá slova sv. Augustina: Vystupuje k Bohu naše modlitba a sestupuje na nás milosrdenství boží. A tu třeba vážně se zamysleti nad naší dobou. Modlitba valem mizí z lidu katolického. Nejlepší důkaz o tom podávají děti nastupující v 6 letech do školy. Ještě před 5 lety aspoň polovička jich uměla Otčenáš a Zdravas, dnes sotva čtvrtina, v několika letech nebude to uměti ani jedno dítě, Z této skutečnosti si lehce vysvětlíme, proč zlá žádostivost, pýcha vniká vždy více mezi katolíky, i do samých kostelů (neslušnou ženskou módou); tím pohltí ďábel mnoho a mnoho duší.

My, katolíci, začínáme i končíme modlitby znamením sv. kříže, znamení kříže máme ve svých příbytcích. I tato věc je hlubokého významu při naší úvaze, jak možno přemáhati pokušení a pýchu. Sv. Pavel z dobré příčiny praví (Gal. 6, 14): „Ode mne pak odstup to, abych se chlubil, leč v kříži Pána našeho Ježíše Krista, skrze něhož mi ukřižován je svět a já světu.“ L. a R. to vysvětlují takto: „Základem naší chlouby jest „kříž Pána našeho“ předně tím, že je nástrojem... našeho vykoupení. Znamení sv. kříže tvoří proto od nejstarších dob církve nepřetržitě slavnostní a radostně vděčné vyznání pravé svaté víry, jakož i úhrn všech skrze církev boží z moci vykoupení působících žehnání a svěcení. Pojmeme-li však „kříž Ježíše Krista“ zároveň jako výraz, jakož i jako záruku a znak naší vlastní spoluúčasti na utrpení Páně, našeho připojení se k jeho poslušnosti, k jeho pokoření a k jeho oběti až k smrti a svátostným spojením a účinným zevnějším napodobením v pokání, odříkáním a v trpělivosti — i pak je nám kříž správným základem blaženého vítězného vědomí a znamení kříže je nám ctihodnou, všem společnou a srozumitelnou formou, kterou se ukřižovanému Pánu k věrnému, stálému a pevnému následování znova a znova zaslibujeme. Tím se končí však také pro učedníky Kristovy starý život a svět, v němž dříve tento život nevykoupený a neposvěcený byl zakořeněn, umírá mu touto mystickou jeho smrtí pro nový duchovní život.“ — Když to vše

dobře uvážíme, pochopíme, co značí skutečnost, že z dětí v 6 letech do školy nastupujících dovede jen čtvrtina udělati kříž, totiž čtvrtina, která se dovede pomodlit Otčenáš a Zdrávas, jak výše dotčeno.

S modlitbou velmi často byla a dosud je spojována *oběť*. Jestliže se spojují, mají podobný ráz a podobný význam, pokud se týká nadpřirozených zájmů. To má platnost hlavně o *oběti mše svaté*. Věc tato je každému katechetovi dobře známa a proto nebudu zde podrobněji o tom psáti. (Pokračování.)

Observator:

Kardinál Pietro Maffi.

Nebylo osobností populárnější a oblíbenější v Itálii nad kardinála Maffiho, který opustil tento svět dne 18. března 1931. Účast při různých stavech nemoci byla nesmírná a velká byla rovněž bolest při zprávě o jeho smrti. Když byla vystavena jeho mrtvola, více než 50.000 osob se přišlo pomodlit za duši zesnulého hodnostáře. Stohy soustrastných telegramů jsou důkazem obliby tohoto velikého muže. Pius XI. v soustrastném telegramu zaslaném generálnímu vikáři v Pise jej nazval „vynikajícím členem posvátného sboru kardinálů, velezasloužilého v trojí příčině, totiž ve příčině víry, vědy a pastýřského úřadu“. Stručný náčrtek jeho života buď důkazem těchto papežových slov.

Životopisná data. Kardinál Maffi se narodil 12. října 1858 v osadě Carteleona v diecési Pavii. Po bohosvědných studiích byl profesorem, místoředitelem a pak ředitelem semináře v Pavii, odkud byl povolán do Ravenny jako generální vikář kardinála Riboldiho. Roku 1902 byl vysvěcen na biskupa a od r. 1903 byl arcibiskupem v Pise a r. 1907 byl přidělen kardinálským purpurem. Na počátku tohoto roku onemocněl srdeční chorobou, ze které se probral. Ale choroba se vrátila a sklátila ho do hrobu u věku 73 let.

1. *Muž víry.* Také u kardinála Maffiho byla to zbožná matka, která ho uvedla svými modlitbami, příkladem a napomínáním na cestu zbožnosti a k povolání kněžského. Jako bohoslovec upoutal pozornost biskupa mons. Riboldiho svým příkladným a zbožným chováním. Kdekoliv působil, všude zdobil a opravoval chrámy, příbytky živého Boha. Jeho závěť jest projevem víry; praví v ní: „Děkuji Pánu Bohu, že mne stvořil, učinil křesťanem, knězem a biskupem. Z celého srdce mu děkuji za nesmírné milosti, jimiž mě zahrnoval a posiloval, ač jsem jich byl zcela nehoden. Buď na věky veleben! Kéž dovrší své milosti a korunuje své milosrdenství Pán Bůh poslední milostí, aby mi totiž odpustil všechny hříchy a po mé smrti mi otevřel ráj...“

2. *Muž vědy.* Jako bohoslovec dvě léta vyučoval filosofii v semináři v Pavii. Jeho nejmilejším studiem byla fyzika, matematika a hlavně hvězdářství. Vynikající jest jeho spis „Nebe“. Když Lev XIII. založil r. 1889 Katolickou italskou společnost pro vědecká studia, Maffi stal se předsedou třetího odboru, totiž matematiky, přírodopisu a fyziky. 12 let redigoval její vědecký časopis. Pius X. pověřil Maffiho reor-

ganisací vatikánské hvězdárny. Maffi tam povolal proslaveného P. Hageny T. J. V literatuře byl na slovo vzatý. Manzoniho „Snoubence“ a Danteho „Božskou komedii“ ovládal do podrobností. Byl tajným mecenášem chudých umělců a spisovatelů. V Pise mnoho obnovil hlavně v biskupském kostele a dal uspořádati archiv.

3. *Muž pastýřské horlivosti.* Kardinál Maffi měl zvláště dvě dobré vlastnosti. Měl nesmírně rád děti a jinochy. Pro děti založil „Spolek Maffiho pro dětské asyly“ a snažil se, aby v každé farnosti byl dětský útulek pokud možno řízený řeholnicemi. Organizace mládeže byla jeho koníčkem. Jinoši měli k němu vždy přístup. Dovedl je nadchnouti, podporovati a chrániti. Denně při mši sv. užíval kalicha, který mu darovalo Sdružení mládeže. Pro opuštěné založil nádherný útulek, kde sta opuštěných nalézá přístřeší. — Jako biskup posílal pastýřské listy opravdu klasické, které se těšily všeobecné pozornosti. Jeho slovem a častými dopisy získán byl církvi proslavený Giovanni Papini a Giosue Borsi. — Katolickou akci ve své arcidiecési měl uspořádánu vzorně. Již za Lva XIII. velmi se o ni zasazoval; při nové její úpravě za Pia XI. měl neposlední slovo.

Dodati ještě nutno, že zesnulý kardinál byl politikem velmi obratným, ač veřejně nebyl činný. Jeho bystrý duch vždy včas dovedl rozpoznati, čeho katolíkům třeba. Při posledním konkláve měl předtuchu, kdo bude pravděpodobně zvolen; řekl totiž v hovoru s jedním hodnostářem: Kardinál Ratti — to by byl vynikající papež!

Italské listy oslavily kardinála jako vlastence. A byl jím v dobrém smyslu slova. Byl s kardinálem Vanutellim houževnatým bojovníkem pro smír Vatikánu s Itálií; je to z veliké části jeho dílo. Byl důvěrným přítelem krále Viktora Emanuele III. a celé královské rodiny. Účastnil se důvěrných rodinných porad a všech důležitých událostí. Když královská rodina dlela v létě v zámku San Rossore, kardinál byl častým jejím hostem. Nikdy ani sebemenší poznámka nevyšla ze rtů kardinálových, o čem bylo jednáno. Byl vyvolen, aby asistoval sňatku prince Umberta s Marií Belgickou. Dostalo se mu nejvyššího italského vyznamenání, totiž řádu della Santissima Annunziata.

Byl důvěrným přítelem zesnulých kardinálů Merciera a Lualdiho; zemřel z nich poslední. Kardinál byl otcem svému duchovenstvu a podporoval je všemožně. Umožnil také založení „Federazione delle associazioni del Clero Italiano“ (Svaz sdružení kněžstva italského); pro tento svaz sestavil také výtečné stanovy. Nechť odpočívá v pokoji!

Štěpán Goldschmid:

O častém sv. přijímání.

I. Účinky sv. přijímání.

1. Sv. přijímání nás nejúžeji spojuje s Kristem (Jan 6, 57), jako voda přiléváním vína dostává chuť, vůni i barvu vína, takřka přeměňuje se ve víno: podobně i sv. přijímáním přeměňuje se naše bytost v Krista. Čím častěji hodně přijímáme, tím se mu stáváme podobnějšími, tím více odkládáme starého člověka, obnovujeme

se na duchu, myslí své a oblékáme člověka nového, stvořeného podle Boha ve spravedlnosti a svatosti pravdy, t. j. které křesťanská víra žádá. (Efes. 4, 21—24.) A tak o každém z nás se naplní slovo sv. Pavla: „Žiji pak nikoliv již já, nýbrž žije ve mně Kristus“ (Efes. 2, 20).

Všechny ostatní účinky sv. přijímání jsou jen důsledkem tohoto úzkého spojení s Kristem.

2. Sv. přijímání rozmnožuje milost posvěcující.

Katechismus nás učí:

Milost je vnitřní nadpřirozený dar, který nám Bůh pro zásluhy Ježíše Krista uděluje, bychom mohli být spaseni.

Milost se nazývá darem, protože si jí nemůžeme zasloužit, nýbrž bývá nám jenom dána pro zásluhy Ježíše Krista. Milost se nazývá darem vnitřním, protože se uděluje přímo duši a tudíž jest něčím vnitřním. Milost se nazývá darem nadpřirozeným, protože jí člověk od přirozenosti ani nemá, ani nabýti nemůže, nemá vůbec na ni práva, nýbrž bývá mu od Boha nad jeho přirozenost udílána. Milost nadpřirozená se uděluje člověku, aby byl povýšen k nadpřirozené důstojnosti dítky božího a schopným se stal zasloužit sobě nebe.

Milost nadpřirozená je dvojí: 1. pomáhající, 2. posvěcující.

Milost posvěcující je nadpřirozená, duši trvale propůjčená milost, která nám nový nadpřirozený život uděluje.

Milost posvěcující uděluje nám nový, nadpřirozený život tím, že nás ospravedlňuje, to jest, že nás:

1. ode všech těžkých hříchů očišťuje, posvěcuje a Bohu milými činí;
2. ze stavu otroctví k nadpřirozené důstojnosti dítek božích a dědiců království nebeského povznáší;
3. činí schopnými pro nebe záslužné skutky konati.

Milost posvěcující zůstává v duši člověka tak dlouho, dokud se nedopustí smrtelného hříchu.

Milost posvěcující se uděluje a rozmnožuje hlavně svatými svátostmi.

Zachovej si milost posvěcující! Máš-li ji, jsi bohat a šťasten; nemáš-li ji, jsi chud a nešťasten. Neboj se tudíž ve světě ničeho tak, jako ztráty milosti posvěcující; milost posvěcující je rouchem svatebním, bez kteréhož nikdo k hostině nebeské nebude připuštěn. (Mat. 22.)

Hříchu smrtelného se dopouštíme, když přestoupíme zákon boží: 1. ve věci důležité, 2. s jasným poznáním zlého, 3. s úplným svolením.

Před Bohem má člověk cenu jen potud, pokud je ve stavu milosti posvěcující. Čím více máme posvěcující milosti, tím většími jsme před Bohem. Posvěcující milost, t. j. synovství boží rozmnožuje v nás nejvíce hodné sv. přijímání. Naše věčná blaženost bude úměrna stavu posvěcující milosti v okamžiku smrti.

V čem však záleží posvěcující milost?

Bůh je bytost, která je sama od sebe nekonečně dokonalá. Bůh nepovstal a nedostal svých dokonalostí od žádné jiné bytosti. Bůh jest nekonečně dokonalý, protože má všechny dobré vlastnosti v míře největší. Bůh jest pouhý duch; jest věčný a nezměnitelný, všudypřítomný a vševědoucí, nejvyšší moudrý a všemohoucí, nejvyšší svatý a spravedlivý, nejvyšší dobrotivý a milosrdný, nejvyšší pravdomluvný a věrný.

Bůh poznává sebe, svou nesmírnou dokonalost a toto poznání ho nesmírně oblažuje. V tom poznání a v té blaženosti záleží jeho nebe.

Člověk však ze své přirozenosti nemůže mítí podílu na blaženosti boží. Nelze mu poznat Boha tak jak jest; lidská přirozenost není k tomu uschopněna.

Člověk od přirozenosti touží po blaženosti, ale po toliko přirozené, to jest, aby mu nic nechybělo, aby byl prost každého utrpení. To hoví jeho přirozenosti. Aby toužil po blaženosti nadpřirozené v nebi, to přirozeně člověku ani na mysl nepřipadne, neboť nemohl by o ní mítí ani ponětí. Vždyť, jak praví sv. Pavel, „ani oko nevidalo, ani ucho neslýchalo, ani na srdce lidské nevstoupilo, co připravil Bůh těm, kteříž jej milují“ (I. Kor. 2, 9).

Aby člověk se stal schopným poznávati Boha v celé jeho velebnosti, jak skutečně jest a tím pak požívati radostí nebeských, k tomu ho Bůh musí zvláště učiniti schopným. Člověk se musí státí účastným též přirozenosti božské (viz II. list sv. Petra 1, 4). Bůh přijímá ho za své dítě a proto člověk se pak stává dědicem království nebeského a to se děje tím, že Bůh člověku uděluje posvěcující milost.

Radosti nebeské záleží právě v tom, že člověk nejen poznává nesmírnou dokonalost boží, jeho nesmírně dobré vlastnosti, ale má i podíl na nich. Na příklad: Bůh je vševědoucí, člověk bude pak vševědoucí tím, že bude Boha poznávati, že bude poznávati i vše, co poznává Bůh, celou minulost, přítomnost a budoucnost, tajemství nejsv. Trojice, tajemství Neposkvrněného početí Matky boží. Člověk bude mítí dále na př. i podíl na všemohoucnosti boží, t. j. člověk dostane od Boha vše, čeho si přeje. Kristus pravil, že se přepáše a že své věrné služebníky posadí ke stolu a přecházeje bude je obsluhovati. (Luk. 12, 37.) Totéž působí nám již u stolu Páně.

Milost je vnitřní, nadpřirozený dar, Bohem udělený člověku, aby mohl dojíti spasení. Slovo „nadpřirozený“ znamená, že milost nepatří k lidské přirozenosti, pozůstávající jen z těla a duše. Tedy člověk bez milosti nepřestává býti člověkem. Posvěcující milost je nadpřirozená, duši trvale propůjčená milost, která uděluje nám nový, nadpřirozený život. (Pokračování.)

Katechetská hlídka.

Ř í d í F r. K o š á k.

Vyučování náboženství na amerických školách.

Veřejné americké školy se nestarají o náboženské vyučování. Podle statistiky přibližně 2½ milionu dětí katolických chodí do katolických škol; dva miliony dětí katolických chodí do státních škol. Biskupové a kněží podporování horlivými laiky snaží se hlavně v posledních letech, aby i těm katolickým dětem ze státních škol se dostalo náboženského vyučování. Bylo otevřeno tisíce místností pro vyučování náboženství. — Ve státě Detroit zákon zaručuje vyučování 3000 katolických dětí, chodících do státní školy. Časopis The Ave Maria ohlašuje, že r. 1930 150 učitelských sil připravovalo 850 dětí k prvnímu sv. přijímání. Jinde ovšem nutno se utéci ke

svépomoci. V New Yorku 3000 katolických učitelů, působících na stát. školách, vyučuje náboženství ve školách farních a potom v kostele po školním vyučování učí děti katolické ze státních škol. Rovněž takový počet učí v Brooklynu. Ve Sv. Františku a v Los Angeles sestry svaté Rodiny pomocí mnohých katolických dam učí náboženství děti ze státních škol. Rovněž tak v Chicagu a San Paolu. — Zajímavý je zjev v diecési Providenza. Každý kněz je povinen, aby katolické děti z veřejných škol měly týdně 2½ hodiny náboženské výuky . . . — Účinek tohoto vyučování je patrný. Pomocí dětí mnozí rodiče víře odcizení se pomalu vracejí k praktickému křesťanství. Není ve Spojených státech dnes apoštolátu slibnějšího nad apoštolát katechismu . . .

Observer.

O vydání nového katechismu

jakož i učebné osnovy se pracuje, oznamuje Ordinariátní list pražské arcidiecése v čís. 4, r. 1931, a dodává: „Zavedením přiměřeně upraveného katechismu kard. Gasparriho bylo by docíleno nejlépe žádoucí jednoty.“

Msgr. dr. Šrámek o škole.

Na valné schůzi Jednoty katol. duchovenstva v Brně 7. dubna 1931 vyslovil se ministr, že „ani ti nejmladší z přítomných nedočkají se v otázce školské úplného klidu“.

Na jmenování nových katechetů

v přítomné době nelze pomýšleti pro nedostatek kněží; tak oznamuje královéhradecký biskup dr. K. Kašpar duchovenstvu diecése v okružním listu, v němž upozorňuje, že 60% kněží diecése je ve věku přes 50 let a neobsazených míst je na 300. Biskup nabádá kněze, aby si všichni všímali nadaných hochů, kteří mají sklon a patřičné vlastnosti ke kněžskému povolání, a aby se snažili je k němu nadchnouti.

Třetí vydání katechismu Kubíčková

bude opět bez ilustrací. Jednáno o tom na výborové schůzi Spolku katechetského v Přerově a usneseno jednomyslně podati na příslušném místě žádost, aby se s ilustracemi, ač by jinak byly velmi žádoucí, v novém vydání ještě posečkalo, a katechismus vyšel po této formální i ostatní textové stránce beze změny. Zvláště by působilo ve škole obtíže, kdyby se ilustracemi mělo změnití stránkování. Pro návrh ilustrací vůči katechismové komisi brněnské zvoleni k ruce prof. Kubíčka známí odborníci P. Zamazal a P. Reček.

„Školní mše svatá“

v neděli a o svátcích, zdali vhodno ji tak jmenovati, o tom uvažují „Vychovatelské listy“ v čís. 4.: „Jsou svátky, vánoce, velikonoce, žáci mají prázdnou. Co je tu bližší, než nejít na mši svatou, vždyť je to mše sv. „školní“: když prázdnou od školy, tož i od „školní“ mše svaté. Tím spíše pak, když se v hlavní prázdniny „školní“ mše sv. vůbec neslouží! Žáci vychodí školu, školní povinnost pro ně přestává a tím pro leckterého i povinnost sváteční mše svaté vůbec. Příčiny ovšem bývají rozličné,

někdy však proto, že dosud se chodilo na „školní“. Nemístné sdružení představ, ale názvem „školní“ dostalo punc a zdánlivé oprávnění. Co to dá učitelům náboženství řečí a poučování, že církevní příkázání sváteční mše svaté platí i pro vánoce, velikonoce, hlavní prázdniny a život poškolení — to by měl aspoň částečně uspořeno, kdyby se žádná mše svatá nejmenovala „školní“. Děti jsou od malička součástí farní osady, mají tudíž cítit povinnost zúčastnit se v den sváteční služeb božích, ať už je to „ranní“ anebo „osmá“ nebo „devátá“ nebo „hrubá“. Název „školní“ mše je výchovně nevhodný, zastaralý přezývka z doby, jež si nebyla vědoma povážlivých důsledků takové slovní složeniny“ Úvaha zasluhuje jistě pozornosti v kruzích katechetských, a ač má v mnohém pravdu, přece jen na váhu padá mnohé, vždyť setrvačností již každá mše svatá, na kterou bude mládež povinna docházeti hromadně, bude nazývána „školní“ mší svatou, a kdyby se dala mládeži volnost docházeti na mši sv. kteroukoli, znesnadněna by byla možnost kontroly, dozoru, společného zpěvu. Spolky katechetské měly by o věci pojednati a svůj širší názor vysloviti.

Odměna světských učitelů náboženství

a jejich nárok na cestné upraven je v článku IV., zákona č. 251/1922 Sb. z. a n. Všem musí býti, působí-li na několika školách, ustanovena jedna škola za hlavní působiště. Náhrada za vyučování náboženství ustanovuje se pro školy obecné na 5.70 Kč. Náhrada cestného při přespolních školách vzdálených nejméně 1.5 km od řádného bydliště učitele náboženství, ustanovuje se na 2 Kč za každý km cesty tam i zpět vykonané. Je-li ke škole pravidelné spojení vlakové, přísluší mu místo náhrady cestovní jízdné II. třídy osobního vlaku za cestu tam i zpět. Náhrada přísluší pouze za cestu přespolní, pro městské obvody neplatí, rozhod. Nejv. správ. soudu č. 22.930/28. — Vyučují-li na systemisovaném místě katechetském (zastupují-li zvláštního učitele náboženství) a jsou-li řádně kvalifikováni — mají-li způsobilost k vyučování náboženství od úřadů církevních a zkoušku způsobilosti učitelské nebo maturitu ze školy střední —. vztahuje se na ně zákon čís. 104/1926 Sb. z. a n., a náleží jim odměna podle paragrafu 3, odst. 2., mají-li nejméně osmnáct hodin týdně řádné výměry učební povinnosti, nehledě k tomu, jsou-li to hodiny na škole obecné nebo měšťanské. (V první polovici stanovené doby — tři roky — 11.100 Kč, v druhé polovici 12.300 Kč ročně.) Ti, kdož vyhovějí všem předepsaným podmínkám, mohou se státi definitivními. Nekvalifikovaní učitelé, zastupují-li zvláštní učitele náboženství, obdrží odměnu ve výši 75% odměny řádně kvalifikovaných, podle odst. 4 téhož paragrafu.

Definitiva a laičtí učitelé náboženství

byla předmětem jednání na valné hromadě Spolku katechetů v Čechách. V promluvě své zástupce arcib. konsistoře metropolitní kanovník dr. J. Čihák přešel na otázku učitelů-laiků, kterých dnes je také již nedostatek, ač v posledním kursu bylo jich aprobováno 52. Není možno zavírat oči před budoucností jak jejich, tak katechetů-kněží a duchovní správy. Jest jisto, že mají právo žádati, pokud jsou ovšem řádně kvalifikováni, aby se časem dočkali definitivy, ale to bude na úkor katechetů a tázal se po názoru přítomných. Na otázku tu dána byla odpověď, aby se jim definitiva dala a navrhováno, že by se konsistoř mohla zasaditi, aby se laikům pro uva-

rování nesnází udělovala definitivně ve službě školské, avšak „bez určení místa“, takže by byli hmotně a pensijně zaopatřeni, ale v zájmu prospěchu církve přece „amovibiles“ s místa jednoho na jiné. (Zprávy ze Spolku katechetů v Čechách, 1931, str. 10.).

Orgánem katechetských spolků na Moravě

stávají se „Vychovatelské listy“. Roku 1901 začaly v Ivančicích nákladem katolického spolku českých učitelů na Moravě vycházeti „Vychovatelské listy“ a přinášely i hojně článků a zpráv katechetických. Byly původně míněny jako odborný list katolických učitelů, ale když postupem času učitelstvo nevěnovalo listu dosti pozornosti a přízně, přešel list v majetek Matice cyrilometodějské a „Vychovatelské listy“ staly se za obezřetné redakce dr. Jos. Kratochvíla více listem filosofickým. Olomoucký Spolek katechetů uznává potřebu vlastního orgánu, již loni učinil pokus spojit se s „Věstníkem Jednot duchovenských“ a na schůzi výborové dne 30. března 1931 definitivně přijato umístiti hlídku katechetickou ve „Vychovatelských listech“, jejichž nakladatelka Matice cyrilometodějská postupuje spoluredakci listů Spolku. Za účasti desítičlenné redakční rady bude spoluredaktorem „Vychovatelských listů“ katecheta *Josef Hanák*, inspektor náboženství v Bzenci, předseda Spolku katechetů v arcidiecési olomoucké.

Katechetský spolek olomoucký

měl dne 30. března výborovou schůzi v Přerově, na které vzácné náměty, jak uskutečniti snahy o náboženskou školu, přednesl posl. prof. Rýpar. Definitivně rozhodnuta otázka umístění katechetické hlídky, jež se připravuje na širších základech. Podrobná zpráva o schůzi a *statut nového katechetického musea* bude v 5. čísle „Vychovatelských listů“.

„Duchovní česká akademie“ v Praze.

Profesor Jan Ježek, zemřelý v Praze dne 18. listopadu 1913, ve své poslední vůli odkázal 100.000 Kč na zřízení „Duchovní české akademie“ při České akademii věd v Praze a naznačil její směrnice: Duchovní akademii bude řídit sbor devíti českých kněží spisovatelů, kteří za dozoru arcib. konsistoře pražské budou jistinu spravovati a dobré české knihy, vydané od českých kněží katolických, odměnami vyznamenávají . . . bude míti na péči zasloužilým českým kněžím spisovatelům budovati pomníky, zasazovati pamětní desky, vydávati jejich životopisy. Místo odměn může sbor vydávati dobré spisy české. První sbor devíti českých kněží spisovatelů ustanoví arcib. konsistoř v Praze, načež se bude doplňovati sbor kooptací. — Česká akademie věd v Praze odmítla přijmouti tento odkaz a ministerstvo školství a národní osvěty svolilo k tomu, aby „Duchovní akademie“ byla zřízena při Akademii křesťanské v Praze. Byly vypracovány nadační listina a stanovy, jimž dostalo se schválení. Stanovy jsou otištěny v čís. I. letošního „Věstníku Společnosti sv. Cyrila a Metoděje“, str. 14—18. Z katechetů jmenováni: tři středoškolští *dr. Lubomír Petr*, *msgre Emanuel Žák*, *dr. B. Augustin*; jeden katecheta školy měšťanské v Praze *mgre dr. Karel Drátný*, a jeden venkovský katecheta, *František Dvořák* v Mnichovicích. Ve sboru jsou ještě dva faráři — Ant. Thein a Al. Dostál, jeden kaplan — Jan Merell,

a metrop. kanovník dr. Josef Čihák. Jako virilisté budou ve sboru zástupce ředitelstva Akademie křesťanské a zástupce jejího Vědeckého odboru

Konference profesorů náboženství

v arcidiecési olomoucké svolána byla diecéšní školní radou do Olomouce na den 30. března 1931. Zúčastnilo se jí 30 profesorů, předsedali světící biskupové msgre Stavěl a dr. Schinzel. Hlavní referent msgre dr. Tauber podal hojně pokynů, jak nahrazovati nedostatečný počet hodin náboženských na škole střední. O osnově a učebnicích měl referát prof. Horák. Referáty i debaty ukázaly, že takové schůze bylo už dávno třeba. Biskup msgre Stavěl oznámil, že jak katecheti měšťanských škol, tak i katecheté škol středních budou na takové konference svolávání každý rok. — Před lety konány v Německu podobné schůze katechetů zvané „konvokace“.

Střední školy jsou orientovány husitsky

a česko-bratrsky, to je zřejmo z nových maturitních předpisů. V paragrafu 28 uvádí se, co musí kandidát znáti z češtiny ze starší doby literatury československé. Praví se tam doslovně: „... jest ... žádati ... znalost Husa, husitství, Chelčického, Blahoslava, Komenského a znalost příslušných období, pokud je nezbytná ke správnému pochopení uvedených význačných zjevů ...“ Že se tu znalost nebude čerpati podle názorů a hodnocení katolické církve, je samozřejmo. Zajímavé je, že starší doba nemá žádných jiných význačných zjevů, má je sice, ale ty jsou katolické a proto tím jsou méně významné.

Náboženství na střední škole.

V letošním školním roce byla zahájena reforma střední školy, ale při celé reformě zůstane nereformováno vyučování náboženství. Zůstane pravděpodobně povinným jen do V. tř. s jednou hodinou týdně a pak nepovinným se dvěma hodinami. Sotva se pro ně nalezne místo na rozvrhu pro povinné předměty. Ale při dnešním kursu ve školství a při mocenském postavení katolíků a příslovečné jejich snášlivosti, totiž netečnosti a bojácnosti, bude asi nutno se spokojiti, zůstane-li vše při starém, nebude-li tu nějaká deformace. (Hlídka, čís. 3.)

Obrázky v učebnicích,

do kterých se nyní čím dál tím více zavádějí, mají velmi veliký význam při vyučování a proto při zařazování jich do učebnic nutno si počínati obezřetně, voliti obrázky pěkné a případné, vybírat s důkladnou rozvahou. Tomu však namnoze tak není a případná jsou tu slova odborníka, ředitele Čenka ve „Věstníku pedagogickém“ roč. VI. o vnější stránce učebnic: „Zde nejbolavějším bodem jsou obrázky. Naše učebnice, až na některé skvělé výjimky, které nám může záviděti cizina, jsou po této stránce vypraveny velmi špatně. To, k čemu by se neodvážil nakladatel při žádné knize určené pro širší vrstvy čtenářstva, aby ji vyplnil ze štočků sehnaných ze všech koutů světa, dělá s největším klidem v učebnicích. Naše přemnohé dějepisy, zeměpisy, čítanky, přírodopisy jsou toho odstrašujícím dokladem. A přece vydávání učebnic je jedním z nejvýnosnějších nakladatelských podniků, při němž risiko

je minimální. Při tom obrázky bývají výplní zcela neorganickou, nahodilou, podle toho, co se právě sehnalo. Zde každá omluva je pouhou výmluvou, kterou nutno rázně odmítnout.“ — Tato výtka pro naše náboženské učebnice, pokud je máme ilustrovány, jistě nemá platnosti a doufáme, že ani o budoucích nebude míti platnosti.

Sjezd nezaměstnaných profesorů

nejrůznějších oborů vyučovacích konal se 30. března v Brně. Jest jich v republice přes 400 a sešlo se jich 250. Z požadavků v přijaté resoluci uvádíme: „Pokud nutno, ať z nedostatku míst učí aprobovaní *profesoři na školách měštanských a ať jsou postaveni na roveň katechetům*; ať léta, ztrávená na měštanských školách, jsou započtena při přestupu na střední školu plně, jak do doby čekatelské, tak i pragmatikální.“

Doklady o starozákonní potopě.

Prof. C. L. Woolley, který pracuje v Mesopotamii o archeologických vykopávkách — viz „Vychovatel“ 1931, str. 4 — a který je finančně podporován jednak britským museem v Londýně, jednak americkým museem pensylvánské university, řídil vykopávky ve starých sumerských zříceninách, města *Ur*, rodišti Abrahamově. Nálezy nádob, náradí a lidských zbytků, vyznačujících plemeno s vysokou vzdělaností a bohatě rozvinutým obchodem, umožnily archeologům, aby položili dobu rozkvětu sumerské civilisace zpět do roku 4000 před Kristem. Na dně vrstvy, obsahující poslední stopy lidského života, narazili archeologové na stejně silnou vrstvu náplavu nebo písku. Pod touto vrstvou byly neklamné známky jiné, a to ještě starší civilisace. Nalezeny tu byly kusy nádob a předmětů denní potřeby a s nimi i obratně formované cihly, kterých se podle Wolleyova názoru užívalo za Noemovy doby ke stavbě obydlí. — V údolí staré Mesopotamie, mezi řekami Eufratem a Tigridem se Woolleyovi podařilo objeviti *místa biblické potopy světa*. Nalezl obrovské plochy 2—3 metrů vysokých nánosů hlíny, která tam byla navrstvena rozvodněnými proudy řeky Eufratu. Tato zátopa je onou biblickou povodní a je prvním skutečně *historickým potvrzením o starozákonní potopě*. Nánosová vrstva, dva a tři čtvrti metrů silná, byla nalezena nejen na jednom místě, ale na třech různých místech, vzdálených od sebe více než 180 km, což znamená, že *šlo o potopu značných rozměrů*. — V téže době jiná archeologická výprava, vedená profesorem *S. Langdonem* z Oxfordu, objevila ve zříceninách *Kiše* v Mesopotamii, které prý bylo první město založené po potopě, nálezy neobyčejně důležité. Je mezi nimi zbytek nejstaršího povelu světa, který je znám, jeho stáří se odhaduje na 5500 let!

Svaz českých katolických ústavů výchovných a vzdělávacích

byl ustaven v Praze dne 31. března t. r. v intencích biskupské konference. Ustavující valnou hromadu řídil budějovický biskup dr. Šimon Bárta. Po přijetí stanov byl zvolen zatímtní výbor, jehož předsedou jest biskup dr. Šimon Bárta, jednatelem univ. profesor dr. J. Beran, pokladníkem msgre Em. Žák. Do výboru vyslaly své zástupce všechny školské kongregace. Svaz má působiti k tomu, aby naše soukromé školy všech typů byly co nejlépe vybaveny po stránce hmotné i osobní a mohly

se zdarem čeliti školám veřejným. Na Moravě podobnou akci uvede v život Matice cyrilometodějská a též Slovensko má mítí podobnou školskou ústřednu.

První české vydání Summy sv. Tomáše Akvinského.

Profesoři v bohovědném učilišti řádu dominikánů v Olomouci překládají stěžejní dílo andělského učitele za redakce P. Em. Soukupa. K spolupráci přihlásil se básník Jaroslav Durych. Překlad bude vycházeti ve volných lhůtách a ucelených svazečcích kapesního formátu. První část doslovného českého překladu Summy theol. sv. Tomáše vyjde v lednu 1932.

O poměru vědy a víry

prohlásil president Akademické společnosti pro experimentální filosofii v Dublině dr. Bronte-Gatemby, proslulý svými studiemi o buňkách rostlinných a živočišných, který má ve vědeckých kruzích světové jméno: „Nevěřte, že věda zodpověděla aspoň jedinou otázku věčnosti. Nevěřte, že vědec ví, co by mohlo nahraditi náboženství. Mohu jen dosvědčiti, že podivuhodné pokroky vědy v řešení tajemství života neučinily ni jediného kroku kupředu v tom, co znali Řekové již 500 let před Kristem.“

Nový řád školní a vyučovací.

„Český učitel“ píše: Viděli jsme jeho návrh... Představovali jsme si Řád školní jako drobné dílo, v němž by obsaženo bylo to nejn nutnější pro učitele, a zatím se předkládá k projednání a posouzení objemná kniha... Proč se má do Řádu vkládat také pragmatika proti přání učitelstva, když je všeobecně známo, že je velmi zastaralá a bude ji nutno opravit.

Tolerance náboženská,

„je to vlastně otázka snášenlivosti s přesvědčením bližního vůbec“, píše ve „Škole našeho venkova“, čís. 7, 1931 Jos. Smrtka v článku „Učitel na venkově“ a vykládá: „Trvám, že učitelské poslání ve škole i mimo školu ukládá každému z nás co největší rezervu a snášenlivost v projevoování našeho vlastního názoru ve věcech náboženské věrouky a církevních obřadů... Stát zůstává rodičům, aby svěřili náboženskou výchovu svých dětí učitelům církví podle své volby..., je také správné, aby učitel tak zvaných světských předmětů zachoval naprostou neutralitu v záležitostech věroučných. Pro toto stanovisko mluví i důvody pedagogické: zřetel k tomu, aby nenastal rozkol ve výchově dítěte, zřetel, který musí zachovávat i učitel laických předmětů i učitel náboženství. A právě proto by nemělo býti ani připuštěno, by učitel světský vyučoval náboženství, jak se děje na př. v církvi československé nebo českobratrské, poněvadž se pak stěží vyvaruje, aby vyučování předmětům ostatním nebylo ovlivňováno tendencí církevní společnosti, v jejichž službách stojí. Z těchto pedagogických a rozumových důvodů neshledávám ani správným, jestliže učitel literární ovlivňuje i v mimoškolním svém působení rodiče podněcováním k vystupování z té neb oné církve, anebo k přestupování do církve jiné, ani agituje-li, aby rodiče nedávali svých dětí zapsati do vyučování náboženství jejich vyznání. V těchto případech přistupuje k důvodům již uvedeným ještě zřetel k to-

mu, že ostatní občané, kteří mají své odchylné vyhraněné názory, pozbývají důvěry v učitelovu objektivnost a že tento nepříznivý dojem přenášejí na své děti. Tím poddrývá sám svou autoritu pro úspěšné působení ve škole i mimo školu.“ — Taková slova měla býti k učitelstvu promluvena před lety, a kdyby se bylo jimi řídilo, mnohemu bylo by se učitelstvo vyvarovalo. Pochybujeme však, že i dnes budou se učitelé podle nich řídit.

Vhodné dárky k prvnímu sv. přijímání.

Cyrlometodějské knihkupectví Gustav Francel v Praze vydalo pět druhů obrázků k prvnímu sv. přijímání, podle originálů českých umělců. Obrázky jsou velmi pěkně provedeny a dávají nejlepší naději, že proniknou a zatlačí cizí druhy u nás stále rozšiřované. Jest již třeba, abychom se i tu osamostatnili a rozšiřovali obrázky domácího původu. — Mariánská družina bohoslovců v Olomouci vydala dvě knížečky pro hochy: A. Bessiéres T. J., Petřík, malý apoštol častého sv. přijímání. Petr de Airell je hrdina, který obětuje svůj život, aby získal milost víry otcí nevěrci. Pro dívky: H. Wilms O. P., Imelda. Legenda o blaženém dítku. Touha a cesta dívky Imeldy k Pánu Ježíši.

Kříž ve škole.

Ve Francii v okrese Haute-Vienne z rozkazu státního úřadu odstraněny byly kříže z učeben tamních státních škol. Proti tomuto bezpráví hleděli katoličtí rodičové protestovati tím, že matky zavěsily dítkám jdoucím do školy na krk malý křížek. Tak místo jednoho kříže na stěně bylo ve škole množství křížů na prsou dítek, kterých úřady nemohly odstraniti.

Staré ročníky „Katechetské přílohy“,

„Katechetského věstníku“, který vycházel při „Vychovateli“ po více než 30 let, shání pro knihovnu Spolku katechetů, kde je pouze 5 ročníků, knihovník. Kdo z našich čtenářů může ročníků těch pohřešovati ve své knihovně, daruj je Spolku, kde budou dobře a prospěšně uloženy. (Adresa: Jaroslav Vlasák, Praha-Smíchov, Komenského ulice.)

Zprávy.

Proti amerikanismu ve školství. Jako v jiných zemích, tak i u nás po válce nastala překotná amerikanisace, nekriticky přijímáno vše, co mělo jen náter amerikanismu. Stan. Nikolau napsal o amerikanismu ve školství pojednání do „Národní politiky“ číslo 107, r. 1931, z něhož uvádíme nejzajímavější: „Proud amerikanismu můžeme pozorovati nyní v našem školství zásluhou tří mužů, kteří pobýli v Americe nějaký čas a nadchli se

pro učební metody a pro školství tamní tak bezvýhradně, že chtějí podobné metody také zaváděti u nás. Protože pak některým kruhům se zdá každá amerikanisace jakýmsi pokrokem . . ., chytají se na tyto směry mnozí mladí učitelé. Nemajíce ještě sami dosti dobrých zkušeností, aby posoudili, co je dobrého a co je vhodného pro naše poměry, a důvěrujíce svým mistrům, zastávají se věcí, nad nimiž zkušenější učitelé musí kroučiti

hlavami. Vzniká proti tomu odpor, který by byl ještě větší, kdyby se mnozí nemusili báti o nepřijemnosti služební. Páni oprávcí mají totiž velký kurs v ministerstvu školství a zahráli si již loni na diktátora. Letos se jejich horlivost zmírnila, když byl návrh na měšťanskou školu důkladně zkritisován dobrými odborníky... Může nám býti Amerika ve všem všudy příkladem? Sami Američané nejsou spokojeni se svým školstvím. Jednak je lekají ohromné náklady rok od roku stoupající, jednak metody a cíle školy. Za posledních 55 roků stoupl podle úřední spolkové statistiky počet žactva ve Spojených státech sotva dvojnásobně, ale náklady čtrnáctinásobně, ... ovšem se doufá, že také náklady ponesou své úroky... Odpovědi jsou však šeredně neuspokojivé a pro naše horlivce napodobovací prožlukle poučné. Tak vynikající pedagog a učenec z Brown-University v Providenci (R. J.) dr. Faunce napsal: „My máme v Americe největší školský systém na světě. Máme nejnákladnější tábory a školní budovy, nejrozsáhlejší učebnou osnovu. *Ale v žádné zemi není vyučování tak bez účelu a bez cíle, tak slepé vůči svým úkolům a tak lhostejné vůči svým výsledkům, jako v Americe.*“ A s tím souhlasí pozoruhodný počet jiných pedagogů. Po tomto soudu vezměte do ruky brožuru profesora pedagogie Chlupa z brněnské university „O školu měšťanskou“, kde kritisuje návrh opravy měšťanské školy, a poznáte, kam plujeme. A vezměte si přednášky profesora V. Příhody, jednoho z hlavních oprávců školství, jenž úplně utonul v moři amerikanismu. Podíváte se, co radí a předkládá mladým učitelům, i když vyložené nesmysly se mohou snad přičísti na vrub nešťastného zapisovatele přednášek. Odborníci prostě trnou. Za takovou „General science“, opsanou z amerických pramenů, musíme upřímně poděkovati. — Je rovněž nutno v zájmu učitelstva, rodičů, výchovy dětí, a ohledů na kapsy poplatníků pozorovati ty experimenty, které se provádějí s racionalisací vyučování bez srdce, bez lásky k dítěti jako citlivému a společenskému tvor, jen jako k běžnému číslu, prostě jednotce, vtištěné do systému školního. Ten

systém donutí rozšířiti jen blázince pro léčení strhaných nervů učitelů podle moderních předpisů anebo k rozmnožení jich na takový počet, že toho poplatníci nesnesou. — Končíme prozatím slovy amerického časopisu, že „zlepšení lze jen tehdy čekati, bude-li velká část občanstva konati svou povinnost, když na výstavbě školství bude bráti živou účast, když učiní konec podivným experimentům patentovaných pedagogů a zneužívání školy k politickým účelům“. Tak píše americký list. My s tím v jádru souhlasíme a musíme souhlasit i ti, kteří jsou tolik nadšeni pro Ameriku bez každé výhrady.

Škola vysokých studií pedagogických, založená u nás Obcí učitelskou, kde se dostává učitelům přípravy pro odborné zkoušky, stala se středem všeho pedagogického ruchu. Bude bezpochyby vzorem pro podobné instituce ve státech jiných. V poslední době o ní přinesl obsáhlé zprávy tisk lotyšský, turecký, francouzský, italský, brasilský a celé řady jiných států, které si vyžádaly ještě bližších informací. Z Lotyšska má k nám býti poslán dokonce zvláštní student, aby z vlastního názoru poznal organizaci práce a život na zdejší Škole vysokých studií pedagogických.

Katolická universita nejsvět. Srdce Ježíšova v Miláně, o jejíž prostředky stará se mimo jiné kolo přátel katol. university, které v roce 1930 čítalo 75.867 členů, uveřejnila zprávu o sbírkách mezi vlašskými katolíky za minulý rok; sbírky činily 3.210.000 lir. Tato universita stala se, jak „Našinec“ v čísle 92, r. 1931 dovozuje, za 10 let trvání vynikajícím střediskem vědeckým, ale současně ohniskem náboženským nesmírně úrodné působnosti. S pýchou může ukazovati na řadu myslitelů a učenců ve svém učitelském sboru, tak na Gemelliho, Olgiati, Bosono, Galbiati, Masново, Zamboni, Vismaru, Vittani atd. Rektor P. Augustin Gemelli, člen četných italských i zahraničních učených společností, přednáší v Miláně psychologii a všeobecnou biologii. Je však současně výborným organisátorem, kterému se podařilo dostati na svoji universitu nejlepší hlavy italské intelligence. Francesco Olgiati je vedle Ge-

melliho vůdčí hlavou milánské novoscholastiky. Uveřejnil četné vědecké práce. Profesor Cessi je vynikající klasický filolog, profesor Galbiati, prefekt ambrožské knihovny, učenec světového jména, přednáší arabskou řeč a literaturu, vážený profesor Boson semitskou filologii. Msgre Masnovo je znám řadou vědeckých prací o gnoseologii, benediktin P. Vismara, člen italské filosofické společnosti, přednáší o filosofii dějin. Profesor Vittani má stolicí paleografie a diplomatiky. Vůči loňsku přibýlo milánské universitě Božského Srdce letos 250 studujících. Všechny posluchačů je 1155. Nejpočetněji je navštěvována fakulta filosofická a právnická. Vyšší ústav pro učitele, přičleněný k universitě, má 430 posluchačů, škola pro vědy politicky-správní a sociální 71 posluchačů, kurs pro učitelské vzdělání 120 posluchačů. Profesory jsou laici, kněží světských i řádových (františkáni, jezuité, dominikáni, benediktini a jeden salesián). Na právnické fakultě je 24 profesorů a 3 docenti, na filosofické fakultě 29 profesorů, 3 docenti a 3 lektori, na vyšším ústavě pro učitele 16 profesorů, 3 docenti a 3 lektori. Semináře jsou tyto: juristický, správní, filologický, filosofický, zeměpisný, o vědách náboženských a dějepisný, laboratoře biologická, psychologická a statistická. Università vydává několik vědeckých časopisů, profesori její napsali již mnoho vědeckých monografií. O filosofii vyšlo 18 svazků, o právní vědě 28, o sociální vědě 9, o filosofii 10, o historii 12, o biologii 5, o náboženských vědách 4, o statistice a o politické vědě 3. — Odváží se někdo říci o milánské katolické universitě, že je tmářská? Víra a věda tu jdou ruku v ruce!

Pedagogická fakulta. Heslem pokrokového učitelstva se stalo: „Učitel potřebuje vysokoškolského vzdělání!“ Proto byla r. 1929 zřízena v Praze „pedagogická fakulta“, která má dva ročníky. Neví se vlastně, kdo jest jejím zakladatelem, ale město Praha prý ji financovalo. Na fakultu byli přijímáni abiturienti středních škol s maturitou a bylo jim slibováno, že po dvouročním absolvování

fakulty dostanou všichni místa v Praze a brzo na školách měštanských a že nebudou museti ani skládati zkoušky způsobilosti. Fakulta však jest jen ústavem soukromým a ministerstvo školství nechce přiznati ústavu práva veřejnosti. Nyní ke konci druhého roku radí se posluchačům, aby udělali doplňovací maturitu na ústavech učitelských. Jak ji mají udělati, když poslouchali jen něco teorie, hlavně dějiny pedagogiky, znají všechno možné, jen metodika vyučování jest jim věcí úplně neznámou.

Vallonský kostelík v Naardenu, ve kterém jest hrob Komenského, byl holandskou vládou věnován vládě československé a nyní jedná se o to, má-li býti kostelík upraven na mauzoleum Komenského nebo na museum, v němž by byly uloženy památky na Komenského, až dosud shromážděné v naardenském tak zv. „španělském domě“.

Umrť malá herečky. Malá Michelina účastnila se před prezidentem francouzské republiky dobročinného představení a přednášela kromě jiného satyrickou báseň s báječným humorem. Hrávala s výborným úspěchem úlohy dětí na předních divadlech pařížských. Před krátkým časem se začala učit čísti a kovala i v tomto oboru značné pokroky. Její slibná životní dráha však se skončila náhle smutně. Jako všechny děti hrála si i Michelina velmi ráda se psem, velkým vlčákem, kterého jí rodiče opatřili. Všecky volné chvíle ztrávila Michelina se svým čtvernohým druhem v zahrádce předměstského domu, v němž její rodiče bydleli. Osudného dne asi Michelina dráždila psa při hraní nebo mu nevědomky způsobila velkou bolest, neboť se pes na ni vrhl najednou a prohryzl jí hrdlo. Když matka našla svou dceru, byla dcera již mrtva a lékařská pomoc byla již marná. Pes byl dopraven do Pasteurova ústavu, kde byl u něho zjištěn počátek zhřsilosti. Byl proto ihned zabít, takže přežil svou malou velitelku jen o několik hodin. Celá Paříž truchlí se zarmoucenými rodiči malé primadony, jež již konec byl tak smuten.

fž.

Literatura.

P. Alois Novák: *Prvouka katolického náboženství pro hluchoněmé*. Vydalo tiskové družstvo v Hradci Králové. 1931. Stran 52.

Při dnešním nedostatku náboženských učebných pomůcek pro vyučování hluchoněmých jistě bude s radostí přivítána tato náboženská učebnice, která usnadní náboženské vyučování těchto dětí, a to tím spíše, protože na první pohled je zřejmo, že je sestavena na základě praxe. Autor, katecheta ve Výmolově zemském ústavu pro hluchoněmé děti v Praze-Radlicích, vybral 51 vhodných obrázků z biblické dějepřavy a katechismu světicího biskupa dra Ant. Podlahy a přidal k nim 63 několikařádkových článků v kratičkých větách, jak děti hluchoněmé na obrázky ty se dívající vyjadřují své poznatky a dojmy, svá předsevzetí a úmysly. Čtenář má dojem, jako by takové dítě stálo před ním a svou jednoduchou řečí mu vypravovalo. Kratičké modlitby jako doložka některých článků hodily by se dobře i pro děti škol normálních na prvním stupni. Pěknou a povznášející náladu působí titulní obrázek, Pán Ježíš uzdravuje hluchoněmého. Knížečka bude jistě zájemci vlídně přijata a jsme přesvědčeni, že autor bude moci brzo přistoupiti k slibovanému vydání „Biblických příběhů“ a „Nauky katol. náboženství“. Učebnice má imprimatur v Hradci Králové. *Kšk.*

Dr. Ot. Kádner: *Vývoj a dnešní soustava školství*. Druhý díl. 33. svazek knihovny „Škola vševědná“. Nakladatelství Sfinx, Bohumil Janda, v Praze 1931. Stran 656. Cena 65 Kč.

Po prvním svazku uvedeného spisu odborníka o otázkách školských prof. dra O. Kádnera vychází druhý svazek, který je věnován státům nově utvořeným na půdě bývalého mocnářství rakousko-uherského: republiky československé, rakouské a maďarské. Vývoj školství v těchto zemích byl vyličen v dílu prvním,

v druhém omezil se spisovatel na vyličení změn, které se staly od převratu. Ukazuje, jak těžce se probíjely myšlenky reformní v našem školství, které je v podstatě vlastně školstvím rakouským. Nikde snad není třeba takového soustavného přehledu jako zde v tomto oboru, kde vše se musí vytvářeti znovu a kde každá reforma je nesmírně obtížná a odpovědná. Obraz vývoje, jak jej spisovatel podává, může býti napomenutím, neboť po počátečním rozběhu popřevratovém nastal jakýsi klid a tu a tam i ústup. — Druhá část knihy je věnována výkladu o vývoji školství německého, zvláště pruského, které nám vždy bylo a je dosud často příkladem. Obsahuje 40 let vývoje školství v Německu, s nímž v tomto oboru máme mnoho společného. Prof. dr. Kádner, znalec poměrů, vytěžuje i z historické práce mnoho podnětů kladných a pokrokových. — Tato hodnotná kniha, obsahující bohaté odkazy k literatuře o školství, bude jistě zajímaví nejen učitelstvo, ale každého kulturního člověka. Je to dar, daný především vychovatelům mládeže, a těm ji na prvním místě doporučujeme. — Další třetí díl, který je v rukopise úplně hotov, obsáhne výklad o školství ve Francii, Švýcarsku, státech severní Evropy, Španělsku, Portugalsku a Itálii; vyjde letošního roku.

Občan a škola, časopis pro poučení o školských zákonech a o škole vůbec, který hned na počátku svého vydání získal si sympatie nejširší veřejnosti, vstupuje do druhého ročníku. Bude mít pět sešitů. Roční předplatné Kč 10.—. Loňský ročník, jenž má trvalou cenu, lze dostati za Kč 8.—. Redaktor JUC. Jindř. Hrbáček, člen zem. školní rady. Administrace Přerov, Blahoslavova 41. List jest určen pro členy míst. školních rad, rodičovských sdružení, okres. škol. výborů, pro spolky, organizace, učitele, kněze a jiné jednotlivce o školu se zajímající.

CHODÍTE TANČIT?

Zdravě vonný dech zvyšuje kouzlo Vaší osobnosti a toho dosáhnete jedině, čistíte-li si zuby ZUBNÍ PASTOU LIBUŠÍ. V tubách po Kč 3.50 a 6.—.

V OBDOBÍ CHŘIPKY

kloktejte a vyplachujte ústa vodou LIBUŠÍ! Čistíte zuby denně pastou LIBUŠÍ a předejdete nákaze.

Zubní lékař Dr. J. Plocek.

MILIONY BACILŮ

žijí na nečištěném chrupu a podporují vznik všech nakažlivých nemocí. ZUBNÍ PASTA LIBUŠE svým chemickým složením desinfikuje výborně ústa.

Zubní lékař Dr. J. Plocek.

LÍBÁTE SVÉ DÍTĚ?

Vaší povinností jest zbaviti ústa choroboplodných zárodků! Zubní pasta LIBUŠE a voda nejenže chrání zuby před nákazou, ale desinfikuje dokonale i dutinu ústní.

V tubách po Kč 3.50 a 6.—.

VEGETÁRSKÁ RESTAURACE PRAHA II, ŽITNÁ ULICE ČÍS. 10

Veškeré oděvy

**kleriky přesně podle předpisu pro různé hodnostáře
za ceny nejlevnější dodá podle míry**

osvědčený katolický krejčovský závod

Josef Rychtařík, Praha XII, Lublaňská 49.

Na přání veledůstojného duchovenstva přijedu kamkoliv a předložím bohatý vzorník látek.

Knihtiskárna Družstva Vlast

**provádí veškeré tiskové
práce ve vzorné úpravě
v cenách konkurenčních
a brzy**

Praha II, Žitná ul. čís. 26

Volejte telef. číslo 23626

VYCHOVATEL

lěsíčník pro otázky vychovatelské, školské a katechetské

REDAKTOR FR. H. ŽUNDÁLEK

ROČNÍK XLVI V PRAZE V KVĚTNU A ČERVNU 1931

O B S A H

Fr. H. Žundálek: Sv. Antonín Paduanský.

Ludvík Huspek: Katolický filmový ústav v Českosl. republice.*

Frant. Košák: Msgr. Václav Kubíček.

Observer: Mužné jednání biskupů.

Karel Uhl: Svatý Benedikt a jeho řád.

Observer: Ze Svaté země.

František Depaulis: Zevnějšek M. Jana Husa a jeho učenost.

Observer: Nová kolej Propagandy.

Dr. Josef Beran, Praha: Gabriel Schneider, zakladatel kongregace školských sester de Notre Dame (Horažďovice) a jeho zásluhy o české školství národní.

František Sláma: Slovo o charakteru.

Observer: Albert Veliký.

Miroslav Novák: Jak se má náboženství ve škole vyučovati, aby rodilo život víry.

Konstantin Volařík: Vyučujme metafysice na obecné škole!

Observer: Boj o Katolickou akci.

Jan Oliva: Tělesný a duševní fond žáků.

Štěpán Goldschmid: O častém sv. přijímání.

Observer: Z katolického světa.

Fr. Košák: Katechetská hlídka.

Zprávy. — Literatura.

5-6

MAJITEL A VYDAVATEL DRUŽSTVO VLAST V PRAZE II

„Vychovatel“ vychází 1. každého měsíce a předplácí se v administraci pro československou republiku celoročně 30 Kč, půlletně 15 Kč. Do ostatních zemí a do Ameriky 46 Kč. Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. čis. 570-II. Tam zasílá se předplatně, adresují reklamace, jež se nepečetí a nefrankují. — Rukopisy pro „Vychovatele“ a redakční výtisky zasílány buďtež přímo na adresu: Redakce „Vychovatele“ Praha II., Žitná ulice 26 n.

Používání novinových známek povoleno řed. pošt a telegr. v Praze čis. 226.202/VI.-1924.

Vlct. předplatitel'ov a odoberatel'ov „Vychovatele“ touto cestou prosíme, aby si svoje předplatné vyrovnali, ktorí tak ešte neučinili.

Snažně prosíme všechny, kdož nám dosud předplatného nezaslali, aby tak co nejdříve učinili.

Sbírka časových kázání

Družstvo Vlast začalo vydávati Sbírku časových kázání za redakce dp.

Ar. Olivy, nyní Ant. Brousila. Vychází nejméně 4krát do roka. Roční předplatné 40 Kč. Dosud vyšla kázání:

Nejkrásnější vzor křesťanského života.

Cena Kč 12·80.

Kristus Král.

Cena Kč 8.20.

Kristovo sociální království.

Cena Kč 12·80.

Motivy ke krátkým nedělním promluvám.

Cena Kč 8.20.

Objednávky přijímá Družstvo Vlast v Praze II, Žitná ul. 26.

VYCHOVATEL

MĚSÍČNÍK PRO OTÁZKY VYCHOVATELSKÉ, ŠKOLSKÉ A KATECHETSKÉ

ROČNÍK XLVI KVĚTEN - ČERVEN 1931 ČÍSLO 5-6

Fr. H. Žundálek:

Sv. Antonín Paduánský.

K 700. výročí jeho úmrtí.

Dne 17. června 1931 je tomu 700 let, co zemřel velký světec, sv. Antonín Paduánský.

Sv. Otec Pius XI. v listě biskupovi paduánskému mons. Elia Dalla Costa velebí sv. Antonína jako podivuhodného šířitele království Kristova ctnostmi, kázáním a zázraky.

Světec je však také vzorem mládeže i dospělých ve *snaze po vzdělání*.

Na svátek Nanebevzetí Panny Marie dne 15. srpna 1195 narodilo se zbožným šlechtickým rodičům v Lisaboně Martinu de Bulloens a Marii Terezii, rozené de Trevera, dítě, které dostalo na křtu jméno Fernandez. Otec byl ve službách portugalského krále a byl velmi dbalý cti své i své rodiny. Bohabojná matka učila útlého chlapce znáti Boha, jeho se báti a jej milovati. Pečliví rodiče se starali horlivě o vzdělání dítěte a proto dali synáčka svého, když mu bylo deset let, na učení ke kanovníkům biskupského chrámu v Lisabonu, kde také působil jeho strýc. Ferdinand vyzna-
menával se tam duševním nadáním a pilností v učení, ale také neobyčejnou po-
božností.

Když mu bylo patnáct let, rozhodl se pro stav řeholní, kde mohl nalézt nejvíce příležitosti nejen ke konání bohumilých skutků, nýbrž i k dalšímu vzdělání, po kterém stále toužil.

Vstoupil tedy do kláštera řeholních kanovníků sv. Augustina u sv. Vincence blíže Lisabonu. Ale tam nenacházel dosti klidu, neboť byl vyrušován častými návštěvami příbuzných a přátel, které mu překážely ve studiu a náboženských cvičeních. Přesto zůstal tam dva roky. Na prosbu jeho dali jej představení do vzdáleného kláštera svatého Kříže v Koimbře. Tam našel žádoucí klid a jsa vzdálen světského ruchu, pracoval o svém zdokonalení a vědeckém vzdělání. Studoval bedlivě Písmo sv. i spisy sv. Otců církevních, a to tak, že uměl skoro celé Písmo sv. nazpaměť. Při tom trval na modlitbách i sv. rozjímání a konal horlivě své povinnosti řeholní, takže byl vzorem poslušnosti, pokory, čistoty, tichosti a náboženství.

Roku 1221 přijal františkánské roucho v malém klášteře sv. Antonína poustevníka u Koimbry, odložil jméno Ferdinand a z úcty k velkému poustevníkovi sv. Antonínovi přijal jméno Antonín.

Bůh nechtěl přijmouti jeho mučednické smrti, proto vrací se Antonín churav na lodi z Maroka, kde chtěl kázat sv. víru mohamedánům.

Touha vedla jej r. 1221 do Assisi, kde pořádal sv. František přehlídku svého řádu. Po delších obtížích přijal jej nemocí zbědovaného a sklíčeného Gracian, provinciál římské provincie, a poslal jej do kláštera sv. Pavla u města Bologne.

Roku 1221 odešel Antonín do Forli se svým kvardiánem a jinými mladými františkány, aby byl tamním biskupem vysvěcen na kněze. Přišli za tím účelem i někteří dominikáni. Po vysvěcení žádal místní kvardián, aby některý z novosvěcených kněží kázal. Nikdo se nehlásil. Vlastní kvardián pak rozkázal Antonínovi, aby vstoupil na kazatelnu a kázal. Nejsa připraven na kázání, vystoupil Antonín z poslušnosti na kazatelnu, ačkoli poznamenal, že je lépe vycvičen umývati kuchyňské nádoby než kázati. I začal s počátku nesměle a prostě mluvit, ale jsa rozehřát milostí boží, řečnil dále tak výmluvně, učeně a ohnivě, že unášel posluchače, kteří nevěděli, čemu se mají více diviti, zda jeho hluboké učenosti nebo jeho hluboké pokoře. Antonínu bylo tehdy 26 let. Měl krásnou postavu, hlas jeho byl silen a příjemný, paměť jeho byla výborná, takže výroky Písma sv. dovedl užiti na každý článek a na každou pravdu učení Kristova. Ačkoli prožil své mládí v Portugalsku a neučil se cizím řečem, přece mluvil vedle své mateřštiny plyně italsky a francouzsky.

Jeho představený byl pln radosti vida, jak velký poklad skrývá se v Antonínovi. Oznámil to svému provinciálovi a ten požádal sv. Františka, aby ustanovil Antonína za učitele budoucích kněží řádových.

Sv. František si s počátku nepřál, aby jeho bratří se obírali vědami. Nedělo se tak proto, že by se bál vědy, nýbrž že se obával, aby učení řeholníci nestali se pyšnými a ctižádostivými. Ale když se dověděl o velkých duševních darech kněze Antonína, nechtěl dopustit, aby tato hřivna byla zakopána, a poslal jej na proslavené školy do Vercelli, aby Antonín nabyl tam hlubších vědomostí a mohl býti učitelem mladších řeholníků. Antonín studoval bohosloví s výtečným prospěchem a sv. František svěřil mu pak učitelský úřad v řadě tímto dopisem: „Milému bratru svému Antonínovi vzkazuji já, bratr František, pozdrav v Pánu. Jsem s tím srozuměn, abys vyučoval bratří bohosloví, jen abys takovými studii neuhasínal ducha, jak jest obsažen v řeholi. Buď s Bohem!“

Antonín vyučoval bohosloví v různých klášterích františkánských, jako v Bologni, Toulouse, Montpellier, v Padově i jinde. Skvěl se hlubokou učeností, ale přece zůstal stále pokorným mnichem. Pro vědu nezanedbával modlitby a rozjímání. Svě žáky napomínal: „Aby vědomosti byly vám ke spasení, nezanedbávejte modlitby a více a častěji ťažte se Boha o radu nežli svých knih. Je-li váš duch studiem unaven, občerstvěte jeho vypráhlost občasnou u nohou Ježíšových!“

Vynikající učitelská činnost sv. Antonína byla skončena. Na rozkaz představených vzdal se úřadu učitelského a věnoval všechny své síly úřadu kazatelskému, ve kterém vynikl tak slavně.

Sv. Antonín Paduánský zemřel ve věku 36 let.

Bůh oslavil jej četnými zázraky, takže papež Řehoř IX. prohlásil jej za svatého 30. května 1232, tedy ani ne rok po jeho smrti.

Po 30 letech bylo započato se stavbou gotického kostela k počtě světcově. Tělo jeho bylo z hrobu vyzdvíženo a jazyk shledán neporušen. A sv. Bonaventura, který

byl přítomen jako devátý generál řádu tomuto úkonu, vzal neporušený jazyk do ruky, políbil jej vzlykaje a zvolal: „Ó, šťastný jazyku, který nepřestáváš Boha zvelebovati, který jsi dal podnět, že Bůh sytil množství duší. Nyní je zřejmé, jak drahocenný jsi před očima toho, který tě stvořil k takové svaté, k takové nadpozemské službě.“

Ludvík Huspek,
zástupce »Mezinárodního ústavu pro výchovnou kinematografii
při Svazu národů« pro ČSR :

Katolický filmový ústav v Československé republice.

Důvody pro jeho založení a jeho program.

1. *Film, jeho světlé a stinné stránky.*

Když v XV. století vynalezl Gutenberg umění pohyblivých liter, dala tato událost první silný popud k rozšíření a popularisování vzdělanosti ve světě. Věda a umění, jež byly dosud uzavřeny za mlčenlivými zdmi klášterů, vydaly se nyní na cestu do světa a výsada několika vyvolených stala se tak všeobecným majetkem celého světa. Všeobecné vědění nebylo již ničím ohraničeno. Bible a nesmrtelná díla lidského ducha z dob antických našly svou cestu mezi lid, geniové pozdějších dob našli v pohyblivých literách nejoddanější spolupracovníky.

Vynález temné komory byl dalším základním kamenem pro novodobý pokrok lidského ducha, fotografický aparát a skioptikon se staly v rukou člověka dalším nástrojem k dobytí a rozšíření kultury a vědění.

Když byla pak konečně vynalezena zásada pohyblivých obrazů, kinematograf, byly rázem překonány všechny možnosti knihy a fotografie. Na plátně biografů zjevil se nyní život člověkuv, život všech tvorů živých i zdánlivě neživých. Film přiblížil lidstvu hvězdy firmamentu i nepatrné, lidskému oku neviditelné živočichy v kapce vody.

Nyní konečně, když byl zdokonalen film barevný a zvukový, když se pracuje o zdokonalení filmu plastického a o filmech promítaných na dálku pomocí vln éteru, stal se film nejdůležitějším činitelem osvěty.

Film je především *vychovatelem*. Není jím proto, že chodí diváci do kina jako do školy. Divák jde do kina, aby tam našel zábavu a rozptýlení. Filmy s vysloveně výchovnou tendencí netěší se u širšího obecnstva velikému zájmu. Leč obraz a slovo filmu působí silně na sentimentalitu divákovu a následkem toho i na jeho smýšlení a svědomí. Stačí jen jediné shlédnutí a film již působí tak mocně, že zanechává v duši divákově odraz životního názoru, neboť film jest úsekem skutečného života.

Film působí mocněji než kniha, než noviny a rozhlas. Viděné působí vždy mocněji než slyšené a psané nebo mluvené slovo. Slovo psané nebo mluvené stává se teprve zdůrazněno živým obrazem. Film zaujme člověka cele a zbaví ho i možnosti brániti se jeho tendenci. Člověk nepřichází do kina, aby s filmem polemisoval, nýbrž

aby se pobavil, rozptýlil, aby si odpočal. „Živé obrázky“ mají mu dáti příležitost zapomenouti na svůj všední život, mají mu dáti trochu radosti a vzrušení. Kouzlo biografu, ztlumené prostředí, hudba a vše ostatní uvádí ho do stavu, který je tolik milován hypnotiséry, do stavu nejvýhodnějšího soustředění na svou posivní oddanost. Žádné jiné prostředí nemůže na obecnstvo suggestivněji působiti. Za takových podmínek není třeba, aby film přesvědčoval, není ani třeba, aby byl v svých vývodech pravdivý. Jelikož působí film bezprostředně na sensibilitu, má úžasnou moc nad duševním životem mládeže a prostého lidu.

Z těchto důvodů může film působiti zdárně nebo zhoubně. Spousty lidu nemožnou odolati mocnému kouzlu filmu. Ze statistik je známo, že na příklad ve Spojených státech dochází denně stodvacet milionů lidí do kina. U nás je filmová horečka podobná.

Ve zprávách Svazu národů z dubna 1928 čteme: „Nelze pochybovati o tom, že působí film na kriminalitu mladistvých. Statistika německého lékaře pro choroby nervové ukazuje jasně zhoubný vliv dobrodružného filmu. Ve dvěstěpadesáti censurovaných filmech bylo napočítáno: 97 vražd, 50 cizoložství, 19 svedení, 22 loupeží a 45 sebevražd. Hlavní hrdiny těchto filmů představovalo: 176 loupežníků, 25 prostitutek a 35 opilců. Vliv filmu jest i s jiného hlediska pozoruhoden. Zatím co se veřejné mínění vyslovuje proti přednáškám o biologické výchově před dospělými, dává film veřejně představení skutečností, které mladistvou obrazotvornost ještě více předražďují, budí zvědavost, která jest pak nezdravým způsobem ukájena.“

2. Povinnost katolíků vůči filmu.

Vidíme nyní jasně, jak úžasnou moc má film. Moc ohromné přesvědčivosti, moc, která může síti dobrou setbu i koukol.

Vůči takové přímo živelní síle musí katolicism zaujmouti své stanovisko! Film nesmí býti katolíky přehlížen! Církev, učitelka víry a mravnosti, jest přímo povinna s filmem pracovati, filmem se zabývati. Žádný vynález lidského ducha, který jako oheň může býti sluhou dobra nebo zla, nesmí jí býti přehlížen. Proto založil svatý Otec Pius XI. svou Katolickou akci, aby usnadnil kněžstvu jeho úkoly tím, že zmobilisoval pro práci o výstavbě Kristova království i laiky. Sám naznačil svými nedávnými projevy o Katolické akci, že tato musí působiti všade tam, kde jedná se o otázky dobra a zla, o problémy mravnosti a výchovy. Kde jinde se o tyto otázky a problémy více jedná než u filmu?

U nás nevyšlo z celé Katolické akce ještě nic jiného, než velkolepé vědomí, že Katolickou akci máme. Mimo toto poznání nemáme vskutku nic, co by Katolické akci prospělo, nehledě snad k časopisům a několika publikacím.

Pokud se týká filmu, zůstala u nás Katolická akce dokonale pozadu. U nás není kapitalistů, kteří by dali své peníze do služeb tak velkolepého podniku. Ač je mezi našimi katolíky mnoho těch, kteří věnovali peníze na dobré účely, přece neměli tolik obchodního ducha, aby poznali velkolepé možnosti na tomto kulturním poli. Ba neměli ani tolik obchodního ducha, aby rozeznali i možnosti ztrát na poli filmu, pokud se na něm zúčastnili.

Jelikož nemají naši katolíci možnost zřídit vlastní filmovou produkci v intencích zásad katolicismu tak, jak toho žádal ndp. primas dr. František Kordač, zbývá

jim pro nejbližší dobu cesta druhá: *stále rostoucí moci filmu dáti směr katolické mravnosti, neb tam, kde jest moc filmu nemorální, proti této vystoupiti.*

Úkoly katolické filmové akce čsl. jsou tak dalekosáhlé, že vyžadují spolupráce všech katolíků tohoto státu počínaje od arcibiskupa primasa, arcibiskupů, biskupů, prelátů až k poslednímu novosvěcenci, katolických poslanců, vychovatelů, spolků a rodičů, prostě všech dobrých katolíků.

Program „Katolického filmového ústavu“ v ČSR.

Za podklad ústavy a programu mohou sloužiti konstituce podobných ústavů katolických v cizině, konstituce a program „Mezinárodního ústavu pro výchovnou kinematografii při Svazu národů“, konečně projevy sv. Otce Pia XI. o křesťanské výchově mládeže, o Katolické akci, pak projevy ndp. primasa dra Kordače o filmu a návrhy jakož i přání nadřízené církevní vrchnosti, v našem případě především přání a návrhy ndp. dra Kordače.

Stručně lze shrnout program v následující body:

1. Získání spolupracovníků.

Katolický filmový ústav v ČSR musí si zajistiti mocenské postavení, které se bude opírat o miliony katolíků v tomto státě. Bude sice organizací civilní, jejími členy budou však kněží, vychovatelé, politikové a vlivní činitelé veřejného života, takže tento svaz bude míti veliký vliv.

První povinností přípravného výboru a pracovního komitétu tudíž jest získati pro spolupráci všechny složky katolické veřejnosti v ČSR.

2. Soukromá censura filmů.

Pracovní komitét katolického filmového ústavu v ČSR jest povinen sledovati předvádění nových filmů a vyslati k těmto předváděním své zástupce.

Censorové jsou povinni shlédnouti filmy, tříditi a zařaditi do těchto tříd:

A. Film zasluhuje pozornosti pro svůj výchovný směr. Doporučuje se pro osvětová předvádění v katolických kinech.

B. Film je bezvadný a může býti všade hrán.

C. Filmu nelze hráti na katolických osvětových představeních, lze jej však shlédnouti ve veřejných kinech.

D. Film mohou shlédnouti jen zralí lidé.

E. Film je nebezpečný i pro zralé osoby.

F. Film je nemravný a protináboženský.

K tomuto třídění budou připojeny krátké poznámky o tom, lze-li film předváděti před mládeží, a j.

Klasifikace budou otiskovány ve „*Vychovateli*“ a ve „*Vlasti*“, budou dodávány všem katolickým novinám k otištění.

3. Podpora filmů výchovných.

Ústav, všichni jeho pracovníci a členové budou upozorňovati na filmy s výchovnou tendencí, budou zvláště podporovati filmy s tendencí katolickou, a to všemi prostředky.

4. *Boj proti filmům zločinného a nemravného směru.*

Tyto filmy budou veřejně odsuzovány a bude činěn nátlak na úřady, aby podobné filmy nebyly censurou propouštěny.

5. *Spolupráce s filmovým průmyslem a obchodem.*

Ústav bude podporovati snahy našeho filmového průmyslu, pokud nebudou v rozporu s katolickým světovým názorem, bude mu raditi při výrobě filmů jako poradce pro věci náboženské a bude se snažiti odraditi výrobce od natáčení filmů a výjevů nemravných a náboženství urážejících.

6. *Spolupráce s kinomajiteli.*

Ústav bude v tomto smyslu spolupracovati i s kinomajiteli, bude doporučovati jejich představení filmů výchovných a nezávadných a bude se snažiti odraditi je od uzávěrek na filmy špatné.

7. *Činnost přednášková a duchovní promluvy.*

Spolupracovníci ústavu budou přednáškami a duchovními promluvami upozorňovati na dobré i stinné stránky filmu, budou upozorňovati katolickou veřejnost na ohromný vliv, který film vykonává na svědomí i cit, jak působí na mládež. Budou tímto způsobem upozorňovati na klasifikace Ústavu, na jeho práci a budou získávati členy a spolupracovníky ve smyslu bodu 1.

8. *Pořádání filmových představení.*

Ústav a jeho spolupracovníci budou se snažiti získati příležitost předvádění hodnotných filmů ve vlastní režii, budou usilovati o zřízení ústavních kin v hlavním i ve venkovských městech.

9. *Spolupráce se zahraničními svazy.*

Ústav bude spolupracovati s katolickými filmovými svazy zahraničními, s „Mezinárodním ústavem pro výchovnou kinematografii při Svazu národů“, bude vysílati své zástupce na sjezdy těchto organizací.

*

U s t a v e n í Ú s t a v u.

Předseda:

J. E. ndp. arcibiskup a primas dr. *František Kordač* v Praze.

Pracovní výbor:

Pracovní výbor Ústavu sdružuje činné spolupracovníky Ústavu z vrstev duchovních a laických.

Pracovnímu komitétu předsedá místopředseda, zvolený nebo nejdp. primasem jmenovaný.

Širší pracovní výbor:

Ve všech větších městech sdružují se spolupracovníci Ústavu v místní výbor v čele s předsedou voleným nebo církevní vrchností navrženým. Širší pracovní výbor musí býti v stálém spojení s ústředním Ústavem v Praze.

Ředitelství Ústavu.

Práce Ústavu jsou řízeny ředitelem a jeho zástupcem. Ředitelství organisuje vysílání censorů na předvádění, uveřejňuje klasifikace, organisuje přednášky a představení, vyřizuje došlou poštu, zodpovídá dotazy, navazuje spolupráci se všemi složkami filmového podnikání, svolává schůze, je ve spojení se svazy zahraničními, informuje pracovníky o nových událostech, veřejnost o rozhodnutích představenstva a výborů, vybírá příspěvky a spravuje ústavní jmění atd.

Orgán Ústavu.

Úředním orgánem Ústavu je měsíčník „Vychovatel“, poloúředním pak měsíčník „Vlast“. Zprávy Ústavu v těchto listech rediguje ředitel Ústavu.

*

Program a ustavení Katolického filmového ústavu byly přípravným výborem schváleny a předloženy předsedovi Ústavu, J. Exc. ndp. arcibiskupovi dru Františku Kordačovi. *Ndp. předseda schválil program i ustavení a vyzval přípravný výbor, aby nastoupil na svou práci.*

Nuže, tedy s chutí do práce!

F r a n t. K o š á k:

Msgre Václav Kubíček.

Naším čtenářům dobře známý pracovník o katechismu a biblickém dějepise, jehož práce sledujeme ve „Vychovateli“ od prvního vydání jeho „Prvouky“ roku 1917 až do jeho katechismu, který byl zaveden v obou diecésích moravských a jehož třetí vydání vyjde ještě letos, dožil se dne 21. května 1931 šedesátých pátých let svého čínorodého života.

Životní pětadesátka, téměř dva lidské věky, jest událostí dosti choulostivou. Vzpomínky na uplynulá léta, byť byla sebe lepší, ať dovedla léta ta se zdarem překonati všechny obtíže, ať dosáhla velkou většinou vytčených cílů, jsou sice pro majitele vždycky milé, ale přece nedovedou potlačiti stínu, jež každé jubileum s sebou přináší, připomínajíc tajemně, jak se časná budoucnost nepozorovatelně, ale neodvratně krátí. Připomínati to, byť jen mlčky, je tedy úkolem nevďěčným, ale nutno přece vždy postaviti se na vyšší stanovisko. Pro společnost totiž mají tyto příležitostné dni vysoce výchovný význam. Vzpomínáme zajisté jen mužů práce, lidí zasloužilých a pro nás ostatní jest přehled jejich životního díla jen povzbuzením, abychom za jejich vzorem a příkladem využítkovali všechny síly a chvíle, pokud je nám to možno k všeobecnému dobru a prospěchu.

Msgra Václava Kubíčka zastihuje pětadesátka v plné životní síle s přípravami

na nové záslužné práce do budoucna. Pochází ze Žeranovic u Holešova na Moravě, kde se narodil 21. května 1866. Studoval s vyznamenáním na arcibiskupském gymnasiu v Kroměříži, kde též r. 1885 maturoval. Po studiích bohosloveckých byl v Olomouci r. 1889 vysvěcen na kněze a poslán do Loštic, které se staly jeho stálým domovem. Za svého tamního působení vychoval Kubíček mnoho žáků. Roku 1920 jmenoval jej arcibiskup Ant. Stojan docentem katechetiky na Cyrilometodějské fakultě v Olomouci. Kubíček zůstal věren svým Lošticům a dojíždí do Olomouce přednášeti.

Literárně působil Kubíček již na gymnasiu, v kvintě redigoval časopis „Vesnu“, psaný jeho spolužáky. V bohosloví pilně psal do Vychodilovy „Hlídky literární“ posudky a drobné stati se jménem J. Klenek. V semináři byl předsedou literární jednoty bohoslovců a na jeho popud byla roku 1888 konána pout bohoslovců na Svatý Hostýn.

V Lošticích byl s počátku kaplanem a hojně kázal. Na kázání se svědomitě připravoval a proto se velmi líbila. Jsa povzbuzen s mnoha stran, vydal pak Kubíček tato svá kázání tiskem. Podal veřejnosti dvě sbírky „Nedělních kázání“ — každá obsahuje na 80 řečí — roku 1910 „Kázání sváteční“, 60 řečí duchovních na zasvěcené svátky. Roku 1909 vyšly „Obrazy z umučení Páně“, sedmero řečí svatopostních. Všechny tyto sbírky, bohatý pramen pro kazatele, vyšly v Olomouci. Roku 1919 v Brně vydal sedmero řečí svatopostních, věnovaných památce našich padlých hrdinů, s názvem „Na břehu věčnosti“.

Kromě homiletiky zaujala Kubíčka historie, zvláště v památkách jeho působiště. V „Časopise Matice moravské“ uveřejnil r. 1909 práci „K rodo km en u Drahavských z Pěňčína“ a v brněnské „Hlídce“ v letech 1910—1913 otiskl zajímavou a obšírnou studii „Z dějin města Loštic“. I nyní pracuje o historii a sbírá po archivech data k dalším historickým pracím.

I když Kubíčková kázání jsou pro svoji jasnou a jednoduchou řeč velmi oblíbená a práce dějepisné chváleny, přece největší význam přikládáme Kubíčkovým spisům katechetickým. Roku 1917 vyšla „Katolická prvouka pro nižší třídy obecných škol“ a k ní zvláštní knížečka „Doprovod katolické prvouky“. Jako včelička snesl tu Kubíček mnoho krásného materiálu, razil dráhu novému, ryze českému směru proti dosavadní odvislosti od německé literatury. Pro svoji objemnost a množství poznámek se původní „Prvouka“ neujala, a proto ji Kubíček zpracoval v novém, menším vydání, z něhož vypustil všechno méně důležité, a tak dal katechetům pěknou a levnou příručku pro nejnižší stupeň škol obecných, která vyšla již v šesti vydáních.

Týmž způsobem, jako byla pracována původní „Prvouka“ pro nižší třídy, zpracoval a vydal pro třídy vyšší roku 1919 „Svaté učení“. Škoda, že Kubíček ho nedokončil. I když první díl nebyl ihned všude zaveden, právě proto, že nebylo dílů dalších a katecheté byli nuceni vraceti se ke katechismu, přece svým bohatstvím látky poskytl jistě mnoho příkladů a osnov k exhortám i vyučování.

Nové směry, neodvislé od německých spisovatelů, razil Kubíček i ve svých „Biblických dějinách“ roku 1925 vydaných, kterým roku následujícího dostalo se ministerského schválení pro školy národní i střední. Jasná řeč, jednoduché věty jsou hlavními přednostmi díla, které dočkalo se již šestého vydání.

Kubíček neustává a přistupuje k nové práci, překvapuje zdařilým pokusem k přípravě jednotného katechismu. Roku 1928 vydává v Olomouci „V y b r a n é u č í v o s t ř e d n í h o k a t e c h i s m u s p o z n á m k a m i p r o k a t e c h e s i“. Nebyl to nový katechismus, ani návrh nového, nýbrž vlastně katechismus dosavadní ze staré, celkem dobré, poctivé látky, přistřižený na novou modernější fasonu pro školu a s přidavkem praktických pokynů pro katechety, krátce vhodný *podklad pro další práci reformní*.

Roku 1929 vydán z nařízení ordinariátu olomouckého (čís. 12.208 z 10. srpna 1929) Kubíčkův „K a t e c h i s m u s k a t o l i c k é h o n á b o ž e n s t v í“, určený pro školy obecné, měšťanské a střední, jakož i ústavy učitelské. Katechismus jest rozdělen na 110 článků, které obsahují 237 pamětných vět. Druhé vydání se schválením ordinariátu brněnského a ministerstva školství a nár. osvěty vyšlo roku 1930 a letos vyjde vydání třetí.

Nejnovějším dílem Kubíčkovým jest, jak již ve „Vychovateli“ bylo referováno, K a t e c h e t s k é m u s e u m v O l o m o u c i.

Pětašedesátka zastihuje Kubíčka svěžího, chystajícího se k vydání velké vědecké K a t e c h e t i k y, která je v rukopise hotova a vyjde do dvou let, k vydání nové historické práce, k dalším přednáškám na fakultě a k přípravě budoucího nástupce na stoličce katechetiky.

Přejeme pilnému a zasloužilému pracovníku na lůžce katechetské, aby všemohoucí Bůh hojně odměnil všechny jeho práce, zvláště pak práce, které vykonal k prospěchu náboženského vyučování ve školách, k prospěchu katechetů i milé mládeže, aby obdařil jej hojným zdravím, silou a požehnáním a v milosti své prodloužil dny jeho až do nejzazších hranic života.

O b s e r v a t o r :

Mužné jednání biskupů.

Kolínský arcibiskup, kardinál Schulte, vydal proti národně sociálnímu hnutí Hitlerovu pastýřský list, který způsobil ohromný rozruch. Ke kardinálovi se připojili biskupové z Münsteru, Osnabrücku, Trevíru a Limburgu. Kardinálové arcibiskupové z Vratislavě a Mnichova již odsoudili toto hnutí z náboženských zásad. Osm bavorských biskupů, shromážděných na poradě, učinilo přísná opatření odůvodněná tímto rozhodnutím: „Nauka národně socialistická neuznává primátu papežského a dává přednost národnosti před náboženstvím.“

Křesťanství hlásané přívrženci Hitlerovými neuznává Starého zákona odmítajíc vše, co připomíná Israele. Křesťanství toto neuznává mezinárodního rázu církve ani papežství, které je základem pravé církve Kristovy; toto křesťanství uznává jen „zbožnělý, vyvolený národ německý, kromě kterého není spásy“.

Tento pojem národních socialistů německých jest pangermánský, protikřesťanský a protikatolický. Proto plným právem biskupové pozdvihli svůj hlas. První z nich byl biskup z Mohuče; jeho slovo bylo napomenutí, ne odsouzení. Když nedbáno jeho hlasu a začalo se mu vyhrožovati, promluvili ostatní biskupové.

Kardinál kolínský ve svém listě připomíná, že již r. 1920 biskupové varovali věřící před socialismem a komunismem, dnes jsou nuceni varovati před přepjatým nacionalismem.

Episkopát posuzuje hnutí jenom s hlediska náboženského, právě tak jako papež Pius XI. odsoudil francouzský přepjatý nacionalismus. Čím jest pro Francii „Action Française“, tím jest pro Německo hittlerismus. Kardinál připomíná, že jedná podle týchž zásad, podle kterých Pius XI. jednal ve Francii. Ovšem, jako ve Francii různí Maurrasové hlásali, že se tak děje z důvodů politických, tak činili i hitlerovci v Německu. Ale v Německu biskupové, duchovenstvo a věřící, katol. mládež a Katolická akce činí nerozborný blok; proto také slovo biskupů pronesené tak důrazným způsobem má svou váhu. Biskupové mají na prvním místě cíl: spásu duší, všechny ostatní cíle jsou podružné. Nemohou ovšem mlčeti k bludným naukám hlásaným se štítkem nacionalismu.

Francouzský vládní list Temps z důvodů politických přinesl zprávu, že berlínský biskup souhlasí s Hittlerem a odsoudil list biskupů. Ale zpráva byla lživá. Římský dopisovatel katolického francouzského listu La Croix však uveřejnil rozmluvu, kterou měl s berlínským biskupem, meškajícím právě v Římě; také on odsoudil hnutí Hittlerovo a jest v úplném souladu s ostatními hodnostáři církevními. Ano, byl přítomen poradě katolíků francouzských a německých, konané nedávno v Berlíně a promluvil tam apoštolská slova pro mír a přátelství obou národů.

K a r e l U h l :

Svatý Benedikt a jeho řád.

Aedificavit domum suam supra petram. Venerunt flumina,
flaverunt venti et impeerunt in domum illam et non cecidit.
Matth. VII. 24—25.

Vystavěl dům svůj na skále. Přišly řeky, zavály větry a obo-
řily se na ten dům, ale nepadl. Matouš, VII, 24—25.

Ú v o d.

Duchovní řády mnišské byly odedávna, již od svého založení mocnou oporou a ozdobou církve a důležitým činitelem kulturním v dějinách světa. Mezi nimi svou starobylostí a významem zvláštní postavení zaujímá řád sv. Benedikta čili benediktini. Roku 1929 oslavoval tento řád 1400letou památku založení svého prvotního kláštera na Monte Cassino a též své 1400leté trvání. Již tedy přes 14 století působí blahodárně tento řád, nejstarší na západě, jenž záhy rozšířil se po všech zemích katolických a pak po celém světě a svými vynikajícími členy, mezi nimiž bylo také mnoho slavných papežů, veliký počet světců, vynikajících církevních hodnostářů, misionářů a učenců, mocně zasahoval do světových dějin a ve značné míře i do dějin českých, hlavně ovšem kulturních.

Na základě Benediktovy řehole vznikly reformou a větší nebo menší proměnou četné jiné řády, zprvu „benediktinské“, to jest s původní řeholí sv. Benedikta, jejíž

některá pravidla zvláště byla zdůrazněna a zachovávána (na př. cisterciáci a z nich vzniklí trappisté neboli reformovaní cisterciáci, mniši kamaldolští, vallombosští, olivetáni atd.), později též jiné řády a kongregace, takže možno tvrditi, že téměř všechny pozdější duchovní a řeholní společnosti v katolické církvi více nebo méně odvozují svůj původ od řehole sv. Benedikta.

Mají tedy řehole a řád svatého Benedikta z Nursie význam světový.

Zmíněného roku 1929 byly sice na Monte Cassino pořádány velikolepé slavnosti, ale u nás kromě slavnostního jubilejního čísla benediktinského časopisu „PAX“, vydávaného opatstvím emauzským v Praze,¹⁾ přešla tato důležitá událost téměř bez povšimnutí širší veřejnosti.²⁾

A přece bylo tehdy nač vzpomínati!

Od r. 992, kdy první český benediktin sv. Vojtěch, druhý biskup pražský, uvedl benediktiny z Říma do Čech a usadil se 14. ledna 993 v Břevnově u Prahy, již plných 939 let působí tento řád v našich zemích a pomáhal tvořiti naši vzdělanost, jak dokazuje množství benediktinských klášterů, vzniklých na území našeho státu, a mnoho mužů učených i zasloužilých, z nichž četní dosedli též na stolce biskupské nebo jinak zaujímalí významné postavení.

Přes to nemáme v češtině kromě staršího, ale dobrého spisu rajhradského benediktina P. Sarkandra Navrátila „Život sv. Otce Benedikta“ (vyšlo v Brně 1880), a několika statí ve slovnících naučných dosud téměř jiných děl o tomto vynikajícím řádě.

Tyto řádky, které jsou pouze výňatkem z větší rukopisné práce, mají podati krátký přehled o vzniku, rozšíření, organizaci a kulturním významu řádu sv. Benedikta, jehož úkolem bylo šíření křesťanství a vzdělanosti i slavnostní konání bohoslužeb a heslem: „Ut in omnibus glorificetur Deus! Aby ve všem veleben byl Bůh!“

I.

Původ mnišstva. Východní mnichové. Sv. Basilus Veliký.

Kolébku křesťanského mnišstva jsou pouště východu. V odlehlých samotách Egypta, Palestiny, Arabie a Malé Asie po prvé začali vážní a zbožní křesťanští nadšenci prakticky prováděti askesi,³⁾ t. j. zapírání sebe samého, svých žádostí a slabostí

¹⁾ „PAX“. Jubilejní číslo: Monte Cassino — 529—1929. — Časopis pro přátele liturgie a řádu sv. Benedikta. Ročník IV., číslo 3—4, březen—duben 1929.

²⁾ Kromě snad mého článku „Čtrnáctisetleté jubileum řádu sv. Benedikta 529—1929“ v olomouckém „Našinci“, roč. 64, čís. 219 z 23. září 1928, jímž jsem upozornil předběžně na tuto událost, a kromě článku „Organisace a nynější stav řádu sv. Benedikta“ v několika číslech „Našince“ v únoru 1929:

³⁾ A s k é s e, řecky ἀσκησις, askésis = cvičení, zaměstnání, značí odříkaný a přísný způsob života. Je to snaha po duchovní dokonalosti, spojená s mravním a náboženským životem, vyznačená dobrovolným odříkáním se všeho, co sice není mravním řádem zakázáno, nýbrž evangelickými radami doporučen o. Ti, kdož se takovému životu věnují, slují asketé, řecky ἀσκηταί, asketaj, latinsky continentes, česky zdrželivci.

„Excelsior!“ = „Výše“ se povznést duchem nad hmotu, bylo jejich heslem; umrtviti, ano i zničiti tělo a jeho vášně — příznakem, odplata po smrti — motivem.

Poustevník — řecky ἐρημίτης = erémítés, lat. eremita — od toho, že žije v poušti (řec. ἐρημία = erémia, lat. eremum = poušť).

tělesných za účelem dosažení vyšší dokonalosti duchovní, řídíce se slovy Spasitelovými: „Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám a vezmi kříž svůj a následuj mne!“ (Matouš, XVI, 24) a jeho evangelickými radami o zachovávání dobrovolné chudoby (Matouš, XIX, 21), ustavičné čistoty (Mat. XIX, 12) a dokonalé poslušnosti (Mat. XVIII, 3).

Hlavními představiteli prvních poustevníků-mnichů, kteří podle těchto rad počali žít, jsou sv. Antonín Egyptský, Pavel Thébský, Hilarion, Makarius a Pachomius.

Z dob pronásledování křesťanů za císaře Decia (249—251), které, jak se zdá, bylo též důležitým popudem k útěku na poušť, máme první zprávy o egyptském poustevníku. Byl to sv. Pavel Thébský, jenž od r. 250 do r. 340 nebo 341, tedy celých 90 let, žil na poušti. Jeho vrstevníkem byl sv. Antonín Egyptský, též Veliký nebo Poustevník zvaný, který kolem r. 305 ve Fajjumu v Thébské poušti shromáždil kolem sebe nemálo jiných poustevníků a tak založil první klášter. Zemřel 17. ledna 356 ve věku 105 let. Bývá též nazýván patriarchou (arciotcem) cenobitů nebo prvním opatem, ale řehole žádné nenapsal. Příklad ctihodného otce byl řeholí, jeho slovo zákonem kláštera. Nezávisle působil v Egyptě v poušti Nitrijské sv. Ammon (Amun, zemřel mezi lety 350 a 354), dále Hierakas, pak Makarius Egyptský (též Veliký či Starší, zemřel r. 335) a Makarius Alexandrijský (Mladší, zemřel r. 404).

V Palestině zaváděl mnišství sv. Hilarion (zemřel r. 371), jehož žáci zakládali slavné lávry čili kláštery od břehů Rudého moře až po Ninive v Mesopotamii.

Pokrok v organizaci mnišství učinil sv. Pachomius (292—348), který sepsal první řeholí⁴⁾ a pro mnichy zavedl zvláštní roucho, které však od šatu světských osob lišilo se více jakostí, t. j. hrubostí látky, než stříhem. Sv. Pachomius založil klášter na nilském ostrově Tabenně a zorganizoval 9 jiných klášterů. Zde tedy je vlastní počátek společného klášterního života podle určité řehole. Vedle toho žili ovšem dále odděleně od mnichů poustevníci — anachoréti.⁵⁾

M n i c h — z řec. μοναχός = monachos, lat. monachus — o samotě žijící, samotář; odtud: μονασι = monastikos = mnišský, klášterní a μοναστήριον, monastérion, lat. monasterium = klášter, slovansky samostan nebo monastýr.

Coenobita — z řec. κοινοβιότης kojnobiótēs = společně žijící; odtud κοινοβίον — kojnobion, lat. coenobium = společný život, pak klášter. Rusky: киновия — kinovija, samota, poustevna.

Naše české slovo „klášter“ pochází z lat. claustrum, což značí dům uzavřený, ne každému přístupný.

Význam slova „mnich — monachus“ pěkně vyjadřuje akrostich z kodexu č. 41, cisterciáckého kláštera ve Světlé (Zwettl) v Dolních Rakousích.

Miles fortis contra diaboli impugnationem.
Obediens verus sine simulatione.
Nullum proprium retinens in absconsione.
Amans Deum pura dilectione.
Custodiens seipsum ab omni pollutione.
Verus in sermonibus et in locutione.
Simplex ut columba in omni sua actione.

Statečný voják proti útoku ďáblu.
 V pravdě poslušný bez přetvářky.
 Nechovající ve skrytu nic vlastního.
 Milující Boha čistou láskou.
 Chránící se všeho poskvrnění.
 Pravdivý v řečech a rozmluvách.
 Prostý jak holubice ve všem svém jednání.

⁴⁾ Řehole, z lat. regula = pravítko, pravidlo, zde návod čili předpisy k mnišskému životu.

⁵⁾ Řecky: ἀναχωρητής = anachorétés = **tan**, jenž odešel z lidské společnosti, poustevník.

Hlavním však a největším organisátorem východních mnichů byl sv. Basilius Veliký,⁶⁾ biskup v Caesarei Kappadocké v Malé Asii (žil 330—379).

Spolu s bratrem svým Řehořem Nyssenským a přítelem Řehořem Nazianským činí sv. Basilius tak zvaný zářící trojlístek církve kappadocké, jejíž největšími ozdobami tito tři světci byli. Na svých cestách po Palestině, Syrii a Egyptě poznal svatý Basilius důkladně poustevníky i mnichy, přednosti a vady jejich života, sám stal se mnichem a sepsal novou řeholi, vlastně řehole dvě: malou (*Regulae brevius tractatae* čili *breviores* o 313 odstavcích), čili řeholi v našem smyslu, a velkou (*Regulae fusius disputatae* s 55 odstavci), obsahující více všeobecné zásady řeholního života, obě ve formě otázek a odpovědí. Sv. Benedikt, který této řehole použil, velice si vážil jí i jejího spisovatele.⁷⁾

Řehole sv. Basilia, nad dosavadní pravidla mnišského života vynikající, záhy se rozšířila po celém východě, ba pronikla i na západ, kdež však nemohla později čeliti konkurenci řehole benediktinské. Do latiny zkráceně ji přeložil Ruphinus Tyrannius (zemřel r. 410), a později/francký reformátor řeholní sv. Benedikt Aniánský (zemřel r. 721), pro svůj *Codex regularum* (= sbírku řeholí).

Mnichy rozdělil sv. Basilius na čekatele či novice (*ἀρχαριοί* = *archarioj* = počínající), na obyčejné mnichy (*μοναχοί* = *monachoj*), na mnichy s malou řízou (*μικρόσχημοι* = *mikroschémoj*) a na mnichy dokonalejší s velkou řízou (*μεγάλοςχημοι* = *megaloschémoj*).

Kdežto sv. Pachomius zakázal mnichům přijetí kněžství, nařídil sv. Basilius, aby každý klášter jeho řádu měl několik kněží. Ti pak sluli (*ιερομόναχοι* = *hieromonachoj* (doslovně: svatí mniši);, byli-li mnichové pouze jáhny, pak se jmenovali (*ιεροδιάκονοι* = *hierodiakonoj* (svatí jáhnové).

Představení klášterů nazývali se (*ἡγούμενοι* = *hégúmenoj* (= vedoucí, slovansky igúmeni), představení velikých klášterů (lávra) nebo kongregací klášterů: archimandrité (*ἀρχιμανδρίτης*, doslovně: pastýř duchovního stáda; hodnost tato odpovídá arcipatu nebo generálnímu opatu nebo presesovi kongregací u mnišských řádů v latinské církvi, hlavně u benediktinů.⁸⁾

Řád sv. Basilia Velikého brzo se rozšířil po celém východě, kdež zaujal a posud zaujímá převládající postavení, zvláště v Rusku, Střední Asii, Sibiři, ve kterýchžto zemích jsouce pronásledováni zanikají, v Srbsku, Bulharsku, Rumunsku, Řecku, v Malé Asii, Palestině atd. Také slovanští věrozvěstové sv. Cyril a Metoděj byli basi-

⁶⁾ Jeho jméno pochází z řeckého βασιλεύς = *basileus* — král; rusky: *василій* — Vasilij. Jeho řád nazývá se basiliáni, latinsky: *Ordo sancti Basilii Magni* = řád sv. Basilia Velikého, zkratka: O. S. B. M., rusky: *vasilijáni* nebo *Čin svjatago Vasilija Velikago*.

⁷⁾ Sv. Benedikt, patriarcha mnichů západních, považoval se sám jaksi za žáka tohoto velikého světce východního. V hlavě 73. své řehole, jednající o tom, že není všechno, co náleží k dokonalé spravedlnosti, v jeho řeholi obsaženo, dovozuje: „A podobně Rozpravy Otců, Ustanovení a životy jejich, jakož i řehole svatého Otce našeho Basilia, co jsou jiného, než příklady a návody ke ctnostem bohabojně žijících a poslušných mnichů?“ Svatý Benedikt zřejmě se tu hlásí k svému velikému východnímu vzoru, jehož pravidla zdokonalil a přizpůsobil odlišným poměrům obvyklým na západě, hlavně v Itálii.

⁸⁾ Archimandrity nazývají se též opati některých západních klášterů, zejména na Sicilii, protože tyto kláštery byly dříve řecké, basiliánské, a po jejich přeměně na latinské jejich představení (opati) podrželi tento název.

liány a sv. Vojtěch pobyl nějakou dobu u basiliánů v Itálii. Basiliáni dostali se záhy také do Itálie, kdež však zbyl nyní pouze jediný klášter této řehole, slavné opatství Grotta Ferrata (latinsky: Crypta ferrata, založený r. 1002 od sv. Nila) nedaleko Frascati jihovýchodně Říma, dále na Sicílii, kdež zanikli, pak do Francie (zbyl 1 klášter), Kanady (2 kláštery) a Brazílie (1 klášter).

V Československé republice činí sjednocení basiliáni zvláštní provincii, zvanou karpato-rusínskou, jež nyní zaujímá 9 klášterů, z nichž 5 leží v eparchii (diecési) mukačevské, 2 v prešovské a 2 hajdudorogské (v Rumunsku).

1. Monastýr na Černěcké (= mnišské) Hoře v Mukačevě, založený r. 1360 od knížete Theodora Korjatoviče, původně jako pravoslavný a zároveň sídlo mukačevského biskupa. Roku 1640 přešel klášter ten k unii s Římem, biskupské sídlo bylo pak r. 1773 přeneseno do Užhorodu, kdež je dosud. Tamní biskup však posud má titul „biskupa mukačevského v Užhorodě“;

2. monastýr v Užhorodě s internátem a tiskárnou, teprve mladý; budovy dokončeny r. 1908;

3. monastýr v Malém Berezně na Verchovině, ze 17. století;

4. monastýr v Imstičevu, severozápadně od Hustu, z poloviny 17. století;

5. monastýr v Boroňavě, východně od Hustu, asi z r. 1716;

6. monastýr v Bukovci čili na Bukové Horce blíže Košic, zal. asi r. 1712, není osídlen;

7. monastýr v Krásném Brodě u Medzilaborců, pocházející ze 14. století, je v rozvalinách.

Dva posledně jmenované monastýry jsou na Slovensku, ostatních pět jest na Podkarpatské Rusi.

Kromě toho jest na Podkarpatské Rusi ještě monastýr nesjednocených, pravoslavných basiliánů v Ize, na severovýchod od Hustu. Z ruských monastýrů byly nejslavnější: Trojicko-Sergijevská lávra severovýchodně Moskvy, Pečerská čili jeskynní v Kijevě, sv. Alexandra Něvského v Petrohradě, Počajevská na Ukrajině (nyní v Polsku), Nový Athos na Kavkaze, Solověcký monastýr na Solověckých ostrovech v Bílém moři (nyní strašné vězení sovětské), slavné byly monastýry v Moskvě: Donský, Strastný, Simonov (v jediném dni zničený), Novoděvičij a jiné.

V Řecku existuje dokonce na poloostrově Athonském v Makedonii celá mnišská samosprávná republika s 20 velikými monastýry pravoslavnými, několika menšími a s množstvím poustevn.

Sv. Makrina, sestra sv. Basilia, stala se zakladatelkou ženské větve tohoto řádu, basiliánek.

Basiliáni jsou řádem více rozjímavým. Teprve v poslední době po příkladu západních řádů věnují se více též veřejnému životu nábožensko-církevnímu, misijnářství, charitě, vzdělání mládeže atd. Pro lidstvo vykonali velice mnoho. Šat nosí černý; proto na východě jsou také zvaní „černým duchovenstvem“ na rozdíl od „bílého“, světského.

Bohoslužby konají podle východního obřadu a v jazyku buď řeckém (řečtí a italští) anebo ve staroslovanském či církevněslovanském ve slovanských zemích, rumunsky v Rumunsku atd.

(Pokračování.)

O b s e r v a t o r :

Ze Svaté země.

N o v é s y n e d r i u m ?

Vysoký britský komisař dal vykonati v lednu volby do Národního shromáždění v Palestině. Toto shromáždění představuje jako jediný zákonitý organismus všechy židy v Palestině bez rozdílu kast a obřadů. Z volebních uren vyšel celkem 71 poslanec; tito poslanci patří 19 stranám. Tedy pestrost značná, ke které přispěly i mnohé volící ženy. Počet jest zcela úmyslně určen na 71, aby znázorňoval staré synedrium. Jest ovšem zmodernisováno i co do obleku i co do činnosti...

Shromáždění bylo zahájeno v polovině února 1931; rvačka o lístky na tribuny byla veliká, ale Angličan nebyl přítomen ani jeden, a rovněž nikdo z cizích konsulů. Práce trvaly 6 hodin až do noci. Po projevu zahajovacím rabín v obřadném rouše vzpomněl všech zesnulých zasloužilých o sionismus. Pak začal boj o presidenta, o pořadatele. Občanské strany proti socialistům jako všude; převahu mají laburisté, kteří mají více než polovinu mandátů. Bude to pěkné „synedrium“.

R o z k o l .

Jinověrcům, kteří kde mohou, připomínají církvi katolické schisma dvou neb tří papežů, naskytá se bolestná podívaná na východě — totiž zarputilý, krutý boj o obsazení řecko-rozkolného patriarchátu v Antiochii. Tento patriarchát zaujímá celou Syrii a Libanon. Po smrti posledního patriarchy Řehoře IV. před 3 léty nastal ve svatém synodu boj na život a na smrt mezi klerem a živlem laickým. Sedm biskupů, v čele s mons. Arseniem Haddadem, který jest arcibiskupem v Lattakié a vikářem patriarchátu sede vacante, hájilo — podle našeho církevního práva — práva biskupů na volbu nového patriarchy s vyloučením laického živlu v synodu. Laikové však neletěli; vši mocí hájili a zastávali své právo, jsouce podporováni třemi biskupskými hodnostáři. Docházelo k hádkám, nadávkám, potýčkám, k velikému pohoršení rozkočných věřících. Nic nezmohli ani patriarcha pravoslavný v Cařihradě, v Jerusalemě a Alexandrii Egyptské.

Události vzaly dramatický obrat. Sedm biskupů, tvořících většinu, sešlo se v klášteře sv. Jiří k volbě, nepozvavše zástupce věřících; zvolili nového patriarchu v osobě Mons. Arsenia Haddada. Den na to laikové sešli se v Damašku a za účasti 3 biskupů zvolili za patriarchu Mons. Tahana, arcibiskupa v Tripoli Syrské, který se nazval Alexandrem III.

Tak zuří krutý boj mezi dvěma patriarchy a jejich příznivci, boj, kterého se začínají báti veřejné úřady. Boj lýtý — neboť se nešetří exkomunikací, suspensí a jinými zbraněmi.

M á l o t u r i s t ů .

Tisk palestinský naříká, že vláda britská se pranic nestará o povznesení výprav do Palestiny. Stav je opravdu vážný. Přístavy v Jafě a Kaifě jsou mrtvy, hotely prázdný, obchody s devocionalii a orientálním zbožím bez kupců. Přísní židé a

mohamedáni však příliš nelituji rozpustilých společností, které se často chovaly na posvátných místech jako praví pohané.

Vysvětlení MacDonaldovo.

Anglický premiér zaslal do Jerusalema list, v němž vysvětluje posláni Anglie v Palestině. List roztrpčil kde koho. Arabové odmítají jej s rozhořčením od prvního až do posledního, arabský list docela navrhuje, aby všichni Arabové zaměstnaní ve vládních úřadech podali demisi...

Židé jsou opatrnější. Úředně ohlásili, že jsou spokojeni s pokyny danými listem MacDonaldovým; činí tak proto, aby se vyhnuli horšímu a většímu zlu. Ale neúředně brojí a zuří proti tomuto listu, který je stálým omíláním a oportunistickým výkladem Bílé knihy. Židovský list „Doar Hayom“ navrhuje, aby vysoký komisař pro Palestinu byl jmenován Společností národů a byl postupně zvolen z různých národů.

Anglie nechá židy psáti a dělá si, co chce.

Židé v Nazaretě.

Až do nedávna nesměli se židé usazovati, ba ani vkročiti do Nazareta. Hospodářská krise a nezaměstnanost — potřeba peněz a obchodu — uspíšily toto rozhodnutí proti staletému zvyku předků. A protože židé mají peníze, padlo z ohledů finančních i veto proti židům.

Bojkot.

Mohamedáni v Palestině znova ohlašují bojkot proti židům a odůvodňují své rozhodnutí tím, že Arabové nejsou přijímáni k práci od židů. Bude-li bojkot uskutečněn, jistě tím utrpí mnoho židé; bojkot je však dvojsečnou zbraní, bude škoditi zajisté i Arabům.

František Depaulis:

Zevnějšek M. Jana Husa a jeho učenost.

I.

Čeští pokrokaři radují se z toho a jsou nadšeni, že zákon žádá, aby byly zavedeny do škol výsledky vědeckého badání. Dnes pokrokaři ohánějí se vědou, ale často jenom slovy, o výsledky badání se však nestarají.

„Věda budiž Tvojm heslem,
Věda budiž Tvojí ctí,
Vědou nechť se mysl šlechtí,
Vědou nechť se život skví!“

napsal učitel do památníku žákovi třetí třídy obecné školy! S tou vědou nejde to však tak rychle ani do škol vysokých, ani nižších, ani do veřejnosti. Nemálo viny

na tom mají školní učebnice, že nejsou záhy upravovány podle výsledků novějšího vědeckého badání a pak ovšem také školní vyučování nejde podle toho, jak zákon žádá.

Nejlepší příklad zavedení výsledků vědeckého badání podává horování pro M. Jana Husa, kterého čeští pokrokaři vědecky neznají! Nevědí ani, kde se narodil, neznají jeho pravé podoby a podstata jeho učení jest jim úplně cizí. Dnes ještě se vykládá, že „Hus byl vysoké, štíhlé postavy, s přibledlým obličejem, jiskrnýma očima, byl velmi učený a dosáhl vysokých akademických hodností“.

Nové vědecké badání dokázalo, že se Hus nenarodil v Husinci u Prachatic, ale že rodiště jeho bylo nedaleko Prahy, že byl z Husi, tvrze u Klecan, k níž patřila ves Husinec (o tom viz referát ve „Vychovateli“ roku 1924 v čís. 5 a 11).

Ten, koho dnes vyobrazují jako Husa se štíhlou postavou, upraveným plnovousem, bujným vlasem, není historický Hus. Hus byl prostřední, zavalitě postavy, a jak sám píše, pro tloušťku těžko chodil. Byl knězem a proto nosil tonsuru, pleš, byl oholen a neměl vousu pěkně do špičky přistřiženého. Vypadal jako řádný kněz ve století XV. Byť odchýlil se v učení od pravé církve, nechtěl se lišiti od jiných kněží církevních.

Tonsuru — *pleš* měli kněží od VI. století a ve XIV. věku nosili pleše velmi veliké, takže všecko téměř bylo holé. Byli ovšem také mnozí, kteří sobě nechávali pleše zarůst, aby vypadali po světsku, ale arcibiskupové pleše nařizovali a trestali ty, kteří jich nenosili. Tak na př. arcibiskup Olbram ze Škvorce (1396—1402) nařizuje, že kněz, který nemá povinné tonsury, nemá býti připuštěn k oltáři. (Dr. J. Emler, Regesta II, 299.) Roku 1407 synoda pražská za arcibiskupa Zbyňka Zajíce z Hasenburku (1403—1411) nařizuje kněžím, aby nosili pleš. Kazatelem na synodě té od arcibiskupa ustanoveným byl M. Jan Hus, ten pleš měl, a nosil ji až do svého odsouzení, kdy „zrušena byla jeho kněžská tonsura“. (Dr. Jan Sedlák, M. Jan Hus, str. 351.)

Bradou — *vous* nositi zapověděl kněžím r. 1074 papež Řehoř VII. a vyslovil při tom přesvědčení, že duchovní západní církve od počátku křesťanstva holívali bradu. Od jeho doby měl býti kněz bez brady. Toto pravidlo mělo platnost i v XV. století. Na konci tohoto věku ještě tak bylo, jak svědčí miniatury a obrazy. Papež Sixtus IV., roku 1400 zobrazený, byl bez brady a teprve humanističtí papežové XVI. věku strojili se v bradu.

Co souditi o Husově bradě, se kterou se nyní vyobrazuje?

V pramenech historických není o Husově bradě nejmenší zmínky. Dr. Zikmund Winter v „Dějínách kroje v zemích českých od počátku století XV.“ píše: „V Husovu bradu nevěříme. Myslíme, že jí neměl, nejvýše měl tu, která mu narostla v žaláři, ale s tou na popravu nešel, sic by prameny o tom hovořily, jako o bradě M. Jeronýma.“

O tom, že v pramenech o Husově bradě nic není, píše dr. Winter obšírně ve jmenovaném spisu na str. 194—198, odkud uvádíme: „*Za celé XV. století, za celé století, v němž Hus žil a umřel, nebyl betlemský kazatel od nikoho nikde vyobrazen s bradou. Jeroným, jeho soudruh v učení, byl vyobrazován s bradou a byla mu na sněmě výtčána.*“

Stran historických podobizen Husových nejprřednější jsou rukopisy, jednající

o koncilu kostnickém. Je tu veledůležitá kronika, kterou psal Oldřich z Richenthalu, druhdy písař kostnický. Psal ji brzy po smrti Husově a dal k ní malovati obrázky, nemaloval-li jich sám. Lze právem za to míti, že obrázky byly v hlavních rysech věrně podle skutečnosti, poněvadž je pořizoval očitý svědek. Originál Richenthalův se nezachoval. Zachovaly se kopie, a to celkem souhlasné kopie, tedy důkaz, že se přidržovaly originálu, pokud možno, věrně. Z těch kopií je nejstarší rukopis aulendorfský, pak kostnický, pražský v univ. knihovně, vídeňský, petrohradský a wolfenbüttelský. V nejstarším rukopise jest Hus na čtyřech obrazech bez brady. Na předním obrázku má pleš velikou. Rovněž takový obraz jest v petrohradském rukopise, podobný i ve vídeňském. Na druhém obrázku rukopisu aulendorfského jest bezbradý Hus v černé sukni kněžské. Na třetím obraze bezvousého Husa drží jeden biřic pod paží, týž obrázek je ve třech rukopisech, i v pražském. Na čtvrtém obraze aulendorfském Hus hoří, tvář je sotva viděti. Na podobném obraze rukopisu petrohradského hlavu Husovu lépe zříti, a tu patrně, že Hus nemá vousů.

Kronika Oldřicha Richenthala vyšla tiskem s dřevoryty r. 1483 a i tu na obrazech Hus jest bezbradý. Pravíme tedy úhrnem: Několik malířů malovalo sice Husa podle stejné předlohy, ale malující leccos přidávali, leccos ujímali, ale brady Husovi nikde nepřimalovali. Ze vzácných rukopisů s husitskými památkami jest dále göttingenský a jenský. Rukopis jenský měli jsme před lety v Praze, ohledával jej výborný znalec, architekt Baum, a muž ten, jenž měl tolik tisků a rukopisů obrázkových v ruce, jako nikdo, prohlásil, že nikde a nikde v XV. věku na Husovi neviděl vousů.

Z tisků lze pohodlně ohledati pěkný exemplář sněmu kostnického od Lory z r. 1483, jest vyložen v městském museu, a Hus tu bez brady, holý. Podobně holý Hus jest v Českém zemském museu, vyňatý z kodexu chovaného v Brühlu u Kostnice. Tištěné obrázky bezvousého Husa v XVI. století jsou asi naposled v knize *Processus consistorialis* z r. 1525 v univ. knihovně pražské. Tu je Hus třikrát zobrazen, všady bez brady.

V rukopisných malbách poslední bezbradý Hus je v kancionálu litoměřickém, jest oděn sutanou bledě fialovou, po vrchu doktorskou sukni tmavočervenou. Vlasy má dlouhé, vous nižádný, tonsuru kryje mistrovská karkule.

V XVI. století najednou vyskytuje se Hus s vousem čím dále delším a zbytečně bylo by dokazovati, že tak se stalo od výtvarníků německých, protestantských, od nichž brzo nový typ Husův dostal se do Čech — a tu byl ochotně přijímán i dále rozmnožován a přeměňován.

Hus má na obrazech Richenthalových na sukni límec vysoký, stojatý, bílou tkaničkou lemovaný, nynější samostatný kolár černobílý pochází teprve z konce XVI. věku. Druhdy, jak viděti na obraze Husově, kryl krk knězův límec sutany. Také na konci rukávů je zříti u Husa bílé lemování a tolikéž obruba jeho černé kleriky jest bílá.

Takový byl podle historických pramenů zevnějšek Mistra Jana Husa. Kniha Wintrova vyšla roku 1893, ale výsledek vědeckého badání se nedostal dosud do školních učebnic!

V památném onom kancionále litoměřickém, jejž uvádí dr. Winter, jest Hus vypodobněn celkem třikráte jako silný, bezvousý muž, plných tváří, pevně modelo-

vaného nosu a energické bezvousé brady. Kancionál pochází asi z r. 1515, ostatní případy Wintrem uvedené jsou starší. Doby ty jsou však pro naše pokrokaře příliš vzdáleny, temné, než aby tamními doklady mohli se řídit, ba pro ně je neznáma i doba vydání spisu Wintrova a proto lpí na tom, co jim německými protestanty bylo nastrčeno, i když němečtí spisovatelé — dr. Wilhelm Faber a dr. Julius Knoth a j. — tomu se posmívají.

Není snad pro ně jiného vědeckého svědectví o podobě Husově z doby jim bližší, novější?

Známo je, že u nás v Čechách v XVI. věku a již dříve bývaly zvláště patricijské domy ozdobovány malbami, sgrafity, mnohé se zachovaly a některé teprve postupem času byly objeveny pod omítkou. Jmenujeme jen známé malby v Českém Krumlově, v Prachaticích, v Táboře. V Prachaticích na př. známa jsou sgrafita ze XVI. století na radnici a na pivovaře. V Českém Krumlově za války objeveny byly pod omítkou obrazy z biblických dějin a podobně i na některých domech měšťanských jsou obrazy s náměty náboženskými i světskými. V Táboře jsou světoznámá sgrafita zvláště v ulici Pražské a na Velkém náměstí. Tam roku 1924 nalezena byla na omítce domu pravá podoba M. Jana Husa, která jest pouze potvrzením podoby v kancionálu litoměřickém!

Pojednáváje o tomto nálezu, tábořský archivář dr. Frant. Kroupa v krajiněském listě „Tábor“, čís. 52, připojuje ke konci:

„Nelze upříti, že Husovy obrazy a pomníky v 2. pol. XIX. století a částečně i v době novější nekryjí se s nejstarší jeho podobou. Jsou to individuální umělecké názory jednotlivých výtvarníků, většinou pak obměny známého Husa Brožíkova. Z toho však *nesmí se usuzovati, že s těmito názory uměleckými shoduje se český názor vědecký*. Můžeme přece dnes s jistotou říci, že *pravé české podání zobrazuje Husa bezvousého* — vedle kancionálu litoměřického je to dále kancionál kutnohorský, Pasionál, český překlad díla Sylviova, oltární obraz chrudimský, nejstarší tisky spisů Husových a soška tábořská — a naopak podobu s vousem vytvořili Němci (nejstarší doklad z r. 1537). Německý protestantismus zanesl ji pak do Čech, kde všeobecně se rozšířila a zatlačila původní starou podobu.“

A dnes ukažte takovému zbrklému pokrokaři na výsledky vědeckého badání o podobě Husově a on se začne ohánět *uměním*! Mluvte s ním, když je mu německý výmysl milejší než pravda. A pak prý se řídí heslem: Miluj pravdu, drž pravdu, mluv pravdu!

II.

Co se týče původnosti učení Husova a spisů Husových, připojujeme z nejnovějšího vědeckého badání několik poznámek, abychom ukázali na Husovu učenost a jeho akademické hodnosti. Že Hus ve spisech svých byl závislým na Wiklefovi, zjištěno bylo před půl stoletím J. Loserthem, a že Hus do svých spisů přejímal celé stati z Wiklefa, dokázal dr. Jan Sedlák ve svém spise vyšlém r. 1915 nákladem Dědictví sv. Prokopa.

Roku 1922 vydal ředitel archivu Jednoty bratrské v Ochranově spis: „Dr. J. Th. Müller, Geschichte der Böhmischen Brüder.“ Tam píše: „Nejslavnější představitel českého viklefství Jan Hus, po němž toto reformační hnutí dostalo zvláštní své

jméno, *byl ve svých myšlenkách úplně závislý na Wiklefovi*. Tato závislost vztahuje se nejen na obsah, nýbrž také na formu, ježto *Hus myšlenek Wiklefových nezpracoval* samostatně, nemluvě o tom, že jich dále nevypěstoval aneb podle své individuality nepřizpůsobil, nýbrž *většinou doslovně opsal*. Jeho spisy pozůstávají v podstatě z výtahů nebo konglomerátů Wiklefových projevů a dokonce *i v takovém díle, jako je česká Postila*, ve které především slyšeti muže samotného by se očekávalo, *jsou velké kusy, které jsou doslovně vzaty z Wiklefových Sermones*.“ Müller ve svém spise přiznává Husovi „vynikající nadání lidového agitátora i řečníka, které hojně osvědčil jako kazatel betlemského chrámu. Dovedl různé příhody agitátorsky využítovati, při čemž se neštítal ani řečí demagogicky pobuřujících. Hodil se proto jako nikdo jiný za praktického průkopníka wiklefství. Tak líčí učnost Husovu význačný člen ochranovské Jednoty bratrské, o níž by se zdálo, že bude Husovi nakloněna.

Avšak nejen celé knihy, traktáty, kázání Hus doslova přepisoval z Wiklefa, *ale ani ve svých listech není původní!* V prvním čísle r. 1931 „Českého časopisu historického“ seznamuje nás prof. dr. Flajšhaň s zajímavou prací dvou Angličanů, H. B. Workmana a R. M. Pope, kteří zjistili naprosto nezvratně, že Hus *i ve svých listech věrně se přidržuje Wiklefa* a přejímá z něho nejen myšlenky, nýbrž také citáty s chybami Wiklefovými, jak sarkasticky dodávají tito Angličané. Hus je ve všem otrocky závislý na Wiklefovi, rozumy své bral z Wiklefa. Jeho spisy nemají valné ceny.

Hus nevynikal hlubokými vědomostmi, zvláště ne v bohosloví, kde byl jen baka-lářem. Do nedávna bylo nejpevnějším přesvědčením, že Hus byl rektorem pražské university v letech 1402—3 a pak 1409—1410. Ale profesor bratislavské university Fr. Ryšánek v „Listech filologických“ otiskl studii „Husovy rektoráty universitní“, kde dokazuje, že *Hus nebyl rektorem* ani v jednom z těch období! Mylnou domněnku vzbudila přesunutá čárka v titulu Husově, který zněl: „Mistr pražské university, rektor (správce) a kazatel kaple betlemské“. Čárka nesprávně vložená přiřadila slo-vo rektor k slovům „pražské university“. Po vydání dekretu kutnohorského byl zvolen roku 1409 za rektora na první pololetí Zdeněk z Labouně a na druhé Jan Ondře-jův, řečený Šindel, takže pro Husův rektorát v letech 1409—1410 není místa.

Vědecké badání přináší netušené opravy učení těch, kteří mnoho věřili, jen když to bylo pokrokové, a kteří v postoji osvícenců jiným neustále doporučují vě-decké zkoumání, sami však ho nedbají. Takový pokrokář stal se komickou figurou od té doby, co má v ústech neustále plno na jedné straně „vědy“ a na druhé „stře-dověku“, ačkoliv o skutečné vědě a jejím duchu a skutečném středověku a jeho významu nemá ani tušení, pokluskává padesát let za novými výsledky vědeckého badání.

O b s e r v a t o r :

Nová kolej Propagandy.

Významný den. V den prvního mučedníka sv. Fidelise ze Sigmaringy 24. dubna 1931, který vyšel z Propagandy a zavražděn byl z nenávisti k víře, konala se v nové ohromné budově „Propagandy“ na Janikulu významná slavnost posvěcení nové budovy. Když v 11 hodin přijel státní sekretář kardinál Pacelli, čekalo již vevnitř 17 kardinálů, veliký zástup biskupů, hodnostářů světských a duchovních a nemalý počet diplomatů. Za málo minut přijel ke všeobecnému překvapení papež Pius XI., aby novou budovu posvětil. Jeho účast byla do posledního okamžiku udržována v tajnosti. V kostele přivítal jej prefekt Propagandy, kardinál Van Rossum a rektor mons. Dini. V odpovědi projevil sv. Otec svou radost nad velikolepou budovou a poděkoval všem, kteří přispěli k jejímu uskutečnění. Potom sám vykonal posvěcení budovy, kráčeje z místnosti do místnosti, sledován jsa hosty. V chrámu zapěno *Te Deum* a sám papež udělil požehnání s nejsv. svátostí. Ve velké dvoraně si dal Pius XI. představití bohoslovce, profesory a hodnostáře. Následovala malá akademie a prohlídka budovy. Papež vešel do pokoje čínského bohoslovce, prošel celou kolejí až na terasu na střeše, odkud se skýtá překrásný pohled na Řím. Vystoupiv pak na katedru ve velké posluchárně, promluvil otcovská slova, vybízej ke studiu a zbožnosti. Vzpomněl sv. Karla Boromejského, který, když stavěl nádherný milánský seminář, prohlásil staviteli chtějícímu šetřiti: „Chci velký a krásný seminář, aby i budova mluvila k jinochům povolaným ke kněžství o velikosti a vznešenosti jejich povolání.“ Po dvouhodinovém pobytu v nové budově vrátil se papež do Vatikánu, jsa pozdravován nadšeně obyvatelstvem. Toť po druhé, kdy papež od lateránského smíru opustil Vatikán.

Nová budova. Jest dílem stavitele Klementa Businiho a rytíře Marianiho. Dovedli spojit požadavky s velikolepostí budovy, která má v průčelí podobu pootevřeného vějíře. Ve středu budovy je nový kostel v románském zmodernizovaném slohu, obklopený dvory se sloupovým. V přízemí jsou hovorňy, sály, refektář, místnosti pro sluhy. V prvním až třetím poschodí budovy jsou byty představených a pokoje pro bohoslovce, celkem 150. Sloh je ze století XVI., románský, zmodernizovaný; materiálem je většinou žlutavý mramor. Všude světlo, vzduch, radost, život...

Dějiny tří století. Urban VIII. z rodu Barberini založil v srpnu 1627 „Collegium Urbanum de Propaganda Fide“ bullou „Immortalis“. Jest to nejvelikolepější dílo katolické církve pro šíření víry. Základem tohoto díla jest dar španělského mons. Vivesa, který zakoupil na Piazza di Spagna za 15.000 dukátů palác a daroval jej Propagandě. Všichni papežové podporovali toto důležité dílo. Nejvíce ovšem Pius XI., který vida, že starý palác je nedostatečný, koupil a obdržel také darem některé vily na Janikulu. Dne 12. května 1928 posvětil ve Vatikáně základní kámen a za tři léta velikolepou budovu, hodnou svého účelu. Velmi mnoho přispěl k tomuto účelu americký kardinál Mundelein, chovanec Propagandy.

Důležitost tohoto díla. Kdosi nazval Urbanovu kolej „seminářem pěti dílů světa“. A opravdu plným právem. Stará budova Propagandy hostila ve svých stěnách více než 7000 bohoslovců, z nichž 5000 „domorodých“ ze šedesáti různých zemí.

Z bohoslovců Propagandy vyšla celá legie apoštolských prefektů, tři sta biskupů, mnoho arcibiskupů a patriarchů, konečně tři kardinálové, z nichž Mundelein knížecí štědrostí umožnil stavbu nové velikolepé budovy.

Liga národů. Proslavený konvertita Chesterton zavítal v Římě do koleje Propagandy. Svůj dojem zaznamenal v nejnovější své knize: „The resurrection of Rome“ — „Vzkříšení Říma“. Tam píše: „Nejdojemnější událostí, která by vyžadovala celé knihy, je zkušenost, které jsem nabyl při docházce do koleje Propagandy se svou přátelskou družinou bohoslovců každého národa a pleti, která jest pod nebem; toť pravá „Liga národů“, ve které není sporů.“

Nyní má kolej 140 bohoslovců ze 35 národů: 26 z Číny (brzy jich bude 60), 8 z Japonska (později bude jich 20), 15 z Indie, 20 z Indočíny, 5 z Jižní Afriky atd. V koleji přednáší 25 profesorů z Italie, Francie, Belgie, Německa, Španělska, Holandska, Irska, z Libanonu, Armenie a Číny. Všechny tyto tak různé národy spojuje táž páska: láska ke Kristu a k nesmrtelným duším.

Misijní město. Janikul stal se misijním městem katolické církve. Je tam generální kurie řádu tovaryšstva Ježíšova, tak zasloužilého o misie. Nad ní jest exerciční dům pro členy řádu. Dále jest místo určené pro semináře Severní Ameriky. Staví se rusínská kolej a položen byl základ k nové koleji rumunské. Uprostřed všech těchto budov v zahradní zeleni se vypíná nová kolej Propagandy, na jejímž průčelí jest napsáno: „Euntes docete omnes gentes!“ — „Jdouce učte všechny národy!“

D r. J o s e f B e r a n, Praha:

Gabriel Schneider, zakladatel kongregace školských sester de Notre Dame (Horažďovice) a jeho zásluhy o české školství národní.

(Příspěvek k dějinám katolického školství českého.)

(Část další.)

V dopise ze dne 30. I. psal Schneider generálnímu vikáři znovu o té věci: „Usiluji o větší uplatnění češtiny v klášteře; děje se tak podle toho, co je spravedlivé a vhodné. Sestra V. (byla to zástupkyně gener. představené), již jsem sdělil novinářské články proti nám psané, nedělá obtíží v užívání češtiny způsobem v posledním mém dopise (z 9. I. 1861; citován před tím) uvedeným. Hraje sama na harmonium při zpěvu českých kostelních písní a zdržuje se též všech posměšných poznámek o české řeči. Vůči Češkám (sestrám, jež byly původem a řečí Češky) je však tak chladná a nevšímavá, že by to nedělalo dobře, kdyby to tak dlouho zůstalo. Já a Češky vytrpěli jsme již pod „drážďanskou“ vládou dosti. Ty dvě české sestry zde jsou velmi často nespokojeny, jak bylo i s jinými sestrami, pokud nepřišly odtud na filiálky (české), kde pak se cítily už zcela spokojeny. Sestra V. to dělá, jak to i při představené činila, k níž lne tělem i duší. Zatím, co s německými sestrami obcuje

přátelsky, nemluví s českými jen sotva to nejdůležitější. U těchto se každá maličkost, často i zcela dobře míněné slovo, jež by u německých prošlo bez pokárání, ve zlé vykládá, za zlomyslnost prohlašuje a jako taková i trestá. Až dosud jsem vždy Česky tím utěšoval, že při nejbližší příležitosti v Čechách bude v čelo kongregace postavena jako vikářka představené, jež odešla do Uher, sestra znalá češtiny. Nyní je nejvhodnější čas k tomu, aby se toto nezbytně vyžadované zařízení provedlo. Již před několika měsíci chtěl jsem za to prositi. Sestře V. jsem již častěji řekl, že nyní v ústavech zcela českých neb smíšených jen sestry znalé obou zemských jazyků mohou býti ustanovovány, proto že i zde (v Horažďovicích) bude nutno ustanoviti Češku, a ona byla s tím zcela srozuměna.“ Schneider píše „zufrieden“, ale sestra V. s tím „spokojena“ nebyla, neboť vypsala vše rychle do Kaloče představené sestře. (V předcházejícím článku bylo chybně vysázeno místo sr. „dr. T. Franzová“. V té době nebylo ještě možné ženám dosíci doktorských diplomů.) A ta, jak uvidíme, nepřihlížela klidně a spokojeně k reformním snahám Schneidrovým. Ten totiž vysvětloval generál. vikáři dále: „Pokud naši nepřátelé (mínil tím zejména pokrokové vrstvy mladočeské) vidí, že v čele kongregace stojí německé sestry, a k tomu ještě cizozemky, nepřestanou považovati školských sester za čechožroutky (Čechenfresser), nepřestanou jich nenáviděti a před veřejností novinářskými články hanobiti. Již před léty vytýkalo mi několik nejlepších našich přátel z řad kněží v Praze i jinde a ve zlé vykládalo, že cizozemky stojí v čele. Dokud to tak zůstane, říkali, budou Česky v klášteře pastorkyněmi (Stieffkinder), a kongregace nedojde důvěry u Čechů. Uznával jsem úplně pravdivost toho, ale dříve — pokud jsme neměli českých sester se sliby — nebylo možné jinak jednati. Teď však uznávají to pí představená i sestra V. samy,³⁾ když se nechtějí samy učit česky, což se mohlo velmi snadno za těch 6 let už státi (zase poznáváme, že Schneider nebyl proti jejich osobám) — právě tak jako se teď sestry v Uhrách učí maďarsky, a když nad to chovají se vůči Čechům nepřátelsky, že alespoň vikářka představené musí býti Češkou.“

Je přirozené a nikdo to jistě nemá za zlé, že se německé sestry cítily těmito reformními plány dotčeny, ano i jaksi zkráceny. Je také vysvětlitelné, že byly německým duchovenstvem v těchto názorech podporovány. Jako k jediné záchránkyni vzhlížely k dosavadní představené, s. M. Terezii Franzové v Kaloči. Sestra V. vše jí vypsala.

Velebný otec Schneider totiž přímo i generálnímu vikáři navrhl, aby p. biskup sám jmenoval hned také alespoň českou asistentku jako vikářku, a dodával: „Tak budou tím všechna zla, o nichž jsem se zmínil, odstraněna, já budu těžké starosti zbaven a Česky budou jásati, zatím co před tím většina z nich, ba možno říci, všechny často naříkaly a plakaly.“ Navrhl přímo i určitou Češku, kterou sama představená do mateřince povolala již dříve, aby se zaučila a příležitostně byla poslána za představenou na místo, kde by nutně musela býti sestra česká. Biskup Jirsík návrh jeho schválil a oznámil ordinariátním výnosem kongregaci, že „vzhledem k změněným zákonům zemským a veřejným poměrům je nutné, aby zástupkyně generální představené v Čechách byla sestra podle zemských zákonů kvalifikovaná a obou řečí zem-

³⁾ Schneider, jak je z toho dopisu viděti, nechtěl násilně zaváděti čechisování kongregace, hleděl obě německé vrchní představené přesvědčiti, že je to nutné k dobru kongregace v Čechách, kde nastaly zcela jiné poměry, než byly při založení kongregace v Hiršově.

ských znalá. Poněvadž dosavadní sestra V. ani žádané kvalifikace ani znalosti češtiny nemá, že se ustanovuje za vikářku sestra S.“ Schneider zaslal tento ordinariátní výnos do Kaloče. Představená Franzová se ptala tamního arcibiskupa, má-li budějovický biskup právo bez jejího svolení ustanoviti vlastní mocí a dekretem vikářku českou. Bylo jí řečeno, že takového práva nemá, a tu ona hned napsala dopis Schneidrovi, okružník všem sestrám a zvláštní přípis informační (dne 28. II. 1861) sestře, že ona rozhoduje, aby jen sestra V. zůstala vikářkou dále, s. S. že bude asistentkou pro české záležitosti. Viděli jsme, že tak to chtěl vlastně Schneider původně také, ale ordinariát rozhodl jinak. Velebný otec Schneider se nezalekl. Když boj, tak boj. Nebojoval o svou věc osobní. Bojoval za práva českých sester a za dobro kongregace, které rozhodně vyžadovalo těchto změn. Odepsal do Kaloče, že byla nesprávně informována. V kongregaci rozhodovati má právo jedině biskup budějovický, a ne ani ona, ani arcibiskup kaločský. Kongregace jest až dosud biskupská, má stanovy schváleny jedině pro diecési budějovickou, tedy také jedině ordinarius budějovický má svrchované právo dozoru a rozhodovací, tím spíše, že její volba za generální představenou byla v r. 1854 výslovně jen *provisorní*, na dobu 3 let, dokavad řádné generální představené nezvolí generální kapitola. Že tato kapitola nemohla býti dosud svolána, zaviňovala ona sama svým odjezdem a trvalým pobytem v Kaloči. Poněvadž tedy od její volby r. 1854 doba 3 let již dávno vypršela, nemá vlastně ona ani práva býti představenou kongregace, a je proto úplně závislá na libovůli budějovického ordinaria, jenž ji *provisorně* ustanovil a jenž proto může o ní a o kongregaci úplně volně rozhodovati podle toho, co uzná za dobré.

To byla řádná sprcha. Názor Schneiderův byl zcela správný, to uznali po tomto vysvětlení i v Kaloči. Trochu se zalekli a je pozoruhodná změna v tenoru dopisů Franzové Schneidrovi. Zcela pokorně a mírně s ním vyjednávají, o jeho zdraví projevuje obavy a zve jej do Kaloče, že jej s toužebností očekávají. Musí prý býti konečně projednána důležitá otázka schválení stanov v Římě. Proč by to bylo najednou tak důležité, když před tím se o tom nikdy nezmínila, toho ovšem neuvedla, ale Schneider pochopil. Chtěla se vyprostiti ze závislosti na diecésním biskupu. Proto neměl valné chuti jeti do Kaloče, když jiné záležitosti byly v zájmu kongregace přednější. Když však představená nepřestala zatím vedlejšími cestami pracovati proti němu, ano i nejschopnější české čekatelky řeholní hleděla dostati do Kaloče, rozhodl se k ráznému kroku. Dne 8. listopadu napsal dopis generálnímu vikáři Mokrému, v němž žádal, aby p. biskup přímo odňal všecken vliv představené Franzové na kongregaci v Čechách a vikářce S. a jejím asistentkám udělil plnou moc, tak aby v řízení kongregace nebyla závislá na Franzové, která vlastně po r. 1857 už nebyla právoplatnou představenou.

Vyřízení návrhu bylo takové, že se ho Schneider jistě nenadál. Zachován makulář tohoto výnosu, na němž poznamenáno rukou Jirsíkovou: „Vidi u. einverstanden. Wien, 16. November 1861, Joh. Val.“ Schneider byl jmenován sám vrchním představeným celé kongregace, kterou měl spolu s vikářkou a jejími asistentkami řídit po dobu nepřítomnosti generální představené, jejíhož rozhodnutí mohl jen tehdy dbáti, když byl uznal, že jsou oprávněná.

Franzová se dověděla úředně o tomto dekretu teprve 22. prosince 1861. Je z dopisů jejích ještě zřejmější pokora a mírnost. Nezbylo, než smířiti se s tímto biskup-

ským rozhodnutím, aby snad nepřišlo něco ještě horšího. Vždyť přece jen ještě formálně byla uznávána za generální představenou.

Schneider tedy měl nyní volnější ruku, počínal si však i teď spravedlivě a obezřele, neboť věděl, že by nebylo kongregaci prospěšné v době, kdy přec jen českých sester byla menšina, německé sestry, tak dost již od německého duchovenstva popichované, ještě více drážditi. Ostatně v uvedeném dopise ze dne 30. ledna 1861 píše: „Jiné zdejší (inländischen) německé sestry nejsou tak nepřátelské češtině, ba spíše rády by se všechny nyní česky učily.“ Je to známkou i dobrého ducha, jež v té době Schneider v kongregaci udržoval. Jeho ryzí, zbožná povaha vylučovala každou stranickost. Nebyl fanatikem ani ve příčině národnostní. Chtěl jen spravedlivost a dobro kongregace. A stačí jen přihlídnouti k poměrům tehdejším a pochopíme, že jeho snahy byly úplně oprávněny.

Jan Šafránek na př. ve spise „Vývoj soustavy obecného školství v království Českém od r. 1769—1895, Praha 1897“ píše ve 3. části, pojednávající o době 1848 až 1868 na str. 85: „Právem nazvati lze dobu, k jejímuž líčení přistupujeme, dobou zápasu o školu obecnou. Domáhal se tu stát práva k rozhodujícímu vlivu na výchovu budoucího dorostu příslušníků státu vedle církve po stránce jedné, kdežto po stránce druhé v bouři událostí světových klepalo na dveře síní školních *právo jazyka mateřského* jakožto jazyka vyučovacího. Ze součinnosti místních činitelů, kterým péče o školství byla ukládána, pučela snaha po samosprávném působení obcí, okresů i zemí v oboru školském.“ Uvádí pak jednotlivé výnosy a různá nařízení stran jazyka mateřského (srovnej i str. 64 a nn. tamtéž) a dodává na str. 94: „Jazyku českému ve školách trvale pojistil právo zákon ze dne 28. února 1861, č. 20 říš. zákon., kterým dáno bylo zřízení zemské království Českého, kdež v kap. II. § 18, za zemskou záležitost prohlášeno zevrubnější nařízení v mezích zákonů obecných, jež se vztahují k záležitostem církevním i školním.“ (Srov. též Blahověst, 1858, II., str. 16.)

Za takové změny poměrů veřejných bylo i v kongregaci školské, měla-li se dobře uplatniti ve vývoji školství vůbec, přikročiti k reorganizaci ve příčině národnostní a Schneider osvědčil tu nejen cit národní, nýbrž i smysl pro správný vývoj kongregace. Proto jen neznalosti věci (nechci viniti z vědomého nespravedlivého ukřivdění) nutno přičísti to, co je od autorů životopisu Terezie Franzové⁴⁾ uváděno jako hlavní příčina roztržky mezi ní a Schneidrem na str. 156/157.

Píší totiž na citované stránce, že neshoda v názorech na přijímání čekatelek nových do kongregace „bylo prvním podnětem k roztržce mezi m. Terezií a vel. p. Schneidrem“, jež mimo to — aniž by o tom byla matka Terezie věděla — s různých stran: falešných členů kongregace a zejména od vysoce postavených, vlivných kněží diecése, kteří se zúčastnili tehdy počínajícího hnutí Čechů proti Němcům, byla ještě posilována.

⁴⁾ Leben und Wirken der Ehrwürdigen Mutter Maria Theresia Franz; Stifterin und erste Generaloberin der armen Schulschwestern de Notre Dame zu Kalocsa 1825—1911. Im Anschlusse die Geschichte des Institutes. — Verfasst von ihren geistlichen Töchtern. Herausgegeben durch das Mutterhaus der armen Schulschwestern de N. D. zu Kalocsa 1923. — Tento životopis byl vydán maďarsky. Německé zpracování (průklep na psacím stroji) mi byl dán k dispozici z mateřince horažďovického. Životopis má hojně historických nepřesností a i věcných nesprávností.

I když tato národnostní nenávist (dieser National-Hass) nebyla v mírumilovném charakteru dobrého P. Schneidra, byl přece pro svůj ostych před lidmi (durch seine Menschenfurcht) přece přístupen těmto našeptáváním, a když m. Terezie v r. 1860 provázela sestry do Uher, aby převzala klášter v katedrálním městě Kaloči, použil P. Schneider této příležitosti, aby m. Terezii od Čech oddělil („benützte P. Schneider die Gelegenheit M. Theresia von Böhmen zu trennen“).“

V uvedeném životopise Schneidrově obšírněji vykládám příčiny odloučení Uher od Horažďovic. Tak je to alespoň logické, nikoli co píše v životopise Franzové, že ona byla odtržena od Čech. Když se větev oddělí od stromu, nikdo neřekne, že se strom oddělil od větve. Zde v krátkce alespoň. Příčinou odtržení nebyl Schneider, nýbrž Franzová, která chtěla mateřinec celé kongregace přenést z Horažďovic do Kaloče. Tomu se ovšem Schneider bránil, poněvadž v tom shledával v té době nebezpečí pro kongregaci. Odtržení nechtěl, to zavinila Franzová sama a výslovně se praví v jejím životopise (na str. 158): „Byly nyní podniknuty nutné kroky k právo-platnému definitivnímu oddělení. Záležitost byla arcibiskupem Kunsztem, jenž hned při povolání školských sester do Uher dal najevo přání, že by mohla m. Terezie trvale se usadit v Kaloči (zcela jasně se tedy zde praví, kdo zavalil příčinu k oddělení), předložena biskupu budějovickému, jenž k tomu dal svolení. Toto oddělení bylo v Uhrách tím s větší radostí viděno, že zdejší cit národnostní (das hiesige Nationalgefühl [N. B. u Schneidra to byl Nationalhass, u Maďarů Nationalgefühl]) nechtěl nic slyšet o nějakém svazku, tím méně ovšem o nějaké odvislosti od Čech, nýbrž rozhodně toužil po samostatnosti, a proto dychtivě se chopil této příležitosti, aby založil v Kaloči samostatný mateřinec.“ Nemohly to pisatelky životopisu lépe a jasněji říci. Tím však samy vyvrátily to, co před tím tvrdily, že totiž roztržku zavinila národní nenávist Schneidra a jeho přátel v Praze. Nikoliv, i Schneider a jeho přátelé měli jistě stejné právo na podobný národní cit, kterému se podivujeme u kněžstva maďarského, a i jim tento národní cit nedovoloval toužit po poručníkování a nadvládě uherské, tím méně ne, že Schneider s takovými oběťmi vybudoval svou kongregaci v první řadě pro Čechy a ne pro Maďary.

Jest ostatně zajímavá i jiná ještě věc. Schneider v dopisech, jak bylo již uvedeno, častěji připomínal, když generální představená Franzová uznává, že je nutné, aby sestry mohly působiti v Uhrách, aby se přiučily maďarštině, musí stejným právem uznati i nutnost, aby sestry v Čechách se učily češtině. Považoval Čechy za národ úplně rovnoprávný Němcům i Maďarům, a to v době, kdy právě tito dva národové považovali Čechy za méněcenné.

A konečně, že tento národní cit Maďarů byl totéž co národní nenávist, o tom zajímavý doklad pisatelky životopisu Franzové sice zamlčely, ale dovídáme se toho z dopisu veleb. otce. Na str. 133 v životopise Franzové stojí: „Druhého dne (po přestěhování do Kaloče) byl svátek Narození Panny Marie. ... S upřímnou vnitřní radostí a vděčností k Bohu obcovaly sestry mši sv., za které byla uložena nejsvětější svátost do svatostánku. Tak byly zase pod jednou střechou se svým Pánem a Bohem. Jak vřelý dík! Jak tichý jásot v srdci! Než nikoliv, tak tichý ten jásot přece nebyl. Ve dvou německých písních, jež byly zpívány ke cti Panny Marie za mše sv., našla průchod radost, jež zaplavovala všechna srdce.“ Jaké však mělo toto zazpívání dvou písní německých následky, o tom je v životopise pomlčeno. Zato Schnei-

der v dopise Mokrému dne 30. prosince 1860 (tedy v době, kdy ještě ani netušil, že k nějaké roztržce dojde) oznamoval: Prvního dne (počítá, co byly v klášteře, životopis počítá druhého dne, co byly v Kaloči) zazpívaly si obyvatelky kláštera ve své vlastní kapli německou píseň, poněvadž ještě uherských neznaly. Ale sotva se to lidé dověděli, div se všechny proti sestrám nevzbouřili. Samo duchovenstvo, sestrám nakloněné, divilo se, že sestry mohly býti tak beztaktní (taktlos) a jak je mohlo jen něco takového napadnouti (und so was haben nur einfallen lassen)? Pochopíme proto, proč v životopise je na str. 144 jako něco významného podotknuto, „že po nějaké době byly již při mši sv. uherské písně zpívány. Jinak by nebyly s Maďary obstály. Ano, to byl Nationalgefühl, jenž u Čechů je nazýván Nationalhass.

Skončil tedy boj velebného otce Schneidra o práva českých sester vítězstvím pro něho, odtržení uherské filiálky od Horažďovic snad bylo ve hmotné příčině ke škodě (Kaloča byla bohatá, Horažďovice chudé), ale pro samostatný vývoj kongregace to bylo nesmírnou výhodou.

František Sláma, továrník v Polné:

Slovo o charakteru.

Není dobře národu ustavičně lichotiti.

Je třeba mu říci pravdu včas.

V literaturách celého světa a všech věků, zvláště pak v pohádkách a románech dočítáme se o význačných skálopevných charakterech. Dítě věří pohádce, jinoch a muž věří ve vybájené hrdiny tak dlouho, dokud ho život sám nevyvede z osudného klamu. Život v holé próze, život, který není více okrášlen ideály a poesíí, jeví se málo vábným a proto i ten nejmoudřejší člověk, aby neutonul ve všednosti, rád dá vědomě na sebe působiti různým klamům, protože jej aspoň na chvíli odvádějí od šedé skutečnosti.

V životě jsou vybájené románové charaktery nepatrnými výjimkami, a přece určité charaktery jsou a musejí býti, neboť jinak by národové zanikali a zanikli.

Dnes ten národ je první ve světě, který má nejvíce charakterů a poslední, který jich má nejméně.

Nynější poválečné poměry, kdy i čest a mrav je v rozkladu, nebudou-li brzy ozdraveny, mohou způsobiti českému národu škody netušené vzhledem k jeho nedávno vydobyté svobodě i v jeho životě národohospodářském. Bezcharakternost, která se tak strašlivě rozmohla, působí jako lučavka. Ničí dokonale všechny statky lidské, duchovní i hmotné. Jaký bude konec? Co z toho vzejde?

Jest jisto, že podobné poměry jako u nás nastaly i v zemích jiných i v zemích válkou přímo nedotčených a jisto je, že se u nás hřeší právě na tuto skutečnost. V naší republice přihlíží lid většinou ke vzorům horším a přemnohý utěšuje svoje svědomí tím, že někde jinde je snad ještě hůře, nehledě k tomu, že je mnoho států, kde poměry se již dávno lepší a kde spějí rychle ke stavu pravidelnému. U nás to však vypadá tak, že o nějakém obratu k poměrům obvyklým není ani zdání.

Značnou vinu na tom má naše česká, slovanská povaha, jež je jistě velmi čilá, jenže se čilost tato vybíjí ve zlo místo v dobro.

Největší rozvrat mravouky způsobili váleční zbohatlíci tím, že lehce nabyté statky zase lehce rozhazovali a ještě rozhazují. Bylo možno se domnívati, až většina jich přijde na dno lehce nabytých statků, že poměry se zlepší, avšak nestalo se tak. Hýření válečných zbohatlíků našlo mnoho napodobitelů i ve vrstvách druhých. Požitkářství rozlezlo se i na vrstvy, jimž jejich důchody k hýření nepostačovaly, a tím vznikla touha opatřiti si peníze k hýření i prostředky nemravnými. Válkou náhodně bohatnou a zbohatli — jak máme v každém místě přemnoho příkladů — jen lidé nejbezohlednější, prostředky rovněž tak bezohlednými, jichž člověk pravidelně mravní jakosti prostě nedovede užívati, ale ve většině lidstva je tolik sobectví a závisti ukryto, že i charaktery prostřední nemohou odolati svodům hýření a přepychu, a tím povstaly nynější přímo truchlivé poměry.

Co jest charakter? Charakter jest největší okrasou člověka. Charakter je statek, kterého nelze koupiti, ale kteréhožto statku majitel nemůže se ani zbaviti. Lidstvo třídí se na tři vrstvy. První vrstvu činí lidé s charakterem vrozeným anebo zoceleným a zušlechtěným výchovou a vzděláním. Třetí vrstvu tvoří lidé bezcitní a následkem toho bezohlední a bezcharakterní, na něž vzdělání nemělo a nemohlo míti vlivu. Uprostřed těchto vrstev jest veliká většina lidstva, její charakter je neurčitý a vytváří se náhodnými poměry, do nichž jednotlivci zapadli. Z těchto ti, kteří měli vzory dobré, stali se lidmi normálními, a oni, kteří měli vzory špatné, stali se lidmi bezcharakterními. Leckterý skrytý darebáček nebo slaboch nepřišel po celý svůj život ve styk s trestním zákoníkem jedině proto, že ho poměry k tomu nedonutily.

Všecko má svůj rub a líc. Dalo by se souditi, že právě dokonalé vzdělání zušlechtuje každou lidskou povahu; ale není tomu tak. Vzdělání nemá bohužel vlivu na utváření lidského svědomí. Nesvědomitý vzdělanec zneužívá skoro vždy nadsobecky bezohledně vědomostí svých v neprospěch slabších.

Mravní hodnota národa a jeho národohospodářský blahobyt závisí však na tom, kolik pravých a normálních charakterů má v sobě příslušný národ.

U obchodníka jeví se charakter tím, že dodržuje dané slovo a závazky z něho plynoucí bezpodmínečně a do krajnosti. U obchodníka s vrozeným charakterem rozumí se to samo sebou. Obchodník s normálním charakterem činí tak, má nebo musí tak činiti z prostého příkazu vypočítavosti; neboť jinak by pozbyl důvěry a prospěchu z důvěry té plynoucího. Světový obchod, pokud se jedná o úvěr, záleží pouze na určité vzájemné důvěře; bez této důvěry nebyl by ani myslitelný a proto, kdo důvěru jednou zklame, vyřazuje se sám ze společnosti počestných obchodníků a též obchodu světového.

Národové nejbohatší s obchodem a průmyslem nejvyvinutějším — nehledě k jejich příčinnosti — nabyli svých statků právě oním obchodnicko-charakterním jednáním. Tito národové tvoří anebo tvořiti mají vzory pro ostatní národy, kteří teprve po řadě, podle své vyspělosti, spěchají na světové zápasiště obchodní a průmyslové. Náš národ, osvobozený od staletých pout, náleží mezi tyto nové konkurenty.

Nebojím se říci, že u nás těchto normálních charakterů máme tak málo, že to budí až obavu do budoucnosti. Naše česká letora je tak čilá a vzhledem k této čilosti

byla by tak mnohoslibná, kdyby se tato čilost vybíjela ve prospěch věcí dobrých a nikoliv, jak se to bohužel děje, ve prospěch věcí špatných. S českou pilnou a jinak velmi čilou povahou spojeno je mnoho lehkomyšlnosti a povrchnosti. Je třeba přijíti k poznání, že jsou to vady veliké a je třeba pracovati případnou výchovou a osvětou, aby tyto vady stlačeny byly na míru nejmenší.

Ten, kdo pokládá počestnost a poctivost za ctnost, není počestný ani poctivý. Počestnost a poctivost jsou prostou povinností, beze všech koncesí.

Směrodatní charakterní činitelé měli by vzhledem k panujícím nebezpečným nynějším poměrům dbáti o náležité poučování a výchovu lidu ve směru tom dosud málo poučeného. Měli by způsobiti to, aby všude vážení byli lidé pilní a počestní a aby se opovrhovalo lidmi nicotnými.

Dokud se nezmění prospěšně nynější poměry, národ náš nevstoupí do řady prvních národů se světovým průmyslem a obchodem.

O b s e r v a t o r :

Albert Veliký.

Papež Řehoř XV. r. 1622 prohlásil za blahoslaveného velikého katolického učen-
ce Alberta Velikého O. S. D. Nyní jest v proudu čilá akce, aby tento velikán byl
prohlášen za svatého. Pius XI. obdržel žádost o jeho svatořečení, podepsanou od
24 kardinálů, 140 arcibiskupů, 585 biskupů, 207 představených náboženských kon-
gregací a 72 universit a vyšších učilišť, mezi nimiž jest též universita Božského
Srdce v Miláně. Z Německa, hlavně ovšem z Bavorska, kde se Albert Veliký narodil
(r. 1206 v Laningen a zemřel r. 1280 v Kolíně), podal žádost ministerský předseda
bavorský, 47 členů německého sněmu, celá šlechta katolická v Německu, spolek sva-
tého Bonifáce a půl milionu katolíků. Tento čin jest jistě významný a Albert Veliký
ho plně zasluhuje. Jeť

1. *velikým geniem.*

Profesor Grabmann v Revue novoscholastické filosofie píše o něm: „Albert
Veliký patří k řídkým velikým mužům, kteří se stávají tím většími, čím zevrubněji
se poznávají.“ Dějepisec Jan Burkhart jej nazval „mužem vědy v nejvyšším stupni
a takovou geniální osobou, jakými jen zřídka se může věda honositi“. V čem záleží
jeho geniálnost? V tom, že obratně dovedl využití filosofie Aristotelovy pro myš-
lenku a filosofii scholastickou. V tehdejších dobách byl to čin smělý, opravdu ge-
niální. Albert Veliký byl první, který ve velikých rozměrech zavedl do scholastické
filosofie obsáhlý materiál filosofie Aristotelovy, arabsko-židovské filosofie a přírod-
ních věd. Co zveme nyní filosofií aristotelo-scholastickou, je v podstatě prací ge-
niálního Alberta. Připravil svému žáku, sv. Tomáši Akvinskému, nesmírný pracovní
materiál, z něhož andělský doktor postavil vědeckou budovu s jasností myšlenkovou
a s takovou přesností logickou, že to vzbuzuje podiv učenců. Svatý Tomáš vyložil a
upravil tuto novoscholastickou filosofii formou elegantnější, jasnější, souvislejší
a přístupnější. Po století šestnáctém teologie katolická plným právem se věnovala

výkladu Summy Theologické sv. Tomáše; rovněž tak učinila i filosofie katolická. Aby však veškerá nauka sv. Tomáše byla důkladně a zevrubně poznána, nutno znáti i genia Alberta Velikého. Albert byl též

2. *velikým učencem.*

Souborné vydání děl Alberta Velikého čítá 38 svazků kvartového formátu. Toto dílo obsahuje pojednání o veškeré vědě té doby; v něm se probírá bohověda, filosofie, exegéze, asketika, mystika, přírodní vědy, politika, mravouka, kázání. Ale mnohé jeho dílo jest ještě nevydáno a skryto v knihovnách. Věru duševní činnost Albertova je tak ohromná a zahrnuje vše, co vůbec člověk může poznati. Proto mu dán čestný název „Doctor universalis“ (Učitel všeobecný). Nutno však uvážiti, že Albert Veliký měl i jiné úřední povinnosti. Jest věru s podivem, jak mohl jako provinciál řádu sv. Dominika, jako biskup, jako kazatel křížácké výpravy a jednatel důležitých událostí v Německu a v cizině vypracovati dílo tak obrovské, které dodnes budí podiv každého znalce. Kdosi viděl v Albertovi jen sběratele, encyklopedistu, profesora. Kdo však se pohroužil do jeho spisů, hlavně těch, které nejsou dosud vydány tiskem, nemůže ho neuznati za původního myslitele a vynikajícího učenice.

Konečně byl Albert Veliký

3. *velikým světce.*

Při vši ohromné činnosti vědecké, při mnohých vysilujících pracích svého úřadu jako provinciál a jako učitel universitní Albert pěstoval zbožnost. Ano, ta byla na prvním místě. Jeho život byl ustavičnou cvičbou ve ctnostech často hrdinských. Spojoval mistrně život činný s rozjímavým, studium se zbožností, vědu se svatostí.

Francesco Brentano ve svých „Dějínách scholastiky“ napsal: „Albert je pravým obnovitelem filosofie Aristotelovy ve středověku, pravým zakladatelem nejslavnější teologické školy středověké, která časem od jeho žáka Tomáše Akvinského obdržela jméno škola tomistická. Albert jí dal svůj zvláštní ráz a určil nauku ve všech podstatných bodech. Jen v něm a v jeho velikém žákovi středověká spekulativní věda překonala výsledky filosofie starověké a dospěla k výši, které nikdy před tím nedosáhla a snad ani potom.“

M i r o s l a v N o v á k, k a p l a n v e V l a š i m i:

Jak se má náboženství ve škole vyučovati, aby rodilo život víry.

(Pokračování.)

6.

Přicházíme teď k velikému „*tajemství o Kristu*“ (Efes. 3, 4), k onomu tajemství, které apoštolové zvěštovali světu, a které má býti hlavním obsahem náboženské výchovy. Víra v toto tajemství, je-li oduševnělá láskou, přináší ospravedlnění a blaženost. Bylo by naprosto pochybné, kdyby kněz, místo aby *předmět víry* jasně před-

nesl, planým moralisováním pozornost dětí odvracel od předmětu. Je nutné, aby se katecheta na tuto katechesi velmi dobře připravil a nepozbyl odvahy, když děti hned naponejprv všechno jasně nepochopí. Mnozí katecheté, když mají hlouběji vniknouti do věci, hned se vymlouvají: To malé děti ještě nechápou. Ne tak. Velebná osobnost *Ježíše Krista* má jim hned na počátku v celém svém rozsahu býti ukázána.

Největší důraz má kněz položit na hlavní příčinu našeho vykoupení, *na milosrdenství Otce*. Sv. Pavel stále na to upozorňuje: „Děkujte Otcí, který nás učinil hodny, abychom měli účast v podílu věřících ve světle, který nás vytrhl z moci temnosti.“ (Kol. 1, 12, 13.) „Milost vám a pokoj od Boha Otce a od Pána našeho Ježíše Krista, kterýž vydal sebe sama za hříchy naše, aby nás vysvobodil z nynějšího věku nešlechtného podle vůle Boha a Otce našeho.“ (Gal. 1, 3, 4.) V listu Timot. 1, 1, nazývá Boha Otce naším Spasitelem. Poslechněme opět, jak si počínal Mey:

Milé děti! Vyprávěl jsem vám hned na počátku, že Adam a Eva udělali v ráji něco zlého, a Bůh je za to potrestal. Adam a Eva stali se nešťastnými, ale nejen oni, ne, všichni lidé stali se nešťastnými. Otec nebeský se však nad nimi smíloval (bylo mu jich líto, měl s nimi útrpnost) a slíbil jim Vykupitele. Co Bůh slíbí, to také plní, jest věrný. Bůh poslal Vykupitele, ale ne hned, až po 4 tisících let. Mám vám říci, jak se náš Vykupitel jmenuje? Vy to víte již dávno. Je to Ježíš Kristus, tak se jmenuje. Ale musíte také věděti, kdo jest Ježíš Kristus. My jsme lidé. Jest Ježíš Kristus také člověk, jako jsme my? O ne, on je více nežli člověk. Jest Ježíš Kristus anděl? Ne, on je více nežli anděl. Kdyby byl člověkem nebo andělem, nemohl by nás vykoupiti. Kdo je tedy? Děti, poslouchajte teď s velikou pozorností: *Ježíš Kristus je jednorozený Syn boží, který se pro nás stal člověkem*. Řeknu to ještě jednou... Kdo je Ježíš Kristus?...

To jsou veliká, svatá slova. Dávejte pozor, abyste jim rozuměly. Otec nebeský má Syna. Jen jednoho má Syna, a protože je jen jediný Syn, říkáme, že je jednorozený Syn boží. Syn boží je zrovna tak krásný, zrovna tak veliký, zrovna tak mocný jako Otec nebeský. Ó, jak miluje Otec nebeský svého jednorozeného Syna! A teď dejte zvláště pozor! Tohoto jednorozeného, milovaného Syna poslal Otec nebeský k nám na zemi, aby nás vykoupil. Syn boží učinil, jak mu Otec přikázal. Přišel s nebe k nám bídícím lidem. Místo toho říkáme: Stal se pro nás člověkem. Ale při tom zůstal Bohem. Tento jednorozený Syn boží, který se pro nás stal člověkem, jest Ježíš Kristus. Tedy pamatujte dobře: *Ježíš Kristus jest jednorozený Syn boží, který se pro nás stal člověkem*.

Ó, děti, buďte vděчны Otcí nebeskému a Ježíši Kristu! Kdyby byl Syn boží nepřišel na svět, byli by všichni lidé bídně zahynuli. Ale Ježíš Kristus nám pomohl, všechno zase napravil. Jsme teď dítkami božími a můžeme zase přijíti do nebe. Proto říkejte rády a často: Pochválen buď Ježíš Kristus! Ale říkati to musíte zbožně a z celého srdce.“

Při opakování této katechese může pak katecheta upozorniti starší děti na vlastnost boží: Bůh jest nejvyšší dobrý. Může říci asi takto: Bůh slíbil lidem Vykupitele, a co slíbil, také splnil. Tak je to u Boha vždycky. Na Boha můžeme spolehnouti, zachovává slovo. Co slíbí, také splní. Proto říkáme, že Bůh jest nejvyšší věrný.

7.

Ačkoliv další katechese o zvěstování, narození a obětování Páně, o příchodu mudrců, o útěku do Egypta, ale zvláště o 12letém Ježíši v chrámě a o křtu na Jordáně jsou nesmírně důležité a každá z nich by zasluhovala, abychom se zmínili o ní obšírněji, přece rozměr nám uložené práce toho nedovoluje. Proto obraťme svoji pozornost na *veřejné působení Ježíše Krista jako učitele*. Tato katechese je nutná, aby děti prospívaly v poznání toho, jenž sám o sobě řekl: „To pak jest život věčný, aby poznali tebe, jediného, pravého Boha a toho, jehož jsi poslal, Ježíše Krista.“ (Jan 17, 3.) Tím dostane se dětem vysvětlení, odkud pocházejí náboženské pravdy, které křesťanské děti slyšely od svých rodičů, zvláště od svého katechety. Mají to považovati za veliké štěstí, že jsou v majetku tohoto nejvyššího a nejdokonalejšího zjevení, které nám bylo zvěstováno ústy samého Syna božího. To je zvláštní účel této katechese. Něco z toho pochopí děti již v prvním roce, jasné vystižení celé nauky jest úkolem dětí 3. a 4. roku školního.

Kněz ať se nedá zlákat a neplete do této katechese zázraků Krista Ježíše. Děti mají poznati *Krista Ježíše jako pravého člověka*, se všemi lidskými nedostatky. Katecheta ať vypráví názorně, jak Kristus Pán chodil po zemi židovské a učil, jak takové cestování a mluvení stálo velkou námahu, byl mnohdy unaven, bývalo mu v létě horko, musil odpočívati, lačněl, žíznil. Pravda, kterou děti dříve slyšely: „Bůh stal se člověkem“ je těžce pochopitelná. Teď však, když na základě dějepisného vypravování konkrétních událostí ze života Vykupitele jeho *lidská přirozenost* s mnohých stránek byla popsána, pravda se objasní, a děti porozumějí.

Čemu učil Ježíš Kristus? Ježíš Kristus učil, co máme činiti, abychom přišli do nebe. A co máme činiti, abychom přišli do nebe? Musíme: 1. věřiti, čemu Kristus Pán učil, 2. sv. svátosti přijímati, 3. přikázání zachovávat, 4. modliti se.

Zde navazuje Mey na 4 hlavní části římského katechismu. Kdyby však katechismus, který děti později dostanou do rukou, měl jiné rozdělení, musí kněz tuto odpověď přizpůsobiti katechismu předepsanému. Tím obdrží děti odpověď na otázku, co musím činiti, abych přišel do nebe, a zároveň jsou upozorněny na důležitost katechismu. Katechismus jest jim ukázán jako kniha, která obsahuje učení Ježíše Krista jako jistý, neklamný průvodce k nebi.

Tím však nemá býti učitelská činnost Ježíše Krista vyčerpána. Je nejvýš nutné, aby v následujících katechesích bylo pojednáno o *hlavním přikázání lásky*. Láska je duší, jest jádrem veškerého praktického křesťanství. Rozumí se samo sebou, že pouhým předříkáváním a doslovným memorováním tento článek odbýti se nedá. Děti musí jasně býti poučeny, co se přikazuje, jak a proč se to přikazuje. Proto více než kdy jindy má si kněz upravit jasnou disposici a při každé větě, při každé otázce má míti na zřeteli účel své přednášky. Katecheta vyprávěj tak jednoduše, jak jen možno, více historicky než systematicky, tak prostým způsobem, jak to učinil Spasitel, když byv tázán, tuto otázku zodpověděl. V pozdějších letech je dosti příležitosti, aby po způsobu morálky bylo promluveno: o Bohu jako nejvyšším dobru, o lásce k nepřátelům a j. Přednášejme slova hlavního přikázání tak, jak vyšla z úst Spasitelových, jasným, hluboce procítěným hlasem, aby působila na mladé srdce dětí jako slunce, které z jara semínko v zemi oživuje a ze země vábí.

Na výrazy: „z celého srdce svého, z celé duše své a z celé mysli své“ není třeba

bráti zvláštního zřetele. Bylo by to pouhým umělkováním, kterému by ani starší katechumeni nerozuměli. Maldonat poznamenává k Mat. 22, 37: Sunt, haec nimis subtiliter meo iudicio distinguant. Mihi omnia unum hoc videntur significare, ut Deum, quantum possumus, diligamus, et omnia, quae habemus, illi impendamus. Takovým umělkováním byla by velkolepá důstojnost posvátného textu jen zeslabena.

Nebude na škodu, když i zde vyslechneme, jak si počínal Mey:

1. Co Ježíš Kristus zvláště přikázal? Ježíš Kristus zvláště přikázal, že máme Boha a bližního milovati.

2. Jak zní hlavní přikázání? Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vši mysli své. To je největší a první přikázání. Druhé pak jest podobné tomu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.

Ad 1. Všecka přikázání boží jsou důležitá, všecka jsou nutná, všecka musíme zachovávat, Ale jedno mezi nimi je hlavní, je nejdůležitější, proto je musíme zvláště zachovávat. Které je to hlavní přikázání? Je to přikázání lásky. Abychom milovali Boha a bližního, to je to nejdůležitější. Kdo by tohoto přikázání nezachovával, tomu by nebylo nic platno, kdyby všecka ostatní přikázání zachovával. Je dobře, když dítě při modlitbě hezky sepne ruce, když se pilně učí, když poslouchá rodičů. Ale nic by mu to nebylo platno, nepřišlo by do nebe, kdyby nemilovalo Boha a bližního. Láska je nejpotřebnější. Proto Ježíš Kristus zvláště přikázal, abychom milovali Boha a bližního. Co tedy Ježíš Kristus zvláště přikázal? *Ježíš Kristus zvláště přikázal, že máme Boha a bližního milovati.*

Ad 2. Abyste mohly hlavní přikázání dobře zachovávat, chci vám je teď předříkati. Někteří z vás je už znají a dovedou je hned po mně opakovat. Ti ostatní se je také pomalu naučí. Hlavní přikázání zní: Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vši mysli své. To je největší a první přikázání. Druhé pak jest podobné tomu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého. Jsou to krásná, svatá slova. Pocházejí od samého Ježíše Krista. Opakuj pěkně tato slova, N.! Jak zní hlavní přikázání?...

Hlavní přikázání má dva díly. První díl nás učí, jak máme milovati Boha; druhý díl nás učí, jak máme milovati bližního. Z každého dílu můžeme upravit zvláštní přikázání pro sebe, pak máme dvě přikázání, totiž přikázání lásky k Bohu a přikázání lásky k bližnímu. Řekni každý díl pro sebe. Jak zní přikázání lásky k Bohu? Jak zní přikázání lásky k bližnímu?...

Teď dejte pozor, chci vám to vysvětliti.

3. Přikázání lásky k Bohu zní: Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vši mysli své. Dítě miluje otce a matku, t. j. má je rádo, těší se z nich. Tak a ještě více musíme milovati Boha. Pravá láska vychází ze srdce, přichází zevnitř, jako strom hluboko ze země vyrůstá. Můžeme také říci, vychází z duše nebo z mysli. Když někdo řekne: Mám tě rád, miluji tě, ale říká to jen tak, nemyslí to opravdu v srdci, pak jeho láska není nic, vychází jen z úst. V mysli, v duši, v srdci musíme milovati Boha. Ale dejte pozor, co při tom ještě stojí: Milovati budeš Pána Boha svého z *celého* srdce svého, z *celé* duše své a z *celé* mysli své. To znamená: Boha nesmíme milovati jen tak trošku, jen na polovic, ne, Boha musíme milovati více než každého hodného člověka; musí nám býti milejší než bratr a sestra, musí nám býti milejší než otec a matka. Láska k Bohu musí býti největší.

Místo toho můžeme říci: Boha musíme milovati nade všecko, více než všecko na světě.

A proč máme Boha milovati nade všecko? Protože je tak nesmírně dobrotivý. Jest nejlepším Otcem. Říkejte teď ve svém srdci: „Ó, můj Bože, miluji tě z celého srdce svého a z celé duše své i ze vši mysli své. Miluji tě nade všecko, protože jsi mým nejlepším otcem.“

4. Ježíš Kristus učil dále, jak máme milovati svého bližního. Příkázání lásky k bližnímu zní: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého. Kdo jest můj bližní? Každý člověk. Pamatuj si to, dítě drahé! Každý člověk je tvým bližním, protože každý člověk je ti velmi blízko, je s tebou zpříbuzněn. Má téhož otce na zemi jako ty, pochází od Adama; má téhož Otce na nebi jako ty, Otce nebeského, který všechny lidi stvořil. Proto, děti, každý člověk, ať bohatý, nebo chudý, ať bydlí v městě nebo na vsi, ať je křesťan nebo žid — každý člověk je váš bližní, každého člověka musíte milovati. Ano, i takového člověka, který vám ublížil. I ten je váš bližní.

(Pokračování.)

Konstantin Volařík, řídící učitel v Mistríně u Kyjova:

Vyučujme metafysice na obecné škole!

(Pokračování a dokončení.)

Výklad první části metafysiky pomocí vědy, pomocí přírodovědy a jiných důkazů, to se ponechává učiteli ve škole, druhá část metafysiky s hlediska náboženského patří kněžím ve škole a v kostele, ač se učitelé i z tohoto nevyklučují. Ovšem tam, kde není vědeckých ani náboženských důkazů nebo nepochopitelného výkladu, musí nastati víra v metafysický zjev, úkon, záhadu, pokládá se to za metafysické dogma, které si člověk jenom vírou osvojuje a musí duši lidskou takto upokojiti, a duše pak musí býti spokojena. A proč musíme v dogma věřiti, protože ve skutečnosti třebas metafysicky existují, ale nedovedeme si je vysvětliti; protože ověřené a pravdivé autority je viděly, snad prožily, nebo jsou jejich původci; protože mnohé z nich obsaženy jsou ve zjevení a evangeliu; protože jejich metafysická existence mnoha a mnoha svědky jest potvrzena. Žák nikdy neviděl moře a musí věřiti v dogma o moři, proč tak činí, naznačil jsem v předešlých větách.

Heslem moderní školy jest „činná škola“. V čem vlastně činná škola záleží, dosud není pevně stanoveno. Osnovy praví sice, že činná škola má plánovitě rozvíjeti všechny tělesné i duševní schopnosti žáků, má probouzeti jejich součinnost a vynalézavost a vésti k tomu, aby vlastní prací nabývali trvalých vědomostí a dovedností potřebných pro život. O „staré škole“ se v osnovách praví, že v ní žáci nabývali poznatků pouhým učením pamětným. To však není pravda a musím se proti tomuto tvrzení staré školy zastati. Neupírám, že ve škole musí se mnohým poznatkům nazpamět učit. Jak by mohl podle činné školy vlastní prací dovědět se o Karlu IV., kdyby mu to ve škole učitel neřekl a nenakázal mu, aby se tomu, co mu bylo o Karlu IV. ve škole vyprávěno, z paměti naučil z dějepisné knihy? Kdyby se žák

podle činné školy z dějepisu o Karlu IV. vlastní prací (přečtením) dověděl všechno, nemusel by chodit do školy. A což se ve staré škole plánovitě nepokračovalo, nevyužívalo se prakticky osvědčených metod a vyučovatelských zásad? Jak míní činná škola jistou látku nějakého předmětu si osvojiti — ne-li memorováním a není tedy memorování také vlastní práce. Můj úsudek o činné škole jest, že je to fráze bez zkušenosti a kýžených výsledků. V činné škole jest převahou práce tělesná a otužování těla různými sporty; cvičení ducha uvahami, rozjímáním, pamatováním a idealisováním nebo zdokonalováním, toho činná škola pohřešuje. Proto neuškodí dáti duši i v obecné škole dobré stravy z metafysiky. „Pohasly plameny oltářů, idealismu (krásnosnění — zdokonalení) a není nadšenců, kdo by plameny znovu rozsvítil,“ stěžuje si básník idealista a já dokládám: „Meditujte při každé příležitosti, uvažujte s žáky a ptejte se jich po jejich dobrozdáních o věcech metafysiky a i tímto způsobem zušlechťujte duši lidskou, která z toho bude míti větší stokrátě užitek jako kopaná, házená, lyžaření a boxování.“ Nechci, aby tělo zakrňovalo, ale ať se tedy duše i tělo souměrně a plánovitě rozvíjí, zušlechťuje, zdokonaluje a otužuje. Nechci se vnucovati, ale předkládám zde hrst úvah z oboru metafysiky.

Jest neznámá moc, která jest nejenom stvořitelem všech věcí pozemských a nadzemských, světů duchovních a hmotných, která je též jeho dílům zákonodárcem, pánem a soudcem a této moci všechna náboženství říkají — Bůh. Bůh jest a chce, aby lidstvo po chůzi v tomto slzavém údolí z nízkých forem života spělo k formám (tvarům) dokonalejším, aby přiblížilo se pak k svému Tvůrci. Proto ten celý postup jest bojem dobra se zlem. Touží-li lidstvo po krásnějším a dokonalejším životě pozemském, tím více má toužiti po nejkrásnějším životě záhrobním, aby se přiblížilo k velikému svému architektu, vybudovateli, z jehož rukou lidstvo pošlo.

Ano, život lidský jest projevem božího dychtění po dokonalejších formách, proto lidstvo má nevyčerpatelnou zásobu obrazotvornosti — tvůrčí mysli.

Život lidský není mrtvý, jest oživen neviditelnou silou, která se jmenuje duše, ze které pramení všechny pocity, vjemy, vnitřní boje, strast a radost, žal, dobro a zlo, radost z konání dobra, žalost ze zlých skutků, rozervanost a spokojenost, klidné a čisté svědomí — kterážto duševní bytost má rozum, city a svobodnou vůli. Duše lidská existuje!

A existuje-li duše lidská, existuje neznámá mocnost, Stvořitel, Tvůrce, Zachovatel, Zákonodárce a Soudce, který řídí všechno, každý pohyb, každou proměnu, který jest pánem života a smrti, u kterého čas a prostor jsou veličinou nebo nejmenší hodnotou. Proto nevěrci, jak jsou maličtí proti obrovské této mocnosti; jediná jeho myšlenka na vaši zkázu a jste prach a popel. Lidstvo a všechno jest v rukou obrovské síly, jak směšná jest lidská pýcha v popírání Boha. „Blázen řekl v srdci svém: není Boha,“ dí Písmo.

Jest Bůh! Lidstvo a všechno musí prohlásiti, je Stvořitel všeho s lidstvem a duchovním nadhvězdným světem. Lidstvo uznati musí ohromné dílo Stvořitelovo, které se jeví ve zrození, rozvoji a zanikání. Lidstvo podivuje se rozpukům jara, žárnému létu, plodnému podzimu a zimnímu spánku. Ano, co více; člověk musí sám sobě se podívat, neboť člověk jest uměleckým dílem Stvořitelovým. A podívá-li se člověk do vesmíru, na hvězdnatou oblohu, na všechny úkazy a zjevy přírody, podívá-li se na všechny zákony přírody a na všechny síly, kterých potřebuje dnes prospěšně

při svých pracích, musí hluboce v prachu pokořiti se mocnému architektu, chváliti jeho důvtip, rozum a účelnost. Jest Bůh! Nevidíme ho, ale jest; neslyšíme ho, ale jest, nevnímáme ho, ale jest a proto víra v něho sílí lidstvo, k němu se utíká, prosí ho, usmíruje ho a kdo tak nečiní, jest rozervancem a nešťastníkem pod sluncem.

Velký Stavitel řídí tento svět plánovitě a nejenom svět, ale i světy, celý vesmír; jest původcem všeho pohybu, trvání, všech sil a zákonů. Tam u něho ve světové dílně odehrává se tvůrčí jeho moc, směřující k dokonalejším a dokonalejším dílům. V jeho dílně sdružuje se všechna rozumnost, soudnost, všechna důmyslnost, která všechno stvořila a spolupracuje na zdokonalení svých tvarů. Skutečnost ukazuje a dokazuje, že ve světě ústrojném spěje vše k dokonalejšímu stupni; člověk a všechno kol něho postupuje, byť i zdánlivě pomalu, ve zdokonalení, vývoji a zlepšení.

Zdá se, že lidský věk se všemi radostmi a boly jest velmi omezen, než aby mohl dopodrobna prozkoumati světovou dílnu nejvyššího architekta. Nové a nové světy se objevují, nové a nové záhady se objasňují, nové a nové zákony a síly přírodní se odhalují, kterých lidstvo používá pomocí strojů a přístrojů ke své práci a ve své technice (umělosti — potřebě průmyslové neb životní). Člověk jest velmi malicherný, aby mohl pochopiti nejjemnější postupy, způsoby, které se odehrávají mimo naše vjemy, mimo naše chápání. Kdo nevěří ničemu kromě věcí zhmotnělých, kdo věří jenom tomu, co může smysly chápati, nemůže snad ani uvěřiti v bytí Tvůrce všehomíra, který jest ze světa duchovního, neboť jest nejdokonalejší Duch bez těla. Mnozí a mnozí lidé ve svém hmotařství nedovedou pochopiti, že existuje něco nedostižně dokonalého, něco duchovního, nadpozemského, posmrtný život a Bůh; jejich bohem je sobeckost, blahobyť, plahočení za skývou chleba, požitkářství, marnivost a požívačnost.

Odkud přicházíme? Jsme dílem božím, pocházíme od Boha a k němu zase jednou se dostavíme a po zásluze — buď u něho věčně zůstaneme, nebo věčně budeme od něho rozloučení. Lidé se rodí a stávají se činiteli různých zaměstnání a povolání; jsou proto na světě, aby nakonec klesli v prach a stali se potravou červů. Lidstvo jest určeno k posmrtnému životu na rozdíl od říše živočišné a rostlinné, které nejsou stvořeny k posmrtnému životu. A jsme-li určeni k posmrtnému životu, jaké jsou ty světy neznámé, které nám poskytnou příštího útočiště? Ty světy nikdo nezná. A které tvary bytí jsou připraveny pro duše lidské, jež požívaly na zemi život dobrý — zlý. O duších, které prožívaly život dobrý, prohlásil Kristus: „Ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani si kdo pomyslíti může, co připravil Pán těm, kteří ho milují.“ A duším života zlého řekne: „Odejděte, zatracenci, do ohně věčného, kde jest pláč a skřípění zubů.“ A věčnou blaženost bude prožívat duše, která konala na světě dobro a věčné zatracení budou prožívat duše, které konaly zlo ve světě. Duše lidská jest, má svobodnou vůli ke konání dobra nebo zla, jest posmrtný život, kde duše dojde odměny nebo trestu věčného.

Či nemá lidská duše rozumu? Má! Nevzniká před každým činem myšlenka? Nádherné paláce vyrostly především v hlavách architektů a dělníci zhmotnili pak toto myšlenkové dílo. Železnice, aeroplány, parní stroje, elektřina a stroje, kterými elektřina hýbá, radio, promítání obrazů, fotografie a všechny technické vymoženosti a tisíce jiných vynálezů bylo uskutečněno teprve tehdy, když v dílně mozku rozum myšlenky tyto zpracoval a dělníci teprve myšlenky zhmotnili. Všechny tyto

objevy, vynálezy a technické vymoženosti neobjevily se jednoho rána užaslému nad nimi lidstvu; napřed vznikly plány, výpočty, důvody a důkazy, aby objevy se mohly zhmotniti. A není tvůrčí proces (postup) všeho tvorstva říše živočišné a rostlinné, všech světů a vesmíru provázen týmiž znaky jako díla lidská? Vznikne-li každé lidské dílo napřed v myšlence, vznikly obrovské světy, tvorstvo, vesmír — všechno — myšlenkou neznámé a přece známé Inteligence (Rozumnosti, Soudnosti, Vzdělanosti) velikého Stavitelce, Boha — Tvůrce. Směle se může tvrditi, že strůjcem a tvůrcem nejdokonalejšího svého díla „člověka“ je také — Bůh. Jak všechno účelné a přesné a dokonalé jest v dokonalém díle Tvůrce u člověka, že člověkovu nechybí ani neviditelná síla — duše, která rodí myšlenky, které ruka lidská zhmotňuje. A proto duše lidská se svým rozumem, rozum se spoustou myšlenek a svobodnou vůlí podrobena jest svými kony Bohu, kterému budou dávatí účty ze svých skutků, a tím liší se člověk od živoucích tvorů pozemských.

Lidé žijí podle své vlastní svobodné vůle. Svobodnou vůlí připravujeme si buď radost nebo bolest, buď dobro neb zlo a nemůžeme rozhodně se na někoho vymlouvat, že jsme byli vykonavateli cizí vůle, vlivu, nátlaku, kdyby i tito živlové zdánlivě na nás působili. Nesmíme se ani vymlouvat, že jsme k něčemu předurčení a proto „Quidquid agis, pudenter agas et respice finem!“ (Cožkoliv činíš, opatrně činn a pamatuj na konec!) a „jak si kdo ustele, tak si lehne“.

Člověk se musí zdokonalovati, aby byl moudrý a hoden velikého daru božího — rozumu a svobodné vůle. Poslušnost a úcta k zákonům božím a světským, vykonávání povinností svého povolání, plnění občanských a božských ctností jest základem spokojeného života. Potlačování vášní, hříšných náklonností a náruživostí; pokora, láska k Bohu a k bližnímu vede nás k dokonalosti a touto dokonalostí jednou ke spojení s Bohem. Když Bůh zná naše myšlenky, zná i naše skutky; před ním nikde se neukryjeme; neboť naše činy dobře jsou zapsány v knize, která jednou bude otevřena, z ní při soudu se všechno o nás přečte — zváží — posoudí — odsoudí neb odmění.

„Člověče, poznej sama sebe!“ a poznáš vše, co jest pod tebou, nad tebou a za tebou, ba poznáš, co v tobě jest. Kdo pozná sebe, pozná i druhé a varovati se bude společnosti špatných lidí, ale rád bude prodlévati ve společnosti dobrých a ctnostných lidí. Kdo sebe pozná, rád sáhne po užitečné a vzdělavatelné knize, rád poslechne pěkné přednášky, umravňující divadla a kina, oko jeho pokochá se na uměleckých dílech a ucho jeho poslechne si vše umělecké a povznášející a citové; proto jest nám toužiti po větším světle, aby nás osvěcovalo, po nedostižném ideálu krásna a šlechetna, aby o nás mohli říci: „Byl vzorem člověka lidstvu všemu!“

Kdo by chtěl v metafysice se zdokonaliti, prostuduj Metafysiku od Aristotela, Sv. Tomáše Aquinského; pročti si Propast od Jirmana a Osobní Bůh od Cyrila Ježe T. J. Duše lidská potřebuje stravy, vzpruhy, poučení a zdokonalení. Úvahami a přemýšlením musíme přijíti ke zdravým závěrům a proto i po této cestě ať učitelé, rodičové, ba i společnost lidská má jíti za heslem „Per aspera ad astra“ (Obtížným bojem ke hvězdám). Kéž bych touto úvahou našel pochopení, získal přátele pro tuto myšlenku a posílil vzdělavatelskou a umravňující činnost výchovnou u žáků a prospěl nejenom žactvu, ale i národu, k čemuž volám „Bůh s námi a Duch svatý s jeho dary v nás!“

O b s e r v a t o r :

Boj o Katolickou akci.

Katolická akce stala se terčem velmi ostrých útoků tisku fašistického. Jako na dané znamení začaly listy podezřívati Katolickou akci z činnosti politické, nazývajíce ji zakuklenou stranou lidovou. Jiní popírali její oprávněnost. Sekretář fašistické strany Giurati pronesl 19. dubna 1931 v Miláně řeč, v níž nazval Katolickou akci „bouřlivým manévrem, který chce zachrániti, co bylo již zachráněno“. Mínil, že Katolická akce není slučitelná se souhrnným státem fašistickým a korporativním státem fašistickým. Svátý Otec jasně a otevřeně ve svém listu ke kardinálovi Schusterovi, arcibiskupovi milánskému, odpovídá. Hájí nadpřirozeného rázu Katolické akce, která jest účastí laiků na apoštolátu v odvislosti od hierarchie. Uznává dobro, co vláda fašistická vykonala pro náboženství. Ale to jest pouhé minimum katolických povinností. Vytýká nešvary fašistické výchovy: výchovu k nenávisti, znemožňování bohoslužeb pořádáním současných výletů a cvičení a veřejnou ženskou atletiku. Pak vyvrací papež námitky Giuratiho. Stát je souhrnný „totalitario“ ve smyslu subjektivním, „totiž všechno, co je v moci státu, podle jeho vlastního cíle, souhrn poddaných státních občanů má poslouchati státu a vlády a od nich záviseti“, ne však ve smyslu objektivním, aby totiž občané záviseli od státu v životě individuálním, domácím, přirozeném a nadpřirozeném. Odborné sekce Katolické akce nejsou proti státním syndikátům, nýbrž sestupují na půdu dělnickou, sociální, rodinnou, aby tam hájily cti a slávy boží a spásy duší. Papež pokračuje:

„Z toho všeho určitě plyne, že Katolická akce nemá vyráběti politiků; to jsme vždy učili a nařizovali; můžeme říci, že hlas Otcův byl od synů slyšen a bylo ho poslechnuto. Byla-li nějaká výjimka nebo vybočení, neváhali jsme je pokárati a opravit. Bylo by nespravedливо zevšeobecňovati. Ale rovněž jest jisto, že Katolická akce nebrání a nemůže brániti těm, kteří se věnují křesťansky a katolicky dobré a pravé politice, té totiž, která hledá a podporuje blaho státu: Katolická akce je k tomu výtečně připravuje.“

List papežův vzbudil bouři, ale na štěstí jen v novinách, která se nyní utišila. „Osservatore Romano“ na to uveřejnil velmi důležitý pokyn vzhledem k politice. Zní takto (podána ve výtahu): 1. Katolická akce svou povahou, účelem a přímou odvislostí od církevní vrchnosti jest sama sebou odlišná od politických stran. 2. Kde jest jen jedna politická strana, hájící práv církve — a tato strana uznává a přijímá náboženský a mravní základ Katolické akce — katolíci jen v této straně mohou hájiti práv církve. Pak přirozeně mezi touto stranou a Katolickou akcí jest — ne splnutí — nýbrž sblížení a větší spolupráce. 3. Kde jest více politických stran, hájících zájmů církve, mají katolíci volnost vstoupiti do kterékoliv strany této. Katolická akce nesmí dávat přednosti jedné takové straně před druhou. 4. V každém případě jest věcí církevní vrchnosti, které patří péče o duše, aby tato všeobecná pravidla aplikovala a určila přesná pravidla praktická.

Jan Oliva:

Tělesný a duševní fond žáků.

(Pokračování.)

Zato chci upozorniti zde podle článku P. Em. Soukupa, O. P. (Nhl. V. 1930, 8—9), na zvláštní tvary *obětí v širším smyslu*: „Sv. Terezie od Ježíška nazvala svou cestu k nebi cestou dětství, cestou malých, nebo malou cestou . . . Je to cesta malých nebo cesta malosti, protože se neukazují navenek docela žádné velikosti náboženské, žádné mimořádnosti, lidé jdoucí touto cestou se zdají docela malými, všedními křesťany, kteří na pohled žijí jen svým lidským a obyčejným křesťanským povinností. Do malosti je člověk nové doby zcela ponořen, chtěj nechtěj. Pro něho je proto cesta svatou Terezií Ježíškovou ukázaná skutečným zjevením s nebe daným a s nebe zázraky potvrzeným. Svatá Terezie nazvala obsah takové cesty „malými oběťmi“. To je prakticky vyjádřena teorie. K Bohu se jde jen oběťmi, protože k Bohu jíti znamená ve všem hledati jiskérky boží a jí dáti vzplanouti, ačkoli by chtěla vše svým ohníčkem pohliti jiskerka lidská. Tlumiti jiskerku lidskou vždycky jest obět v pravém smyslu toho slova. A to se může díti bez výjimky všude a vždycky. Nemůže více nikdo říci, že nemá kdy, že nemá možnosti zdokonalovati svou duši. Má těch příležitostí právě tolik, kolik má každého dne povinností, prací, bolestí. Ovšem se nikdo nestane rázem mistrem, tisíce a potom ještě sta maličností zůstane nezužitkovaných. Ale cvik dělá mistra, cvik ukazuje vždy znova a vždy podrobněji. Napřed v jedné záležitosti usilujeme dopomoci k nadvládě jiskerce boží, pak přibereme druhou, právě tak, jako šla Terezie od svého dětství. Malé nicoty učinily ji velikou — poznamenává její životopisec. A papež Pius XI. prohlásil, že bude obnovena lidská společnost, až půjde touto cestou co nejvíce duší.“

Tomu, co o modlitbě a oběti řečeno, zdá se odporovati výrok v 1. Král. 15, 22: „I řekl Samuel (k Saulovi): Zdaliž chce Hospodin zápalům a obětím, a ne raději, aby bylo posloucháno hlasu Hospodinova? *Lepšíť jest zajisté poslušensství, nežli oběti*: a uposlechnouti více, nežli obětovati tuk skopců.“ Tento výrok, sám o sobě správný, nečelí nijak proti hořejším vývodům, neboť při oběti mše sv. právě si vzpomínáme na nejvyšší a nejlepší poslušnost, totiž poslušnost Syna božího až k smrti, a to smrti kříže. A proti malým obětím sv. Terezie také tento výrok nečelí, protože právě při těch malých obětech nejde o zevnější nějaký lepší dar, nýbrž o poslušnost vůle naší pod přikázání boží, pod vůli boží. Výrok Samuelův nijak tedy proti hořejším vývodům nečelí, ale nebyl přece uveden nadarmo, poznali jsme z něho, jak *náležitá poslušnost Boha* má převelikou cenu v životě nadpřirozeném, a že je tudíž v zájmu duše naší, abychom takovou poslušnost k Bohu projevovali a tím účinně pýchu potírali. Pěstovati pravou poslušnost jest *buditi pravou katolickou aktivitu*. A tím přicházíme ke svým vývodům o aktivitě u života počítkového a u zálib: nebudu to zde opakovat, poukazuji čtenáře k tomu, co tam řečeno. Zde jen tu aktivitu určitěji projádřím slovem nyní často užívaným „Katolická akce“. Nejvyšším cílem a úkolem Katolické akce je potírati pýchu života, jež tak usilovně dere se vlivem světa i do kruhů katolických, jak výše podrobněji naznačeno. Ale Katolická

akce nesmí nikdy zapomenouti, že pravým jejím základem, lépe řečeno, pravou její živnou půdou je náležitá poslušnost Boha a církve. Nedovede-li Katolická akce zjednati poslušnosti mezi věřícími k rozkazům sv. Otce a odstraniti co nejdříve nynější hanebnou ženskou módu, jistě nedosáhne svého cíle, nevykoná svého úkolu. To vývody zde podané ukazují nad slunce jasněji. — I dětem ve škole musí kněz stále ukazovati, že pravé katolické smýšlení záleží v náležité poslušnosti k Bohu a k církvi. Všechna zlá žádostivost, všechno pokušení, všechna pýcha, všechen hřích mají svůj začátek ve slovech satanových: „Nebudu sloužiti“ — všechna milost, všechno osvětlení, všechny dobré skutky mají svůj začátek v poslušnosti Kristově až k smrti kříže. V tomto směru satan a Kristus bojují od počátku světa až do jeho konce a v tom boji vzájemném je naznačeno vlastní jádro náboženství. Úvahou o poslušnosti Kristově jakožto protiváze ďábelské pýchy *dostoupili jsme nejvyššího vrcholu svých úvah o zájmech duše po stránce nadpřirozené.** — —

*

Po úvaze o zájmech jest na čase, abychom se poohlédli po cestě, kterou jsme v přítomném článku urazili. Projednal jsem v něm všestranně „základy psycho-fyzické struktury žáků“, a to ve 2 hlavních oddílech: 1. dědičnost, 2. základní jevy ze spojení duše a těla; tento druhý oddíl ve 4 pododděleních: život pudový, život požitkový, záliby, zájmy. Vše to se stálým zřetelem ke stránce přirozené a nadpřirozené. Analogií k tomu máme u stromu: 1. vrozené vlastnosti stromu, 2. pupence vynikající a mající snahu (tendenci) k vytvoření poupěte, poupě rozvinuté, poupě plně kvetoucí, poupě oplodněné.

Pohlédneme-li na toto schema, při trochu uvažování vynoří se nám v mysli názor, že 1. a 2. oddíl nejsou jen mechanicky vedle sebe položeny, nýbrž že tu je jistě vzájemný vliv buď předcházející nebo následující, nebo konečně obojí. A jakmile takový názor nám svítne, mimovolně nás to nutí zevrubněji prozkoumati, jaký ten vzájemný poměr jest. A tento názor vede k druhému: U *všech* stromů jsou vrozené vlastnosti, jsou pupence, poupata, atd.; co však působí, co je příčinou, že jsou *různé* druhy a rody stromů? — A právě tak nás to nutí prozkoumati, *jaký je vzájemný poměr* mezi dědičností a mezi základními jevy ze spojení duše a těla vznikajícími. A odtud jdeme k další otázce: *všichni* lidé jsou podrobeni dědičnosti, mají život pudový, počitkový, záliby a zájmy; co je příčinou, co působí, že jsou *různé* druhy a rody lidí? Tomuto prozkoumání jsou věnovány další řádky.

(Pokračování.)

*) Jako důkaz, že i jinde o této věci se uvažuje, podávám zde v poznámce něco ze slov protestanta ing. Jos. Teindla v Křesť. Revue III. (1930) 156—8: „Jaký je poměr dnešní protest. mládeže k náboženství? ... Dnešní doba je takovou dobou neklidu, problematičnosti, krise ... Celé třídy jsou zachváceny rozkladem: proletariát, který úplně opustil církev, i buržoasie i církevní kruhy. Odmítá-li mládež náboženství, znamená to, že souvislost mezi otci a syny je roztržena. To však je zlomením společenství vůbec ... tvoříme sice společnost, ale ne společenství. Proslulý národohospodář W. Sombart řekl v Basileji 28. října 1929: „Zájmy tvoří společnost, ale jen nalezení Boha vrátí nás ke společenství.“ A mládež neodvrací se jen od církevní ideologie, ale i od politické. Náboženský i politický *n e z á j e m* mládeže spolu více souvisejí ... Boha jsme pozbyli, ale on nás neztratil — to je naše bída, náš neklid, naše úzkost, ale to je i naše *n a d ě j e* ...“

Štěpán Goldschmid:

O častém sv. přijímání.

(Pokračování.)

Lze tu užítí tohoto podobenství. Pes nemůže dědit po hospodáři, protože není člověkem. Tak i člověk, jako člověk nemohl by dědit po Bohu. Aby mohl, musí se teprve stát božským. A jím se stává posvěcující milostí.

Člověk se rodí s dědičným hříchem. Teprve křtem sv. se mu dostane posvěcující milosti. Zemře-li nemluvně bez křtu sv., dojde, jak učí bohoslovci, toliko blaženosti přirozené. Je blaženo, šťastno, nic mu nechybí, avšak na Boha v jeho velebnosti nikdy věčně nebude patřiti; ale ono též po tom ani netouží, ba nemělo by ani schopnosti na Boha patřiti „tváří v tvář“ (I. Kor. 13, 12), protože nemá posvěcující milosti. Do pekla takové dítě nepříjde, protože nemá osobních hříchů, ale že má na sobě hřích dědičný, nemůže přijíti ani do nebe, neboť „nic nečistého do nebe nevejde“.

Než ani nebeská blaženost nebude stejná. Čím kdo bude v okamžiku smrti víc obdařen posvěcující milostí, tím větší blaženosti bude i požívati, protože tím více bude schopen poznávati a míti podíl na boží dokonalosti. Proto se také utíkáme o přímluvu k velkým svatým a zvláště ke královně všech svatých k Panně Marii, neboť víme, že nám mohou více prospěti, poněvadž jest větší jejich podíl na božích vlastnostech. Že nebýváme doslova vyslyšeni, nemá pak příčiny v tom, že svatí neměli by moci, nýbrž v tom, že jsouce úplně sjednoceni s nejsvětější vůlí boží nemohou nám zjednati něčeho, co by nám škodilo, jak by se stalo, kdybychom prorazili se svými tužbami.¹⁾ Bůh je nejvyšší dobrotivý a dá nám vpravdě mnohem více, než žádáme.

Tedy posvěcující milost uděluje se nám nejprve na křtu sv., rozmnožuje se pak každým dobrým skutkem, vykonaným v posvěcující milosti, na př. zbožným slyšením mše sv., účastí na odpoledním sv. požehnání, modlitbou, postem, almužnou, řádným konáním povinností stavu, a vůbec konáním všech skutků i nejvšednějších a nejnepatrnějších, zvláště jsou-li posvěceny dobrým úmyslem,²⁾ hlavně pak hodným přijímáním sv. svátostí, nejvíce však hodným přijímáním nejsv. svátosti oltářní. To je samozřejmé. Přijímám-li hodně velebnou svátost, spojuji se tím po každé nejúžeji s Kristem a stávám se tudíž stále Bohu podobnějším. Pán Ježíš praví: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm“ (Jan 6, 57). Z toho patrno, že hodné přijetí nejsv. svátosti rozmnožuje tedy nejvíce posvěcující milost. Poněvadž sv. přijímání je částí mše sv., též zbožné obcování mše sv., odpolednímu svatému požehnání a úcta nejsv. svátosti jsou výbornými prostředky k rozmnožení posvěcující milosti. Pán Ježíš jest jediným prostředníkem mezi Bohem a člověkem.

Velká sv. Terezie říkala, že by ráda po celý život trpěla největší kříže a bo-

¹⁾ Kdyby se nestala vůle boží, nýbrž vůle naše, podle našeho omezeného, zatemnělého rozumu, bylo by to pro nás největším neštěstím. Modlitba má směřovati k tomu, abychom sjednotili vůli svou s vůlí boží, abychom chtěli co chce Bůh.

²⁾ Dobrý úmysl záleží v tom, že vše, co konáme, konáme ke cti a slávě boží, tedy při všem svém jednání máme úmysl ctíti Boha, což můžeme vyjádřiti i slovy, na př. Vše z lásky k tobě, o Bože! — Vše pro Ježíše! — Vše ke cti a slávě tvé, o Bože!

lesti, aby na věčnosti jen o stupínek dosáhla větší blaženosti. Uvažujme, že jediným hodným přijetím nejsv. svátosti, tedy tak snadným způsobem dosáhneme větší oslavy na nebi než největším umrtvováním a utrpením po celý život. Jak krásné a velebné je naše náboženství, jež tak snadným způsobem nám nabízí nepřeborné poklady nebeské! Jděme tedy co nejčastěji na mši sv. a k sv. přijímání! Co se člověk napachtí pro několik penízků, do jakých prací, starostí, nebezpečí se vrhne! Jakých nebezpečných zábav vyhledávají lidé! A oproti tomu jak snadno lze získati nehynoucích pokladů, jichž rez nekazí, mol nesžírá a zloději nevykopávají. Kdyby v kostele byla bedna se zlaťáky a bylo dovoleno denně si odnésti hrstku jich, co by se tam hrnulo lidí! A ono je tam neskonale více, je to věčný Bůh, jemuž vše patří, a má a chce dáti více než dosud dal: celé nesmírné království nebeské; jenž toužebně a sladce zve lidi: „Pojďte ke mně!“

A lidé? Nedbají! Řekl jeden Pánu Ježíši: Blažený, kdo bude jísti chléb v království božím. Ale Ježíš pravil mu: Jeden člověk učinil večeri velikou. I poslal služebníka svého v hodinu večere říci pozvaným, aby přišli, ježto všecko jest již hotovo. Ale všichni počali jednomyslně se vymlouvat. První řekl jemu: „Statek jsem koupil a musím vyjítí jej shlédnouti. Prosím tě, měj mě omluvena.“ A druhý řekl: „Patero spřežení volů jsem koupil a jdu je zkusiti; prosím tě, měj mě omluvena.“ A jiný řekl: „Ženu jsem pojal a proto nemohu přijítí.“ A služebník vrátiv se, zvěstoval to pánu svému. Tu rozhněval se hospodář a nařídil svému služebníku: „Vyjdi rychle na silnice a ulice města, a chudé a zmrzačené a slepé i kulhavé uveď sem!“ I řekl služebník: „Pane, stalo se, jak jsi rozkázal a ještě jest místo.“ A pán rozkázal služebníkov: „Vyjdi na cesty a k plotům a přinuť vejítí, ať se naplní dům můj. Pravímť vám, že žádný z těch, kteří byli pozváni, neokusí večere mé“ (Luk. 14, 15—24).

Královstvím božím je svatá církev. Pán kázal pozvati chudé, zmrzačené, kulhavé a slepé, t. j. hříšníky, jinověrce, pohany atd. Nemeškejme tedy, aby nám snad našeho místa u nebeské tabule nepřebíral nějaký zločinec, teprve před smrtí činící pokání, nebo nějaký divoch. Pán Ježíš řekl, „že mnozí přijdou od východu a od západu a stolovati budou s Abrahamem a s Isákem a s Jakobem v království nebeském; synové království však budou vyvrženi do temnosti zevnitřní; tam bude pláč a skřípění zubů“ (Mat. 8, 11—12).

Čím náš stav posvěcující milosti je větší (t. j. čím víc posvěcující milosti máme), tím 1. větší počet dobrých záslužných skutků vykonáme, 2. tím i větší bude jejich záslužnost. Pán Ježíš dovozuje: „Každému, kdo má, bude dáno, a bude míti hojně; tomu však, kdo nemá, bude odňato i to, co má.“ (Mat. 25, 29.) A služebníka neužitečného káže uvrci do temnoty zevnitřní, kde bude pláč a skřípění zubů (tamtéž 30. verš). A dále mluví: Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti; kdo zůstává ve mě a já v něm, ten přináší ovoce mnohé (Jan 15, 5), neboť beze mne nemůžete nic činiti (tamtéž). Tak každý strom dobrý nese ovoce dobré, špatný strom ovoce špatné přináší; nemůže strom dobrý nésti ovoce špatného, ani strom špatný přinášeti ovoce dobrého. Všeliký strom, který nenese ovoce dobrého, bude vyřazen a na oheň uvržen (Mat. 7, 17—19). Člověk v milosti je tedy štěpované pláň. Ovoce jeho dříve nepoživatelné je nyní dobré. — Bůh se též připodobňuje vinaři (Jan 15, 1, 2) a zahradníkovi (Luk. 13, 6—9).

Milosti posvěcující pozbýváme každým těžkým hříchem, ale opět nabýváme hodným přijetím svátosti pokání. Jakmile někdo pozbyl posvěcující milosti, vše, co koná v tomto stavu — v stavu nemilosti, nemá ceny pro věčnost, současně všechny zásluhy před tím pro nebe získané jsou ztraceny. Oživují tyto zásluhy však opět, jakmile osoba padnuvší do smrtelného hříchu nabude stavu posvěcující milosti. Vidíme v tom neskonanou dobrotu boží, která po dobré zpovědi odpouštějíc urážky, na ně více nepamatuje, ale přičítá nám naše dobré, záslužné skutky dříve vykonané.

3. Hodné sv. přijímání a) zeslabuje zlé náklonnosti, b) posiluje naši lásku k Bohu. a) Jak svádí tělo, svět a ďábel, jenž působí zvláště ve spojení s tělem i se světem, t. j. zlými, špatnými lidmi! Zvláště těžký bývá boj s tělem.³⁾ Ale sv. Pavel píše: „Všechno zmohu v tom, kterýž mne sílí.“ (Pokračování.)

O b s e r v a t o r :

Z katolického světa.

K prvnímu poselství, které světu zaslal Pius XI. radiovou stanicí vatikánskou, došla spousta projevů souhlasu a díky. Svatý Otec touž cestou vyslovil své díky. Ředitel radiové stanice P. Gianfranceschi a několik překladatelů pronesli do mikrofону slova díky. — Tentýž P. Gianfranceschi pracuje o programu tomto: dle něho vyslati některou část posvátné klasické hudby a duchovní četbu. — Ke konci února přijal papež vyznamenané žáky katechismu, aby jim odevzdal odměny. „Císařem“ křesťanské nauky letos byl dvanáctiletý Giovanni de Sanctis, který uměl ze všech nejlépe. Hoch první poklekl k trůnu papežovu a obdržel zlatou medaili. Papež dal malým návštěvníkům dvojí naučení: 1. aby bedlivě se učili katechismu a 2. aby svůj život podle něho zařídili. — V promluvě k postním kazatelům papež promluvil velmi přísná a vážná slova, jimiž odsoudil netečnost rodičů, dovolujících dětem docházku do biografů. Řeč byla rozdávána v římských kostelích účastníkům kázání.

Co dokáže rázný muž, vidno na činnosti uherského jesuity P. Vojtěcha Banghy, který je nazýván „tvůrcem katolického tisku uherského“. Již v r. 1912 usiloval P. Bangha o denní veliký list, ale s malým úspěchem. Roku 1917 za podpory biskupa Prohaszky založil tiskový spolek s akciemi po 25 kor.; za tři měsíce 200 členů upsalo

³⁾ Máme i přirozených prostředků užívati, abychom zvítězili nad tělem, i když se snad nebičujeme do krve a pod. Zachovejme střídmost v jídle a pití, varujme se sladkých a mastných pokrmů, spěme na tvrdém lůžku (tvrdém slamníku), zvl. v létě *nepřikryjme* se příliš, po příp. jen prostěradlem neb ničím, vůbec neradí se příliš teplé lůžko. Těž dostatečný pohyb, dlouhé pochody, otužování, n. př. studené omývání a koupele v létě se velmi doporučují. Při tom však třeba důkladně se *osušovati* (po užívání studené vody), což může se dít sluncem a *varovati se při užívání vody průvanu*, aby se nedostavilo nevyлéčitelné revma neb nastalo škodlivé i nebezpečné nachlazení.

10 mil. Již roku 1917 vyšel německý list katolický, brzy potom pak list maďarský. Dnes má tiskárna spolku 8 velikých rotaček, 25 menších a 22 moderních sázecích strojů. Tiskárna má 500 dělníků. Akcie jsou z 96 procent v rukou katolíků! Kde jsme my?

Přísný, ale zasloužený trest. Biskup z Oneglia uvalil na osadu Diano Gorleli interdikt a nařídil vikáři, aby z osady odnesl nejsv. svátost. Která je toho příčina? V té obci bylo zvykem konati „polní ples“, který se vždy proměnil v pusté orgie. Z rozkazu biskupova farář osadníky napomenul a byl od nich insultován a týrán. Proto byl farář na čas odvolán; nyní je odvolání trvalé a osada pozná, co to jest býti bez kněze.

V dubnu byl konán v Miláně katolický sjezd pro podporu dobrého kinematografu; sjezd trval tři dny a má odstraniti nedostatky dobrých, nezávadných filmů.

Zajímavý jest původ „Biblického ústavu“ v Římě, zřízeného vůlí Pia X. a a neúnavnou péčí P. Leopolda Fonka T. J. P. Fonk pověřen jsa vybudováním ústavu, podjal se díla s velikou horlivostí a láskou. Kde však vzíti miliony na stavbu paláce? Svěřil své nesnáze Piu X. a společným rozhodnutím se usnesli konati tak dlouho novény k Bož. Srdci Páně, až budou vyslyšeni. Když konali třináctou novénu, dostal P. Fonk zprávu, že nejmenovaná francouzská rodina bude hraditi všechny výlohy čítající několik milionů. Dobrý P. Fonk hned spěchal do Vatikánu, aby sdělil radostnou novinu. Byl zakoupen palác Pilotta a vše nutné opatřeno. Kdo by pochyboval o prozřetelnosti boží v tomto případě? Jiný důkaz poskytuje sbírka na katol. universitu Božs. Srdce v Miláně. V roce 1930 při veliké kritické situaci sebráno bylo více než kdykoliv jindy; sbírky dostoupily výše 3 milionů lir.

Papež dal projevit své blahopřání etiopskému císaři Ailé Sellasié I., kterému se narodil syn; při tom vyslovil své uspokojení nad srdečnými přátelskými styky s vládou císařovou.

Na ostrově Borneo byl otevřen seminář pro jinochy, kteří by se chtěli stát kněžími; bude přístupný všem národnostem; několik Číňanů již se přihlásilo. — Na tentýž ostrov v prosinci přijelo 6 karmelitek z Madridu, aby tam založily první karmelský klášter. Mons. Wachter, apoštolský prefekt, projevil svou radost těmito slovy: „Nikdy jsem se neosmělil doufati, že sen mého života se uskuteční, totiž, abych viděl na Borneo klášter karmelský. Modlitby a oběti těchto dcer veliké svaté Terezie svolají na divoký lid Bornea hojné boží požehnání.

„Unio missionaria cleri“, vlastně její ústřední výbor, konal koncem února porady v Římě. Byl pak celý výbor přijat svatým Otcem, který pronesl k přítomným povzbuzující slova a byl potěšen, že počet kněží zapsaných do „Unio“ činí 39.455.

Mimořádný ministr svobodného státu irského jménem vlády a lidu přivezl do Vatikánu nádherný koberec 10 metrů dlouhý a 5 metrů široký, zhotovený ručně nejdovednějšími dělnicemi, které pracovaly o něm 4 měsíce. — Král Karol zaslal svatému Oci drahocenný dar, ikonu z patnáctého století, představující Madonu s děťátkem; zvláštní poselství odevzdalo papeži dar, který jím byl velmi potěšen a vyslovil rumunskému vyslanci svůj vřelý dík.

Generál dominikánů P. Gillet byl přijat svatým Otcem se všemi profesory

a posluchači dominikánského mezinárodního ústavu „Angelico“. Bohoslovců bylo 500; papež jim kladl na srdce studium a zbožnost.

Malabarská rozkolná obec jakobitů se vrátila do církve římské. Arcibiskup z Betagny mons. Ivanios a jeho podřízený biskup z Tirovally oznámili svůj návrat a návrat mnohých papeží. Denně nastávají nová obrácení; jest však nedostatek kaplí a kostelů. Biskupové poslali pak nově obráceným pastýřský list, ve kterém praví: „Nikdy nebudeme moci býti dosti vděční Pánu Bohu, že nás znovu daroval katolické církvi. Církev katolická jest jediným ústavem na zemi založeným Pánem Ježíšem, aby oslavoval Boha na výsostech a dal pokoj nebeským synům lidským a aby společnost lidskou utvrdil v Bohu na základě dobré vůle.“ Papež prostřednictvím kardinála Sincera zaslal obrázcům laskavý dopis, v němž pravil: „Buďte nám vítáni, buďte srdečně vítáni!“

Liga pro zachování nedělního klidu zaslala londýnskému parlamentu protest podepsaný 1,200.000 osobami proti návrhu zákona, aby divadla a kinematografy byly otevřeny v neděli. Dosud byl v Anglii v neděli úplný klid, který jest v anglickém národě všeobecný. Nyní i tam má se z neděle státi den zábav.

Ve veliké dvoraně kasačního soudu v Paříži se konala zajímavá schůze katolíků německých a francouzských pro sblížení obou národů. Za centrum byl přítomen poslanec Joss a poslankyně Helena Webrová; za Francouze P. Desbuquois, ředitel Action Populaire, Adeodat Boissart, bývalý poslanec a profesor katolické university v Lille, a František Marshal, bývalý ministerský předseda. Účast byla ohromná. Všichni řečníci se vyslovili pro mír a sblížení, které může jedině přivoditi církev katolická.

Kongregace sv. officia vydala 21. března 1931 dekret, kterým připomíná prastarou tradici církevní ve výchově mládeže k čistotě a odsuzuje tak zvanou sexuální výchovu a uvedení v sexuální problém; rovněž odsuzuje „teorii eugenickou“, která chce zlepšiti lidské pokolení beze zřetele na zákony božské a lidské. Konečně proneseno jasné slovo! Táž kongregace dekretem z 28. prosince 1929 sesadila podle kan. 2303 mons. Julia Carretta, biskupa v Cochabamba v Bolívii. Biskup totiž odpadl od katolické církve a přistoupil k episkopátní církvi americké. Protestanté listy jásají a velebí Carretta jako charakterního muže. Šíří zprávu, že Carrett byl sesazen proto, poněvadž byl politickým odpůrcem presidentovým. Kongregace chtějíc učiniti přítrž těm lžím nyní uveřejnila zmíněný dekret. Protestanté svěřili Carrettovi místo kuráta u kostela sv. Ondřeje v Montorico za dozoru pastora Saylora.

V Římě zemřel velmistr vojenského řádu maltézského, kníže Galeazzo Thun-Hohenstein; jeho pohřeb byl velikolepý za účasti zástupců všech téměř států.

Zahraniční ministr uherský hrabě Karoly byl přijat svatým Otcem, kterému děkoval za vyslání papežského legáta, kardinála Sincero k jubilejním oslavám sv. Emerica. Listy zaznamenávají, že návštěva byla dlouhá a srdečná. Rovněž taková byla návštěva u státního sekretáře. Maďaři umějí konati dobrou politiku...

Umělecky provedená nejkrásnější palma darovaná svatému Otcovi jest ozdobena miniaturou koncilu efeského. Papež ji daroval předsedovi Katolické akce komturovi Ćiriacimu, aby byla uchována v novém, velikolepém paláci Katolické akce.

Francouzští katolíci oslavují stoleté výročí svobodné školy, založené r. 1831 dvěma neohroženými bojovníky Lacordairem a Montalembertem. — V Lille mělo

býti oslaveno zlaté jubileum mezinárodních eucharistických kongresů; před 50 lety byl tam oslaven první kongres. Purkmistr však pořádání průvodu nedovolil; proto kardinál Lienart určil, aby se průvod konal v blízkém městečku Madeleine.

Otcem sirotek může býti nazván velmi oblíbený P. Semeria z řádu barnabitů, který zemřel v březnu 1931. Byl vynikajícím kazatelem, řečníkem; jako spisovatel sepsal několik náboženských a dějepisných knih. Jako apologeta vynikal bystrým duchem a obratností při debatách. Poznav jako polní kurát bídu opuštěných dětí založil po válce 75 asylů pro opuštěné válečné sirotky, kterých shromáždil na 5000. Vydřžoval je příjmem ze svých přednášek, kázání, spisů a sbírkami. Říkal, že denně krmí 5000 krků. Byl vzorem kněze a řeholníka — muž veliké lásky k bližnímu!

Zdá se, že řecký president Venizelos poznal, jak není radno bojovati s Vatikánem. Ač podle smlouvy lausanské, kterou spolupodepsal, se zavázal šetřiti náboženské svobody menšin a povolit jim vlastní svobodné školy, přece vláda řecká smlouvy nezachovala. V prosinci 1931 policie hlídala residenci řeckokatolického biskupa a školy katolické. Sekretář biskupův byl třikráte zatčen a vězněn — po třetí 24 hodiny — pro zločin, „že při mši svaté užíval rouch podobných rouchům pravoslavným“. Lev XIII. ponechal sjednoceným Řekům roucha i řeč liturgickou. Proti sekretáři zaveden byl soudní proces. Nařízení řecké vlády o zákazu vyučování náboženství ve školách a obtíže působené katolickým školám jsou známy. Sjednocený episkopát katolický nemlčel a podal vládě velmi opatrný, ale rovněž jasný a otevřený rozklad. Vládní odpověď zní, že „kněží spojení s Římem jsou zcela svobodni konati bohoslužby ve svých chrámech a v rouchách obřadních“. Vatikán poslal do řecka obratného diplomata mons. Margottiho, „aby určitě poznal úmysly řecké vlády“. Ministr zahraničí, Michalopoulos prohlásil, že jest ochoten vyjednávat s ním. Uznává ho za „mimořádného vyslance svaté Stolice“. Listům zakázáno psáti o vyjednávání, které se koná v tajnosti.

✓ *Haagu konali duchovní cvičení* členové diplomatického sboru, ke kterým měl přednášky učený P. de la Brière z Paříže. Na Zelený čtvrtek sloužil mši sv. mons. Schioppa, apoštolský nuncius a podal všem svaté přijímání.

Katolická universita v Georgetownu v Americe udělila čestný diplom japonskému vyslanci Debuchimu, jehož choť je katolička. Mons. Fumasoni-Biondi, apoštolský delegát v Americe, odevzdal diplom vyslanci. Na nádvoří university se konala cvičení na oslavu této události. Vyslanec pronesl řeč, v níž nastínil pokrok katolicismu v Japonsku, kdež je hlavně oceňována práce kněží a sester na poli výchovném, sociálním a charitativním. Konec řeči vyzněl ve smysl, že katolicismus v Japonsku znova ožije a zmohutní.

Volná myšlenka chtěla uspořádati 15. srpna 1931 mezinárodní sjezd ve Varšavě. Proti tomuto úmyslu se rozvinula tak ohromná bouře protestů, že volnomyšlenkáři musili sjezd přeložiti do Norimberka.

Valná hromada „Spolku kněžských povolání“ v Paříži udala zajímavé číslice. Počet bohoslovců stoupá; r. 1926 bylo 620 seminaristů, r. 1927 již 670, r. 1928 pak 679, r. 1929 zase více, totiž 685 a r. 1930 ještě více — 720. V malém semináři je 334 seminaristů, ve velkém 255 a 71 se připravují ke kněžství ve starším věku. Milodary utěšeně rostou: r. 1926 sebráno na seminář 510 tisíc franků; minulého roku celý milion. Přesto je nedostatek kněží v pařížské diecési.

Katechetská hlídka.

Řídí Fr. Košák.

Katecheta Fr. Jedlička papežským komořím.

Papežským komořím jmenován byl zasloužilý katecheta v Českých Budějovicích *František Jedlička*, nar. r. 1865, vysvěcen r. 1890. — Čtenářům „Vychovatele“ jest jméno jeho dobře známo z jeho příspěvků ve starších ročnících a hlavně z prací pro mládež, o nichž tam bylo referováno. Vydal s J. Volfem pěknou pomůcku: „Příprava nejmenších dítek k první sv. zpovědi a sv. přijímání“, která je dnes v mnoha tisících výtiscích rozšířena. Ve „Sloveh pravdy“ r. 1900 vydal dvě brožurky „O šetrnosti“. O témž tématu psal v letech 1903—1905 do „České ženy“. Roku 1916 vydal v Moravské Ostravě zároveň s Janem Volfem, katechetou v Klatovech. a Frant. Blahou, katechetou v Mor. Ostravě, spis: „Učebnice katolického náboženství pro první tři roky obecných škol“, která obsahuje biblický tekst upravený podle Biblického dějepisu J. Doležala a část katechismovou. V roce 1921 sám v Českých Budějovicích vydal „Malou učebnici katolickou pro nižší třídy škol českých i pro vyučování soukromé“, která má též obsah a došla veliké obliby, takže vyšla již v šesti vydáních. Vydal ji i rozdělenou, zvlášť malý katechismus a biblické dějiny také zvlášť. Učebnice i „Přípravu“ vydává Jedlička ve prospěch „Serafinského díla lásky“, které v roce 1908 založil na záchranu mládeže opuštěné a zanedbané. Spolek ten má dnes tři sirotčince na Šumavě — v Červených Dvorcích u Sušice, v Koutě a ve Staňkově — a pečuje o své chráněnce v Biskupicích na Moravě a v sirotčinci milosrdných sester v Čes. Budějovicích. Letos pečuje „Serafinské dílo lásky“, jehož zakladatel jest i jeho předsedou, o 100 dětí. Aby známost tohoto díla se šířila, založil a vydává Jedlička již 24. rokem časopis „Záchrana mládeže“ s přílohou „Mládeži československé“, jest jejích redaktorem, v jeho bytě je expedice a sklad knih ve prospěch díla lásky vydaných. — Každý katecheta se jistě raduje, že práce katechety na poli literárním a charitativním uznána byla vysokým vyznamenáním. A vyznamenaný bude mít jistě radost, když dostane hodně darů a příspěvků členských pro své záslužné dílo. Roční příspěvek je nejméně 10 Kč a adresa zní: „Serafinské dílo lásky“ v Českých Budějovicích, Třída 28. října č. 13. Složenka, kterou možno příspěvek poslati, má číslo 23806.

Katecheta Jaroslav Slavíček šedesátníkem.

Arcibiskupský notář *Jaroslav Slavíček*, katecheta měšť. škol na Smíchově, dožil se 30. května 1931 šedesátky. Narodil se r. 1871 ve Vel. Pálči a po gymn. studiích v Roudnici a v Praze vstoupil do arcib. semináře a byl r. 1894 na kněze posvěcen. Kaplanoval ve Schmiedebergu, v Leducích u Plzně a v Benešově. Po čtyřech letech stal se katechetou na Smíchově, kde působí dodnes. Po příchodu do Prahy začal psáti do „Vychovatele“. Tam mimo jiné otiskl r. 1906 a 1907 časovou práci „Laická morálka francouzská“. Ve sbírce praktických spisů bohoslov. č. VI. v Praze 1904 vyšly v jeho překladu dva díly podle dr. J. Riedla a dr. Schustera „Lidových a praktických kázání“. Ve valné hromadě katechetského spolku 6. ledna 1908 byl

zvolen za redaktora „*Katechetské přílohy Vychovatele*“, kterou řídil od února 1908 do ledna 1910 a opět od června 1910 až do konce r. 1927. Napsal tam hojně různých článků a referátů, hlavně na základě německých časopisů. V posledních letech hojně referoval z věstníku katechetů rakouských „*Christlich paedagogische Blätter*“, z orgánu duchovenstva řecko-katol. na Podkarpatské Rusi „*Dušpastyr*“ a z věstníku maďarských katechetů „*Katholikus Nevelés*“. Z těchto časopisů otiskuje nyní zprávy v „*Sursum*“. Přejeme jubilantu katechetovi plného zdraví a zdaru v jeho ušlechtilých pracích do nového dalšího desetiletí.

IV. kurs pro laické katechety

bude od 1. října 1931. Přihlášky a dotazy přijímá ředitelství učitelského ústavu u sv. Anny v Praze II., Ječná 27. Zkoušky pro školy měšťanské se v tomto období nekonají.

Nové vydání „Dějepisů církve katolické

pro školy střední a občanské“ s obrázky — již VI., připravuje msgre J. Volf, em. katecheta v Klatovech, *podle nových pramenů*. Dějepis vyjde jako vydání dřívější, opět nákladem a ve prospěch „*Serafinského díla lásky, spolku pro záchranu opuštěné mládeže v Českých Budějovicích*“. Dějepis doporučuje Spolek katechetů a měl by býti všude zaveden, aby z něho hojný zisk plynul pro vyučování, ale i pro „*Serafinské dílo*“, které obdrževši darem zahradu ve Smečně, hodlá tam postavit novou vychovatelnou pro opuštěné děti z pražské periferie.

Starý katechismus.

„*Vychovatelské listy*“ v čís. 5 píší: „To, že v arcidiecési pražské, podobně jako v českých oblastech diecési bývalého „*království*“, užívá se úředně skoro všude ještě starého katechismu „*rakouského*“, je dnes už na pováženou. Jinde raší co do katechismu a jiných učebnic nový, nadějně čilý život, v Čechách jest úředně „*unter allen Wipfeln Ruh*“. Zdali opravdu na prospěch dobré věci náboženské, nelze tvrditi.“

Pohlavní výchova ve škole.

V mor.-ostravském Palace hotelu přednášel koncem dubna učitel S. Salter na téma: Dítka a pohlavní otázka. V přednášce zmínil se také o poučování dítek ve škole o pohlavním životě, má-li se jí toto poučování přenechat. Odpovídá, že nikoliv, jelikož takové poučování když se neprovádí individuálně, nejen není dobré, nýbrž může býti i škodlivé. Mnozí naši pokrokoví učitelé jdou zcela opačným směrem, než prohlásil člověk z jejich řad.

Nutnost změny osnov

hlásá ve „*Vychovatelských listech*“ č. 5 V. Kubíček: Zásada, že soustavné biblické vyučování se končí třetí třídou, se začíná v nových osnovách už opouštěti. Je-li dnes beze sporu všeobecně uznáno, že v prvním tříletí obecné školy má se náboženské učivo podávati v rámci roku církevního postupem historickým na podkladě chronologické soustavy biblických dějin, z jejichžto jednotlivých článků se příležitostně

vyvozují pravdy náboženské, prosvítá dnes také čím dále zračitěji přesvědčení, že tento pouze tříletý základ soustavně historický pro život nestačí a že by zasluhoval býti zesílen, ujasněn a zdůkladněn v dalším dvouletí. — Zesílení, ujasnění a zdůkladnění je možno jen, když se *biblické učivo náležitě rozšířené probírá i ve 4. a 5. ročníku zase soustavně* a potřebné tomu věku pravdy náboženské se organicky přičleňují. Rozhodným poddůvodem pro to jest okolnost, že děti ani ještě ve 4. a 5. ročníku nejsou pro soustavný katechismus dostatečně zralé a že jejich mentalitě se lépe vyhoví historickým vyprávěním. A nejúčelnější je to vyprávění, děje-li se soustavně. Didakticky při tom pranic nevadí, že se též katechismové věty nevštěpují soustavně. Zde stačí úplně soustava, jak ji chovají žáci v paměti zněním symbola, desatera božích i patera příkázání církevních a výčtem svátostí. „Život sám soustavný není,“ podotýká zcela správně nová ordinariátní osnova diecése brněnské. Co děti 4. a 5. ročníku dovedou z katechismu strávit, podá se jim *příležitostně za články biblickými*. Ucelená soustava katechismu se ještě dobře uplatní v 6. a 7. ročníku obecné, resp. měšťanské školy. To je věc, která by se při sestavování nových osnov měla v zájmu společné dobré věci náboženské vzít všade bedlivě v úvahu. Na školách v říši německé, odkud se původně i u nás za starého Rakouska brávaly vzory pro učebné osnovy, si mohli „vedení katechismu“ hned ve 4. ročníku dovoliti, jelikož tam se dříve i dosud souběžně probíraly a probírají ve zvláštních hodinách také biblické dějiny, a to soustavně. I v bývalém Rakousku bylo o soustavu biblických dějin před vydáním školských zákonů r. 1869 a ještě i čas potom dostatečně postaráno, dokud i světský učitel je s dětmi aspoň čítával aneb opakoval. Dnes, kdy z pokolení tehdejších žáků a znatelů biblické dějeprawy už zbývají jen „rari nantes in gurgite vasto“, neujde bedlivému pozorovateli, že té znalosti povážlivě ubývá, lid nedovede patřičně zařaditi důležité osobnosti Starého zákona, „paidagoga eis Christon“, nerozumí náležitě kázání a tím začíná i kolísati ve víře. Kde jsou slabé základy historické, tam neobstojí na dlouho zdivo katechismové. Problém je palčivý. Videant consules!

Procesí ve dny prosebné a škola.

Zemská školní rada odpověděla na dotaz jistého faráře z kraje litomyšlského výnosem, ve kterém sděluje, že prosebné průvody do polí v křížových dnech jsou v zemědělských krajích „skutečně významné a mimořádné bohoslužby, jichž se na Litomyšlsku účastní většina obyvatelstva“ a že tedy může býti v takové dny nebo půldny dáno prázdno i celé škole.

O katechetické práci za posledních 50 let v Rakousku

je článek v jubilejním velkém dubnovém čísle, kterým „Korrespondenzblatt für den katholischen Klerus“, za starého Rakouska hojně odebíraný i naším duchovenstvem, vzpomenu svého 50letého trvání. Tento stavovský list kněžský vychází po celou dobu nákladem Karla Fromme ve Vídni. Založil jej klosterneuburský řeholník B. A. Egger a redigoval 10 let, pak převzal redakci a skoro 40 let jej vedl R. G. Himmelbauer a po něm prof. Št. Matzinger. Mezi spolupracovníky je R. Vrba. V jubilejním čísle je i několik jiných informativních článků, tak o vzdělávacích ústavech kněžských v Římě, o časopiseckém apoštolátu v Rakousku, o organizaci

českého duchovenstva v Klubu, o čemž má autor článku, senátor dr. K. Hilgenreiner, velmi nedokonalé informace. O Jednotách duchovenstva na Moravě neví!

13 milionů amerických dětí bez náboženského vyučování.

Homme Missions Council of North Amerika vydal statistiku, podle níž jest v Americe 10.000 obcí, ve kterých není kostelů vůbec, 31.000 obcí, které sice mají kostel, ale nemají kněze, a konečně, že 13,400.000 dětí mladších 12 let nedostává se žádného náboženského vychování. V zemi tolika náboženských sekt a vyznání jsou to jistě příznačná čísla.

Název měšťanská škola obnoven.

Ministerstvo školství v novém zákoně upouští od po převratu zavedeného názvu škola „občanská“, protože některým zdál se název měšťanská málo demokratický, a zavádí opět onen starý vžitý název.

Náboženství v reformních osnovách.

V „Pražském večerníku“ bylo: „4. Reformní školy mají ve svém rozvrhu náboženství. Svědčí to, že naše školská reforma chápe etickou cenu tohoto předmětu. Bohužel má to býti náboženství bezkonfesní. Někteří reformátoři netají se tím, že bude zaměněno etikou.“ — Bezkonfesní náboženství není žádné náboženství.

Nové osnovy pro měšťanské školy,

vypracované komisí znalců při ministerstvu školství, nebudou podle informací „Národních listů“, schváleny. Komise zabývá se již vypracováním návrhu nového.

Učitel pensista a pobyt v cizině,

bylo o tom psáno ve „Vychovateli“ v čís. 11—12, r. 1930. Doplnujeme ze zkušenosti prof. Ant. Jandy z Kroměříže. Československý episkopát a Apoštolát svatého Cyrila a Metoda konají veliké a záslužné dílo, že v Paříži stále udržují s oběťmi velmi značnými československou misii. Misii vede papežský prelát mons. dr. Rudolf Zháněl. Letos potřeboval zástupce a Apoštolát poslal tam prof. Jandu, ten píše v „Našinci“ čís. 111, r. 1931: „Dne 25. března měl jsem tedy vyjetí z Kroměříže. Čekal jsem netrpělivě na odpověď z Brna — dne 9. března psal jsem zemskému finančnímu ředitelství v Brně (kolek 5 Kč), které je mou platební instancí. Konečně 24. března po intervencích přišla zpráva ze zemského finančního ředitelství, ale překvapující. Bylo mi dáno povolení, že mohu odjetí do ciziny na dva měsíce s upozorněním, že samovolné překročení této dovolené mohlo by míti pro mne v zápětí ztrátu pense. Dále bylo mi oznámeno toto: „*Výplata pense po dobu pobytu v cizině k rukám plnomocníka jest vyloučena* a nutno výplatu její až do návratu percipientova zastaviti. Předpokládajíce, tudíž, že skutečně během měsíce března odjedete, zastavujeme Vám výplatu Vaší pense koncem tohoto měsíce. Po návratu do tuzemska a předložení cestovního pasu budou Vám zadržené částky neprodleně poukázány.“ Pro mne toto vyřízení bylo překvapující, poněvadž ve svém podání jsem jasně vypsál, kam pojedu, že budu konati *úřad, který je pod patronací našeho zahraničního ministerstva*, úřad čistě národní a eminentně státní.“

Započítání doby studií na vysokých školách učitelům do pense a do postupu.

Předsednictvo Zemského učitelského spolku na Slovensku usneslo se v březnu 1931 podati několik přípisů na vládu a ministerstva ve prospěch učitelstva, mezi jinými i o započítání let studií na vysokých školách těm učitelům, kteří nabyli způsobilosti učitelské na měšťanských školách podle uherských zákonů. Petice, která i katechety — zvláště mladší — může zajímati a zvláště výsledek její, zní:

„Učitel'stvo Slovenska bez rozdielu organizačnej príslušnosti úctive žiada, aby učiteľ'om, ktorí nadobudli spôsobilosť vyučovať na školách meštianskych dl'a uhorských zákonov, bola započítaná *doba ztrávená na vysokých školách* jak do postupu, tak i do penzie so všetkými zák. prednosťami počnúc dňom 1. jan. 1926.

Dôvody: Učiteľ'stvo s vysokoškolským vzdelaním po unifikácii (zákon č. 104/26 s platnosťou 1. I. 1926) ztratilo svoju dřívejšiu platovú stupnicu zaradením do nižšej kategórie, čím bolo vtedy ukrátené v postupe o 3—4 roky, následkom čoho ostávajú v plate i za učiteľ'mi ľudových škôl. Pri obsadzovaní def. miest sú následkom toho o 3—4 roky služobne mladší než ich kolegovia v tú istú dobu skončivší učiteľ'ský ústav. Rozdiel v plate oproti ostatným učiteľ'om bez slov. výhody je 1800.— Kč, so slov. výhodou 3600.— Kč a so slovenskou výhodou býv. exponovaných až o 9000.— Kč ročne.

Táto krivda pociťuje sa tým viac, nakoľko sa stala v dobe, keď iným bolo pod titulom slov. výhody udelené v postupe 3 až 12 rokov, niektorí z ich radov boli menovaní i def. stredoškolskými profesormi a i preto, lebo v ostatných nástupníckych štátoch bola kvalifikácia úplne priznaná a honorovaná.

Učiteľ'stvo dúfa, že slávne ministerstvo školstva a národnej osvety už konečne rieši i túto palčivú otázku slov. učiteľ'stva, tým skôr, že má podľ'a učiteľ'ského zákona (104—26) možnosť „zo závažných príčin čakateľ'skú dobu preminúť, tiež preto, že počet (viď priložený soznam) ukrivdených je nepatrne malý (84), následkom čoho nevyžiada toto opatrenie ani veľkých finančných nákladov“.

(*Slovenský učiteľ* č. 8 a 9.)

Objevy v Jerichu.

Anglický profesor Garstang objevil nedávno staré Jericho. Při dalším kopání byla objevena věž na jižní straně s několika místnostmi dobře zachovanými. Také řada domů byla vykopána. V přízemních místnostech bylo nalezeno mnoho zařízení a potřeb z části zetlelých. Mezi nimi byl zkamenělý pšeničný chléb. Nálezy týkají se doby asi 2000 let před Kristem. Nyní se odkopávají další části městské hradby, které prý jsou starší nežli biblické Jericho.

Spolek učitelů náboženství z východního Slovenska

ustavil se v Čopu. Jeho působnost vztahuje se i na Podkarpatskou Rus.

Zprávy.

Jdeme zpět k divochům. Eugen Lederer v „Nár. politice“ z 22. února 1931 napsal výstižnou charakteristiku dnešní doby: „Hellada a Řím zušlechtila rasy. Křesťanství a kultura povznesly nás nad úroveň denního zápasu o chléb. Snad bylo tomu už daleko dříve i v Číně a v starém Egyptě. Středověk znamenal do jisté míry krok zpět, ale poslední dvě století nesporně postavila nás opět na vyšší stupeň vzdělanosti a způsobu života. Až dnes... V jedné ze svých básní Šimánek tlumočí, že podmanění divocí národové dnes odvetou mstí se invasí divošských sklonů do mdlé Evropy. Skutečně „jazz-band“, „shimmy“, neukázněný tramping, surové sporty, ostříhané vlasy, jejich nedostatečná úprava, nanesená červeň na rtech a na lících našich dam, tretky skleněné a lité na jejich šjíjích, smýšlení mládeže, klesající cena lidského života, vše to jsou účiny divošské, jak na výsměch všemu humanismu a šlechtění lidského ducha. Útulný koutek rodiny spokojených duší byl rozrušen. Všude jen houfné radosti a válečný tanec Azteků jak by vířil nad zahrádkou s rozmarinou a pomněnkou našich ideálních babiček.“ — Tak konečně i konservativní vrstvy národa přicházejí k poznání, že je s námi zle. Ale nejdou na kořen toho zla, totiž že lidstvo odhodilo víru v Boha a Ježíše Krista a nemá nyní pojmu o vyšším, duchovním životě, hledajíc jen hmoty a radostí na zemi.

Otázka trampů. V poslední době rozmohlo se hnutí trampů v takové míře, že zemský úřad v Praze viděl se nucen zakročit proti výstřelkům tohoto hnutí, zvláště proti nemravnosti, která byla páchána k veřejnému pohoršení. O tom se rozepsala „Národní politika“ ze dne 24. května 1931: „...Dnešní tramping z velké části nevede mládeže do přírody za osvěžením, nýbrž za uskutečňováním toho způsobu života, který mohla trpěti mrtvá stráň lesa, břeh řeky, dřevěná bouda, nikoli však ještě lidská společnost. Úryvky řeči komunistických trampů, otiskované v denních listech, objasnily

ještě více celé veřejnosti všechno to, co už úřadům i lidem, jezdicím do pražského okolí, bylo známo. Posuzujeme-li po této stránce trampský projev na veřejné schůzi na Král. Vinohradech, můžeme nad ním vysloviti přesvědčení, že otevřel oči i těm, kteří je až příliš shovívavě před zvrhlostí divokých trampů zavírali, snad v domněnii, že nadbíháním tyto mladé lidi získají na svou stranu. Ukázalo se však, že lze těžko spoutati v nějaký spolkový nebo stranický řád lidi, jejichž cílem i smyslem života je posavadní řády rozvracet a připravovati takovou svobodu života, která je hotovou anarchií...“

Jak mluvit s dítětem? Je velkým požehnáním pro dítě, mluvíš-li s ním mnohem více a mnohem méně, než se s dítětem obvykle mluví. Méně mluv s dítětem o něm samém, nic na něm nechval a nehaň. Více však s ním mluv o jiném a o jiných. Vypravuj jim pěkné pohádky, mluv mu o dětech, které si s ním hrají, o zvířatech, rostlinách a j. Ukaž mu je a popiš je. Kroť sám sebe a nehaň hned, nelíbí-li se ti ta neb ona chyba na dítěti a zlobí-li tě. Ukaž mu svou nespokojenost mlčením, z obličeje nechť si čte, že vykonalo něco nesprávného. Chybu nechť pocítí přirozenými následky. Ponechej mu vnitřní štěstí a vědomí, že se mu vede dobře. Nikdy v přítomnosti dítěte nemluv, co dobře řeklo a vykonalo a co nebylo správné, nebo také, že mu něco dobře sluší nebo ne. Jest nám politovati děti, jichž pozornost jest obrácena často na ně samé. Neraní jich jen kárající slova, škodí jim také stálá výčitka: Jsi zlý, máš tvrdou hlavu, z tebe nic nebude, takže děti konečně sebe sama nepoznají. Potom se matka diví, že z malé loutky se stává sobec, že dítě neposluhuje a že není pozorné, že nemá hlubokého a bohatého ducha a citu. Chceš-li tedy, aby dítě poslouchalo, dávalo pozor, nemluv skoro nic o něm samém, ale spíše upozorni na vše krásné a dobré v jeho okolí.

Dr. Antonín Rezek o významu matky. Bývalý ministr krajan dr. Antonín Re-

zek jako profesor reálky v Karlíně pro- nesl pamětihodná slova o významu mat- ky: „Řádná a zbožná matka, kteréž v pozdních letech svého života máme za- chovati vděčnou paměť, naučí nás v ú- tlém věku našem do 6. roku dvěma vě- cem, jimž by nás ani nejslavnější univer- sita nenaučila. Matka naučí nás mluvit a modlit se a na tomto základě, láskou matky posvěcením, buduje dále škola o- becna, střední a vysoká zdivo vzdělání lidského. Ale byl-li základ ten špatný, mělce zbudovaný, shroutí se na něm pří- ští dílo nejlepšího snad architekta, ne- boť je to stavba podnikaná na syrkém písku.“ (Jan Voborský, spisovatel a bás- ník. V Praze 1916. Tiskem a nákladem Družstva Vlast.)

Učitel a jeho rekurs k ministerstvu školství. Zemská školní rada přikázala definitivního učitele V. službou do škol- ního okresu S. Ministerstvo zamítlo jeho rekurs jako nepřipustný i s odůvodně- ním, že zemská školní rada jest oprávně- na rozhodovati takovéto záležitosti sa- ma podle volného uvážení. Proti tomu stěžoval si V. k Nejvyššímu správnímu soudu, jenž vydal tento rozsudek: Podle § 44 zák. o dozoru ke školám jde stíž- nost na usnesení zemské školní rady k ministerstvu školství. Z toho pravidla není stanovena výjimka, tedy ani ne pro ten případ, kdy zemská školní rada roz- hoduje na základě svého volného uváže- ní. Byl proto stěžovatel i v daném pří- padě plně oprávněn k rekursu a naříkané rozhodnutí se proto zrušuje pro nezá- konnost.

Zákon o alimentálních povinnostech. Ve Sbírce zákonů a nařízení vyšel zákon, schválený Národním shromážděním dne 16. prosince 1930, týkající se ochrany osob, které jsou oprávněny požadovati výživy, výchovy nebo zaopatření. Zákon vstoupil v platnost dnem 25. února 1931. Je to zákon velkého významu sociální- ho. Bude chrániti děti manželských i ne- manželských, žen rozvedených a rozlou- čených, které trpěly nedostatkem jen proto, že bylo možno vyhýbati se povin- nostem alimentacím. Zákon, vypracov- aný ministerstvem spravedlnosti, vy- chází ze zkušeností, které byly získány v minulých dobách, a nepřipouští, aby

ten, kdo alimentací povinen, mohl se jí vyhýbati. Zákon se snaží zameziti vyhý- bání se této povinnosti se strany neman- želského otce a manželského otce, ano i jeho příbuzenstva až do čtvrtého poko- lení. Podle zákona musí právu na výživ- né ustoupiti i kompenzační pohledávky, i kdyby vznikly v době, kdyby se nevě- dělo o závazku povinné osoby. Za zá- vazky ručí i zaměstnavatel a nebude možno po této stránce poskytovat jisté ochrany. Soud nemá se mýlití posledními hospodářskými poměry obžalovaného, ale hleděti ke třem rokům zpět. Zákon ulehčuje i exekuční dobývání pohledá- vek a ustanovuje značné tresty pro toho, kdo úmyslně nebo z hrubé nedbalosti ne- plní své alimentací povinnosti. Není po- chyby o tom, že podobný zákon jest na místě. Ochrana dětí opuštěných jest jistě přední povinností státu. A proto jest správné, když tu bude jasný zákon, aby se nikdo nemohl tak lehce zbaviti svých povinností. Proto vítáme tento zákon ta- ké z té příčiny, že skýtá ochrany roz- vedeným a rozloučeným ženám, které byly dosud bez ochrany.

Čsl. Červený kříž na Slovensku. Podle výkazu Čsl. Červeného kříže v Turčan- ském Sv. Martině je na Slovensku v 80 okresích 131 spolků Čsl. Červeného kří- že s 31.809 dospělými členy. Jest vydržo- váno 67 poraden dětských a 14 jiných poraden. Na 1921 školách ve 4442 tří- dách má Čsl. Červený kříž 112.556 čle- nů dorostu, 59 okresních důvěrníků. Sa- maritství je zřízeno v 32 okresích.

O krizi železnic. Unie železničních za- městnanců uspořádala v Košicích schůzi, na které poslanec Brodecký zdůraznil vý- znam našich železnic od převratu, kdy byly železnice znovuzřízeny způsobem, kterému svět se podívil. Schodek želez- nic podle něho není vlastně schodkem; železnice dopravovaly poštám zdarma poštovní listy a zásilky a také vojenské věci, měly za 700 milionů vnucených slev, celkem za půl miliardy. Automobi- lismus podle něho prý není a nemůže býti soupeřem železničním moderně vede- ným; je však třeba zrychlití nákladní do- pravu. Ale co platno, když velký schodek železnic nedá se tímto rozumováním od- baviti.

Učitelé svezli se s náboženstvím. Komunisté mají své buňky i ve školní mládeži, neboť chtějí rozvrátiti smysl pro pořádek, kázeň a povinnost. Vydali leták „Péro“, v němž mimo jiné jest obrázek, jak žáci ženou s rákoskou učitele. Leták jest namířen proti učitelstvu a náboženství. Učitelé klidí ovoce svých štvanic proti církvi a náboženství. Nyní je komunistické děti vyhánějí ze škol.

Nové předpovědi o konci světa. Angličtí vědci obírají se znova otázkou, jak jednou nastane konec světa. V té věci se uplatňují jednotlivé náboženské nauky, ale také názory jednotlivců. V podstatě názory se shodují většinou v přesvědčení, že konec světa nastane změnou teploty, a to tak pronikavou, že důsledkem jejím nastane zkáza. Avšak učenci se rozcházejí v domněnce, zda tato změna teploty bude nad bodem mrazu nebo pod ním. Část vědců se snaží dokazovati, že slunce jako zdroj životodárného tepla vychladne a tím nastane na zemi takový mráz, že všecko pomrzne a bude konec, neboť mráz na zemi dostoupí vrcholného bodu, který je stanoven na 273 stupně pod nulou. Proti této domněnce, zastávané hlavně německými učenci ze školy matematika Boetzmanna, vystupují však jiní vědci, kteří tvrdí, že konec světa nastane tím, že všecek život na zemi odumře pro strašné horko, které znemožní živý organismus a spálí svým žářem naposled nejen celou zemi, ale i samo slunce, které se rozpadne v prach a popel do propasti všehomíra. Jakousi nadějí dává tu sice lidstvu švédský badatel Svante Arrhenius, který tvrdí, že by svět mohlo zachrániti od této zkázy, pocházející ze slunečního žáru, pásmo mlhy, které by se utvořilo kolem země a nepropustilo na zemi ze slunečního úpalu více, než zemi třeba. Jiní učenci volí při určování způsobu, kterým zahyne svět, zlatou střední cestou: Zkáza světa bude prý důsledkem toho, že slunce počne jednou na zemi svítiti rovnoměrným, neměním se teplem a v tomto teple odumře prý pomalu celý život na zemi, pokud k němu je třeba pravidelné změny teploty. Jednotlivé buňky životné prý zlenivějí v tomto stejnoměrném teple, usnou a již se neprobudí, takže tu

nastane odumření veškeré životní látky na světě. Francouzští učenci však vyslovují naději, že prý po konci tohoto světa, je možné znovuzrození světa nového z mlhy, která prý přece jen ve vesmíru zůstane a ze které jako z pralátky živelné zrodil se již kdysi v šerém dávnověku nynější náš svět. Učenci potvrzují více méně pravdu slov Pána Ježíše: „Nebě a země pomínou, ale slova má nepominou.“

Kandidáti profesury na měštanské škole. Pro nedostatek profesorských míst působí mnoho kandidátů profesury na měštanských školách, kde se výborně uplatňují. V Čechách těchto kandidátů působí 52 na měštanských školách, v zemi Moravsko-slezské 55, na Slovensku 52 a v Podkarpatské Rusi 11, úhrnem 170.

120 různých řečí v Evropě. Profesor štrasburské university, Louis Tesniere, uveřejnil referát svých dlouholetých studií v evropských jazycích a prohlašuje, že obyvatelstvo Evropy mluví 120 různými jazyky. Z nich 89 připadá na Rusko; 19 řečmi mluví 5 milionů lidí, 37 jazyků ovládá více než milion příslušníků a 68 více než 100.000 lidí. Ostatními 16 jazyky mluví vždy jen několik set lidí. Německy mluví 80,903.177 lidí, rusky 70,254.319, italsky 40,877.846 lidí, anglicky 37,190.604, francouzsky 39 mil. 841.584 lidí, ukrajinsky 33,945.027, polsky 23,177.253, španělsky 15,939.474, holandsky a vlámsky 11,569.739, maďarsky 10,194.555, československy 9 milionů 543.045 lidí.

Škola se 6 žáky a 6 učiteli. Státní košíkářská škola na Mělníku byla založena r. 1897 za rozkvětu košíkářství na Mělnicku. Roku 1930 byla pro nedostatek žactva pozměněna na státní košíkářskou školu mistrovskou. Učilo na ní 5 učitelů a profesor, žáků pak bylo jen 6.

Mírový pozdrav dětí z Walesu dětem všech jiných národů k 18. května 1931. „My hoši a dívky z Walesu pozdravujeme i v tomto roce z celého srdce vás, hochy a dívky v Evropě, Asii, Africe, Americe i ve velkých zemích Jižního moře. Dnes, v den „Dobré vůle“ v r. 1931 jsme zde ve Walesu zvláště pamětlivi díla dra Nansena, který byl přítelem všech

národů a zůstává hrdinou pro všechny děti. Věříme, jako věřil on, že stálé přátelské smýšlení mezi národy celého světa znamená mír. I my chceme spolupracovati, abychom získali svět pro mír. Radujeme se z pokroků dosud vydobytých a slibujeme společně s vámi vynaložiti všechny své síly na to, aby se docílilo ještě větších úspěchů.“

Vliv dvojjazyčnosti na vývoj. „Vesmír“ napsal: Tři spolupracovníci psychologického ústavu university ve Walesu, Saer, Smith a Hedges, konali pokusy s dětmi, které docházejí do tamní galské školy, jak na jejich vývoj působí učení se dvěma jazykům. Shledali, že toto učení dvěma jazykům zabraňuje normální duševní vývoj dítěte a že dokonce vede k nejistotě některých výkonů tělesných. Byly konány pokusy s dětmi, které při příchodu do školy oba jazyky, galský a anglický, ovládaly, dále s dětmi, které při příchodu do školy znaly jen jeden jazyk, dále byly srovnávány děti z venkova a děti městské. Ve všech případech dítě jednojazyčné vykazovalo převahu nad dvojjazyčnými. Tato převaha byla nápadnější u dětí venkovských než u dětí městských. Děti jednojazyčné byly mnohem bezpečnější v užívání pravé ruky než dvojjazyčné, které mnohem snadněji si pletly ruku pravou s levou.

Nadbytek studující mládeže. „Právník“ z 13. III. 1931 uvažuje: Prof. Hedemann vidí příčiny nadbytku studujících v Německu v tom, že politické strany jej podporují, ucházejíce se o příliv inteligence do svých řad, ale nestarajíce se pak o to, jak se vystudovaným bude dále dařiti; dále v nadbytku „školních typů“, jichž se počítá v Německu 40 až 60; konečně v školském pokusnictví a v poklesu vzdělání podávaného na vys. školách, jenž je zaviněn přeplněním fakult. Zostření zkoušek tu prý nepomůže, neboť propadlí přicházejí k zkouškám znova a konečně zpravidla projdou. Je třeba prostředků zlo zeslabujících a zatím trpělivosti. — *Ve Francii* se chce

odpomoci nadbytku studovaných zostřením zkoušek; na právnické fakultě pařížské university propadá nyní v I. ročníku 70%, v II. a III. (práva trvají tam jen 3 roky) po 50%. Zkoušející si stýskají na neuspokojivou přípravu ze stř. školy, na vedlejší zaměstnání studentů, sporty atd. Ve Spojených státech studuje přes milion vysokoškoláků, ačkoli je tam jen dvakrát tolik obyvatel než v Německu, kde je jen 100.000 vysokoškoláků. Vzhledem k tomu, že v Americe žáci posledních dvou ročníků německých středních škol chodí již na vysoké školy, je v Americe poměrně dva a půlkrát větší nával na vysoké školy než v Německu.

Hluchoněmé dívky do katolického ústavu. Do ústavu hluchoněmých dítek v Praze na Smíchově přijme se více hluchoněmých dětí. V ústavě učí se děti hluchoněmé mluvit a k usnadnění jednou samostatného života řemeslům, a to: krejčovině, obuvnictví, knihařství a lepenkářství, hotovení prací z lýka, z rákosu a hotovení prací galanteriích; dívky ženským ručním pracím, vaření a vedení domácnosti a hotovení umělých květin. Rukodělné práce chovanců byly vyznamenány r. 1924 na Všeživnostenské výstavě v Praze stříbrnou medailí a diplomem čestného uznání a r. 1925 na Zemské výstavě učňovských prací dílenských v Praze rovněž diplomem čestného uznání. Při ústavě je otevřena již 2. rok mateřská škola pro hluchoněmé děti v době předškolní. Do té se přijímají děti od 4. roku, dále jest při ústavě zvláštní oddělení pro slabě uschopněné (zaostalé) hluchoněmé a odborná škola pro normální hluchoněmé dívky. Do obou posledních přijímají se hluchoněmé dívky počínaje ukončeným 6. rokem. Rodiče platí poplatek přiměřený svým majetkovým poměrům. Na zcela chudobné děti bude vzat zvláštní zřetel. Žádosti buďtež v době nejkratší zaslány ředitelství pražského ústavu pro hluchoněmé na Smíchově, Holečkova ulice číslo 104.

Literatura.

Dr. Oldřich Karlík: *Význam panenství v mravním životě podle sv. Ambrože*. V Olomouci 1931. Spisů Cyrilometodějské fakulty bohoslovecké čís. 4. Nákladem vlastním, v komisi Matice Cyrilometodějské, stran 140, cena 17.50 Kč.

Monografie Karlíkova je hodnotným článkem mezi spisy bohoslovecké fakulty olomoucké. Spisy patristické jsou nevyčerpatelným nalezištěm vzácných náboženských myšlenek. Čím jsou pro stát v době vleklé hospodářské krise úspory z let hospodářské prosperity, tím jsou pro dobu náboženského churavění myšlenky z oněch dob církve, kdy velicí duchové Bohem posláni rozsévají s kazatelen veliké obrodné myšlenky. Sv. Ambrož, z něhož kniha dra Karlíka čerpá, patří mezi takové duchy největší. Spisovatel ukazuje ideu panenství ve spisech sv. Ambrože, ukazuje ji v božské očištné její kráse, předvádí povznášející myšlenky Ambrožovy o podstatě panenství, o možnosti života panenského, o poměru panenství a manželství, o prostředcích, jimiž je možno uchrániti si nevinnost, o požehnání panenství. Odstavce panenství a manželství, ochrana nevinnosti, o užitečnosti panenství jsou hlubokou odpovědí na mravní úpadek dneška, jako konečně celé dílo učí správně chápati křesťanské ideály čistoty. Nemělo by zde smyslu podávati podrobnou kritiku knihy, stačí upozorniti na tuto dobrou knihu a na její velikou vůdčí myšlenku. Vychovatel a vůdce mládeže, kněz, inteligentní laik, toužící poznati mravní hodnoty, získá nesmírně mnoho pro sebe i pro své okolí. Vědecká cena spisu je veliká, forma zpracování je pře-

svědčivá, přístupná, zajímavá a příjemná, proto kniha zaslouží hojného rozšíření.

Fr. Košák.

Přehledná příručka chemie pro školní a praktickou potřebu, jmenovitě ke zkouškám na školách středních, učitelských a odborných. Napsal Leopold Štorch, profesor Masarykovy státní reálky v Praze. Díl I. Chemie anorganická. V Praze 1931, nakladatel Josef Svátek, knihkupec. Stran 234, cena 19 Kč, váz. 25 Kč.

Spisovatel shrnul poznatky ze své učitelské praxe v knihu, ve které vykládá srozumitelným slohem základy chemie, aby tak učinil celou látku přístupnou žáku připravujícímu se ke zkouškám a osvětlil mu části, které mu nejsou dosti jasné. Spisovatel chce touto knihou doplniti výklad učitelů a knihu školní, což se mu opravdu dobře podařilo. V části všeobecné vykládá písmo chemické dělení hmot, reakce chemické, rovnice a zákony chemické, mocenství prvků, vzorce a názvosloví. Stejně vykládá všechny kovy a nekovy, sloučeniny jejich, psaní chemických rovnic a nezapomíná ničeho, co má žák věděti při zkouškách, i v praktickém životě ten, kdo se o chemii nejen zajímá, ale chemie je mu zapotřebí v povolání. Jsme přesvědčeni o tom, že tato nová praktická příručka přijde vhod a bude hojně žádána, a tak se dostane spisovateli vděku za jeho snahu uplatniti své pedagogické zkušenosti k prospěchu těch, pro které je kniha napsána. Nakladatel vydal knihu v pěkné úpravě, zřetelným tiskem a za nízkou cenu. Doporučujeme knihu všem, kteří se o chemii zajímají.

Fr. Košák.

Špatné zuby v celém světě

praníkomu nesluší,

chraňte si je, čistěte je

ZUBNÍ PASTOU LIBUŠÍ

VEGETÁRSKÁ RESTAURACE PRAHA II, ŽITNÁ ULICE ČÍS. 10

Veškeré oděvy

**kleriky přesně podle předpisu pro různé hodnostáře
za ceny nejlevnější dodá podle míry**

osvědčený katolický krejčovský závod

Josef Rychtařík, Praha XII, Lublaňská 49.

**Na přání veledůstojného duchovenstva přijedu kam-
koliv a předložím bohatý vzorník látek.**

Knihhtiskárna

Družstva Vlast

provádí veškeré tiskové

práce ve vzorné úpravě

v cenách konkurenčních

a brzy

Praha II, Žitná ul. čís. 26

Volejte telef. číslo 23626

VYCHOVATEL

Měsíčník pro otázky výchovatelské, školské a katechetské

REDAKTOR FR. H. ŽUNDÁLEK

ROČNÍK XLVI V PRAZE V ČERVENCI A SRPNU 1931

O B S A H

Ph. Dr. Arnošt Jan Žižka: Kulturní přínosy amerických
Čechů.

Observer: Katolické školy ve Španělsku.

Miroslav Novák: Jak se má náboženství ve škole vyučovati,
aby rodilo život víry.

Karel Uhl: Svatý Benedikt a jeho řád.

Prof. Jan Novák: Kterak upravití katechismus.

Štěpán Goldschmid: O častém sv. přijímání.

Jan Oliva: Tělesný a duševní fond žáků.

Alois Novák: Výchova dětí hluchoněmých v duchu nábožen-
ském.

Observer: Z katolického světa.

Fr. Košák: Katechetská hlídka.

Zprávy. — Literatura.

7-8

MAJITEL A VYDAVATEL DRUŽSTVO VLAST V PRAZE II

„Vychovatel“ vychází 1. každého měsíce a předplácí se v administraci pro československou republiku celoročně 30 Kč, půlletně 15 Kč. Do ostatních zemí a do Ameriky 46 Kč. Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. čis. 570-II. Tam zasílá se předplatně, adresují reklamace, jež se nepečetí a nefrankují. — Rukopisy pro „Vychovatele“ a redakční výtisky zasílány buďtež přímo na adresu: Redakce „Vychovatele“ Praha II., Žitná ulice 26 n.

Používání novinových známek povoleno řed. pošt a telegr. v Praze čis. 226.202/VI.-1924.

Vlct. predplatiteľ'ov a odoberateľ'ov „Vychovateľa“ touto cestou prosíme, aby si svoje predplatné vyrovnali, ktorí tak ešte neučinili.

Snažně prosíme všechny, kdož nám dosud předplatného nezaslali, aby tak co nejdříve učinili.

Sbírka časových kázání

Družstvo Vlast začalo vydávati Sbírku časových kázání za redakce dp. Ar. Olivy, nyní Ant. Brousila. Vychází nejméně 4krát do roka. Roční předplatné 40 Kč. Dosud vyšla kázání:

Nejkrásnější vzor křesťanského života.

Cena Kč 12.80.

Kristus Král.

Cena Kč 8.20.

Kristovo sociální království.

Cena Kč 12.80.

Motivy ke krátkým nedělním promluvám.

Cena Kč 8.20.

Poutní kázání.

(Napsal Josef Brož.) V tisku.

Objednávky přijímá Družstvo Vlast v Praze II, Žitná ul. 26.

VYCHOVATEL

MĚSÍČNÍK PRO OTÁZKY VYCHOVATELSKÉ, ŠKOLSKÉ A KATECHETSKE

ROČNÍK XLVI ČERVENEC - SRPEN 1931 ČÍSLO 7-8

PhDr. Arnošt Jan Žižka, profesor koleje sv. Prokopa v Lisle v Americe:

Kulturní přínosy amerických Čechů.

Předmluva.

Ve Spojených státech severoamerických žije na milion lidí českého původu. Přistěhovalecký ruch se počínal v letech padesátých minulého století a pak pokračoval nepřetržitě až do světové války. Počátkem dvacátého století byl zvláště velmi čilý. Jistá část přistěhovalců se usazovala na farmách, a to nejhustěji ve státech Nebraska, Texas, Iowa, Kansas, Wisconsin a Minneseta a jinde. Jiná část pak se uchýtila ve velkoměstech, jako: New York, Baltimore, Cleveland, Chicago, St. Louis, Omaha, Cedar-Rapids, Millwaukee a j. Jak na venkově, tak i ve městech usazovali se souvisle a tvořili samostatné sociální skupiny. V těchto sociálních skupinách naši krajané zachovávali z větší části společenský řád, udržovaný kulturními přínosy z rodné vlasti. Tvoření sociálních skupin se odehrávalo za určitých okolností a vlivem psychologických a sociologických zákonů. Tyto okolnosti a vlivy osvětluje a uspořádá v ladný celek sociální psychologie čili psychologie lidské společnosti.

Tato část sociologické vědy jest nadmíru důležitá v šetření sociálních skupin amerických Čechů, jak to vysvětluje ze slov prof. Smalla.*

Ať máme před sebou kterékoliv sociální problémy, ať přijdou kteříkoli lidé do našeho obzoru a pozorování, bude vždy na řadě otázka, ke které skupině tyto lidé náležejí. Které zájmy vedou tuto skupinu? Kterých prostředků používá ona skupina pro šíření svých zájmů? Jak je silně semknuta u srovnání se skupinou, ovládanou spornými myšlenkami. Tyto otázky se dotýkají nejspodnějších kořenů celé sociální interpretace, ať již to jsou historické případy z dálné minulosti, nebo složky nejbližších problémů v našem sousedství.

Ve světle těchto zásad jest vyšetřována sociální skupina českých vystěhovalců v Americe, a to ve svém vzniku, vývoji a působnosti.

Při vzniku a vývoji českých sociálních skupin v Americe konaly důležitou roli psychické dominanty, t. j. stěžejní myšlenky, které sdružovaly a slučovaly jednotlivce v menší jednotky a ve velké celky či tábory. Vývoj českých sociálních skupin šel dvojím směrem a vlivem dvou dvojic psychických dominant. První dvojicí psychických dominant byla národnost a radikalismus, souběžný s bezvěrectvím a pokrokovostí, druhou pak národnost a konservatismus, souběžný s katolickou vírou.

* A. W. Small: General Sociology, str. 495.

Směr radikální získal sice větší počet stoupenců, avšak menší stupeň integrace a skupinové solidarity. Nedosáhl všech vlastností primární skupiny, t. j. častého a přímého styku. Tím bylo zeslabeno i působení radikálních skupin v přenášení a uplatňování kulturních přínosů a hodnot. Psychické dominanty souběžné s radikaliismem a pokrokovostí staly se propagačními činiteli novinářství a spolkaření.

Sociální skupiny směru konservativního byly intensivněji organisovány častějším a živelnějším vzájemným stykem. Zaujímalu určitou zeměpisnou plochu, to jest farnost, kde se všechny sociální styky soustředily kolem kostela, církevní školy a společenského střediska. V těchto skupinách psychické dominanty náboženské a národní se navzájem podporují a doplňují. Kulturní přínosy jsou tu lépe přenášeny, ovšem bez chvilkového vyšechnutí, a jest oprávněná naděje, že se déle udrží.

Přikročme však již k předmětu pojednání!

Obsah pojednání

„Kulturní přínosy a sociální skupiny amerických Čechů“:

I. Úvod. — II. Americké poměry. — III. Sociologický rozbor sociální skupiny. — IV. Sociální skupiny českých vystěhovalců v Americe. — V. Kulturní přínosy amerických Čechů. — VI. Závěr.

Úvodem.

Jako tak mnozí krajané v Americe, tak i já brzy po svém příjezdu do Ameriky jsem si uvědomil důležitost a význam národního cítění, kulturního dědictví a společenského prostředí. Zvláštní náhodou a shodou okolností a jistě i řízením božské Prozřetelnosti stal se mi tento zájem doživotním problémem. Zabýval jsem se postupně všemi jeho složkami, a to po stránce praktické i teoretické. Seznámil jsem se s jeho praktickou stránkou jako člen různých vzdělávacích a zábavných spolků, dále jako učitel českého jazyka a hlavně jako kooperátor v české farnosti u Chicaga, Illinois. Po stránce teoretické jsem hledal poučení a vysvětlení pro tento problém v bedlivém pozorování společenského prostředí, dále ve všech oborech studií filosofických, teologických a ve speciálních kursech sociologických. Není tu jistě náhodné, že dosavadní studie vrcholí na Karlově universitě a speciálně v sociologickém oddělení u profesora Dr. B. Foustky. Připadá mi, že jsem tento problém celý prostudoval a porozuměl všem jeho složkám dosti spletítm. Praktické uplatnění nových poznatků dosvědčí to nejlépe a na to se těším nejvíce. Příležitosti bude hojně, neboť dnes více než kdy jindy podniká česká Amerika tuhý a snad tragický zápas o uchování dědictví otců pro budoucí časy.

A.

1. Důležitost mechanismu.

Převážná většina amerických Čechů jest si vědoma významu a důležitosti kulturních přínosů, ale neví si rady v kritické situaci, jak to vysvítá z tohoto projevu: „Na obou stranách Atlantiku zaznívají tklivé a žalné hlasy o zanikání české řeči v Americe. Hlasitější a bolestnější jsou na té straně oceánu, která jest bližší smutnému jevišti, ale slyší se i v Evropě, zvláště v stověžatém městě. Hlasy ty nás varují

a znepokojují tím více, že tomu není tak dávno, co české obyvatelstvo Ameriky rozvinulo takovou energii a sílu v zápase za čsl. samostatnost. Jaká bude budoucnost národního odkazu amerických Čechů? To jest jistě vážný problém, který jest přímo spojen s ohromnou snahou o sociální rekonstrukci světa po světové válce. Jako mnoho jiných lidských zařízení, i české osady v Americe prožívají vážné a nepříznivé chvíle. To jest ovšem přirozené. Rozchod s minulostí vyznačuje se obvykle nepříjemnou reakcí.

Podívejme se nejprve na postavení češtiny ve světě, v němž je vidí většina.

Většina lidí vidí tuto otázku pořád v její předválečné podobě a nedospívá k plnému uvědomení určitých nedávných změn, aby si podle nich upravila svá hlediska. Žijeme v době kritické, a neobnovíme-li rovnováhy dosazením nových činitelů za staré, katastrofa se dostaví určitě. V minulosti bylo udržování a neustálé obnovování českého života, řeči a písemnictví v Americe zajištěno přistěhovalectvím. V tom slově „imigrace“ ležela kouzelná formule pro celou řadu podivuhodných úspěchů, magická síla, jež přes mnohé chyby vytvořila ideální sociální řád. Česká řeč žila v Americe v celé své slávě. Po mnoho desetiletí přijíždělo tisíce Čechů každým rokem s velikými nadějemi vstupující na nový svět a čile se ubírali na jeho daleký západ, sever a jih. Tam se snažili ze všech sil, aby si zajistili slušnou životní úroveň a založili pro budoucí pokolení útulný rodinný krb.

Toto stěhování do zaslíbené země v tak četném počtu a dostatečná přizpůsobivost duševní byly velikou výhodou. Vedlo to k zbudování pevného společenství, kde dokonalý společenský pořádek mohl býti se zdarem udržován českými krajany. V zemědělství, průmyslovém i obchodním podnikání, jakož i v učených zaměstnáních byli Češi kladeni mezi přední síly. Hojně úspěšných společenských událostí po vzoru staré vlasti zpříjemňovalo jim pobyt v nové zemi.

V zápalu vlasteneckého nadšení uplatňovali plány, jak uchovati národní odkaz, což považovali za posvátnou povinnost. Vláša, jejíž úkoly vytkl Abraham Lincoln ve své řeči v Gettysburgu v listopadu 1863, neměla námitek.

Tak spolu se vzrůstajícím chvatem v podnikání, tolik vlastním novému světu, tito průkopníci se starali o rozvoj a zřizování obvyklých podniků a ústavů, kde by poklady jejich národního dědictví se mohly pěstovati a chrániti. Utvořily se společnosti s cíly výchovnými, zábavními a dobročinnými. Zřizovaly se školy všeho druhu jazykové, hudební, obchodní, průmyslové i umělecké, tvořící celou soustavu výchovnou od mateřské školy až po bohoslovecký seminář. Stejná práce byla vynalozena na vydávání novin a časopisů a byly zakládány i chrámy a budovy pro společenské účely. Nic nechybělo do plného společenského pořádku a celé soustavě naší civilisace se dostávalo nejen pozornosti, ale i vřelé podpory a pevné důvěry. Pro rozkvět českého života bylo učiněno všecko. Česká řeč měla první místo v rodinném kruhu, bohoslužbách, na veřejných slavnostech a zábavách. Rovněž školy působily v tomto směru, pokud se srovnávalo se vzdělávacím účelem. Ve steh českých osadách pokračovala tato práce až do světové války. Dosahovala již nejlepších výsledků, když strašná pohroma propukla a vše změnila... Starý pořádek věcí zmizel navždy, aby se již nikdy nevrátil. Přistěhovalectví bylo obmezeno. Dnes již není toho bezděčného a samovolného českého života v Americe. Vše oživující pramen byl zaražen a život, jenž na něm závisel, pomalu chřadne a odumírá. Pomalu se blíží

katastrofa a brzo uhasne kdysi vysoko šlehaající plamen českého života a české řeči v Americe. To alespoň se zdá býti obecným míněním a odtud pochází spousta varovných zpráv. A skutečně, tak to asi nakonec dopadne, nevykoná-li se nic jiného mimo varovné řeči, provázené poznámkami v denním tisku a zprávami jednotlivým ministerstvům československé vlády. Takovým způsobem se učiní málo nebo nic k odvrácení hrozící pohromy. Jest zapotřebí objeviti nové síly, které vytvoří příznivý stav, pokud se obecná situace připouští. Je zapotřebí hnutí, jež bude znamenati ožiti české řeči. Je zapotřebí určitého tvořivého postupu.“

2. Sociální skupiny a kulturní přínosy.

Kulturní přínosy mohou trvati jenom prostřednictvím sociálních skupin. Proto jest nutné znáti celý mechanismus, jenž se projevuje v sociálních skupinách. Jak důležité jest tento všeobecný význam skupiny v sociologickém studiu, vysvítá ze slov prof. Smalla.*

„Ať máme před sebou jakékoliv sociální problémy, ať přijdou kteříkoliv lidé do našeho obzoru a pozorování, bude vždy na řadě otázka: ke které skupině tito lidé náležejí? Které zájmy vedou tuto skupinu? Kterých prostředků používá ona skupina? pro šíření svých zájmů? Jak je silně semknuta tato skupina u srovnání se skupinou ovládanou spornými myšlenkami?

Tyto otázky se dotýkají nejspodnějších kořenů celé sociální interpretace, ať již to jsou historické z dálné minulosti nebo složky nejbližších problémů v našem soustředění.“

Důsledným upotřebením tohoto mechanismu lze pojistiti valnou část kulturních přínosů na dlouhé časy. O pojednání o sociálních skupinách a kulturních přínosech amerických Čechů bylo použito tohoto rozdělení:

1. Psychologické prvky a děje v utváření, vývoji útvaru a funkce sociální skupiny.

2. Aplikování shora jmenovaných zásad v případě českých sociálních skupin v Americe.

3. Rozbor kulturních přínosů v jejich sociálním trvání a významu v tomto pořadí: Hospodářství. — Mravnost. — Náboženství. — Umění. — Zvyky a tradice. — Politika.

I. Americké poměry.

V době, kdy Češi se do Ameriky počínali čteněji stěhovati, oplývali ve vlasti kulturou a osvěceností evropské a světové úrovně. V tomto poměru však trvali již od desátého století s výjimkou, že poslední tři století žili pod cizí vládou a tudíž v leccems ujařmení a nesvobodni. Stěhovali se do Ameriky za lepším živobytím a odcházeli ze země krásné a ze společenského řádu plně vyvinutého. Společenské obcování ve vlasti bylo propleteno starými zvyky a obyčeji plnými pestrosti, radosti a tradičnosti. V době, kdy již se houfně stěhovali za moře, proudily ve vlasti mnohé moderní myšlenky a nálady. Byla to již doba rozhraní starých a nových myšlenkových proudů a vlivů civilizačních. Tehdy se začalo probouzeti i národní vědomí a

* A. W. Small: General Sociology, str. 495.

z něho i snaha po uniknutí z politického ujařmení cizí vlády. Byly to vesměs veliké a smělé myšlenky světového a dějinného formátu. Venkovskému lidu byly dosti vzdáleny a snad se jevily jako neurčité vidiny něčeho radikálního a smělého. Zvědavost však napínaly. Nelze pochybovati, že dotek těchto myšlenkových novot sblížil mysl prostého lidu s představou Ameriky. Vždyť byla známa ve světle dobrodružství a romantiky stepí, prérií a lesů s indiánskými kmeny, válčícími mezi sebou anebo proti „Bílé tváři“. Amerika byla v jejich představách zemí čarovnou, a čím méně známou ve své podstatě, tím lépe popsána tvořivou obrazotvorností.

Když se konečně odvážliví duchové octli v čarovné zemi, nastalo v mnohém mylném pojmu rychlé vystřízlivění. Amerika se počala ukazovati ve své jednoduchosti, odlišnosti a také stejnosti s ostatním světem i starou vlastí. Prérie je přivítala na panenské půdě porostlé vysokou travou. Jinde zase to byly nekonečné lány pralesů aneb lesního podrostu, který nastoupil po zpustošeném lese buď požárem anebo vykořisťujícím kácením. Ani těm, kteří zarazili svůj pobyt ve městech, nepřipadala Amerika čarovnou zemí. Kolem rostoucích měst všude ještě volná plocha přírody a i ve městech nezřídka se ukazovala část prerie vyňatá stavebnímu ruchu. Ze všeho vanula kostrbatost, svěžest prerie a povzbuzující čilost.

Ze společenského řádu rovněž vanula jednoduchost a volnost demokracie. Civilisace národa anglického uplatnila společný jazyk, občanský zákon a část forem společenského obcování. Z tohoto zařízení však vanul pramalý vliv na polodivoké prerie a i v koloniích nových měst nijak se nevnucoval, nepanoval a nestál v cestě. Ba naopak, každý vycítil nejen možnost pokračovati a přidržeti se vlastního řádu a formalit společenského obcování, ale i čirou nutnost. Byl to nepsaný příkaz každému: Drž, co máš, a zákon potřeby: Společej na sebe a na své. A tento příkaz zvláště jadrně diktovala prérie a lesní pustina: Drž, co máš, abys nezdívočel a neklesl na úroveň rudého divocha a zhrublého zálesáka. Než i v koloniích velměst tento příkaz měl platnost: Drž, co máš, a buduj svůj společenský řád na vlastním přínosu a podkladě. Pro budoucí vytvoření společenského prostředí českého vystěhovalectva bylo velmi důležité, aby se usazovali poblížku sebe. Jen za takových okolností bylo možno uplatniti krajanskou solidaritu a udržovati sociálněspolečenské styky. Vlastní hnutí vystěhovalecké mělo v sobě několik příčin, které tomuto tvoření vystěhovaleckých skupin v novém světě napomáhalo. Byly to hlavně známosti doma, které byly ušlapanou cestičkou, po kteréž další známí přicházeli do Ameriky. V Americe pak se v každém ozvala tím silnější touha po krajanské společnosti, čím více na ně doléhala cizost okolí a veřejnosti. Dále tu byl i příkaz nutnosti, jenž jim vnucoval smysl pro vzájemnou podporu a ochranu ve společných zájmech, tužbách a vlasteneckém smýšlení. Tím, že byli ponecháni svépomoci a odkázáni na vzájemné obcování, vytvořili pevně semknuté skupiny. Právě nutnost, že musili býti soběstační, dodávala jim důmyslnosti a obětavosti pro společné zájmy. Čeho jim bylo potřebí ke společenskému a hospodářskému úspěchu, brzy vycítili a podle toho pak pracovali. Leč to byl úděl všech přistěhovaleckých skupin: býti soběstačny a vzájemnou pomocí řešiti všechny zásady pionérského stavu. Leč nebylo záhodno zůstatí pouze při svém přínosu. To byl stejně příkaz nutnosti: Doplnuj svůj přínos, přidávej nové hodnoty, jak je poznáváš v nynějším svém prostředí. Doplnuj je ze zásob a hodnot své staré vlasti a udržuj svoji kulturní úroveň v současné výšce! A byl tu ještě

příkaz další. Co se dobře osvědčilo po přizpůsobení poměrům nové vlasti, předávej svému potomstvu! To byla zároveň povinnost českých vystěhovalců, neboť byli prvními usedlíky a pionéry jak ve městech, tak i ve středozápadních státech. Jako takovým patřila povinnost zřídit instituce osvěty a vzdělání ze svého duševního fondu. Toto všechno bylo tedy jaksi příkazem nutnosti pro každou sociální skupinu v novém světě. Každá se musela o sebe postarati a doplňovati své duševní statky, jakož i předávati dalšímu potomstvu. Nebylo ani jiné možnosti k řešení této otázky.

Taktéž žádná z nich si nemohla bráti za úkol státi se všeobecnou pokladnicí celé směsici národních skupin a vykonávati nad ostatními kulturní diktaturu. K tomu nebylo ani prostředků ani jiných možností v prvních dobách osazování a pionérování. Na tuto úlohu pojímací skupiny — absorbing group — jak se o ní zmiňuje Ellwood,* nemohla si ještě hráti anglická rasa. Ta byla usazena ve státech východních a těžila ze svých posic finančně vzkvétajících. Na asimilaci nových národních skupin nebylo vůbec pomyšlení. Asimilační teorie a praxe přišla až za světové války. Leč tato praxe jest vedena národním šovinismem Anglosasů a nenechává věci přirozeného pochodu. V dalším pojednání jest vysvětlen přirozený postup této praxe, jakož i přirozené právo každé sociální skupiny podržeti svůj kulturní vzor, vyhovuje-li poměrům doby.

II. Sociologický význam sociálních skupin.

Útvary sociálních skupin. — Druhy vnitřních styků skupiny. — Příčiny sociální jednoty. — Kontinuita skupiny a její vzdělanosti. — Fysický prvoklad sociální kontinuity. — Význam sociální tradice. — Sociální asimilace. — Podmínky asimilačního procesu. — Americká asimilační metoda a Češi. — Význam primérních skupin. — Sociální funkce primérních skupin. — Přenášení kultury. — Normální změny sociální skupiny. — Kritické období. — Psychické dominanty.

1. Význam sociální skupiny.

Kultura nebo civilisace se nedědí, ale přivlastňuje všem příslušníkům sociální skupiny; avšak tato kultura skupiny panuje nad jednáním každého jednotlivce a tak i nad jednáním sociální skupiny. Sociální život lidstva je takto ovládán kulturou; kultura pak jest náplň zvyků, myšlenek a jednání čerpaných vzájemnými styky členů sociální skupiny.** Takový jest význam sociální skupiny podle vyjádření profesora Ellwooda. K tomu ještě podotýká, že podle rčení anthropologů jest kultura synonymem, náhražkou za výraz, sociálním dědictvím nebo národním dědictvím a konečně i „dědictvím otců“.

2. Útvary sociálních skupin.

Útvary a druhy sociálních skupin jsou velmi početné. Avšak všechny sociální skupiny pocházejí z typu skupiny, kterou jmenujeme: community — obec, osada, sousedství. Přesnější výměr této obecní skupiny by byl tento: Jakákoliv skupina, jež nese známky všech proudů obecního života. Z toho následuje, že jednotlivci se rodí

* Ellwood: Psychology of Human Society, str. 206.

** Tamtéž str. 10.

v obecné skupině. Obecní skupiny jsou genetického druhu a jsou schopny se reprodukovat, na rozdíl od umělých skupin, jež nacházíme v lidské společnosti pro určité účely. A tak v tomto širším smyslu za skupinu obecní může být pokládána rodina, sousedství, město, stát a národ; neboť při všech jest plocha obecného života a jsou utvořeny za účelem spolužití na rozdíl od nějaké zvláštní příčiny.

Podobný význam sociální skupině připisují další autoři: Společnost jest utvořena právě z těchto obecných skupin. Společnost v nejužším slova smyslu, ona veliká společnost, jak Graham Wallas ji popisuje, ukáže se po vyšetření souhvězdím menších společností. Světová sociální obec jest pouhá velká společnost se zorného úhlu územního rozdělení jejího členstva.*

Z těchto vyňatků máme jasně a přesně vytýčen význam sociální skupiny. Ještě poznámku k významu skupiny od Ellwooda **: „Význam skupiny jest důležitým úsekem sociologické vědy, neboť je to studie duševních dějů — psychických procesů, jež se odehrávají při vzniku, vývoji, struktuře a funkci souborového života — group life.“

Tolik bylo nutno říci o významu sociální skupiny, neboť právě tento význam hraje důležitou roli v životě amerických Čechů. Je to výhradně za působení zákonů o úkon sociální skupiny, že kulturní přínosy amerických Čechů naplnily a ovládaly jejich společenský řád. Není jiného vědeckého vysvětlení o psychologickém mechanismu, který by ve studii kulturního života amerických Čechů mohl tak dokonale posloužiti a vyhověti, jako to činí naznačený význam sociální skupiny.

3. Vlastnosti sociální skupin.

Prvním problémem teoretické sociologie jest otázka sociální jednotnosti. To také jest první v problému skupinového chování. Neboť není vůbec možná nějaká sociální skupina nebo skupinové jednání bez jistého stupně jednoty. Tato jednota se někdy označuje jako sociální solidarita nebo sociální integrace. Bez této jednoty nelze mluvit o jednotě větších celků, jako národní jednota a p. O této vlastnosti je třeba věděti jak vzniká, jak se udržuje a které jsou její důležité stránky.*** Tedy první a nejdůležitější vlastností skupiny jest: jednota.

4. Povaha vnitřních styků ve skupině.

Kterákoliv sociální skupina jest souhrnem vzájemných styků mezi jejími členy. Každý člen reaguje na stimulující proudy citů, myšlenek a úkonů. Je to stále dotýkání duševních nitek a přediva, jež jsou vyvolávána a udržována vzájemným stýkáním, a to dobrovolně i nedobrovolně. Tímto vzájemným stýkáním mentálních a psychologických mocností vyvolává se sociální adaptace, koordinace a konečně jednota. Čím rozhodnější jsou tyto spojky a nárazy, tím silnější pak jest jednota skupiny. Tu se již uplatňují i vlivy, které přiřčujeme k činitelům sociální vlády. I to jest důležité, neboť čím ochotněji se členstvo navzájem podrobuje rozhodujícím činitelům sociální vlády, tím pevnější jest i jednota celé skupiny.

* Park a Burgess: Introduction to the Science of Sociology.

** Ellwood: Psychology of Human Society.

*** Ellwood: Psychology of Human Society, str. 144.

5. Příčiny sociální jednoty.

Profesor Ellwood jmenuje sedm příčin sociální jednoty. Prvých pět se vztahuje na tvoření skupin živočichů pod úrovní člověka a pouze poslední dvě jsou přítomny jedině u lidské skupiny. První příčinou jsou fyzické okolnosti, které musí být příznivé ke sdružování a začlánkování jednotlivců. Sdružování se dostavuje, když jsou příznivé podmínky podnebí, půdy, potravy a zeměpisného položení. Někdy i nebezpečí jest příznivou podmínkou jednoty, jak poznamenává profesor Ross. Nebezpečí upevňuje a bezpečnost uvolňuje pouta všech sociálních skupin.* Sdružování a sbližování jest buzeno buď vnějšími neb i vnitřními podmínkami.

Druhou příčinou jsou biologické podmínky. To znamená, že biologické prvky musí být podobné, a jsou-li rozdílné, musí být sebe doplňující a při tom i do jisté míry vzájemně samostatné.

Třetí podmínkou jsou instinktivní sklony. Toto jest přirozené nutkání vyhovující zděděným charakteristikám nervové soustavy. Mají-li přispívati sociální jednotě, jest nutno, aby se nelišily a doplňovaly. Vzájemné napodobování jest významným činitelem, který sjednocuje přejímané zvyky v sociální skupině. Velká část napodobení, jež se děje v lidské společnosti, zdá se být pudového a neuvědomělého rázu.

Čtvrtou podmínkou jsou zvyky. Zvyky každého jednotlivce skupiny právě jako předešlé příznaky musí být stejné nebo se doplňující, má-li ve svazku trvati jednota. Podobné zvyky zabezpečují stejnorodost jednání skupiny. Doplňující zvyky jsou příznivé pro dělbu práce ve skupině. Kde jsou lidé uvyklí na spolupůsobení v obecném díle, tam jsou stále k sobě vázáni a spojeni. Sociální jednota jest venkoncem pořizování koordinačních zvyků v jednotlivcích. Jednoty významného stupně jest docíleno ve skupině úspěšným vybudováním koadaptivních zvyků.

Pátou podmínkou jednoty sociální skupiny jest citovost. Předešlé čtyři podmínky jsou spíše primitivními činiteli a shledáváme se s nimi i u skupin mimo lidskou společnost. Citlivost hraje důležitou úlohu v nabírání návyků a jiných složek, jako jsou přání, cítění, zájem a pod. Citlivost může být pro jednotu i proti jednotě sociální skupiny. Pocity nenávisti a protivnosti odpuzují jednotlivce, kdežto pocity přátelství, soudružnosti a oddanosti upevňují jednotu skupiny. Proto jsou jen tehdy příznivé, když jsou podobného zabarvení nebo doplňovací hodnoty.

Šestým činitelem jsou představy a kulturní hodnoty. Skupinový útvar nacházíme i mimo lidskou společnost. Hojně živočichů projevuje sklony ke skupinovému soužití. Skupina mravenců, včel, stáda divokého skotu a bravu, jakož i hejna domácí drůbeže jsou toho dokladem. Lidská společnost však se hlavně odlišuje svými skupinami od zvířecích schopností tvořiti a přejímati pojmy, představy a sociální hodnoty, mental patterns — myšlenkové vzorky, jak je nazývá Dr. H. Hart. Tyto hodnoty duševní znamenají pro člověka, kdykoliv jsou vyjádřeny slovy nebo jiným způsobem dorozumívání, umělé, psychické prostředí, jež obepíná všechny jeho činy, tak jako fyzické prostředí ovládá pohyb živočichů.

Síť vzájemného dorozumívání označena jest sociálními vzory a duševními představami, stává se prostředím, jemuž se člověk snaží přizpůsobiti a připodobniti. Tak

* Ross: Foundations of Sociology, str. 287.

se stává, že civilisovaný člověk žije jaksi v prostředí pojmů a představ, jež mu jsou právě tak reálnými jako fyzické okolí. Právě pro tuto příčinu se stává řeč živého i psaného slova nástrojem k udržování jednoty všech lidských skupin. Poklady tradice uložené v řeči a literatuře skupiny stávají se rovněž velice aktivními činiteli skupinové jednoty.

V tomto nejdůležitějším činiteli jednoty sociálních skupin musí trvati shoda alespoň v hlavních názorech a pojmech. Avšak právě z tohoto pramene kulturních hodnot hrozí největší nebezpečí jednotě lidské společnosti. Co tu povstává sporů pro pojmy a představy, pro různost duševního zaměření. Jsou to spory ve všech oborech lidského snažení, ve vědě i v umění, v náboženství a mravnosti, v politice a ve všech veřejných událostech. A v dějinách lidstva jsou tyto spory dokládány ztrátou životů i majetku a provázeny troskami z roztržštěných základů velikých věcí nešťastně zahynulých. Jsou to stále dva dynamické proudy myšlenek v lidské společnosti: radikální a konservativní. Bojují prvý s heslem pokroku a druhý s heslem zachování stávajícího řádu. Tento činitel se velice silně projevil i v sociálních skupinách amerických Čechů. Byly tu dva sociologické účinky: rozdvojení a ucelení. Prof. Ellwood to vyjadřuje ve slovech: „Myšlenky a náboženské názory mohou někdy působiti roztržku a stejnou mocí mohou působiti jednotu.“ Tato zásada se osvědčuje v roztržení velikých společností i jejich podřadných skupin. Lidská společnost jest vybavena rozsáhlým elaborátorem vzájemného dorozumívání k získání jednoty chování. Tento elaborát zahrnuje řeč živou i psanou, tisk, veřejné sněmování a shromáždění a všechny prostředky vzájemného styku a dorozumívání. Zásoba pojmů a představ stále probíhá ve skupině, aby řídily a ovládaly jednání jednotlivých členů. A tato zásoba či fond pojmů, představ a měřítek, kolující v sociální skupině, jest někdy nazývána „the mind of the group“ — názory skupiny. Na základě tradičních ideí, věroučnosti a moudrosti vyplývají posudky sociální skupiny vzhledem k jednání a zařízení podle žádoucích okolností. Tu se uplatňují názory sociální skupiny v zachování jednoty jednání.

Sedmou podmínkou jednoty sociální skupiny jest vědomá sociální vláda. Jednota a solidarita lidských skupin jest do jisté míry udržována vládou, jež skupina více méně uváženě provádí nad zvyky, názory a citlivostí jednotlivců tak, aby byli přizpůsobeni požadavkům života ve skupině. Poznenáhla tato vláda jest zosobňována v tak zvaných regulativních institucích lidské společnosti, nebo institucemi sociální vlády. Tyto instituce samozřejmě jsou sociální a kulturní zařízení — devices — a jsou výtvorem vyššího lidského umu a socialisace a nelze jich označovati jako něco samo o sobě a odlišného od předešlých šesti činitelů sociální vlády, o nichž bylo dosud jednáno.

Hrubý výčet speciálně označených institucí sociální vlády lze zařaditi podle následujícího pořádku: vláda, zákon, náboženství, mravnost a výchova. Vláda i zákon jsou přímo nutícími činiteli lidského jednání. Znamenají nejmenší stupeň morálního vlivu na chování jednotlivce ve skupině. Přes to však patří k hlavním prostředkům k udržení jednoty a pořádku v lidské společnosti.

Náboženství přičiňuje nadpřirozenou sankci chování a také povždy se prokázalo nejúčinnějším prostředkem v kontrole lidského jednání. Náboženská sankce zpravidla se přidružuje k navyklým způsobům, jež skupina pokládá za bezpečny

a jež jsou příznivy dobru jednotlivce i skupiny. Náboženství přispívá k sociální jednotě hlavně jeho stanoviskem k mravním ideálům. Čím vznešenější jsou mravní ideály, tím vznešenějšími se stávají i sociální ideály.

Výchova podporuje sociální jednotu tím, že přivádí jednotlivce k podvolení se způsobům života skupiny.* Profesor Hayes** jmenuje tyto druhy sociální kontroly: 1. Zákon je vložen institucí státu. 2. Náboženství jest uloženo v církvi. 3. Výchova jest uložena v rodině, škole (a církvi). 4. Veřejné mínění — public opinion — působící v morálních zásadách a v tisku. 5. Umění, obřady a způsoby. Při tom podotýká: Můžeme pozorovati, že významné instituce lidské společnosti s výjimkou hospodářských zřízení mají za účel sociální kontrolu. Toto jest v souhlasu se skutečností, že významné prostředky blahobytu jsou dva: bohatství a lidské jednání — human conduct. Avšak také úkol zprostředkovat určitou náplň přizpůsobené a korelativní aktivity jest mnohem obtížnější, nežli výroba dostačujícího bohatství. Závěrečné slovo pronáší ještě prof. Ellwood a tvrdí: Důležitým činitelem jednoty sociální skupiny jest systém vzájemného stýkání a dorozumívání. Je to prostředek vzájemné výchovy dospělých členů skupiny. Při velikých a spletitých skupinách koordinace aktivit silného počtu členů stával by se nemožným bez soustavy značné dokonalosti vzájemného dorozumívání mezi jednotlivými skupinami. Tyto vymoženosti jsou spíše nutnými prostředky k vybudování sociální koordinace a jednotnosti u rozsáhlých a komplexních skupin, nežli pouhé vynálezy, přicházející v užívání pro pohodlí jednotlivců.

Co zde bylo řečeno o teoretické skupině, uplatňovalo se ve skutečnosti v životě amerických Čechů. Všecky shora jmenované podmínky nutné k jednotnosti skupiny konaly svoji úlohu. O působení fyzického prostředí bylo pojednáno v předcházející stati. Rovněž byly vylíčeny drobnosti širšího okolí a všeobecných podmínek, za kterých se Češi v Americe usazovali a dávali vznik sociálním skupinám. Amerika se stala novou půdou, kde pokračoval život české sociální skupiny. Redaktor Pelant ve své knize: „Amerika, jak vskutku jest“, ukazuje, že krajinský život jest odleskem společenského života v Čechách. Tato sociální skupina existovala v plném sociálním řádě v rodné vlasti a podle zásady, že idee fungují jako nárazníky na jiné idee, osvědčovala se v životě českých sociálních skupin v Americe.

Nic tu nechybělo k životu sociální skupiny. Fyzické podmínky sdružovací a integrační byly nanejvýše příznivé. Nepůsobila tu žádná jiná sociální skupina a tím, že čeští vystěhovalci byli usazeni blízko sebe a že vyciťovali odlišnost jinonárodovců, tím vším se rychleji sdružovali a jednomyslněli. Biologické, instinktivní a zvykové podmínky byly samozřejmě uplatněny již v sociální skupině v rodné zemi. Taktéž i podmínka citovosti a kulturní náplně. V tom všem panovala naprostá jednota, jak byla vytvořena staletým vývojem v Čechách. Zato však došlo k dosti velké změně v podmínkách sociální kontroly. Bylo to hlavně na poli náboženského stanoviska, kde došlo k opačným výsledkům a právě podle psychologického pravidla, že zásady a nauky mohou rozštěpiti a stejnou mocí sjednotiti. Šíře o této otázce bude pojednáno na jiném místě.

(Pokračování.)

* Dewey: Democracy and Education. Kap. I.—III.

E. C. Hayes: Introduction to the study of Sociology, str. 595.

O b s e r v a t o r :

Katolické školy ve Španělsku.

Odjezdem krále Alfonsa XIII. dostala se k vládě hrstka mužů, kteří nemají nic jiného na starosti, než zbořiti a zničiti všechno staré a osvědčené. Protikatolický kurs španělské vlády se snadno vysvětlí tím, že podle zpráv denních listů 5 ministrů je zednářů a ministerský předseda Alcala Zamora je tak zvaným „katolickým židem“. Vedle mnohých projevů a výnosů vládních jest nejlépe viděti zednářské úmysly v soustředěném urputném boji, který se vede proti klášterním katolickým školám. Boj se vede: 1. *barbarským pustošením škol*, 2. *ne přátelskými výnosy ministra školství* Marcelina Dominga.

Na dané znamení dobře připravené a vyzbrojené tlupy paličův a žhářův učinily útok na klášterní školy, ústavy, kostely a kláštery, a to v týž den a skoro v touž hodinu v nejrůznějších městech Španělska. Podle zpráv anglických novin paliči měli rozkaz nešetřiti ničeho, ani klausury řeholnic, ani vědeckých a vychovatelských ústavů, ani škol národních, do kterých chodily nejchudší děti. A to vše v zemi, kde je velmi citelný nedostatek škol a kde klášterní školy často byly jediné, v nichž se mohly děti učit. Útoky nebyly namířeny proti jednotlivým řeholím, nýbrž výkonné síly temné tajné organizace pálily a ničily vše, co připomínalo náboženství. Osservatore Romano z 26. května 1931 uveřejnil přehled a seznam zničených budov dne 11. května. Podle španělských listů sděluje Osservatore, že budov zcela zničených neb nesmírně poškozených je přes 120. Primát má město Malaga, kde bylo ušetřeno jen katedrály a dvou jiných chrámů, kdežto všechny ostatní budovy školní a klášterní lehly popelem. Nejvíce byl postižen řád jezuitský. Největší škoda způsobena byla zapálením Katolického ústavu pro řemesla a průmysl, který byl největším ve Španělsku. Byl založen r. 1908 pro jinochy, kteří hodlali se věnovati různým odvětvím strojnictví, průmyslu a elektriky. Pro inženýry a elektrotechniky byl vyšší kurs. Nyní bylo v ústavě 700 jinochů. Byla v něm i večerní bezplatná škola pro chudé jinochy. Zášť zničila, co mohla, a jen statečným chovancům lze děkovati, že zachránili nejcennější přístroje. Dále zničen v Madridu profesní dům jezuitů a kostel. Karmelitský klášter svaté Terezie zbudovaný r. 1928 lehl popelem i s klášterem. Bratři křesťanských škol zachránili v celé zemi jen 5 škol, všechny ostatní byly zničeny, ač byly v nich vyučovány nejchudší děti. I tolik oblíbená kongregace „Ave Maria“, kterou založil granadský kanovník Ondřej Manjou, má těžké ztráty a vyučovala děti bezplatně. V Alicante tyto sestry zachránily jen holý život. Následkem nemožnosti vyučování v klášterních zničených školách jsou tisíce dětí beze všeho vyučování. Vláda na stížnosti odpovídá všeobecnými sliby. Když paliči vykonali dílo zhouby, dovedli tak tajemně zmizeti, že vláda nyní hledá viníků ovšem mezi monarchisty.

Škody tohoto bolševického řádění jsou strašné. Anglické listy odhadují škodu na 250 mil. Kč. Škoda umělecká a vědecká jest ovšem nenahraditelná. Tak na př. v klášteře karmelitů v Madridě byla jedinečná knihovna nejslavnějších spisovatelů řádu a rukopis spisů svaté Terezie kriticky zpracovaných. V klášteře jezuitském byl spálen celý vědecký materiál, připravený k vydání velkolepého díla jesuity P.

Zaccarie Garcie Villada: „Historia ecclesiastica de Ispana“. Rovněž ztráty uměleckých obrazů a školních pomůcek jsou nesmírné.

Svatá Stolica ovšem nemlčela a podala obrněný protest španělské vládě proti ničení církevního majetku a žádala za náhradu škod. Nemlčeli ani katolíci. Jest pravda, že v prvním okamžiku hlavně v městech se zalekli a důvěřovali, že veřejné bezpečnostní orgány budou konati svou povinnost. Když seznali slabost a netečnost vlády, vzchopili se k obraně. V Madridě žáci a jejich rodiče obklopili ústav školských bratří a zabránili jeho zničení. Rovněž v Madridě muži a ženy odrazili útok na ústav dominikánek a zachránili jej. List španělský „Diario di Navarra“ oznamuje, že skupina neohrožených katolických jinochů zabránila požárům a vandalismu. V Bilbao ohromný zástup lidu zabránil zapálení kostela Srdce Ježíšova. Ve Valencii paliči táhli na ústav, kde sestry ošetřují skrofulosní děti; statečné ženy obklopily ústav a utvořily hradbu, že paliči nic nepořídili. V Molina di Segura zachránily kostel katolické dělnice. Jest podivuhodno, jak žáci chránili svých učitelů. V Madridě studující jinoch vyvedl superiora P. Torresa ze zapáleného kláštera a chránil ho sám proti útočníkům. V Malaga chudí rybáři se postavili před klášterní školu jesuitskou a zachránili učitele svých dětí.

Ministr vyučování Marcelino Domingo jest opravdová rarita. Jeho veleplodný mozek chrlí den ze dne výnosy pro opravu školní; všechny tyto opravy mají cíl jeden: zničení náboženské školy a vyučování náboženství. Nejprve byla zreformována rada veřejného vyučování — asi jako naše zemská školní rada; oprava měla za účel, aby „rada se stala nejmocnějším orgánem tvořivého obnovení, které vyžaduje národní školství“. Oprava záležela v tom, že odstranění z rady všichni katolíci. Jako u nás.

Potom pokročil ministr k vyučování náboženství; dosud bylo povinné, ale rodiče mohli podati žádost, aby dítě nechodilo. Nyní obráceno vše vzhůru nohama. Rodiče musí podati písemnou žádost, aby dítě chodilo do náboženství; kdo jí nepodá, tím naznačuje, že si nepřeje, aby jeho dítě chodilo do náboženství. Tím se náboženství snižuje na nepovinný předmět, otvírá se cesta k pusté štvanci a nátlaku na rodiče.

Třetí čin ministrův se týká učitelů a profesorů. Právě uveřejněný výnos nařizuje, že každý profesor musí předložit svůj profesorský diplom a každý učitel vysvědčení způsobilosti. Tento výnos by skutečně byl nutný a měl význam v zemi, kde je nadbytek škol a učitelů. Ale ve Španělsku, kde je ohromný nedostatek škol a učitelských sil? Účelem výnosu jest postihnouti, pokud možno, nejvíce svobodné katolické školy a znemožniti jim působení. Obecné blaho a blahodárné působení klášterních škol jsou věci vedlejší. Ministr chce zkrátka zničiti, co se zničiti dá. Ač je prozatímni a jeho činnost jako činnost celé vlády má směřovati k vyřizování běžné agendy a přípravě voleb, přece svými reformami chce i kortesy postavit před hotovou věc. Asi tak jako u nás ministr Habrman.

Zatím katolíci po prvním leknutí začínají pozvedati hlavy a ozývati se a vystupovati na ochranu škol a dětí. V Madridě byla ohromná schůze rodičů, jejichž děti chodily do škol bratří křesťanských škol. Schůze se usnesla vyslati deputaci k předsedovi Zamorovi a přednésti tuto stížnost: 1. protest proti zapálení koleje a kostela P. Marie, 2. protest proti pomluvě, že bratří sami zapálili, 3. žádost, aby

vláda se postarala o vyučování 4 tisíc dětí, které k bratřím chodily, 4. žádost o osobní bezpečnost bratří. Ministerský předseda prohlásil k deputaci, že „vláda ručí za bezpečnost osobní všech občanů.“ Z Alicante deputace žádala, aby 2000 dětí mohlo býti vyučováno opatřením vlády, ježto školy církevní byly spáleny. Rovněž s mnoha jiných míst přišly podobné deputace. Katolické ženy v počtu 35 tisíc podaly rázný protest proti protivládnímu kursu, proti vypuzení biskupů a primasa a žádaly ochrany pro katolické školy a duchovní osoby.

Takové jsou školské poměry za dva měsíce po pádu mocnářství. Záleží v prvé řadě na statečnosti rodičů, aby zachovaly náboženskou školu svým dětem. Při volbách se katolíci nikterak neosvědčili. Proto budou vydáni těžkým pronásledováním.

M i r o s l a v N o v á k, k a p l a n v e V l a š i m i :

Jak se má náboženství ve škole vyučovati, aby rodilo život víry.

(*Pokračování.*)

Ale jak máme bližního milovati? Vykupitel praví: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého. Dejte pozor, co to znamená: N., když máš hlad, chceš jísti; neboť miluješ sebe samého a nechceš míti hlad. Koho máš také tak milovati jako sebe samého?... Když tedy máš velký kus chleba a chudé dítě nemá žádného chleba a má hlad, co máš učiniti?... Ano, tak si toho přeje Ježíš, pak miluješ to chudé dítě jako sebe samého. Pověz mi něco jiného. Nemáš rád, když ti někdo nadává, neboť miluješ sebe samého a nechceš, aby ti někdo nadával. Koho máš milovati jako sebe samého?... Co nesmíš tedy činiti jinému dítěti?

O tom je pěkná průpovídka. Tu si pamatujte: Co nechceš, aby ti jiní činili, nečiň ty jim.

5 Ale Ježíš Kristus nejen učil, že máme milovati Boha a bližního, ukázal to také svým příkladem, sám to také konal. Ježíš byl naplněn láskou k Bohu již jako chlapec. Jako dobré dítě miluje svého otce, tak miloval Ježíš svého Otce nebeského. Ó, jak veliká byla jeho láska! Nemůžeme toho ani říci, jak velice chlapec Ježíš Boha miloval; nemiloval Boha jenom trochu, miloval Boha z celého srdce, jeho srdce bylo plné lásky k Bohu. Protože Ježíš měl tak velikou lásku k Bohu, proto často a rád na Boha myslel, proto často a rád k Bohu se modlil. Myslel na Boha když vstával, když se oblékal, když pracoval, když jedl. Protože často a rád na Boha myslel, proto se také vždy slušně a mravně choval, nikdy nečinil nic nepravého, na něco zlého ani nepomyslí. Zvláště však myslel na Boha, když se modlil. To mu bylo nejmilejší, když se mohl modliti k Otci nebeskému, kterého tolik miloval! Také bližního — to jsme my lidé — Ježíš Kristus miloval, všechny nás miloval jako sebe samého, ano více než sebe samého. Z lásky k nám přišel na svět, z lásky k nám umřel za nás na kříži.

Vidíte, tak zachovával Ježíš Kristus hlavní přikázání. On miloval Boha z celého srdce a všechny lidi jako sebe samého. Ti lidé, kteří to také tak činí, jsou pravými křesťany.

Při opakování této katechese ať vypráví katecheta podobenství o milosrdném Samaritanu, a to přesně podle Písma. Když přednáší dobře, dramaticky, uvidí, jak pozorně děti poslouchají. Výklad není těžký a starší děti lehko se naučí nazpaměť celému podobenství.

8.

Když jsme byli předvedli dětem Ježíše Krista jako učitele a zdůraznili jeho přirozenost lidskou, je potřebí, aby předveden byl Ježíš jako Syn boží a zdůrazněna byla jeho *přirozenost božská*. Ježíš Kristus jako *divotvorce*. Tato katechese má posilovati v dětech víru v Krista Ježíše, Syna božího podle slov apoštolových: „Mnoho divů činil Ježíš před svými učedníky, ... abyste uvěřili, že Ježíš jest Kristus Syn boží a abyste věřice měli život věčný.“ (Jan 20, 30, 31.) Proto ať se nepouští katecheta do podrobného výkladu jednotlivých zázraků, jelikož následek bývá ten, že upadne do planého, zavržení hodného moralisování, čímž se stává, že vznešenost zázraků je snižována.

Počátek buď učiněn s oním zázrakem, s kterým sám Spasitel započal, a to v Káně Galilejské. Účel tohoto zázraku byl, že Kristus Pán chtěl učedníkům svým zjeviti svoje božství a rozmnožiti jejich víru. Bylo to zjevení Páně, podobně jako při příchodu mudrců, podobně jako při křtu v Jordáně. Proto církev toto trojí zjevení připomíná ve svém liturgii a katecheta jedná ve smyslu církve, když právě tohoto zázraku používá u nejmladších katechumenů, aby podepřel jejich víru. Ostatní zázraky nechť katecheta probere sumárně a ukáže, jak Kristus Pán uzdravoval nemocné: slepé, hluché, chromé, malomocné, jak křísil mrtvé. Má-li dosti času, může se zmíniti o utišení bouře na moři, o vzkříšení mládence naimského.

Tuto katechesi může pak ukončiti asi takto: Vzpomeňte si teď, děti, co jsem vám vyprávěl o křtu Pána Ježíše v řece Jordáně. Tam byl slyšen hlas s nebe. Která slova bylo slyšeti? ... („Tento jest Syn můj milý, v němž se mi zalíbilo.“) Co zde řekl Otec nebeský, říkal také Pán Ježíš lidem: „Já jsem Syn boží! Bůh mě poslal k lidem. Čemu učím, přichází s nebe. Kdo to věří, přijde do nebe!“ Aby však lidé rádi věřili, proto Ježíš Kristus nejen říkal, že je Syn boží, ale také to ukázal. A čím to ukázal? Tím, že konal zázraky. Ano, Ježíš Kristus je Syn boží. Jest Bůh jako Otec, je všemohoucí jako Otec. Proto může konati tak veliké věci. Na těch zázracích vidíme jasně, že je tomu tak, jak říká — je Syn boží. Co tedy ukázal Ježíš Kristus svými zázraky? *Svémi zázraky ukázal Ježíš Kristus, že je Syn boží.*

Představte si, děti, že by sem do školy přišel nějaký cizí muž. Řekl by: Jsem zručný malíř. Podívám se na něho, ale neznám ho, kroutím hlavou a nechci věriti, že umí pěkně malovati. Tu vezme křídu a vymaluje rychle na tabuli pěkný obrázek. Proč musím teď věriti, že ten muž je dovedným malířem? ... (Protože to ukázal.) Tak také Ježíš Kristus něco ukázal; co ukázal Ježíš Kristus? ... Čím to ukázal? Co musíme tedy věriti? ... (Že Ježíš Kristus je Syn boží.) Ano, děti, Ježíš Kristus je Syn boží. Říkejte teď v srdci, co budu předříkávati: „Ó, Ježíši Kriste, já věřím, že jsi jednorozený Syn boží! Byl jsi poslán od Otce nebeského k nám lidem, abys nás vykoupil. To věřím, protože jsi to řekl a svými zázraky ukázal.“

9.

Nejsvětější svátost oltářní jest sluncem katolického kultu, je pramenem života. Proto bylo by neodpustitelným hříchem, kdyby děti již v nejútlejším mládí nebyly poučeny o nejsv. svátosti oltářní.

Aby děti nabyly jasného pojmu o této svátosti, počínej si kněz tak jednoduše, jak jen možno. Který užitek by děti měly, kdyby jim kněz vykládal rozdíl mezi „podstatou“ a „způsobami“, nebo mluvil o poměru mezi obětí krvavou na kříži a obětí nekrvavou v nejsv. svátosti? Ani to by nebylo dobře, kdyby kněz již teď dětem vykládal, že nejsv. svátost jest *pravé* tělo a *pravá* krev Pána Ježíše Krista. Takové zdůrazňování pravosti vyvolalo by jen zmatek v dětských duších. Které definice má tedy katecheta použít? Žádné: ani o nejsv. svátosti, ani o mši sv. I zde je dobře, když katecheta pohlédne zpět na dějinný vývin tohoto článku víry. Jak si počínali apoštolové v mladé církvi, tak si počínejme i my. Mladý křesťan je mladá církev. Z evangelia a z listů apoštolských víme, že v prvotní církvi zůstalo všechno při jasných, jednoduchých slovech Ježíše Krista: „Totoť jest tělo mé, totoť jest krev má.“ Učilo se, že při eucharistické hostině věřící stávají se „účastnými“ těla a krve Páně, že vstupují „do společenství s tělem a krví Páně“ (1. Korint. 10, 16). Proto důvěřujeme i my jednoduchým a jasným slovům Ježíše Krista: „Totoť jest tělo mé, totoť jest krev má.“ Bezelstná duše dětská jim porozumí v *katolickém* smyslu, nemusíme se obávat žádného bludu. Přednášejme s posvátným zanícením o tomto draho-cenném odkazu, připravme se na tuto přednášku dříve krátkým rozjímáním! Vroucí slova živé víry jsou mlékem pro čisté duše nedospělých. Později, když rostlinka se pevně zakořenila a vzrůstá, přijde doba, aby byla podpořena proti různým nebezpečím, která by ji ohrožovala.

Bohatá látka této katechese nemůže býti vyčerpána v jedné hodině, proto je nutno, aby byla rozdělena na dvojce pojednání, která by následovala po sobě.

Mey si počínal takto:

1. Co ustanovil Pán Ježíš večer před svou smrtí? Večer před svou smrtí ustanovil Pán Ježíš nejsv. svátost oltářní.

2. Jak ustanovil Pán Ježíš nejsv. svátost oltářní? Pán Ježíš proměnil chléb ve své svaté tělo, a víno ve svou svatou krev a dal apoštolům, aby jedli a pili.

3. Co při tom Pán Ježíš nařídil? Při tom nařídil Pán Ježíš, aby kněží budoucně činili totéž.

4. Kde vykonávají kněží toto nařízení Pána Ježíše? Toto nařízení Pána Ježíše vykonávají kněží na oltáři při mši sv.

I.

Milé dítky! Dnes musíte dávatí pozor; musíte býti tak nábožné jako v kostele. Co vám dnes chci vyprávěti, je něco velice svatého — chci vám vyprávěti, *jak Pán Ježíš ustanovil nejsvětější svátost oltářní.*

1 Tři léta chodil Pán Ježíš po zemi židovské. Učil, konal zázraky, uzdravoval nemocné a žehnal. I přišla doba, kdy chtěl pro nás lidi umřítí. Tu to učinil tak, jak to činí otec. Když otec má umřítí, učiní pořádek; řekne, že všechno, co má, patří dětem: dům, pole, šaty, peníze. My říkáme, že jim to odkázal. Z toho je viděti, jak měl děti rád, jak je miloval, jak se o ně staral. Také Pán Ježíš, než umřel, nám

lidem něco odkázal, a to něco drahocenného, protože nás velice měl rád; jeho láska k nám byla veliká. Co nám odkázal? *Nejsvětější svátost oltářní*. Víte již, že je sedm sv. svátostí. Mezi všemi sedmi je svátost oltářní největší, je *nejsvětější*. Proto říkáme: Nejsvětější svátost oltářní. Tuto svátost dal nám Pán Ježíš *večer před svou smrtí*. Pán Ježíš umřel v pátek; večer před tím bylo ve čtvrtek. Tuto svátost nám Pán Ježíš dal nebo *odkázal*. Místo toho můžeme říci, že ji *ustanovil*. Dal nám ji totiž tak, abychom ji stále měli; pro všechny časy to nařídil.

Pamatujte si tedy: *Večer před svou smrtí ustanovil Pán Ježíš nejsv. svátost oltářní*.

2. Poslouvejte teď, jak to Kristus Pán učinil. Onoho večera, když už bylo tma, seděl Kristus Pán se svými apoštoly v sále u stolu. Petr, Jakub, Jan, Ondřej, Tomáš, ... všech dvanáct apoštolů bylo pohromadě, také zlý Jidáš. Tu vzal Ježíš chléb do svých svatých rukou, vzhlédl vzhůru k nebi a díky činil, požehnal chléb, lámal a podával apoštolům a řekl: „Vezměte a jezte, totoť jest tělo mé.“ Pamatujte si dobře tato svatá slova. Řeknu je ještě jednou: „Vezměte...“. Potom vzal kalich do svých svatých rukou; v kalichu bylo víno. Opět vzhlédl k nebi díky čině, požehnal kalich a podal apoštolům. Při tom řekl: „Vezměte a pijte z toho všichni; totoť jest krev má.“ Také tato slova si dobře pamatujte. Řeknu je ještě jednou: „Vezměte...“. Ó, jak se apoštolové podivili nad touto velikou věcí. Nábožně jedli a pili to, co jim Spasitel podal.

Co jedli apoštolové, a co pili? *Tělo Pána Ježíše Krista jedli a krev jeho pili*; neboť Pán Ježíš řekl: Totoť (co vám teď podávám) je moje tělo; to (co vám podávám v kalichu k pití) jest moje krev. Co Ježíš řekne, je pravda, a my tomu věříme pevně. Ano, tak je to, jak Pán Ježíš říká: Apoštolové jedli tělo Pána Ježíše a pili jeho svatou krev. Dříve však, než to Pán Ježíš vzal se stolu, byl to chléb a bylo to víno. Co se tedy stalo s chlebem a vínem? Pán Ježíš *proměnil chléb ve své tělo a víno ve svou sv. krev*. Pán Ježíš proměnil chléb a víno, můžeme také říci jinak: on učinil z chleba a vína něco jiného. Z chleba učinil své tělo; z vína učinil svou krev. Něco podobného vykonal v Káni Galilejské; co tam proměnil? Proč může Pán Ježíš něco tak velikého učiniti?... (Kdo je Ježíš Kristus?) Šťastni byli ti lidé v Káni Galilejské, pili tak podivuhodné víno. Ale ještě šťastnější byli apoštolové při poslední večeři. Jedli božský pokrm, pili božský nápoj — tělo Pána Ježíše Krista a krev Pána Ježíše Krista jako pokrm pro duši. Ó, jak byli rádi, jak jim bylo blaze u srdce! Jen Jidáš neměl radosti; hned potom vyšel ven.

Abyste si to dobře pamatovali, chci to říci dohromady: *Pán Ježíš proměnil chléb ve své svaté tělo a víno ve svou svatou krev a dal apoštolům, aby jedli a pili*. Jak tedy ustanovil Pán Ježíš nejsv. svátost oltářní?... Řekněte to všichni dohromady...

3. Tři roky chodil Pán Ježíš po Svaté zemi. V těchto třech letech ukázal Pán Ježíš svým apoštolům svou velikou lásku. Je vyvolil ze všech svých učedníků, je zvišťte vyučoval, když ostatní lidé odešli. Všude je bral sebou, když konal zázraky, když uzdravoval nemocné, když žehnal. Velikou lásku ukázal Pán Ježíš apoštolům, dokavad byl u nich. Ještě větší lásku poznali apoštolové, když přišla doba, kdy měl od nich odejít, kdy měl trpět a umřít. Pán Ježíš miloval apoštoly až do konce. Večer před svou smrtí dal jim své tělo a svou krev, aby jedli a pili. Ó, jak

veliká byla láska Pána Ježíše k jeho apoštolům. Jak šťastnými, jak blaženými cítili se apoštolové, když jim Pán Ježíš dal tak svatý, božský pokrm.

Snad si pomyslíte; ovšem, bylo to veliké štěstí pro apoštoly. Kéž bychom mohli i my požívatí těla a krve Páně a tak se s ním nerozlučně spojit! Nábožně bychom padli na kolena, nábožně bychom přijímali a požívali tohoto pokrmu pro svoji duši, abychom měli život věčný!

Avšak, milé děti, večer před svou smrtí nemyslel Pán Ježíš jen na apoštoly, myslel také na nás, myslel na všechny lidi, kteří budou žít až do konce světa. Ježíš Kristus ustanovil nejsvětější svátost oltářní a odkázal pro všechny časy. Nejsvětější svátost oltářní je také pro nás, je pro všechny lidi. Proto máme také my lidé Pána Ježíše chváliti a velebiti stále, pořád, nyní i vždycky až na věky. To máte, děti, činiti také vy. Abyste to dovedly, řeknu vám průpověď, tu si dobře pamatujte: „Pochválena a pozdravena budiž nejsvětější svátost oltářní.“

II.

Milé děti! Posledně jsem vyprávěl, jak Ježíš Kristus večer před svou smrtí ustanovil nejsvětější svátost oltářní a jak to dělal. Pán Ježíš proměnil chléb ve své svaté tělo a víno ve svou svatou krev a dal apoštolům, aby jedli a pili. Ale Pán Ježíš myslel při tom také na nás, on ustanovil nejsv. svátost také pro nás, pro všechny lidi, on ji odkázal také nám a všem lidem. Ó, jak drahocenný je to odkaz! Proto poslouvejte pozorně, chci vám vyprávěti, jak Pán Ježíš tuto svátost ustanovil také pro nás, pro všechny lidi.

1 Pánu Ježíši to nestačilo, že večer před svou smrtí (při poslední večeři) připravil apoštolům tak drahocennou hostinu. Všichni lidé měli jísti jeho svaté tělo a pít jeho svatou krev. Tak toho žádala jeho láska, on miluje všechny lidi. Co tedy učinil Pán Ježíš dále při poslední večeři? On pravil k apoštolům: „*To činite na mou památku!*“ Jak zní tato slova?... Tím chtěl Pán Ježíš říci: To, co jsem teď učinil, máte dále činiti i vy — a všichni kněží to mají činiti na moji památku, abyste stále vzpomínali na moji lásku. Co ale učinil Kristus Pán? On proměnil chléb ve své tělo a víno ve svou sv. krev a dal apoštolům, aby jedli a pili. Totéž mají dále činiti kněží — také oni mají chléb a víno proměňovati v tělo a krev Pána Ježíše a mají je udíleti jako pokrm. Tak to Vykupitel nařídil, tak to poručil pro všechny časy, když řekl: „*To činite na mou památku.*“ Pamatujte si tedy: *Pán Ježíš při tom nařídil, aby kněží budoucně činili totéž.*

2. Víte již, milé děti, kde to kněží konají, co Kristus Pán při poslední večeři nařídil. *Na oltáři, při mši sv.* Mše sv. má tři hlavní části: *obětování, pozdvihování a přijímání.* Při *obětování* obětuje kněz Pánu Bohu chléb — to je hostie na kulatém, pozlaceném talířku. Pak obětuje Pánu Bohu víno, které nalil do kalichu. Nad těmito dary, nad chlebem a vínem, se modlí a žehná je. Druhá a nejhlavnější část je *pozdvihování.* Kněz mluví tatáž slova, která mluvil Pán Ježíš. Na chlebem říká: „*Totoť jest tělo mé!*“ Nad vínem říká: „*Totoť jest krev má.*“ Jak veliký zázrak stává se těmito slovy! Hned totiž, jak kněz tato slova promluvil, chléb a víno se proměňují, chléb se proměňuje v tělo Ježíše Krista, víno se proměňuje v krev Ježíše Krista. Pak pozdvihuje kněz tělo Ježíše Krista vzhůru, a také kalich s krví Ježíše Krista; a tomu říkáme: *pozdvihování.* Pak přijde třetí hlavní část mše sv.,

přijímání. Tu přijímá, jí, požívá kněz těla a krve Páně. Viděly jste už často, jak mnohdy přicházejí i jiní lidé k oltáři. Před oltářem je zábradlí, které bývá pokryto bílým plátnem jako stůl, když chceme jíst. U toho zábradlí lidé klekají. Kněz ukazuje pak sv. hostii; ta není tak veliká, jako ukázal při pozdvihování, ale je zrovna tak svatá. Takové hostie podává pak kněz lidem, kteří klečí u zábradlí, a klade jim je na jazyk. Co přijímají tito lidé? Co požívají u tohoto stolu Páně? Přijímají a požívají tělo a krev Ježíše Krista. Hleďte, tak konají kněží stále totéž, co Ježíš Kristus při poslední večeři konal a přikázal. Kde tedy vykonávají kněží toto nařízení Pána Ježíše? *Toto nařízení Pána Ježíše vykonávají kněží na oltáři při mši sv.*

3. Slyšely jste, děti, jak velikou svátost Pán Ježíš ustanovil při poslední večeři. Tato svátost je ze všech nejsvětější. V této svátosti je *pravé tělo a krev Ježíše Krista*. Místo toho můžeme říci: Tělo a krev Ježíše Krista se v ní *skrývá*. Tělo a krev Pána Ježíše nemůžeme totiž v této svátosti vidět. Svatá hostie vypadá jako bílý chléb, a to, co po proměnění je v kalichu, vypadá jako víno. Tak se nám to zdá, když na to hledíme. Ale není to tak, jak to vypadá. Není zde žádný chléb, není žádné zde víno, je to tělo Ježíše Krista a jeho krev. Ale protože v nejsv. svátosti je tělo a krev Ježíše Krista, tak je tu On sám. Ó, jak veliká, jak podivná je to svátost. Ježíš Kristus je zde přítomen. Tentýž Pán Ježíš, který chodil po zemi židovské a konal tak veliké zázraky, je zde přítomen v nejsv. svátosti, je stále a pořád u nás. Jak velice nás Pán Ježíš miluje!

Nakonec této katechese Mey poučuje děti, jak se mají chovati při mši sv., uvádí modlitby, které mají říkati při obětování, pozdvihování a přijímání, upozorňuje na svatostánek atd.

10.

Zastupující dostiučinění Kristovo.

Stává se dosti často, že při katechetickém vyučování o Ježíši Kristu *hlavní účel* jeho poslání nebývá dosti zdůrazněn, že se totiž stal *smírnou obětí za hříchy naše*. (Jan 2, 2.) (1. Jan 4, 10.) (Řím. 8, 3. atd.) Mnozí katecheté obírají se nejvíce učením, které Kristus kázal, jeho podobenstvími a zázraky, kterými je doplňoval. Když pak následují katechese o utrpení a smrti Páně, tu upozorňují děti na příklad Vykupitele a líčí jeho mírnost, trpělivost, oddanost atd. Tím se stává, že děti pak mají o Kristu ten mylný názor, jako by jeho *učení a příklad* bylo to nejhlavnější, co Kristus Pán pro nás vykonal. Kdyby se tato bludička měla státí vůdčí hvězdou v budoucím životě dětí, mělo by to ten následek, že i smrt jeho mohla by býti nesprávně pochopena, a to ve smyslu socialistickém. Toto nebezpečí je tím bližší, čím více nynější pokolení se odcizilo ideí absolutní, pokáním usmířující spravedlnosti. Naše doba je podobná oné době, kdy apoštolové jako první hlasatelé křesťanského náboženství vystoupili mezi pohany. Proto uděláme nejlépe, když i my se co nejúžeji přimkneme ke způsobu kázání sv. apoštolů. Jak důrazně oni však mezi všemi naukami křesťanskými hlásali právě nauku o *vykoupení skrze krev* Syna božího, o tom svědčí skoro všechny jejich epištoly. Vzpomeňme jen na energická slova sv. Pavla, kterými svůj způsob kázání ospravedlňoval: „Židé vyžadují zázraků, pohané hledají moudrosti, my však hlásáme Krista ukřižovaného, pohoršení židům, pohanům pak pošetilost.“ (1. Kor. 1, 22—23.) „Já

jsem usoudil, že nevím mezi námi nic jiného, nežli Ježíše Krista, a to Ukřižovaného.“ (1. Kor. 2, 2.)

Z tohoto důvodu je žádoucí, aby katecheta, dříve než počne líčiti utrpení a smrt Páně, ve zvláštní katechesi pojednal o účelu, pro který hlavně Kristus Pán přišel na svět, totiž aby na místě našem, ve vlastním a pravdivém smyslu *za nás*, zadostučinil tím, že krví svou zplatil hříchy naše. Úplně jasné to dětem ani teď nebude, ale dá se jim do rukou alespoň lampička, se kterou by mohly sestoupiti do nesmírně hluboké šachty božské lásky Spasitelovy. Spasitel sám o sobě prohlašuje: „Větší lásky nemá nikdo nad tu, aby kdo položil život svůj za své přátele.“ (Jan, 15, 13.) A apoštol Petr píše: „Nikoli porušitelnými věcmi, zlatem a stříbrem byli jste vykoupeni, nýbrž drahocennou krví Krista.“ (1. Petr: 1, 13.)

Abyste tuto nesmírnou lásku Kristovu vyličil, opakuje Mey s dětmi nejprve podobnost o milosrdném Samaritánovi a upozorňuje na jeho lásku k neznámému ubožáku, že se ho ujal, pomohl mu a hospodáři zaplatil, aby dále o něho pečoval.

Dále stupňuje Mey tuto lásku tím, že vypráví dětem legendu o blahoslaveném biskupu Pavlínovi, který ve zlých dobách všecken svůj majetek prodal a rozdál chudým, že nakonec sám nic neměl. Tu přišla k němu chudá vdova a naříkala, jak loupežníci jediného jejího syna zajali a odvedli. Pavlínovi bylo vdovy líto, ale že sám nic neměl, aby syna mohl vykoupiti, šel a hledal ho, až jej našel jako otroka u přísného pána. I vyjednal s pánem, aby propustil syna, a na jeho místě sám sebe vydal a stal se otrokem.

Potom vykládá Mey: *Velká* byla láska Samaritánova, *větší* byla láska sv. Pavlína, ale *největší* je láska Ježíše Krista. Sv. Pavlín dal se zajmouti a stal se otrokem, aby vysvobodil syna chudé vdovy. Co však učinil Ježíš Kristus? Dal se usmrtiti, dal se ukřižovati, abychom byli vykoupeni. Pavlín byl biskupem, a že biskup pro syna chudé vdovy stává se otrokem, je velice chvalitebné. Tento svatý biskup učinil něco velice dobrého. Ježíš Kristus však — kdo je Ježíš Kristus? Je to Syn boží. A tento nejvyšší Pán učinil pro nás lidi mnohem více, než Pavlín pro onoho syna. Dokonce pro nás umřel, vydal svoji krev za nás — za nás ubohé, bídné lidi! To je ta největší láska. Větší lásky není na světě. Čím tedy ukázal Ježíš Kristus svou největší lásku? *Svou největší lásku ukázal Ježíš Kristus tím, že pro nás lidi umřel.*

Víra ve vykoupení skrze krev Syna božího je *základním dogmatem křesťanství*. Tato víra tím lehčeji a hlouběji vnikne do srdcí dětských, uvědomí-li si dříve jasné stav své vlastní hříšnosti před Bohem. To je přirozená půda, do které tato nauka zapouští své kořeny. Proto je nutné, aby kdykoliv tato nauka se přednáší, vzbuzen byl v duších jejich hlas svědomí, toto svědectví vnitřního člověka.

Mey to činí takto: Ježíš Kristus pro nás lidi umřít *chtěl*. Dobrovolně vydal svůj život, nikdo ho k tomu nenutil. Proč tedy to *chtěl* učiniti? Vy to již víte, *chtěl* umřít, aby nás lidi vykoupil. Místo toho můžeme říci: *Ježíš Kristus chtěl pro nás umřít, aby náš dluh za hříchy svou krví zaplatil.*

Dejte pozor, vysvětlím vám to. V Otčenáši se modlíme: „Odpusť nám naše viny.“ To znamená: Odpusť nám naše hříchy. (Pokračování.)

K a r e l U h l :

Svatý Benedikt a jeho řád.

Věnováno P. Vojtěchu Hořákovi, O. S. B. v Rajhradě.

(Pokračování.)

Z basiliánů byli voleni biskupové, a to v pravoslavné církvi výhradně, u sjednocených, tak zv. řecko-katolíků, až do poslední doby taktéž skoro výhradně.

II.

Mnišstvo na západě před sv. Benediktem. Poměry té doby.

Také na západě rozšířilo se mnišstvo již dávno před sv. Benediktem, více však ve formě cenobitů, t. j. společně žijících řeholníků, nežli poustevníků, kterých proti východu bylo méně. Šířili je hlavně církevní otcové jako Tertullian († okolo r. 240), Cyprián († 258), Eusebius z Vercell († 372), Athanáš († 373), Ambrož († 397), Rufinus († 410), Jeroným († 420), Augustin († 430) a mnozí jiní, z nichž někteří sepsali řehole čili pravidla asketického života.

Tak bylo v Itálii a v nejbližším sousedství, v Africe a v Dalmacii.

V Gallii čili nynější Francii šířil je zejména sv. Martin Tourský († 379), v Germanii čili Německu sv. Severin (v l. 455—482), Fridolin († 511), Emmeram († 652), Kilian († 689), Rupert († okolo r. 718) a Korbinian († 730), v Irsku sv. Patrik († 493), v Burgundsku a Lombardsku sv. Kolumban († 615) a jiní.⁹⁾ Také ženské kláštery byly v té době na západě četné. Řehole nebyla jednotná.

V době, do níž hlavně připadá naše pojednání, totiž na konci starého a na počátku středního věku počala se římská říše rozpadávati, až zanikla úplně.

Císař Theodosius I. čili Veliký (379—395) rozdělil před smrtí římskou říši mezi své dva syny: Arkadia, jenž obdržel východní polovici se sídlem v Cařihradě, a Honoria, který obdržel západní část a sídlil v Ravenně.

Císařství východořímské pak ještě vzkvétalo a udrželo se do roku 1453, kdy Turci dobyli Cařihradu. Západořímská říše však klesala ponenáhlu hlavně pod nájezdy a vpády germánských národů, kteří obsazovali provincii za provincií. Na bývalém území římském vznikají nové státní útvary. Již na počátku V. století pozbyla říše západořímská největší části Hispanie (Španělska) a Gallie (Francie).

Roku 410 Gothové pod Alarichem vpadli do Itálie a zmocnili se Říma. Velikým nebezpečím byl hunský král Attila, jenž r. 452 s velikou silou vypravil se do Itálie a zničil kvetoucí město Aquilei. Jeho hněv umírnil papež Lev I. Veliký (440 až 461), jemuž přísluší zásluha, že římská vzdělanost nebyla pohřbena pod troskami římsko-germánských států. Tímto zásahem Lvovým byla posílena moc a důstojnost papežská a při slabosti a nečinnosti císařů lid v Itálii jal se v papeži spatřovati svého ochránce a vůdce.

Brzy potom (455) dobyl Říma Geiserich s Vandaly, kteří se před tím usadili v severní Africe (429).

⁹⁾ Jedná se tu stále o mnichy řehole předbenediktinské, i když někteří ze jmenovaných světců žili až po sv. Benediktu.

Konec říši západořímské učinil vůdce Skirů a Herulů Odoakar, který r. 476 sesadil s trůnu Romula Augustula a od svých vojinů dal se provolati za germánského krále v Itálii.

S úpadkem státním nastal i úpadek společnosti.

V této době byla v úpadku i církev, mající mnoho nepřátel zevních i vnitřních. Zevnějším nebezpečím byla hlavně bludná učení, která podrývala jednotu víry i církve. Arianismus šířili ponejvíce germánští národové, kteří se usadili na troskách říše západořímské. Nestorianismus ohrožoval církev na jihu a na východě. Euty-chianismus a monofysitismus ji podvracel v říši východořímské.

Vnitřní ranou bylo tajné i zjevné pohanství, oběti přinášené bohům, účast a ochrana ohavných slavností pohanských, zvaných luperkalí. Bludařství na východě téměř zničilo mnišský život, kdežto na západě se zdálo, že mnišstvo podlehně bouřím posledního století, které zničily mnoho zkvétajících obcí řeholních. Když pak po nějakých letech rozptýlení mniši opět se shromažďovali, byly jejich mravy zdivočilé a horlivost ochlablá.

Kromě toho nebylo společné řehole přizpůsobené poměrům západním, pro něž řehole východních otců ne zcela se hodily. Tak se stávalo, že každý mnich přizpůsobil si dosavadní předpisy poměrům nebo si je libovolně upravoval anebo vůbec nežil podle žádné řehole, leč podle své vlastní vůle a záliby. Takovými výstřelky byli gyrovagové, tuláci či potulní mniši, kteří chodili z kláštera do kláštera, všude 3—4 dny se zdržující a dávající se hostiti.

Jiní byli sarabaité, svévolníci, kteří žili po 2—3 ve městech a neuznávali nad sebou žádného představeného a vedli život často rozmařilý, ano i nemravný.

Obojích s odporem vzpomíná sv. Benedikt na začátku své řehole v I. hlavě.

Jak hluboko poklesl za těchto okolností mnišský život, lze dobře viděti na smutném případě mnichů vikovarských, kteří jednomyslně pojali úmysl otrávit svého opata, sv. Benedikta, aby se tak zbavili nepohodlného a přísného — jak se jim zdálo — mistra, jenž chtěl obnoviti pokleslou kázeň téhož kláštera.

V té době všeobecného úpadku vystoupil sv. Benedikt, patriarcha a zákonodárce západních mnichů, podoben jsa starozákonním prorokům a patriarchům, které Hospodin posílal v nejtěžších dobách národu israelskému.

Když celý svět byl ponořen v temnotách, bylo na výšinách Monte Cassina zažehnuto světlo kultury, které znovu ozářilo svět a zachránilo neocenitelné statky lidského vědění a víry.

III.

Život sv. Benedikta.

Sv. Benedikt pocházel ze vznešeného patricijského rodu římského Aniciů (gens Anitiorum). Jeho otec nazýval se Euprobos (= šlechtitý), matka Abundantia (= hojnost, nadbytek; -tia čti jako -cia). Rodiče žili v Nursii (nyní Norcia), malém městě nedaleko Spoleta ve střední Itálii v provincii Umbrii, severovýchodně Říma v horách Appenninských (Apennino Romano: Monti Sibillini).¹⁰⁾

¹⁰⁾ Ke konci r. 1879, tedy před jubilejním rokem 1400. narozenin svatého Benedikta (1880), postaven byl v Nursii na náměstí překrásný pomník sv. Benedikta z kararského mramoru, jež v Římě zhotovil znamenitý sochař G. Prinzi.

Tam narodila se jim 12. září roku 480 dvojčátka, jimž na křtu byla dána významná jména, která jako by napřed určovala jejich život a význam.¹¹⁾

Hošík byl pokřtěn na jméno Benedikt, latinsky Benedictus = Požehnaný,¹²⁾ a dívence bylo dáno jméno Školastika, latinsky Scholastica, což vzniklo stažením dvou slov (schola a casti) a přesmyčkou druhého a značí „škola čistoty“. A skutečně celý další jejich život odpovídal docela významu jejich jmen.

Benedikt stal se opravdu „Požehnaným“ pro lidstvo i církve, neboť sám i jeho duchovní synové nosili požehnání po celém světě. Školastika pak nejen si zachovávala čistotu těla, mysl i duše, nýbrž též jako zakladatelka kláštera a spoluzakladatelka ženského řádu byla jiným ženám učitelkou a vůdkyní ve ctnosti.

Asi ve čtrnáctém roce svého věku, tedy okolo r. 494, byl Benedikt v průvodu své pěstounky Cyrily poslán do Říma, aby tam dále se vzdělával. V Římě bydlil v části města za Tiberou (Trastevere) v domě, patřícím jeho otci, odkudž navštěvoval veřejné školy.¹³⁾ Ale zbožnému mladému Benediktovi brzo zprotivil se nemravný život v Římě do té míry, že se rozhodl Řím opustiti a někde v samotě oddati se životu poustevnickému.

I odebral se do Enfide (nyní Affile) východně Říma, kdež pobyl nějaký čas. Až sem doprovázela ho jeho pěstounka Cyrila. Aby pak ještě více osaměl, odebral se do pouště subjacké.¹⁴⁾ Tam setkal se s poustevníkem Romanem, mnichem blízkého kláštera. Od něho obdržel Benedikt žíněné roucho řeholní, načež žil tři léta jako poustevník, nikomu neznám, v jeskyni na vysoké, k jihu obrácené skále, čnějící nad proudem a téměř nepřístupné. Pouze Roman přinášel mu tam skrovný pokrm, který spouštěl do jeskyně po provaze, a aby na sebe upozornil, zazvonil vždy zvonečkem, rovněž na provaze upevněným. A vypráví se,¹⁵⁾ že ďábel závidě Benediktovi skrovníčský ten pokrm, aby překazil tyto návštěvy a znemožnil spouštění darů a tak aby vypudil z jeskyně mladého poustevníka, rozbil ten zvonek kamenem.¹⁶⁾

¹¹⁾ Staré latinské přísloví praví: „Nomen est omen“ = „Jméno jest věštbou“, t. j. obsahuje proroctví. U mnohých lidí jest opravdu nápadná shoda jména i životních osudů. Na sv. Benediktu i jeho sestře sv. Školastice se to plně osvědčilo.

¹²⁾ Tak jmenoval se, ovšem hebrejsky, prorok Baruch, syn Neriášův, nerozlučný druh a písař proroka Jeremiáše.

¹³⁾ Dnes stojí na tom místě kostelík sv. Benedikta, zvaný „San Benedetto in Piscinola nel Trastevere“, v němž dosud jest uložena benediktinům vzácná a drahá památka po zakladateli jejich řádu, totiž obraz P. Marie s Ježíškem, který sv. Benedikt v mládí uctíval. Odtud pochází i veliká úcta a láska k bohorodičce v benediktinském řádě do té míry pěstovaná, že P. Maria bývá nazývána „Deliciae Benedictinorum“ = „rozkoši benediktinů“ a že každý benediktinský klášter chová nějakou sochu nebo památný obraz Matky boží jakožto rádkyně, ochránkyně, rozšiřovatelky a učitelky řádu. Jméno onoho kostelíka pochází od blízkého trhu na ryby. V něm na hlavním oltáři jest starý obraz sv. Benedikta, o němž Mabillon praví, že byl namalován podle skutečnosti. Zmíněný obraz P. Marie jest ve starší kapli u vchodu do kostela.

¹⁴⁾ Subiaco — čti Subjako — staré Sublaqueum = Podjezeří, jihovýchodně Říma na řece Aniu, dnešním Teverone. Císař Nero vystavěl si v těch místech palác, který v době sv. Benedikta ležel v zříceninách.

¹⁵⁾ Sv. papež Řehoř I. Veliký: II. kniha dialogů: Život sv. otce Benedikta, hl. 1.

¹⁶⁾ Na památku toho býval a dosud bývá v benediktinských kláštorech zvonek, svolávající mnichy k povinnostem, anebo zvonek u vrátnice, úmyslně naražen nebo navrtán. —

Konečně byl Benedikt přece objeven a pověst o jeho přísném a svatém životě roznesla se po okolí, což mělo za následek, že přemnoží lidé k němu přicházeli a své syny na vychování mu přiváděli. Těm Benedikt kázával.

Ale i mocné pokušení přišlo na Benedikta. Snad ďábel ji přivedl, snad úmyslně nebo pouhou náhodou přišla tam kdysi překrásná dívka. (Sv. Řehoř praví, že mu přišla pouze na mysl.) Při pohledu na její velikou krásu zmocňoval se Benedikta tělesný chtíč. Aby jej přemohl, vrhl prý se nahý do trní a žhavých kopřiv a vyválel se tam a po celém těle zraněn a popálen zvítězil tak sám nad sebou.¹⁷⁾

V nedalekém klášteře Vicovaro¹⁸⁾ zemřel té doby opat. Jednohlasně zvolen a za jeho nástupce byl vyžádán od tamních mnichů Benedikt, ale ne tak z touhy mnichů po svatosti a přísnějším životě, jako spíše z jejich dychtivosti po slávě, která obyčejně provází svatost. Nerad opustil Benedikt svou jeskyni a přijal nabízený úřad. Ale mniši vikovarští byli příliš zpustlí a neradi zvykali na přísnější kázeň, jakou zaváděl Benedikt. Aby se ho tedy zbavili, usnesli se ho otrávit. Chtěli tak učiniti při obědě. K opatu Benediktovi přistupuje posluhující bratr s číší vína, která již měla v sobě jed, a prosí ho podle zvyku: „Jube, domne, benedicere!“ = „Rač, pane, požehnati!“ A Benedikt žehná jménem vševědoucího a všemohoucího Boha, dělá nad vínem kříž a pronáší slova: „Benedicat Deus!“ = „Požehnejž Bůh!“ A hle, nádoba na kusy se rozpadá. Ulekli se mniši. Benedikt byl zachráněn. Poznav, co se proti němu strojilo, opustil Vicovaro. Rád odpustil mnichům jejich hříšný pokus a dav jim laskavé napomenutí, vrátil se do své poustevny.¹⁹⁾

Brzy nato roku 522 přišli Benediktovi četní učedníci. První dva, Maurus a Placid, pocházeli ze vznešené římské šlechty. Z ostatních připomínají se Alexius, Gordian, Faustus a jiní.

Na poušti subiacké vznikají první kláštery založené a řízené Benediktem. Bylo prý jich dvanáct. První z nich byl od Benedikta zasvěcen sv. Kosmu a Damiánovi, později však proměněn v klášter ke cti sv. Školastiky.²⁰⁾ Nedaleko něho byl klášter sv. Klementa, dále sv. andělů, pak marianský, sv. Jana Křtitele, sv. Jeronýma, sv. Blažeje, sv. Michaela, Viktorina, Ondřeje, Donata a konečně klášter Věčného ži-

Ve „Svaté jeskyni“ (italsky „Sacro speco“), v níž Benedikt poustevničil, jest nyní mramorová socha od A. Ragghiho, žáka Berniniho, představující světce Benedikta jako mladistvého poustevníka. A nad jeskyní vznikl klášter „Sacro speco“, podřízený nedalekému, 27 minut odtud vzdálenému a 40 minut od města Subiaca ležícímu opatství, zvanému „Sv. Školastika“ anebo prostě „Subiaco“, jež se považuje za hlavní klášter benediktinské kongregace kasinské prvotní přísnosti.

¹⁷⁾ O 700 let později, roku 1222, jiný světec, rovněž zakladatel veliké řeholní rodiny, sv. František z Assisi, přišel na to místo a učiniv kříž nad oním trnitým keřem proměnil je mocí boží v nejkrásnější růžový keř.

¹⁸⁾ Čti: Vikovaro; staré Vicus Variae nebo Varia na téže řece Aniu, dnes Teverone, na níž i Subiaco leží.

¹⁹⁾ Na památku toho vyobrazuje se sv. Benedikt s puklou číší nebo kalichem, z něhož vylézá had, symbol jedu.

²⁰⁾ Je to onen výše zmíněný hlavní klášter kongregace kasinské prvotní přísnosti. Mabillon praví o něm: „Hic cunabula gentis nostrae; haec petra, unde excisi sumus.“ = „Tuto jest kolébka našeho pokolení; toť skála, z níž jsme vytesáni.“ — Mabillon: *Annales ordinis s. Benedicti*, tom. I. str. 5. — Navrátil: *Život sv. Otce Benedikta*, str. 12.

vota.²¹⁾ Kláštery ty zmáhaly se proto, že v nich byl zaveden nový způsob života. podle základních pravd křesťanských a podle mnohaletých zkušeností Benediktových.

Přes třicet let žil a blahodárně působil Benedikt v Subiacu. Jeho životopisec papež sv. Řehoř Veliký vypravuje v II. knize svých „Dialogů“ (= Rozmluv) o četných zázracích, které tam Muž boží (Vir Dei) činil.²²⁾

Takovými zázraky byly: voda, vytrysknuvší ze skály, sekera, do vody upadlá a znovu se vynořivší, Maurova chůze po vodě, aby na Benediktův rozkaz zachránil tonoucího Placida, a zejména případ s otráveným chlebem, kterým závistivý kněz sousedního kostela jménem Florentius chtěl světce zprovoditi se světa; na Benediktův rozkaz odnesl otrávený chléb krkavec.²³⁾

Není známo, proč opustil Benedikt Subiaco. Má se za to, že to byla zpráva o pohanství, bujícím v jižnějších krajinách, a apoštolská horlivost, která božího muže přiměla k odchodu. Podle zprávy jeho učedníka Marka ukazovali mu dva andělé cestu a tři krkavci prý ho doprovázeli.²⁴⁾

Podle vzoru apoštolů pěšky a v průvodě několika učedníků odebral se Benedikt na Monte Cassino,²⁵⁾ Sinai²⁶⁾ svého řádu, osamělý a krásný to vrch uprostřed vclikého kruhu majestátních hor na polovině cesty mezi Římem a Neapolí.

²¹⁾ Většina jich zanikla za bouří longobardských. Zůstal pouze klášter sv. Benedikta nad jeskyní, známý pod jménem Sacro Speco a klášter sv. Školastiky blíže Subiaka.

²²⁾ Jako o vynikajících lidech světských dějin kolují četné anekdoty, které do jisté míry osvětlují jejich život a povahu, tak také o předních světcích vypravují legendy neboli zbožná podání mnohé věci podivuhodné, jež jmenujeme zázraky. Zmiňujeme se zde o nich také proto, že lépe vynikne tradice benediktinská, kterou štetcem znázornila umělecká škola beuronská v Emauzích, na Monte Cassino, v Beuroně a v Římě.

²³⁾ Vedle zmíněného již vyobrazení s puklou číší nebo kalichem vyobrazuje se sv. Benedikt také s krkavcem, držícím v zobáku bochánek chleba. A podobné bocháanky se pekou podnes v některých kláštorech, na př. v Rajhradě.

²⁴⁾ Na památku toho dosud chovají se na nádvořích montekasinského kláštera 2 nebo 3 ochočení krkavci a v XI. století, jak vypravuje sv. Petr Damian, žilo prý tam ještě plémě oněch krkavců s Benediktem tam přibylých.

²⁵⁾ Monte Cassino (vyslov: Kasino) je hora 950 m nad mořem vysoká v Itálii v provincii Campanii, 111 km jihovýchodně Říma a 82 km na sever od Neapole. Jméno pochází od starolatinského cascus = starý a italského monte (latinsky: mons) t. j. hora, tedy česky: Stará hora. Na východním úpatí rozkládalo se starobylé město Cassinum, v době Benediktově rozbořené, později obnovené a též Cassino zvané. Jiné jméno toho města jest San Germano. Je to východisko na památnou horu, na jejíž vrcholku býval druhdy prastarý chrám Apollinův a posvátný háj Venušin. Ještě na začátku VI. století po Kristu bujela tam pohanská modloslužba, proti níž nic nezmohl poustevník Martin tamtéž se zdržující. Nyní zdobí vrchol hory rozsáhlý a slavný klášter, vlastní kolébka benediktinského řádu.

²⁶⁾ Jako sv. Benedikt bývá přirovnáván k patriarchům starozákonním, zvláště k Mojžíšovi, jemuž se podobá svou činností zákonodárnou, tak i jeho klášter Monte Cassino bývá připodobňován k hoře Sinai, na níž Hospodin dal Mojžíšovi svá přikázání. Toto přirovnání vyjádřil čtyřverším montekasinský opat Desiderius, pozdější papež Viktor III. (1086—1087), nástupce, přítel a rádce Řehoře VII.:

„Haec domus est similis Sinai sacra iura ferenti,
Ut lex demonstrat, hic quae fuit edita quondam.

Benedikt, žijící posud v údolích a jeskyních, vystupuje na hory.²⁷⁾

Jeho činnost měla býti zjevna celému světu; jeho sláva, jeho řád i se svou požehnanou činností měly se odtud rozšířiti po celém světě.

Příchod sv. Benedikta na Monte Cassino, založení tamního kláštera i sepsání proslulé řehole náleží do roku 529. Benediktovou první prací byla ovšem činnost misijnářská: vyhlazení pohanského kultu a zavedení křesťanství.

Svrhnuv Apollinovu sochu, proměnil Benedikt jeho chrám v křesťanskou svatyni ke cti sv. Martina. Na místě obětního oltáře Apollinova vystavěl kostel sv. Jana Křtitele. První však *nově založený* chrám zasvětil bohorodičce, druhý sv. Kříži. Všechny tyto čtyry svatyně byly zahrnuty do obvodu nového kláštera. Pustinu hory a posvátný háj Venušin proměnil v kvetoucí zahrady. Zdá se, že již r. 532, kdy Tertullus navštívil s některými vznešenými Římany světce na Monte Cassino, byl klášter v hlavních rysech dostavěn podle plánu Benediktem naznačeného.²⁸⁾

Monte Cassino stalo se požehnanou horou, střediskem bohopocty a kultury pro celé okolí a později i pro ostatní svět.²⁹⁾

Lex hinc exivit, mentes quae ducit ab imis,
Et vulgata dedit lumen per climata saeculi.“

Volný překlad: „Tento dům jest podoben (hoře) Sinai, přinášející svatá práva (= zákony), jak dokazuje zákon, který kdysi byl zde vydán.

Odtud vyšel zákon (= řehole), jenž z propastí povznáší mysl,
a byv rozšířen vydal světlo po celém světě.“

Zaznamenal to mnich z Ostie ve své kronice kasinské, napsané na rozkaz opata Oderisia I. (1087—1105). — Leo Ostiensis: *Chronicon Cassinense*, III. 27.

²⁷⁾ Příznačným jest distichon, dvojverší, charakterisující povahu či náklonnost čtyř hlavních zakladatelů řádů a polohu prvních, od nich založených klášterů, jež zní:

„Bernardus valles, Benedictus montes amabat,
Franciscus oppida, magnas Ignatius urbes.“

„Bernard údolí, Benedikt miloval hory,
František malá, velká města Ignác.“

Sv. Bernard († 1153), druhý zakladatel řádu cisterciáckého, založil svůj klášter roku 1115 v Jasném Údolí (v Clairvaux, čti Klérvo, latinsky Clara vallis); synové sv. Františka (1182—1226) zakládali své řeholní domy v menších městech, podobně jako sv. František založil klášter v malém a tehdy bezvýznamném Assisi. Naproti tomu sv. Ignác z Loyoly (1491—1556) založil své tovaryšstvo Ježíšovo (Societas Jesu) v Paříži a jesuité měli své koleje a residence většinou ve velkých městech, což ovšem souviselo ve značné míře s učitelskou činností tovaryšstva. — Benediktinské pak kláštery — byť ne všechny, tedy aspoň mnohé a významné — byly skutečně vystavěny na horách nebo kopcích; budiž vzpomenu to jen Monte Cassina, koleje a primaciálního opatství sv. Anselma na Aventině v Římě, Göttweigu a částečně Melku v Dolních Rakousích a sv. hory Pannonské (= Pannonhalma) s arciopatstvím sv. Martina v Uhrách atd.

²⁸⁾ Pěkný obraz „Sv. Benedikt zakládá Monte Cassino“ od akademického malíře J. L. Sichana na měděném plechu provedený jest na hlavním oltáři opatského chrámu v Rajhradě.

²⁹⁾ Papež Urban II. (1088—1099), vyšlý z řádu benediktinského, ustanovil tento klášter za hlavu všech ostatních klášterů na celém světě: „Casinense monasterium caput omnium perpetuo habeatur et merito: nam ex eodem loco de Benedicti pectore monastici ordinis religio quasi de Paradisi fonte emanavit“ = „Klášter kasinský vždy budiž považován za hlavu všech a to po zásluze: neboť odtud vyprýštila ze srdce Benediktova zbožnost řeholního řádu jako z rajského pramene.“ — Bullarium Casinense, str. 1, ust. 10: Bulla Urbana II.

Tam Benedikt kázal víru v Krista okolním obyvatelům. Tam působil jako otec a hlavní učitel denně počtem a horlivostí rostoucí řeholní otec. Tam sepsal svou slavnou řeholi, kterou upravil pro poměry své doby a západní Evropy. Tam sloužil horlivě Bohu i bližnímu.

Ačkoliv mnohými zázraky³⁰⁾ a proroctvími byl proslaven a mocnými tohoto světa o radu tázán, přece žil v prostotě a pokoře ještě 14 let svého činného života.

Neví se určitě, byl-li sv. Benedikt knězem, ale je to velice pravděpodobné.

Ti, kdož jeho kněžskou důstojnost popírají, poukazují na podobný případ u sv. Františka z Assisi, který prý z pokory nestal se knězem, a domnívají se, že tak tomu bylo též u sv. Benedikta, jemuž připisují pouze hodnost jáhna. Ale nehledě na některé podobnosti u obou těchto světců, je mezi nimi přece ohromný rozdíl. Sv. František, muž hlubokého vnitřního citu a lyricky naladěný, představitel národa italského, má — nehledě ovšem na společnou ctnost a svatost — málo společného se svatým Benediktem, pravým reprezentantem starého římského typu, u něhož mužná síla, bystrý rozum a praktický smysl zákonodárce stojí v popředí celého jeho života a působení.

Že sv. Benedikt knězem skutečně byl, dokázal mettský benediktin P. Edmund Schmidt, opíraje se o podobné mínění Dom. Guerangera a benediktinského kardinála Jana Pitry a podal celou řadu důkazů.³¹⁾

Tomu nasvědčuje také zejména okolnost, že sv. Benedikt řídil se řeholí a příkazem sv. Basilia Velikého, podle něhož — jak výše bylo uvedeno — každý klášter měl mít několik kněží. A z těchto kněží byli u basiliánů voleni igúmeni, archimandrité, biskupové a arcibiskupové i patriarchové, u benediktinů pak opati, rovněž biskupové a arcibiskupové, a jak dále uvidíme, i papežové.

Tak tomu zajisté bylo též u sv. Benedikta, který tedy byl knězem.

Sv. Školastika, sestra sv. Benedikta, založila na blízku Monte Cassina ženský klášter, zvaný Plumbariola (italsky Piombariola), kdež byla abatyší. Jednou do roka scházival se bratr se sestrou ve dvorci mezi oběma kláštery. Když poslední rozhovoru Benedikt chtěl přerušiti, poukazuje na pokročilou dobu a nutnost návratu do svého kláštera, vyprosila sv. Školastika na Bohu silnou bouři, kterou Benedikt byl zdržen. Probděli pak noc v nábožných rozhovorech. Byla to jejich poslední rozmluva na tomto světě. Třetího dne po této návštěvě Benedikt stojí u okna ve věži svého kláštera spatřil prý duši své sestry, letící v podobě holubice do nebe. Nato kázal pohřbíti svou sestru na Monte Cassino v hrobě, jež pro sebe dal připravit.

(Pokračování.)

³⁰⁾ Papež Řehoř Veliký v II. knize svých „Dialogů“ vypravuje o těchto zázracích sv. Benedikta: vzkříšení mnicha, rozdroceného zřítivší se klášterní zdí, uzdravení malomocného, vzkříšení mrtvého chlapce, zázračné opatření potravin v době hladu, Benedikt spatřil duši sv. Školastiky k nebi letící, odhalil podvod gótského krále Totily a předpověděl mu jeho budoucí osudy, předpověděl zpusťování svého kláštera i svou smrt, spatřil celý svět jakoby v jediném zázračném paprsku a duši kapuanského biskupa Germana nesenou do nebe atd.

³¹⁾ P. Edmund Schmidt, O. S. B. Metten: „War der heilige Benedict Priester?“ V časopise „Studien und Mittheilungen aus dem Benediktiner- und dem Zisterzienser-Orden“, roč. XXII., str. 1—20, a z toho zvláštní otisk, a pak v roč. XXV. (1904), str. 42—62.

Prof. Jan Novák:

Kterak upravití katechismus.

Část další.

Co jsem předeslal, usnadnilo by žákům vyššího stupně a středoškolským porozumění učivu a katechetovi vyučování. Jeť této srozumitelnosti třeba nejen výkladům katechetovým, ale i učebnici, tedy i katechismu pro školy úpravenému. Katechety nemají žáci vždy u sebe, ale učebnici ano. Proto myslím, že to, co svatý Otec Pius XI. ve své alokuci v lednu 1931 prohlásil k účastníkům kursu pro učitele náboženství na středních školách, má platnost i o učebnici.

Ve své alokuci sv. Otec totiž zdůrazňuje, že „se jedná o žáky, kteří jsou malí, i když ne věkem, tedy jistě malí před pravdou, z níž toho znají jen málo, protože i na středních školách je znalost náboženského vědění jen v počátcích; nesmí se proto zapomenouti, že se katecheta musí skloniti, chce-li se s prospěchem přiblížiti jejich duši.“

Zároveň upozorňuje, že velmi důležitým a cenným prvkem ve správném vyučování náboženství jest umění a způsob slovního výrazu katechetova ve vyjádření pravd a že také formou vyučování se musí přizpůsobiti stupni vzdělání svých žáků.

Výše uvedeným vysvětlením všeobecných, nejčastěji užívaných termínů, myslím, přiblížil jsem se tomuto názoru. Než i při ostatní látce učebnice je třeba takto špi počínati. Proto jako skrovnou ukázkou chci aspoň k některým otázkám (pro úsporu psaní označím jen otázku Velkého katechismu) připojiti, co a jak by mohlo býti žákům podáno srozumitelněji, snadněji, a snad i přesvědčivěji a nač by bylo dobře je upozorniti. Co je snadné a srozumitelné, ovšem pomíjím. Zabývati se věcí podobněji také rámec této stati vylučuje.

Tak k otázce 21. a následujícím: Víry je nám ke spasení, t. j. k trvalému štěstí nutně zapotřebí, poněvadž jejím obsahem je pravda naprostá, bez níž člověk nemůže správně jednati, proto také se nemůže mravně dokonalým státi a sebe i jiné šťastnými činiti.

Má-li však víra (náboženství) tento úkol splniti, musíme ji přijmouti *celou*, *beze změny* a podle ní také vždycky jednati, tedy:

1. musíme věriti všechno, o čem nás Bůh prostřednictvím Ježíše Krista poučil (*víra obecná*, obecný = všechen, pro všechny),

2. nesmíme o žádné její pravdě pochybovati; musíme tedy věriti pevně, bez kolísání, neboť ten, kdo o něčem pochybuje, se tím pak neřídí (*víra pevná*),

3. takto pevně musíme věriti stále po celý život (*víra stálá*) a

4. podle pravd v ní obsažených musíme také vždy jednati a žítí (*víra živá*), neboť kdo pravdou se neřídí, jedná nesprávně, tomu pak i lidské společnosti přivodí zlo, jež ničí spokojenost a trvalé štěstí lidské.

Nemá-li člověk žítí jen život tělesný, musí znáti a přijmouti šest základních pravd křesťanských (ot. 29), které by neškodilo třídit ve dvě skupiny, aby tím jasněji vyniklo, že rozum a moudrost lidská bez rozumu a moudrosti božské nic nedokáže. Prvou skupinu by činily dvě první pravdy tam uvedené, jež člověk může

poznati již svým rozumem, ač jen částečně a nedokonale. (Pravdy ty tvoří obsah a podstatu t. zv. náboženství přirozeného u pohanů.)

Do druhé skupiny patřily by čtyři ostatní pravdy, jichž bez přímého poučení božího člověk by nikdy nebyl poznal a bez jejich znalosti k vyššímu životu duchovnímu se nepozvedl, ale nutně by propadl hrubému, blaho lidstva ubíjejícímu materialismu. (Pravdy ty tvoří podstatu náboženství zjeveného.) A nyní třeba žákům ukázati vnitřní spojitost těchto čtyř bodů: že totiž (bod 3. a 4.) *Ježíš Kristus, Syn boží, druhá ze tří božských osob, člověkem se stal*, aby nás svým učením a svou smrtí na kříži vykoupil, t. j. nám umožnil, abychom po ztrátě ráje mohli sebe opět *trvale* (na věky) šťastnými učiniti, ježto (5.) *duše lidská je nesmrtelná* a pro trvalou (= věčnou) blaženost stvořena. Je tedy povinností člověka, aby o tuto trvalou — tedy i posmrtnou blaženost se za života pozemského postaral. K tomu však (6.) je mu nutně třeba milosti neboli pomoci boží, ježto bez ní by člověk neznal ani cesty, ani prostředků k vybudování trvalého štěstí (spasení) a také by neměl sám k tomu ani dosti síly, poněvadž hříchem dědičným a hříchy osobními lidská vůle je zeslabena a zeslabována a více ke zlému nakloněna než k dobrému.

K ot. 42: Bůh jest nekonečně dokonalá bytost, která je sama od sebe, t. j. nikým nestvořená a proto *věčná*. Bůh tedy byl vždy, je a bude vždy. Když je však Bůh věčný, jest i *nezměnitelný*, neboť co se mění, není věčné, poněvadž každá změna je koncem něčeho, co bylo, a počátkem něčeho nového. Bůh zároveň jest i pravdou naprostou (absolutní), ale pravda nemůže se měnit, poněvadž by přestala býti pravdou.

K ot. 51. Bůh je nejvyšš moudrý, znamená, že zná a chce vždy co je nejlepší, a k provedení toho volí nejvhodnější prostředky, jimiž nejlépe a nejjistěji obmyšleného cíle také dosahuje.

K ot. 54. Za definici spravedlnosti boží bylo by dobře petitem přidati: Nesmí nás másti, že ve světě vidíme ve příčině té mnoho nesrovnalostí: zlo zdánlivě často vítězí, a spravedlnost a dobro bývá šlapáno. Bůh totiž není jen spravedlivý, ale také nejvyšš dobrotivý a proto shovívavý a milosrdný. Nechce duševní smrti (= ztráty věčné blaženosti) hříšníka, proto shovívá a čeká a tak mu dává možnost, aby své viny napravil. Spravedlnost bez milosrdenství a shovívavosti byla by často krutostí. Vlastnosti boží proto navzájem se doplňují.

K ot. 55. Bůh je nejvyšš dobrotivý, znamená: miluje všechny své tvory, chce pro ne jen dobro a také jim dává, čeho jest jim třeba.

Příroda, toť stůl, na němž Bůh všem tvorům svým — i lidem — denně prostírá a dává, čeho potřebují.

Vidíme-li však přece nedostatek a bídu mezi lidmi, není příčinou toho Bůh, nýbrž lidé sami. Kdyby totiž dbali lásky k bližnímu, jak toho od nás Kristus bezpodmínečně žádá, a milovali bližního skutečně jako sebe sama, nebylo by ani bídy, ani nedostatku, neboť země poskytuje nám sdostatek všeho, čeho je nám třeba. Jen lidé tedy svým sobectvím, svou neláskou, necitelností a závistivostí zavinují, že mezi lidmi je bída, nedostatek a že je tam i bolest.

A tomu všemu Bůh nemůže zabrániti *svou všemohoucností*, nýbrž jen jako každý vychovatel poučováním, napomínáním, varujícím hlasem svědomí, dobrým příkladem jiných lidí, po případě odměnou nebo trestem, *jinak by vzal člověku*

svobodnou vůli, kterou mu dal, a tím by jej zbavil lidské důstojnosti a snížil jej na úroveň zvířete, na pouhý stroj. Co Bůh může a smí jedině učiniti, aby tím svobodné vůle člověka neomezil a co skutečně také činí, jest, že *nikdy nedá zlu v konečném výsledku zvítěziti*. (Bratří Josefovi nechtěli posloužiti svým zločinem ani bratrovi ani plánům božím, nýbrž svou mstu a zlobu ukojiti — a přece *proti své vůli* posloužili i bratrovi i plánům božím. Když se totiž svého zločinu již dopustili, užil Bůh jejich jednání k tomu, že Josef došel v Egyptě vysoké hodnosti u krále a tak mohl tam povolati otce i bratry ze země Kananéjské, kde jejich víra v pravého Boha byla již ohrožena modlářstvím a mravní zkažeností tamějších národů. V Egyptě byla však rodina Jakubova osamocena, proto zachovala si víru v pravého Boha a také ji dochovala v národě israelském až do příchodu zaslíbeného Vykupitele. Tak vždy člověk, který zlo koná, chtě nechtě musí i proti své vůli plánům božím napomáhati, tím ovšem nemá na dobrou žádnou zásluhu, ježto obmyslel zlo a dobrou posloužiti nechtěl.)

Při partii o Bohu (*ot. 59 a násl.*) bylo by dobře aspoň jednoduchým způsobem ukázati, jak jšoucnost a dokonalost boží můžeme (ovšem nedokonalé jen) poznati již svým rozumem, jako poznáváme jšoucnost (eksistenci) a umění (tedy dokonalost) malířovo, sochařovo atp. z jeho uměleckých výtvorů, a to prostě asi takto: Každé lidské dílo předpokládá myslícího ducha. Člověk nejdříve přemýšlí, vymýšlí, uvažuje, počítá, vyměřuje a sestavuje vše nejprve ve svém duchu, ve svých myšlenkách a teprve tehdy, když je dílo v mysli hotovo, uvádí je člověk ve skutečnost. Každé dílo lidské existuje tedy nejprve v duchu lidském, tedy ve světě pomyslném, na př. v duchu stavitelově, inženýrově, konstruktérově atp. a pak teprve je člověk *vůli svou* uvádí ve svět skutečný.

Při každém díle musí tedy býti zúčastněn *i rozum*, který poznává a utváří určitý plán, *i vůle*, která plán ten uskutečňuje, provádí.

A podobně je tomu i se světem, s vesmírem, v němž panuje přísný pořádek a účelnost, což je důkazem, že i za světem hmotným musí býti nadsvětový, nejvyšší moudrý a všemocný duch, který podle svého plánu svět vytvořil (z ničeho), uspořádal, oň dále pečuje a jej zachovává. A tímto nadsvětovým, sebevědomým a osobním duchem jest Bůh.

Nebo jiný prostý důkaz: Ze zkušenosti víme, že v přírodě je hmota ovládána *silami*, síly však jsou zase ovládány a řízeny neměnitelnými *zákony*, a to bezpodmínečně a neúprosně. Zákon však je projevem rozkazující vůle, která něco ukládá za kon (= za konání, odtud slovo „zákon“), ale vůle může míti jen osobní, sebevědomý duch. Tak *od hmoty* ve přírodě povznášíme se *k silám*, jež hmotě vládnou, *od sil* povznášíme se *k zákonům*, jež zase silám vládnou, od zákonů pak docházíme k tajuplnému původci zákonů těch — k Bohu.

Tak příroda sama svými silami, zákony, pořádkem a účelností hlásá svého Tvůrce, Boha nejvyššího mocného, moudrého a dokonalého. K tomu konci musí každý opravdu přemýšlející člověk dospěti.

(Materialisté sice tvrdí, že síla je přívlastkem hmoty, čili že síla je služebníkem hmoty a ne pánem hmotu ovládajícím a řídícím. Kdyby tomu tak bylo, každý výpočet ve vědách přírodních, ve stavitelství atd. byl by nemožný a nespolehlivý, poněvadž síla řídila by se pak složením hmoty. Zkušenost však učí, že fy-

sika, chemie, astronomie a vůbec všechny vědy přírodní dají se převést v číslo a že stavitel, inženýr, konstruktér atd. mohou na své výpočty, jsou-li správné, úplně spolehnouti, čímž panství síly nad hmotou je dokázáno.)

K ot. 60—63. Objasnění, že Bůh je ve 3 osobách a přec jeden Bůh. Je to něco podobného jako s pravdou, dobrem a krásným. Každé je něco jiného, ale v podstatě jsou jedno. *Pravda* naším jednáním ve skutek uvedená je *dobrem*, ale každé dobro je určitou dokonalostí a dokonalost je vždy *krásným*. Ve skutečnosti je dobro něco jiného než pravda, krásno pak je zas něco jiného než pravda i dobro a přece jsou v podstatě své jedno a totéž.

K ot. 69: „Proč Bůh stvořil svět,“ bylo by srozumitelnější odpovědět:

1. aby nám prostřednictvím světa a tvorstva ukázal svou nezměrnou dokonalost, moudrost a moc a tím i svou velikost a slávu (jako na př. obraz, socha hlásá velikost umění a slávu toho kterého umělce), abychom jej tím radostněji a s plným přesvědčením ctili a oslavovali, neboť svět s jeho tvorstvem jsou jen myšlenky boží zrealisované, t. j. v skutečnost uvedené;

2. k blahu tvorů, kteří na něm sídlí.

Při partii o stvoření světa měl by se i katechismus krátce zmíniti o stvořitelském šestidení, ježto otázka o původu světa je dnes zhusta přetrásána i ve vrstvách lidových, a to často se stanoviska víře nepřátelského, proč tedy nemělo by se v učebnici stručně poukázati na to, že otázka o původu světa není jen otázkou vědeckou, ale také, a to ještě závažnější otázkou, otázkou náboženskou. Chceť přece Mojžíš svou zprávou o postupu stvoření říci lidu israelskému, že Bůh je to, který svět stvořil i všechno, co na něm jest, tedy i člověka, který proto Bohu cele patří a má ho poslouchati a jeho vůli se řídit.

Lid israelský byl v době Mojžíšově v Egyptě faraony zotročený a nevědomý, musil mu proto Mojžíš různé pravdy přístupně — tedy názorně a *obrazně* vykládati, jak to ostatně na východě je zvykem, hojně užívati mluvy obrazné (viz podobenství Kristova). Těchto 6 dní stvořitelských jest jen 6 obrazů, v nichž Mojžíš lidu israelskému názorně vypočítává, co všechno Bůh stvořil, aby jim tak názorně ukázal, že není nic, čeho by byl Bůh nestvořil. Když však všechno stvořil, náleží všechno Bohu, i člověk, a je tedy i člověk povinen Boha jako svého Stvořitele a proto i Pána poslouchati a jeho vůli v desateru obsaženou se řídit.

Tohle a nic jiného jest účelem zprávy Mojžíšovy o stvoření světa. Pravil jsem, že otázka o stvoření světa je daleko důležitější otázkou náboženskou než vědeckou, a to proto, že podle toho, co člověk o původu a vzniku světa věří, podle toho že pak také jedná v životě. (Bible vlastně nikde nepraví, jak Bůh svět stvořil, nýbrž že jej stvořil.) Věří-li totiž člověk, že osobní, nejvyšší mocný, moudrý a dobrotivý Bůh svět stvořil, bude si pak také vědom, že Bohu cele patří a proto že jest mu za všechny své myšlenky, žádosti a činy odpovědný, bude se proto snažiti jeho vůli se řídit. U takto věřícího člověka vládne pak *duch* tělu, jeho žádostem a smyslům, jak jest to vůlí Tvůrcovou.

Člověk však, který Boha osobního popírá a věří jen ve věčnou hmotu, z níž prý svět i člověk vývojem povstal, bude uznávati pak jen tuto hmotu a své tělo, v němž hmota došla nejvyššího vývoje, za jediného svého boha a pána a proto bude se řídit jen žádostmi, smysly, pudy a vášněmi svého těla a slepě bude jim otročiti,

místo co by je duchem svým ovládal. Takový život však, jak nás zkušenost učí, vede jen k požitkářství, nemocím, bédám a předčasně smrti — hubí tedy tělo i duši.

Má to však i jiné zhoubné důsledky pro člověka a lidskou společnost. Člověk takový musí pak totiž důsledně popřít i 1. nesmrtelnost lidské duše a 2. svobodnou vůli lidskou, poněvadž ve hmotné přírodě děje se všechno na základě neúprosných zákonů přírodních podobně, jako vidíme na př. u strojů. Podle toho pak všechno, co člověk koná, konati by *musil*, dobro i zlo. Pak přirozeně nebylo by ani zásluhy a proto ani odměny za dobro vykonané, ani viny a tedy trestu za zlo. Pak nebylo by žádného důvodu, proč by se měl člověk snažiti, aby se stal lepším a dokonalejším, nebylo by příčiny, proč by se měl zla varovati (krádeže, loupeže, podvodu atp.), když mu to přináší prospěch, nebo zvráceným žádostem, vášním a nízkým náklonnostem odpírati, je přemáhati a dobro konati, vždyť smrtí by se končilo a tedy zanikalo všechno — dobro i zlo. To by však znamenalo rozvrat všeho mravního a právního řádu ve společnosti lidské a proto i její zánik.

Z této úvahy patrně, že otázka o původu světa jest otázkou nejen vědeckou, ale daleko důležitější otázkou náboženskou, kterou mravní, právní a sociální řád lidské společnosti stojí nebo padá.

Než zprávu Mojžíšovu o stvoření lze uvést i v souhlas s vědou, která tvrdí, že svět se svým tvorstvem nepovstal v 6 našich dnech, ale že vše se vyvíjelo ponezáhlou v milionových dobách čili periodách (obdobích), proto zastánci tohoto poznatku útočí na Písmo svaté a popírají jeho inspiraci, jinak by tam prý něco podobného nemohlo se tvrditi.

Slovo „den“ přichází v Písmě sv. v dvojím významu: jednak jako den náš, jednak značí tam neurčitou dobu časovou, která může obsahovati i miliony let. Ostatně v dávných dobách, kdy mluva byla ještě výrazy chudá, značovalo jedno a totéž slovo dva i více pojmů; záleželo jen na výslovnosti, co si má poslouchající slovem tím mysliti.

Ve své zprávě Mojžíš nikde netvrdí, že by onen stvořitelský den měl značiti den náš a ne neurčitou dobu časovou, proto docela dobře můžeme přijmouti názor vědy, že svět byl stvořen v 6 dlouhých dobách časových čili periodách, obdobích. Tím se v ničem proti své víře neprohřešíme, naopak s tím větším podivem musíme pak vzhlížeti k Tvůrci světa, stvořil-li jen zárodky všeho a do nich vložil své zákony, na jichž základě se pak všechno ponenáhlu dlouhými dobami vyvíjelo.

Věci vědy jest zkoumati, jak Bůh svět stvořil, ale to pro náboženství a mravní jednání člověka nemá žádné další důležitosti, zato však důležitá a pro mravní jednání člověka rozhodujícím je skutečnost, že Bůh svět stvořil. Proto Mojžíš referuje, že Bůh svět stvořil, ale ne *jak* jej stvořil.

K ot. 73 bylo by dobře uvést, k čemu je bolest (ať jakéhokoli druhu, tedy trampoty, nehody, utrpení různá, bída atd.) na světě a jak byla na svět uvedena. Je to otázka, o níž lid velmi často mluví, ale na niž tak málo lidí — i věřících dovede si odpovědět. Ve většině případů dopadne odpověď v neprospěch jak boží dobroty a spravedlnosti, tak i náboženství. V podobných otázkách neměla by se učebnice vyhýbati třeba i poněkud obsírnějšímu vysvětlení, ovšem petitem tištěnému, neboť prostřednictvím žáků šířilo by se správné porozumění a nazírání i u rodičů a od nich dále.

Uvádím tu krátce, co biskup Dr. Pavel z Kepplerů ve spise „Záhada utrpení“ a biskup Msgre Em. Bougaud ve spise „O bolesti“ praví: Bolest byla na svět uvedena ne Bohem, nýbrž lidmi, a to tím, že člověk jednal a jedná proti Pravdě věčné — Bohu — tedy nesprávně, neboť každé nesprávné jednání přivodí vždy člověku nějaké zlo a zlo každé vyvolá zase a působí bolest. Ale když tu vinou člověka byla bolest již na svět uvedena, užívá jí Bůh pro lidstvo jako výchovného prostředku, aby je vedl k prvotní dokonalosti, z níž svou vinou vybočilo. Je tedy bolest v rukou božích tím, čím je dláto v rukou sochařových: Jako totiž umělec z hrubého, beztvárného balvanu dlátem odstraňuje kus po kuse, aby z něho vytvořil krásnou sochu a na té opět odstraňuje všechno, co by její kráse a dokonalosti vadilo, tak podobně i Bůh dlátem bolesti odstraňuje z naší povahy chyby a nedokonalosti, aby z nás — když sami nemáme k tomu dosti chuti a síly — vytvořil bytost duševně krásnou, t. j. ušlechtilou, dobrou a soucitnou. (Kdo nikdy netrpěl, nemá také porozumění a soucitu pro bolest a utrpení svých spolubližních a nedovede býti k nim obětavý.)

Člověk statečný nepovažuje bolest (nemoc, bídu, různé bědy a trampoty) jen za neštěstí, ale také za věc prospěšnou a za vhodnou příležitost, aby ukázal, po případě cvičil sílu své povahy, t. j. nedá se neštěstím přemoci, ale statečně proti němu bojuje, poněvadž ví, že má v sobě sílu z neštěstí vytvořiti opět štěstí. Slaboch naopak tomu v neštěstí zmalomyslní, nesnaží se proti nepříznivým okolnostem, proti neštěstí a utrpení bojovati, čímž pozbývá největší síly — trpělivosti, a jen proto bývá neštěstím drcen a často si i zoufá.

Z toho jest již patrné, *k čemu jest bolest na světě*; máť velké a mnohonásobné poslání, neboť bolestí:

1. *upozorňuje Bůh chybuujícího člověka (hříšníka), že sešel na scestí zla, že jedná nesprávně a že je mu třeba návratu k dobru.* (Bolest tělesná také ukazuje člověku, že v těle je něco v nepořádku a že je mu třeba nápravy v životosprávě.)

2. *Bolestí usnadňuje Bůh člověku tento návrat k dobru* (k správnému jednání), poněvadž bolesti a utrpení se člověk bojí; ale čeho se člověk bojí, toho se chrání. Bolest a utrpení odstrašují proto člověka od zla a tím mu návrat k dobru usnadňují a jej napravují.

3. *Prostřednictvím bolesti a utrpení vychovává Bůh v člověku ponenáhlu největší sílu ve světě — trpělivost* totiž a ta zase pěstuje v něm *sílu vůle*, které je nám nutně potřebí, abychom si dovedli poručiti dobro konati a zla se varovati. Jako se totiž namáhavou prací tuží a sílí svaly našeho těla, tak zase trpělivým snášením bolesti, různých protivenství a bojem s nepříznivými okolnostmi, poměry a trampotami sílí a mohutní naše vůle a tím i síla dovést si poručiti.

Bolest, utrpení a p. je tedy člověku chybujícímu (hřešícímu) i trestem i napomenutím a povzbuzením, a obé výchovným prostředkem v rukou božích.

Nejen však člověk hřešící, ale i spravedliví a hodní lidé musejí časem trpěti, a to zdánlivě bez příčiny, čili jak lid říká: nespravedlivě. Ale to je opravdu jen zdánlivé. I tu mají bolest a různá utrpení velice důležitý výchovný úkol.

Spravedlivým je totiž bolest a různého druhu utrpení *zkouškou*, v níž si má spravedlivý člověk uvědomiti:

1. *pokud pokročil v křesťanské (charakterové) dokonalosti;*

2. *jak dalece jest jeho vůle silná*, aby si dovedl poručiti konati své povinnosti k Bohu, lidem a ve svém povolání;

3. *pokud dovede překonávati různé překážky*, jež se mu stavějí v cestu v konání dobra a svých povinností výše uvedených, a

4. *pokud dovede přemáhati a odolávati svodům a pokušením*, jež ho od konání povinností odvracejí.

Žák na př. je také často přesvědčen, že dobře zná všechno, čemu se měl naučiti. Dá-li se však přezkoušeti, pozná, že jeho vědění má ještě mnohé mezery a nedostatky. Tak *i bolest a různá utrpení jsou přezkoušením povahy člověka*, při němž nejlépe poznává, které nedostatky a slabosti má ještě ve své povaze a co jest mu napravití a odstraniti, aby byl křesťansky dokonalý. (Pokračování.)

Štěpán Goldschmid:

O častém sv. přijímání.

(Pokračování.)

A ten chléb andělský dává člověku nadlidskou sílu. Předobrazem je prorok Eliáš, jenž dvakrát usnuv a po každé procitnuv a posilniv se podpopelným chlebem i vodou Bohem mu poslanými, 40 dní bez pokrmu a nápoje kráčel, až došel na horu boží Horeb. Tak nás sílí nejsv. svátost, že v síle tohoto pokrmu putujeme pouští a bojem tohoto života, až dojdeme hory boží, blaženosti věčné. — Klášter sv. Kláry v Assisi byl přepaden Saraceny (= mohamedánskými Araby); již vylézají na zeď. Tu sv. Klára nad cimbuřím vyzdvihuje monstranci s velebnou svátostí. Nepřátele patřící na nejsv. svátost pojímá hrůza. Chvatně slézajíce prchají a padají. Svatyně nevinnosti je zachráněna. Tak před lidmi, jichž srdce je živou monstrancí, nepřátelé duší mají strach. Ženou třeba útokem, ale patřící nejsv. svátost prchají.

Ale je ubohý, kdo nepřijímá často těla Kristova. Nemá síly, protože nepožívá pokrmu,ездеjšího chleba. Dábel lehce dobude tvrze jeho srdce, neboť duše jsouc vyhladovělá nemá síly k odporu. Vzdá se pekelnému nepříteli, jenž ji zapřahá do svého vítězoslavného vozu. Nepodaří-li se jí pomocí boží vyprostiti se z tohoto jha, jsouc vyčerpána po krátkém čase mrtva klesá a vítr ji jako zvadlý list smete na hořící hranici.

Kristus praví: „Pojďtež ke mně všichni, kteříž pracujete a obtíženi jste, a já vás občerstvím“ (Mat. 11, 28).

b) Ano, lásky je třeba, abychom vykonati velké věci pro Boha. Z mládeže odkojené tělem a krví Kristovou vzejde mnoho duchovních povolání, kterých tolik nám třeba. Kristus prohlásil: „Oheň jsem přinesl na svět, a co chci, než aby hořel.“ Ano, oheň vroucí účinné lásky k Bohu a k bližnímu uděluje nám Kristus, zavítá-li do našeho srdce. Světské požitky a radovánky stanou se nám nudnými a odpornými. Budeme pláti ohněm lásky k Bohu a k bližnímu, budeme mysliti na to, jak bychom čest a slávu boží rozmnožovali a po celém světě šířili, a ulevili bídě bližního. Dostane se nám smýšlení Kristova, t. j. *pomáhající milosti. Pomáhající čili účinná milost je*

nadpřirozená, duši na čas propůjčená milost, která nám pomáhá konati skutky dobré, to jest k věčnému spasení potřebné. a) Osvěcuje náš rozum, pobádá a posiluje naši vůli, bychom tyto věci konati počali, dále konali a dokonali; b) dodává jim ceny nadpřirozené. Milosti pomáhající jest každému člověku třeba, protože bez Krista nemůžeme nic (záslužného) učiniti (Jan 15, 5). Je tedy nutné, abychom v posvěcující milosti setrvali a záslužné skutky konali. Tak získáme nové zásluhy pro věčnost. Katechismus nás poučuje: Milosti pomáhající je člověku ke každému dobrému skutku třeba: hříšníku, by se k Bohu obrátil; spravedlivému, by v milosti posvěcující setrval a skutky záslužné konal.

Milost sama nepůsobí naše spasení, poněvadž nás nenutí, nýbrž jen podporuje; proto nesmíme milosti odpírati, nýbrž musíme ji ochotně přijímati a s ní věrně spolupůsobiti.

Pros Boha denně za milost pomáhající a spolupůsob s ní věrně!

4. Hodné sv. přijímání chrání od hříchů smrtelných, očisťuje od hříchů všedních a zhlazuje časné tresty za hříchy. — Největší zlo a neštěstí je hřích těžký, protože jím urážíme věčného Boha. Jaké zlo je těžký hřích, ukazují nám tři stromy: strom v pekle, strom v ráji a strom na Kalvarii. Andělé nejvš blažení pro jediný těžký hřích okamžitě svrženi do propasti pekelné, kde se budou věčně trápit. Celé pokolení lidské pro jediný těžký hřích pozbylo ráje, nesmrtelnosti, to znamená: úplné bezstarostnosti, t. j. bylo bez hříchu a výčitek svědomí, bez nouze a bídy, bez nemocí, duše ovládala úplně tělo, nebylo pokušení, jasně poznávalo Boha. Co ztráta ráje znamená, každý cítíme a vidíme sám na sobě. Tak Syn boží stal se člověkem. Jaké to nesmírné, ano nepochopitelné ponížení by to bylo, kdyby Bůh se spojil jen s duší andělskou, a což teprve, když na sebe vzal přirozenost lidskou! V tomto slzavém údolí žil král věčné slávy třiatřicet let v práci, chudobě a bídě, maje před očima stále vlastní utrpení, hroznou bídu a hříchy lidstva od hříšného pádu až do konce světa, věčné muky zavržených, jen aby zachránil duše. A co neštěstí působí na světě těžký hřích!

Po těžkém hříchu největším zlem na světě je všední hřích, neb i tím bývá uražen nekonečný věčný Bůh. Lehký hřích je překážkou mnohých milostí, které by nám Bůh jinak udělil, a každá milost přec má větší cenu než celý svět. Dále přivádí všední hřích na nás mnoho trestů a časem hříchy těžké mívá v zápětí. Hříchů všedních se dopouštíme všichni, i spravedlivý člověk z křehkosti lidské se jich často, ba denně dopouští, jak připouští Písmo sv.: „Ve mnohém zajisté klesáme všichni“ (Jak. 3, 2). „Sedmkrát padne spravedlivý a (zase) povstane“ (Přísl. 24, 16). „Není spravedlivého, jenž by nehřešil“ (Kazatel 7, 21). „Nejednej příliš bezbožně, abys nezemřel před svým časem“ (Kaz. 7, 18). „Nezaplétej se do hříchů, již první nezůstane bez trestu“ (Sir. 7, 8). „Jako před hadem utíkej před hříchem“ (Sir. 21, 2). „Svízele veliká ustanovena jest všem lidem a jeho těžké tíží syny Adamovy ode dne, kdy vycházejí z lůna své matky až do dne, kdy bývají pochováni do matky všech“ (Jež. Sir. 40, 1). Na hříšníka doléhá nadto sedmeronásobně smrt, krveprolévání, meč, útlaky, hlad, pohromy, rány. Na bezbožné stvořeno jest toto všecko.

Časné tresty jsou bolestné, nesmírně bolestné jsou tresty v očistci a při tom v očistci již nelze si získati zásluh.

5. Konečně je nám sv. přijímání též zárukou slavného zmrtvýchvstání a věčné

blaženosti. Obé bude tím slavnější, čím při smrti bude vyšší náš stav posvěcující milosti. — Jak můžeme se státi šťastnými, mocnými, slavnými, krásnými, bohatými!

II. *Jiné vážné důvody častého, ano denního sv. přijímání: Časté, ba denní sv. přijímání jest vůle boží, vůle sv. Otce a vůle sv. církve.*

Papež Pius X. r. 1905 vydal dekret, kterým zve všechny věřící, aby denně přistupovali ke stolu Páně! Podmínkou jest jen stav posvěcující milosti, tedy bez těžkého hříchu (jinak je třeba hodně přjmouti svátost pokání) a správný úmysl, jenž záleží v žádosti dosíci všech neb aspoň jednoho z výše uvedených účinků. — Kromě toho vydal Pius X. druhý dekret, jímž stanoví, aby i děti šly k prvnímu sv. přijímání jakmile jen dovedou rozeznati chléb od velebné svátosti a znají-li aspoň základní pravdy sv. náboženství.* Po prvním sv. přijímání smí dítě přistupovati denně. — Nemá se s prvním přijímáním odkládati, až dítě padlo do těžkého hříchu a tak zlý duch opanoval jeho srdce. Dítě patří Bohu. Na křtu sv. stalo se majetkem Kristovým, odřeklo se ďábla, všech skutků jeho a vši pýchy jeho; nemá tedy již ani okamžik býti v moci ďáblově. A Pán Ježíš praví: „Nechte maličkých přijíti ke mně!“ Rodiče by se těžce prohřešili, kdyby dítěti dali zemřítí hladem. Ještě mnohem více se prohřešují, nechávají-li děti hynouti hladem duše, kdy vyhladovělou pevnost jejich srdce opanuje zlý duch.

Časté, ba denní sv. přijímání jest vůle boží. Ve Starém zákoně byla předobrazem nejsv. svátosti manna, kterou židé *jedli denně*. V Novém zákoně Pán Ježíš naučil nás Otčenáši; modlitba ta má sedm proseb, všechny se vztahují na statky duchovní, kromě čtvrté „chléb náš vezdejší dejž nám dnes“. A tu tato prosba neměla by se v první řadě vztahovati na chléb duchovní? Pán Ježíš radí, abychom nepečovali úzkostlivě o tělesný pokrm, oděv a byt, ale abychom nejprve hledali království nebeského a spravedlnost jeho, že ostatní (t. j. čeho potřebujeme pro život časný) bude nám přidáno (Mat. 6, 33); o chlebě života však pravil: „Já jsem chléb života. Otcové vaši jedli mannu na poušti a zemřeli. To jest chléb s nebe sestupující; aby jí-li kdo z něho, nezemřel. Já jsem chléb živý, jenž s nebe sestoupil. Bude-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky.“ (Jan 6, 48—52.)

Chléb však jest nám *nutně potřebným denním pokrmem*.

Pán Ježíš nasytil pět chleby a dvěma rybičkami 5000 lidí. Rozmnožení chleba, toť neobyčejný důkaz všemohoucnosti. Když lidé hledající druhého dne Pána, jej našli, řekl jim: „Hledáte mne, ne proto, že jste viděli divy, nýbrž že jste jedli z chlebů a nasytili jste se. Pracujte nikoliv o pokrm pomíjející, nýbrž o pokrm, který zůstává k životu věčnému, kterýž vám dá Syn člověka“ (Jan, 6. kap.)

Otcové naši jedli mannu na poušti, jakož jest psáno: Chléb s nebe dal jim k jídlu. Tedy řekl jim Ježíš: Amen, amen, pravím vám: nikoliv Mojžíš dal vám chléb s nebe, nýbrž Otec můj dává vám pravý chléb s nebe. Neboť chléb boží je ten, který sestupuje s nebe a dává život světu. (Jan 6, 31—33.) A řekli mu židé: povždy nám dávej ten chléb. (34.) A Ježíš řekl jim: Já jsem chléb života (35).

* Viz brožurku „Nechte dítek přicházeti ke mně!“ Nákladem jesuitské koleje na sv. Hostýně, pošta Bystřice pod Hostýnem, cena 60 h. Spisek zasluhuje největšího rozšíření a doporučení. — Tamtéž asi za stejnou cenu lze dostati „Chléb náš vezdejší.“ Nelze dosti doporučovati šíření obou brožurek.

Tedy Pán Ježíš si přeje, abychom denně přijímali tento chléb života. Tak učí nás i sv. Otec, tak před tím již učil Římský katechismus (t. j. úřední katechismus církve katolické, vydaný papežem) i otcové církevní. Sv. Hilarius dí: „Náš Spasitel tolik si přeje v nás bydlet i *denně k nám přicházeti*, že nám velí, abychom o tuto milost ve své denní modlitbě prosili.“ Sv. Ambrož dí: „Je-li tento chléb naším denním pokrmem, proč tak dlouho otálíš ho přijímati? Požívej ho denně, aby ti sloužil při denních potřebách tvého života.“

Slouží-li církev sv. denně mši sv., t. j. obětuje-li beránka Nového zákona podle slov Páně: „*Toto činíte na mou památku!*“ — měli by též všichni věřící mše sv. a sv. přijímání se zúčastniti. Věřící s knězem obětují, mají tedy s ním i přijímati, jako apoštolové při poslední večeři. Při mši sv. kněz zastupuje Pána Ježíše, věřící pak zabírají místo apoštolů při poslední večeři. Ve Starém zákoně byly oběti ukončeny požitím obětního zvířete, obětní hostinou; tak i v Novém zákoně. Obětní hostinou Nového zákona je sv. přijímání, požití beránka božího.

Každodenně modlí se kněz po pozdvihování: „Aby všichni účastníci této oběti, přijímající krev a tělo Páně, naplněni byli nebeským požehnáním a milostmi.“

Je tedy nejtoužebnějším přáním sv. církve, aby všichni mši sv. obcující věřící též skutečně, nejenom duchovně přijímali.

„Slova sněmu tridentského o této záležitosti,“ praví Pius X. ve svém dekretě, „dosvědčují zřetelně, že církev si přeje, aby všichni věřící každodenně se účastnili této nebeské hostiny a vždy těžili dokonalejší plody posvěcení.“

Po dlouhá staletí také všichni přítomní mše sv. museli se jí též účastniti sv. přijímáním. V těchto časech se neopouští se zřetele myšlenka spojení věřících při oběti s obětujícím knězem.

Kéž by se aspoň stal den nedělní mše sv. zase dnem všeobecného sv. přijímání!

III. *Námítky proti dennímu sv. přijímání jsou úplně bezpředmětné.*

Námítky bývají pronášeny proti všem dobrým a užitečným věcem; také proti častému sv. přijímání, jsou však bezpředmětné vzhledem k přání Krista Pána, sv. církve a sv. Otce. Zvláště ďábel nám závidí tohoto nepřirovnatelného nebeského daru, prýstícího z této nepochopitelné lásky Bohočlověka, jenž takřka člověka, toho bídneho červa, plazícího se v prachu země, bídneho hříšníka povyšuje na Boha. Budete jako Bůh, slíbil had v ráji. Člověk spojující se s Bohem stává se takřka Bohem, neboť jako požitý pokrm přeměňuje se v tělo, tak i Bůh spojuje se s člověkem, stále víc ho přetvořuje v Krista. Tak stále víc svlékáme starého hříšného člověka a oblékáme stále víc člověka nového, stvořeného podle Boha. Všechny námítky proti častému, ano dennímu sv. přijímání pocházejí od ďábla, od těla, neb od světa. Přemáhejme tyto liché důvody, které našeptávají nám naši nepřátelé.

Tak na př. někdo říká, že není hoden. Není-li hoden přijímati denně, není ani hoden přijímati jednou do roka. Ale právě čím častěji přijímáme, tím stáváme se hodnějšími.

Jiný zase se obává, že by mu to zevšednělo. To nevadí. Vyplniž podmínky papežem žádané; nechť jest bez těžkého hříchu, nechť má náležitý úmysl. Nechť dobře se připravuje a vykoná řádné díkůčinění. Dobrý účinek zajisté se dostaví bezvýminečně. Bůh jest věrný, co slíbil, splní; neboť ve svátosti působí Bůh. Svátost

působí pak sama sebou svou vnitřní silou, na nás jest pouze, abychom všechny překážky odstranili, jak můžeme.

Nejsem dosti pobožný. To nevadí. Čiň, co můžeš, jak právě řečeno. Dobrý účinek se dostaví!

Hřeším, není to nic platno. Jsi-li v těžkém hříchu, musíš se dříve očistiti dobrou sv. zpovědí. Netrestej se však tím, že si odpíráš posily, které skýtá chléb života. Chléb silných učiní tě silnějším, abys neklesl po druhé. A kdybys opět a opět padl, pros Boha o odpuštění a sílu, o milost, vyzpovídej se zase a denně jdi ke stolu Páně.

(Dokončení.)

Jan Oliva:

Tělesný a duševní fond žáků.

(Pokračování.)

Dědičnost a základní jevy ze spojení duše a těla vzniklé udržuje v náležitém vzájemném poměru a vytváří odlišné druhy a rody lidí *celková vloha*, určitěji řečeno *rodová vloha*.

V Zeitschrift für paedagogische Psychologie I. 1899 jedná Th. Elsenhans: Ueber individuelle und Gattungsanlagen. Pojem vlohy jest právě pro děti velmi důležitý, ježto u dospělého v popředí vstupuje duševní zkušenost. Běží o 3 věci: 1. jak se mají k sobě vlohy individuální a rodové, 2. jak se mají jednotlivé vlohy k sobě a k celkové vloze, 3. jakou měrou vlohy podmiňují vývoj a jak zasahují zděděné dispozice v práci vyučovací a vychovávací.“ (Česká mysl, I. [1900], 153—4.)

Celková a rodová vloha po stránce přirozené: sem patří jako první část:

přirozenost = t. j. nátura. Může to býti celková čilost a zdatnost, na př. ženy statečné, o níž vypravuje Přísl. 31, 10—27 (Ženu statečnou kdož nalezne...); může to však býti i celková lenost a tupost („budižkničemu“, „tlouk“) podle slov Přísl. 21, 25—26: „Žádosti zabíjejí lenivého: nebo nechtěly ničehož ruce jeho dělati: celý den žádá a dychtí“ [ovšem nadarmo, přece ničeho nemá]. Sem patří i služebník, jenž dostal hřivnu k hospodaření, ale zakopal ji a nedělal nic (Mt. 25, 24 až 28). — O Krétských napsal sv. Pavel: „Rekl jeden z nich, vlastní jejich prorok [básník Epimenides]: Krétští jsou vždycky lháři, zlá zvěř, břicha lenivá (Tit. 1, 12). L. a R. vysvětlují: „Lstivost — „kretisovati“ bylo u starých ve stejném významu jako drzé lhaní, — zvířecí nezkrotnost a hýřivá lenost byly vlastnostmi, následkem nichž Kréťané mezi třemi rozkřičenými národy starověku (Kréťané, Kappadokové a Kilikové) stáli na prvním místě.“

Do úvahy o přirozenosti možno zařaditi z mého života *před 6. rokem* výše vylíčený případ se sousedem Stoupou a slova Compayréova: „Schopnosti dítěte liší se od schopností člověka dospělého spíše kvantitativně nežli kvalitativně... Bez rozporu lze tvrditi, že dítě dospěvši 4 let věku dokonalo první svůj vývoj, jenž tam, kde nebylo ničeho, zavedl počátky všeho... Vyjma nové živly, jež vášně pohlavní

dospělosti přinesou do srdce mladíkova, budoucnost jenom zesílí schopnosti a nezmnoží jejich počtu. *Ve 4 letech jest duše dítěte skutečně docela rozvita.* Rozumové rámce jsou hotovy; zbývá jen ještě je vyplniti. Všecky vzpruhy strojové jsou na svém místě: již jenom zbývá uvéstí je v pohyb... Jak pravil již Aristoteles, příroda a první výchova všecko začaly, úkolem další výchovy bude všecko dokonati.“ (C. 480—1.)

S přirozeností úzce souvisí *temperament a letora*. Dřívější pedagogika věnovala těmto jevům mnohem větší pozornost než nynější, která bezmála považuje učení o tom za zbytečné; že činí tak neprávem a ke své vlastní škodě, uzná každý, kdo jen trochu uváží souvislosti, o kterých po stránce přirozené v přítomném pojednání jsem tolikrát mluvil.

Dalším bodem k přirozenosti příslušným je *takt* v chování společenském a ovšem i opak jeho *beztaknost*. Že tento bod má i pro děti veliký význam, nemusím podrobně prokazovati. Jen tolik chci podotknouti, že v naší době následkem přebujnění politických stran v národě a následkem nemírného holdování divokým druhům sportu a her taktní chování u dětí stává se vždy řidším, zato beztaktnosti a hrubosti u nich vůčihledě přibývá.

Vrcholným bodem přirozenosti možno považovati *zažití svého já* a pak *zažití okolí (prostředí)*, obojí ovšem jen po stránce statické.

Druhou větší částí celkové rodové vlohy po stránce přirozené jsou: *různé typy = typické rozdíly individuí*. V oboru tomto dosud málo souvisle bylo pracováno a psáno a proto mohu zde také jen něco málo podati.

Nejvíce propracovány jsou *typy nadání* u jednotlivců a u jednotlivých rodin (matematiků, hudebníků, malířů, vůbec umělců, ale i strategů, diplomatů, obchodníků). — Dr. Georg Grunwald ve své „Paedagogische Psychologie 1921“ přidal k typům nadání (*Begabungstypen*) *typy hodnotné* (*Werttypen*) o jednání a mravném chování. — Bude asi nesporno, že *k těmto aktivním typům* bylo by třeba ještě přidati *typy pasivní*, a to *typy zaostalosti a blbosti* u jednotlivců i celých rodin (o tom již při dědičnosti jsme mluvili), a *typy méněcennosti* jednotlivců i celých rodin (o tom rovněž jsme již mluvili při dědičnosti). Také místo méněcennosti mohlo by se užití výrazu *typy nehodnotné*.

Tolik jen zde uvádím pro celkovou informaci, podrobněji o typech po stránce přirozené budeme mluvit v jiné souvislosti.

Celková rodová vlohá po stránce nadpřirozené: Tímto oddílem vstupujeme do oboru dosud nedotčeného vědeckou prací — bude tu třeba jednak zvláštní opatrnosti při stylisaci, jednak nenáročnosti, nebudou-li výsledky tak bohaty, jak bychom očekávali, leccos užitečného však jistě poznáme.

Především vynořuje se otázka, jak jevy sem patřící úhrnně pojmenovati? Uvažme: Jevy ty musejí se připínati k přirozenosti, ale musejí zároveň býti nad přirozeností čili náturou, tedy vyššího řádu. Podle toho myslím, že bude tu vhodný výraz *vyšší stvoření*. Výraz „nové stvoření“ (*nova creatura*) ve smyslu ospravedlnění, znovuzrození, je všeobecně znám (sr. na př. Gal. 6, 15). Výraz „vyšší stvoření“ řadí se k němu podobným obsahem: v žalmu 50, 12 stojí: „Srdce čisté *stvoř* ve mně, ó Bože“; srdce tělesné již měl stvořeno, jde tu tedy o vyšší nadpřirozeně stvořené srdce. Že výraz „vyšší stvoření“ i u hříchů jest oprávněn, viděti z toho: Z hří-

chu dědičného jest v každém člověku fomes peccati = zlá žádostivost (concupiscencia) a nemizí ani po křtu sv., čili zůstává neztenčená i po křtu! — Pozadím tohoto vyššího stvoření je předzvědění a předurčení boží [o tom bude řeč na konci všech úvah], zde na tomto místě se jedná o předzřízení = uzpůsobení (sr. Řím. 8, 29) = vytvoření čili stvoření druhé (pozdější, dodatečné). Uzpůsobuje takto člověka vyšším stvořením nejen Bůh (sr. Řím. 9, 18; 11, 7; Jan 13, 18), ale i ďábel, neboť nejen Kristus má své mystické tělo ve svých věřících, také ďábel má své mystické tělo ve svých přívržencích. Sv. Tomáš zřejmě praví: V tomto světě jsou dvě mystická těla, t. Krista a ďábla (III. q 8 a 1, 3; q 48 a 1; q 49 a 1).

Komu by bylo milejší, může místo vyšší stvoření užítí výrazů *vyšší přirozenost*, *vyšší nátura*, neboť tyto dva výrazy jsou konkrétním obsahem vyššího stvoření.

Vyšší přirozenost = vyšší nátura *dělí se* na *vyšší přirozenost hříšnou* a *vyšší přirozenost dobrou*.

K *vyšší přirozenosti čili nátuře patří* jako první část po stránce *hříšné: neodolatelná náklonnost ke zlému*, na př. *k rouhání*: „Jestliže hřích zpravidla se projevuje jako vzpoura proti zákonu božímu, prohřešuje se rouhání na hodnosti samého zákonodárce a musí proto býti označeno za nejtěžší hřích. Ačkoli parvitas materiae při rouhání není přípustna, může přece nedostatek plné pozornosti nebo svolení omluviti: od rázu smrtelného hříchu. Zvláštním jevem je, že s jistými abnormálními stavy duše, jimž namnoze odpovídají nemocné poruchy tělesného organismu, se spojuje téměř neodolatelná náklonnost k rouhání. Dotyčná pokušení, která i u svatých se objevují, třeba po výtce nebo docela výlučně odvozovati od démonického působení.“ (Kirchenlexikon 2, 916.) — Dále sem patří *vrozená impietas* = bohaprázdnot, bezbožnost, a *vrozená induratio* = zatvrzelost proti Bohu a zatvrdlost proti vedení kněží. Již u některých dětí je nápadný zvláštní odpor proti věcem náboženským. Na osadách nábožensky smíšených je tomu i u některých velkých lidí: Je to následek smíšených manželství; nekatolíkům byl tajně, pak i veřejně vštěpován odpor proti katolickým osobám a věcem, a to se dědičně projevuje u některých, i když vlivem okolností, hlavně manželství, stali se katolíky, nebo si vzali osoby katolické ve smíšeném sňatku; děti jejich dědičně ukazují aspoň jistou zaujatost proti vedení kněží.

K *vyšší přirozenosti* po stránce *dobré náleží bázeň Hospodinova* (timor Domini). Je to zvláštní dar (milost) boží daný člověku ještě před jeho narozením. Uvádím o tom slova Širachova 1, 16 a uvádím je latinsky, protože Česká bible prvotní tekst valně pozměnila z důvodu asi estetického: „Initium sapientiae timor Domini et cum fidelibus in vulva concreatus est.“ Výrok ten pro náš účel velice důležitý je pouze stručně vyložen v L. a R., jinak ani sv. Tomáš o něm se nezmiňuje. L. a R. píše: „Těm, o kterých Bůh napřed ví, že mu zůstanou věrnými, dává od prvního okamžiku princip moudrosti.“ Místo výrazu „princip“ můžeme dobře užítí výrazu „vloha“ a máme tu nadpřirozenou celkovou vlohu, udělenou Bohem již v životě matčině aspoň některým.

Takto jsme získali ve vyšší přirozenosti po stránce hříšné i dobré základ k dalšímu pátrání v tomto obojím směru.

Neodolatelná náklonnost ke zlému, vrozená impietas, vrozená induratio, nejsou-li přemoženy pomocí boží (bázní Hospodinovou po narození nějak získanou),

vedou ke *hříchu démonickému*. O tomto hříchu morálky více pojednávají. Zde uvedu aspoň toto, ponechávaje si ostatní na jiné místo: „I ve hříchu proti Duchu svatému je ještě možné stoupání. Jest jeden hřích, jenž tak velice vychází z vůle a záliby hřešiti, že máme za to, že se dá vysvětliti jediné z užšího spojení lidské vůle s vůlí satanovou. Jakožto způsob, v němž padlí duchové i ve stavu svého zavržení ještě stále působí zlé, představujeme si onu nenávist proti Bohu a vůbec proti všemu dobrému, zálibu na svádění ke zlému, radost ze zlého jakožto zlého, výsměch všemu svatému, ničení každé radošti a každého krásného a ušlechtilého díla. Kde takový hřích mezi lidmi se páše, poznáváme zcela správně vyšší démonickou sílu, která zasahuje do života lidského. (Lehrbuch der Moralthologie v. Dr. Fr. X. Linsenmann 1878, 184.) Jestliže autor tak psal r. 1878, tím spíše by tak psal dnes, kdy v továrnách najde se mnoho mládeže, na niž uvedená slova jsou jako ušita. Doklady téměř denně podávají noviny, zvláště pak se tak děje o půlnočních slavnostech a podobných slavných příležitostech. Že i mládež školní v městech a místech průmyslových, havířských nejen tajně, ale i veřejně podobně si počíná, o tom listy pedagogické dosti vypravují. I „Vychovatel“ mnoho již o tom přinesl.

Opakem hříchu démonického, od ďábla inspirovaného, a v tom způsobu stupně nejvyššího, je *povolání* (vocatio), totiž *zvláštní milost se zvláštním osvícením*, obojí *od Boha samého pocházející*, přímo i nepřímou. O povolání mnoho mluví protestanté. Protestantská Real-Enzyklopedie má o tom zvláštní článek, katolický Kirchenlexikon nemá takového článku, což jest dost podivné, jelikož Písmo sv. často o tom mluví. Proto zde o tom něco podám.

Sv. Pavel napsal: „Protož prosím vás, já vězeň v Pánu, abyste hodně chodili v *povolání*, kterým povolání jste, se vši pokorou a tichostí, s trpělivostí, snášejíce se vespolek v lásce, usilující zachovati jednotu ducha ve svazku pokoje“ (Ef. 4, 1—3). „... aby Bůh, Pána našeho Ježíše Krista Otec slávy, dal vám ducha moudrosti a zjevení, v poznání jeho, a osvícené oči mysli vaší, *abyste věděli*, která jest *naděje povolání jeho*...“ (Ef. 1, 17—18), abyste věděli, jakou naději mají ti, jižto jsou od něho do církve povoláni — dodává Česká bible; „... k uloženému cíli běžím, *k odplatě svrchovaného povolání božího skrze Krista Ježíše*“ (Filip. 3, 14).

(Dokončení.)

Alois Novák, katecheta Výmolova ústavu hluchoněmých v Praze:

Výchova dětí hluchoněmých v duchu náboženském.

Žijeme v době školských reforem. Hledají se nové vyučovací metody; připomínám jen jednu, o které se nejvíce mluví a píše, tak zvanou metodu globální. Nením mým úmyslem rozebírati zde praktičnost a účelnost různých těch novot ve vyučování, chci jen mimochodem poukázat na zajímavou skutečnost, že některých těchto metod dnes za světoborné objevy prohlašovaných, jako na př. zmíněné metody globální, dávno se již užívá při vyučování dětí hluchoněmých. Školští reformisté

leccos by našli jako dávno praktikovanou věc, kdyby znali vyučovací postup ve škole hluchoněmých. V této době reformní horečky mělo být též pomoheno školské výchově zavedením nového předmětu „občanské nauky a výchovy“. Nechybělo mnoho, aby ze školy vůbec zmizela výchova náboženská. Co právě výchova náboženská pro dítě znamená, nejlépe pochopí ten, kdo má co činiti s mládeží úchylnou ať tělesně nebo duševně. Jistě vychovatel hluchoněmých nikdy nebude proti náboženské výchově svých svěřenců. I zde by reformátoři měli hledati poučení.

Náboženství jest nejúčinnějším prostředkem výchovným pro každého vůbec a pro hluchoněmého jest prostředkem nepohrěšovatelným. Vždyť hluboké a zároveň hřejivé náboženské pravdy a osvědčené mravní zásady jsou vlastně základem veškeré výchovy. Dosud se nikomu nepodařilo a nepodaří najíti lepší a účinnější prostředek výchovný. Kromě toho u dětí hluchoněmých nutno vyloučiti vše, co podle všeobecného mínění může prý člověku nahraditi náboženství, to jest: věda a umění. Některým lidem snad zdánlivě stačí vědecké studium, aby upokojilo jejich přirozenou touhu po náboženství, avšak nikdy tomu tak nemůže býti u hluchoněmého, poněvadž on nemá prostředků ani možnosti tak hluboce vniknouti do vědeckého studia jako člověk vysoce vzdělaný. A z umění předem nutno vyloučiti pro hluchoněmého divadlo a hudbu, zůstalo by tedy pouze umění výtvarné. Avšak hluchoněmý ani do tohoto odvětví tak hluboce nevnikne, aby jeho duchu více poskytl než pouhý estetický požitek. Konečně můžeme říci, že všechny požitky, které hluchoněmý zde ze světa míti může, mohou jemu býti pouze jistým stupněm v poznání všemohoucího Tvůrce světa, jako je tomu u každého jiného člověka, avšak nemohou dáti síly jeho vůli a útěchy jeho duši, čehož on v životě nejvíce potřebuje. Tato zásada však má platnost více méně všeobecně, vždyť kolik lidí normálních může dojíti takového stupně vzdělání ať vědeckého nebo uměleckého, aby toto vzdělání jim bylo více než duševním požitekem. Jedině náboženské zásady a důvody ověřené a podepřené autoritou Boha, který „se nemůže ani mýlit ani klamati“, mohou jej bezpečně přenést přes různá životní úskalí a obtíže.

Názor tento bohudík má platnost u nás i při nynějších poměrech pro výchovu hluchoněmých v plném rozsahu a je také na našich ústavech patřičně respektován. Náboženství jest na těchto školách povinné, v každé třídě se učí 3 hodiny týdně a chovanci jsou přidržováni k náboženským úkonům. Že na všech církevních ústavech na Smíchově, Hradci Králové, Čes. Budějovicích a Litoměřicích najdete domácí kapli, jest samozřejmé. Avšak též všechny veřejné zemské ústavy jak v Čechách, kde jest pouze jeden, a to v Praze-Radlicích, tak také na Moravě a na Slovensku mají své domácí kaple, mají kříž ve všech místnostech a svého zvláštního odborného katechetu. Že jest v domácím statutu pro zemské ústavy v Čechách pamatováno na výchovu interních chovanců v duchu náboženském, o to se především zasloužil Viktor Parma, ředitel Výmolova zemského ústavu hluchoněmých v Praze-Radlicích, jenž byl po převratu jako odborník povolán z Lipníka do Čech, aby organizoval zde ve funkci zemského odborného inspektora péči o hluchoněmé.

Na své studijní cestě po Německu a Rakousku přesvědčil jsem se, že též naši sousedé sdílejí názor přísné výchovy náboženské pro děti hluchoněmé, a skutečně na všech ústavech, do kterých jsem zavítal, ať katolických nebo evangelických, ať veřejných nebo soukromých, vládne duch náboženský. U evangelíků učí nábožen-

ství třídní učitelé sami, a to každý den první hodinu. Na všech ústavech, které jsem prohlížel, s pýchou mi ukazovali domácí kapli nebo modlitebnu. Co se týče umělecké výzdoby těchto kaplí, nic si nezadájí světské ústavy na př. v Ratiboři, Vratislavě, Mnichově, Řezně, Solnohradu a ve Vídni s ústavem církevním v Linci. A na evangelických ústavech v Lehnici, Berlíně, Lipsku nebo na židovském ústavě v Berlíně nikde nechybí zvláštní místnost, sloužící jedině za modlitebnu. Nikdy nezapomenu na modlitebnu v ústavě v Lipsku, která jest zajímavá svou moderní architekturou a vyzdobena na průčelní stěně uměleckým alegorickým obrazem, jehož smysl mi krásně vyložil sám ředitel Wegwitz. Charakteristickým pro německé poměry je též ustanovení katechety — katolického kněze Dr. Zillmanna ředitelem veřejného provincionálního světského ústavu v Ratiboři, ačkoliv bylo dosti kompetentů z řad civilního učitelstva, což by u nás se jistě nestalo. A čteme-li pořad jubilejních oslav stoletého trvání ústavu v Lehnici, vidíme, že oslavy jsou zahájeny bohoslužbou.

Právě u dětí úchylných možno se poučiti o tom, co zmůže výchova náboženská, a že se nedá ničím jiným nahraditi. Hluchoněmí pro svou vadu, že neslyší stálého napemínání a upozorňování, snadno upadají v různé chyby. Stávají se popudlivými, prudkými, ano i zlostnými a nedůvěřivými. Když však měli to štěstí a byli řádně vychováni, změni se jejich povaha úplně a jsou docela mírnými a dobromyslnými, lnou láskou a důvěrou ke svým dobrodincům a snášejí s bezpříkladným sebezapřením své neštěstí. Kdo úchylné dítě opravdu miluje a s ním cítí, ten jemu nejlépe prospěje, když se přičiní o jeho náboženské vzdělání a výchovu. A stejně tak kdo to opravdu dobře a poctivě myslí s dítětem normálním, nebude chtít je připravit o jedině správný základ pro jeho budoucí životní štěstí, o výchovu v duchu náboženském.

Observator: /

Z katolického světa.

Pomíjejíce ostatní méně důležité zprávy, dnes věnujeme pozornost náboženské situaci španělské, italské a litevské. Ty tři země poutají k sobě pozornost celého světa. Odjezdem krále Alfonsa XIII. jest nejvíce vinen hrabě Romanones, kterého nazývají ve Španělsku zrádcem. Provolaná republika má republikánsko-socialistický kabinet, jehož hlavou jest maranna, t. j. katolický žid Alcara Zamora, a v němž zasedá pět zednářů. Marannové jsou rovněž býv. ministr Maura a Rios. Tento kabinet měl se omeziti jen na řízení běžných záležitostí a přípravě volby do kortesů. Ale zednářsko-židovská zášť chtěla využití mezivládí co nejvíce proti katolíkům. Začalo špinění a pronásledování biskupů a kněžstva světského a řeholního. Kardinál Segura byl vzorem dobročinnosti; aby dal práci nezaměstnaným, začal opravovati palác; denně živil 400 chudých jinochů a podporoval na 40 chudých rodin. Jeho vinou byl moudrý pastýřský list, v němž katolíky vyzýval, aby dali hlasy jen těm, kteří zaručí ochranu náboženství. Musili rovněž opustiti vlast i dva biskupové, protože protestovali proti bořivému vandalismu komunistů. Vláda prohlásila volnost

vyznání; žádný občan nemůže býti nucen ke konání povinností náboženských. Tak jednostranně vlastně zrušila konkordát, nečekajíc ani na jednání s Vatikánem. Rovněž výnos o církevním majetku nevyhovuje konkordátu. Od tří let soustavně špiněný řád tovaryšstva Ježíšova byl terčem zběsilosti protináboženské, která ovšem nešetřila ani jiných řádů. Na dané znamení v týž den, ano v touž hodinu tlupy dobře benzinem opatřených paličů se vrhly na katolické kostely, školy, kláštery, ústavy, ničíce a pálice vše. Na 120 budov lehlo popelem; ztráta hmotná asi 250 mil., ztráta umělecká se nedá vůbec oceniti. Zničena knihovna jesuitů a karmelitánů. Každá čítala skoro 100 tisíc svazků. Utrpělo mnoho katolické školství zničením škol v zemi, kde škol a učitelů je tak málo. Když paliči vykonali dílo zhouby, zmizeli tak mistrně, že „vláda hledá nyní viníky mezi monarchisty“. Čeho nezničil dravý živel, to ničí ministr vyučování Marcelino Domingo, který překonal Habrmana. Denně vydává výnosy, kterými prakticky ničí náboženskou výchovu. Náboženství prohlášeno za dobrovolné, a rodiče mají podati žádost, chtějí-li, aby děti se učily náboženství. Učitelům a profesorům katolických škol se činí všemožné obtíže. Lid hlavně katolicky uvědomělý se vzbouřil k rázné obraně, chráně církevních budov proti paličům. Nejvíce vynikli katoličtí jinoši a potom dělnice v ochraně budov. Nyní se probouzí z leknutí i duchovenstvo, jež připravovalo se horlivě k volbám. Národní sdružení v čele s katolickým listem *El Debate* agitovalo čile; rovněž četní kněží navrženi za poslance. Slabost vlády, která vinu za pálení svalila na monarchisty, kteří se činí seč jsou, aby strhli moc na sebe. Volby ukázaly, že Španělsko se dostalo do moci zednářů a socialistů. Katolíci neobstáli v boji politickém, poněvadž neměli organizace.

Smír Vatikánu s Itálií před dvěma léty smluvený byl porušen rozpuštěním spolků katolických jinochů a dívek, které činily část Katolické akce, zaručené 43. paragrafem konkordátu. Již delší dobu byla zřejmá zaujatost vládnoucí soustavy proti všem sdružením katolických jinochů. Tak tři sjezdy universitních studentů, které se měly letos konati, byly v poslední chvíli zakázány, ač se konaly celá desítiletí. Věc se odbyla rázným protestem. Dne 19. dubna 1931 měl ústřední tajemník Giurati v Miláně řeč, ve které útočil na Katolickou akci; řeč skončil těmito slovy: „S překvapením se díváme na bouřlivý manévř, který chce zachrániti, co bylo zachráněno. Těm, kteří — chtějíce ospravedlniti akci (katolickou!!) snad neužitečnou a snad i nebezpečnou — apeluji na určitý (43.) paragraf konkordátu, prostě pravíme, že konkordát byl svatou Stolicí smluven s celkovým režimem fašistickým a s korporativním státem fašistickým.“

Pius XI. odpověděl 26. dubna listem ke kardinálovi milánskému Schusterovi, v němž obratným rozlišováním uvedl na pravou míru námitky Giuratiho a dokonale je vyvrátil. Je to nejdokonalejší doklad o Katolické akci. Po uveřejnění listu se ozvala kritika ve všech listech fašistických. „*Osservatore Romano*“ uveřejnil pak pokyn pro předsedy Katolické akce. Katolická akce je nepolitická; kde je více stran politických, hájících práv církve, nemá se Katolická akce dávat do služeb té neb oné strany. Kde jest jen jedna taková strana, katolíci mají pracovati v ní a nesmí se ztotožňovati s Katolickou akcí. Vždy rozhodují biskupové.

Zdálo se, že nastane smír, ale nenastal. Papež přijal katolické studenty, kteří si naříkali na teror; papež požádal, aby mu udali každý případ. Koncem května ko-

nala se valná hromada Katolické akce za účasti 250 osob, na níž promluvil i generální duchovní její rádce mons. Pizzardo. Její průběh i úspěch byl opravdu velkolepý. Na dané znamení začaly všechny orgány vládnoucího režimu přinášeti články o Katolické akci. Svatý Otec nazval tuto činnost „tažením na základě výmyslů, neúcty a pomluv“. Nejřednější osoby vatikánské, jako kard. Gasparri, mons. Pizzardo, hrabě della Torre, kardinál Schuster a jiní zataženi do těchto pomluv, takže noviny katolické nestačily uveřejňovati vyvracení. Uveřejňovány protokoly „tajných zasedání Katolické akce“, vedoucím činitelům kladeny do úst výroky „o uchvácení moci“, o „fašismu nepříteli“ átd. Po této výpravě nastalo podle slov papežových „tažení na náměstí a na ulicích vykonané s neúctou, přepadením a násilím často krvavým, často mnohých proti několika bezbranným synům a dcerám“. Na universitě došlo ke srážkám, na ulicích byli pronásledováni členové katolických sdružení. Pak podle slov Pia XI. se rozpoutala „pravá bouře vpádů, zabrání, sekvestrací a ublížení“. Čtenáři listů si připomenou podrobnosti, hlavně ovšem ty dvě nejvážnější události, totiž: vniknutí na exteritoriální půdu a spálení obrazů svatého Otce. Spolky katolických jinochů a dívek rozpuštěny a budovy uzavřeny.

Svatý Otec protestoval ve dvojí řeči pronesené v sobotu 30. května k salesiánům a dne 1. června při četbě dekretu o hrdinných etnostech Gliceria Laudianiho. Papež povolal všechny kardinály kurie k poradě a učinil diplomatické kroky. Procesí mimo kostel zakázána papežem, odložen eucharistický sjezd v Římě a papežský legát nejel na oslavy sv. Antonína do Padovy. Všichni biskupové italští a ohromné množství vynikajících osob duchovních i světských zaslali papeži telegramy souhlasu a oddanosti. Nyní jest celá záležitost v diplomatickém vyjednávání, které, ač svízelné, přece, jak doufáme, povede ke smíru. Katolickou akci nyní vedou osobně sami biskupové podle instrukcí daných Vatikánem.

Rovněž bolestně neutěšené jsou církevní poměry v republice litevské, kde přikročeno v diplomacii k neobvyklému, brulátnímu násilí proti nunciovi mons. Bartolonimu. Ten byl 6. června 1931 násilím posazen do auta a vyvezen na německo-litevské hranice. Tento neotesaný čin vzbudil bouři rozhořčení v diplomatickém sboru a katolickém lidu, který činí 86% všeho obyvatelstva. Záminkou tohoto zákroku bylo, že nuncius přijal pozvání na eucharistický sjezd ve Willkwyski, kde měl promluvit o poměru Vatikánu k Litvě. Podle zaručených zpráv žádala litevská vláda o odvolání nuncia; jelikož však nikdy neudala důvodů, jak udání důvodů v diplomacii zvykem, Vatikán váhal vyhověti. Dne 5. června přišel do Kovna telegram, aby nuncius přijel referovati do Říma. Vláda provedla svou a 6. června nuncia odstranila. Tato republika, kde 17. prosince 1926 svržena stará vláda a nastoupil diktátor Voldemaras, jest asi v takových poměrech, jako některé republiky po válce zřízené. Malá, odvážná menšina ovládá většinu. Aby si naklonil obyvatelstvo katolické, sjednal Voldemaras s Vatikánem konkordát, jež hned začal rušiti. Zničil katolická hospodářská družstva, dal odsouditi preláta Olsauscasa pro domnělou vraždu ženy beze všech důkazů, až byl r. 1929 svržen svou vlastní stranou. Bezejmenná diktatura postátlnila soukromá katolická gymnasia (jako na Slovensku!), rozpustila spolky katolických studentů, postátlnila skauty, rozpouštějíc katolické skauty a pro-sincovým výnosem r. 1930 dovolila žíti jen „čistě náboženským kongregacím“. Všechny ostatní kongregace zabývající se výchovou, školou, charitou, jsou považovány

za politické strany. Episkopát rázným pastýřským listem odsoudil rozpuštění katolických spolků studentských. Vládní list „Lictures aids“ nazval pastýřský tento list „štěkáním psa na měsíc“. Jak viděti i jinde heslem demokracie republiky, svobody rozumějí jen potlačování všeho katolického.

Z uvedeného jest patrno, jak tajná neviditelná organisace strategicky a plánovitě pracuje pro zničení církve. A jenom ve svornosti duchovenstva a v pevném spojení s vrchními pastýři a lidem dobře zorganizovaným bude možno se hájiti a zvítěziti.

Katechetská hlídka.

Řídí Fr. Košák.

Universitnímu profesoru mons. dru Aloisu Kudrnovskému k 30. výročí kněžství.

Oslavil jste, monsignore, podle svého výslovného přání památku 30. výročí posvěcení na kněze tiše, vzdálen hluku velkoměsta, ve svém rodišti v Pecce dne 12. července 1931 spolu se svým milým bratrem, katechetou měšťanské školy v Kutné Hoře, který té doby konal památku svého 25letého kněžství. Nepřál jste si, aby katolická veřejnost se dověděla o Vaší oslavě. Ale přece nemožno přejíti tohoto významného dne, abych nepoukázal na Vaše velké práce pro církev a vlast.

Konal jste, monsignore, neúnavně své práce jako vychovatel mládeže středoškolské a vychováváte dosud bohoslovce k jejich vznešenému povolání.

Působíte jako horlivý misionář a oblíbený kazatel na různých místech a se zdarem. Vaše slovo s posvátného místa hlásané našlo milou ozvěnu v srdcích posluchačů.

Jako předseda Klubu duchovenstva čsl. lidové strany v Čechách postavil jste se neohroženě v přední šiky našich bojovníků. Velké a vysilující byly Vaše námahy, když se jednalo o úpravu kongruy pro duchovní správce. Často do pozdní noci jste studoval návrhy, které byly zcela protichůdné návrhům, které Klub duchovenstva předkládal.

Bylc opravdu velmi těžko proraziti s požadavky duchovenstva, ač byly zcela oprávněny. Zvláště když našeptavač našeho nepřítelů brojil proti spravedlivé mzdě dělníkově na vinici Páně.

Vystupoval jste vždy a všude jako obránce práv církve a duchovenstva ve všech směrech. Nikdo neví, co cest jste vykonal u různých úřadů, abyste pomohl, kde bylo třeba a kde to bylo možno.

Zpracoval jste se jako opravdový odborník do všech otázek duchovní správy a školství jako málokterý kněz, který má duchovní správu za životní úkol.

Nebylo Vám nikdy obtížné zajeti na časté přednášky na schůze duchovenstva po všech končinách naší vlasti, abyste vyslechl tužby duchovenstva, abyste kněžstvo v jeho těžkém postavení potěšil, posilnil a utvrdil v boji, který se rozpoutal proti víře v naší vlasti po převratu.

Nevděk, který bohužel byl dosti zhusta údělem za Vaše nezištné práce, nikdy Vás neodstrašil a neuváděl v malomyslnost. V té věci byl jste vždy všem členům

výboru Klubu vzorem, když umdlávali a vyslovovali pochybnosti o účelnosti další práce.

Jako člen zemského zastupitelstva v Čechách získal jste si svou vážnou prací, svým opravdovým a čestným vystupováním váhu mezi svými kolegy, jakož i porozumění pro naše spravedlivé požadavky u členů jiných stran.

Jako spisovatel používal jste svého péra k dobru a blahu svých bližních.

Nehledal jste nikdy sebe, své slávy, nýbrž pracoval jste vždy jen pro čest a slávu boží a k prospěchu svých spolubratří. Může býti o Vás právem prohlášeno slovo Písma sv.: „Vir vere Israelita, in quo dolus non est“ — muž opravdové čestné povahy, ve kterém není lsti.

Budiž Vám upřímný dík za Vaši práci!

Bůh budiž Vám na věčnosti hojným odplatitelem!

Fr. H. Žundálek.

Arcibiskup dr. Antun Bauer o duchovních cvičeních.

ThDr. Antun Bauer, arcibiskup záhřebský, uveřejnil vyzvání k účasti kněží a věřících na duchovních cvičeních těmito slovy:

Kánon 126 církevního zákoníka předpisuje knězi, aby alespoň každý třetí rok vykonal duchovní cvičení, kdežto často i místo, kde je vykoná, přenechává nařízení biskupovu. Arcidiecéšní synoda záhřebská oznamuje tuto povinnost a doporučuje roční duchovní cvičení.

Toto nařízení se zakládá na závažných a hlubokých důvodech nutnosti duchovní samoty, smíření i práce pro toto „jediné potřebné“. U kněze jsou tyto důvody zvýšeny povoláním a službou, hlavně v naší době, kde jej všechno činí roztržitým, vyčerpává a oslabuje. A přece jest mu potřebno úzké spojení s Bohem, nadšení ducha a žár srdce v práci jak pro osobní pokrok, tak i pro duchovní správu.

Kde toho můžeme důkladněji a hojněji nabýti než na duchovních cvičeních? Příklad světců a vlastní zkušenost nám to dokazuje a náš sv. Otec ve své jubilejní encyklice doporučuje nám to právě jako dar svého srdce.

Děkují milému Bohu, že mi pomohl a dopřál, že máme nyní v Záhřebu zvláštní dům pro duchovní cvičení na Jordanovci. V blahém klidu, na zdravém vzduchu, každý ve své světnici, za dobré obsluhy tělesné a poučení duchovního může každý posilniti svou duši praktickým a časovým rozjímáním, aby nabyl řešení osobních i pastoračních obtíží a s Ježíšem jsa spojen odešel opět do práce na jeho vinici.

Proto plnou mocí, kterou mi dává vzpomenutý kánon, nařizuji, aby tento dům duchovních cvičení byl v první řadě místem, kde kněží naší arcidiecése vyhovějí této své nutnosti a povinnosti. Obyčejná třídní duchovní cvičení nechť jsou jako minimum, co má učiniti každý kněz, a kursy osmidenní též se vřele doporučují. Zvláštní jednotlivé kursy v semináři, jak bylo dosud, nebudou již konány, poněvadž správa exercičního domu se stará, aby bylo dosti kursů v každé roční době. Též každý kněz má dodati ordinariátu potvrzení o vykonaných duchovních cvičeních, o čemž se povede patrnost...

Někdy je těžko následkem nedostatku kněžstva opustiti faru, než po domluvě se sousedem pro nejnutnější pomoc můžete s klidným svědomím pět dní býti vzdáleni, přepustíce blahé Prozřetelnosti, cokoli se stane za vaší nepřítomnosti.

Jak duchovní cvičení i laikům mimořádně pomáhají k upevnění víry a pokroku

náboženského života, jest nám svatou pastorální povinností vybízeti i sobě svěřené, aby se účastnili kursů přiměřených jejich povolání, jak pro muže na Jordanovci, tak pro ženy na Vrhovci. Zvláště to bude prospěšno všem katolickým spolkům, zvláště pak vašim příbuzným v rodině a domě a budete i míti zásluhu dobrého příkladu.

Správy obou domů exercičních dají potřebné pokyny a nechť kněžstvo jim v této důležité práci rádo pomáhá. Jak jsem prohlásil při otevření domů exercičních, tak pravím a modlím se i dnes: Požehnání boží nechť provází práci těchto ústavů, aby nám byly mocným pramenem duchovní obnovy. fž.

Nové náboženské pomůcky.

Katecheta A. Z. ve „Věstníku Jednot duchovenstva brněnské a olomoucké“ č. 1. r. 1931 napsal smutnou pravdu o našich náboženských pomůckách:

Je to naše stará bolest, že nemáme dostatek vlastních náboženských pomůcek. Spokojujeme se stále se Schumacherovými obrazy biblickými nebo sbírkou francouzských obrazů katechismových. Stále nemáme názorných obrazů liturgických a zvláště obrazů k církevním dějinám. Zatím co světský učitel má po ruce značný výběr názorných pomůcek ke všem předmětům, učitel katolického náboženství musí si pracně pomáhati různými pohledkami, výstřižky nebo vlastními nákresy.

Značnou vinu na tomto nedostatku nesou kněží sami. Mnohý ani neví, že si má v měsíci září každého roku dáti zařaditi určitou částku do rozpočtu školního pro účely náboženské. Místní školní rada jest povinna povolití přiměřenou částku na tento účel. Kdyby se zdráhala, může si katecheta stěžovati u úřadů vyšších. Mnohý katecheta (ať je z duchovní správy nebo definitivní) ani neví, kde by si nějaké pomůcky měl objednat. Podrobný seznam a ceník pomůcek náboženských pošle ochotně knihkupec Promberger nebo Hofírek z Olomouce.

Všechny dosavadní pomůcky náboženské jsou původu cizího. Je to smutným zjevem, že jsme se dosud na vlastní a původní pomůcky nezmohli. V této příčině jsme dosud velmi nepodnikaví a nepraktičtí. Sám jsem měl v úmyslu vydati nové, názorné obrazy sv. svátostí. Chtěl jsem na každém obraze uplatniti naše české kroje z různých krajů. První obraz barevný, obřady sv. křtu s valašským krojem, měl jsem skoro již v kamenotisku hotov. Maloval jej známý umělec Láďa Novák z Prahy a v kamenotisku jej prováděla firma Tučkova v Holešově. Katechetský spolek netroufal si však podporovati tento podnik a spokojil se raději s německými obrázky Schumacherovými. Byl bych ochoten k tomuto podniku, nelze ho však uskutečniti pro velmi závažné překážky. Předně není nikoho, kdo by podnik financoval, a za druhé jest obava, že by obrazy zůstaly nakladateli na dlouhá léta na skladě. Mám v této věci smutné zkušenosti. Vydal jsem v r. 1926 novou serii svých náboženských diagramů v počtu 500 kusů. Tiskárně jsem musel ihned zaplatiti, ale diagramy budou u mně ležeti nejméně 10—15 let, než budou vyprodány. Za 4 roky jsem jich prodal sotva 50 serií! Nabízel jsem celý náklad svých pomůcek naší „Unitě“ (Jednotě) a našim nakladatelům za velmi sníženou cenu, byl jsem však všude odmítnut. Nabízeli mi pouze převzíti náklad do komise. Neradím proto nikomu, aby se pouštěl do nákladu nějakých náboženských pomůcek.

Podobný osud stihl by každého nakladatele, kdyby se dal do nákladu chysta-

ných obrazů dějepisných. Čí vinou? Naší vlastní. *Jsme velmi nepodnikaví, nepraktičtí a trochu také pohodlní a nevšímaví...*

To jest opravdu strašná obžaloba stávajících poměrů. Máme katechetské spolky v Čechách a na Moravě, ale málo slyšíme o jejich činnosti. A přece vydávání a rozšiřování náboženských pomůcek by bylo v první řadě velmi vděčným polem působnosti katechetských spolků.

Co peněz bývá často odkázáno od kněží příbuzným, kteří si na své dobrodince ani zhusta nevzpomenou. Ani se za ně nepomodlí! Jak krásné by bylo, kdyby kněz, obdařený majetkem, odkázal větší peníz na vydávání náboženských pomůcek učebních, jak učinil profesor Ježek, který založil nadaci na ceny spisovatelům za vzorné spisy.

Máme výstražný příklad na Francii. Kdyby byla katolická Francie před 40 lety vydala 5 miliard na tisk katolický, nebyla by bývala církev ochuzena o miliardy jmění, které přišlo většinou do rukou nepřátelských.

Najde se mecenáš, který pojistí si jméno i vděčnost všeho duchovenstva vzneseným odkazem na vydávání učebních pomůcek náboženských? Bylo by toho velmi potřebí!

Jednota katolických duchovních diecése brněnské o škole.

Tato jednota konala 7. dubna 1931 valnou hromadu a vydala o škole toto osvědčení: Podle všech známek dostane se otázka náboženské školy u nás brzo do stadia konkrétního řešení. Prozatím se vedou v katolické veřejnosti sporadicky akademické rozpravy o nutnosti náboženské školy, ale okolnosti nás brzo přinutí k rozhodnému kroku. V jednáních výboru bylo častěji přednášeno, jak se u nás systematicky škola bolševisuje, na př. zaváděním tak zv. škol v přírodě, které děti rodině berou a náboženství naprosto odcizují. Celá tato instituce silně připomíná výchovný systém v sovětském Rusku. Naše úřední pedagogika vězí úplně v pozitivisticko-pragmatické filosofii americké a od té si pro vyučování náboženství nemůžeme nic dobrého slibovati. Kdo ostatně měl příležitost trochu sledovati nové vyučovací metody na obecných a občanských školách, pozná, jak se cílevědomě a bezohledně provádí devisa: náboženství se musí odstraňovati s taktem a potichu. Trváme dále na svém starém požadavku, totiž aby v naší diecési byla založena náboženská škola soukromá s učiteli laickými.

30leté jubileum chorvatské „Katechetské knižnice“

Roku 1931 dokončuje se 30 let, co profesor Ferdo Heffler založil katechetskou knihovnu s názvem „Katehetska knjižnica“, která za tuto dobu vydala 20 velmi vzácných příruček a uspořádala velmi zdařilé katechetské kursy v Záhřebu, Ďakovu a Splitu. Touto prací „Katehetská knjižnica“ budila neustále velký zájem pro náboženské vyučování a její práce byla oceněna i za hranicemi. Úspěšnou prací prof. Hefflera, zakladatele a redaktora „Katechetské knjižnice“, byly vyšlapány nové cesty pro úspěšné katechisování v chorvatských národních školách. Při této příležitosti všichni přátelé „Katechetské knjižnice“ vyjádřili upřímné přání, aby bylo pokračováno na započaté cestě, dokud pomocí boží nebude vybojováno konečné vítězství.

fž.

Nádražní apoštolát.

„Směrnice“ v č. 7—8 roč. 1931 o tom napsaly: „Na hlavním nádraží v Mnichově sloužívá se každou neděli a každý svátek pět mší sv. s lidovým zpěvem, s krátkým kázáním. Věřící mají příležitost přistoupiti k stolu Páně. Doba bohoslužeb jest ustanovena tak, aby přítomní cestující dospěli včas k hlavním výletním vlakům. První mše sv. bývá o 3.10 hod., poslední bývá 5 minut před 6. hodinou. Loni se zde sloužilo 315 mší sv., při kterých bylo přítomno 60.833 věřících. — A u nás?

Čím se liší křesťan od moderního pohana?

Kardinál Schuster, arcibiskup milánský, jak „Směrnice“ (č. 6—7 r. 1931) oznamují, napsal pastýřský list proti šíření pohanství v umění a životě. Píše v něm: „Jako první křesťané se od pohanů rozeznávali vespolnou láskou, takže pohané říkali mezi sebou: „Vizte, jak se milují!“, tak — spoléháme — dnešní věřící budou se rozeznávat od ostatních svou láskou k čistotě. Každý, kdo pozoruje naše díla, naše umělecké a liturgické tvorby, náš život, ducha našich ústavů výchovných a dobročinných, by měl zvolati: „Vizte, jak milují čistotu a cudnost.“

Kostelní tabulka.

Na dveřích chrámů v hlavním skotském městě Edinburgu byly nalepeny tyto tabulky: „Návštěvníkům-nekatolíkům. Tento kostel náleží největší křesťanské společnosti, čítající 360 milionů duší. Náboženství, jež se zde hlásá, je totéž, které se hlásalo před reformací ve všech kostelích naší vlasti. Prosíme vás, abyste se v této svatyni uctivě chovali, poněvadž zde v svatostánku na oltáři je přítomen Ježíš Kristus. Sochy a obrazy nejsou modly, nýbrž můžete je přirovnati k fotografiím, jež si uschováváte, aby vám připomínaly vaše milé přátele. Nevěřte pomluvám, křivdícím 360 milionům lidí, z nichž mnozí jsou chloubou našich dnů. Máte volný přístup do naší knihovny, která má 15.000 svazků. V naší čítárně se vám dostane všech informací — vše naprosto důvěrným způsobem.“

Likvidace družstva chorvatských středoškolských profesorů v Záhřebě.

Dne 25. června 1931 byla konána mimořádná valná hromada družstva chorvatských středoškolských profesorů. Schůzi zahájil místopředseda dr. Rudolf Horvat. Přítomní přijali návrh, aby byla provedena likvidace družstva ve smyslu nového zákona o úřednících, podle něhož nesmějí míti svých spolků a organizací. Do likvidačního výboru byli zvoleni dr. Artur Gavazzi, universitní profesor, dále dr. David Bogdanovič a dr. Franjo Jelačić.

60leté výročí kněžské

slavil P. fra Petar Kr. Bačić, řeholník řádu nejsv. Vykupitele v Sinji. Vyučoval 50 let na františkánském gymnasiu v Sinji a byl vychovatelem františkánských chovanců. Oslavil 60. výročí kněžské tichou mší sv. v kapli františkánského semináře chlapeckého. Následujícího dne byla slavnost k počtě zasloužilého řeholníka. Provinciál vysvětlil záslužnou práci oslavencovu a přečetl telegrafické blahopřání sv. Otce. Podle pořadu byly pak předneseny případné hudební skladby. Zakončena byla

slavnost alegorickým obrazem: „V tomto znamení zvítězíš.“ Oslavenec všem poděkoval za tak neobvyklé blahopřání k šedesátinám.

Brasílie zavádí opět náboženství do škol.

Nová brasílská vláda ze svého podnětu zavádí opět v celé republice do obecných a středních škol vyučování náboženství. Poukazuje na to, že dosavadní neutrální ústava nepřinesla zemi žádného užitku. Podle nové ústavy bude také zapovězena bezbožecká propaganda ve školách. Vláda brasílská přišla k poznání pravdy po smutných zkušenostech, že bez Boha není možná výchova, ani že není možné udržeti státu v pořádku a zachovati národa. U nás dosud k takovému kroku nedošlo pro zaslepenou zášť mnohých u vesla vládního proti náboženství.

Katecheta těžce poraněn autem na Šumavě.

Za jízdy mezi Špičákem a Železnou Rudou selhala brzda nákladního automobilu, řízeného šoférem Rudolfem Tomanem, při čemž byl přejet katecheta Taftl z Prahy, meškající na letním bytě. Zraněný dovezen do klatovské nemocnice, kde léčí zlomenou ruku a nohu. Přátelé dp. katechety Taftla, které si získal za dobu svého působení v Praze, budou touto zprávou bolestně překvapeni. Katecheta Taftl je ve výslužbě a působil velmi zdařile na pražských školách. Je rodákem z Klatov, kde otec jeho býval okresním inspektorem školním.

Pomůcky k vyučování náboženství.

Národní svaz českých katolíků v Americe doporučuje v „Hlasu“ v St. Louis tyto pomůcky: Bohatší osady by si mohly pořídit novou serii velkých obrazů biblických pro katechismus. Malovala je ženská umělkyně Mink-Born. Ovšem, prodávají se barevné otisky. Obrazů je velmi mnoho a mnoho takových, kterých obyčejně nelze dostati, na př. zkáza Jerusáléma. — Stojí 100 dolarů. Lze též koupiti jen některé. — Jiné podobné dílo je beuronské: Posvátný rok církevní (německé). Velké barevné obrazy liturgicko-katechetické. — V Čechách dva malíři připravují biblické obrazy nástěnné, velké, ale dosud nic nevyšlo tiskem; posud malíři o tom pracují. — Mimo Mink-Born jsou též výtečné obrazy od Fugela a od Schumachra, velké barevné pro katechismus. Ale Mink-Born je něco úplně nového a moderního pojetí.

Darwinismus je vyvrácen.

V Americe vyšla kniha učence S. van Flawensvelta jednající o tom, že darwinismus jest již překonaným stanoviskem a že po dlouhou dobu vedl lidstvo po nepravé cestě. První oddíl spisu dokazuje, že není přesvědčujících důkazů doposud pro něj, všecko jest jen předpoklad, nauky jsou nesprávné. Ve 2. dílu se dokazuje, že vývoj ve smyslu, jak si jej představují ti, kteří ho v nové době hájí, ani není možný. Kniha pojednává na př. o těchto otázkách: Lamark a Darwin, Haeckel. Původ života. Opice vzpřímená (*Pithecanthropus erectus*). Palaeontologie důkazů nepodává. A jeho závěr jest, že nauka o vývoji již jest odbyta. Již jí nikdo nezachrání, ačkoli pokusy o to se ještě dějí.

Zprávy.

Prázdninový kurs katolického učitelstva. Druhý čtrnáctidenní prázdninový kurs katolického učitelstva koná se v Českém Krumlově ve dnech od 3. do 16. srpna 1931. Jak oblíben a potřebný je tento kurs, vidno z toho, že se přihlásilo již 137 účastníků. Další přihlášky se již nepřijímají. Všem přihlášeným byly rozslány pokyny k opatření a potvrzení průkazky. Ministerstvo školství a národ. osvěty schválilo pořádání kursu výnosem ze dne 27. května 1931 č. 74.438/31-I. Účastníci si vyplní společenské večery svými výstupy a čísly. Doporučuje se vzít s sebou dalekohled, fotografický aparát, řádnou mapu turistickou nebo speciální mapu kraje, společenskou hru (šachy, domino, halmu, dámu, Člověče nezlob se! a j.). Také vhodná bude kytara, kdo umí na ni hrát. Hlavně však je potřebí vzít s sebou dobrou náladu a veselost, a nechat doma vše, co by rušilo tyto dvě věci. Kurs chce obroditi ducha účastníků, všecku práci, všecko snažení, chtění, skutky a myšlenky z lásky k Bohu. Účastníci chtějí celých 14 dní žít v největší shodě, vzájemné laskavosti a křesťanské lásce. Chtějí dobře, odložíce jakékoli hašteření pro maličkosti a zlé úmysly. Vzpomínka na vykonaná duchovní cvičení povede účastníky k podobnému duchu trpělivosti a shovívavosti. Chtějí použití těch 14 dní společného pobytu k osvěžení těla, očištění ducha a duše, upevnění charakteru učitele-katolíka. Nové ovzduší zanechá mnoho dojmů, které budou doznívati hojně dní a chrániti od pádu a duševního smutku. „Jdeme si do Čes. Krumlova pro *klad* životní, abychom se vyprostili od negace,“ dovozuje výstižně předseda kursu učitel Jan Kuncek. „Dokážeme to? Záleží na vás, záleží na všech zúčastněných. Máme víru v křesťanský idealismus životní...“ Jan Ev. Trávníček rozepsal se ve Věstníku katol. učitelstva pro ČSR. (číslo 20, roč. 1931) o významu vzdělávacích kursů katol. učitelstva: „Vzdělávací kursy katolického učitelstva jsou akutní věcí dneška. Jsou věcí potřebnou.

Jsou věcí nutnou. Jsou věcí, která již přichází, která již zde jest. Jest jenom potřeba, aby se udržely dále při životě, aby rostly, zkvétaly, docházely náležité obliby, vážnosti a správného ocenění... Při vzdělávacích kursech katol. učitelstva nemůže se jednat o to, aby účastníci nabyli vědomostí v jednotlivých oborech po způsobu školském; to mohou učiniti sami studiem různých vědeckých knih. Jedná se o něco jiného. Jedná se hlavně o to, aby se jim spíše ukázalo, jak mají názírat na jednotlivé obory, aby nabyli zvláštního kritického postřehu, který by jim umožnil správné hodnocení a použití vědomostí. Jde zde o získání podnětů a námětů pro vlastní práci. Jde o objevení nových stránek známých věcí, o získání nových zájmů. Tedy nikoli jen rozmnožení vědění o několik dalších jednotek, ale o harmonické spojení toho, co v duši jest, o iniciativu k usilovné duševní činnosti, o posílení duševní aktivity, která je nejlepší zárukou dalšího vzdělání. Jde o vyjití z pohodlné pasivity k plodné aktivitě v nejširším a nejušlechtilejším významu toho slova. A jde konečně též o to, aby se oživil smysl oceňovati vše též měřítkem duchovního zraku víry...“

Komunisté zneužívají mládeže. V Košicích byly pořádány na konci školního roku studentské majales. Dosud nevysvětleným způsobem komunisté podstrčili do šaten větší množství ručně rozmnožených letáků, adresovaných přímo studentským majales. Komunisté chtěli letáky pobouřiti studenty proti profesorům, našeptávajíce, že nastane válka, že jsme kapitalisty kořícími se militarismu, kdežto v sovětech není militarismu; není tam ani nezaměstnanosti, je tam pravý ráj, do kterého se mohou naši studenti dostat, když se postaví vedle proletariátu, bojujícího za odstranění kapitalistické soustavy. Naši studenti porozuměli této řeči a odevzdali letáky svým profesorům a učinili takto konec chvástající se zlomyslné komunistické domýšlivosti na celé čáře. Tyto cesty komunistické stra-

ny naznačují jen, jak bezmocna je tato strana v provádění politiky a jak se nemůže dostat k úspěchu. Chce aspoň takovýmto způsobem kaliti vodu, chce vnést vzpuru do mládeže, aby za rohem mohla ukazovati, jak se u nás pro následuje a jakými reakcionáři jsme.

Slavnost čistoty ve škole. V obecné škole v Matejovcích na Slovensku byl uspořádán týden čistoty, který byl soustavným bojem proti každé nečistotě těla, oděvu a školské místnosti. Po skončení týdne čistoty konal Čsl. červený kříž ze Spišské Nové Vsi slavnost čistoty, která přivábila do školy velké množství rodičů. Na pořadu byly předneseny básničky, zpěvy, tance a divadelní výstup, což vše pečlivě připravila učitelka A. Jindová. Většina těchto čísel byla vlastně hlásáním ideálu čistoty a odmítáním všech nepřátel lidského zdraví. Dostavil se i MUDr. Hegyi, který promluvil o tom, jak pěstováním čistoty máme se chrániti od různých chorob. Školní inspektor A. Zbavitel měl řeč o významu zdraví jako největšího pokladu na světě. Po skončeném programu dostalo každé dítě kartáček na zuby, pastu zubní a mýdlo.

Z katolického ženského učitelského ústavu v Sarajevě. „Zavod svetog Josipa“ v Sarajevě, vydržující katolický ženský učitelský ústav, konal maturitu chovaneček, při níž 2 kandidátky byly uznány za dospělé s vyznamenáním, 7 s velmi dobrým, 4 s dobrým prospěchem a 2 mají opravu po dvou měsících. Předsednictví měl dr. Vladimír Čorovič, který skoro sám řídil všechny zkoušky a osobně se přesvědčil o solidních vědomostech žákyň, jakož i o práci řeholnic. Prohlásil, že je právě tím překvapen a že ženský učitelský ústav v Sarajevu je jednou z nejlepších škol, které prohlížel. Na večírku, který byl po maturitě uspořádán, zástupce arcibiskupa dr. Ivana Šariče dr. Ante Buljan poděkoval předsedovi, zmínil se o jeho výtečných osobních vlastnostech, o jeho duševním rozhledu a zároveň o jeho všestranném vědění. „Viděl jste,“ prohlásil dr. Buljan, „práci v ústavu a ocenil jste ji spravedlivě, a to je právě to jediné, čeho žádáme. Budtež vám za to díky a díky i vládě, která vás poslala; a bude nám milo, když v bu-

doucnosti bude taková spravedlnost vůči našim zřízením.“ Na konci inspektor prohlédl celý ústav, zastavil se zvláště u sirotek, které sestry vydržují a věnoval k tomu konci 1000 dinarů; to je skutek, na který nebude nikdy zapomenuto.

Nejkřiklavější doklad úpadku morálky. „Národní politika“ ze dne 24. května 1931 napsala u příležitosti zpronevěry půl milionu Kč úředníkem banky Irmischerem: „Sluha pražské německé banky domohl se dlouholetou, prý svědomitou službou místa bankovního úředníka. Místo toho, aby si vážil tohoto sociálního vzestupu, oddal se lehkomyšlnému a nemravnému životu. Ačkoli již 58letý a ženat, pořídil si mladou milenkou a vydržoval si ji nákladně, spekuloval na burse a zpronevěřil zřejmě k těmto účelům úspory, které mu svěřili jeho příbuzní a přátelé. Aby prý nahradil tyto ztráty, usmyslil si, že zpronevěří velké peníze — půl milionu Kč — které měl vyzvednouti pro banku v šekovém úřadě. Pomocníky při tomto zpronevěření byli úředníkova milenkou a její otec. Milenkou převzala ukradené peníze a nalezla pro ně první úkryt, její otec ukryl je „definitivně“ a podnikl za tím účelem složité cesty vlakem i velocipedem, aby zakryl své stopy a zmátl pátrací úřady. Na první stopu původců krádeže uvedl úřady druhý, mladý milenec milenkou zločinného bankovního úředníka. Je nutno opakovati historii sensačního zpronevěření půl milionu Kč z pražské kriminální kroniky posledních dnů, aby uvedením holých skutečností byl umožněn pohled do mravní propasti, kterou je naše doba se svou uvolněnou morálkou. Přechetní nejšší lidé nerozpakují se žiti nemravně a sáhnouti k zločinu, aby si na tento život opatřili prostředky a aby zahladili důsledky tohoto svého života. Stačí zajisté postavit jen vedle sebe 58letého(!) povýšence a jeho 28letou milenkou, bývalou číšnici, matku nemanželského dítěte a současně milenkou druhého muže, a jejího otce, který bez váhání napomáhá zločinu. Nemravnost obstarožního muže vede přes cizoložství k bursovním spekulacím a pak k zpronevěrám svěřených peněz i obrovského peněze, náležejícímu zaměstnavateli. Zlotřilost, vyplývající z tohoto

nemravného života, strhuje pak do zločinného proudu další tři osoby. A aby cynismu byla dána koruna, zůstává defraudant nadále ve svém zaměstnání a on i jeho pomocníci svádějí pátrací úřady na nepravé stopy, protože tato společnost doufá, že se mu, podobně jako zloději šperků plukovníka Roji, podaří kořist krádeže utajiti a pak z ní pohodlně a rozmařile žíti. Zpronevěra peněz pražské banky jejím úředníkem je dojista jedním z nejkřiklavějších dokladů stavu nynější morálky.“

Požárem ohrožená škola. Dne 15. dubna k 9. hodině, když děti byly ve škole, vznikl náhle v Závadě u Levoče na Slovensku v bezprostřední blízkosti školy požár, který velmi nebezpečně ohrožoval školu žáky přeplněnou. Na štěstí se však podařilo hasičům obmeziti oheň. Oheň zavinila hospodyně, která vyvařovala v kotli plátno. Přiložila hodně pod kotlem a odešla k potoku. U kotle visela slanina, která následkem zvýšené teploty kapala do ohně, a od toho chytila střecha. Škoda byla jen částečně kryta pojištěním.

Zázračné dítě zadáveno milovaným psem. Michelina Massonová ve věku tří let vystoupila po prvé na jevišti ve veselohře. Úloha byla sice krátká, ale od té chvíle se stala dívka známou a byla dítětem divadla. Byla u divadla stále zaměstnána a divadlo ji půjčovalo divadlu. Když měla čtyři roky, měla za sebou již hojně úspěchů. Kritika psala velmi příznivě o jejím nadání. Každou úlohu, kterou měla hráti, nacvičila s ní matka a teprve potom režisér. Za krátkou dobu malá primadona znala významné úlohy a nikdy se nezalekla a nepozbyla paměti. Její rodiče chtěli z ní míti herečku. Největší úspěchy sklídila Michelina na dětském divadle, kde byla uznanou primadonou a představitelkou všech ženských hlavních úloh. Asi před půldruha měsícem hrála Michelina před presidentem republiky. Byla zadávena psem, se kterým si hrála na zahradě.

Hra se smutným koncem. Sedmiletý Vladimír Štefan v Sliachi na Slovensku hrál si se svým bratrem na dvoře. Tu je napadlo rozebrati otcův browning. Při rozebírání vyšla rána a Vladimír klesl

na zemi s prostřelenou hlavou. Byl převezen do nemocnice a lékaři pochybují o jeho uzdravení.

Studentka chtěla spáchat sebevraždu. V Rožnavě uprostřed června skočila z okna poschodové budovy reálného gymnasia žačka V. třídy, neboť se obávala, že dostane nedostatečnou známku z počtů. Dosud studovala s vyznamenáním. Má těžké vnitřní zranění a byla dopravena domů, kde jest ošetřována.

Maďarský učitelský ústav v Rožnavě měl by býti doplňkem novějších požadavků Maďarů na Slovensku, kteří podali na příslušné úřady žádost. Premonstráti by dali k použití budovu bývalého gymnasia a stát by udržoval maďarské profesory. Přišli na tuto velkolepou myšlenku asi po prostudování požadavků slovenské menšiny v Maďarsku, která nemá slovenského učitelského ústavu ani slovenských obecných škol.

Pense z milosti. Ve Spišských Vláších na Slovensku žije Marie Kleinová, vdova po nekvalifikovaném učiteli, která neměla nároku na vdovskou pensii. Obrátila se na pana presidenta republiky, který vyhověl její žádosti a udělil jí v červnu 1931 pensii z milosti, ročních 3600 Kč.

Vzácný příklad výchovy k vděčnosti dala státní lidová škola v Spišské Nové Vsi na Slovensku. Dne 20. června, v den jmenin nedávno zesnulého správce školy Neitusa Vollaeye, odešlo všech 9 tříd této školy k hrobu zesnulého správce školy, kde po zapění přiměřené písně a po řeči Vollaeyeova nástupce v úřadě Josefa Mikolaje zasypaly děti hrob nezapomenutelného učitele květinami. Této tklivé slavnosti zúčastnili se i příbuzní Vollaeyovi. Veřejnost přijala tento záslužný výchovný čin učitelstva s plným uznáním.

Mládež a zákaz pití lihovin. Ženské odbory zemské komise pro péči o mládež vyslovily se na valné hromadě pro boj proti prostituci, proti masérským salonům a proti alkoholismu. Prohlásily, že je prokázáno, že dnešní zákaz pití lihovin mládeži zůstal většinou na papíře.

Pro laické apoštoly. Sv. Otec udělil podle „Směrnic“ (č. 7—8, r. 1931) na vzývání „Královno apoštolů, oroduj za nás!“ po každé 300 dní odpustků. (Posv. kon-

gregace odpustků 20. XI. 1930.) Je to krásné uznání apoštolské práce, tedy i činnosti laických apoštolů. Používejme vydatně této přízně!

Židovský básník a pornografie. Německý básník pseudonym sepsal pornografické básně. Jeho pravé jméno jest Lev Lewit. Židé byli všude rozkladným živlem v mravnosti obyvatelstva.

Vše pro tisk. „Věstník katol. učitelstva čsl.“ z 25. června 1931 napsal: Letošní ročník Věstníku přinesl opět některá zlepšení: nové rubriky, vyobrazení atd. Tisk nás pojí, informuje a tlumočí naše myšlenky a přání veřejnosti. Pomozte nám list náš rozšířit! Pracujme pro lepší budoucnost školy a učitelstva.

Profesor čestným občanem. Profesor Jan Rýpar z Opavy, poslanec čsl. strany lidové, byl jmenován čestným občanem obce Chuchelné v okrese hlučínském.

Proti posílání školských dětí „na výměnu“ do německých nebo maďarských krajín vyslovila se Národní rada československá výzvou, aby rodiče nehatili výchovy svých dětí náhlým vytržením jich z vyučování v mateřském jazyku. Národní rada doporučuje jen, aby se o prázdninách vyměňovala odrostlejší mládež k pobytu v jinojazyčných krajích.

Jednoduchá frekvence na obecných a měštanských školách. Ministerstvo chystá se v nejbližších dnech vydati velmi důležitý výnos, kterým se povoluje jednoduchá frekvence i na školách obecných a měštanských, alespoň v některé dny a pro některé stupně. Od toho výnosu se slibuje zlepšení výkonnosti žáků, kteří nebudou unavováni stálými docházkami a často dalekými cestami.

100 milionů Kč na stavby obecných škol na Slovensku. Zemské zastupitelstvo slovenské se usneslo, aby Slovensko poskytovalo záruky za splátky z půjček obcí na stavby obecných škol až do celkové částky 100 mil. Kč. Kdyby některá obec nemohla umořovati takové školské půjčky z vlastních prostředků, učiní tak zemské zastupitelstvo slovenské až do 40 milionů Kč největší roční částkou 3 milionů Kč.

Duchovní cvičení učitelstva. „Zprávy katolickéj školskej rady“ v č. 6. r. 1931 doporučují duchovní cvičení učitelstvu:

„Netřeba zvláště přizvukovati, co znamenají svědomitě konaná duchovní cvičení pro každého křesťana katolíka, ale zvláště pro katolické učitelstvo, které životem, svým smýšlením má býti výborným příkladem nejen žactvu, ale vůbec všem věřícím. Katolický učitel a učitelka mají vděčně vážit z pramene duchovních cvičení nové síly přes prázdniny ke školnímu roku. K tomu konci upozorňujeme učitele a učitelky, aby se podle možnosti účastnili duchovních cvičení o prázdninách.

Vděčnost bývalých žákyň. „Farní věstník duchovních zpráv nepomuckého vikariátu“ z 1. července 1931 napsal: Na vyzvání duchovního správce z Měčina účastnilo se 19. dubna 30 bývalých žákyň pohřbu učitelky ručních prací Marie Šandové v Letinech, aby prokázaly povinnou úctu a vděčnost milované učitelce. „Zasloužila si toho,“ tak bylo slyšeti, „šetřně s námi zacházela, hleděla nás něčemu naučiti, a když nestačil čas ve vyučovací hodině, učila i mimo.“

Doporučení časopisu pro mládež. Ředitelství Dětského apoštolátu Krista krále prosí velice všech čtenářů časopisu „Hlas malého Petříka“, aby všude a se vší rozhodností a křesťanskou statečností doporučovali tento časopis, o němž den ze dne lépe se ukazuje, že bylo jeho založení a jest jeho vydávání v Kristu nesmírně nutné, nejvyšší včasné a patřičné. Srdce plná lásky k Bohu a lidstvu pochopí, když pravíme, že vedeme v Kristu boj nejtěžší, ale nejnadějnější, neboť prostosrdečné pravdě patří školství a pod praporem boje za práva nejmenších odehrává se v Kristu zápas o osud všeho. Doporučujte tento časopis, jenž podává mléko pravdy boží s upřímností a hledá duši, jež v Kristu zatouží pokorně po hlubinách života duchovního. — Vychází v Boskovicích na Moravě, číslo měsíčně po 1 Kč.

Smutně zakončený školní výlet. Dne 14. června utonul za velké bouře parník „Saint Philibert“ se školními výletníky před ústím řeky Loiry. Zahynulo 500 lidí.

Strossmayerův internát pro dívky v Osijeku v Chorvatsku, které docházejí do středních škol, působí neobyčejně zdár-

ně. Prospěch chovaneč byl velmi příznivý. Vedou jej sestry sv. Kříže.

Noviny čtou často děti a mládež dorůstající. Na to zapomínají často pisatelé novin: V pražském denním listě líčí se „zajímavým a sensačním“ přímo slohem poslední dny ve škole, kdy jsou již vysvědčení napsána, a kdy žáci se nechtějí již učit a nedávají pozor. Líčí se to tak zevrubně a podrobně, že podobným líčením se jistě nepřispívá ke kázi školní mládeže. V jiném krajském listě zase čteme úryvek z románu jednoho moderního spisovatele. Ve feuilletonu uveřejněn obrázek z návštěvy baru studenty, kteří byli každodenními hosty baru. Musil se zrovna vybrati tento úryvek? Tak napsal „Čech“ ze dne 2. července 1931.

Poslední chvíle života düsseldorfského vraha. Pruské státní ministerstvo zamítlo ve středu žádost düsseldorfského hromadného vraha Petra Kürtena o milost. Ihned po tomto rozhodnutí pruského státního ministerstva byly vykonány všechny přípravy, aby Petr Kürten byl popraven pokud možno s největším urychlením. Byl převezen do vězení v Kolíně nad Rýnem, kde 2. července o 6. hodině ranní se konala poprava. Vrchní státní návladní mu oznámil, že poprava bude vykonána již ve čtvrtek ráno. Kürten přijal toto sdělení zcela klidně. Na otázku, zda má ještě nějaké přání, Kürten žádal, aby k němu byl povolán zpo-

vědník, který dlel celou noc u Kürtena, jenž psal dopisy příslušníkům rodin svých obětí a s hlubokou lítostí jich prosil za odpuštění. Před svítáním se vyzpovídal a přijal tělo Páně. Přesně o 6. hodině ranní Kürten, ruce máje svázané na zádech, vstoupil na nádvoří vězení, kde již byla postavena guillotina, která pochází z dob francouzské revoluce. Tam ho převzal kat. Na poslední otázku, zda má ještě nějaké přání, Kürten tichým hlasem odpověděl záporně, a pak odevzdán v svůj osud, vystoupil na popravní lešení.

Novinka ve vyučování amatérské fotografie a jízdě automobilem. Velmi sympaticky byla veřejností přijata zpráva, že Masarykův lidovýchovný ústav v Praze zavedl ve svých písemných kursech „Domácího učení“ v Praze (za Kč 10.— měsíčně) vyučování dvou nyní tak oblíbených sportů, jako je automobilismus a amatérská fotografie. Pro tyto oba kursy, jichžto se může každý účastniti kdykoliv a odevšad, byli získáni nej přednější odborníci, kteří velmi lehkým a názorným způsobem popisují v několika sešitech celý postup správného a praktického zacházení se strojem. Účastníci, kterých jest již několik tisíc, si metodu kursů velmi chválí. Přihlášky do těchto i jiných kursů přijímá a informace udílí správa Domácího učení, Praha XII., Fochova 62.

Literatura.

Dr. Jos. Kachník: **Mravní charakter.** Cena Kč 17.50. Vydala Matice cyrilometodějská jako 20. svazek Pedagogické Akademie. Autor je zkušený vychovatel a výborný moralista. Mravní charakter, nejdůležitější problém každého národa, lze vyřešiti pouze zdárnou výchovou mravní. Autor zdůrazniv důležitost charakteru, všimá si bedlivě toho, co charakteru škodí a co mu prospívá. Jisté a pevné zásady spisem šířené opírá o zjevení, učení sv. Tomáše a srovnává se zásadami moderních vychovatelů. Je to práce velmi svědomitá, zasluhuje tedy plně pozornosti všech vychovatelů, neboť tu mají hojnost cenného materiálu pro poučení svých svěřenců.

Mluví se mnoho o sebevýchově mládeže, dejte jí do ruky tento spis, který je přístup svou jasností každému čtenáři, prokáže jí dobrou službu. Každý vychovatel musí za tento spis býti autoru vděčným.

Dr. Jos. Kratochvíl: **Novoscholasticism.** Dějinný přehled novoscholastického hnutí. Mezi českými pracovníky marně hledáme některých jmen, která tam býti měla! Jinak je to práce velmi záslužná.

Dr. Edmund Jehle: **Katechesen für die Oberstufe.** III. díl: Gnadenlehre. Herder Freiburg im Breisgau. Cena 4 marky. Německá katechet. literatura má veliký výběr

katechesí pro jednotlivé stupně, doklad, jak vážně berou význam katechesí pro náboženskou výuku. Dr. Jehle vydal již dříve dva svazky: Glaubenslehre a Sittenlehre. Jeho katechese jsou opravdu pozoruhodny, chce jimi ukázat, že hodina náboženství má být hodinou výuky i výchovy pro praktický katolický život. Užívá vhodně biblických příběhů a dobře volených příkladů, nabádá děti k součinnosti, užívá liturgických textů a kostelních písní. Hlavní myšlenku shrnuje v krátkou modlitbu. Neříká, co dítě může samo nalézt, říká jen to, co nalézt bylo by příliš zdoluhavým a těžkým. Rádi doporučujeme s přáním, by podobné katechese dostaly se do rukou našich z péra některého českého praktika.

Lutterbeck Georg Alfred, S. J., **Die Jagd über die Inseln.** Eine Erzählung aus den Kämpfen der japanischen Kirche. Mit Bildern von Lothar Rohrer. Aus fernen Landen. Eine Sammlung illustr. Erzählungen für die Jugend. Neue Reihe 38. Bd. Okt. VIII u. 148 S. Freiburg im Br.-Herder. In Leinw. 2.80 M.

František Xaverský, největší misionář novověký, založil v utěšeně se vyvíjejícím Japonsku kvetoucí církev. Žárlivost pohanů a revnivost cizích obchodníků stály v rozporu s pronásledováním křesťanů. Jeden z mnohých domorodých kněží a zároveň jeden ze 4 mikadových princů, kteří poznali Řím i Evropu, jest hlavním hrdinou této povídky. Druhým jejím hrdinou je malý Akira, jenž svou veselou myslí všechna srdce si podmaňuje; vynalézavý duch jeho najde ze všech dobrodružství šťastné východisko. Svým bohatým, napínavým obsahem najde tato knížka oblibu u všech mladých statečných hrdinů. A. B.

Die Geschichte von Bengeles Schwester. Erzählt von Anton Grumann. Mit 66 Bildern von J. Thiel. Okt. VI u. 223 S. Freiburg im Br.-Herder. In Leinw.

Z prkna vyřezaný panák obživne, uteče a zažije nesčetná dobrodružství na suchu i na vodě, při nichž čtenář ani ze smíchu nevyjde. Kniha o tom jest již v půl milionu výtiscích rozšířena. Její autor vydatel v této knížce dobrodružství sestry onoho dřevěného panáka, jež byla začarována do vejce, z něhož se vylíhne jako kuře, které zažije s lidmi a zvířaty nesčíslná, šťastná i nešťastná dobrodružství; nejhorší je s dvěma darebáky z říše zvířat, lišákem a kocourem. Smrt kuřete je zároveň vysvobozením děvčete, jež se vrátí polepšeno k otci a bratrům. A. B.

Kümmel Konrad, **Heilige Jugendzeit.** Erzählungen für jugendliche Kommunikanten. 34.—38. Tausend. Mit 4 Bildern. Okt.

XVI u. 370 St. Freiburg im Br.-Herder. In Leinw. M 4.60.

Kümmel jest známý lidový spisovatel, jehož díla jsou již ve více než půl milionu svazků rozšířena; mnohé jeho povídky byly přeloženy do češtiny a slovenštiny. — Povídky této knihy děkují svým původ praktické zkušenosti, že pravidelně častější sv. přijímání dovede u mládeže opravdu „svaté mládí“ vytvořiti. Líčí se tu nikoliv pobožnístkáři, pokrytci a slaboši, nýbrž jinoši charakterní a silnou vůlí obdařeni. Kniha tato není určena jen pro mládež jako vzdálenější příprava k prvnímu sv. přijímání, nýbrž hlavně jako průvodkyně do života. Pro svou nádhernou úpravu hodí se dobře za dárek pro mládež. A. B.

Garrold Richard, **Echte Jungen.** Eine Schullergeschichte. Aus dem Englischen übersetzt von K. Hofmann. Mit 6 Bildern. 22. bis 24. Tausend. Okt. X u. 334 St. Freiburg im Br.-Herder. In Leinw. 4 M.

Garrold Richard, **Kleine Brauseköpfe.** Eine Schullergeschichte. Aus dem Englischen übersetzt von K. Hofmann. Mit 6 Bildern. 17.—20. Tausend. Okt. VI u. 212 St. Freiburg im Br.-Herder. Geb. in Leinw. 3.60 M.

Knihy tyto působí na čtenáře — ať mladého ať dospělého — zvláštním kouzlem, neboť líčí školáky tak, jak ve skutečnosti jsou. I vychovatel získá čtením těchto povídek ze života čiperných „pánů kluků“, neboť pozná, že na mnohý „hrdinský kousek“ bujně mládeže nesmí nazírat jako na výkon trestuhodné rozpustlosti a nevázanosti, nýbrž jako na projev skryté v ní životní síly a činorodé energie, která se tu na dětinských předmětech a dětinským způsobem vybíjí, ale pro zkušeného pozorovatele přece se dá poznati jako zárodek vyvíjející se v hochu budoucí rázovitě mužnosti. Poněvadž jsou tyto povídky jakousi snůškou drobných dobrodružství, nedá se jejich obsah krátce podati. A. B.

Stephan Berghoff: **Ein Gang durchs Evangelium.** Fünfzig nichtperikopische Sonntagspredigten über Christus. Herder Freiburg im Breisgau. Cena 3.20 M. Farář Berghoff je znatelem lidí, ví, co jim škodí a co prospívá, neboť dlouho se zdarem mezi lidem působí. Chce naučiti lidi pevně věřiti, neohroženě víru vyznávat, Boha a bližního opravdu milovati. Všimá si moderního života, nevěry, jejích pramenů a metody. Jasně a rozhodně mluví o nerozlučitelnosti manželství, o dítěti, dětské bídě, chudobě a bohatství, utrpení, nacionalismu a jiných časových problémech. O Kristu vypravuje krásně a poutavě, nadchne posluchače jím se obíratí a následovatí ho. Doporučujeme. A. K.

Zuby kdo si denně čistí

zubní pastou LIBUŠÍ,

vesel je, po celý život

bolest zubů nezkouší.

Veškeré oděvy

**kleriky přesně podle předpisu pro různé hodnostáře
za ceny nejlevnější dodá podle míry**

osvědčený katolický krejčovský závod

Josef Rychtařík, Praha XII, Lublaňská 49.

**Na přání vele důstojného duchovenstva přijedu kam-
koliv a předložím bohatý vzorník látek.**

Knihtiskárna

Družstva Vlast

provádí veškeré tiskové

práce ve vzorné úpravě

v cenách konkurenčních

a brzy

Praha II, Žitná ul. čís. 26

Volejte telef. číslo 23626

VYCHOVATEL

Měsíčník pro otázky výchovatelské, školské a katechetské

REDAKTOR FR. H. ŽUNDÁLEK

R O Č N Í K X L V I V P R A Z E V Z Á Ř Í 1 9 3 1

O B S A H

Fr. Košák: Naši jubilanti.

Observator: Sv. Terezie Ježíškova, světice růží.

Ph. Dr. Arnošt Jan Žižka: Kulturní přínosy amerických
Čechů.

Štěpán Goldschmid: O častém sv. přijímání.

Fr. Košák: Spolek učitelů katol. náboženství v Čechách.

Jan Oliva: Tělesný a duševní fond žáků.

Marie Terezie Ledóchowska.

Fr. Košák: Katechetská hlídka.

Observator: Z katolického světa.

Zprávy. — Literatura.

9

MAJITEL A VYDAVATEL DRUŽSTVO VLAST V PRAZE II

„V y c h o v a t e l“ vychází 1. každého měsíce a předplácí se v administraci pro československou republiku celoročně 30 Kč, půlletně 15 Kč. Do ostatních zemí a do Ameriky 46 Kč. Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. čís. 570-II. Tam zasílá se předplatne, adresují reklamace, jež se nepečetí a nefrankují. — Rukopisy pro „Vychovatele“ a redakční výtisky zasílány buďtež přímo na adresu: Redakce „Vychovatele“ Praha II., Žitná ulice 26 n.

Používání novinových známek povoleno řed. pošt a telegr. v Praze čís. 226.202/VI.-1924.

Vlct. předplatitel'ov a odoberatel'ov „Vychovatele“ touto cestou prosíme, aby si svoje předplatné vyrovnali, kteří tak ešte neučinili.

Snažně prosíme všechny, kdož nám dosud předplatného nezaslali, aby tak co nejdříve učinili.

Sbírka časových kázání

Družstvo Vlast začalo vydávati Sbírku časových kázání za redakce dp. Ar. Olivy, nyní Ant. Brousila. Vychází nejméně 4krát do roka. Roční předplatné 40 Kč. Dosud vyšla kázání:

Nejkrásnější vzor křesťanského života.

Cena Kč 12.80.

Kristus Král.

Cena Kč 8.20.

Kristovo sociální království.

Cena Kč 12.80.

Motivy ke krátkým nedělním promluvám.

Cena Kč 8.20.

Poutní kázání.

Napsal Jos. Brož. Cena Kč 9.—.

Objednávky přijímá Družstvo Vlast v Praze II, Žitná ul. 26.

VYCHOVATEL

MĚSÍČNÍK PRO OTÁZKY VYCHOVATELSKÉ, ŠKOLSKÉ A KATECHETSKÉ

ROČNÍK XLVI ZÁŘÍ 1931 ČÍSLO 9

Fr. Košák:

Naši jubilanti.

Dobou kněžských jubileí je doba prázdnin. I „Vychovatel“ vzpomíná některých jubilantů, kteří byli mezi jeho spolupracovníky. *Zlaté kněžské jubileum* slavil dne 15. července 1931

Klement Kuffner,

narozený 6. V. 1857 v Mirovicích, studoval v Praze na akad. gymn., vstoupil do semináře a po vysvěcení byl kaplanem v Ořechu u faráře Ottmana, kde oblíbil si rostlinopis, pak ve Vraném u Peruce. Roku 1894 stal se farářem v Mešně a r. 1901 u sv. Víta. Je výborným znalcem staročeštiny, vlasteneckým obráncem královédvorského rukopisu a překladatelem děl sv. Otců církevních (sv. Aurelia Agustina, sv. Řehoře Velikého, Pavla Diakona), z nichž překlady vyšly v Dědictví sv. Prokopa, v nakladatelství Kuncířově a mnohé jsou v rukopise. *Kuffner stál u kolébky „Vychovatele“* Do prvního ročníku napsal roku 1885: „Katechetické momenty ze života pastorálního“. A v roce 1929 „Katechetský věstník“ (čís. 6—12) otiskl stať: „Nauka o prvním a největším přikázání čili o lásce křesťanské, zpracovaná a upravená za katechese neb křesťanská cvičení“. Podobně zpracovanou nauku „O svědomí“, „O odpustcích“, „O milosti boží posvěcující“ otiskl v „Rádci duchovním“ v roč. IX. a X. Mnoho článků o hudbě a zpěvu církevním z pera Kuffnerova přinesl časopis „Cyril“.

Čtyřicetipětileté kněžství slavili:

Mons. Dr. Josef Kašpar,

narozený 11. listopadu 1863 v Častolovicích, po studiích gymnasiálních v Rychnově nad Kn. studoval bohosloví v Hradci Králové a Římě. Byl pak kaplanem v Meziříčí u Opočna a v Dobrušce. Roku 1892 stal se profesorem náboženství na gymnasiu v Novém Bydžově, pak byl v Jičíně a v Praze-Libni, odkud odešel r. 1928 na odpočinek. Za svého působení v Novém Bydžově vydal r. 1903 monografii: „Paměti o věcech duchovních v král. věnném městě Novém Bydžově nad Cidl. od dob nejstarších až po časy nejnovější“. O Bydžově a Chlumci nad Cidl. psal do „Sborníku histor. kroužku“, do „Programu gymnasia“, do „Památek“. Několik historických článků napsal do brněnské „Hlídky“ (1904—1906). Mnoho kázání otiskl v „Kazatelně“, několik *exhort* v „Katechetské příloze Vychovatele“ a v „Rádci duchovním“. Psal *pedagogické články* do „Vychovatele“ a vydal v Praze r. 1910 „Učebnici katolického

náboženství s částí čítankovou pro vyšší třídy škol středních a jim rovných ústavů. Část I. Obecná — apologetická“.

ThC. Matěj Lhotský,

narozený 26. února 1883 v Božejově u Pelhřimova, studoval bohosloví v Českých Budějovicích, kde byl r. 1886 vysvěcen. Od r. 1895 byl katechetou na ústavě k vzdělání učitelů v Soběslavi a po odchodu na odpočinek řídí soukromý ústav učitelů ve Sv. Janě pod Skalou. Lhotský vydal r. 1901/2 v Táboře pětidílný „*Metodický výklad katechismu*“, jehož přepracované vydání vyšlo v Praze 1909—1911. Také vydal „Učebnici katolického náboženství pro ústavy učitelské. Díl I. Věrouka. Praha 1906. Díl II. Mravouka. Praha 1907“. Spolu s Em. Ratajem sestavil: „Posvátné zpěvy a modlitby. Pro studující učitelských a středních ústavů a mládež škol obecných a měštanských. Soběslav 1910“. V „*Rádcí duchovním*“ otiskl: „Křesťanská cvičení o modlitbě“ (1902/3) a část „*Výkladu katechismu*“ (1900—1902). Napsal hojně promluvy a kázání do „*Posvátné kazatelny*“, do „*Kazatele*“ a „*Rádce duchovního*“.

Vzpomínáme však nejen jubileí kněžských našich přátel a spolupracovníků, je třeba také vzpomenouti jubileí životních. Tak před 75 roky dne 20. srpna spatřil světlo světa vynikající spisovatel pro mládež, vzácný a zkušený pedagog, bystrý a pohotový řečník, zkušený redaktor

Václav Špaček.

Kolébka jeho stála v malé vesničce Třebouli u Kouřimě a těžká byla doba jeho mládí, ale houževnatostí svou probjoval se vším a po různých cestách roku 1878 stal se Špaček učitelem. Působil na školách hlavně na Mladoboleslavsku, posledně jako řídící učitel v Košátkách dvacet let, odkud odešel roku 1908 na trvalý odpočinek, plný další práce literární. Již záhy začal psát povídky pro lid a hlavně pro mládež psal do „*Besed mládeže*“, které nějaký čas řídil. Roku 1891 založil časopis pro mládež „*Rajskou zahrádku*“, která výborně plní své poslání a za jeho redakce vychází podnes. Šíře známým stal se řečí svou „*O škole a náboženském výchování*“ na I. sjezdu katolíků českobudějovické diecése v Táboře 10. září 1896. Byl tehdy z řad učitelských zuřivě napadán, ale Špaček se nezalekl a tím ohnivěji řečnil a přednášel na mnohých místech v Čechách i na Moravě o škole, mravnosti a náboženství. Nebylo sjezdu katolíků, aby tam nemluvil Špaček na ožehavé téma náboženské výchovy. Hojně jeho článků vychovatelských jest ve všech našich katolických časopisech. Roku 1897 byl *spoluredaktorem* „*Vychovatele*“ a od roku 1898 *tři léta řídil* „*Učitelskou přílohu Vychovatele*“ Roku 1902 založil časopis „*Křesťanská škola*“, kterou vydával šestnácte roků. V tomto časopise otiskl mimo mnoha jiných článků i *výklad katechismu o svátostech v povídkách*. (Učiňme vyučování náboženství zajímavým, roč. IX. a X.) V příloze „*Obrana*“ vydal hojně pěkných exhort. Jménem František Libor vydal roku 1910 vhodnou modlitební knihu „*Cesta k nebesům*“. Dobře posloužilo katechetům jeho třídílné vydání: „*Zákony a nařízení o věcech školských*“ (1901—1902). Špaček je stále neúnavně činný, píše do kalendářů, je několika redaktorem, je redaktorem deníku „*Čech*“, kde jeho nedělní školská hlídka je hojně čtena.

Špačkův osobní přítel a kdysi pilný spolupracovník jeho v „*Křesťanské škole*“

Vincenc Drbohlav,

slavil 26. srpna 1931 životní sedmdesátku. Narodil se r. 1861 v Rovensku u Turnova, r. 1887 byl vysvěcen na kněze v Litoměřicích, kaploval na různých místech a nyní je děkanem ve Všeni u Turnova. Pracuje literárně hlavně v oboru apologetickém (psal do *Vlasti*, *Obrany víry*, *Slov pravdy*), homiletickém (*Rádce duchovní*, *Kazatel*) a pedagogickém. Drobné články napsal do „Pražských večerních novin“, „Našich listů“ a píše do „Čecha“. Knižně vydal r. 1901 obranný spis „Kláštery a jejich význam v dějinách lidské vzdělanosti“. (Hlasy katol. spolku tiskového.) Roku 1926 vyšla v Praze drobná jeho knížečka: „*O vykoupení lidstva*“, je tu podáno veršem 145 pouček z katechismu a biblických dějin. (Viz referát ve „*Vychovateli*“ 1926, str. 77.)

Dne 6. září dožil se šedesátky

P. Josef Rybák T. J.,

narozený v Nových Mitrovicích. Studoval v Plzni, bohosloví v pražském semináři a po vysvěcení r. 1894 byl kaplanem v německém území, od 1. ledna 1897 byl do konce školního roku zatímním katechetou na I. měšť. chlapecké škole v Karlíně. V té době zakládán byl *Spolek katechetů*; na jeho ustavující valné hromadě rázně promluvil katecheta Rybák, zastává se zájmů katechetů a účastníci schůze ještě dlouho vzpomínali jeho slov. O prázdninách rozhodl se pro stav řeholní, vstoupil do tovaryšstva Ježíšova, kde brzo vynikl jako kazatel, misionář a profesor na řádovém gymnasiu na Velehradě, jakož i jako homiletický spisovatel. Z jeho spisů uvádíme: „*Patero exhort pro studující středních škol, zvláště vyšších tříd.*“ (Olomouc 1911.) Také napsal a vydal stručný životopis sv. *Petra Kanisia*.

K našim jubilantům náleží také bratří rodem na družné Moravě. Dne 31. srpna 1931 viděl Abrahama milý přítel, jeden z nejznámějších účastníků moravských katechetských kursů, jeden z jejich zakladatelů,

Leopold Reček,

rodák z Frenštátu pod Radhoštěm, dobrý druh, vždy plný humoru. Vysvěcen byl v Olomouci roku 1905, byl čtyři léta na obtížné německé stanici kaplanem, načež stal se katechetou v Kunovicích. Tam vedle práce organizační, politické a národopisné horlivě pracoval ve škole a zaopatřil si hojně pomůcky. Ještě za války uspořádal v Uherském Hradišti *katechetickou výstavku* (viz „*Vychovatel*“ 1918, str. 78), která pak stále jsouc rozmnožována, stala se základem a ozdobou výstavek na všech moravských katechetských kursech od r. 1920. O svých zkušenostech přednášel Reček na kursech a jeho milé a poutavé přednášky u všech účastníků nalezly pozorné a vlídné posluchače. Dnes je P. Reček katechetou v Opavě.

Nebyli bychom spravedliví, kdybychom ve „*Vychovateli*“ nezmínili se aspoň krátce o bohaté a rozsáhlé spolkové a literární činnosti rodáka z Moravy z kraje Velkého Meziříčí, z osady Kundratic, nynějšího redaktora „*Vychovatele*“.

František Hanuš Žundálek

20. září 1931 dožil se šedesátky v požehnané práci ve školách i v literatuře. Byl po studiu bohosloveckých v litoměřickém semináři roku 1895 na kněze posvěcen a kaploval do konce r. 1899 v Hodkovicích u Liberce, načež byl jmenován r. 1900

vrchním redaktorem „Katolických listů“ a od 1. ledna 1901 stal se katechetou (na Žižkově a v Praze-Holešovicích). V Praze studoval na universitě na filosofické fakultě jazyk český a německý a r. 1906 vykonal státní zkoušky a byl r. 1908 jmenován profesorem jazyka českého a německého na státní reálce v Rakovníku a od r. 1909 na ústavu učitelském v Poličce, odkud přešel na ústav učitelský do Plzně. V Poličce byl 7 let a přes půl čtvrtá roku byl zatímním správcem učitelského ústavu a předsedou zkušební komise pro učitelství na obecných a měšť. školách. Po převratu jmenován byl ředitelem gymnasia na Slovensku, nejdříve v Nitře, pak v Ružomberku. R. 1924 byl přidělen gymnasiu v Sušici. Vstoupil pak na odpočinek dnem 1. února 1927. Pobýv přes 2 léta jako duchovní správce v Hrádku u Sušice, přestěhoval se roku 1930 do Prahy, aby cele mohl se věnovati práci literární. — Již jako bohoslovec psal do „Kříže“ a „Marie“, do „Čecha“ a od r. 1895 začal psáti do Vlasti, kam napsal řadu referátů z literatur slovanských, z literatury německé a italské. Z řečí těch též mnoho přeložil do různých časopisů. Práce jeho nacházíme v brněnské „Hlídce“ (1896 až 1898), v „Rozhledech po lidumilství“ (1900—1906), „Růži dominikánské“ (1901 až 1903), „Časopise katolického duchovenstva“ (1904—1906), a od roku 1901 až podnes ve „Věstníku katolického duchovenstva“, kde je mnoho jeho článků vychovatelských. Do „Vychovatele“ začal psáti roku 1900 a hojně jsou jeho články, jak tu, tak i v „Katechetské příloze“, jejímž redaktorem byl od r. 1902 do r. 1907. Tam napsal i hojně exhort. Byl roku 1906 i redaktorem „Učitelské přílohy Vychovatele“ a od roku 1902 řídil několik let „Vzdělávací četbu mládeže“. Roku 1930 ujal se Družstva Vlast, stal se jeho předsedou a dnes je redaktorem „Vychovatele“ a odpovědným redaktorem i ostatních časopisů vydávaných Družstvem; též rediguje měsíčník Klubu duchovenstva čsl. strany lidové v Čechách „Sursum“. Po svém příchodu do Prahy před třiceti lety byl horlivým pracovníkem v katolických spolcích. *Ve Spolku katechetů byl členem výboru a od září 1901 až do února 1903 i jednatelem.* — Toť jen několik črt, kusý náčrt z bohaté a zdárné činnosti literární, které nelze vyčerpati v krátkém článku našem o jubilantech poslední doby, kteří mají zásluhy o naši vychovatelskou a katechetickou literaturu a hlavně o našeho „Vychovatele“.

Přejeme všem našim jubilantům, aby Pán Bůh jim žehnal, je posiloval a popřál jim ještě mnoho dní k další zdárné práci k prospěchu naší české literatury.

Observator:

Sv. Terezie Ježíškova, světice růží.

K svátku sv. Terezie Ježíškovy dne 3. října.

V nemocnici kláštera karmelského v Lisieux odpočívá na lůžku bolesti Terezie Ježíškova. Je na začátku srpna r. 1897, nemocná drží v ruce svůj životopis a vračejíc jej své sestře Anežce Ježíšové, praví: „Co jsem přečetla, to jest opravdu má duše... Drahá Matičko, tyto řádky způsobí mnoho dobra. Potom bude lépe poznána líbeznost dobrého Pána Boha...“ A dodává tónem prorockým: „Ó vím dobře, že celý svět mne bude milovati...“

I my kněží máme mnoho příčin uctívati, milovati a napodobovati Terezii Ježíškovu. Vždyť jako důvod, proč chce býti karmelitkou, udala, „že se chce modliti za kněží a zachrániti duše“. Kněží misionáři obdrželi od ní mnoho modliteb, obětí a utrpení ve prospěch misíí. Kněží byli jejími rádci a těšiteli. Ona jest mocnou ochránkyní a patronkou naší. Následujeme svaté Terezie Ježíškovy; jest 1. vzorem pokory, 2. vzorem sebezáporu a 3. vzorem statečnosti.

Malou cestou svojí
ved' nás k spáse zdroji,
ó Terezie!

1. Sv. Terezie Ježíškova jest vzorem pokory.

Pokoru považuje za pravdu. V radách dávaných novickám čteme tato slova: „Zdá se mi, že pokora jest pravda. Nevím, jsem-li pokorná; vím však, že ve všem vidím jen pravdu.“ Světice touží, aby se stala podobnou pokornému Kristu; pravíť ve vlastním životopisu (hlava 7): „Poznala jsem, v čem záleží pravá láska. Ten, jehož království není z tohoto světa, mi ukázal, že jediným žádoucím statkem jest býti pohrdánu a za nepatrného považovánu a hledati své radosti v tom, že o sobě smýšlíme pokorně. Přála jsem si, aby obličej můj byl jako Ježíšův zastřen potupou, aby si mě nikdo nevážil; duše má žíznila po tom, abych trpěla a byla zapomenuta.“

Pokora stála Terezii Ježíškovu mnoho práce a přemáhání. „Její matka v dopisech starším dcerám si stěžuje, že Terezie je „ukvapena, nerozvážná a nepřemohitelně svéhlavá“. Moudrá matka pokořovala již malou Terezii; ve škole měla Terezie plno závisti, odporu a nepřátelství. Spolužačky na ni žalovaly, že je při školní mši sv. stále roztržita. Její touha po vstupu do kláštera prošla řetězem odmítnutí a pokořování. Když pak 9. dubna 1888 vstoupila do Karmelu v Lisieux, bylo s ní velmi přísně zacházeno. Převorka Marie Gonzaga ji stále pokořovala u přítomnosti jiných, napomínala a trestala. Její noviciát byl prodloužen. Po slavných slibech zastávala úřad sakristánky a novicmistrové, ač neměla toho titulu. Nedostalo se jí rovněž práva hlasovati v komunitě. A vše to snášela Terezie s klidem, trpělivostí a láskou. Když ji novicky nazývaly svatou, odvětila: „Ne, nejsem svatá; nikdy jsem nekonala činů světic. Jsem zcela malá duše, kterou Bůh zahrnul milostmi.“

Její skrytý život byl pln pokořování. Na konci života vyznala: „Cítím se tak vysoko povznesena nad všechny pozemské věci, že právě pokoření mě občerstvují a posilují.“

Srovnám-li svou pokoru s pokorou svaté Terezie Ježíškovy, co vidím? Kolik netrpělivosti v pokoře, kolik nedůtklivosti v pokořování. A nové změněné poměry připravují mi tolik bolestí, tolik pokořování, tolik trnů... Terezie je nesla s radostí... a což já? Snad s reptáním, nechutí, neláskou, beze všech zásluh... O kněže, vzpomeň, že Terezie byla slabou dívkou a ty jsi přítelem Kristovým. Vzhop se odhodlaně a následuj Ježíše tichého a pokorného srdcem!

2. Vzor sebezáporu.

Odríkáni a sebezáporu přivykla svatá Terezie od dětství. Sama vypravuje, že „podrobovala svou vůli, potlačovala jakoukoliv odmluvu, nepozorovaně prokazovala malé služby atd.“ Byla vášnivou čtenářkou, ale moudrý otec jí určil přesně čas

čethy; tak „se jí velmi často naskytla příležitost k těžkým obětem, neboť si uložila za přísnou povinnost, že ihned, jak uplyne ustanovený čas, zavře knihu, i kdyby právě byla na nejzajímavějším místě“ Zvykla si nestěžovati si, když jí bylo něco vzato z jejích věcí, a mlčeti, když byla nespravedlivě obviněna. V klášteře bylo s ní přísně zacházeno; děkuje za tak „důkladné, přísné a výborné vychování“. Sděluje, že od svého vstoupení do kláštera byla obklopena nejen zkouškami, nýbrž i utrpením nejrozmanitějším; touto křížovou cestou kráčela plných pět let a nevěděl o tom nikdo kromě Ježíše a jí. Zvláště ráda konala nepatrné, tajné skutky lásky; skládala pláště, na něž sestry zapomněly, uklízela, byla vždy napomenuta, aby umrtvovala samolásku, což jí více prospělo, než všechny tělesné přísnosti. V dopise sestře Celině dne 28. února 1889 píše: „Ponížení, pokořování jest jedinou cestou, která tvoří světce. To vím dobře. Víím též, že naše zkouška je zlatou hřivnou, ze které máme těžiti. Já, ubohé pískové zrnečko, chci se dáti do práce bez síly, bez odvahy Vstupme spolu, drahá sestro, na zápasíště; obětujme Ježíši svá utrpení pro spásu duší.“ Terezie Ježíškova v dlouhé bolestné nemoci ani nepožádala o vodu, trpěla a umírala v úplném sebezáporu z lásky.

Jak mnohý sebezápor ukládá knězi lid často svedený, nevděčný, nelaskavý; jaké trpělivosti vyžaduje škola, znesvěcování neděle, tanec, divadla! Nemáme-li síly vyhledávati utrpení, alespoň pijme s Pánem Ježíšem kalich, ježž nám podává. Prostá karmelitka nám budiž vzorem!

3. *Vzor statečnosti.*

Když sestry svaté Terezie pod přísahou vypovídaly o jejím životě, udala Celina sílu jako hlavní ctnost světice. Terezie byla ohnivá, prudká povahy; vše veliké jí lákalo. Měla srdce plné lásky a hledala, s kým ji sdíleti. S jakou statečností šla po cestě vedoucí na Karmel; měla získati sestry, otce, představeného Karmelu, biskupa — všude plno odporu, samé „ne“ — a Terezie jede do Říma, aby jí patnáctiletý Lev XIII. dovolil vstoupiti na Karmel. A po všech marných pokusech píše: „Zkouška, kterou mi Bůh uložil, byla opravdu drsná a těžká, ... ale v hlubinách duše jsem se těšila přece svatému klidu; vždyť jsem učinila, co jsem mohla, abych poslechla volání božího.“ Světice růží projevila statečnost v tělesném utrpení plicní choroby, se vším strádáním, posty a zimou přísného kláštera. Nejvíce trpěla duševně pokusenými a pochybnostmi proti víře. „V mé duši jako by stála zeď, která se zdvíhá až do oblohy, takže nevidím žádné hvězdy.“ Utrpení srdce: měla v témže klášteře tři sestry a nikdo by byl nepoznal z jejího chování, že tomu tak; přetvořila lásku rodné sestry v lásku řeholnice. Doznala sama: „Pán mi dal píti nejeden kalich z přítomnosti mých sester v klášteře.“

Svá utrpení, svůj kříž pokryla světice růžemi ... Byla to křesťanská hrdinka, která trpěla plánovitě, uvědoměle pro Boha a duše. Uměla, jak praví ve svých básních, „ve strasti o štěstí zpívati“ a „v slzách se usmívati“.

Toho my nedovedeme. Ale pokulhávejme alespoň za sveticí růží, nesouce svůj kříž často těžký pro lidskou zlobu, nezdar práce, malomyslnost v utrpení. Ó, budme vroucími, vděčnými ctiteli svaté Terezie Ježíškovy, která dne 14. července 1889 napsala sestře Celině: „Cítím, že náš Ženich prosí nás o duše, hlavně o duše kněží.“

PhDr. Arnošt Jan Žižka, profesor koleje sv. Prokopa v Lisle v Americe:

Kulturní přínosy amerických Čechů.

(Pokračování.)

Zbývá vysvětliti druhou vlastnost sociální skupiny a to jest její kontinuita. Profesor Ellwood o ní takto pojednává:

6. Kontinuita skupiny a její kultury.

Sociální kontinuita jest jednota lidské společnosti v časovosti. Také všechny podmínky, které byly vyznačeny o jednotnosti, mají platnost o kontinuitě života sociální skupiny. Než i přesto mají přece jen zvláštní způsob uplatňování a stojí za uvážení, jak dalece odlišně se to děje. Při tom nutno pamatovati, že lidské skupiny mají zvláštní mechanismus k udržování své historické a kulturní kontinuity a tím vzniká nový problém, důležitý a svérázný zároveň.*

7. Fysická base sociální kontinuity.

Prvé tři podmínky sociální jednotnosti mají platnost bez zvláštních výhrad o sociální kontinuitě skupiny a proto není třeba se o nich nějak zmiňovati. Technické vymoženosti velice podporují sdružování a sbližování a tím i kontinuitu skupiny, biologické a pudové změny se nemění, a jsou-li ve stavu příznivém k sociální jednotnosti, podporují zároveň skupinovou kontinuitu. České sociální skupiny na půdě americké neutrpěly změnou fysického prostředí viditelné újmy ani v biologickém, ani ve smyslu dědičnosti. Ba naopak, nevyčerpané síly přírodní přešly i do lidského fysického ústroje a obdařily jej svěžestí a větší mocí.

8. Obyčej a obyčejové napodobení.

Obyčej jest o něco výše nežli zvyk. Je to pokračování zvyků přejímaných jednotlivci a předávaných od pokolení na pokolení a tak usnadňuje pokračování života sociální skupiny. A tak tento proces předávání zvyků z pokolení na pokolení zprostředkuje možnost pokračování kulturního vědomí a odehrává se v lidské společnosti děním nevědomého napodobování a tlakem různých činitelů sociální kontroly. Může se říci, že život skupiny nebo instituce nepokračuje automaticky. Svůj život prodlužuje tím, že absorbuje dorůstající pokolení, podržuje jejich nevědomé přizpůsobení procesem napodobení a sociálního tlaku. Zvyk neb obyčej venkoncem je způsob života, na nějž si lidé zvykli více méně nevědomky. Je to i podklad, na němž se točí a pokračuje život skupiny, a odtud vyvěrá podstata autority. Obyčej se stává tím vlivnějším činitelem kontinuity skupinového života, čím více představuje mravní hodnoty a čím více se mu dostává opory v tradičnosti. Tak i tradice přispívá ke kontinuitě sociální skupiny.

9. Význam sociální tradice.

Fysické okolí, dědičnost a uvyklost vysvětlí jistou kontinuitu, kterou spatřujeme u skupin živočichů mimo člověka, avšak nepostačují k vysvětlení lidských sku-

* Ellwood: Psychology of Human Society, str. 188.

pin. U lidských skupin kontinuita jest rozhodně kulturního a historického rázu. Důležitým činitelem intelektuálního vzestupu jest skupinová tradice. Tradice ve smyslu sociologickém znamená všecko poznání, vědomosti, náboženské nauky, zásady a morální pravidla a hodnoty odchované a odkázané minulostí. Podle mínění profesora Rosse jest tradice především způsob smýšlení, jíloucí od pokolení do pokolení, kdežto zvyk jest způsob konání toho, co bylo odkázáno.* Hlavním nositelem tradice jest řeč živá i psaná. Kultura v jistém smyslu, nebo i civilisace, jest vyvinutá tradice. Profesor Hobhouse dovozuje: „Tradice ve vývoji lidské společnosti jest takového významu, jako dědičnost ve fysickém bytí rasy. Jest pojítkem mezi minulostí a budoucností, představuje hodnotu, v které jsou konsolidovány výsledky minulosti, na jejichž podkladě jsou stavěny příští modifikace.“** Časem ze zkušenosti skupiny jsou nastrádány pojmy, vědomí hodnot a poznání, tvoříce tak sociální tradici, která se stává tkanivem civilisace nebo kultury lidské skupiny. Čím více tradice rozrůstá, tím se stává vlivnější. Člověk pak přichází do stadia životní úrovně ne již tak plné předmětů, jako spíše vědomí, ideové, vzorné představy, které řídí zaměření jednotlivců vůči věcem přírodním i vůči ostatnímu lidstvu.

III. Sociální asimilace.

Sociální skupiny přibírají stále do sebe nové živly. Život jednotlivců může býti jen velice kratičký a nové živly, ať již přicházejí narozením anebo zvenčí, musí býti asimilovány a začleněny do života sociálních skupin. Tento proces je v sociologii označován jako sociální asimilace. Proces sociální asimilace úzce souvisí s otázkou jednoty a kontinuity sociální skupiny. Pakliže skupina nedovede asimilovati nových živlů, nastává porucha nejen jednoty, ale i kontinuity ve skupině. Pakliže je schopna upevniti v nových členech své zvyky a tradice neporušeně, pak její kontinuita jest nedotčena.

Je tu třeba zdůrazniti, že i členové, kteří se zrodili ve skupině, musejí bezpodmínečně projíti procesem sociální asimilace. Těmto zrozeným členům jest asimilační proces mnohem jednodušší a nevědomější nežli jednotlivcům z venku skupiny. Od mládí přichází do styku se všemi nitkami kulturního přediva, zvyků a tradic. Doma a v nejbližším sousedstvu téměř s matčíným mlékem a na jejím klíně vstřebávají do své bytosti vše, čím duševní prostředí skupiny dýše a tyje. S mateřským jazykem mu znějí všechny vzkazy dálné a šeré minulosti. Při veřejných slavnostech a událostech vycitují velkolepost národních tradic, vědomí, aspirací a představ vůbec. Pod teplým dechem těchto čarovných sil probouzí se v nich ctižádost a nadšení bítí se a bojovati za svrchovanost národního práva a všech duševních pokladů. Pak se dostavuje blažený pocit zasvěcení srdce a všech sil ve službu národního vědomí a dědictví otců. Kde dochází k takovému prosycení jednotlivců tradicemi národa a případně sociální skupiny, tam se asimilační proces nádherně vykoná a pojistil svrchovaně jak jednotu, tak i kontinuitu života ve skupině.

(Pokračování.)

* Ross: Psychology of Human Society, str. 196.

** Hobhouse: Social Evolution and Political Theory, str. 34.

Štěpán Goldschmid:

O častém sv. přijímání.

(Dokončení.)

Dříve se nechodilo tak často. Ano, ale nepokračujeme ve všem? Tedy i zde pokračujeme. Kdo nechce zůstatí pozadu, musí se přizpůsobiti pokroku. Dříve nebyly časy tak těžké, nebylo tolik pokušení a nebylo tu ještě dekretu Pia X. o častém a denním sv. přijímání. Kdo chce slouiti dobrým katolíkem, musí se ve všem řídití slovy náměstka Kristova!

Neví-li kdo, zdaž těžce hřešil, je třeba důkladně se poučovati a ptáti se kněze. Poučovati lze se z výše uvedených brožurek, vydaných na Sv. Hostýně a z knížky *P. Metoda Vojáčka O. S. B., O časté zpovědi a o častém sv. přijímání*,* ve kterých spisech se vyvracejí též různé liché námitky proti častému sv. přijímání.

Ještě jednu námitku chci zde vyvrátiti. Někdo říká, že nemá kdy. Je-li největší zlo hřích, chrání-li nás sv. přijímání od těžkého hříchu a očišťuje-li od hříchů všedních (vizme též ostatní účinky!), nemůžeme věru nic lepšího činiti, než denně přijímati. Jsme na zemi jen, abychom došli šťastné věčnosti, věčné slávy co nejvyšší. Tedy *využijme tohoto krátkého času!* Ostatně není podmínkou, abychom slyšeli též mši sv. a k sv. přijímání stačí zcela krátká chvíle. Není nutně třeba ani dlouhé přípravy, ani dlouhého díkučinění, není-li kdy. Sv. Maria Magdalena z Pazzis, karmelitka, jejíž tělo od r. 1607, kdy zemřela, zůstalo neporušeno, právě zadělávala těsto, když se v kostele zvonilo k sv. přijímání. Tak běžela s rukama umoučenýma do kostela k sv. přijímání. Někteří lidé vzali na sebe těžké oběti, aby mohli přijímati.

Nesmí tím ovšem trpěti naše povinnost; neboť jsme Bohem přísně zavázáni k věrnému plnění povinností svého povolání a stavu, nikoliv však ke každodennímu svatému přijímání. Zanedbáním povinností bychom snad i těžce hřešili. Jelikož Pán Ježíš sám touží po tom, abychom ho často přijímali, jistě vyslyší naši prosbu, abychom ho mohli přijímati každodenně. Vždyť řekl: „Pojďte ke mně všichni, kteří pracujete a obtíženi jste, a já vás občerstvím.“

Jiná námitka proti dennímu svatému přijímání jest, že bychom se museli často, ba denně zpovídati. K zpovědi před svatým přijímáním jsme zavázáni, když máme těžký hřích. K častému a dennímu svatému přijímání je třeba míti dovolení zpovědníkovu. Žádný zpovědník však nemá práva, má-li žadatel pravý úmysl, zakázati mu denní sv. přijímání, je-li ve stavu posvěcující milosti.

Kdyby kněz neoprávněně odepřel udíleti sv. svátosti, mohou si věřící stěžovati u biskupa a kněz bude volán k odpovědnosti. Kněz též nemá práva žádati hrazení výloh za eucharistický chléb nebo za svíce. Kněz proto je knězem, aby udílel svaté svátosti a aby nevědomé poučoval. Proto ho Pán Ježíš učinil svým knězem. Nechce-li úřadu toho konati, jest nájemníkem, jemuž na ovcích nezáleží. (Jan 10.)

IV. Příprava a díkuvzdání.

Dobře se připravme na sv. přijímání a po něm činme díky!

* Vyšla v Občanské tiskárně v Brně, 237 str. 8°, cena váz. 12 Kč, brož. 6 Kč (s dodatkem modliteb).

A. P ř í p r a v a.

Příprava ke sv. přijímání záleží v čistém svědomí a v pobožnosti srdce.

Pobožnost srdce záleží ve vzbuzení:

1. víry, naděje a lásky;
2. pokory a lítosti;
3. nejhlubší úcty ke Kristu a vroucí touhy po spojení s ním.

Před sv. přijímáním vzbudme úmysl a touhu státi se svatými, pokračovati ve ctnosti, od hříchů býti očištěni, trestu býti zbaveni, šťastně zemřítí.

Obětujeme sv. přijímání na tyto úmysly:*

1. na vděčnou památku hořkého utrpení a smrti Pána Ježíše;
2. na poděkování za všechna obdržaná dobrodiní;
3. na dostiučinění za tresty zasloužené za četné kolikanásobné hříchy;
4. na útěchu a posilu své vlastní duše proti všemu odporu a protivenství;
5. dosažení a utvrzení ve ctnostech přiměřených svému stavu, zvláště této...

Zde uvádíme všechny ctnosti:

- a) božské: víru, naději, lásku;
- b) ctnosti opačné hlavním hříchům: pokoru, štědrost, čistotu, příznivost, tičnost, horlivost;
- c) osmero blahoslavenství: blahoslavení chudí duchem, tiší, lkající, kteří lační po spravedlnosti, milosrdní, čistého srdce, pokojní, kteříž protivenství trpí pro spravedlnost;
- d) ctnosti, jež se nám v evangeliu zvláště přikazují; hledati nejprve království božího a spravedlnosti jeho, zapřítí sebe, nésti kříž svůj, následovati Krista, tichý a pokorný býti, milovati nepřátele, dobře činiti těm, kteří nás nenávidí a modliti se za ty, kteří nám protivenství činí a utrhají nám.

6. Abych s tebou, ó Kriste, v lásce úplně zůstal spojen a abys ve mně naplnil svá zaslíbení: Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm, a kdo zůstává ve mně a já v něm, přináší ovoce mnohé. Dejž, abych tímto spojením bohatl dobrými skutky a zvláště abych již neklesl do onoho hříchu...

Zvláště rozmnož ve mně posvěcující milost. Dej, ó Bože, abych poznal tebe a abych poznal sebe (sv. Augustin). Dejž mi horoucí, vřelou lásku k tobě, ó Bože, a k bližnímu. Chraň mne všech hříchů:

- a) hlavních: pýchy, lakomství, smilstva, závisti, nestřídmosti, hněvu, lenosti;
- b) hříchů proti Duchu sv.: zúmyslně na milosrdenství boží hřešiti; nad milosrdenstvím božím zoufati; poznané křesťanské pravdě odpírati; bližnímu svému milosti boží nepřáti a záviděti; k spasitelnému napomínání srdce zatvrzelé míti; v životě nekajícím úmyslně až do konce setrvati;
- c) hříchů do nebe volajících, kteréž jsou: úmyslná vražda; sodomský hřích; utiskování chudých lidí, vdov a sirotků; zadržování neb ujímání mzdy dělníkům;
- d) hříchů cizích: k hříchu raditi; jiným hřešiti veleti; k hříchu jiných svoliti; hřích jiných vychvalovati; k hříchu jiných mlčeti; hříchu jiných netrestati; na hříchu jiných podíl bráti; hříchu jiných hájiti, jiné k hříchu ponoukati.

Udě! mi darů Ducha sv.: daru moudrosti, rozumu, rady, síly, umění, pobožnosti a bázně boží. (Is. 11.)

* Podle knihy: Tillmann Pesch S. J., Das religiöse Leben, Herder, Freiburg.

Uděl mi plodů Ducha sv.: lásky, radosti, pokoje (trpělivosti), přívětivosti, do-
brotivosti shovívavosti, zdržlivosti, čistoty. (Gal. 5, 22.)

Dej, abych věrně zachovával desatero božích přikázání... a patero přikázání
církvních...

B. D í k u v z d á n í.

Konejme také řádné díkůvzdání po sv. přijímání. Je to nesmírná milost, že
Kristus vstupuje do našeho srdce, milost taková, že člověku nikdy něco takového
nebylo přišlo na mysl. *A co nesmírného Kristus vytrpěl!* Mše sv. a sv. přijímání jsou
památkou smrti Páně, jak praví sv. Pavel (1. Kor. 11. kap.) Uvažuj, kdo jsi ty a kdo
přišel k tobě! Já hříšník tolikrát jsem Krista urazil, tím byl jsem též příčinou jeho
utrpení, snad i smrti. Kristus svatý, velký Bůh. Já nemilosrdný, nečistý atd. Kristus
nejvýš milosrdný, svatost sama.

Po sv. přijímání máme:

1. Pánu Ježíši pokorně se klaněti a jemu děkovati, že k nám ráčil přijíti.

Děkujme Bohu a chvalme ho se všemi anděly a svatými, s dušičkami a se všemi
a za všechny lidi i za jinověrce, kteří ho neznají. Chvalme ho se všemi a za všechny
katolíky, s kněžími, řeholníky, dobrodinci, přáteli i nepřáteli, chudými i nemocný-
mi, umírajícími, hříšníky, státy a státníky, rodiči, učiteli a dětmi, příbuznými, zvlá-
ště s obyvateli našeho státu, země a města.

Nebudeme toliko přijímati za sebe, spásu naší duše vlastní, nýbrž i za spásu
jiných lidí. Na světě jest ještě 1400 až 1500 milionů lidí nekatolíků, z toho asi
900 milionů pohanů, 220 milionů mohamedánů, 15 milionů židů a 300 milionů
protestantů a rozkolníků. A co je zatvrzelých hříšníků, žijících v nepřátelství s Bo-
hem mezi katolíky! Prosme Boha o dostatek dobrých kněží a horlivých misionářů.
Prosme za ubohé, nemocné, chudé, nešťastné lidi na světě, za umírající, za dušič-
ky! Prosme za státy, aby jejich zákonodárství bylo náboženství příznivo, aby zá-
stupci lidu a vladaři byli a vládli jako praví služebníci boží, aby škola byla dobrá,
katolická, aby rodiče dobře vychovávali své děti.

2. Máme Pánu Ježíši se obětovati a učiněná dobrá předsevzetí obnoviti.

3. Máme Pána Ježíše prositi, aby svou milostí stále s námi zůstával.

4. Máme Pánu Ježíši všechny tužby a potřeby duše i těla přednáseti.

Přednášejme tedy Pánu Ježíši všechny potřeby duše i těla! Jistě má velkou moc
modlitba toho, jenž je v úzkém spojení s ním.

Neutíkejme hned od stolu Páně z kostela! Zůstaňme spíše ještě nějakou dobu
po mši sv. v kostele, leč že bychom měli nakvap.

V. Úcta božského Srdce a sv. přijímání.

A uvažme: Bůh všechno dal, největších muk podstoupil,* dal se zabít, aby
nám své tělo dal za pokrm, i poslední krupěj krve vycedil a něžně zve lidi: „Pojďte

* Utrpení Kristovo samo o sobě bylo nesmírné. Uvažujme, jak krví se potil, byl
zrazen, celou noc vlečen ze soudu do soudu, jak těžce s ním bylo nakládáno, jak byl
křivě odsouzen, bičován, že mu byly obnaženy i kosti, jak byl trním korunován a tloučen
do tváře i do hlavy, poplván, jak kříž vleče, stále pod ním padaje, svlečen, šaty i s při-
schlou kůží strženy, údy mu vytrženy z kloubů a jak je přibit, visí tam tři hodiny za

ke mně!“ A lidi ho odkopávají, jako by řekli: „Nepotřebujeme tebe! Nechej si toho! Nechceme tě!“ Nebo dokonce se mu i těmi neb podobnými slovy rouhají.

To se děje Bohu! Jaké neslýchané urážky! A což ostatní hříchy: svatokrádeže, smilstvo, krádeže, vraždy nenarozených...

Smiřme Boha častým hodným sv. přijímáním! Boha lze smířiti, poněvadž Pán Ježíš v nejsvětější svátosti dlící mezi námi jako člověk cítí též jako člověk. To jest jádro úcty božského Srdce, že ctíme Boha, cítícího jako člověka, poněvadž v nejsvětější svátosti je přítomno celé jeho božství i celé jeho člověčenství. Boha jako ducha nemohli bychom též přijímati jako pokrm. Bůh jako duch nemá citu, nemá tužeb. Ale bohočlověk cítí jako my, má svá přání, může býti tedy potěšen tím, že plníme, po čem jeho srdce touží. Úcta božského Srdce záleží v tom, že mu prokazujeme něco příjemného a že ho prosíme, aby hříchy odpustil. Činíme to s ním jako s člověkem, ježž naši přátelé urazili. Prokážeme mu dobré služby, aby pak jsa nám tím zavázán, z ohledu na nás ušetřil našich přátel, ba dokonce jim ještě i přízeň prokázal. Pohlížíme tedy na Boha ne jako na ducha, nýbrž jako na člověka, jímž skutečně i jest, cítícího jako my, majícího přání a tužby jako my, ježž snažíme se plniti. Božský Spasitel při zjevení svého nejsv. Srdce sv. Markétě Marii Alacoque slíbil zvláštní a převeliké milosti ctitelům svého nejsv. Srdce.

Tedy smiřujme Boha častým a denním sv. přijímáním, aby ušetřil světa pro nás, snažící se mu působiti onu radost. Ve Starém zákoně byl by Hospodin ušetřil Sodomy a Gomorrh, kdyby tam bylo bývalo jen deset spravedlivých. Kdyby Bůh trestal svět, budeme trpěti i my. Ba při velkém soužení mohli bychom třeba i sami klesnouti do hříchu. A kdyby nám Bůh odňal kněží, byl by to nejohrožnější trest.

Fr. Košák:

Spolek učitelů katolického náboženství v Čechách.

Tento veledůležitý a nadějný spolek pořádal na konci školního roku ve dnech 27. června do 3. července 1931 v ústavu milosrdných sester v Praze-Karlíně *II. pracovní sjezd svých členů, spojený s prvními duchovními cvičeními*. Přes 50 členů, dám a pánů, ze všech diecézí v Čechách, sešlo se v tichých a útulných místnostech klášterních, aby se tu poučili, poradili, povzbudili a duchovně posilnili k další práci na roli náboženského vyučování ve školách.

Pracovní konferenci zahájil čilý předseda Spolku *František Lilich* v sobotu 27. června odpoledne uvítáním členů a hostů, načež ihned ujal se slova redaktor

nesmírných bolestí. Zluč a ocet, jimiž je napájen, rozmnožují jen jeho bolesti, působí zanícení ran. Lidé se mu ještě posmívají. Pán Ježíš cítí i bolesti své matky, jež stojí pod křížem. Vidí však též hříchy a utrpení celého lidstva, od začátku do konce světa, zoufalství zavržených. — Čtème jen líčení utrpení Páně od blah. Kateřiny Emerichové! Myslím, že Pán Ježíš vzal na pomoc svou božskou všemohoucnost, jen aby mohl hodně trpěti. Jak byl by člověk býval vydržel takové utrpení! Ale toto utrpení Kristus po celý život viděl před sebou jako vševědoucí Bůh. Není to utrpení větší, než kdy člověk snášel na světě ?!

„Hlasu malého Petříka“, *František Strnad*, kaplan a katecheta v Boskovicích na Moravě, skromný a nadšený *apoštol časného a častého sv. přijímání dětí*, o čemž také mluvil na čtyřech přednáškách ve třech dnech. Chceme-li, aby dítě uvarovalo se hříchu, musíme je vésti záhy k Pánu Ježíši, musíme je naučiti Pána Ježíše milovati, v jeho ochranu se odevzdávati. Ve sv. přijímání dostává se dítěti nejen nadpřirozené pomoci k životu ctnostnému, ale i záhy si zvyká mít srdečko vždy připraveno pro Pána Ježíše, věnuje více pozornosti svému jednání a varuje se hříchu. Ukazuje, jak dítě poznáváním Boha, láskou k němu učí se plnit přikázání a ve sv. přijímání nabývá k tomu nadpřirozené pomoci. Této pomoci je třeba dětem i učitel. Radí využití všeho, každé okolnosti, aby si děti zamilovaly Boha a stále jej měly na mysli. Tu překvapil posluchače originálními písničkami pro děti, které by i při zábavě, při hře, na vycházce i doma zpívaly a tak P. Ježíše stále si připomínaly. Písničky takové, líbivé a snadné melodií i textem, zpívají pak děti rády nejen doma, ale i na poli a v lese, varují se dnes tak četných odrhovaček špatného obsahu a poučují jimi i dospělí. Uvádíme aspoň dvě, jak je P. Strnad upravil na známou melodii:

Spějme dál, jenom dál,
za Ježíškem stále dál,
prapor kříže na Golgotě
tři hodiny vlál,
naš Spasitel třetího dne
živý z hrobu vstal.

*

Moje barva červená a bílá,
v mé dušičce Ježíškova síla,
mou dušičku Matka boží chrání,
mou dušičku celé nebe brání,
a ta moje dušička
září jako hvězdička
a ta moje dušička
září jako blesk!

Po první přednášce P. Strnada přednášel v sobotu *Ant. Stříž*, spirituál arcib. semináře v Praze, o *zjevení P. Marie v La Salettě ve Francii*. Přednášku oživil světlými obrazy. La Saletta je milostným místem zadostiučinění a smíru prostřednictvím P. Marie, která se tam roku 1846 zjevila, nejen by hříšníky svou velkou zvěstí pohnula k pokání, ale aby též znovu obětovala Bohu své slzy a modlitby na usmíření. Není právě nyní více než kdy jindy potřebí usmířovati spravedlivého hněvu božího a vyprošovati duším milosti obrácení? Jedeme-li do Francie, nesluší se zapomínati na horu Matky boží Plačící. Významné zjevení Matky boží na La Salettě je v úzkém vztahu s lurdskými zjeveními. Místo samo jest již svou přírodní krásou velebné, 1900 metrů vysoko a dokola hory do výše 3000 metrů. První společná pout z naší vlasti byla vypravena 26. července r. 1931.

V neděli dopoledne 28. června po 2. a odpoledne po 3. přednášce P. Strnada přednesl inspektor náboženství *František Košák* ukázky z delší práce „*Laický apo-*

štolát a vyučování náboženství“ Dopoledne ukázal, jaký byl jeho počátek, odpoledne pak, jak v naší době apoštolát kvete jinde a jakým je u nás.

P. Štikar O. F. M. mluvil o *církevní hudbě a zpěvu*. Kdo zpívá, modlí se dvakrát a má kromě toho zásluhu poslušnosti. Jdeme do kostela ke společným bohoslužbám, ne k soukromé pobožnosti.

Odpoledne univ. profesor *ThDr. Josef Beran* udělil přítomným mnoho cenných a užitečných pokynů pro *práci v besídkách*. Úkolem učitele náboženství jest především vychovávat, ne jen vyučovat. To znamená působiti na děti individuálně. A poněvadž ve dvou hodinách náboženství týdně lze těžko tomuto úkolu plně dostáti, jsou besídky mládeže vydatným k tomu pomocníkem. Tam se může skutečně v zahrádkách dětských duší a srdcí mnoho vykonati, zasévat dobrá seménka, pěstovati křehké květy ctnosti a vytrhati býlí zlých náklonností a hříchů. Hlavní důraz dal na pěstění vůle a charakteru, což se v některých tak zv. reformovaných školách zhusta opomíjí.

Za dne proveden součet žactva přítomných účastníků (48) a shledáno, že vyučovali v uplynulém školním roce 11.080 žáků. Večer byla společná docházka do Národního divadla na operu „Tajemství“.

V pondělí dopoledne přednášel ještě P. Strnad a poslední přednášku měl *dr. Jan Urban O. F. M. o laických učitelích náboženství*. Poukazuje na jejich malý, nepatrný plat, vyzdvihl hlavně vlastnosti jejich duchovní; jejich duchovní život má dávat příklad a povzbuzení všem.

Toť krátce průběh druhého zdařilého sjezdu laických učitelů náboženství, k němuž připojena byla i *II. vaňná hromada*.

V pondělí večer se začala *první spolková duchovní cvičení* — 30 účastníků — za vedení kanovníka dr. Josefa Čiháka, který na konci zasvětil přítomné i celý spolek božskému Srdci Ježíšovu.

Jan Oliva:

Tělesný a duševní fond žáků.

(Dokončení.)

L. a R. vykládají: „Před světlem, jež z Boha vychází, jež jest sám Kristus, ustupují (to sám Pavel a to v nepřekonatelné míře zkusil!) stíny smrti, padají šupiny s oka srdce i ducha dosud oslepeného a nastává den, jenž nejen dává přehlédnouti milostiplnou přítomnost, nýbrž otvírá i nadějně a radostně, jak apoštol vyličuje bezprostředně dále, zrak „v naději jeho povolání“, t. j. ve všechno to, co ze skutečnosti, že Bůh nás povolal k víře, očekáváme jako blahou budoucnost.“ „Povolání shora, dané od Boha Otce, nám získané, zprostředkované a udržované v Kristu, Pánu našem, u cíle životní dráhy, křesťanské dokonalosti, jako vítěznou cenu = odměnu stanovilo věčný podíl na slávě vzkříšeného Spasitele, korunu nepomíjitelné slávy.“

Sv. Tomáš Akvinský v povolání vidí *auxilium Dei interioris moventis et excitantis mentem ad descendum peccatum* (Summa 1, 2 q 113 a 1 ad 5). *Vocatio est*

exterior . . . , quae fit per praedicatorem; interior, i. e. aliquis instinctus et motus ad bonum a Deo inmissus (in Sent. IV. d. 17. q 1. a 1. 2).

Immo haud raro Deus speciali providentia hominem constituit in iis circumstantiis, in quibus sat facile ei est vitare malum et facere bonum . . . Quod constituit speciale Dei auxilium ad salutem concessum. (Ad. Šanda, Synopsis theol. dogm. spec. I., 1916, 313.)

„Jako se Bůh dával židům poznávati darem zákona, tak se pohanům dával poznávati světlem filosofie, která dopřála nejlepším z nich, hlavně Platonovi, dojít až k hranicím pravého poznání Boha. Kliment Alex. se přidržuje základní myšlenky první polovice listu sv. Pavla Římanům o odlišném povolání židů a pohanů k pravdě, ale zatím co apoštol buduje tento rozdíl povolání na rozdíl v životě do dvou pravidel mravního jednání, Kliment jej buduje na různém způsobu náboženského poznání, na různosti, jak obojí nabývají vědění o Bohu.“ (Nhl. 1930, 37.)

„Spasitel chce s kříže . . . lidem oněch milostí udělit, kterých potřebují, aby jejich spásu uskutečnil . . . , chce všechny táhnouti k sobě. To jest jeho výzva. Lidem však zůstaveno jest, aby buď pokynů této milosti poslechli nebo jí na odpor se stavěli. A lidé k utrpení Kristovu chovají se různě.“ „My hlásáme Krista ukřižovaného — řekl kdysi sv. Pavel — židům k pohoršení a pohanům k bláznovství, ale těm, kteří jsou povoláni, ať židům či pohanům, jest Kristus ukřižovaný boží silou a boží moudrostí.“ (Biskup Waitz, Poselství z Konnersreuthu, 1929, 7.)

Sem zařazují podobenství o hřivnách, svěřených služebníkům (Mt. 25. kap.), a to jeho výklad od sv. papeže Řehoře, jak se čte v homilii Comm. Conf. Pont. v lekci 8. a 9. Homilie ta je dosti těžko srozumitelná, při náležité úpravě tiskem velice se ozřejmí, jak hned uvidíme:

Redemptor noster . . . fidelibus suis <i>spiritualia dona</i> concessit . . .	
Et uni quidem quinque talenta,	Quinque ergo talentis, <i>donum</i> quinque sensuum, idest, exteriorum scientia exprimitur.
alii duo,	Duobus vero, intellectus et operatio designatur.
alii vero commisit unum.	Unius autem talenti nomine, intellectus tantummodo designatur.
Sed is, qui quinque talenta acceperat, alia quinque lucratus est: quia sunt nonnulli,	
qui etsi interna ac mystica penetrare nesciunt,	pro intentione tamen supernae patrice docent
	recta quos possunt,
de ipsis exterioribus, quae acceperunt, duplum* talentum portant:	
	dumque se a carnis petulantia,
	et a terrenarum rerum ambitu,
	atque a visibilium voluptate custodiunt, ab his etiam alios admonendo compescunt.

* Duplum dle mého názoru je obsaženo ve slovech recta (množné číslo, tedy aspoň 2 věci), u jiných (vyšších v duševním životě) jsou to také 2 věci, totiž interna et mystica, a k tomu (dumque) přijdou dále jmenované 3 věci, vytištěné proloženým tiskem, celkem tedy 5 darů a 5 z nich užiteků.

Et sunt nonnulli, qui quasi duobus talentis ditati,
 intellectum atque operationem percipiunt,
 subtilia de internis intelligunt, mira in exterioribus operantur.

Cumque et intelligendo et operando aliis praedicant,
 quasi duplicatum de negotiis lucrum reportant. —

K vyšší přirozenosti jako druhé oddělení náleží různé vyšší typy, a to typy nadání a typy hodnotné: typy vyššího nadání, od Pána zvlášť uděleného, v životě svatých a učených mužů častěji se vyskytují a praví se o nich, že učenost jejich o věcech nadpřirozených nebyla tak pracně získána, jako spíše od Boha vlita. A máme docela v církevních dějinách některé doby, v nichž typy vyššího nadání nápadně se objevují, na př. vrchol doby patristické, vrchol scholastiky, v době protireformační a v 19. století v teologii německé. — Jsou ovšem i typy vyššího nadání ve službě ideí převratných, hříšných, lidstvu neblahých, zvláště mezi filosofy, pak teology, dějepisci, národohospodáři a pod. Vzpomeňme jen na vůdce anarchistů, nihilistů a p.

V vyšších typech hodnotné máme v životě prvních křesťanů-mučedníků, v prvních dějinách mnohých řádů (sv. Benedikta, Basilia, Františka, Dominika, Ignáce a mnohých j.), ano i v celých zemích v jistých dobách (Irsko na př. slulo „ostrovem svatých“). — Ale také opak vidíme v dějinách církevních: neblahé zjevy a působení katharů, bogomilů, albigenských, pronásledování katolíků v Irsku a Anglii Cromwellem počínaje a mn. j. Pro názor o vyšších typech nadání a hodnoty po stránkách dobrých i nedobrych je velice poučné rozsáhlé pojednání Frant. Hrubého v Českém časopise historickém, právě ukončené, pod jménem: „Ladislav Velen z Žerotína, vůdce bělohorského odboje na Moravě a český emigrant.“ A také na působení zednářů nesmíme zapomenouti: pod heslem humanity fedrují namnoze největší krutost proti katolíkům a samému Bohu!

Že v pojednání našem o těchto věcech je řeč, bude někomu snad nápadné, ale přes to věc tato sem patří, neboť pedagog, katecheta musí o podobných zjevech míti vědomost, vždyť i u dětí školních — ovšem zřídka — se vyskytují. Po stránce dobré připomínám v tomto směru na př. Emmu Galgani, O. Nelli a hlavně ovšem sv. Terezii Ježíškovu, ale podobných jevů je mnoho právě v našich dobách. — A jistě jen typicky působením předků a zvláštní odměnou od Boha jim za to danou lze vysvětliti, že jednotlivé rodiny buď všechny nebo skoro všechny syny své věnovaly stavu duchovnímu. Připomínám rodinu Kolískovu (6 synů kněží), rodinu Olivovu (4 synové kněžím) a najde se podobných rodin více, zejména i pokud jde o dcery věnující se stavu řeholnímu. Obyčejně podnětem, že rodiny ty děti své přivádějí k stavu duchovnímu a řeholnímu, bývá, že na nich pozorují, jak rády napodobují kněze při oltáři, jeptišky v jich ustrojení — pozorování takové ve většině případů záleží na správném základě, že projevuje se tak již záhy vyšší rodová vloha.

Snad nechybím, když nazvu vrcholem vyšších typů po stránce dobré osmero blahoslavenství a po stránce hříšné osmero hlavních neřestí.

Neřesti jsou u veliké blízkosti k 7 hlavním hříchům, mají s nimi stejná jména; mnozí nečiní mezi neřestmi a hlavními hříchy vůbec rozdílu, zde činím rozdíl potud, že při hlavních hříších myslím více na akty a habitus, při neřesti na typický

ráz. „V raném středověku bylo někdy (podle příkladu Jana Damašského) počítáno osmero hlavních hříchů, na př. u Hermanna Contracta: gastrimargia (obžerství), fornicatio (smilství), philargyria (lakomství), ira (hněv), tristitia (závist), acedia (lenost), cenodoxia (pýcha), superbia (pýcha). Jiní staví superbia jako matku a královnu v čelo a vyvozují z ní 7 hlavních hříchů.“ (Linsenmann l. c. 171.) Tohoto posledního názoru se zde přidržuji a počítám osmero typických neřestí.

Proti nim stavím jakožto *vrchol* veškeré *typické* křesťanské *dokonalosti* osmero blahoslavenství takto:

blahoslavení chudí duchem	— pýcha všeobecná (stálá nálada)
tiší	— pýcha zvláštní (konkrétní)
lkající	— hněv
kterí lačnější a žíznější po spravedlnosti	— obžerství
milosrdní	— lakomství
čistého srdce	— smilství
pokojní	— závist
kterí protivenství trpí pro spravedlnost	— lenost.

Tím úvaha o celkové rodové vloze ukončena. Zároveň tím ukončen vlastní předmět tohoto pojednání až na důležitou poznámku. Poznámka ta zní:

Změnou poměrů životních vše předcházející *může se změnit* jak po stránce přirozené, tak nadpřirozené; může se změnit *k lepšímu*: Dítě zanedbané, zpustlé, hříšné přijde do řádné rodiny katolické, do dobrého katolického ústavu, útulny a jistě to na něm brzy bude znáti, může se však také změnit *k horšímu*: Dítě dobré, katolicky dosud vedené, přijde nátlakem poměrů do rodiny bezbožecké, mezi děl-nictvo tovární, smýšlení a jednání zuřivě protikatolického a jistě časem to na něho bude mít zhoubný vliv.

Důležitost těchto vylíčených činitelů poznáváme my starší kněží *při zpoví-dání dětí*: V tom je proti dřívějšku hrozný rozdíl. Dřívější děti se svědomitě připravovaly na zpověď, dnešním dětem je to věc hodně lhostejná a nejbolestnější pro kněze tím, že všechno předchází jeho připravování ve škole vychází úplně nazmar. Děti, i nadanější, nepamatují z toho nic, zpovědník musí vše znova s nimi probírat. Vínou na tom má celý nynější způsob života: ve škole si většinou jen hrají, na váž-nější úvahu s nimi nelze ani pomyslet a rodičům je to většinou lhostejné. V 5. škol-ním roce a ještě později děti bídne slabikují, z modliteb se modlití vůbec nedo-vedou — smutný celkový úkaz a smutná předzvěst smutných budoucích časů pro náboženství katolické v našich krajinách.

V přítomném pojednání probral jsem z „psycho-fysické struktury žáků“ část nejdůležitější, totiž „základy“ (jež obsahují dvě oddělení, totiž dědičnost a základní jevy ze spojení duše a těla). Pojednání samo nabylo značnějších rozměrů, to proto, že tu ve *mnohých* částech bylo nutno raziti *docela novou cestu* — taková práce neobejde se bez rozsáhlejšího zdůvodňování a vyjasňování, aby čtenář byl správně poučen o předkládaných nových názorech a mohl je kriticky uvážiti a oceniti.

Na takto položených základech bude pokračovati další část, kterou ve zvlášť-ních statích se zvláštními hesly hodlám zpracovati.

Marie Terezie Ledóchowska.

Čtenáři.

V prvních ranních hodinách dne 6. července 1922, když Věčné město probouzejíc se z nočního spánku, hotovilo se k slavení svých bohoslužeb, odletěla z pozemského zajetí duše, jejíž pobyt na zemi byl stálou bohoslužbou: duše hraběnky Marie Terezie Ledóchowské, zakladatelky Družiny sv. Petra Klavera.

Její skon téměř neočekávaný uvrhl v největší zármutek nejen její příbuzné a její duchovní rodinu, ale i všechny misionáře černého dílu světa, kteří ctili v ní neúnavnou a jako matku milovanou dobroditelku. Týž upřímný zármutek cítili s nimi všichni přátelé a dobrodinci Družiny, neboť znali zvěčnělou jako zvlášť omilostněnou a osvícenou duši, která byla statisícům jiných duší, byť i nepřímou, vůdkyní k pravdě. Bohem jsouc povolána k založení díla, jež se mělo výhradně věnovati šíření svaté víry v temném dílu světa, přenesla nadšenou horlivost pro čest boží na nesčíslné duše v křesťanských státech.

Shromáždila kolem sebe pomocné vojsko ze všech stavů a národů, jež stále a stále jsouc povzbuzováno jejími spisy, neúnavně pracovalo o dosažení velikého cíle: pokřesťanění Afriky. A od těchto věrných pomocníků a pomocnic zní stále hlasitější volání po životopisu zvěčnělé, po podrobnostech její osobnosti, jež stále ustupovala do pozadí, pokud dlela na této zemi, aby soustředila všechno myšlení a pozornost na své dílo a jeho rozvoj.

Proto podáváme dnes přátelům zesnulé tyto krátké řádky, než bude napsáno rozsáhlejší ocenění této velké ženy, jejíž ústa vzrůstá den ze dne ve všech zemích.

Dětství.

Narození Marie Terezie Ledóchowské přineslo radost do šťastného domova vznešené a zbožné rodiny, jejíž předkové již po staletí dávali církvi a vlasti šlechtěné a velkomyslné syny a dcery. Její otec pocházel ze starého rodu Halky Ledóchowské, matka pak byla ze švýcarského rodu Salis-Ziserů.

Otec Marie Terezie žil v Rakousku, kde ztrávila také první šťastná léta svého dětství.

Jako nejstarší ze sourozenců náležela ke skupině, již říkali v rodině „tři velcí“, kdežto dvě mladší sestřičky a bratříček se jmenovali „tři malí“.

Mezi „velikými“ byl nynější generál řádu jezuitů a matka Voršila, jež založila později sama novou větev řádu sv. Voršily. Tři „malí“ zůstali v postavení světským.

Nejmilejší vzpomínky Marie Terezie na dobu dětství utkvěly tak pevně v její paměti, že obracela často své srdce k hodinám dětských radostí, i když se již stala zakladatelkou svého velkého díla. Ve dvou povídkách, jež vydala Družina sv. Petra Klavera: „Povídka o malé Marii, jež si přála býti slavnou“ a „Mařenčina hrdlička“, zvěčnila mnohé podrobnosti z oné doby, které jsou sice dojemné a něžně líčeny, ale přece mají důležitý úkol v životopise Marie Terezie Ledóchowské.

Za svých chvil odpočinku vždy velmi krátce odměřených, vyprávěla též mnohdy svým duchovním dcerám leccos ze svého mládí, na př. jak chodily všechny děti s otcem na slavnou mši sv. a pak dostávaly nějakou sladkost.

Zdůrazňovala, že již tenkrát se projevovovala povaha jednoho každého dítěte. Na rodičích měly v každém ohledu skvělý příklad. Vstoupila-li Marie Terezie nenadále do pokoje svého milovaného otce, stávalo se, že jej spatřila pohrouženého v modlitbu na klekátku před obrazem matky boží. Vpravdě krásná vzpomínka! Matka vychovávala své děti velmi rozumně. Nedovolila na př. nikdy, aby ulehly pro nepatrnou churavost, a tato otužující, spíše přísná výchova, spojená s podivuhodnou ochotou, propůjčila dětem železnou sílu vůle, schopnou něčeho velikého a obtížného. Za tuto výchovu plnou síly, která tvořila základ, na který postavila Marie Terezie své vlastní velkolepé životní dílo, zůstala své matce až do konce z nejhlubšího srdce vděčnou. Z otcova prvního manželství s Marií, hraběnkou ze Seilern a Aspangu, zemřelou 17. dubna 1861, pocházeli tři synové,

kteří byli připravováni v rodině domácími učiteli na své budoucí studie. Tím byla také Marii Terezii poskytnuta příležitost účastniti se vyučování, které daleko přesahovalo ono, jehož se obyčejně poskytovalo dívkám. Také poučné rozmluvy s otcem, styk s hluboce vzdělanými lidmi a její vlastní, rychle chápající, bystrý rozum přispěly k tomu, že Marie Terezie vynikala již od mládí v umění a vědách. Mnohé radosti přinášel také styk s jinými šlechtickými rodinami. Často ztrávili celá odpoledne pospolu. Dospělí na jednom místě, mládež na jiném, vesele rozprávějíce a hrajíce si ve skupinách, užívajíce plnými doušky nádherného vzduchu. Nejraději děti docházely na zámek hraběte F., když tento otcovsky dobrotivý zámecký pán dal připraviti co možno největší povoz, v němž celá společnost podnikla výlet k velkému potěšení mladých lidí. Když děti již poněkud odrostly, přesídlil hrabě Antonín se svými do Polska, koupil panství Lipnica Murovana, kde se počal pro Marii Terezii nový oddíl života. Toto panství bylo značně od dráhy i od krajského města vzdáleno. Poněvadž povolal Bůh k sobě dobrého otce — těžká to zajisté rána pro ubohou matku a její milé sirotky — musila se Marie Terezie sama všestranně starati o správu velkostatku. Toto praktické zaměstnání nebylo zcela po chuti mladé dámy, která jak doma, tak v ústavě anglických panen vycvičena byla více ve vědách a umění a také se již počala účastniti společenského života v rakouských šlechtických kruzích. Než přesto chopila se železnou vůlí těchto nových povinností a plnila je nejvěrněji.

Tak se utvrzovala povaha Marie Terezie, tehdyž osmnáctileté, nevyhnutelnými strastmi životními a mnohými, nikterak lehkými oběťmi, jež nebraly zřetele na její stále slabé zdraví. A ač tenkrát netušila, proč musí projíti také touto školou, uznávala později vděčně, že získané praktické vědomostmi přišly jí vhod v pozdějším životě.

Na velkovévodském dvoře.

Rídíc se přáním svých příbuzných, převzala Marie Terezie místo dvorní dá-

my u velkovévodkyně Alice Toskánské. Život na dvoře mohl mladistvé hraběnce, bohatými dary ducha i srdce obdařené, přinést mnohá nebezpečí, kdyby již nebyla bývala dotčena paprskem božské milosti. Marie Terezie dávala svým vážným chováním, svou hlubokou zbožností výborný příklad a velkovévodkyně, jež si ji oblíbila, přála si její společnosti a její rady, když šlo o důležité věci. Jaké oblibě se mladá hraběnka těšila, zřejmě z toho, že velkovévoda Ferdinand bral na velkovévodském dvoře vždy zřetel na její slabé zdraví. Ale ani úcta jí prokázovaná, ani všelike ohledy, ani skvělý dvorský život nebyly s to, aby udusily v ní touhu, jež plála v jejím srdci po nejvyšších ideálech a cílech. Proto postačilo nejjemnější vání boží milosti, aby v prach zašlapala všechna pozemská dobra a hrdinsky objevši kříž, započala život plný obětí a utrpení.

Hraběnka Ledóchowská měla na dvoře velkovévodkyně toskánské příležitost poznati členy královských a císařských rodů různých států, ale nikdy neporušily tyto vztahy ani v nejmenším její podivuhodné pokory. Bylo do jista řízením božím, že bylo možno hraběnce hluboko nahlédnouti do organizací států a světských vrchností, neboť tyto vědomosti prokázaly jí značné služby při zřizování svatého díla v katolické církvi.

Z dob jejího pobytu na velkovévodském dvoře vyprávěly se různé anekdoty, o nichž však mluvila hraběnka Ledóchowská velmi málo, protože náležela k oněm služebníkům božím, kteří sice vyprávějí něco o svém dřívějším životě, ale úplně oněmí, jde-li o věci, které by lichotily jejich marnivosti.

Zde se zmíníme o malé příhodě, jež dokazuje, jak slabé byly vždy tělesné síly hraběnciny.

Velkovévodkyně byla výtečnou alpinistkou a podnikla často vycházku na vysoké hory. Tu stávalo se mnohdy, že ubohá dvorní dáma, jsouc úplně vysílena, musila prositi velkovévodkyni, aby stoupala bez ní v průvodu ostatních dále, kdežto sama rozložila svůj plaid na zasněženou půdu, aby se posílila spaním, a tak odpočívajíc vyčkala návratu společnosti.

Družky hraběnčiny na dvoře velkovévodském byly zbožné dámy, které pracovaly s radostí, takže doufala později vícekrát, že ta neb ona připojí se k jejímu misijnímu dílu. Leč tato naděje se nikdy nesplnila. Byla tou, jak velkovévodkyně řekla, která nejlepší stránku vyvolila.

Když se kácely trůny, nebylo pro ni již stesku ani bázně, že pozbude postavení nebo jmění. Dávno již obětovala to i ono s jásajícím srdcem Bohu a jeho svaté věci. Proto směla jako zakladatelka hleděti na své životní dílo v plném jeho rozvoji. — Dvůr jí zachoval zvláštní blahovůli a velkovévodkyně poctila zakladatelku Družiny sv. Petra Klavera častěji svou návštěvou a svou přítomností v misijních shromážděních, naší hraběnkou svolaných.

Nová životní dráha.

Hraběnka Marie Terezie Ledóchowská slučovala v sobě všechny přednosti přirozené i milosti, potřebné ke štěstí. Dovedla psáti činohry, jež předčítala na dvoře velkovévodství, a mimo značné nadání hudební a malířské učila se lehce cizím jazykům.

Pro koho byly všechny ty dary určeny?

Ó, jak podivuhodné jsou cesty Pána, jenž dovede si присvojiti právě srdce, jež jsou nejvíc vystavena lakadlům světa. Když bylo hraběnce 23 let (r. 1886), přišly dvě františkánky (Mariiny misionářky) na toskánský dvůr sbíratí almužny. Hraběnce Marii Terezii bylo uloženo, aby se jich ujala, a cítila tehdy po prvé, že se v jejím srdci budí touha misíím se věnovati jako ony. *(Pokračování.)*

Katechetská hlídka.

Řídí Fr. Košák.

Rektorem university Komenského

na rok 1931/32 zvolen byl *Dr. Dobroslav Orel*, narozený 15. prosince 1870, byl vysvěcen na kněze v Hradci Králové 25. července 1894. Byl profesorem v Hradci Králové a pak vicerektorem tamního Boromea. Odtud přešel do Prahy a stal se profesorem náboženství na reálce v Praze VII. Jest výborným znalcem chorálu a osvědčil se jako výtečný dirigent a organisátor pěveckých sdružení a pro své znalosti hudební stal se profesorem pražské konservatoře. Při zřízení university v Bratislavě byl tam jmenován profesorem vědy hudební a dějin hudebního umění.

Pamětní deska

odhalena byla 25. května 1931 v Třebíči na rodném domě zesnulého mons. *ThDra Jana Sedláka*, bývalého profesora bohosloveckého učiliště v Brně, který vynikl velikými znalostmi doby husitské a mimo jiné napsal vzácný spis: „M. Jan Hus“, který vyšel nákladem „Dědictví sv. Prokopa“ v Praze.

Dobrá katechese — práce sociální.

Na sociálním sjezdu ve Vídni v srpnu roku 1894 přednášel známý sociolog a apologeta *P. Albert Maria Weiss O. Praed.* Jméno jeho známo je celému vzdělanému světu, jeho „Apologie des Christentums“ zabezpečila mu přední místo mezi moderními učiteli. Zkráceně vyšla v jeho spise „Lebensweisheit“, který v češtině zpracoval P. Filip Konečný, „Mudrosloví“ 1893, nákladem G. Francla. — V závěrečné přednášce na onom sjezdu mluvil P. Weiss „o sociálních úlohách kněžstva v čase

nynějším“ a pravil, že na prvním místě patří k sociální úloze kázání a na druhém — katechese — „*když duchovní nic více nedělá, než že svou katechesi dobře koná, vyplnil velikou sociální úlohu, že bych na kolena před ním padl a jemu za to nohy políbil, a to tím spíše, čím více tato úloha denní je těžší, čím méně při tom bývá podporován a čím méně za to chválen*“ (Viz: „Soc. Vorträge“. 1894. Wien. Leo-Gesellschaft., str. 140.) — Jak pravdivá a časová slova velikého učence i dnes!

600leté jubileum narozenin Tómy ze Štítného

oslaveno bylo 26. července 1931. Tóma ze Štítného je z prvních žáků slavného učení pražského, Karlovy university, plodným katolickým myslitelem, jenž jako první spisovatel v řeči českého lidu sepsal své „sborníky“, 6 knížek o obecných věcech křesťanských, knihy „múdrosti“, „naučení křesťanského“, pořídil překlady spisů sv. Otců a své vlastní traktáty k nim, spisy rodinně výchovné pro své děti, a „řeči besední“. V těchto spisech vpravdě klasických podával takřka přehled věrouky a mravouky křesťanské, katolické, bez jakéhokoli bludu.

6. vydání „Biblických dějin“

mons. Václava Kubíčka, docenta katechetiky v Olomouci, právě vyšlo rozmnoženo novou mapou „Biblické dějiště“, kdež jsou zakreslena všechna jména krajin a osad biblických, pro něž dosavadní mapa Palestiny nestačila. Zvláště cesty sv. Pavla dají se na nové mapě dobře sledovati.

Předchůdce Komenského.

Dr. Josef Kachník podává ve „Vychovatelských listech“ v č. 5. r. 1931 příspěvek k dějinám pedagogiky z archivních pramenů: „Katedrální škola v Olomouci a její vyučovací řád z roku 1563“. Z článku toho je patrné, že mnohé myšlenky Komenského nebyly původní, ale byly již dávno před ním praktikovány na vzorné katedrální škole olomoucké podle vyučovacího řádu, jež sestavil biskup Marek Kueni, olomoucký rodák. Tělesné tresty byly zakázány. Přihlíženo k duševnímu osvětlení stanovením přestávek po jednotlivých přednáškách. Při vyučování mělo se tak postupovati, aby dospělo se nerušeně a ponenáhlu k vyššímu. Vyučování řád vyhovoval i modernímu heslu diferencované školy: „Poznaj nadání žáků, může mistr školy do různých stupňů či tříd je zařazovati. Přednášky, jež učitel konati jest, buďtež na všech třech stupních podle schopnosti žáků voleny.“ Katedrální škola olomoucká nebyla výlučně školou latinskou, jak je z řádu patrné, učilo se na ní i jazykům národním, a to pravidelným mluvnickým vyučováním. V neděli odpoledne bylo vypravováno evangelium a procvičováno za dozoru učitelova žáky vyspělejšími. Ve čtvrtek poskytovala se žákům odpoledne příležitost ke hře.

Vykopávky v Abrahamově městě Ur

podávají doklady vzdělanosti sumerské (viz „Vychovatel“ 1931, str. 103) a vynášejí nový materiál, který osvětluje biblickou patriarchální dobu. O náboženském životě přinesly svědectví objevy velikého chrámu a královských hrobů. Objevena i skupina 27 domů soukromých, kde byly nalezeny četné hliněné tabulky, na kterých jsou zápisy o obchodních jednáních. Byly tam nalezeny také záznamy úkolů

školních, z čehož se soudí, že dům, kde byly tyto tabulky nalezeny, byl asi původně *sumerskou školou*.

Zánik Sodomy a Gomorrhý vědou potvrzen.

V čísle 1. „Vychovatele“ r. 1931 podána byla zpráva, že člen papež. biblického ústavu v Římě P. A. Mallon objevil na jihovýchodním pobřeží Jordánu zbytky biblické Sodomy. Nyní dochází zpráva, že prof. I. O. Lagorge z Národní zeměpisné akademie americké, jenž byl ve stálém spojení s P. Mallonem, učinil veřejnosti zajímavé sdělení, že se zjistilo, že Sodoma sestávala ze tří měst a že zbytky měst zřejmě jeví *stopy ohromného požáru*. Tím je tedy vědecky ověřena zpráva v 19. kapitole Genese, kde se vypravuje, že Bůh seslal oheň na Sodomu a Gomorrhú.

Pamětní deska první katolické školy.

Na domě, kde byla před 100 lety první katolická škola, zasazena byla v květnu 1931 v Paříži, kdy slavili katolíci jubileum, že je tomu sto let, co začali francouzští katolíci bojovati o katolickou školu pro katolické děti. Slavní průkopníci katolicismu Lacordaire, Montalambert a De Court založili roku 1831 v Paříži první katolickou školu. Přihlásilo se 18 žáků. Ale již za tři dni byla škola policií zavřena a zakladatelé byli pohnáni před soud, ale hájili se tak skvěle, že se jejich šlechetné myšlenky ze soudní síně dostaly do celé Francie. Zanedlouho potom zmohutnělo katolické školství víc, než zakladatelé očekávali.

Věda a víra.

Hrdina vědy a průkopník nových vědeckých cest a možností, *prof. Piccard*, vzlétl v balonu do stratosféry a celý svět čekal s napětím výsledku tohoto nejdůležitějšího podniku. Piccard přistál na ledovci v Alpách, nad vesnicí Gurgl. Druhého dne odešel prof. Piccard do místního kostela. Po mši sv. hovořil s místním farářem a ukazuje rukou k nebi prohlásil: „*Za svou záchranu děkuji přec tomu nahoře*“ Tak mluví učenec, hrdina doby!

Nová osnova pro vyučování katolického náboženství

na českých obecných a měštanských školách v *arcidiecési olomoucké* byla dne 17. července 1931 čís. 496 ordinariátně schválena. Osnova vyšla tiskem v arcib. tiskárně v Olomouci v knižní úpravě a rozesílá se kněžím, kteří vyučují náboženství na českých školách obecných a měštanských nebo úředně dohlízejí na vyučování. Výtisk pevně vázaný stojí 9 Kč. Nová osnova je počínajíc školním rokem 1931/32 pro všechny tyto školy závazná.

Jednotný katechismus v Německu.

Roku 1924 vydal P. Theodor Mönnichs T. J. přepracovaný katechismus Lindennův jako návrh na jednotný katechismus (viz o něm a ukázky z něho ve „Vychovatel“ roku 1925). Katechismus byl přijat a vydán na zkoušku. Roku 1930 biskupské konference ve Freisingen a ve Fuldě se usnesly, aby zkušební doba pro jednotné zavedení byla prodloužena ještě na další čtyři léta.

O b s e r v a t o r :

Z katolického světa.

Apoštolu Říma, sv. Filipovi z Neri k počtě stanovil římský magistrát darovati každoročně kalich v den pouti kostela Panny Marie in Vallicella v Římě. V tomto chrámu působil a byl pohřben tento vynikající světec. Nynější gubernátor Říma, kníže Francesco Boncompagni, obnovil tento zvyk zrušený zednářskými primátory. Letos byl kalich z masivního stříbra, dílo to umělce Bruga, neobyčejně cenný. Gubernátor pronesl řeč, v níž pravil, že se cítí poctěn, když jménem lidu římského věnuje kalich tomu světcí, který obnovil katolickou tvář Říma.

Holandsko vykazuje kvetoucí život katolický. Pátý katolický sjezd konaný v Amsterodamu jednal o „křesťanském životě v rodině“ podle encykliky „Casti conubii“. Kongres měl skvělý průběh. Zajímavost jest, že úřední uvítání kongresistů bylo na radnici, kde je protestantská většina. Promluvil primátor u přítomnosti biskupů, ministrů a mnoha účastníků. — V Římě byla posvěcena holandská kolej arcibiskupem utrechtským mons. Jansenem a pojmenována po Piovi XI. za účasti vybraného obecenstva. Mons. Jansen v řeči poděkoval Piovi XI. za oběti pronesené pro tuto budovu, která jest útulným hnízdem holandských seminaristů.

„*Piccola casa*“ — *Malý dům* blah. Cottolenga v Torině hostí nyní 7000 úplně opuštěných a většinou nemocných bytostí. Správu vedou sestry počtem 800. V tomto domě „milosrdenství a katolické charity“ se spotřebuje denně: 20 q chleba, 3 q brambor, 1 q masa, 2 q rýže, 2 q zeleniny, 2 a půl q cukru, 20 kg kávy, 2 tisíce vajec a půl druhého q soli. Denně se nemocní pomodlí 10 tisíc růženců a vykonají 5 tisíc sv. přijímání. A to vše bez kramářské reklamy, které užívá humanita.

Sdružení křesť. syndikátů věnovalo Mezinárodní pracovní kanceláři v Ženevě umělecké dílo francouzského malíře Mořice Denise. Obraz je 6 metrů dlouhý a 3 metry vysoký a znázorňuje „důstojnost práce“; umělec vymaloval Pána Ježíše „Dělníka“ před dílnou v Nazaretě v rozmluvě s několika dělníky naší doby. Obraz bude umístěn ve vestibulu paláce.

Padesát let trvání bosenské arcidiecése vykazuje veliké pokroky katolicismu. Sarajevský arcibiskup dr. Ivan Šarič v pastýřském listu promlouvá o stavu nynějším. Před padesáti lety bylo v Bosně 68 far, nyní 100; tehdy ani jeden seminář; nyní 2 veliké a tři malé; tehdy 100 kněží, nyní 200. Před padesáti lety bylo tam 15 řeholních sester, nyní 400; sestry řídí 18 škol a 4 sirotčince.

Světovým plebiscitem nazval kdosi stohy telegramů a dopisů, které vyjadřují solidaritu se svatým Otcem v obtížné situaci, týkající se Katolické akce. Osservatore Romano uveřejňuje nejnovější projevy; napsal: „Nové projevy z východu a západu, ze severu a jihu. Hlasy učencův i prostých lidí projevují touž víru, týž tlukot lásky ve věci, která jest věcí všech a pro osobu všem milou a ctihodnou. Mezi dobré výsledky, které povstanou z této zkoušky, nutno počítati i svornost, kterou katolický svět ukazuje světu rozdělenému tisícími nesvornostmi.“

Nový velmistr rytířů maltézských, kníže Don Ludovico Chigi Albani, jest sedmdesátým šestým velmistrem od založení řádu. Jest to od r. 1100 devátý velmistr národnosti italské; jest mu 65 let a byl při volbě Pia XI. maršálkem konklave. Kar-

dinál Bisleti, velkopřevor řádu, oznámil volbu svatému Otcí, který podle apoštolského listu Lva XIII. z 28. března 1879 potvrdil volbu.

Trvalou vzpomínkou na světový eucharistický sjezd v Dublině bude obrovská socha Krista Krále. Socha bude vysoká 30 metrů a bude umístěna v Dun Laoghaire proti moři; bude stát několik milionů lir. Je nutno poznamenati, že pro stavbu sochy hlasoval i protestantský kanovník Hall, který slíbil podporu protestantů.

President Spojených států severoamerických Hoover jest právem oslavován pro návrh jednoročního moratoria válečných dluhů. Stal se rázem populárním. Bohužel tak pozdě. Kdyby byli páni diplomaté poslechli rady Benedikta XV., mohli býti dnes na světě jinak. Tento papež ve své proslavené notě zaslané hlavám států a předsedům vlád ze dne 1. srpna 1917 napsal: „Se zřetelem na škody a válečné výlohy nevidíme jiného východiska než všeobecné pravidlo, totiž úplné a vzájemné odpuštění dluhů, ospravedlněné ostatně nesmírným dobrodiním příměří; tím více, že by nebylo pochopitelné pokračování v takové řeži jen pro důvody hospodářského rázu.“ A Pius XI. v poslední promluvě vánoční zvolal: „Požehnány buďtež všechny podniky, směřující k ulehčení nynějšího utrpení a k přípravě lepší budoucnosti.“

Brit-Shalom jest společnost arabskožidovská, která učinila svým cílem smír národnostní v Palestině. Členové její přese všechny neúspěchy důvěřují, že dojdou cíle. Brit-Shalom uveřejnila první svazek podle svého programu. V něm stanoví dvě veliké zásady. Čínskou zdí mezi Araby a Židy v Palestině jest neopatrné prohlášení, že Palestina bude židovským státem, který bude vytvořen třeba brannou mocí. Židovský spolek National Home vydává báječné částky na propagandu v Evropě a Americe a dosud nenašel peněz, aby obyvatelům Palestiny brožurou objasnil své cíle. Brit-Shalom navrhuje jako prostředek účinný vytvoření dvojnárodnostního státu podle vzoru švýcarského.

George Goyau ve své knize Bismark et l'Église uveřejňuje zajímavou událost z kulturního boje za vlády Bismarkovy. V Bruselu zpívali poutníci belgičtí „Magnificat“, v němž jest verš: „Sesadil mocné s trůnu“. Německý vyslanec v tom viděl, že poutníci se modlili, aby Bismark byl ponížěn, a stěžoval i u ministra zahraničí Malou. Ten však byl velmi obratný diplomat a řekl: „Excelence, víte jak se jmenoval holič Davidův?“ Diplomát odvětil, že ne. „Toť snadné,“ řekl Malou; „jmenoval se „Amplius“, neb žalm praví: „Amplius lava me.“ Jak vidíte, v Písmě sv. je vše, co se tam chce nalézti.“ Tak skončil příběh, který německému diplomatovi způsobil mnoho posměchu.

Počet španělských klášterů jest opravdu veliký. Podle poslední statistiky žije ve 4698 kláštorech 65.316 řeholních osob. Nejvíce klášterů má provincie levidská, kde na 387 obyvatel připadá klášter. Bohužel není tak zorganizována duchovní správa, kde počet far nevyhovuje vzrůstu obyvatelstva.

Zpovědník papežův P. Celestino Alisiardi T. J. zemřel v Římě, obdržev papežské požehnání. Bylo mu 84 let. Vstoupil do tovaryšstva Ježíšova jako světský kněz. Byl to neobyčejně nadaný a obratný vůdce duší, jehož zpovědnice v kostele al Gesù byla denně obklopována množstvím kajníků.

Zprávy.

Redakční. Pro nával látky nebylo možno zařadit do tohoto čísla pokračování článků: Mir. Nováka „Jak se má náboženství ve škole vyučovati...“, Karla Uhla „Svatý Benedikt a jeho řád“ a prof. Jana Nováka „Kterak upravit katechismus“ Budou uveřejněna příště.

Slovenský učitel XI. ročník „Slovenského učitele“, listu Zemského učitelského spolku na Slovensku, vyšel podle zprávy na valné hromadě této organizace v 10 číslech na 556 stranách. K jeho obsahu přispělo 18 spolupracovníků 57 články různého obsahu. Redaktor sám obstarával články o časových otázkách, napsal 27 článků, zapisoval došlé knihy na redakci a obstarával z největší části rubriku „Různé zprávy“. Obsah časopisu je dosti pestrý, časopis stává se oblíbeným a čteným listem i ve vrstvách neucitelských. Obíral se hlavně otázkami odbornými, stavovskou obranou a v posledním čase věnovali se i obraně spolku proti oživeným útokům Svazu slovenského učitelstva. Ján Mihál vedle cenných příspěvků z jazykovědy sestavil praktický sborníček filosoficko-pedagogický na 52 stranách a daroval svůj honorář spolku. Tento spolek jest organizací katolických učitelů na Slovensku.

Boj o církevní školu na Slovensku. „Svaz slovenského učitelstva“ jest organizací pokrokového učitelstva na Slovensku. Předseda Kapinaj libuje si v „Národní škole slovenské“, že jest již slušný počet organizovaných luďáků v pokrokovém svazu, kteří se nedali otrávit tulkismem a pocítili prý na vlastním těle dobrodiní církevní školy a tohoto dobrodiní prý nepřejí více již ani sobě, ani jinému. Na to odpovídá redaktor katolického „Slovenského učitele“: Jsou přímé rozpory mezi „Svazem“ a „Zemským učitelským spolkem“. Ludová strana hájí církevních škol, Svaz je chce postátnit. Kterak někdo může být zároveň organizovaným luďákem a také členem svazu? To může být jen šplhavec. Takových má svaz podle doznání předsedy slušný po-

čet. Nechť je má, přejeme mu jich. Tam patří všichni takoví šplhavci. Nechť jsou tam a vyplazují jazyky na katolický učitelský spolek a svaz je ještě pochválí. Roku 1924 vyslovilo se 775.000 katolických voličů písemně pro církevní školy. Kde jsou mimo to ještě evangelíci, reformovaní a židé, kteří si též hájí svých škol. A přece pokrokářská „Národní škola“ tvrdí, že lid si nepřejí církevních škol. Pokrokář zapře i hvězdy s nebe. Pokroková „Národní škola“ se ohrazovala proti tvrzení Františka Mojta, redaktora katolického „Slovenského učitele“, že svaz je předním šikem protináboženského boje. Za doklad uvádí, že Národní škola vychvaluje sociálního demokrata, který se nechce vyzpovídati ani na smrtelné posteli, vychvaluje rodinu, která nechodí do kostela, kde se neozývá modlení, lituje učitele pokrokáře, který musí zapírat v sobě tyto rodinné tradice v horské obci mezi katolickým lidem, aby si mohl léčit svoje plíce, posmívá se zpovědi, pravdám katechismu. Redaktor katolického listu pak volá ve svém boji proti pokrokovému chameleonství: „Lidem, kteří vychvalují bezcharakternost, posmívají se víře, zbožnosti, mají katoličtí rodiče svěřit svoje děti? Katolické školy mají být postátněny, aby mravně zkrachované existence mohly léčit své plíce? Budou si léčit plíce, v přírodě se modlit (asi jako trampové!) a duševně kazí Slovensko! Takoví lidé vůbec do školy nepatří! Do žádné! Neznabož nechtě nepřekročí prahu školy, prohlásil Komenský. Takové existence jsou nejlepším ospravedlněním našeho boje. Proti nim žádný boj není dosti ostrý. Proto jim smrdí katolická škola, proto jest ji třeba postátnit, nebo by jich žádná obec nepřijala za učitele. Proto se brání i vlivu občanstva na školy. Třeba vysvléci je (pokrokáře) do naha, aby je občanstvo poznalo. Vředy třeba operovati! Proti nákaze se bránit! Budeme to činit do posledních sil.“

Požadavky slovenského učitelstva. Příčiněním senátora ludové strany Antona

Hancka byly sestaveny požadavky slovenského učitelstva. Porad se účastnil též „Spolok evanjelických učiteľov“, Spolek maďarských učitelů na Slovensku a Německý zemský učitelský spolek na Slovensku a Podkarpatské Rusi. Jediný pokrokařský „Sváz slovenského učitelstva“ se nedostavil a podlomil tak velepotřebnou solidaritu učitelské obrany na Slovensku. Společná schůze jmenovaných organizací vyslovila hluboké politování nad tímto činem a odsoudila jej. Společná deputace přednesla dne 27. května 1931 ministru školství požadavky slovenského učitelstva: 1. Přiznání slovenské výhody učitelstvu. 2. Započítání vojenské presenční služby do učitelské služby. 3. Přiznání mimořádné drahotní služby podle vládního nařízení č. 225/1920 učitelům nestátních škol, bývalým vojákům zajatcům. 4. Započítání doby ztrávené na vysokých školách do postupu a výslužby učitelům, kteří nabýli způsobilosti pro měšťanské školy podle maďarských zákonů. 5. Podpory na stavbu škol. 6. Zlepšení postavení nestátních učitelek v opatrovnách. 7. Vybudování slovenské techniky. — Ministr vysvětlil, že vzhledem k neutěšené finanční tísní státu nelze pomýšleti na udělení slovenské výhody nestátním učitelům. O započtení vojenské presenční služby se vyjednává s ministerstvem financí. Požadavek 3. a 4. projednává se v ministerstvu financí. Ministr pracuje o plánu, kterým má býti řešena otázka státní podpory na stavbu škol na Slovensku bez rozdílu vyznání a národnosti. Zástupcům maďarského a německého spolku ve věci vzdělání maďarského a německého učitelského dorostu přislíbil ministr, že od 1. září 1931 vybuduje postupně dosud neúplný státní učitelský ústav v Bratislavě v úplný.

Postavení učitelstva církevních škol na Slovensku. Tento stav je neutěšený. V právním a platovém postavení učitelstva na Slovensku pro trvající neustálenost školských poměrů nenastala změna podle zprávy tajemníka Zemského učitelského spolku na Slovensku za rok 1930—31, přednesená na výroční schůzi dne 14. července v Oravském Podzámku. Otevřená rána Slovenska dále krvácí: Učitelstvo nestátních škol žije

dále v nejistotě, nemajíc platů stálých, trvale zajištěných zákonem. Nejistota tato dává tušiti, jako by boj o školu po delším utišení měl znovu vzplanouti. Rozhodující činitele ještě stále odkládají s konečným rozřešením školské otázky na Slovensku. Nedopřejí pokoje rozbouranému Slovensku, které od převratu se domáhá na podkladě demokracie svobodné volby školy, jsouc ve svrchované většině pro náboženskou výchovu a pro náboženskou školu státem vydržovanou podle vzoru holandského. Tím i úloha katolického Zemského spolku učitelského na Slovensku je stejná jako předešlé roky. Domáhá se na poli slovenského školství nápravy, upozorňuje na křivdy, přesvědčuje rozhodující činitele o neudržitelnosti nynějšího stavu, který zavládá ve slovenském školství na jeho škodu od převratu počínaje již 13. rok, a to nejvíce pro úzké, stranicko-sobecké, nedemokratické úsilí tak zvaných pokrokařských stoupenců, kteří by chtěli za každou cenu vnutiti většině svůj ideový směr laické výchovy i v slovenském školství.

Jak se žije v bolševickém Rusku? „Blahovistnyk“, řeckokatolický ukrajinský měsíčník v Užhorodě, uveřejnil v č. 8 r. 1931 tento doklad: Pravdivé svědectví o životě v bolševii podal nedávno náš Štěpán Baran z okolí Dobrobyče, když koncem června r. 1931 vrátil se jako válečný zajatec z Ruska, proživ tam 16 let. Již samotný pohled naň upozornil na něho, neboť budil soucit. Na jeho líci bylo viděti bolševický ráj. Jakmile vystoupil v Dobrobyči z vagonu, sběhli se hned k němu lidé, aby pohleděli na živou kostru, pokrytou koží jako země. Štěpán Baran, když došel mezi krajany, zaplakal žalostně jako dítě a vypravoval zvědavcům o ráji proletářů. Upřímně vyznal, že bolševické Rusko je strašným peklem, kde člověk je člověku vlkem. Žije se tam ve strašné nouzi a nedostatku; nepamatuje, kdy naposledy jedl maso; slaninu a máslo jedl jistě jen před 4 roky. Lidé se živí nakládaným zelím, brambory a chlebem. Všecko je na lístky. Žij, jak chceš, když dostaneš přiděl: 5 vajec za 10 rublů, litr mléka za 1.80 rublu. Den ze dne chýlí se vše ke konci. Továrny jsou

v práci jen tu a tam, železnice jsou nepodobny železnicím — jede se a zastaví se v poli. Lokomotiva dále nejede, pokazilo se něco na ní a musíš čekat na druhý vlak. Na nádražích množství dětí bez domova, otrhaných, špinavých, opuchlých z hladu; žebrají, kradou a nejčastěji plení. V městech domy jsou v rozvalinách, okna jsou zakryta došky. Lid, hnětený tajnou policií, prosí Boha o válku v přesvědčení, že sověty tehdy se rozletí na kusy. Neboť kdo chce bojovat? Zda ten voják, který v létě i v zimě je v plátěných šatech, či dělník, který za nuznou mzdu dělá jako dobytek a žije jak pes? — Nepochybujeme, že toto svědectví jest upřímné a věrné. Ostatně o tom slyšíme i od samých komunistů, jak se zmýlili v komunismu, utíkají z „ráje“.

Postavení katolíků v Československé republice ve světle ciziny. Na slova papeže Pia XI., že Katolická akce v Itálii nemá ani tolik volnosti jako v Československé republice, uveřejnil Virginio Gayda v „Giornale d'Italia“ článek o postavení katolíků v Československé republice, z něhož podle „Života“ č. 13—14 vyjímáme: „V Československé republice může se nejen vyvíjeti Katolická akce, ale i husitský antikatolicismus, a mají také velké úspěchy... V ČSR ústava praví, že vyučování mládeže má se dít tak, aby se nepřičilo poznatkům vědeckým, a jest vyloučena všechna církevní ingerence a vliv na školy. Tím se řídila od r. 1920 čsl. politika, v níž hlavní úlohu hrají strany levicové, vlivem zednářstva. Za Rakouska byly v Čechách volné soukromé konfesijní školy dovoleny a postaveny na roveň školám státním. Ale i na školách státních bylo vyučování náboženství povinné, rovněž modlitby ve školách a přijímání. To vše nyní zmizelo. Vládní politika, jež potlačuje každý vliv náboženský. V celé republice má stát vyučovací monopol. Všecky školy jsou laické, vyučování náboženství jest považováno za věc soukromou. (To jest ovšem nesprávné, neboť jsou církevní školy i v Čechách, na Moravě a zvláště na Slovensku!) Boj proti katolické církvi ve škole se začal brzy. Již ministr Habrman naplnil svůj úřad volnými myšlenkami, od-

stranil kříže a modlitby ze škol a zrušil vyučování náboženské. Při tom se rozvíjí propaganda pro vystupování z církve a má úspěchy i mezi mládeží. Katolická církev v ČSR je stále osamocenější a všude odstrkována. Zákon z 9. IV. 1929 vylučuje zástupce církve ze školních rad. Ve školách učí se laické morálce, rozdílné od mravouky katolické. Stát vykonává i kontrolu nad fakultativním vyučováním náboženství na obecných školách a zavazuje ředitele škol, většinou husity nebo lidi bez vyznání, aby byli přítomni při náboženských hodinách. V Římě prospívají soukromé školy náboženské a jsou chráněny fašistickou vládou, ale v zemi Husově byly rapidně umlčovány. Na Slovensku v prvním roce republiky bylo zesvětštěno 20 z 21 katolických maďarských gymnasií. Jejich budovy byly zabaveny, učitelé propuštěni a nahrazeni improvizovanými profesory, často beze zkoušek odborných, rekrutovanými z valné části z odpadlických kněží. Jenom gymnasium v maďarském městě Komárně bylo respektováno. Biskupové neprotestují, ustupují násilí. Neobracejí se ani na Nejvyšší správní soud, poněvadž vláda pražská požaduje, aby rekurs byl kolkován známkou, jež by stála půldruhého milionu korun. Protikatolické hnutí mezi učitelstvem státních škol je typické pro ČSR. Odborné organizace šířily mezi členstvem vystupování z katolické církve. Procento katolických učitelů kleslo ze 70'5% na 68'3 procenta, ale počet učitelů bez vyznání stoupl na 18'3 procenta. V Čechách jest počet bezkonfesijních učitelů největší. Podle knihy „Školy v republice čsl.“ je z německých učitelů v ČSR 12.000 členy Volné myšlenky a jen 500 členy katolického Svazu. Ještě nepříznivější je tento poměr mezi českým učitelstvem... Ne třeba se tudíž tázati, čemu se vyučuje na školách v zemi Husově o katolické církvi. Svatý Otec může se přesvědčiti, že v učebnicích čsl. se dějepis a filosofie vykládá v proticírkevním duchu a vychvaluje se Jan Hus, první mezi českými svatými... Sv. Otec může se také přesvědčiti, jak se v ČSR pracuje, aby mládež nesměla vstupovati do katolické organizace Orlů, a jak se z ní dělají Sokolové, kte-

ří mají typicky husitského ducha. Od prvních dnů čsl. republiky budila postava Husova sv. Otcí velké hořkosti... Nuncius Marmaggi pro svátek Husův, jenž byl, patrně s úmyslem urazit církev, prohlášen za svátek národní, byl odvolán do Říma a jeho místo bylo několik let neobsazeno. Přes všechny protesty Vatikánu se svátek Husův ještě slaví jako svátek státní a národní... Odpadlictví od církve se rozšířilo i na kněžstvo. Přes 600 katolických kněží přestoupilo k církvi československé. Hnutí se šíří i do vrstev lidových. Od r. 1918 do r. 1923 procento katolíků kleslo z 96% na 75%, takže to takoruka ospravedlňuje vítězné zvolání Masarykovo (ve Světové revoluci, str. 537) o rozmachu čsl. církve. Zatím čsl. stát zmenšuje finanční zdroje katolické církve. V rozpočtu na rok 1929 protestantská církev dostala o 306.000 Kč více než roku předešlého, židovská církev o milion více, čsl. církev o 370.000 Kč více, ale katolické církvi bylo ubráno 2 a půl milionu Kč. V ČSR není již náboženského citu, hlavně ne katolického, napsal prof. Hobza. Ani katolické obyvatelstvo nemá náboženského přesvědčení. To také dokazuje obrovský úbytek katolického kněžstva. Mladíci nechťejí se zapisovati do semináře a věnovati se ná-

boženskému apoštolátu... Msgr. Šrámek melancholicky doznal, že „Praha se odkřesťanštuje“

Odklad presenční vojenské služby pro učitele. Ministerstvo národní obrany vydalo důležitou změnu branných předpisů a povolilo, aby také učitelé na počátku své učitelské působnosti až k vykonání zkoušky učitelské způsobilosti a čekatelé v jiných státních a veřejných službách, kteří mají vykonati odbornou zkoušku před ustanovením za úředníka, soudce, profesora a j., až k vykonání této zkoušky mohou žádati o odklad presenční služby. Odklad presenční služby (jeho prodloužení) může býti povolen zásadně jen až k 1. říjnu toho roku, ve kterém žadatel se dožije 24. roku věku; nad tuto životní hranici může býti povolen odklad jen výminečně. Žádost o povolení takového odkladu jest předložiti obvyklým způsobem, t. j. při odvodní komisi nebo okresnímu úřadu příslušnosti domovské 1. instance. Roku 1931 mohou takové žádosti býti podány nejdéle do 1. září 1931. Žádosti jest doložiti potvrzením úřadu oprávněného k vyřizování osobních záležitostí, že žadatel je v přípravné službě (čekatelském poměru) a ve které době normálně může vykonati předepsanou zkoušku.

Literatura.

Dětský svět.

Doporučujeme duchovenstvu časopis „Dětský svět“. Vychází nyní jako čtrnáctideník a roční jeho předplatné činí pouze Kč 9'50. Je tedy z nejlevnějších časopisů katolických. Obsah listu je pestrý a zajímavý. Jeho značné přednosti umožňují duchovenstvu časopis rozšířiti a jeho pomocí vytlačiti časopisy nejen tak zv. nestranné, ale i takové, které odizují děti církvi katolické.

Časopis pro školní mládež „Dětský svět“ byl loňského roku přeměněn z měsíčníku na čtrnáctideník. Na tuto změnu dívali se mnozí s nedůvěrou. Dovídáme se však z hodnověrného pramene, že počet čtenářů tohoto časopisu značně stoupl. Je to důkazem, že děti touží po časopise častěji vycházejícím. Také je u těchto dětí patrný vliv četby na duši dítěte.

Nynější mládež jest opravdu nešťastná. Může za to, že právě vyrůstá v ovzduší k víře tak chladném? V rodinách rozbujel náboženský chlad a ve školách je většinou nejen

chlad, ale i zima. Rozkřeše-li duchovní dvakrát za týden v mladých srdcích nějakou jiskřičku, ta zpravidla brzy uhasíná nebo bývá i zlostně udupána. Naše mládež žije v době „ledové“. Pustne a divočí. Neodsuzujeme ji, ale politujeme. Nevyčítáme jí její náboženské lhostejnosti, nezatvrzujeme nad ní svých srdcí, ale podáme jí ruku pomocnou a soucitnou. Postaráme se jí o dobrého ukazatele a vůdce.

Obstaráme jí dobrý dětský časopis. Ten při náboženské výchově bude nejlepším pomocníkem duchovních. Tímto dobrým časopisem je „Dětský svět“. Má před ostatními tu přednost, že vychází každých čtrnáct dní. Na výchovu dítěte to má velký vliv.

Upozorňujeme na tento časopis veledůstojné duchovenstvo i učitelstvo a doporučujeme všem, aby si objednali potřebné množství prvních čísel na rozdání dětem. Administrace „Dětského světa“, Praha II, Karlovo náměstí č. 5, dává k tomu účelu čísla zdarma.

Z u b y

*budeš zdravé míti,
svět tě bude těšiti,
budeš-li je dvakrát denně
čistit*

pastou Libuší

Veškeré oděvy

**kleriky přesně podle předpisu pro různé hodnostáře
za ceny nejlevnější dodá podle míry**

osvědčený katolický krejčovský závod

Josef Rychtařík, Praha XII, Lublaňská 49.

**Na přání veledůstojného duchovenstva přijedu kam-
koliv a předložím bohatý vzorník látek.**

Knihhtiskárna Družstva Vlast

**provádí veškeré tiskové
práce ve vzorné úpravě
v cenách konkurenčních
a brzy**

Praha II, Žitná ul. čís. 26

Volejte telef. číslo 23626

VYCHOVATEL

Měsíčník pro otázky výchovatelské, školské a katechetské

REDAKTOR FR. H. ŽUNDÁLEK

R O Č N Í K X L V I V P R A Z E V Ř Í J N U 1 9 3 1

O B S A H

Dr. Josef Beran, Praha: Gabriel Schneider, zakladatel kongregace školských sester de Notre Dame (Horažďovice) a jeho zásluhy o české školství národní.

Ph. Dr. Arnošt Jan Žižka: Kulturní přínosy amerických Čechů.

Karel Uhl: Svatý Benedikt a jeho řád.

Prof. Jan Novák: Kterak upravití katechismus.

Miroslav Novák: Jak se má náboženství ve škole vyučovati, aby rodilo život víry.

Marie Terezie Ledóchowska.

Fr. Košák: Katechetská hlídka.

Zprávy. — Literatura.

10

MAJITEL A VYDAVATEL DRUŽSTVO VLAST V PRAZE II

„V y c h o v a t e l“ vychází 1. každého měsíce a předplácí se v administraci pro československou republiku celoročně 30 Kč, půlletně 15 Kč. Do ostatních zemí a do Ameriky 46 Kč. Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. čís. 570-II. Tam zasílá se předplatne, adresují reklamace, jež se nepečetí a nefrankují. — Rukopisy pro „Vychovatele“ a redakční výtisky zasílány buďtež přímo na adresu: Redakce „Vychovatele“ Praha II., Žitná ulice 26 n.

Používání novinových známek povoleno řed. pošt a telegr. v Praze čís. 226.202/VI.-1924.

Vlct. předplatitel'ov a odoberatel'ov „Vychovatele“ touto cestou prosíme, aby si svoje předplatné vyrovnali, kteří tak ešte neučinili.

Snažně prosíme všechny, kdož nám dosud předplatného nezaslali, aby tak co nejdříve učinili.

Sbírka časových kázání

Družstvo Vlast začalo vydávati Sbírku časových kázání za redakce dp. Ar. Olivy, nyní Ant. Brousila. Vychází nejméně 4krát do roka. Roční předplatné 40 Kč. Dosud vyšla kázání:

Nejkrásnější vzor křesťanského života.

Cena Kč 12.80.

Kristus Král.

Cena Kč 8.20.

Kristovo sociální království.

Cena Kč 12.80.

Motivy ke krátkým nedělním promluvám.

Cena Kč 8.20.

Poutní kázání.

Napsal Jos. Brož. Cena Kč 9.—.

Objednávky přijímá Družstvo Vlast v Praze II, Žitná ul. 26.

VYCHOVATEL

MĚSÍČNÍK PRO OTÁZKY VYCHOVATELSKÉ, ŠKOLSKÉ A KATECHETSKE

ROČNÍK XLVI ŘÍJEN 1931 ČÍSLO 10

Dr. Josef Beran, Praha:

Gabriel Schneider, zakladatel kongregace školských sester de Notre Dame (Horažďovice) a jeho zásluhy o české školství národní.

(Příspěvek k dějinám katolického školství českého.)

(Část další.)

4. *Schneiderův význam pro zvelebení české dívčí školy v Horažďovicích.* Byla to vůbec jakási novota v tehdejší školské venkovské zakládání škol jen pro dívky. Po venkově většinou, jak až dosud, byly školy smíšené. A školy školských sester Schneiderových, určené jen pro dívky, měly tu přednost před ostatními tehdejšími školami venkovskými, že přihlížely k speciální přípravě dívek pro budoucí jejich povolání ženské. Za vševládoucí, vnucované horečky koedukační (pravím vnucované, poněvadž strážlivější hlavy již vystřízlivěly) nyní nebude to za zásluhy přičítáno, ale pro vývoj školství obecného mělo to velký význam. A jako právě Schneider to byl, jenž založením prvního českého ženského ústavu učitelského, jak uvidíme později, vyslal do škol obecných (i veřejných, nejen klášterních) první české učitelky, tak právě Schneider svými dívčími školami šířil i v kruzích českých vědomí, že i české dívky mají právo na vyučování a výchovu speciálně přizpůsobenou individualitě dívčí a ženské. Pracoval sice podle vzorů jiných, ale té zásluhy mu nikdo neupře, že i venkovským dívkám jak německým, tak českým umožnil to, co do té doby bylo jakousi výsadou dívek ze zámožných kruhů německých, takže i Češky vzdělávány byly v takových školách německých.⁵⁾

A s jakým uznáním se jeho snahy a práce potkávaly, toho dokladem jsou jeho dopisy. Již v r. 1860 zamýšlelo město Horažďovice svěřiti sestrám 2 až 3 třídy veřejné školy obecné pro dívky. Ale záměry ty zmařeny jednáním učitelstva. Je zajímavé, co Schneider o tom píše. V dopise ze dne 13. srpna 1861 stojí: „Loni na podzim chtěli nám zdejší představení města přenechat jednu dívčí školu, letos byly nám dvě třídy s blízkou vyhlídkou na třetí třídu výslovně přislíbeny purkmistrem.

⁵⁾ Sr. i dívčí odbočka Budče a ústav pí. Bohuslavy Rajske (zal. 1843), který po smrti zakladatelčině přešel v ruce sl. Jonákové a nátlakem vládním se poněmčil. (Ottův slovník, Ženská emancipace, sv. 27, str. 808.)

Dne 23. července (1861) byla v klášterním ústavu veřejná zkouška s našimi chovankami. Skoro všechny honorace byly při tom a více duchovních z okolí. K největšímu neštěstí šla zkouška *velmi dobře*. Všichni hosté odcházeli udiveni a rozradostněni. Ale pp. učitelé dostali z toho strach. Šli do nekřesťanských (t. j. židovských), jim přístupných domů, poštvali tyto lidi proti klášteru a sehnali 40 podpisů na žádost, ve které prosili purkmistra, aby nepředával dívčí školy školským sestrám, poněvadž tyto nežijí ve světě, světa neznají a proto také nejsou s to, aby vychovávaly dívky pro svět... To jest ovoce nekřesťanských novin, které lidem vštěpují inferální nenávisť proti všemu svatému. Jeden z hostů vylíčil celou zkoušku, zmínil se také, že mnohé ony krásné písně, skoro všechny, byly *české* a že z každého předmětu zkoušelo se napřed *česky* a pak teprve německy, takže *češtině* byla dávána přednost před němčinou (sr. později poznámky pí. Šlechtové o školách pražských, kde se ještě v r. 1862 a 1863 více němčilo, než češtilo), ale protože ta pochvala platila klášteru, *nebyl* článek ten *přiját* do „Národních listů“. Redaktor Dr. Grégr prý říkával: „Ty církevní ústavy nemohu vystát. A následek toho jest, že jen *tupení* dobré věci, ale ne *obhájení* uveřejňuje.“ (Historie se opakuje.)

Tak psal v srpnu 1861; a za rok nato, 11. listopadu 1862: „Teď mají lidé v Horažďovicích klášter rádi. Prostí lidé k vůli kostelu (byl obnoven úsilím Gabriela Schneidra a vysvěcen 14. září t. r.), honorace k vůli škole, neboť všechny dívky z lepších domů navštěvují letos klášterní školu... Že učitelé budou proto zuřiti, dalo se předvídati, ale mají při témže nezkráceném platu méně práce.“ A i tuto překážku překonal, neboť od vánoc téhož roku „i učitelé posílali své dcery do kláštera a raději zaplatili měsíčně školné, než aby je poslali do městské školy, kde školného nebylo.“ Jak si vysvětliti změnu v jednání učitelstva? — V Horažďovicích byl ode dávna značný příliv židovstva. Nebude to jen anekdota, že se původně nazývaly Horažidovice. Také pohraniční pásma německé až sem zasahovalo. Je přirozené, že městské školy horažďovické byly převážně německé. Naproti tomu klášterní škola v době Schneiderově (nebylo to jeho vinou, že později, když městské školy byly zcela české, klášterní měšťanka byla zcela německá), byla víc česká než německá. Učitelstvo, a té zásluhy mu jistě nikdo nebude upírati, v té době cítilo česky a národně. A bylo mu to jistě jen ke cti, že nelitovalo finančních obětí (měsíčního školného), jen když děti byly česky vzdělávány. Jistě se učitelstvo horažďovické přesvědčilo (podobně bylo tomu i v Hradci Králové), že didaktická a metodická úroveň školy Schneiderovy se úplně vyrovná (když nepředčila, jak to potvrdili rodiče v Hradci Králové) úrovni škol veřejných, po stránce pak praktické výchovy jistě nemohly ani poskytnouti veřejné školy tolik jako klášterní. Platí to zejména, pokud se týká ženských ručních prací a jazyků, i kdybychom zvlášť nezdůrazňovali významu výchovy nábožensko-mravní.

Je nesporné, že Schneider snažil se vtisknouti svého ducha svým školám. Je však zároveň i jisto, že Schneider sledoval soudobé požadavky ve školství, a pokud bylo možno, modernisoval metody i prostředky vyučovací. Po dobu od r. 1848, co otevřel po prvé školu v Hiršově, až do 1851 byl vlastně hlavním činitelem této školy. Musel vyučovati i literním předmětům. Jsou zachovány na př. sešity, v nichž jsou psána jeho ukázková cvičení slohová. Podobně je též nápadné, jak si žákyně jeho osvojily charakteristické tahy jeho písma kaligrafického. V roce 1852 při veřejné

zkoušce závěrečné v Hiršově druhé (vyšší) oddělení četlo z čítanky, již složil Schneider sám (škoda, že se čítanka ta nezachovala), článek o přírodě. Je viděti, že skutečně i v oborech světských byl zběhlý, a dějiny vývoje katolického školství, budou-li sepsány, nesmějí jeho činnosti po této stránce přehlédnouti.

5. *Schneider pokračuje v dědictví Svobodově v „opatrovně“ v Praze na Hrádku.* (Zakladatel této školy František Vlastimír Svoboda.)

O vydržování Svobodovy opatrovny se staral zvláštní spolek pražských dam, školní patronát vykonával purkmistr pražský. Po odchodu Svobodově školka neměla zvláště vynikajících učitelů, roku 1857 pak starosta měst pražských JUDr. Václav Wanka nabídl školským sestrám, aby tuto opatrovnu převzaly, což se také stalo začátkem listopadu téhož roku. Dům čp. 432-II. byl dán celý sestrám k používání. Působily tam až do roku 1885, kde byla opatrovna hrádecká přeložena do nově vystavené velké budovy školní (stavěli ji v letech 1884 a 1885 stavitelé Gregor a Strak) čp. 1673, všeobecně zvané „na děkance“, poněvadž pozemek, na němž stála, původně patřil kapitolnímu děkanu vyšehradskému. Pamětní deska Svobodova, která byla umístěna na zdi domu „na Hrádku“, byla zasazena do vestibulu školy mateřské (vchod z ulice Komenského). V roku přestěhování předal spolek, až dosud opatrovnu Svobodovu vydržující, správu její městu, rozešel se a po usnesení valné hromady dne 10. června 1885 ve smyslu stanov spolku a v intencích zakladatelky spolku pí. Karol. Jindřichové (měla býti podporována jen soukromá opatrovna školských sester, jmění předal⁶⁾ pro právě zřizovanou mateřskou školku u sv. Anny v Praze II, Ječná č. 27. V hrádecké školce zůstaly sestry i nové správy městské až do roku 1919, kdy „matička“ Praha školské sestry po 62letém působení — bez přepínání — vyhodila na dlažbu. Dokument doby! Nového ducha vnesla nová doba v dědictví Svobodovo, ne však v duchu Svobodově.

6. *Schneider zakládá první českou dívčí školu hlavní.* — „Dne 8. srpna 1863 odbyla jsem 3. a poslední třídu obecné školy u sv. Jakuba, jinak také „Týnské“ zvanou a rodiče, chtějíce mně dopřáti lepšího vzdělání, ke kterému jsem jevila vlohy, hledali nějaký ústav oboujazyčný a po delším uvažování padla volba na ústav pí. Kirschbaumové v Jindřišské ulici, kde se, ač ústav byl německý, *mimořádně* též vyučovalo česky. — Netěšila jsem se nijak — ne snad k vůli němčině, na niž jsem byla zvyklá ze školy, kde *němčina* byla hlavní a čeština *mimořádný* předmět, ale nic mne tam nevábilo.“ Tak psala dne 11. prosince 1928 pí. Marie Šlechtová ve svých vzpomínkách na školní léta. Ano, v Praze v letech šedesátých minulého století byla hlavním předmětem *němčina*, čeština jen předmětem *mimořádným*. A tu zasahuje Schneider. Nemohl ovšem němčiny úplně pominouti. Nebyl by školu jeho schválil školní rada Maresch, ale češtinu učinil *hlavním* jazykem vyučovacím a němčinu *mimořádným*. Trpěl za to dost. Od kanovníka Štulce, který chtěl, aby bylo vše pouze české, ale ještě více od přátel Mareschových, kteří žalovali i u dvora, takže Ferdinand a Anna zastavili i podpory již dříve přislíbené. Stěžuje si na to Schneider

⁶⁾ Jmění to záleželo z vkladní knížky České spořitelny, znějící na jméno Marie Hrádek, fol. 91.752, s částkou 1000 zl., z knížky České spořitelny s částkou 1 zl. 40 kr., z knížky Svatováclavské záložny s částkou 266 zl. 5 kr., ze 7 kusů papírové renty s kupony od 1. listopadu 1885: 7000 zl., na hotovosti 1/2 kr., celkem 7267 zl. 45 a půl kr. (Podle kvitance ze dne 21. července 1885.)

v dopise z 11. listopadu gen. vikáři Mokrému: „U dvora na Hradčanech jsou úplně naladěni proti české straně (gegen die böhmische Partei).“ P. kanovník Štulc je jim pískem v očích. Od dvora bylo mi již také řečeno, že musí býti vyučováno německy. Naproti tomu kanovník Štulc a jiní páni druhé strany (české) soudí, že školské sestry musí vystavěti ústav — českou hlavní školu — pouze pro české dívky, poněvadž pro německé dívky je v Praze již tolik německých hlavních škol, ale ani jediná česká. Chceme-li jíti zlatou střední cestou, neuspokojí se ani jedna ani druhá strana, nýbrž obě budou proti kongregaci zvoniti na poplach (Sturmglöcke läuten). To jistě nejvíce přispělo k tomu, že se najednou otálí s větším, napolo již příslibeným darem, aby se napřed přesvědčili,⁷⁾ zda školské sestry v domě veličenství zaplaceném více nadržují Čechům než Němcům.“ A dodává: „Veličenstva nejsou taková, *ale jejich okolí*.“ Taková byla nálada, když začal sbírat na zakoupení domu pro zamýšlenou školu v Ječné ulici „u Apolla“.⁸⁾ A jak vše Schneider rozřešil? Odpověď obsahuje článek „Školníka“ roč. 1863, str. 195, oznamující otevření dívčí školy a pensionátu kongregace. „V dívčí škole o čtyřech třídách budou předměty přednášeny jazykem českým. Pakli se přihlásí dostatečný počet německých dívek, budou zřízeny paralelky německé.“ Není též bezvýznamné pro pochopení, jak se přátelé Schneidrovi dívali na jeho dílo, zakončení této zprávy: „Přejeme tomuto vlasteneckému podnikání hojného zdaru.“ — Že ve skutečnosti také *česky* smýšlející obyvatelstvo pražské vítalo otevření školy Schneidrovny jako nový krok k uplatnění práv jazyka českého ve školství národním, toho dokladem současným jsou vzpomínky uvedené pí. Šlechtové. Když se zmínila, že rodiče ji hodlali dáti do německého ústavu pí. Kirschbaumové, kde se *mimořádně* též vyučovalo *česky*, „tu jednoho dne v září, otec čta noviny „Politik“, německé sice, *ale směru českého*, četl na poslední stránce dlouhý inserát tohoto znění: že v klášteře školních sester u sv. Anny se koná zápis dívek do 4. třídní školy *v řeči české i německé*... Rodičům se to velmi zamlouvalo a tatínek mne vedl druhého dne k zápisu.“⁹⁾

Z výsledků zkoušek jak po prvním pololetí, tak hlavních zkoušek na konci školního roku vysvítá, že nová dívčí hlavní škola Schneidrova nezklamala. Stačí uvést současnou zprávu o tom: „Blahověst“ r. 1864, seš. 8., str. 124, píše ze dne 10. března 1864: „V pondělí (7. t. m.) započaly pololetní zkoušky na dívčí škole u sv. Anny čili u školských sester. Ráno byla zkouška třídy 4. Na prostranné světlé síni¹⁰⁾

⁷⁾ Dvorní rada Gehringer mu podle téhož dopisu výslovně pravil: „V dalších letech hodlají veličenstva, až uvidí, jak to jde, ještě něco dáti, aniž by se ovšem k tomu zavázala.“

⁸⁾ Historicky je památný tento dům, že v tomto bývalém hostinci bylo první veřejné cvičení pražského Sokola a svěcení jeho praporu v r. 1862. Viz: Václav Červinka „U kolébky Sokola“, Praha, 1920, str. 23 a 26—79.

⁹⁾ Podle „Liber memorabilium“ na faře u sv. Štěpána v Praze, tom. IV., str. 25 a 26 ke konci r. 1864, bylo Veni sancte u sv. Anny „dne 4. října 1863“.

¹⁰⁾ Je zajímavé, jak také zmíněná již pí. Šlechtová ve svých vzpomínkách srovnávala školu „Týnskou“ s onou u sv. Anny. „V pondělí bylo pravidelné vyučování, když jsme byly podle abecedy rozsazeny (jistě jen pro začátek) do laviček. A na ty jsem se nejvíce těšila a doma o nich povídala. Byly nízké, zeleně natřené a na kalamáře měly šoupátka na přikrytí. Ve škole Týnské byly lavice vysoké, že některá začka čelem dosahovala pokrývky, k tomu odřené a kalamáře zasazené jen tak do otvoru. A došlo k nehodě, když se do lavice zasunula taška nebo knihy, vrazilo se do vyčnívající části kalamáře a katastrofa byla hotova. Ještě

shromážděny byly svátečně oděné dívky s ctihodnými učitelkami svými; byli tu otcové i matky i jiní vzácnější hosté. Každého příchozího vítaly dívčiny povstáním a slušným pozdravem. Každého vítal důvěrný úsměv, jasné oči, radost, že hostí přibývá. Avšak přibývalo i posuzovatelů.

Zkouška se započala zpěvem a modlitbou, zpěvem a deklamovánkami byla protkána, zpěvem a modlitbou byla skončena. Z náboženství zkoušel *vld. kněz spirituál* Schneider (odpol. pak vys. dp. probošt vyšehradský Ruffer).¹¹⁾ Každá otázka byla jako rozkazem: ruce vzhůru, ale beze vší dotíravosti prosily toliko oči a pozdvížené ruce: i já bych ráda odpovídala. A odpovídaly všechny, ne-li z náboženství — a to jest při takovém množství žákyň (podle farní kroniky svatoštěpánské: 450 ve čtyřech třídách, tedy průměrně 110 na jednu třídu) věci nemožnou — odpovídaly z ostatních předmětů, jichž jest skoro až mnoho, takže asi na dva neb 3 času nezbylo, ač zkouška trvala od půl 9 až do 12 hod. O jednotlivých předmětech nemůže slov šířiti. Ze zkoušky poznali jsme, že dívky milující učitelky, zamilovaly si i učení, že u sv. Anny spojeno jest vyučování s vychováváním, škola jest návod ke křesťanskému životu, všecko učení záleží na základě křesťanském.¹²⁾ To dosvědčoval dějepis i zeměpis, to osvědčovaly dívky i výkladem čís. 50. čítanky „Sv. Vojtěch“, to hlásal zpěv i deklamace. Nebylo tu slyšeti onoho jednozvučného kuňkání, které rádo bývá domovem na školách dívčích. Dívky u sv. Anny mluvily neohroženě, vážně, nenuceně; mluvily *správně česky*, mluvily i dobře německy. Tolikéž divili jsme se pokrokům v kreslení i ve slohu; jiní chválili pěkné písmo a líbezný zpěv, však netěžko slavičkům libé vyluzovati zvuky. Po zkoušce odcházeli hosté, neodcházeli však nespokojenci, nýbrž chvalořečníci ctihodných sester a pilných žákyň. Charakteristický, skorem řekl bych „štulcovský“ je dodatek: „Že pak tu nebylo toho dopoledne *ani duchovní ani světské vrchnosti*, nikoho, kdo by spokojenost svou dítkám byl veřejně najevo dal, umínili jsme si napsati do „Blahověsta“, jenž byl školní sestry do Prahy vítal, tuto chválu svědomitých učitelek i bedlivých žákyň.“

Rovněž hlavní zkoušky na konci roku dopadly velmi uspokojivě. „Blahověst“ (1864, seš. 23, str. 366/367), „Školník“ dne 20. srpna 1864 (čís. 24, str. 191) psal takto:

„Dne 1. a 2. t. m. byly veřejné zkoušky na hlavní dívčí škole u sv. Anny čili

dobře, že inkoust byl hustý, místy docela suchý a netekl na šaty. A tak se bylo opět na co těšiti v nové škole. A také jsme se nezklamaly, viděly jsme dobře na tabuli a po celé učebně.“ — Již dříve také napsala o budově u sv. Anny, „pravý to palác proti škole Týnské“. Nynějším školám obecným, nejen v Praze, nýbrž i po venkově, se ovšem soukromé školy těžko vyrovnávají.

¹¹⁾ Podle uvedeného již zápisu farní kroniky svatoštěpánské „přestěhoval se“ vyšehradský probošt Vojtěch Ruffer (nar. 1790, ordin. 1817, proboštem od 3. XII. 1858 do své smrti 15. VI. 1870) k sv. Anně (snad koncem r. 1863), a teprve „v říjnu 1864“ se znovu vrátil na Vyšehrad. Také v žádosti na arcib. konsistoř ze dne 25. října 1864, v níž Schneider žádá za kanonickou misi k vyučování pro dpp. Kmocha a Bendu, se praví: „nach dem der H. H. Probst Adalbert Ruffer sich in seine Residenz am Vyšehrad zurückbegeben hat“. Příčinu toho uvádí dr. Mikuláš Karlach ve spise „Paměti proboštů vyšehradských od r. 1871—1905“ na str. 60.

¹²⁾ Jedině proto si vysvětlíme, proč mladočeské vrstvy společenské úplně ignorovaly tento značný průlom českého školství do soustavně prováděné organizace německého školství národního v Praze.

u školních sester. Kromě přemnohých otců, matek a příbuzných dívek byli tu vsdp. školdozorce kan. Průcha, školní rada Pátek, kan. Bernard, probošt Ruffer, kanovník Štulc a mnozí jiní vzácní hosté z Prahy a z venkova. Byli jsme náhodou opět na zkoušce třídy čtvrté a žádáme laskavě čtenáře, aby si přečetl, co v „Blahověstu“ o zkoušce této třídy v půlletí 1. napsáno. Spokojenost s pokrokem dívek byla všeobecná; po zkoušce vyslovil ji veřejně p. kanovník Průcha, řka, „že chudé školní sestry pokračující tímto směrem, budou bohaty na zásluhách o ženskou naši mládež“. Nás zvláště dojala, když při zkoušce ze zeměpisu dotčeno města Roudnice a p. kanovník se dívek otázel, jaká tam a v Praze a v Ouvalech, na Sv. Hoře a v Kladsku 30. června se konala památka, a dívky ukázaly, že vědí; ale divení porostlo, když pověděly celý život, všecko blahé působení Arnošta z Pardubic.“ Z této poznámky poznáváme, že nejen *česky* bylo u sv. Anny vyučováno, nýbrž že i náboženská výchova se dala v duchu *českém*.

Měl velikou radost Schneider, když oznamoval dopisem ze dne 20. června 1864 generálnímu vikáři Mokrému, že škola u sv. Anny dostala právo veřejnosti. Dověděl se o tom soukromě od místodržitelského rady Klingera a Kocha již 19. června, ministerské svolení dáno 15. června 1864, č. 2579, místodržitelství 4. července 1864, č. 37117, arcibiskupská konsistoř pražská to oznamovala 13. července t. r. Škoda, přeskoda, že zapadlo v zapomenutí, co vše vykonal Schneider pro tuto školu. Jestliže byl vždycky opravdové „factotum“ na školách dřívějších, byl jím tím spíše zde, kde si byl dobře vědom významu školy.

PhDr. Arnošt Jan Žižka, profesor koleje sv. Prokopa v Lisle v Americe:

Kulturní přínosy amerických Čechů.

(Pokračování.)

IV. Sociální asimilace z venku.

Nesprávně se za to má, že sociální asimilace se vztahuje výhradně na živly cizí mimo skupinu. O tom bylo dříve pojednáno, jak i domorodec musí projítí tímto procesem. Rozdíl jest jen v tom, že domorodec jím prochází bezvědomě a nenápadně současně, jak se stupňují jeho vnímací schopnosti, kdežto cizinec prožívá tento proces vědomě a s jistým úsilím a násilím. Musí odkládati své duševní bohatství a obvyklosti a vpravovati se do nových pojmů, zvyků řečí — tradic a obyčejů. Takový proces není snadný a nedokonává se v celé šíři a hloubce u osob pokročilejšího věku. Je tu ještě jiný způsob asimilace a to jest proces vzájemného přizpůsobení. To jest nejpřirozenější a též i nejužitečnější proces. Vzniká tu pak rozšířené a obohacené tkanivo kulturního formuláře. Tento proces vzájemného přizpůsobení jest bezpodmínečně nutný, kde se jedná o sociální asimilaci skupin s odlišnými kulturními formuláři — jako jest řeč, náboženství, zvyky a umělecké založení. Leč i tu jde o velice obtížný přerod, neboť žádná skupina dobrovolně nepřistupuje na podřadné místo a brání se pohlcení jinou skupinou. Kdykoli skupina vyšší kultury se stává

absorbující a přejímá cizí prvky, získává další vývoj a zlepšení. To jest vlastně proces zdokonalování kulturního elaborátu a formuláře — novými prvky nahradit neb obrodit staré formuláře a vyvolat čilost a dychtivost duševního nasycování. Nutno však, aby cizí prvky byly patřičně začleněny a harmonicky splynuly s celým starým pořádkem. Jen tehdy se stávají užitečným kvasem.

Tento proces musí pak absorbující skupina přejímati nejlepší duševní přednosti a obyčeje, nově přicházejícím pak nutno předvésti nejpřednější vlastnosti skupiny, do níž vstoupili. K tomu všemu je zapotřebí řady příznivých podmínek a činitelů.

V. Podmínky asimilačního procesu.

Jest to především ovzduší naprosté snášenlivosti, jež absorbující skupině nutno udržeti. Jakýkoli nátlak na cizí živly vzbudí odpor a nevoli k spolupůsobení. Na druhém místě nesmí chyběti sympatie a vědomí rasové mezi cizím živlem a podmaňující skupinou; obě tyto vlastnosti napomáhají individuálnímu přizpůsobení. Na třetím místě nesmí chyběti časté osobní stýkání obou živlů tak, aby docházelo k příležitostem vzájemného poznání, porozumění, napodobení a volné výměně myšlenek. Za čtvrté nesmí chyběti spolupůsobení ve veřejných úřadech a úkolech, nebo pak by jednostranné zaměstnání zadržovalo nový živl stranou od starého a bránilo by sociálnímu styku shora uvedenému. Konečně musejí býti překonány všechny sociální a jazykové isolace a učiněny co nejméně závadnými.

Jsou-li tyto sociální asimilace pravdivy, musí se ukázati, že ve svobodné a demokratické společnosti, ve které převládá podstatná rovnoprávnost u všech členů v každé příčině zákonitých práv; a možností životního postavení a kulturní úrovně se nachází vyšší stupeň sociální asimilační moci nežli v jiných typech sociálního života čili společenského řádu; a to také dějiny zhusta dokazují. Zejména ve Spojených státech tato asimilační síla vůči cizím přistěhovalcům je toho dokladem. Profesor Ross shrnuje v pět hlav činitele amerického sociálního života, kteří působí tuto ohromnou asimilační moc.*

1. Snášenlivost amerického lidu vůči tradicím a zvykům jiných lidí;
2. individualismus, jenž určuje každému společenské postavení na základě osobní hodnoty;
3. kult pokroku, jenž nutí i zvykem puzeň jednotlivce k přizpůsobení utvářející se budoucnosti;
4. požívání stejných politických práv;
5. rovnoprávnost výchovných příležitostí, vštěpujíc mladým pokolením americké tradice a odvětví je od tradic jejich rodičů.

VI. Americká asimilační metoda a Češi.

Kdyby americká asimilace se odehrávala podle předpisů sociologů, jako je prof. Ellwood, přinášela by mnohem více úspěchu, než skutečně se jeví. Největší překážky souladné asimilaci činí různost jazyková, sociální isolace a isolace kulturních formulářů. Pak tu ke všemu panuje nešvar rasového předsudku, počínajíc od neasimilovaných Anglosasů až po černošské skupiny z jižních států. Jest až zarážející, že

* 1. Ross: Social Psychology, str. 241—243.

právě ony skupiny, které velí jiným nástup k asimilaci, nechtějí a nedovedou se přizpůsobiti téměř žádné složce kulturního vzoru ostatních skupin. A toto kulturní tyranství páchají Severoevropané s Anglosasy v čele. Jim mají podlehnouti a v nich se mají rozplynouti jmenovitě Jihoevropané a Češi s ostatními.

Touto snahou se nijak nezakrývají, ale otevřeně ji hlásají. Jistý Angličan si v této věci napsal do velikého deníku „Chicago Tribune“ dne 23. IV. 1918 do rubriky „Hlas lidu“ — Voice of the People: „Dnes již není většiny obyvatelstva Spojených států amerických anglosaského původu. Zato však náš jazyk, naše zákony, naše literatura, tradice, mravní zásady a převládající náboženství, to všecko jest anglosaské. Nejen naše horoucí láska k osobní svobodě, ale i bezděčná poslušnost zákona vyvěrá z anglosaské tradice. A když mluvíme o asimilaci našich přistěhovalců, máme vždy na mysli vštěpovati jim tyto zásady a mravy. Když Amerika a Anglie bude usjednocena, jsou natolik mocny, aby ovládaly směr a běh civilisace.“

V tomto citátu máme klasickou ukázkou, jak Američané anglosaského původu rozumějí asimilaci a amerikanisaci. Budiž tu uvedena ještě jedna ukáзка anglosaského smýšlení o této otázce asimilace a amerikanisace se stanoviska anglosaského. V redakční úvaze napsal časopis Evening Stand v Londýně a chicagská Tribuna to otiskla 14. V. 1928: „Jak to přijde, že taková země, jako jsou Spojené státy americké, po tak slibném počátku pozbyla kulturní orientace a má jak mravní, tak i sociální hodnoty tak velice rozházeny? Hlavní příčina toho jest, že hned od počátku Evropa jednala s Amerikou nespravedlivě. Od času (r. 1671), kdy Plymouth bratři přijeli do Ameriky, žádný jiný osvětový proud se nedostavil s úmyslem tu zakotviti a blahodárně působiti. Avšak tento výborný puritánský lid anglosaského a holandského původu dostal se pod záplavu potomstva všech pronárodů (sweepings) z jižní Evropy.“ S takovýmto povýšeným čelem hledí potomci Anglosasů na své spoluobčany jinonárodního původu a razí pro ně dosti drásavé přívlastky. Těmto anglosaským povýšencům málo záleží na stanovisku, které v té otázce určuje ústava Spojených států nebo výroky velkých presidentů, jako byl Jiří Washington a Abraham Lincoln.

VII. Význam prvotných skupin.

V úvaze o různých skupinách se stanoviska sociologické vědy přicházíme ke třídění podle významu.

Prof. Hayes stanoví rozdělení na skupiny osobní a neosobní čili masy.* Profesor Ellwood rozlišuje skupiny na základě stýkání a vzájemného dorozumívání a označuje domorodou skupinu jako rodina a obec za *involuntární*. Na druhé straně skupina utvořená za účelem zvláštního zájmu se nazývá *voluntární*. V takové skupině sociální styk jest omezen na určitý cíl a zájem a proto se jmenují též skupinami zájmovými. Sem patří veškeré svazy politické, řemeslnické, obchodní, kulturní a organisace jako církve a sekty. Důležitým rozlišením jsou v sociologii skupiny prvotné od druhotných (primární od sekundárních). Prvé jsou nejdůležitější, neboť značí skupiny, kde se projevuje tvář v tvář důvěrné a osobní stýkání. Má tu platnost pouze osobní přítomnost a osobní známost. Do tohoto vzoru zařazujeme skupinu

* Hayes: Outrocuction to the study y Sociology, str. 74—75.

rodiny, sousedství, zábavní a vzdělávací kroužky, přátelstvo a podobné skupiny. To jsou nejstarší sociální skupiny. Jmenují se i proto prvotnými (primárními), poněvadž se stanoviska psychologie stimulant přítomnosti jiných lidí nutno je ke vzniku sociálního života. Z primárních skupin vypučely všechny ostatní druhy sociálního styku. Takové skupiny, které nevyžadují styku osobní přítomnosti, nemohly být utvořeny před utvořením vysoce zdokonaleného styku tváří v tvář primárních skupin.

Dalším typem tak zv. sekundárních skupin jsou ty, které nevyžadují důvěrných přímých a osobních styků. Leč i při tom hrají důležitou úlohu v lidské společnosti a některé, jako je stát nebo národ, se zaměňují za samotnou lidskou společnost. Avšak sekundární skupiny vznikly výhradně v důsledku kulturnosti a nemohly by se udržeti bez značného kulturního zařízení lidské společnosti. Pro takové skupiny, jakými jsou města, okresy, státy a národy, jakož i politické strany, náboženské obce, hospodářská a výrobní družstva, jsou nejen důležitým faktorem v chápání sociálního života dnešního světa, ale jejich kontrola představuje nejdůležitější otázku naší civilizace.

VIII. Sociální funkce prvotných skupin.

Všeobecně vzato primární skupiny jsou tvůrčími činiteli primárních sociálních stanovisek a vědomí každého jednotlivce. Tuto tvůrčí moc nad sociálním chováním uplatňují ve třech způsobech:

- a) v socialisaci jednotlivcově,
- b) ochraňují a vštěpují obyčeje a tradice,
- c) jsou zdrojem prvotných sociálních ideálů.

Socialisace jednotlivcova v mnohé skupině se odehrává při jeho stálém stýkání se všemi složkami kulturní tkaniny. Od nejútlejšího mládí se přizpůsobuje ke všem tradicím, obyčejům a sociálnímu řádku skupiny. Jedině v přímých stycích se plně a živelně projevuje sociální život.

Primární skupiny jsou hlavními nositeli a předavači obyčejů a tradic, neboť v jejich prostředí probíhají tyto odkazy minulosti a jsou vnímány jejím členstvem.

Ať v rodině nebo v sousedství se projevují uchované obyčeje a tradice, přichází tu s nimi do styku každý domorodec, a to od prvých dětských let. Domácí kruh, obvod sousedství a místo dětských her jsou první školou dítěte. Prvotné skupiny jsou zřídlem primárních sociálních představ a pojmů. Kterékoli představy o sociálních ideálech jednatel si učiní, vždycky vyplývají z prostředí a ovzduší prvotné skupiny. Tam přichází ke konkrétním představám šlechtnosti ve všech obrysech. Tyto představy jsou vlastně okénkem do světa. V ovzduší a prostředí primární skupiny je shrnut celý svět, všechny přívlastky lidské společnosti. Je to kouzelné zákoutí, kde rostou duši křídla a srdce hřeje dech domácího krbu a přátelského kroužku. Proto tak tesknivě národní píseň pěje o loučení s rodnou hroudou a o cestě do světa v písni: Zasviť mi ty, slunko zlaté, na poslední z vlasti krok!

IX. Přenášení (vštěpování) kultury.

Kultura jest psychický sociální výtvar. Proto vyžaduje ke svému přenášení psychicky sociálního media a prostředí. A to právě dodávají prvotné skupiny v pří-

mých stycích. Vzájemné stýkání a vyrozumívání, jež se děje v těchto skupinách, předvádí každému jednotlivci ve formě zděděné pojmy a útvary. Živé slovo nese od jednotlivce k jednotlivci formulky chování a mravní společenské hodnoty s nimi související. Konkrétním způsobem představy sociálního chování jsou představovány před zrak jednotlivců při stycích přímých. V takovém prostředí sugesce a napodobení jsou mnohem nutkavější nežli tam, kde tyto styky tváří v tvář chybějí. Tak se stává, že v prvotných skupinách dorozumívání a příklad přenášejí tradici a obyčeje, základní to prvky kultury s nejmenší možností pozměny. Proto primární život se stává nepohrěšovatelným zprostředkovatelem přenášení kultury bez nejmenší ztráty.

Jest nám ovšem připomenouti, že tu stávají další činitelé v sociálním řádě lidské společnosti, spolupůsobící v přenášení kultury. Z těchto sluší jmenovati školu, knihovnu, musea a církev. Leč nejsou nic více nežli pomocníky primární skupiny. Všecky dohromady nezmohou více nežli podřadný stupeň výkonnosti v procesu přenášení kulturního obsahu, neboť pouze v ovzduší prvotné skupiny přichází každý jedinec k sociálnímu vědomí a stává se vzdělanou bytostí. Z toho vyplývá, že k uchování určité kultury a civilisace jest nutno udržovati život prvotné skupiny v takovém stavu, aby byl schopen ji přenášeti s jednoho pokolení na pokolení.

X. Normální změny sociální skupiny.

Život každé skupiny jest podroben jistým změnám. Změny v hospodářském, politickém a kulturním řádu vrhají do života skupin své stíny a vlivy, které docházejí ohlasu a vynucují si přizpůsobení ke stávajícím poměrům. To je třetí problém a třetí vlastnost skupinového života normální proměny. Rozlišuje proměny nevědomé a vědomé. Prvá přichází působením organické evoluce, to jest variací a přírodním výběrem — čili „survival of the fittest“ — svrchovaností nejzpůsobilejších.

Druhým způsobem jest neschopnost nové generace dokonale napodobiti předešlou a tak nechati zaniknouti některé kulturní hodnoty. Je to však proces neúmyslný — nevědomý. Třetí, a to nejčastější způsob nevědomé proměny jest přivoděn změnou ve fyzickém a sociálním okolí. To se stává stěhováním do jiné země aneb i obráceně, když se skupina velmi rozšíří novým živlem, a zařízení, která byla vhodná menší skupině, nedostačuje zvětšené. Tyto zásady a pravidla mají bohaté ilustrace v životě amerických sociálních skupinách, jak o tom bude pojednáno u amerických Čechů.

XI. Vědomá normální proměna v sociální skupině.

Na rozdíl od proměn nevědomých a neúmyslných odehrávají se ve skupině pravidelné proměny cílevědomé a úmyslné. Není k tomu ani potřebí vlastního mechanismu, neboť tyto proměny se odehrávají působením činitelů vzájemného stýkání a dorozumívání, jmenovitě živým i psaným slovem. Je tu však určitý pochod, ve kterém se odehrává normální a cílevědomá změna v sociální skupině. Profesor Ellwood se o nich vyjadřuje v tomto pořádku: Veřejné posouzení — kritika; veřejná debata; utvoření veřejného mínění ve skupině; ustanovení vůdců a sociální činnost. Těchto pět činitelů zpravidla způsobuje cílevědomé změny ve skupině. Každý z těchto činitelů má svůj význam a způsob, kterým napomáhá změně ve sku-

pině. Veřejná debata má za účel posouditi stávající zvyky, instituce, záměry a útvary a pak pojednati o vytvoření nových základů a budovati nové obyčeje, instituce a plány. Důležitým úkolem jest utváření veřejného mínění a ustanovení vůdce. Od těchto dvou činitelů hlavně závisí úspěšné provedení cílevědomé změny. Má-li veřejné mínění býti skutečně blahodárným činitelem sociální proměny, musí se utvořiti za příznivých okolností. To se stává jen tehdy, když mu předchází vedení a vůdcovství opravdu uvědomělé a se všemi požadavky obeznámené. Proto jen takové veřejné mínění, které jest utvořeno po vývodech odborné znalosti a rozšafného vůdcovství, má v sobě dostatečný stupeň správného posudku. K tomu jsou nutné tři podmínky: uspořádání skupiny tak, aby mohlo dojíti k volnému rozhovoru a diskusi; průměrná úroveň inteligence skupiny, zvláště zařízení výchovné a politické; hodnota vůdcovství nejen v odborných vědomostech, ale i schopnost výkonu a mravní charakter. Pro budoucí sociální řád jest velice důležité, aby veřejné mínění bylo co nejvyššího stupně inteligence, neboť se stává rozhodujícím činitelem kultury a jejích součástí, jako jsou obyčeje, zákony a instituce. Veřejné mínění má svůj vliv a proto mu nesmí chyběti osvětlené vědomí.

XII. Dvě období ve skupině kritické a konstruktivní či analýse a synthese.

V životě sociální skupiny dostavuje se doba rozpadávání sociálních forem a doba vytváření nových. Tlakem vývoje různých činitelů dochází na změny ve skupině, a když to jsou změny velkého významu a rozsahu, stávají se mezníky v dějinách národa a někdy celého lidstva.

Každé nové konstruktivní období se utváří kolem jistých představ a pojmů, z nichž jedna vyniká nad ostatní a určuje směr celého vývoje. Tuto vedoucí myšlenku jmenuje historik Lamprecht* psychicky dominant. Se stanoviska sociologického zařazujeme tyto psychické dominanty pod pattern idea, myšlenkový výraz — nebo sociální formu. Takové doby, kdy ve společenském řádě se odehrávají podstatné změny, jsou plny zmatku a roztříštěnosti. Zápolí tu dva živly — radikalismus a konservatismus. Prvý žene útokem na opozice společenského řádu, převrací a násilně chce nahrazovati novými smyšlenkami. Konservatismus proti tomu hájí i chrání všeho a nechce dopustiti změny. Ovšem jest marné se brániti vývoji a jeho následkům, jakož stejně marné jest usilování o radikální změny, neboť radikalismus jako každá vášeň sama sebe ubíjí, poráží a maří. Leč po odstupu a odplynutí bouřných dob dochází k vyjasnění a umoudření. Zájemci obou směrů se ponaučí, že nejde po jejich přání a že společenský řád je nekonečným tkanivem, které se vyvíjí, rozrůstá a mění pod zorným úhlem věčnosti a působením sil, daleko povýšených nad lidskou moc a rozum. Nastupující pokolení však nejlépe znázorní skutečný stav sociálního řádu, neboť jsou vedeny čistě věcnými hospodářskými a prospěchovými zájmy. Společenský řád může býti smýkán v době rozbouřené veřejnosti, ale ne na dlouho. I tu má platnost jistý gravitační zákon, který mu navrátí normální stav klidu a nenáhlého postupu k dalším proměnám.

* Lamprecht, What is history? Kap. III. a IV.

XIII. Psychické dominanty.

Společenský řád, na který byli čeští vystěhovalci uvyklí v Čechách, utrpěl jisté újmy a byl podroben změnám. Již to, že se vystěhovalci odtrhávali od rodné hroudy a z prostředí protkaného starými vzpomínkami a vzkazky dávné minulosti, působilo nepříznivě na kulturní předivo českého vzoru. Jak poukazuje Ellwood,** změna zeměpisného a sociálního prostředí působí změnu i v sociálním řádu.

Cesta do Ameriky byla pro každého vystěhovalce velikou životní změnou a sociálním přechodem. Jest samozřejmé, že tímto vytržením z rodné vlasti a z přátelského ovzduší byly uvolněny a na čas přetrhány společenské svazky i závazky a každý vystěhovalec byl dočasně trosečníkem sociálního života. V tomto kritickém období trosečnictví nastával nový problém přizpůsobení a poutání k pevnému kulturnímu tkanivu a spolehlivým vzorům chování a spekulování. V takovémto období veliké sociální proměny jsou upírány hledy k myšlenkovým pojmům velkého rysu, s nimiž jest pak spojeno hojně zájmů a záměrů podřadných. To jsou právě ony psychické dominanty, kolem nichž se točí vír rozbourané hladiny a které po odchodu bouře stávají se středem tábora a směrodatným činitelem. Zpravidla se uplatňují dva směry — konservativní a radikální. Prvý se přidržuje stávajícího řádu a druhý lesklými hesly mu odporuje, potírá a na jeho místo chce dosadit vlastní, nový.

(Pokračování.)

K a r e l U h l :

Svatý Benedikt a jeho řád.

Věnováno P. Vojtěchu Horákovi, O. S. B. v Rajhradě.

(Pokračování.)

Charakteristické pro poznání ducha Benediktova jsou příběhy, podle kterých se stavěl proti přepjatému umrtvování těla. Poslal zchlazující vzkázání poustevníku Martinovi, který vynalezl nový způsob svatosti, dav se přikovati v úzké jeskyni ke skále řetězy. „Roztrhej svůj řetěz,“ řekl Benedikt, „neboť pravý sluha boží není připoután ke skále řetězem, nýbrž ke spravedlnosti Kristem.“ Benedikt nejen zrazoval před osamělou sebetrýzní, nýbrž kladl i veliký důraz na krušnou tělesnou práci. Další pozoruhodná věc při Benediktovi jest jeho politický vliv.

Umínal si smířiti Goty s Italy a je zřejmo, že Totila, gotský král, chodil k němu na radu a byl silně pod jeho vlivem. Když Totila dobyl zase Neapole na Řečích, chránili Gotové žen před urážkami a jednali lidsky i se zajatými vojáky. Naproti tomu když Belisar, Justinianův vojevůdce, dobyl deset let před tím téhož města, oslavil svoje vítězství všeobecnou řeží.“ (H. G. Wells, Dějiny světa, str. 320.)

Pln zásluh a milosti zemřel sv. Benedikt v 63. roce svého života dne 21. března roku 543 o 9. hodině dopolední, dav se přenést do chrámu. Tam přijal tělo Páně

* Ellwood, str. 214.

a stoje za slov modlitby a opíraje se o paže svých učedníků vypustil duši.³²⁾ Pohřben byl vedle své sestry v hrobce chrámu sv. Jana Křtitele.

Tělo sv. Benedikta odpočívalo na Monte Cassino až do vpádu Longobardů, od nichž r. 580 klášter tento byl rozbořen, jak sv. Benedikt byl předpověděl. Kolem r. 653 přenesl jeho ostatky mnich Aigulf do kláštera Fleury sur Loire ve Francii, kdež zůstaly do r. 755.

Větší část byla pak vrácena arciklášteři montekasinskému, menší částky mají kláštery Leno, Brescia, Solesmes, Einsiedeln, Montpellier, Benediktbeuren, Metten a jiné.

Synové sv. Benedikta, umělci z beuronské kongregace, vyzdobili nádherně hrobku na Monte Cassino se společným hrobem sv. Benedikta a sv. Školastiky.

Na výzdobě pracovali plných 12 let za vedení Dom Desideria Lenze († 25. I. 1928) a za podpory celého řádu. Práce tyto byly ukončeny r. 1912, načež v květnu 1913 byla hrobka slavnostně vysvěcena za účasti téměř všech benediktinských opatů z celého světa.³³⁾

Benediktin papež sv. Řehoř I. Veliký (590—604) vylíčil „Život sv. Otce Benedikta“ s láskou a nadšením v II. knize svých „Dialogů“ (Rozmluv). Obcoval ještě s bezprostředními žáky „patriarchy mnichů západu“, jichž se dovolává jako svědků svého vypravování. Proto jeho líčení jest cenné, poutavé, živé i roztomilé. Je to věnec slávy, uvitý z podivuhodných skutků sv. Benedikta.

„Nicméně zázračné, události nejsou hlavní věcí v Řehořově životopisu sv. zákonodárce řeholníků. Daleko více vynikající jádro tvoří jeho charakter. Vidíme tu sv. Benedikta v celé jeho osobnosti; pozorujeme na něm podivuhodný vzlet a mimořádné nadšení pro svatost; ohnivou horlivost, kterou však umí v obcování s jinými krotiti moudrostí a umírněností, aby je k sobě přivábil; vidíme přísného ducha zákonodárce, při tom však všude prokmitá láska a veškerá srdečnost otce. Tento nástin charakteru světcova jest tak opravdový a tak vhodně doplňuje němé stránky jeho řehole, že Řehoř nemohl tak libovolně vymysleti.“ (P. Hartmann Grisar S. J.)

Životopis sv. Benedikta od papeže Řehoře Velikého vydali v českém (i německém) překladě a v krásné úpravě se 70 ilustracemi (s 75 v německém vydání) zároveň s řeholí emauzští benediktini kongregace beuronské v Praze II. r. 1902 s názvem „Život a řehole sv. Otce Benedikta“ (194 v českém a 214 stran v německém vydání).³⁴⁾ Před tím napsal a r. 1880 v Brně vydal rajhradský benediktin P. Sarkan-der Navrátil „Život sv. Otce Benedikta... s dodatkem o působení řádu sv. Benedikta po všechna staletí, zvláště v Čechách, na Moravě, ve Slezsku, Polsku a na Litvě.“ (374 stran.)

³²⁾ Slavný malíř Josef Führich dovedně vymaloval na dvou velkých plátnech poslední rozmluvu sv. Benedikta se sv. Školastikou a smrt sv. Benedikta. Obrazy ty, pocházející z r. 1862, jsou v klášterním chrámu v Rajhradě, první na oltáři sv. Školastiky, druhý na oltáři sv. Benedikta. „Poslední rozmluva“ od Jos. Rybičky jest v Břevnově — vydána též jako rytina nákladem téhož kláštera — a „Poslední přijímání sv. Benedikta“ od Pavla Deschwandena je v Einsiedelu ve Švýcarsku.

³³⁾ Slavnosti zúčastnil se též rajhradský opat P. Prokop Šup († 12. XII. 1921) a rajhradský klášter má tam mezi jinými vymalován též svůj znak.

³⁴⁾ Z prospektu k tomuto vydání jsou zde uvedené některé myšlenky a citáty, jako hořejší od Grisara a další od Bosueta a Montalamberta.

Sv. Benedikt vyobrazuje se obyčejně jako vážný a vousatý stařec vysoké postavy v řeholním rouše, obyčejně v kukli (cuculla), s kapucí, kterou má často na hlavě, držící v pravé ruce berlu, v levé řeholi, často s opatskou mitrou u nohou, s krkavcem, držícím v zobáku bochánek chleba, nebo s puklou číší či kalichem, z něhož vylézá had, symbol jedu. O významu těchto symbolů bylo pojednáno výše.³⁵⁾

Sv. Benedikt jest uctíván jako pomocník při různých nemocích: zánětech, hořečce, růži, otravě atd. Hlavně však bývá vzýván při smrti. Připomíná to medaile, ražená r. 1880 na Monte Cassině, na níž okolo postavy sv. Benedikta čtou se slova: „Eius in obitu nostro praesentia muniamur“ = „Jeho přítomností budmež ozbrojeni při svém skonání!“ Umírajícímu mnichovi zjevil prý se sv. Benedikt s četnými bratřími, zpíval mu mši sv. a slíbil, že „ho přivede tam, kde sám bydlí“.

Také sv. Gertrudě zjevil prý se sv. Benedikt a oznámil jí, že všem, kteří ho uctívají, bude „hrází proti útokům satanovým“.

Jinak je sv. Benedikt patronem mědikovců, školních dětí a pod.

IV.

Řehole sv. Benedikta.

Dva činy proslavily sv. Benedikta po celém křesťanském světě. Prvním bylo založení kláštera montekasinského a slavného řádu, po něm nazvaného „benediktinským“, druhým pak sepsání proslulé řehole.

V „Životě sv. Otce Benedikta“ od papeže Řehoře Velikého nenalzáme, ač by se to mohlo zdáti podivným, nějakých neobyčejných přísností a předpisů o umrtvování tohoto předního učitele křesťanské askése. Ale sv. Řehoř v hlavě 36. „Života sv. Benedikta“ dobře poukazuje v té příčině na Benediktovu řeholi těmito významnými slovy: „Muž boží mezi tolikerými zázraky, jimiž se skvěl na světě, také slovem naučení nevšedně zářil; neboť *sepsal pro mnichy řeholi, vynikající moudrou mírností a jasnou mluvou. Chce-li tedy někdo jeho mravy a život zevrubněji*

³⁵⁾ Z vyobrazení sv. Benedikta jest asi nejznámější obraz umělecké školy beuronské, postavený jako titulní ve výše uvedené publikaci opatství emauzského a v některých novějších latinských vydáních řehole sv. Benedikta a pak rozšířený v nesčíslných otiscích. Sv. Benedikt je tam vyobrazen, jak sedí na opatském křesle pravou rukou žehnaje a levou drže rozevřenou knihu se slovy z předmluvy k své řeholi: „Venite, filii, audite me. Timorem Domini docebo vos.“ = „Pojďtež, synové, slyšte mne. Bázni Hospodinově budu vás učiti.“ Po stranách klečí jeho žáci sv. Maurus a Placid. — Známý je též obraz Pavla Deschwandena, na němž sv. Benedikt drží berlu, zakončenou „křížem sv. Benedikta“, nebo obraz J. Schrandolfa „Sv. Benedikt a Řehoř Veliký“ — oba vydané v Řezně jako rytina Leudnerova. Pěkný obraz od akademického malíře a rajhradského rodáka Josefa Zeleného z r. 1851 jest na oltáři v oratoři rajhradského kláštera a jiný jest zavěšen v jednom pokoji v prelatuře tamtéž. Perokresba P. Vojtěcha Slouka byla otištěna v kalendáři „Moravanu“ na rok 1921. Jiný pěkný obraz, představující sv. Benedikta, Maura a Placida, namaloval P. Bonaventura Pauletig ze Sv. Vincence v Pensylvanii ve Spojených státech severoamerických. Celý cyklus obrazů ze života sv. Benedikta provedli umělci beuronští na jižní straně opatského chrámu v Emauzích v Praze, v klášteře v Beuroně a na Monte Cassinu. Ostatně každý klášter benediktinský má četné obrazy zakladatele svého řádu.

poznati, může právě v zařízení této řehole nalézt všechny skutky tohoto mistra, neboť svatý muž nemohl nikterak jinak učit, než jak žil."

Uvedený výrok obsahuje zároveň vzácnou chválu této řehole.

Slovutný Bosuet dí: „Řehole sv. Benedikta je souborem křesťanství, učeným a tajemství plným nástinem veškeré nauky evangelia, všech institucí svatých otců, všech rad evangelické dokonalosti. V ní objevují se eminentním způsobem moudrost a prostota, pokora a statečnost, přísnost a mírnost, svoboda a závislost. V ní má pokárání svou celou pevnost, shovívavost veškeren svůj milý účinek, rozkaz plnou moc, poddanost úplné upokojení, mlčelivost svou slavnostní vážnost, mluvení svou líbeznost, síla své pole ke cvičení, slabost svou podporu. A při všem tom nazývá ji svatý zákonodárce pouhým začátkem, aby v jeho úřednících bázeň stále byla živena.“³⁶⁾

Hrabě Montalembert, spisovatel „Mnichů západu“, takto o ní praví:³⁷⁾ „Řehole sv. Benedikta stala se nepomíjejícím zákoníkem nejctihodnější a nejplodnější větve církevní milice. Třináct set let³⁸⁾ uplynulo od té doby, kdy ruka sv. Benedikta napsala tuto knížku, ale posud ještě nikdo nebyl s to, aby vynalezl něco způsobilejšího a vhodnějšího k upevnění náboženského ducha a společného života.“

Ale nejlépe ji doporučuje tisíce a tisíce lidí ze všech stavů i rozličných národů, kteří její jho dobrovolně na se vzali — bylať od 8. do 13. století v celé západní Evropě téměř bez výjimky v klášteřích zachovávána — tisíce svatých, které vychovala a dobro, které pro blaho církve a lidstva způsobila. Dalať církvi výtečné papeže, věhlasné biskupy, osvícené učitele, obětavé misionáře, horlivé duchovní pastýře, neúnavné muže modlitby a práce, a co tito na základě své řehole vykonali a posud konají pro rozšíření víry, pro vědy a umění, pro blaho lidí ve starém i novém světě, o tom svědčí dějiny.

*Má tudíž „zákon sv. Benedikta“ důležitý význam kulturně-historický.*³⁹⁾

Řehole sv. Benedikta obsahuje předmluvu a 73 kapitol.

V předmluvě je milé a otcovské napomenutí tomu, kdo chce na sebe vzít jho Kristovo, jemu sloužiti životem řeholním a tak dosáhnouti spokojenosti, štěstí v životě i věčné blaženosti.

V hlavě 1 pojednává autor o rozličných druzích mnichů a prohlašuje, že chce psáti řeholi pro cenobity, společně žijící klášterníky, nikoliv pro poustevníky.

Hlava 2 pojednává o tom, jaký má býti opat, otec řeholní rodiny. Hlava 3. jedná o poradě opata s bratřími, kteří ve všem mají býti na radu tázáni. Kapitoly 4—7 probírají pravidla duchovního života vůbec: články dobrých skutků, o poslušnosti, mlčelivosti a pokoře.

Hlava 8—20 a 47 jedná o službách božích a společných denních modlitbách; hlavy 21—25 obsahují pravidla domácího pořádku, a to o opatových zástupcích či děkanech (21), o pořádku v noci (22), o trestech (23—30), o správci domu (31), o náradí a jiném příslušenství klášterním (32), o osobní chudobě bratří, kteří vše-

³⁶⁾ Z prospektu k emauzskému vydání „Života a Řehole sv. Otce Benedikta“, str. 2.

³⁷⁾ M. R. Montalembert: „Les Moines d'Occident depuis S. Benoît jusqu'à S. Bernard“ = „Mnichové západu od sv. Benedikta do sv. Bernarda.“ 7 svazků. Paříž, 1860—1877.

³⁸⁾ Nyní již 14 set let.

³⁹⁾ Z prospektu.

chno potřebné mají dostávat (33—34), o kuchyni a stravování (35 a 39—40 a 41), o péči o nemocné (36), o starcích a dětech (37), o týdenním čtenáři (38), o veřejném pokání za provinění (42—46), o tělesné práci (48), postu (49), denním pořádku (50—51), modlitbě (52), o přijímání hostí (53), a obcování se zevním světem (54 a 56), o oděvu (55), o stolu opatově, který má vždy jísti s hosty (56), o pěstování umění a řemesel (57), o přijímání noviců (58) ze šlechty a chudiny (59), o posloupné hodnosti mnichů a kněží (60—63), o volbě opata (64) a ustanovení převora (65), o vrátném (66), poslušnosti, vzájemné lásce a horlivosti (67—72) a konečně o tom, že není všechno v této řeholi obsaženo (73), při čemž jako doplněk své řehole poukazuje na Rozpravy sv. Otců, jejich ustanovení a životy, a zvláště na řeholi sv. Basilia.

Služba boží a vykonávání tělesné práce jsou hlavními povinnostmi mnichů. Odtud ono známé heslo: „Ora et labora!“ = „Modli se a pracuj!“

Také všechno ostatní jednání, ba celý život řeholníkův má směřovati k oslavě boží a vlastnímu zdokonalování. Hlavní heslo řádu benediktinského, s nímž na všech pracích jeho členů se setkáváme, je vzato z 57. hlavy řehole a zní: „*Ut in omnibus glorificetur Deus!*“ = „*Aby ve všem veleben byl Bůh!*“ (Nebo: „*In omnibus glorificetur Deus!*“ „Ve všem veleben budiž Bůh!“ Z toho vznikly zkratky: U. I. O. G. D.! nebo: I. O. G. D.!).

V řeholi dávají se mnichu tři podmínky, chce-li se státi a zůstat dokonalým; podmínky ty jsou: 1. bezúhonný život, vyjádřený pojmem *conversio morum* = polepšení mravů, v čemž obsažen slib dobrovolné chudoby a ustavičné čistoty;

2. poslušnost k opatovi (*obedientia sub abbate*) — slib poslušnosti a

3. povinnost zůstat doživotně v tom klášteře, do něhož byl mnich přijat — nazývá se to stálostí místa (*stabilitas loci*).

Skládá tedy mnich při svém (definitivním) přijetí do řádu benediktinského vlastně 4 sliby výše uvedené; z nichž dva první jsou obsaženy v jednom pojmu „polepšení mravů“.

Čtvrtý slib, vytrvalost v jednom a tomtéž klášteře, byl velice důležitý zvláště za doby sv. Benedikta, který jím chtěl zabrániti tehdy velice rozšířené toulavosti mnichů (*gyrovagů*). (Pokračování.)

Prof. J a n N o v á k:

Kterak upravit katechismus.

(Pokračování.)

Jak vidíme, má bolest a různá utrpení velké úkoly a důležité výchovné poslání spravedlnosti nebo nelásky, a to tím méně, ježto z největší části lidé sami si bolest v lidstvu. Proto nikdo, kdo úkol bolesti ve světě zná, nebude Boha viniti z ne- a různá utrpení zavinují a vzájemně působí (na př. i tím, že ke zlu, nespravedlnosti a špatnostem jinými konaným jsou tiší, až teprve když zlo se rozrostlo a po čase

svými následky trpkými i je zasáhlo, žalují na nezasloužené utrpení a viní Boha z nespravedlnosti).

Sešle-li pak i sám Bůh někdy utrpení na člověka, obmýšlí tím jen jeho dobro, vždy podobně jako matka dítě nad život svůj milující přináší dítě to lékaři pod nůž, ne aby dítě zahubil, ale aby bolestí, jež operace dítěti způsobí, život mu zachránil. Matka tedy právě proto, že své dítě miluje, dává mu působiti bolest a utrpení, aby ho zachránila.

Při partii o *andělech* pro jasnější představu neškodilo by k definici andělů přidati: ...na rozdíl od člověka, v němž jest duch trvale spojen s tělem.

Jako však lidský duch může býti na čas od těla odloučen (od smrti člověka až do jeho zmrtvýchvstání), aniž by přestal býti člověkem, tak zase andělé mohou, když toho vyžaduje úkol Bohem jim svěřený, na nějaký čas přijmouti tělo lidské, aniž by přestali býti pouhými duchy (archanděl Rafael, Gabriel).

Umělci zobrazují anděly velice často dětskou hlavičkou s křidélky. *Dětská* hlavička značí nevinnost, tedy dokonalost, svatost andělů, *hlavička* sama rozum a křidélka svobodnou vůli, poněvadž pták pomocí křídel letí, kam chce.

Andělé, jsouce bytostmi člověka daleko dokonalejšími, vynikají nad něho i daleko větším poznáním nejen rozumu, ale i zákonů a sil přírodních, nám neznámých, proto mohou i zcela přirozeně vykonati věci, kterých člověk vykonati nemůže; tak jsou ochránci a pomocníky člověkovými, dobře vyzbrojenými ke svému úkolu Bohem jim ustanovenému. Mluví-li Starý zákon o lidech posedlých zlým duchem, není příčiny o možnosti toho pochybovati, když i člověk dneška může v hypnóze na někom vykonané celé ovládnouti vůli jeho, třeba i ke zločinné činnosti.

K ot. 78 lépe: Bůh stvořil anděly, aby poznávající jeho nezměrnou dokonalost, jej ctíli, milovali, jeho vůli plnili a lidi ochraňovali.

Bůh jsa dokonalost sama mohl tvořiti zase jen dokonalost, a to tím více u bytostí rozumných: andělů a lidí, neboť u nich je mravní dokonalost podmínkou štěstí. Proto když Bůh stvořil anděly a lidi, byli dokonalí, ježto je stvořil k trvalému štěstí.

Blaženosti své další i lásky boží měli si jako bytosti svobodnou vůlí obdařené sami potom zasloužiti svým jednáním a udržeti ji ochotným a radostným plněním vůle boží. Měli proto setrvati ve službách pravdy a dobra. Ale mnozí z andělů neobstáli ve službě té a domnívali se ve své pýše, že nepotřebují Boha ke svému štěstí; proto vzepřeli se Bohu, pravdě věčné, a tím opustili i cestu dobra a ulpěli jen ve zlu, tak že jejich vůle byla nakloněna jenom ke zlému. Za to je Bůh od sebe na věky zapudil, což bylo i jejich trestem.

Zlo však plodí vždy závist a závist snaží se ničiti spokojenost a štěstí druhých. Tak tomu bylo a jest i u andělů zlých. I ti závidí lidem spravedlivým jejich štěstí vniterné, proto snaží se je strhnouti na týž stupeň zla a zloby, svádějíce je všemožným způsobem ke zlému. Odtud jejich název: ďáblové, t. j. svůdcové (řecké slovo: diabolos = svůdce, naváděč).

O *lidech*. Bůh stvořil lidi (podobně jako anděly) k trvalému štěstí. Toho dosáhnou jen tehdy, když budou Boha, svého Tvůrce a věčnou pravdu poznávati, jeho vůli ve všem se řídit, tedy: jeho poslouchati, jej ctíti a milovati. (Poznání Boha a jeho dokonalosti plodí úctu i lásku a pevnou důvěru.)

Když mluví Písmo sv. o stvoření prvých lidí, dovozuje, že Bůh stvořil tělo Adamovo z hlíny země, t. j. ze hmoty, ženu jeho Evu však ze žebra Adamova. Tím — mimo jiné — chce Písmo sv. naznačiti, že žena je rovnocenná muži.

V době totiž, kdy Mojžíš psal svoji zprávu o původu světa a člověka, byla již žena u všech národů pohanských považována za méněcennou muže, jehož byla majetkem a pouhou otrokyní, kterou si muž od jejích rodičů kupoval (musil jim za ni dáti věno, tedy cenu), jak je tomu u národů pohanských dosud. Nebyla tedy muži rovna, rovnocenná. Bylo proto třeba mužům názorně naznačiti, že muž i žena mají nejen stejnou duši od Boha, ale že i tělo ženino je z téže látky jako tělo mužovo. Kdyby byl Mojžíš napsal, že Bůh utvořil i tělo Evino z hlíny země, byli by muži ve své sobeckosti tvrdili, že Bůh k vytvoření těla Evina užil látky horší, méněcenné.

Mimo to má se touto zprávou o stvoření ženy ze žebra Adamova tím více zdůrazniti: 1. jednota lidského pokolení a 2. nerozlučné spojení muže a ženy ve svátosti manželství.

K ot. 95. První lidé obdrželi od Boha i zvláštní přidaný dar — nesmrtelnost těla. O dar ten se sice později připravili svým hříchem (prvotním), ale tím přece nezmařili původního úradku božího, neboť dojde svého splnění po vzkříšení těl čili po zmrtvýchvstání těl, kdy i tělo lidské bude pak nesmrtelné.

Vůle prvních lidí před jejich pádem byla nakloněna *jen k dobrému*, rozhodovali se tedy vždy jen pro to, co bylo správné a dobré, podobně jako Bůh vždy činí, byli proto svatí (= ve všem jednání svém mravně dokonalí) a tím byli nadpřirozeným obrazem božím a Bůh je miloval celou láskou svou. Taková byla také Panna Maria, která jsouc uchráněna zvláštní milostí boží hříchu dědičného, byla celý život svatá; proto mohl ji archanděl Gabriel pozdraviti slovy: „milosti plná“, t. j. lásky boží plně si zasluhující a požívající.

Všechny dary vyjmenované v *ot. 95* dány byly *lidské přirozenosti*, nedostali jich tedy první lidé jen pro sebe, ale patřily i všemu potomstvu, proto když později první lidé o dary ty svým hříchem se připravili, připravili o ně i své potomstvo.

Kraj, ve kterém Adam a Eva žili, nazýváme rájem. Slovem tím rozumíme vlastně *dokonalou blaženost prvých lidí* a teprve v přeneseném smyslu i krajinu, v níž první lidé žili blaženě.

V ráji obdrželi přikázání: „Se všelikého dřeva rajského jez, se dřeva pak vědění dobrého a zlého at nejíš, nebo v kterýkoli den bys s něho jedl, smrtí zemřeš.“ (Mojž. I., 2, 16—17.)

Strom ten stál uprostřed ráje, jak patrně z odpovědi Eviny svůdci hadu: „Z ovoce (všeho) stromoví, kteréž jest v ráji, jíme, ale z ovoce stromoví, které jest uprostřed ráje, přikázal nám Bůh abychom nejedli a abychom se ho nedotýkali, bychom snad nezemřeli.“ (Mojž. 3, 2—3.)

Přikázání to bylo přikázáním postním a půst je tělocvikem vůle a nápomáhá panství ducha nad tělem, t. j. zesiluje vůli, aby si člověk dovedl poručiti a učinil se tak pánem svých smyslů, svých žádostí a náklonností, a ne jejich otrokem. Bůh chtěl příkazem tím lidstvu naznačiti, že štěstí, blaženosti, kterou od něho zdarma obdrželi, musejí si jako bytosti svobodné vůle pro budoucnost již sami zasloužiti a

udržeti (Sv. Augustin píše: Bez nás stvořil nás Bůh, ale bez nás nás nespasí), t. j. že jen tehdy a tak dlouho si je udrží, dokavad budou Boha poslouchati a sami sobě, svým žádostem a náklonnostem panovati, ježto svobodné vůle neobdrželi proto, aby jí zneužili a zlo snad beztrestně konati mohli, ale aby sami dobrovolně pro to, co je správné a dobré, se rozhodovali a tak své skutky činili cennými a záslužnými.

Strom vědění dobrého a zlého značí pravdu Bohem lidstvu danou, o níž první lidé hned po svém stvoření musili býti Bohem poučeni, neboť jen podle ní mohli poznávati, co je dobré čili správné a co zlé čili nesprávné.

Tím, že strom ten stál uprostřed ráje, naznačil Bůh, že pravda jím daná musí býti středem veškerého našeho smýšlení a jednání — středem, od něhož musíme vycházeti a k němu opět se vraceti, ježto jen tehdy budeme mravně dokonalí a proto i blaženi. Prikázání to má platnost dosud a bude míti platnost věčně pro každého člověka. Máme-li býti šťastni a také jiným štěstí budovati, musí středem našeho ráje, naší blaženosti býti — obrazně řečeno — strom pravdy. Tato pravda, jen pokud se jí řídíme, vytváří a udržuje naši blaženost, naše vnitřní štěstí a také blahobyt pozemský. Jakmile člověk porušuje pravdu tu ve své pýše a proti ní jedná, hřeší a umírá na duši i na těle. Umírá na duši, t. j. připravuje se tím o lásku boží a o vnitřní blaženost, která je životem duše (duše pro štěstí je pak mrtva), tělu pak připravuje nemoci, utrpení a předčasnou smrt.

K ot. 99 mimo jiné mělo by býti uvedeno, že vůle lidí byla nakloněna *více* ke zlému, než k dobrému. Z dosavadní stylisace mohli by se žáci domýšleti, že vůle lidská po pádu Adamově byla nakloněna jen ke zlému jako u andělů zlých.

Ke slovům: byli vyhnáni z ráje — připojiti: t. j. připravili se o svoji dosavadní blaženost. Vždyť ráj byl především v jejich duši. Z tohoto ráje především byli vypuzeni a anděl s plamenným mečem — palčivé výčitky svědomí byly s nimi, ať šli, kam šli, a nedopustily, aby spokojenost, blaženost se vrátila v jejich duši.

(Pokračování.)

Miroslav Novák, kaplan ve Vlašimi:

Jak se má náboženství ve škole vyučovati, aby rodilo život víry.

(Pokračování.)

Lidé, kteří se dopouštějí hříchu, provinují se proti Pánu Bohu, mají na sobě vinu, jako by měli dluh u Pána Boha. Hříchy — to jsou viny, to jsou dluhy, a to veliké dluhy. Kdo jinému neplatí, co má platiti, udělal u něho dluh. A kdo nečiní, co Bůh chce, ten se provinuje, má vinu, má dluh u Boha. První vinu, první dluh udělal Adam. Všichni lidé dědí tento dluh. Jiní lidé také hřešili a přidělali nové dluhy. Již jediný hřích je tak velikou vinou, je tak velikým dluhem, že žádný člověk nemohl by tohoto dluhu zaplatiti. Ano, všichni lidé a všichni andělé dohromady nemohli by toho učiniti. A což teprve hříchy všech lidí dohromady, jak

veliká je to vina, jak veliký je to dluh! Nebude-li tento dluh zplacen, všichni lidé musí do žaláře. Peklo je strašlivý žalář. Na věky, navždycky by tam lidé byli zavřeni; vždyť nemohou té viny napravit, nemohou toho dluhu zaplatit, kdyby sebe více činili pokání.

Také vy, milé dívky, jste již někdy hřešily, máte na sobě viny, tím jste udělaly dluh u Pána Boha. Měly jste býti nábožné při modlení, a vy jste se smály, měly jste poslechnouti, když rodiče vás volali, a vy jste nepřišly, měly jste bratříčka nebo sestřičku a jiné děti milovati a vy jste jim nadávaly a je bily. Také jste snad někdy lhaly nebo kradly, nebo konaly něco nestydatého. Spočítejme teď všecko: ten dluh, že jste se neslušně chovaly v kostele, ten dluh, že jste byly neposlušny, ten dluh, že jste nadávaly a bily, ten dluh, že jste lhaly, že jste kradly, že jste byly nestydaté, ó, jak veliká je to vina, jak veliký je to dluh u Boha! Všecko je u Boha zapsáno, on ví všecko a nic nezapomene. Kdo ten dluh za nás zaplatí, kdo nás z pekla vysvobodí, kdo nás vykoupí?

Milé dívky! Děkujte Vykupiteli, děkujte mu z celého srdce! On ten dluh za nás zaplatil, on nás vykoupil. Vinu Adamovu, vaše viny a viny všech lidí — tento veliký dluh zaplatil. Tak veliký dluh mohl zaplatit, protože je Syn boží a sám Bůh. Ale ne penězi, ne zlatem a stříbrem byli jsme vykoupeni. Svou krví zaplatil Syn boží tento dluh. Řekl Otci nebeskému: „Já chci pro lidi umřít, pro jejich viny chci dát svoji krev! Odpusť jim pro tu moji krev všecko, čím zhřešili proti tobě!“ Otec nebeský s tím souhlasil. Přijal to, aby jeho nevinný Syn za hříšné lidi umřel. Krev Ježíše Krista má největší cenu. Má větší cenu, než všecko na světě. Tou krví nás vykoupil a onen veliký dluh zaplatil. Pán Ježíš zaplatil dokonce ještě více, než čím lidé se provinili. Svou smrtí zasloužil nám milost. Pamatujme tedy: Ježíš Kristus chtěl pro nás umřít, aby náš dluh za hříchy svou krví zaplatil. Místo toho můžeme též říci: *Ježíš Kristus chtěl pro nás umřít, aby nás krví svou vykoupil*. Velikou, nesmírně velikou lásku měl Pán Ježíš k nám lidem. Z lásky k nám šel dobrovolně na smrt, chtěl za nás umřít, aby nás krví svou vykoupil. Proto mu máme děkovati, proto ho máme milovati srdečně. Kdo Pána Ježíše Krista nemiluje, ten je nevďěčným člověkem, ten ať jde pryč od nás! Říkejte teď se mnou potichu ve svém srdci: „Ó, Pane Ježíši Kriste, jak dobrotivý jsi byl k nám lidem! Pro nás jsi umřel a vykoupil jsi nás svou svatou krví. Děkuji ti za to a miluji tě z celého srdce svého!“

11.

Utrpení a smrt Páně.

Z listu sv. Pavla ke Galatským je patrné, že tento veliký apoštol národů při udílení základního učení křesťanského dal si všecku práci, aby utrpení a smrt Páně nejživějším a nej názornějším způsobem vylíčil. Píše: „Před očima vašimi Ježíš Kristus byl vylíčen jako ukřižovaný mezi vámi.“ (Gal. 3, 1.) Každý katecheta, který jedná po způsobu tohoto apoštola, se přesvědčí, že děti ho budou poslouchati s největší pozorností a s hlubokým pohnutím. Vždyť jsou to děti pokřtěné, jejichž duše skropena je krví Kristovou. Ale ať si katecheta nemyslí, že je to věc lehká, o předmětu, který tak často byl projednáván, podati dětem od 6 do 10 let jasnou, historicky a psychologicky pravou a názornou přednášku. „*Dobře přednášeti je větší*

umění, než dobře kázati.“ (Kellner.) To má platnost zvláště o utrpení a smrti Páně. Proto nechť se katecheta na tuto přednášku nejpečlivěji připraví. Při každé větě, při každém slově musí si býti vědom, co tím chce docílit, jako malíř při každé čárce svého štětce ví, co každá čárka znamená pro dokonalost obrazu. Čistá, vnímavá duše dítěte je plátnem, na kterém obraz má býti nakreslen. Při takovém pečlivém počínání bude pak zbytečné, aby napomínal děti, že mají míti soucit s trpícím Vykupitelem. Účast přijde sama sebou a u mnohého dítěte bude tak hluboká, že dítě bude trpěti s sebou, jsou-li slova katechetova předmětu přiměřena.

Tato posvátná vřelost, kterou Duch sv. při vypravování o utrpení Páně vlévá do srdcí dětských, má však přinést ještě blahodárnější ovoce. K tomu je zapotřebí, aby celá přednáška vycházela z víry a vírou, živou vírou byla provanuta, nejen vírou v Krista všeobecně, nýbrž vírou v tajemství jeho utrpení a smrti, totiž že Kristus v pravém a přesném slova smyslu jako náš zástupce za nás trpí a umírá. Z velikosti výkupného, které Vykupitel musel zaplatiti, vyjde dětem jasné světlo o velikosti našeho provinění. Lépe než jakýmkoliv jiným výkladem poznají ohavnost hříchu.

Mnozí katecheté nařikají, jak je to těžké u mladších dětí, které připravují na sv. zpověď, vzbuditi nadpřirozenou, dokonalou lítost. A opravdu je to těžké, když se katecheta při tom řídí učeným aparátem našich katechismů s jejich různým rozlišováním. Není-li katecheta velmi dobrým vykladačem, ani u starších dětí toho nedocílí. Pro mladší děti, které ponejprv mají jíti k sv. zpovědi, onoho aparátu není zapotřebí. Katecheta nechť vypráví v dobře upravených, jasně provedených přednáškách utrpení Páně, zajisté pak, když katecheta si nepočíná jako nádeník, nýbrž pracuje s celou horlivostí, procitne v duších dětských nadpřirozená lítost jako sama od sebe. *To je nejlepší přípravou na sv. zpověď.*

Kdybychom měli přesně zachovati pořádek historický, musili bychom mluvit o „vstoupení do pekel“ před pohřbem Pána Ježíše, protože duše Kristova zjevila se ihned, jakmile vyšla z jeho těla, uprostřed otců starozákonních v lůně Abrahmově, kdežto bezduchá schránka visela ještě na kříži. Věčně však je pořádek apoštolského vyznání víry v právu, neboť slovo „pohřben jest“ je potvrzujícím přídavkem ke slovu „byl ukřižován“. Pohřbem Ježíše Krista končí se jeho utrpení, kdežto vstoupení do předpekli je počátkem jeho oslavení.

Také při této katechesi ať má kněz na zřeteli hlavní účel, aby byla *posílněna víra v Ježíše Krista jako vykupitele světa, jeho smírnou obětí na kříži*. Mnoho, velmi mnoho k tomu přispívá, když kněz názorně líčí jeho pohřeb. Uctívá péče, s kterou zbožné ruce nakládaly s tělem Spasitelovým, dělá na děti uklidňující a povznášející dojem. „Pohoršení kříže“ jimi otřásl. Uctívost, se kterou Kristus Pán byl pohřben, rozptýlí všechny mraky; světlo víry opět jasně proniká a rozněcuje se ještě k jasnějšímu plameni tou slávou, která se zjevila, když duše Kristova vstoupila do předpekli.

Aby svrchu uvedeného účelu bylo dosaženo, je nutné, aby se katecheta *správně* vyjádřil o úmyslu, proč Kristus Pán vstoupil do předpekli. Na obrázku, co dělala duše Kristova v předpekli, nalézáme v mnohých katechetických spisech tuto odpověď: „Ty duše zemřelých spravedlivých potěšila a zvěstovala jim jejich blížící se vykoupení z předpekli.“ Tak by byl býval Kristus Pán svým vlastním předchůdcem.

Abychom nesprávnost tohoto tvrzení dokázali, poslechněme, co praví Římský katechismus: „Christus Dominus descendit, ut sanctos et iustos homines ex misera illius custodiae molestia *liberaret* eisque passionis suae fructum impertiret . . . Statim illius adspectus clarissimam lucem captivis attulit eorumque animas immensa laetitia gaudioque implevit; *quibus etiam optatissimam beatitudinem, quae in Dei visione consistit, impertivit.*“ (I. cap. VI. qu.: V. et VI.)

Přinesl tedy Kristus Pán, oněm duším, které tak toužebně čekaly na jeho příchod, ihned „lumen gloriae“, ve kterém ihned spatřily celou velebnost svého osvoboditele. Blaženost jejich pozdějším příchodem do nebe byla pak rozmnožena jen vedlejšími okolnostmi, na př. společenstvím s kůry andělskými. V takových případech, kdy jednotliví teologové odpovídají: „Non liquet“, „věc mi není jasná“, a katecheta se má vysloviti, není pro něho spolehlivějšího vůdce nad Římský katechismus. Autorita tohoto katechismu nám zaručuje, že neupadneme v blud.

(Pokračování.)

Marie Terezie Ledóchowska.

(Pokračování.)

V květnu následujícího roku objevily se opět dvě misijní sestry u dvora, z nichž jedna, hraběnka z Gélín, bývala v dřívější době čestnou dámou na toskánském dvoře.

Opět se ozvala milost. Pro Marii Terezií počínala se nová doba. Cítila vání milosti a nechala se ochotně vésti. V tomto oddílu života, který postupně vedl k založení Družiny sv. Petra Klavera, mnohé popsala v brožurce „Dějiny vzniku“, ale ve své skromnosti tam zamlčela, kolik utrpení, pokořování a odporu bylo jí přetrpěti, kolik obětí a námahy jí stálo, aby razila novou cestu a získala misionářské myslence přátele v době, kdy byla úplně neznáma a lidem cizí. Povzbuzena jsouc voláním apoštola protiotrokářského hnutí, kardinála Lavigerie, dává své pero do služby misií. Dvojí povolání, redaktorky a dvorní dámy, vyčerpávalo její síly.

Rychle rozhodnuta obětuje život u dvora, aby mohla v samotě psáti pro misie. Pán jí dal poznati, oč více by se vykonalo pro misie, kdyby jí pomáhali stejně smýšlející. Ihned opouští oblíbenou samotou, aby vyhledala spolupracovníc. Dámské spolky nemají kýžených úspěchů; dobrý Bůh jí ukazuje, že jen náboženský ústav může poskytnouti nej-

bezpečnějšího základu a jistoty pro trvání jejího díla; hraběnka Ledóchowska za přispění Ducha sv. započíná svoji činnost.

Od roku 1894, kdy byla Družina založena, setkáváme se s Marií Terezií v každém oboru práce, kde bylo lze nadíti se nějaké výhody pro misie.

Ježto chtěla misiím pomoci a brzy uznala, že nestačí k tomu dosavadní úsilí, počala vydávati „Echo z Afriky“, které vyšlo již r. 1889, také v jiných řečech, a to v polské, italské, francouzské, české, slovenské, portugalské, maďarské, anglické a španělské. (Vydání portugalské bylo za světové války zastaveno.) Její veliká horlivost nalezla vždy nové prostředky a cesty k rozšíření její Družiny.

Přenecháváme jejímu životopisci, aby ocenil toto dílo a podniky s ním spojené; budiž nám za to popráno učiniti to, co za jejího života nesmělo býti učiněno, totiž mluvit o této zvláštní ženě samé, jež odchod byl bolestně pocítován ve všech zemích Evropy a Afriky.

Přednášky.

Mladá zakladatelka Bohem vyvolená byla plna organisačního ducha a horli-

vosti v práci. Procestovala Německo, Francii a Švýcarsko, aby získala svému dílu přátele. Na jedné z těchto cest přednesla svou záležitost a prosbu jistému panu faráři, aby týž kázal o misiích a o způsobu, jak jim pomoci. Farář odpověděl: „Proč byste nemohla, to co jste mi právě vysvětlila, zrovna tak vysvětliti mým osadníkům, kteří se právě shromažďují ve vedlejším sále? Krátce jim to přednese.“ Ujednáno, vykonáno!

Dojista bylo to tenkrát — v posledních letech minulého století — něco neobyčejného, mluvit o misiích vůbec a hraběnka Ledóchowska — právě jako kardinál Lavigerie — byli z prvních, kteří se důrazně zasazovali o tuto myšlenku. Ještě nezvyklejší bylo, že veřejně přednášela dáma o tomto předmětu; ale pan farář tomu chtěl a tak se konala první přednáška, již následovala sta jiných. Bylo by těžké určit, kolikrát hraběnka Ledóchowska přednášela, ale msgr. Le Noy, generál řádu Otců sv. Ducha, který znal zakladatelku Družiny sv. Petra Klavera a při každé příležitosti ji viděl jednati jako zástupkyni misii, pojmenoval ji (již v r. 1900 na protiotrokářském sjezdu v Paříži) „cestujícím milého Boha“. Co námahy a obtíží vyžadovaly na ní tyto přednášky, tušil každý, kdo znal chatrné její zdraví. Stačila někdy lžička vlažné vody, kouř cigarety v železničním oddělení, jeden nebo více gramů potravy, kterých čím dále tím méně požívala, aby cítila velké bolesti. Ale výsledky přednášek byly podivuhodné a podařilo se jí mnohé získati misijní myšlenky.

Čím více řečnice při tom trpěla, tím víc upoutávala posluchače. Někdy se stalo, že i socialisté se zúčastnili přednášky a byli nadšeni pro dobrou věc. Všichni chápali, že tato vyhublá, tak vysílená hraběnka Ledóchowska, jež zasvětila svůj život vznešenému, ideálnímu cíli a zvala přítomné beze všeho nátlaku, aby o týž cíl se snažili, zasluhuje úcty. Její slova, určená vnějším členům Družiny a podporovatelům jejím, byla plna ducha a života a vždy znovu oživila jejich činnost pro misie. „Pán nedopustil, abych někam šla nadarmo,“ říkala a vskutku, kamkoliv se vydala tato duše, obětuji se pro opuštěné v Africe, všude

nalezla laskavé přijetí, pomoc a nové členky.

Korespondence.

Tato žena, jež založila propagační dílo, podnikala cesty, konala návštěvy a přednášky pro ně, tato žena dostávala denně spoustu dopisů, jež sama musela zodpovídati. Šla-li na cesty, zanechávala filiálkám své Družiny své nejbližší adresy a nalezla na místech, kde zamýšlela se zdržeti dva, tři dny, hromadu dopisů jí očekávajících. Všecky byly naléhavé, všecky spěchaly, neboť šlo o úpěnlivé prosby misionářů, o věci, jež byly určeny k uveřejnění v různých časopisech, nebo o zprávy ve všech řečích, ve kterých se „Echo z Afriky“ vydává, jež před vytištěním sama opravovala, a rovněž o soukromé dopisy vnitřních i vnějších členek Družiny, neb též o dotazy, týkající se prací propagačních, jež měly býti podniknuty. Že při tolikeré práci nikdy neklesala odvaha této ženy, že ji vůbec snesla, to je tajemství, které lze vysvětliti jen pomocí zvláštní milosti. Nepozbývala ani okamžik drahého času. Nebylo to prázdné rčení, ale čistá pravda, jež může potvrditi její okolí. Hned po kterémkoliv slyšení psala referáty pro časopisy, prohlížela došlé písemnosti, starala se, aby byly ihned zodpovídaný nejnáléhavější dotazy, studovala oficiální sdělení, jež jí docházela ze všech dílů světa. Častěji byli též zavoláni ti, kteří pracovali v různých odděleních misijního díla, aby přijali krátká, jasná a právě tak praktická jako podrobná nařízení. Bylo v Družině známo, že každý, kdo si přeje rychlé odpovědi, má se obrátiti na paní hraběnku.

Vztahy k církevním vrchnostem.

„Požehnání otce staví dětem domy.“ Tato slova Písma sv. byla hraběnce Ledóchowské pravidlem; proto si před začátkem nějakého podniku opatřila dovolení a schválení duchovní vrchnosti. Papež Lev XIII. byl prvním vznešeným ochráncem jejího díla. Velice si jí vážil pro její vynikající vlastnosti a zvolal blahosklonně, když ji jednou upozoroval ve skupině poutníků: „Ach, zakladatelka.“ Pius X. dovedl ji oceniti již jako patriarcha benátský a mluvil k ní slovy zvláště dobrotivými a povzbuzujícími. (Pokrač.)

Katechetská hlídka.

Řídí Fr. Košák.

Japonský ministr školství

obrátil se k misionářům s touto výzvou: „Doposud naše školství bylo orientováno materialisticky. Směr tento odpovídal duchu naší doby, ale přinesl politováníhodné výsledky: opravdový úpadek mravů ve veřejném a soukromém životě, rozbušení komunistů, vzrůst ducha anarchie. Naše školská soustava potřebuje zduchovnění. Proto myslím, že spolupráce náboženských učitelů je nutná a přeji si snažně jejich pomoci.“ Rozhodnutí japonského ministra školství je nejlepším uznáním pro školy náboženské.

Mexické pronásledování katolické církve.

Ministr školství v mexickém státě Vera Grus nařídil propuštění všech učitelů veřejných škol, kteří vyznávají víru katolickou nebo jakýmkoliv způsobem se pokoušejí mluvit o náboženství vůbec, jak v přípravných, tak i ve vyšších školách.

Školy náboženské a státní v Holandsku.

V loňském školním roce na počátku bylo v Holandsku 3663 obecných škol státních, do kterých chodilo 480.090 dětí. Na konci roku bylo těchto škol 3682, ale žáků jenom 473.205. Školy náboženské vzrostly v témž období ze 3.839 na 4.152 a počet dětí na nich s 617.947 na 644.820. Průměrně připadlo na jednu holandskou školu 150 dětí, a to na státní 128, na protestantskou 146 a na katolickou 185 dětí.

Právo veřejnosti českým školám ve Vídni.

Vídeňská městská školní rada udělila dne 1. července 1931 české reálce a českému reálnému gymnasiu spolku Komenského ve Vídni právo veřejnosti a 16. června definitivně právo veřejnosti českým měšťanským školám téhož spolku, v okresech: III., X., XII., XV. a XXI. Žádost spolku Komenský, aby bylo uděleno právo veřejnosti ještě zbývajícím dvěma měšťanským školám ve Vídni, byla odročena, až bude dokončeno řízení o státním občanství učitelských sil na těchto školách.

Náboženské školy v Rumunsku

dostanou právo veřejnosti. Sněmovně předložen zákon o reformě vyučování na obecných školách, který má 4 důležitá ustanovení o menšinových školách. Všem náboženským školám bude přiznáno právo veřejnosti. Žáci se mohou dáti zapisovati úplně svobodně, bez omezování do náboženských škol. Všem náboženským školám dostane se od státu stejné pomoci.

Žádosti o místa učitelská,

kolkované 5 Kč kolkem, musejí se podávati pouze na úředně vydaném blanketu státní tiskárnou (cena 40 haléřů), kdež jsou uvedeny všechny podrobnosti. Žádosti

podané v jiné formě budou vráceny nevyřízeny. Vysvědčení mají se podati v ověřených opisech.

Sbor pro školský rozhlas

při ministerstvu školství bude vydávati v pravidelných lhůtách věstník „Školský rozhlas“ tiskem ve státním nakladatelství. Věstník bude posílán na všechny obecné a měšťanské školy.

Osnova zákona o újezdních školách měšťanských

schválena byla ministerskou radou a bude dána na pořad sněmovního jednání.

Jednoduchá frekvence na obecných školách

mimo velká města dosud povolována nebyla. Komise ministerstva školství uznala z různých důvodů, že by bylo účelno zavést vyučování „na jednu záprěž“ také pro školy obecné, a rozhodla, že k zavedení jednoduché frekvence pro určitou školu postačí pro příště rozhodnutí okresního školního výboru, který přihlédne k místním poměrům.

Maďarští biskupové hájí mateřské řeči dítek.

Nový učebný plán maďarského episkopátu pro římsko-katolické menšinové školy obsahuje prohlášení, kterým episkopát uznává právo mateřského jazyka ve vyučování dítek ve všech školách. Praví: „Vyučovací řeči při náboženství ve všech školách všech tří typů jest mateřská řeč dítek.“ Při vyučování církevního zpěvu jest vedle mateřské řeči bráti zřetel na řeč bohoslužebnou. Maďarský episkopát prohlašuje tak v duchu apoštolské Stolice. Jest na něm, aby též v praksi důsledně hájil svého stanoviska a staral se o to, aby slovenské děti v maďarských školách náboženství učil kněz znalý slovenského jazyka.

Platy státních zaměstnanců sníženy nebudou.

Před časem roznesla se pověst, že platy státních zaměstnanců budou sníženy a někteří, kteří se rádi holedbají svými vědomostmi, věděli již i o kolik. Ministr financí dr. Trapl prohlásil na přímý dotaz zástupců několika spolků o pověstech o snížení platů státních zaměstnanců, že pověsti tyto jsou nepravdivé. Vláda nemá žádné snížení platů státních zaměstnanců na programu.

O nalezení hrobu Komenského

českými učiteli ve starém vallonském kostelíku v Naardenu pojednáno bylo obsírně ve „Vychovatelských listech“ ve 4. čísle r. 1931 a tam oznámeno podle zpráv denních listů, že onen kostelík byl holandskou vládou věnován jako národní dar vládě československé (viz i „Vychovatel“, str. 107). Holandská vláda chtěla se tím odvděčiti Československu za čest, že největší učitel národů zvolil si pro zbytek svého života její vlast a proslavil ji před celým světem i svým hrobem. Nyní se dovídáme z téhož pramene, že o daru bylo znovu jednáno, dar projednáván i právnicky, ale nyní prý se ukazuje, že celý dobře myšlený plán je spojen s velikými potížemi právě právníckého rázu. Proto bylo učiněno jiné rozhodnutí: Ko-

menského hrob, jakož i kostelík určený za mausoleum, bude prý československé vládě dán do formálního nájmu. — Zdá se nám, že se tu opakují vytáčky, které se dály při povolování k hledání pozůstatků Komenského ve vallonském kostelíku.

Učebnice náboženství na národních školách.

Učebnic, jak dovozuje prof. a docent katechetiky na univ. pražské Jos. Hronek (Národní škola a katecheta, str. 137), je na školách užívati jen těch, které byly schváleny ministrem školství a národní osvěty a jichž schválení bylo uveřejněno ve Věstníku ministerstva školství a národní osvěty. Učebnice náboženské musí míti dříve též schválení církevní.

Ke koupi pomocných knih nemožno však mládež nutiti (výnos min. z 21. listopadu 1923). Také mapy a jiné pomůcky školní musí býti schváleny.

Chudým dětem opatřuje školní pomůcky obec, v níž mají bydliště. Katecheta neopomene žádati o učebnice a pomůcky náboženské. Z „Dědictví sv. Václava“, založeného r. 1669 jesuitou P. Václavem Matějem Šteyerem, dnes zbývá velmi málo, ale katecheta se přece má hlásiti o náboženské knihy pro chudé žáky ve státním nakladatelství a u nejd. konsistoře. Kromě toho každá koupená kniha státním nakladatelstvím vydaná má vloženu poukázku, za pět těchto poukázek vydá státní nakladatelství 1 výtisk učebnice. Státní nakladatelství poskytuje k žádosti správy školy mimořádného přidělu učebnic pro nemajetné žáky.

Svaz nemocných misionářů.

Prvotním účelem tohoto svazu, založeného o vánocích 1930, jest podle „Věstníku díla šíření víry“, č. 4, r. 1931, řídit se zcela zvláštním způsobem modlitby o utrpení nemocných, kteří mají v srdci lásku k Bohu a duším, 1. k posvěcení misionářů, 2. k rozmnožení jejich počtu, 3. k obrácení duší pohanských.

„Svaz nemocných misionářů“ od nich žádá, aby se obětovali Ježíši ukřižovanému jako misionáři. Žádá od nich spolupráce modlitbami, bolestmi, životy obětovanými; je to uskutečnění přijatého hesla: „Misionář s misionáři.“

Druhým účelem je dávatí tímto zcela nadpřirozeným řízením jejich života ideál a na jejich obzoru často velmi chmurném zapáliti hvězdu, jež by je těšila v jejich bolestech a ulehčovala jim tak jejich osobní posvěcení.

Každý nemocný nebo neduživý, kterého misionářský apoštolát vábí, může žádati, aby byl přijat za člena svazu. Povinností těchto nemocných nebo neduživých jest obětovati každé ráno Bohu skrze Ježíše Krista a Marii, matku bolestí, svá utrpení na účely nahoře jmenované.

Dům pro katechisty.

Podle „Věstníku díla šíření víry“, č. 4, otevřen v posledních dnech r. 1930 zvláštní ústav pro katechisty, nemocné misijní rekonvalescenty a zesláblé. Těchto pomocníků tak prospěšných je ve vikariátě přes 600. Postarati se takovým ústavem o ty, kteří od svého dětství se věnují apoštolátu, bylo jen spravedливо. Křesťané z vikariátu přispěli štědře na toto dílo, dávajíce tak najevo přízeň ke svým katechistům.

Zprávy.

Sedesátiny mons. dr. Jana Blažka. Mons. dr. Jan Blažek, ředitel arcibiskupského gymnasia v Kroměříži, narodil se 22. října 1871 v Troubelicích u Uničova na severní Moravě. Středoškolská studia konal na slovanském gymnasiu v Olomouci v letech 1883—1891, kde také se podrobil maturitní zkoušce s vyznamenáním. Bohosloví studoval v Olomouci a byl 5. července 1895 vysvěcen na kněze. Působil po vysvěcení jako prefekt arcibiskupského semináře v Kroměříži, v letech 1896—1900 byl posluchačem klasické filologie na filosofické fakultě university v Innsbrodu, podrobil se státním zkouškám z klasické filologie a r. 1901 byl povýšen na doktora filosofie. Od roku 1900 byl profesorem arcibiskupského gymnasia v Kroměříži, r. 1919 zatímním jeho správcem a od r. 1920 jeho ředitelem a r. 1931 byl jmenován i ředitelem arcibiskupského semináře chlapeckého. Vychoval celé pokolení studentů, dovedl vzbuditi opravdový zájem pro svůj předmět. Pečuje nejen o nauku, ale i také o dobrou výchovu studentstva. Koná přednášky v katolických spolcích a vypomáhá ochotně v duchovní správě. Je dobrým cestovatelem, každoročně o prázdninách

osvěžuje se cestami za hranice rodné Moravy. Žáci i rodiče jejich vděčně vzpomínají jeho neúporné práce.

Oč mají zájem v Americe. Pastor metodistického kostela v Coloradu oznámil, že budoucí neděli místo obyčejných služeb božích budou se konati závody v rychlosti čtení bible. Počátek byl ráno o 6. hodině, konec o půlnoci. Vstup byl volný, východ dovolen každého času. Přes neuvěřitelnost podobné myšlenky v domě božím přihlásilo se 68 závodníků. Metodisté mají malý zájem o probuzení víry, spíše pěstují v kostele sport. A přece i tato sekta má u nás vyznavače a v Praze svou modlitebnu!

Nechtěl choditi do školy. Státní vyšetřovatel případů žhářství Marion v Indianii ve Spojených státech zjistil, že Fred Bailey, 14letý školák z tohoto města, založil oheň v budově Washingtonovy školy, poněvadž nechtěl dále choditi do školy.

Pěstoun ruských sirotek. Místoadmirál Newton A. McCully, jenž přijal roku 1920 sedm ruských válečných sirotek za vlastní, odebral se tohoto roku do výslužby.

Literatura.

Dominik Pecka, *Oheň na zemi.* Myšlenky a příklady. Vydalo Cyrillo-Methodějské knihkupectví Gustav Franci v Praze I, Melantrichova ulice. 8°. 232 stran. Cena díla 26.50 Kč.

Po velmi obsáhlém studiu přistoupil Dominik Pecka k sepsání knihy, kterou můžeme nazvati opravdu zlatou. Je to kniha, která mluví k srdci. Kdo ji přečte jednou, neodloží ji, ale sáhne opět a opět po ní, aby se osvěžil nádhernými myšlenkami v ní obsaženými. Sloh je básnický, podobný slohu spisů Papiniových. Kniha jest rozdělena na pět dílů: I. Věčný Otec, II. Boží Syn, III. Utěšitel, IV. Duchovní život, V. Šlépěje apoštolské. Jsou-li však díly velmi cenné, považujeme dva poslední díly za nejzdařilejší; je to vlastně vyvození z nauky látky probrané v prvních třech oddílech, je to praktické použití

zásad víry ve tři božské osoby v lidském životě.

Sociální otázka je spisovateli pravou, nevyvažitelnou studnicí, do které svádí prameny svých poučení, které se nikterak nevtírají, nýbrž samy vyplývají z probraného učiva. Zvláště v nynější době hospodářské tísně a nezaměstnanosti spisovatel vyzývá čtenáře k účinné lásce k bližnímu v kapitole „Chudí“, kterou zakončuje svou nádhernou knihou. Prohlašuje právem povinnost pomáhati chudým, poukazuje na Starý zákon Písma sv., kde každého sedmého roku nebyla pole obdělávána u národa vyvoleného, co pak samo narostlo na polích a vinicích, náleželo chudým. Po 49 letech slavívali Israelité rok jubilejní. Toho roku musil býti vrácen majetek nespravedlivě nabytý původnímu majiteli nebo jeho dědicům. Otroci a nevol-

níci byli v tomto roce propouštěni na svobodu. Těmito zákony mělo se zabránit hromadění majetku a odstranění bídy. Nový zákon nemá takových ustanovení. Je to zákon lásky... „Kdyby se uskutečnila na světě láska evangelická, nebylo by třeba zákonů na ochranu pracujících a chudých. Kristus je dělník a syn dělníka. Kristus je chud... Stojí zřejmě na straně chudých proti bohatým...“

Knihu velmi vkusně vytiskla knihtiskárna Družstva Vlast v Praze II, Žitná ulice č. 26.

Cílemu a podnikavému knihkupectví Gustava Francela přejeme, aby kniha našla vlnité přijetí u všech, kam zavítá, aby se brzy dočkala druhého vydání, jak právem zasluhuje největšího rozšíření.

M. B. Böhnell, **Finish**. Studentský sportovní román. Nakladatelství Sfinx, B. Janda, Praha II, Karlovo nám. čís. 15. 8° stran 309. Cena 15 Kč.

M. B. Böhnell ve svých předešlých románech „Nemravní“ a „Rašení“ i v románu „Finish“, snaží se řešit otázku mravního života našich středoškolských studentů. Ve formě sportovního románu předvádí nám nezbytnou potřebu, aby rodičové a vychovatelé bedlivě si všímali i života mimoškolského studentů, aby byli jejich vůdci a rádci. Často neprozřetelné zákroky přísného vychovatele, který nemá citu s mladou duší, vydává mladíka záhubě duševní i tělesné. Je potřebí vyburcovati veřejnost, aby spolupracovala ve výchově dorostu našeho národa, aby úpadek, který nastal v nynější mládeži, byl odstraněn, abychom nemusili s bolestí a hrůzou jíti vstříc smýšlení a práci nynější studentské generace.

Postřehy spisovatelovy jsou jemné, bystré a šlehy leckde ostré, ale zasloužené. Tímto románem zakončuje Böhnell svou školskou trilogii.

Nová kniha Böhnlova, která vyšla jako 487. svazek knižnice „Nové cíle“, vydávané nakladatelstvím Sfinx, bude zajisté čtena a studována opravdovými přáteli mládeže středoškolské.

Alexander Dumas, otec: **Napoleon**. Podle 100. francouzského vydání pro druhé české vydání přeložil a doplnil Jaroslav Duben. Praha 1931. Nakladatelství Jan Svátek, knihkupectví. 8°. Stran 233. Cena 19 Kč.

Kniha tato vyšla jako 11. svazek sbírky „Argos“ a jest věnována velkému Francouzi, který se vyšinul z nepatrného důstojníka na císařský trůn. Dumas mladší použil zápisků svého otce a na základě jejich a jiných dějepisných dokladů sestavil knihu, která po-

dává věrný obraz Napoleona, člověka opravdu geniálního, jenž svými činy uváděl celou současnou Evropu v podiv a strach. Kniha představuje nám celý život Napoleonův od útlého dětství až k jeho tragickému úmrtí na ostrovu Sv. Heleny. Závět Napoleonova, která byla přidána, jest neobyčejně zajímavá. Pochází z 15. dubna 1821 a byla napsána v Longwood na ostrově Svaté Heleny. V 1. odstavci I. části projevuje se nám tu Napoleon jako věrný syn katolické církve, ačkoli za života mnoho pobloudil a dopustil se i násilí na tehdejších staříckém papeži. Odstavec ten zní: Umírám jako vyznavač katolického, apoštolského a římského náboženství, v jehož lůně jsem se narodil před více než 50 lety. Odstavec 7. vydává svědectví o jeho dobré povaze: „Děkuji svojí dobré a znamenité matce, kardinálovi, svým bratrům... za obětavý zájem, který dávali o mne na jevo.“ V závěti pamatoval na své spolubojovníky, neboť odkázal svůj soukromý majetek z polovice důstojníkům a vojákům francouzské armády, kteří bojovali od r. 1792—1815 za slávu a neodvislost národa.

Dr. Otakar Kádner: **Vývoj a dnešní soustava školství**, svazek III. Tento Kádnerův organický doplněk jeho Velkých dějin pedagogiky, obsáhne již v lednu 1932 III. svazek, v němž nalezneme vylíčení vývoje dnešního stavu školství v západní polovině Evropy, počínaje Francií a Švýcarskem, přes země severní a Velkou Britanii k poloostrovu Pyrenejskému a Apeninskému.

Tento svazek bude tedy předposlední Kádnerova pedagogického cyklu světového významu; podobným dílem může se pochlubit jen málo evropských literatur. Ani důkladní Němci nemají na příklad tak zevrubné studie o svém školství, jako máme my v druhém svazku této Kádnerovy vědecké práce, sledující s neobyčejnou citlivostí vývoj školství a vývoj pedagogických teorií u každého národa zvláště a — což je nejcennější — upozorňující všude na národní ráz a vzájemnou odlišnost.

Ve svazku posledním, který vyjde asi za rok, bude vylíčeno školství východní Evropy, Spojených států severoamerických a Japonska, dále všeobecný přehled školství, dodatky o změnách od vydání prvního svazku a podrobný rejstřík.

Kádnerův „Vývoj školství“ je živým pomníkem světové pedagogiky, jež vybudoval učitel pro učitele a jejich žáky.

Vydává nakladatelství Sfinx v Praze, B. Janda v Praze I.

Chřipka

s podzimem přišla.

Od nemoci nepohody

Vás uchrání

Libuše zubní pasta

Veškeré oděvy

**kleriky přesně podle předpisu pro různé hodnostáře
za ceny nejlevnější dodá podle míry**

osvědčený katolický krejčovský závod

Josef Rychtařík, Praha XII, Lublaňská 49.

**Na přání veleústojného duchovenstva přijedu kam-
koliv a předložím bohatý vzorník látek.**

Zvláštní telegram

Přicházíme včas, abychom Vaši starost o zimní nákup látek, oděvů a prádla převzali na sebe. Máme pro Vás připraveny nové obrovské sklady, které rozprodáme za tovární nové snížené ceny. Přesvědčte se osobním nákupem neb objednávkou o Tušlových levných cenách a výborné jakosti. I my chceme láci a jdeme příkladem vstříc. Mějte k nám důvěru. U nás koupíte dobře. Máme pro Vás:

KALHOTY pánské: štrukturované Kč 13.—, 15.— z jelenice čertova kůže, celým světem oblíbené; lepší druh k neroztrhání Kč 24.—, 28.—, 36.—, kalhoty z pěkných zimních látek Kč 28.—, 35.—. Kalhoty Werdunus s tříletou zárukou při nejtěžší práci Kč 65.—, 75.—, kalhoty manžestrové (sametky) Kč 35.—, těžký druh zvláště pevný Kč 49.—, z vojenského sukna zimní, teplé, jen nejpevnější druh Kč 49.—, 59.—, kalhoty kamgárnové, tmavé, proužkované na svátek, chloubou našeho závodu, každý je s nimi náramně spokojen, Kč 69.—, 79.—. Kalhoty z vlněných látek, moderní jemné vzory Kč 89.—, 99.—, 119.—. **RAJTKY** jelenicové nejlepší Kč 39.—, z nejlepších jezdeckých kordů, velmi pěkně zhotovené, Kč 55.—, 69.—. **PUMPKY** jen z nejl. praktických látek moderních Kč 59.—, 79.—, 99.—. Na přání ochotně zhotovíme i abnormální velikost. Udejte délku a šířku v pasu. **SUKNĚ** vrchní polovlněné s hedvábím Kč 16.—. **KOŠILE** pánské kalikové silné Kč 9.—, 12.—, s hedvábnou náprsenkou zvl. pevné Kč 12.—, 14.—, 16.—, zefírové pevné Kč 10.—, 14.—, nejtěžší druh nezníitelné, Kč 18.—, šifonové bílé nejlepší druh sváteční Kč 15.—, 18.—, 22.—, flanelové zvl. pevné, pěkné vzory Kč 12.—, 16.—, 17.—. Trikové velmi teplé a pevné Kč 16.—, 19.—. **SPODKY** pánské: z vojenského kalika, zvl. silné Kč 6.—, 9.—, 10.—, grádlové bílé, nejlepší druh na svátek Kč 9.—, 12.—, 16.—, barchetové modré nejlepší, Kč 12.—, 16.—, 16.—, trikové zimní teplé nezníitelné Kč 14.—, 17.—. **KOŠILE DÁMSKÉ:** flanelové zvl. pevné, pěkné vzory Kč 12.—, 15.—, chiffonové s vyšíváním Kč 6.—, 9.—, nejjemnější nádherně vyšívání Kč 12.—, 15.—, 17.—. **KOMBINÉ** dámské ve všech barvách Kč 10.—, 12.—, nejjemnější druh se skvostným vyšíváním, nejoblíbenější Kč 17.—, 19.—, nejkrásnější přepychové Kč 26.—. **REFORMKY** v každé barvě Kč 7.—, 9.—, 11.—. **KAPESNIKY** velké bílé tucet Kč 12.—, 24.—. **PONOŽKY** zvláště pevné 6 párů pouze Kč 15.—, cvrchnové nezníitelné 6 párů Kč 25.—, vlněné na zimu nejlepší, pevné Kč 8.—, 12.—, 16.—. **PUNČOCHY** dámské lepší druh s hedvábím Kč 8.—, 12.—, 16.—, vlněné teplé nejl. Kč 10.—, 14.—, 17.—. **SVETRY** pánské i dámské moderní Kč 16.—, 25.—, 30.—, 49.—. **OBLEKY** pánské podle míry šité pracovní pevné Kč 59.—, 69.—, 89.—, vlněné v nejl. provedení na svátek Kč 189.—, 230.—. **OBLEČKY CHLAPECKÉ** pro zimu vlněné zvláště pěkné, vkusně ušité Kč 45.—, 69.—, 79.—, 89.—, 99.—. Udejte stáří. **SUKNO** černé neb modré na pánský sváteční oblek 3 metry za Kč 99.—, 179.—. **PLÁTNO** bílé (veba) 10 m Kč 35.—, 55.—. **KALIKO** zvláště silné lepší 10 metrů za Kč 25.—, 35.—. **KANAFASY** nejtrvanlivější 120 cm šíře 10 m jen Kč 59.—, 79.—. **DEKY** na přikrytí 2 kusy Kč 39.—, 49.—, nejlepší krásně květované 89.—. **HOUNĚ** na koně 2 kusy Kč 49.—, 69.—, čistě vlněné nejlepší, 2 kusy Kč 129.—, 159.—, 199.—. Žádné jiné výlohy neúčtují. Objednejte si raději víc, vždyť to je tak levné. Až se přesvědčíte, už nikdy nekoupíte jinde než v našich solidních **ČESKOMORAVSKÝCH TEXTILNÍCH TUŠLOVÝCH PODNÍCÍCH V BENÁTKÁCH**, pošta JIMRAMOV, CSR.

Pište, že jste četli insert ve Vychovateli. Obdržíte ještě 5% slevy.

Administrace doporučuje tuto solidní firmu k hojnému nákupu.

Knihtiskárna

Družstva Vlast

Praha II, Žitná ulice č. 26

provádí veškeré tiskové práce ve vzorné úpravě

v cenách konkurenčních a v nejkratší době.

Dolejte telefon 23626.

VYCHOVATEL

Měsíčník pro otázky výchovatelské, školské a katechetské

REDAKTOR FR. H. ŽUNDÁLEK

ROČNÍK XLVI V PRAZE V LISTOPADU 1931

O B S A H

Vilém Bitnar: Na paměť Aloise Kolíska.

Prof. dr. Arnošt Žižka O. S. B.: Mé dojmy z Československé republiky.

Konstantin Volařík, řídící učitel z Mistřína: Hospitace.

Karel Uhl: Svatý Benedikt a jeho řád.

Miroslav Novák: Jak se má náboženství ve škole vyučovati, aby rodilo život víry.

Marie Terezie Ledóchowska.

Ph. Dr. Arnošt Jan Žižka: Kulturní přínosy amerických Čechů.

Fr. Košák: Katechetská hlídka.

Zprávy. — Literatura.

11

MAJITEL A VYDAVATEL DRUŽSTVO VLAST V PRAZE II

„V y c h o v a t e l“ vychází 1. každého měsíce a předplácí se v administraci pro československou republiku celoročně 30 Kč, půlletně 15 Kč. Do ostatních zemí a do Ameriky 46 Kč. Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. čís. 570-II. Tam zasílá se předplatne, a adresují reklamace, jež se nepečetí a ne frankují. — Rukopisy pro „Vychovatele“ a redakční výtisky zasílány buďtež přímo na adresu: Redakce „Vychovatele“ Praha II., Žitná ulice 26 n.

Používání novinových známek povoleno řed. pošt a telegr. v Praze čís. 226.202/VI.-1924.

Vlct. předplatitel'ov a odoberatel'ov „Vychovatele“ touto cestou prosíme, aby si svoje předplatné vyrovnali, ktorí tak ešte neučinili.

Snazně prosíme všechny, kdož nám dosud předplatného nezaslali, aby tak co nejdříve učinili.

Sbírka časových kázání

Družstvo Vlast začalo vydávati Sbírku časových kázání za redakce dp. Ar. Olivy, nyní Ant. Brousila. Vychází nejméně 4krát do roka. Roční předplatné 40 Kč. Dosud vyšla kázání:

Nejkrásnější vzor křesťanského života.

Cena Kč 12.80.

Kristus Král.

Cena Kč 8.20.

Kristovo sociální království.

Cena Kč 12.80.

Motivy ke krátkým nedělním promluvám.

Cena Kč 8.20.

Poutní kázání.

Napsal Jos. Brož. Cena Kč 9.—.

Objednávky přijímá Družstvo Vlast v Praze II, Žitná ul. 26.

VYCHOVATEL

MĚSÍČNÍK PRO OTÁZKY VYCHOVATELSKÉ, ŠKOLSKÉ A KATECHETSKE

ROČNÍK XLVI LISTOPAD 1931 ČÍSLO 11

Vilém Bitnar:

Na pamět Aloise Kolíska.

Řeč při tryzně v Praze dne 25. října 1931.

Aloise *Kolíska* není již více... Vraceje se ze sídla milované bohorodičky, divy tvořící v dalekých Lurdech podpyrenejských, zavolán byl náhle k Otci nebeskému, syn jeho pokorný... Zemřel nám přítel vzácný a srdečný! Jeho vysoká postava s krásnou lizstovskou hlavou nemihne se již ulicemi Prahy milované a jeho úsměv přátelský neozáří již našich tváří. A melodický jeho hlas nezavzní na poradách i schůzkách, jeho neúmorná agilita nepomůže nám zdolávati obtíží všelikých projektů, jichž se vždy a všech i všude zúčastňoval tento idealista téměř nečasový!

Byl z posledních Mohykánů poslední generace sušilovské... Žije jich jen prořidlá hrstka ještě mezi námi, ale podzim šedesátky nastal jim všem skoro bez výjimky. I ti z nich, kdož ještě pracují v horoucím zápalu svých minulých let, sílení šťastnými výsledky svých plánů, ve chvílích nejintimnějších připomínají si již možnost odchodu do krajů Věčna... Z nich Alois *Kolísek*, kterého nedávno pochovali na hřbitůvku posvátného Hostýnu, patřil k typu pracovníků všestranných, vše ovládajících a všude pomáhajících. Jako *kněz* rozjímal, kázal, zpovídal a putoval do Říma i do Lurd, jako *katecheta* učil, spisoval a cestoval, jako *kulturní* pracovník řečnil, schůzoval, organisoval, zpíval a sbíral, jako přítel *umění* obdivoval, kupoval, propagoval, jako *politik* pomáhal, vymáhal a intervenoval, jako borec *Slováků* těšil, posiloval, podporoval, obhajoval a osvobozoval. A všechnu tuto horečnou práci oblévala záře jeho vroucí a srdečné lásky k národu českému, který neměl nad něj syna věrnějšího.

Generace českých buditelů na Moravě šly po celé XIX. století za sebou, jedna druhé předávající dědictví patriarchy Sušila, a je příznačné, že dne 1. dubna 1868, kdy Alois Kolísek spatřil v Protivanově světlo tohoto světa, velebný stařec Sušil připravoval se v Bystřici pod Hostýnem k smrti, která se dostavila koncem května téhož roku. Z ruky do ruky byla tu podána číše velkého kulturního odkazu národního umírajícím Mistrem drobnému nemluvnátku, které ji mělo spolu s jinými nésti do budoucích desítekletí, aby z ní pili občerstvení nové a nové rody českých lidí, o jejichž lepší budoucnost se Sušil tolik strachoval.

A Kolísek tuto tradiční číši nejen převzal a nesl, ale i donesl. Narodil se zajiště v době svěžehého národního ruchu, v čas, kdy mocná a plodná idea Cyrilometodějská rozlévala jas plesných nadějí a jitrního očekávání do širokých vrstev probuzeného národa a kdy český kněz měl záviděníhodný úděl rozšiřovatele slovanského uvědomění do nejzapadlejších vísek a samot českých i moravských. Proto bylo tehdy kněžství i vznešeným úřadem vlasteneckým a jako tak přemnohým bylo i jinošskému Kolískovi jasno, že nelze mu lépe voliti, nežli když po vzoru svého miláčka Sušila oblékne na sebe kněžský šat, oslavený nesčíslným počtem národních buditelů.

Kolísek rozhodl se pro kněžství v době, kdy do bohosloví chodili jinoši vybraní, přinášející si vysvědčení s vyznamenáním a naplnění horoucí touhou pracovati na dalším obrozování národa. Z těch ovšem vyrůstali pak bojovníci schopní dojítí cílů, vytčených v době mladistvých snů. Kolísek přišel do brněnského semináře v době přímo těhotné novými činy obrodnými. Dlouhá setba předchozích Sušilovců na těžce zorávaných lánech národních počínala dozrávati k prvním žním zasloužené úrody. U vědomí těchto prvních radostných výsledků zdálo se i těm bohoslovcům, od světa na čas odloučeným, že dýchají jarní vzduch, ovlhlý jitrní rosou, a u vědomí, že na ně čekají úlohy nového období národního vývoje, studovali vše možné, aby se vyzbrojili k zápasům. Poznávali celou oblast moderního myšlení i tvoření, opírajíce se bezpečně o svůj pevný světový názor katolický. Neuniklo jim nic významného, aby o tom nepřednášeli ve své literární jednotě bohoslovecké a neotiskli prvních pokusů svých literárních prací. Majíce pod starobylou klenbou posluchárny starého alumnátu brněnského zavěšenou podobiznu Sušilovu, přimkli se, poučení jsouce a s rozšířenými obzory ducha, těsněji k velkému jeho odkazu, působícímu na ně neodolatelnou sugescí rodné, domácí, pračeské kultury.

Uvědomělí bohoslovci devadesátých let nepřejímali kulturního odkazu slepě a bez kritiky, jak je to již přirozeným právem každé mladé generace. Snažili se naopak poznati myšlenkové i citové formy české katolicity sušilovské s hledisek současné orientace, uvažující často přebolestně, mohou-li je přejmouti a budoucně naplnovati mladým vínem svých bytostí. Také Kolísek mučí se těmito otázkami, studuje a hloubá, až posléze, poznav dobrou jakost duchovního vína, rozhoduje se nésti číši Sušilovu celou poutí svého života. Poznal a vycítil, že Sušil odkazuje mládeži pevný mravní podklad křesťanský, víru čistou a vroucí, jakoby všecku ještě oblévanou sladkým čarem českého baroku. Tento stěžejní prvek sušilovské kultury, religiositu, mohl tedy Kolísek přijmouti bez výhrady, ten byl ryzí a čirý, pravověrný a český.

Odkaz Sušilův nabízel se však Kolískovi i svým živlem *nacionálním*, svojí věrou láskou k národu. Netřeba jistě připomínati skvělého podílu sušilovského kněžstva na národní obrodě, kterou pěstovalo v tradicích staršího hnutí buditelského z přelomu XVIII. a XIX. věku. Vlast a národ byly vedle víry hlavními živly, které mu udávaly cíle a ukazovaly cesty k nim. Duchovní ovzduší, vytvořené generacemi sušilovskými, stalo se proto Kolískovi nutným k dýchání, neboť bylo prosyceno vzácnou a nevýslovně vonnou silicí jedinečného sjednotitelství. Sušilovcům náleží v české kultuře zásluha, že dovedli slíti kult náboženský i národní v jednu vzácnou slitinu, že starobylá víra svatováclavská a cyrilometodějská stala se jejich úsilím neodlučitelnou od ideje národní. Sušilovci vytvořili pojem národa svatováclavského i

cyrilometodějského. Tato forma vlastenectví tehdy v letech devadesátých ještě žila, oduševňujíc takřka celý český národ, jí cítila a myslila dosud i mládež, vystupující na kolbiště ducha počátkem let devadesátých, jí cele žil i mladistvý Alois Kolísek. To dobře vystihl i básník Xaver *Dvořák* v jubilejní apostrofě ke Kolískovým šedesátinám:

Dvojím tepem dal jsi srdci tlouci,
lásku svoji, kteroužto jsi žhnul,
pro vždycky už rozdělil jsi vroucí,
Madoně a vlasti, každé půl.

A přec každé dal jsi srdce celé,
hořící keř v lásky plápolu,
tak jak žili v dobách slávy skvělé,
v našem rodě českém pospolu.

Ale v odkazu Sušilově ani *básník* a horlitel pro uměleckou kulturu nevycházel naprázdno. Generace let osmdesátých a tím spíše mládež let devadesátých žily již v ovzduší kosmopolitismu, jehož idee ztělesňovali u nás Lumírovci. Otvíratí nové obzory, poznávati cizí kultury, učiti se od jiných národů, jaká to lákavá hesla, jaké výpravy za kořistí a za dobrodružstvím dosud nepoznaným. V boji o tato, hesla stála i katolická mládež většinou v táboře Vrchlického a Zeyera a stál v něm záhy i Kolísek. Neboť pilným studiem poznal, kterak Sušilovci již o celá desítiletí dříve před Lumírovci vtělovali svým dílem sourodý jim program kulturní, že Sušil první v české literatuře dávno před Vrchlickým překládal slavnou „Píseň slunečnou“ svatého Františka Serafinského a že jeho soudruh, český Sušilovec Doucha, první u nás jal se tlumočiti po česku Danteovu „Božskou komedii“ celé čtvrtstoletí před Vrchlickým.

Pojem národa komplikován byl u nás ovšem již v osmdesátých letech a tím ožehavěji na prahu let devadesátých *hnutím sociálním*. Idee stavovského, třídního úsilí národa přijímány byly od českého lidu sympaticky nejen z důvodů blaha hospodářského, ale i s hlediska národního zabezpečení. Český lid byl v celku chudý nebo jen mírně zámožný a bylo tedy jeho dobrým právem snažiti se o zlepšení svého bydla. Němci byli z velké části zámožní a bohati, nijak se neštitící využívatí této své hmotné převahy k poněmčování pracujícího lidu již od školních lavic. Toto hnutí sociální bylo posíleno právě v době Kolískova pobytu v semináři roku 1891 encyklikou „*Rerum novarum*“ papeže Lva XIII. o dělnické otázce, poukazující, že není rozporů mezi sociálními snahami a katolickou vírou. Mladý Kolísek vlastním studiem poznal, že teoretické formy sociálního hnutí známy byly již před desítiletími i Sušilovcům, kteří svými spisy i spolkovým životem dávno před encyklikou připravovali půdu pozdějšímu hnutí křesťansky sociálnímu.

Touto cestou vedl však Sušil Kolíska i k *bratrskému* národu *Slováků*. Sušilovi *vždycky* záleželo nejen na jednotě zemí koruny svatováclavské, ale i na těsné jednotě Slováků s námi. Snažil se horlivě o rozšíření českých knih mezi Slováky, psal české dopisy předním mužům na Slovensko, žalostící nad rozlukou literární, básnil celý cyklus sonetů o slovenské zemi, k jejímž synům volal v jednom z nich:

Ó slyš sestry tebe vlídně volat,
jejich sdruž jen muž' ubránit tebe,
sama padneš, byť zbraň mělas z nebe...

Tyto hlasy, tehdy již staré celé čtvrtstoletí, mluvily ke Kolískově duši zvláště naléhavě. Právě onen rub sociální stránky národního našeho hnutí odhalil Sušil jinochovi v celé jeho krutosti. Klasický příklad sociálně národního hnutí Slezanů, českých chudáků, uhnětených nemilosrdně germanisujícími německými milionáři, nesmrtelně zvěčnělý verši Bezručovými, byl již na prahu let devadesátých téměř rovnocenně ujasněn Kolískovi mistrem Sušilem na obraze chudých Slováků, zotročovaných maďarisujícími uherskými magnáty. Tady zabral Sušil v duši jinochově nejhlouběji, ukázal mu jako v extatickém vidění cíl jeho životní pouti.

Odtud pak všechny cesty Kolískova života vedly na drahé *Slovensko*. Přichází jako profesor náboženství do Hodonína, města slováckého, které se stalo osudným pro celou jeho další životní pout. Mladý římský doktor přijat jest občany jako bytost výjimečná, ozářená tajuplným kouzlem pověsti o chudičkém protivanovském tkalci Kolískovi, který od božího rána do pozdní noci promítá článek osnovou na tkalcovském stavu, aby uživil svých dvanáct dětí, z nichž šest synů studovalo a vesměs věnovalo život svůj službě Kristově. Šest kněží z jedné rodiny a vesměs lidé vynikající, horlivě pracující o obrodě národní i náboženské lidu moravského. Jaká to událost, oblévaná svitem téměř pohádkovým! Alois Kolísek dovedl ušlechtilé využití tohoto nimbu, usnadňujícího počátky jeho kulturní práce, jež se odtud záhy rozlévala širokými proudy po celé Moravě i do Čech a na Slovensko.

Neboť Kolísek bydlí právě v Hodoníně, na jihu Moravy, kde z oken svého domu vidí takřka Uherské Slovensko, vidí, vidí a neodolá, musí do jeho niv, do jeho kopců, musí se polaskati s jeho městečky a dědinami... Bydlí v Hodoníně, národně tehdy ujařmeném, a vidí, že jařmo dobrých jeho bratrů na Slovači uherské, které zrodilo Mahulenu a Samko Ptáka, je krutější a tíživější jařma moravského. Což divu, že jeho dům v Hodoníně stává se záhy asylem všech roduvěrných Slováků, kteří dávno před válkou a před převratem putovali k němu, aby si pohovořili, požalovali, kuli plány, vždy však vzpružili ducha a zapálili srdce na ohni Kolískova nadšení. Přišli katolíci i evangelíci, přišli kněží i laikové, staří i mladí, Hurban Vajanský i Hlinka, Medvecký i Hodža, Vojtaššák, Juriga, Žižka. Cítili instinktivně, že jdou k příteli...

Ríkalo se o Kolískovi, že byl na půl básník a na půl politik. Takového muže však Slovensko tehdy právě potřebovalo. Narodil se zrovna v čas, aby zasáhl do vnitřních věcí slovenských, a veden jsa vrozeným citem pro trpící, stal se šťastným obráncem věcí na pohled ztracených. Nepřijímal tedy jen slovenských návštěv v Hodoníně, ale sám zajížděl na Slovensko, čím dál tím častěji, konečně tak často, že to bylo Pešti nemilé, a na Kolíska vydán roku 1908 zatykač. Tím lil se pouze olej do ohně a láska platonická měnila se v praktickou, soustavnou propagandu. Za tisíce případů bude vždycky mluvit jeden, příliš skvělý a nezapomenutelný, případ jeho obrany ružomberského faráře Hlinky v Římě, kde dosáhl věci tehdy neslýchané: odvrátil suspensi, uvalenou na Hlinku maďarisujícím spišským biskupem Párvym!

Úspěch Kolískův v Římě byl příliš veliký, aby naň neupozornil celý kulturní svět

evropský. A Kolísek uměl toho využití s ušlechtilou obratností, získává pozornost a pomoc velkého světa zahraničního. Tak vzniklo jeho slavné přátelství s dnešním velkým příznivcem Slovenska, se *Scotem Viatorem*. Od prosince 1907 si dopisují, na jaře 1908 setkávají se osobně. Kolísek stává se nejprve spolupracovníkem Viatorova díla o „Národnostní otázce v Uhrách“, píše mu do něho stať o slovenské písni a zjišťuje mu přesná data o procesech Hlinkových. Brzo na to roku 1909 byl Kolísek hostem Viatorovým na jeho škotském zámku, kde spolurevidovali Úlehlův český překlad výše zmíněného díla Viatorova. Roku 1911 realizovala se Viatorova myšlenka uspořádati v Londýně výstavu slovenského umění, která měla pěkný úspěch a zanechala památkou i dílka literární, společný anglický překlad slovenských pohádek a Viatorovu monografii „Slovenské lidové umění a písně“. Po nuceném přerušení styků za světové války sešli se oba zase na jaře roku 1919 v Praze ve sněmovně, zúčastnili se pohřbu Štefánikova a v létě 1921 byl již zase Kolísek hostem Viatorovým v Londýně, kde propagovali slovenskou píseň. K šedesátinám Kolískovým přijel Viator roku 1928 do Prahy, zúčastnil se jeho oslav v Bratislavě i v Praze a při té příležitosti konal u nás přípravy ke knize, jež by anglickou veřejnost dokonale informovala o skutečných poměrech v naší republice. Konečnou stylisaci díla provedl Viator společně s Kolískem roku 1930 v Londýně, kam zajel náš neúnavný pracovník na několik měsíců. Dílo vyšlo nedávno tiskem.

(Dokončení.)

Prof. dr. Arnošt Žižka O. S. B.:

Mé dojmy z Československé republiky.

(Promluva do rozhlasu v Praze.)

Jak se vám u nás líbilo? Toť otázka, která tane na mysli vám, drazí krajané, neviditelní posluchači, kteří jsou jistě zvědaví na moji odpověď. A za dva roky svého studijního pobytu v ČSR odpovídal jsem nescíslněkrát na tuto otázku. Panu presidentu Masarykovi dvakrát, několika pánům biskupům, mnoha kolegům z vrstev učitelských a kněžských, redaktorům, úředníkům a četnému počtu občanů všech stavů a povolání.

Než i u nás v Americe stejně zvědavě útočíme na hosty a návštěvníky podobnými otázkami. Now do you like our new house? — Jak se vám líbí náš nový dům? Nebo: How do you like our city — líbí se vám naše město?

V prvních dnech mého pobytu budily mé odpovědi někdy menší debatu a pomáhaly výborně k důkladné orientaci v daných případech.

Jak a co se komu kde líbí, různost dojmů a posudků o kterékoliv věci — to jest ovšem závislé z velké části na osobním stanovisku myšlenkového zaměření a věčného zájmu. Tak na př. evropským vystěhovalcům se v Americe líbilo hodnotnější postavení, větší a tlustěji namazaný krajíc chleba, jakož i osobní svoboda — tenkrát jsme ještě neměli zákazu pítí lihoviny. Historickými památkami a pomníky Amerika nemohla nijak působiti. Vše je tedy závislé na osobním stanovisku. Při- jde-li náš krajan z Ameriky do Československa na 6—8 nedělní návštěvu k rodi-

čům a známým a shlédnouti rodný kraj, okusiti plzeňského, pražských uzenin, jsou jeho dojmy vrchovaně příjemné a zanechávají milých vzpomínek. Přijdou-li někteří s úmyslem založiti tu domácí stálý krb a živnost, je to již méně úspěšný pokus a skončil se někdy návratem za moře do nové vlasti.

A ještě za jiným cílem přicházejí z Ameriky naši lidé, aby studovali na konservatoři, na různých akademických umění a obchodu, ale většinou na filosofické fakultě Karlovy university.

Je to malá skupina 20—30 mladistvých Američanů čsl. původu s různými zájmy, různými jazykovými schopnostmi, s různě vyvinutým povědomím českého života, dějin a literatury. Jejich pobyt bývá průměrně dvouletý. Jsou to někdy stipendisté ČSR, jindy studují na vlastní náklad. Po dokončení studií a dosažení doktorského stupně vracejí se někteří do Ameriky a druzí odcházejí na některou universitu, aby tam vyučovali českému jazyku, dějinám a literatuře. A k této skupině amerických krajanů patří též moje maličkost. Vracím se, abych počátkem listopadu 1931 nastoupil na staré své místo v koleji sv. Prokopa v Lisle u Chicaga, kde budu vyučovati zmíněným předmětům a na bohoslovecké fakultě přednášeti sociologii.

Dojmy, vzpomínky a posudky, se kterými odchází tato studijní skupina do Ameriky, jsou zajisté odlišné od dojmů, se kterými se vracejí krátkodobí návštěvníci. Jsou tu jiné cíle a úmysly pobytu, které pak podmiňují působení všeho ostatního: zdar studií, možnost společenského zakotvení a shlédnutí krás a památek Československé republiky.

V mém případě tyto složky měly nadobyčejný průběh, hlavně pro sociologický odbor. Stejnou důležitost jako studie mělo pro mne poznání celkového života a tuzemských poměrů. Dva plné roky jsem se věnoval těmto zájmům a vykořisťoval každou příležitost. Strídaly se v mém programu přednášky na universitě i v lidovému výchovném ústavu, cesty do čelnějších měst celé republiky, účastenství na slavnostech národních, náboženských, přechytné rozhovory o všech důležitých otázkách. První slavnosti byly státní oslavy tisíciletého jubilea svatováclavského v Praze roku 1929 a poslední oslava 28. října 1931 v Prostějově. Prohlédl jsem význačné ústavy sociální péče a školy na různých místech republiky. Při cestování v cizině neopomenul jsem zavítati do zahraničních úřadů v Londýně, Paříži, Římě, Krakově a Varšavě.

K dosažení uceleného a vyrovnaného obrazu života ve všech územích ČSR jsou nutnou podmínkou dostatečná doba času, styky s veřejností a možnost srovnání jednotlivých měst, krajů a zemí. A toto vše v mém případě se uskutečnilo. Byl jsem zván v míře vrchovaté ke konání přednášek o životě v Americe a zajel jsem do všech větších měst v Čechách a na Moravě. Rovněž i styky s veřejným životem jsem podle možnosti udržoval. Tím vším mi vyrůstal čím dále dokonalejší obraz o celém čsl. státě a životě lidu. Byl to svízelný problém a zvláště na počátku se mi nedařil. Jaký rozdíl v mém nazírání dnes a před dvěma roky! Tehdy jsem byl věru celý nešťasten a litoval jsem toho, že jsem se odvážil do ČSR. Mělo to několik příčin. Hleděl jsem na věci s podivného stanoviska. Bylo v něm jakési americké velikášství a zároveň něco idylicky českého. Bral jsem si za míru dva krajní pojmy — přímočaré ulice nových amerických měst a vysněnou idylu českého života, zpředenou z dětských vzpomínek, obrazů a četby. Vždyť mi bylo 14 roků, když jsem před 28 lety, právě v tuto dobu odjížděl do Ameriky. Celý můj český svět byl v těsném

romantickém kraji Českomoravské vysočiny mezi dvěma hrady Orlíkem nad Humpolcem a Lipnicí nad Sázavou. V mém rodném městě Humpolci panoval tenkrátě čilý ruch soukenického řemesla, jehož i můj tatíček před měsícem zesnulý byl příslušníkem. Rovněž škola obecná i měšťanská tehdy za správy ředitele v. v. Řeháčka, ještě nyní žijícího, výborně na mne působila. A tak jsem odjížděl z rodného kraje opředeného dojmy z dětství, založenými více na fantasmii než skutečnosti. Humpolec a humpolecký dvůr, pustý zámek Orlík a Lipnice, lesnaté hřebeny a stráně kopců a celá ta půvabná krajinka k Želivu, k Světlé a Něm. Brodu zůstala mi představitelem Československa a Evropy vůbec. V Americe jsem byl odkázán na poznatky z obrazů a četby, které vytvořily postupně čilou obrazotvorností idylický český svět. Jak těžko se usmírujeme při procitnutí z takových dlouhotrvajících vidin, zná jistě každý ve vlastním případě. Dlouhé měsíce mi to trvalo, než jsem se vyprostil z přechodného stavu a dostal do radostnější nálady. A za těchto zachmuřených dnů měl jsem dosti náročné a nesprávné měřítko na každíčkou věc! Kdybych býval v této náladě odpovídal do mikrofonu na otázku, *jak se mi líbí v republice*, pochybuji, že by to prošlo censurou. Americké velikášství a česká idyla! Jaký to rozdíl dnes, v poslední den mého pobytu a před dvěma roky 25. září 1929. A přece několik věcí bych i ještě dnes chtěl připomenouti. Je to *častý stesk i domácích lidí na nedostatek čistě společenského prostředí*. A pro hosty z ciziny, ať jsou to naši lidé nebo cizinci, tento nedostatek je tím trapnější a vzbuzuje škodlivé předsudky. Jak málokdy se zvou návštěvníci do rodin — čest výjimkám — a přec to je to nejmilejší každému hostu z ciziny. A ještě v jednom jste, drazí krajané, tak trochu nesmělí: poraditi a poučiti hosty z ciziny o zajímavostech a krásách vašeho města, okolí a státu vůbec. Host z ciziny tu málokdy slyší od domácích lidí, že to neb ono musí viděti a po případě mu ukáží cestu. Víím, že na optání se každému ochotně poslouží, ale je také dobře, abyste sami od sebe upozornili a vybídli hosta k prohlídce té neb oné věci a místa. Tak se to aspoň praktikuje u nás v Americe, že říkáme našim krajanům: To a to musíte viděti. Toho nesmíte vynechat! Využití času a dobré vůle každého návštěvníka, kdykoliv, kdekoliv a kdokoliv se z vás s někým setká a pozná, že je to host z ciziny. A je to právě takováto pohotová, bezděčná a přátelská služba vůči cizincům, která jest nejvydatnějším činitelem mezinárodní prestiže a získává státu dobrého jména.

Odcházím z republiky Československé spokojen a mám radost ze všeho, co jsem tu viděl. Buďte tu šťastni! Přijďte se také na nás podívati do Ameriky! S Bohem! Good bye!

Konstantin Volařík, řídící učitel z Mistrína:

Hospitace.

Ve „Věstníku pokrokových učitelů“ jakýsi mladík stěžuje si „slovem ku (!) starším“ na hospitace správců škol a žádá, aby vymizel ten přežitek starých časů! Srdcervoucně volá: „Nechejte nás klidně pracovati! — Zaveďte místo úřední hospitace hospitace přátelské!“ Několik ukázek poučí učitelstvo, že jest potřebí přátel-

ských hospitací, a když tyto nevedou k nápravě, *musí* nastoupiti úřední hospitace.

1. Správce školy vchází o 1/29. hod. do třídy, kde je indiánský křik. Žáci ne-zpozorovali ani příchodu správce školy a učitel též ne, neboť četl noviny. Konečně nastalo ticho a žáci čekali, jak to s jejich učitelem dopadne. Vyskočil, trochu se začervenal a na kluka u tabule vykřikl, aby počítal dál. Na tabuli místo počtů — měl kluk nakresleno několik karikatur, kterým se škola smála. Správce školy zdvořile žádal třídní knihy, ale sotva slyšitelně bylo mu řečeno, že kniha je v bytě. Že by další bylo vyučováním, nemůže se říci; neboť počítala se procenta, a žáci toho nepochopili proto, že *nepřipravený učitel* jim toho nevyložil. Po vyučování táže se správce školy pana kolegy, kde že má rozvrh učebné látky? „Co je to?“ „Kde má přípravy, a to písemné,“ neboť byl mu na začátku školního roku na ně dán deník.

„Ukažte mi v zákoně, že učitel musí se písemně na vyučování připravit?“ Správce školy odkázal jej na § 118, 120 a 121 řádu škol. vyuč. a žádal, aby učitel měl do týdne vše v pořádku. A myslíte, že měl? Čekal prý, až ho správce školy udá, že ho spráská v novinách. Štěstí, že ten učitel odešel!!

2. Správce školy vchází o 2. hod. do třídy. Klid sice jakýs takýs, ale učitelka psala růžové psaní. O přípravách a rozvrhu učiva totéž jako u předešlého.

3. V květnu v jedné třídě učilo se na „vycházkách“, kterých bylo za ten měsíc dvacet.

4. V jedné škole na nejvyšším stupni byla v přírodopisné hodině v třídní knize zapsána látka „kuna lesní“, a to 8 vyučovacích hodin.

5. Jinde mladík v nejvyšší třídě nechtěl vyučovati hvězdářskému zeměpisu. Proč? „Věda jest v rozporu s Písmem o stvoření světa a on sám zavrhuje soustavu Koperník-Keplerovu a je stoupencem rozumové soustavy Ptolomeovy.“

6. „Koupíte si dějiny od spisovatele Cahy a *doslova* se tomu naučíte, nechci za to zodpovídati a nechci, aby mne váš velebný pán rozčiloval (snad udal?).“

7. Ve vlastivědě probíral mladíček osadu 7 měsíců a ostatní měsíce okolí a okres.

8. „Proč nekreslíte podle učebné osnovy?“ ptá se řídící. „Čert by se s tím zlobil, dám jim předlohu a basta fidli!“ Tak zněla odpověď učitelova.

9. „Proč v nejvyšší třídě nezpíváte písně, kterou zpíváte dva měsíce, aspoň dvojhlasně?“ „Co mám pajšl pro dnešek?“

10. „Kdy konečně budete počítati úsudkové počty a počet řetězový?“ „Až k tomu přijdu!“

11. Soukromě: „Pane kolego, chovejte se podle § 119 ke mně, když k vám přijdu na hospitaci, aspoň před dětmi slušně!“ „Mám se snad před dětmi snižovati a při vašem příchodu mám *zároveň* s dětmi povstati? Kde by byla moje autorita?“

12. „Víte, že řádný učitel podle § 122 musí býti čtvrt hodiny před vyučováním ve třídě?“ „Nemohu si boty koupiti, natož hodinky“ a chodil po 8. hodině dále.

13. „Proč neznačíte feriálního dne značkou „p“?“ „Nač se s tím ostouzeti!“

14. „Proč neopravujete školních úloh a neprovádíte oprav se žáky?“ „Musel bych to dělati po škole a musel bych žádati o odměnu za nadpočetné úlohy — nedali by mi nic a tož ať to stojí!“

A takových příkladů k neuvěření po celé vagony. Proč se neděje náprava?

Pokrokový nadučitel zabrousí si v osadě hodně v pokrokových vodách, přímo nebo nepřímou vyzývá mladé k spolupráci v boji proti černým a Římu, ale pak si nesmí na „mladého“ troufati, a když se ozve, má na krku novinářskou šibenici a u ostatních — ostudu.

Postěžuje si potajmu, ale „budme zde tiší, ať nás nikdo neslyší!“ Na jednom okrese, kde se inspektor netáže po písemných přípravách a vzorku učebné látky, spustil v konferenci po inspekci na mladého učitele takto: „Když nerespektujete svého inspektora, aspoň jako starší osobu učitelskou a zkušenou respektujte!“ A víte, že ten mladý měl prospěch dobrý? A tento učitel vyhodil nepřímou svého řídícího ze třídy!

Vážně řečeno! Hospitace, hospitace přátelské jsou nejenom nutné, ale zvláště mladým velmi prospěšné. Není-li některému učiteli vyučování vedlejším zaměstnáním, sám požádá řídícího školy, aby k němu zašel si hospitovati, poradil mu, ukázal mu jinou zásadu a snad i metodu a formu ve vyučování a poděkoval by mu za to, že mu představený poradil, poučil ho a upozornil na odborné a metodické knihy. A což kdyby tak jednou za měsíc byl v *každé* třídě nějaký výstup a celý sbor se tam sešel, poslouchal, konal si poznámky a pak v poradě prováděl bez předsudku a zlomyslnosti — kritiku. Myslím, že by to žádnému z učitelů neuškodilo a význam hospitací by to jenom zvýšilo.

Zkušenost učí, že i pouhými přednáškami před učitelskou poradou zvyšuje se nálada a snaha po dobrém, praktickém a dosažitelném většího účelu; kdyby se pak i konaly na škole takové výstupy, mělo by to ještě větší prospěch. Rozumný řídící nebude na mladší tyranem a přátelskými hospitacemi zvýší jejich chtivost, posílí práci a také ctizádost po dosažení většího prospěchu a slušné kvalifikaci. Když však mladík chce býti moudřejší než starý zkušený představený anebo když je hrubý a sprostý a k tomu nesvědomitý, musí nastati úřední hospitace, a když ty nepomohou — záznam v konferenčním protokole nebo vylíčení snahy ve vyučování takového nedbalce.

Správcové škol, zařídte se přesně podle řádu školního a vyučovacího, buďte na sebe přísní, sami se též připravujte, jděte dobrým příkladem mladým vstříc! Či myslí si mladí, že hospitace dává správci školy možnost si na podřízených pojezditi? I ne! Podle řádu školního a vyučovacího smí správce školy v poradě povšechně vytknouti chyby a vady; ovšem má právo soukromě nedbalci domluviti, a když tento neposlechne, má správce školy právo do konf. protokolu zaznamenati, případně okresnímu školnímu výboru oznámiti, aby se zbavil odpovědnosti; ale úřady školní by snad jaksi nelibě na to pohlížely.

Jest již nesporné, že to v našich republikánských školách neklape. Myslíte, že při hospitacích správce školy má poslechnouti jenom vyučování a prohlédnouti si úlohy? Od § 71 řádu škol. a vyuč., ve kterém se klade důraz na mravněnáboženské vychování, až po § 82 opravňuje správce školy, aby se přesvědčil, jak učitel plní povinnosti těchto paragrafů. Má právo ihned zakročiti a náležitými rozkazy odkliditi nepřístojnosti. A kdyby se měly všechny nepřístojnosti a přestupky napsati, které jsou v přímém rozporu s g 71—82, byla by z toho důkladná kniha, která by posloužila také k osvětlení poměrů naší školy.

Co jsou hospitace, ať jsou také školní inspekce! Inspektor ať před konferencí

vyžádá si od správce školy v soukromí o každém učiteli informací; čeho inspektor pro krátkost času nespátril, to s ním sdělí správce školy podle pravdy. Zároveň ať si inspektor od správce školy vyžádá návrhu na známku prospěchu a pilnosti jednotlivého učitele a dá si popsat všechu činnost každého učitele.

Mladí učitelé se nepotřebují báti hospitací, když konají pilně a svědomitě svoje povinnosti a věnují se jenom škole, zase škole a nakonec škole!

K a r e l U h l :

Svatý Benedikt a jeho řád.*

Věnováno P. Vojtěchu Horákovi, O. S. B. v Rajhradě.

(Pokračování.)

Podle tohoto oboustranného závazku — se strany mnicha totiž, ale též kláštera — nebývají členové řádu benediktinského a řádů spřízněných nikdy *trvale* přesídlování do jiných klášterů téhož řádu, jak tomu jest u jiných řádů, na příklad u františkánů, dominikánů, jesuitů atd., u nichž jest možná široká změna pobytu v klášterích téže řeholní provincie, ano i za její hranice. Může ovšem mnich řádu benediktinského a řádů spřízněných býti *dočasně* přeložen do jiného kláštera téhož i jiných řádů, na příklad za účelem studií, na výpomoc v duchovní správě, jako učitel na školy, na fary a řádové podniky, ale toto přeložení jest jen dočasné, byť mnohdy i velice dlouho trvalo, ale mnich při tom všem považuje se za člena toho kláštera, do něhož byl přijat a v němž vykonal slavné sliby, takže vzájemná páska mezi ním a klášterem nikdy se neruší. Nevrátí-li se mnich ještě za života do svého kláštera, tedy aspoň po smrti bývá podle možnosti tam převezen a mezi řeholními svými bratřími pohřben. Každá jiná trvalá změna kláštera může se státi jen s povolením sv. Otce a prostřednictvím římské kongregace pro řeholníky a za svolení nejvyšších představených řádových, jimiž u benediktinů jest opat — primas a presesové jednotlivých kongregací benediktinského řádu.⁴⁰⁾

Pokud se týče závaznosti, rozdělují se řeholní sliby u benediktinů na dvě kategorie: sliby prosté a slavné.

Prosté či jednoduché sliby (vota simplicia) nezavazují ještě na celý život, nýbrž

* Jako dodatek k stati o řádu basiliánském uvádíme: Z mnichů byli voleni biskupové na východě v církvi pravoslavné výhradně až dosud, u uniátů neboli sjednocených řeckokatolíků až do poslední doby taktéž skoro výhradně.

Laskavý čtenář opraví si v č. 5—6 na str. 119, ř. 13.: usadil je (místo se), řádek 9 sdola: odříkavý (místo odříkaný).

⁴⁰⁾ Mnichovský umělec Augustin Pacher znázornil čtyři sliby řádu benediktinského graficky, obrazem. Poslušnost představuje mnich, nesoucí na hlavě břemeno; chudoba je znázorněna prázdným, převráceným rokem hojnosti; čistota dvěma zkříženými dutkami a kajícím pásem a vytrvalost konečně pyramidou, do níž marně dují větry a bouře. — (Viz: „Neue Arbeiten von Augustin Pacher“ v časopise „Die christliche Kunst“ v Mnichově 1916, ročník XII, 8. sešit, str. 217—237.)

pouze na dobu pobytu v klášteře od jejich složení po ukončeném noviciátě až do vykonání slibů slavných nebo do možného ještě vystoupení z klášteře, ve kterémžto posledním případě dostane bývalý mnich dispens (neboli prominutí překážky), nutnou hlavně k přijetí stavu manželského. Tyto prosté sliby konají se do rukou opatových, podobně jako sliby slavné a touž formulkou, po uplynutí jednoho roku noviciátu, byl-li ovšem čekatel od řeholní obce uznán toho hodným. Dříve bylo možno řeholníka s prostými sliby ze závažných důvodů propustiti ze svazku řeholního; nyní je k tomu zapotřebí také rozhodnutí římské kongregace o řeholnících, zvané Congregatio negotiis Religiosorum sodalium praeposita, v jejíž čele vždy stojí některý kardinál.

Sliby slavné či věčné (professio solemnis, vota solemnia) zavazují na celý život a konají se zpravidla nejméně za tři léta — nikdy dříve — po vykonání slibů jednoduchých. Souhlas bratří řeholních jest ovšem i zde hlavní podmínkou, vedle níž samozřejmě nesmí býti ani jiných případných překážek. Před slavnými sliby je mnich povinen učiniti o svém jmění, má-li jaké, právní pořízení (odkaz, závět), které se vztahuje též na jmění, kterého by snad v budoucnu dědictvím mohl nabýti. Kromě slibů výslovně pronesených klade mnich na oltář lístek s vlastnoručně psaným a podepsaným slibem. Název slavných slibů pochází od toho, že se konají slavným způsobem v chrámě za přítomnosti všech členů klášteře a za určitých slavnostních obřadů, které symbolicky (obrazně) připomínají pohřeb — úmrtí mnicha pro svět a jeho radosti. Nad mnichem, přikrytým černým pohřebním pokrovem, modlí se okolostojící mniši kající žalmy a modlitby za zemřelého a pak ho kropí svěcenou vodou a okuřují kadidlem — vše jako při skutečném pohřbu.⁴¹⁾ Po vykonaném slibu vítají ho bratří mezi sebe políbením a bratrským objetím.

Mnich se slavnými sliby nesmí již řeholního stavu opustiti ani z klášteře býti vypuzen. Je k němu zkrátka navždy připoután. Jinak jest nutný tak zvaný kanonický proces. Dispens od slavných slibů může býti udělena pouze papežem, a to jen za neobyčejných okolností a z nejzávažnějších příčin.⁴²⁾

V klášteře břevnovském u Prahy jest uložen záslibný list (schedula professionis), kterým sv. Vojtěch zasvětil se 17. dubna r. 990 v Římě v klášteře sv. Bonifáce a Alexia na Aventině řeholnímu životu podle řehole sv. Benedikta. Na pergamenovém lístku, nyní podlepeném, čteme slova, napsaná vlastní rukou Vojtěchovou: „† Ego Adalbertus promitto stabilitatem meam et conversionem morum meorum et obedientiam secundum regulam sancti Benedicti coram Deo et omnibus sanctis eius et abbate Augustino praesente.“ = „† Já Vojtěch slibuji stálost a polepšení svých mravů a poslušnost podle řehole sv. Benedikta před Bohem a všemi jeho svatými a před přítomným opatem Augustinem.“⁴³⁾

⁴¹⁾ Výjev tento pěkně znázornil německý malíř Alois Fellmann obrazem „Das Gelübde“ (Sliby), představujícím konání slavných slibů ve švýcarském benediktinském klášteře a zároveň známém poutním místě Einsiedeln.

⁴²⁾ O závaznosti řeholních slibů jedná podrobně církevní právo. Pěknou příručku o právech a povinnostech řeholníků napsal Josef Jansen, Obl. M. J., s názvem „Ordensrecht“, jež vyšla u Schöningha v Paderborně r. 1911 a obsahuje 146 stran. — O obřadech při slavných slibech viz článek Fr. Cyrila Petra: „Slavná profes v řeholi sv. Benedikta“ v časopise „Pax“, III. roč., 1928, str. 166—171.

⁴³⁾ Viz: Dr. Fr. Krásl a J. Ježek: „Sv. Vojtěch, druhý biskup pražský.“ V Praze, 1898; obrazová příloha č. IV, a K. J. Erben: Regesta, 33.

Tento způsob profese dosud se zachovává.⁴⁴⁾

Staré benediktinské rčení, výstižně naznačující, jaký má býti život benediktinského mnicha, dí „Benedictinus — alter Benedictus!“: „Benediktin (má býti) druhým Benediktem!“

Původní řehole, sepsaná rukou sv. Benedikta, byla r. 883 odnesena ze strachu před Saracény s Monte Cassina do kláštera Teano u Capuy (čti: Kapuy) a tam roku 896 shořela.

Řehole sv. Benedikta byla často vydávána a překládána. Francouzských, německých a jiných překladů je veliké množství. Do češtiny ji po prvé přeložil historik a probošt rajhradský a zároveň zemský prelát moravský P. Bonaventura Piter (1756—1764) a vydal ji v Brně r. 1760 (formát 8° u Em. Svobody) s názvem: „Ržehola, Aneb Zákon Swatého Otce Benedykta Opata, od téhož Swatého Arcy-Otce sepsaná a od Swatého Ržehoře Papeže toho Gména Prwnjho čtená, schwálená a potvrzená, Nyní s geho Žiwotem, gakž geg týž Sw. Papež sepsal, poprwe z Latinského Gazyka w Gazyk Český přeložená a na Swětlo vydaná Pilnostj, a Prácy Bonawentury Pytra, Starožitného, Swobodného a Weghradnjho Klásstera Raghradského, Ržádu Swatého Otce Benedykta w Markrabstwj Morawském Probossta a Preláta. Cum licentia superiorum.“ (Tištěno švabachem.) Kniha tato obsahuje 224 strany. Byla věnována abatysi kláštera benediktinek u sv. Jiří na Hradě pražském paní svaté římské říše kněžně Anně Školastice Paulerové z Hoburku.

Po druhé ji vydali benediktini emaužští v Praze r. 1902 zároveň s Životem svatého Benedikta od sv. Řehoře Velikého. Krásný výklad benediktinské řehole podal † emauzský opat Benedikt Sauter:

„Colloquien über die heilige Regel“ = „Rozmluvy o sv. řeholi.“ (Frýburk, 1901, 2. vydání.) Řehole sv. Benedikta měla veliký vliv na vývoj a uspořádání římského breviáře, a to nejen pro klášterníky a v první řadě pro benediktiny samé, nýbrž i pro světské či církevní kněžstvo.

Miroslav Novák, kaplan ve Vlašimi:

Jak se má náboženství ve škole vyučovati, aby rodilo život víry.

(Pokračování.)

12.

Vzkříšení a nanebevstoupení Páně.

Důležitost této veliké události vyžaduje, aby jí věnována byla zvláštní katechese. Ovocem jejím bude, aniž by katecheta o tom mluvil, posílení víry v dětských srdcích; jasné, názorné vylicení této události přináší dětem většího užítku, než to

⁴⁴⁾ Profese, z lat. professio = slib, sliby. Odtud: professus — vyznavší se, slibivší, zkráceně: prof. = ten, kdo vykonal slib, zvláště řeholní, tedy řeholník. Slovo „profesor“ má stejný původ; také profesori konají státu slib vzhledem k své působnosti. — V rukopise

nejhlubší dokazování. Jinak však má se věc, máme-li v dětských duších vzbuditi naději na „těla z mrtvých vzkříšení“. Ze vzkříšení Páně dovedou děti, kterým již tolikrát byla vysvětlena důstojnost a moc Spasitele, samy vyvoditi důsledek, že Kristus Pán jest Bůh. Druhý důsledek, aby děti ze vzkříšení Páně soudily na vzkříšení věřících, musí dětem zvláště býti vysvětlen. Tím obracíme zřetel svůj na pěstování oné ctnosti, o které jsme se dosud jen mimochodem zmínili. Je to *naděje*.

Nejdůležitější jest, aby děti obdržely jasný pojem o vzkříšení. Víra v tento největší čin našeho Spasitele, na který sám jako na nerozborný základ postavil všechny své důkazy o svém božství, nemohla by dosáhnouti plné síly, kdyby děti neměly jasného pojmu o vzkříšení. Zvláště okolnost, že při vzkříšení Spasitel i svou vycedenou krev přijal a oslavil, nesmí býti přehlédnuta. U malých dětí stačí o tom pouhá zmínka. Ve vyšších třídách musí tato okolnost důrazněji býti vysvětlena, byť i jen proto, aby učení o nejsv. svátosti oltářní děti dobře pochopily. Mnohé domnělé obtíže o přítomnosti těla a krve Páně v nejsv. svátosti okamžitě zmizí, bylo-li učení o vzkříšení Páně správně vysvětleno.

Pokud se týče zevnějšího průběhu, jak vlastně vzkříšení se událo, nebude snad zbytečné, když varujeme před falešným názorem, který tak velice je rozšířen. Při výkladu článku víry je psáno v jednom katechismu: „Pán Ježíš prolomil hrob a vstal před očima užaslých strážců z hrobu.“ Již to slovo „prolomil“ je nemístné. Docela *nesprávné* je říkati, že Pán Ježíš vstal z hrobu „před očima strážců“. Co strážcové viděli a co je naplnilo hrůzou, vypráví sv. Mat. (28, 2—4): „A hle, zemětřesení stalo se veliké; neboť *anděl Páně sestoupil s nebe* a přistoupiv odvalil kámen a posadil se na něm. Byl pak obličej jeho jako blesk a roucho jeho bílé jako sníh. *Ze strachu před ním* strážníci se zachvěli a stali se jako mrtví.“ Vzkříšení Páně neviděli ani strážcové, ani kterýkoliv jiný člověk. Nesmíme si představovati vzkříšení Páně tak, jak je ukazují obrazy a sochy, nýbrž proměnění a oslavení těla Kristova počalo v uzavřeném hrobě, a tím se stalo, že proměněné tělo nebylo podrobeno zákonům fysického světa, jako zákonu tíže, neproniknutelnosti, smyslnému pozorování atd.; stalo se úplným nástrojem ducha. Jako později vstoupil oslavený Spasitel mezi apoštoly uzavřenými dveřmi, tak *vystoupil oslavený Spasitel z uzavřeného hrobu*.

Nepůsobí žádných exegetických obtíží, když dětem vyprávíme, že Kristus Pán po svém vzkříšení se nejprve zjevil své matce, Panně Marii. Podání Markovo 16, 9, že Maria Magdalena byla první, kterou měl Kristus Pán za hodna, aby se jí zjevil, nemusíme vykládati tak úzkostlivě, jako by toto zjevení bylo *absolutně* prvním. Vším právem můžeme předpokládati, že Kristus Pán se nejdříve zjevil své matce a že Maria Magdalena byla první z těch, jimž se zjevil, kteří nebyli s Kristem v příbuzenském svazku.

Mey zakončuje tuto katechesi takto:

Byl-li otec těžce nemocen a zase vstane docela zdrav, mají děti velikou ra-

čís. 401 rajhradského kláštera z konce XIV. století zachovala se tato staročeská profesní formule bratra-laika, jež přepsána nynějším pravopisem zní: „Slibuji ustavičenství své, proměnění obyčejův svých, čistotu, dobrovolnou chudobu i poslušenství podle řehole svatého Benedikta před Bohem, před všemi svatými jeho i před tebou, kněže N., opate. Zdař Bůh!“ — Viz „Pax“, II. roč. 1927, str. 165.

dost. Tak se radujeme i my, že Ježíš Kristus vstal z mrtvých. Vždyť jej milujeme víc než nejlepšího otce. Ale jest ještě jiná příčina, proč nám vzkříšení Páně působí tak velikou radost. *Jako Ježíš Kristus vstal z mrtvých, tak i my jednou vstaneme z mrtvých.* Hrob je jako postel; tam spí, odpočívá tělo až ke dni soudnému. V den soudný přijdou andělé a probudí všechny, kteří odpočívají v hrobech. Lidé, kteří věří v Krista Ježíše a zachovávají jeho učení, vyjdou z hrobů krásní, proměnění a oslaveni. Od Adama zdědili všichni lidé smrt. Kristus Pán zvítězil nad smrtí; přemohl ji; ale nejen pro sebe ji přemohl, nýbrž pro všechny lidi. Proto, děti, radujte se z celého srdce! Zvláště o svátcích velikonočních má býti radost vaše veliká. Svátky velikonoční jsou svátky vzkříšení Páně. — Tu zpívají křesťané radostné písně. „Kristus vstal z mrtvých, vstal z mrtvých náš Vykupitel, alleluja, alleluja!“

Pokud se týče *nanebevstoupení Páně*, má tato katechese tentýž cíl, jako předešlá. Jednak posiluje víru ve vykoupení smírnou obětí bohočlověka, ukazujíc dětem ovoce jeho utrpení; na druhé straně vzbuzuje a posiluje *naději* tím, co obdržela hlava, že toho očekávatí mohou i údové mystického těla Kristova. Proto má katecheta hlavně k tomu pracovati, aby katechumeni se radostně chopili té naděje, která je nám dána v Kristu Ježíši. Zvláštní důraz budiž položen na to, že to byla *přirozenost lidská* v Kristu, která k takové výši se povznesla. Katecheta musí zvláště starší děti upozorniti na dvojí přirozenost v Kristu, a musí výslovně uvést, že to, čemu se učí v 6. článku víry, nemá platnosti o jeho přirozenosti božské. „De Christo Jesu illud fideles sine ulla dubitatione credere oportet, eum perfectio iam et absoluto redemptionis mysterio, ut homo est, in coelum corpore et anima ascendisse. Nam ut Deus est, nunquam ab eo abfuit, utqui divinitate sua loca omnia compleat.“ (Cat. Rom.)

Co dále obrazně (tropicky) je řečeno, že sedí „na pravici Boha Otce“, prozatím malým dětem katecheta ať nevysvětluje, protože účinek tohoto výkladu byl by zeslabující a zničil by obraz, kterého je použito „ad explicandam Christi gloriam, quam ut homo prae ceteris omnibus adeptus est“. (Cat. Rom.)

13.

Seslání Ducha sv.

Aby děti byly ušetřeny nesprávné představy, jako by Duch sv. teprve o letnicích počal svoji posvěcující činnost, bylo by lépe, kdybychom místo o „seslání“ mluvili i „vylití Ducha sv.“. Že toto pojetí je správné, že totiž Duch sv. onoho dne *plností* svých milostí a darů sestoupil, učí výslovně posvátný text Skutků apoštolských: „Všichni byli *naplněni* Duchem sv. (2, 2). Taktéž vykládá sv. Petr ve svém svatodušním kázání: „Byv tedy povýšen pravicí boží a obdržev zaslíbení Ducha sv. od Otce, *vylil* jej, jakož vy nyní vidíte a slyšíte“ (2, 33). Všechny 120 učedníků a zvláště apoštolové obdrželi pro svou víru již dříve ospravedlnění a tím i Ducha sv.; svátek letnic přinesl jim rozmnožení posvěcující milosti a ostatní mimořádná charismata v nejhojnější míře. Také patriarchové, proroci a všichni svatí Starého zákona měli dar posvěcující milosti od Ducha sv. Přirozenost tohoto nebeského daru byla stále stejná, ale míra, ve které byl tento dar udílen, byla rozličná. „Magna est differentia inter Spiritus sancti *infusionem*, dum hominem iustificat; et *diffusionem*, dum ita

animam occupat, ut nullam partem vacuum relinquat; et *effusionem*, dum superfluere et in alios derivare facit.“ (Richardis de S. Victore.) O letnicích stala se *diffusio et effusio* Ducha sv. Rozumí se samo sebou, že tohoto rozdílu dětem nebudeme vykládati, ale pro nás, učitele náboženství, je důležité, abychom to měli na paměti a dětské katechesi dali pevný základ.

Nebude na škodu, když i zde vyslechneme, jak si počínal Mey:

Brzy po svátku nanebevstoupení Páně, deset dní potom, slavíme jiné svátky. Říkáme jim svátky svatodušní neb letnice. Budu vám dnes vyprávěti, *co se stalo o svátcích svatodušních*. Dříve však musíte si vzpomenouti, co jsem vám řekl o Duchu svatém.

1. Hned na počátku, když jste začaly choditi do školy, jsem vám vyprávěl o Bohu. Vy to ještě dobře víte. Je více než jeden Bůh? V kolika osobách? . . . Jak se jmenují? Zde se učte, kdo je Duch sv. *Je to třetí božská osoba*. Je to *božská* osoba, to znamená, on jest Bůh, jako Otec a jako Syn. Protože Duch sv. jest Bůh, tak jest nejvyšší svatý, je všudy přítomen, je všemohoucí. Musíme se mu *klaněti* jako Otci a jako Synu. Boha nemůžeme viděti, také Duch sv. je neviditelný, ale může se učiniti viditelným, to jest, může učiniti, že vidíme a slyšíme, že je zde. Tak na řece Jordáně stal se viditelným, když Kristus Pán byl pokřtěn. Ukázal se v podobě holubice. Pamatujte si tedy tuto větu: *Duch svatý je třetí božská osoba*. Kdo je Duch svatý? . . .

2. Teď poslouchejte, co se stalo o svátcích svatodušních.

Když Kristus Pán vstoupil na nebesa, odešli apoštolové zpět do města (Jerusalem). Tam zůstali pohromadě v jednom sále. Byli tam ještě jiní lidé, mezi nimi byla také Panna Maria, Matka boží. Dohromady jich bylo 120. Byli to samí učedníci Ježíše Krista, nebo křesťané, to jsou lidé, kteří věřili v Ježíše Krista. Ti se tam společně modlili, a to devět dní. Desátého dne byl u židů veliký svátek a bylo tenkrát mnoho lidí v Jerusalemě, z celé země židovské. A hle, v tento den, bylo 9 hodin ráno, povstal náhle s nebe hukot, jako když vane silný vítr. Ale v městě nebylo slyšeti tohoto hukotu, jenom v domě, kde byli apoštolové pohromadě a kolem toho domu. Ještě něco zvlášť podivného se stalo. Ukázaly se *ohnivé jazyky*, t. j. malé plaménky, které vypadaly jako jazyky. Mnoho takových jazyků se ukázalo a na každém učedníku posadil se jeden.

To bylo viděti, to se stalo zevnitř. Ale co nebylo viděti, co se stalo uvnitř v duši, to bylo ještě něco mnohem většího. Duch sv. totiž *vlil* do duše těch 120 učedníků Kristových *hojnost* své milosti. Učedníci měli velikou radost a chválili Boha. Apoštolům dal Duch svatý zvláště mnoho milostí. To můžeme říci také takto: *Apoštolové byli naplněni Duchem sv.* Tolik darů obdrželi apoštolové od Ducha sv. proto, aby mohli udíleti a rozdávat také jiným lidem. Zvláště dva dary dal Duch sv. apoštolům: *světlo a sílu*. Duch sv. totiž apoštoly *osvítíl*, to znamená, udělal v jejich duši světlo a oni teď všemu dobře porozuměli, čemu Kristus Pán učil. Také je *posílil*, to znamená, učinil je silnými a statečnými, aby se nebáli, když budou kázati.

Ještě téhož dne *počali apoštolové kázati*. Když totiž nastal onen hukot, sběhli se lidé z celého města k onomu domu, kde byli apoštolové. A tu se postavil Petr s ostatními apoštoly před židy a počal jim kázati. Pravit: „Muži israelští, vy jste udělali veliký hřích; vy jste Ježíše Krista ukřižovali. Ježíš Kristus je Syn boží, vstal

z mrtvých a sedí na pravici boží. Dnes vylil Ducha sv. na nás. Lituje svého hříchu, číňte pokání! Věřte v Ježíše Krista a dejte se pokřtíti. Pak obdržíte i vy Ducha svatého.“ Tak kázal Petr a to kázání šlo lidem k srdci. Tři tisíce se jich dalo pokřtíti a všichni pak obdrželi Ducha sv. To, co jsem vám teď vyprávěl, můžete si pamatovati takto: *O svátcích svatodušních sestoupil Duch sv. na apoštoly v podobě ohnivých jazyků.* Kdy sestoupil Duch svatý na apoštoly?...

3. Vidíte, děti, Duch sv. ukázal o svátcích svatodušních, jak je dobrotivý, jak je štědrý. Tak dobrotivý a štědrý je Duch sv. stále. Kristus Pán nám svou krví zasloužil hojné milosti. Když Kristus Pán se vrátil do nebe, Duch sv. ty milosti rozdělaval a činí tak dosud. Také vy, milé dívky, jste obdržely od Ducha sv. mnohé milosti. Co nám učinil Duch sv. dobrého?... (On nás posvětil.) Kde nás Duch svatý posvětil?... (Ve křtu sv.) Také v ostatních svátostech: v biřmování, v pokání atd. posvěcujc Duch sv. naše duše. Proto mu říkáme: Posvětitel. Bůh Otec je náš Stvořitel, Syn je náš Vykupitel, Duch svatý je náš Posvětitel. Činí nás svatými, pomáhá nám, abychom se svatými stali. *Osvěcuje* nás, abychom poznali, co je dobré, a pravé; nabádá nás, abychom činili dobré a varovali se zlého. Člověk sám je slabý, má malou moc. Duch sv. nás *sílí*, pomáhá ke všemu dobrému. Pomáhá nám, abychom se mohli dobře modlit, učit, poslouchati, pracovati a abychom byli trpěliví. Když nám Duch svatý pomáhá, jde všechno lehko; když nám nepomáhá, jde všechno těžko a my nemůžeme zachovávatí přikázání boží. Proto je tak milým hostem pro naši duši. Když je v naší duši, má duše *útěchu* a může radostně všechno konati, co Pán Bůh chce. Pamatujte si tedy: *Duch svatý nás posvěcuje a pomáhá nám ke všemu dobrému, osvěcuje nás, sílí a utěšuje.*

Protože však Duch svatý je tak milým hostem, musíte ho často pozvati, musíte ho volati a prositi, aby k vám přišel a přinesl vám svoje dary.

„Přiď, ó Duše přesvatý! rač paprsek bohatý světla svého v nás vylít. Přiď, Otče nebohých, - dárce darů přemnohých, - rač mysli osvětit! - Božský potěšiteli, - sladký duší příteli - rač nás milě zotavit! - Člověk bez tvé pomoci - slábne a je bez moci, - vše mu může uškodit! Uděl v ctnosti prospěchu - v smrti blahou útěchu a dej v radost věčnou vjíti. Amen.“ (Pokračování.)

Marie Terezie Ledóchowska.

(Pokračování.)

Jeho breve ze dne 6. června 1904 (první rok jeho pontifikátu) znamenalo pro Družinu nové, životní období. V roce 1910 propůjčil tomuto náboženskému ústavu své konečné schválení. — V jednom slyšení oslovil zakladatelku: „Moje milá sestro,“ významnými slovy, která naplnila její věřící srdce radostí.

Rovněž Benedikt XV. projevoval hraběnce Ledóchowské zvláštní úctu a po-

tvrdil to v rozmluvě s vysokým hodnostářem. Volba Pia XI. byla přijata hraběnkou Ledóchowskou s velikou radostí a jásotem. Mluvila o tomto otci křesťanstva s takovou dětinskou láskou a úctou, že byli i její posluchači strženi touž radostí.

Ale hraběnka obracela se nejen na zástupce Kristova, když stála před nějakým rozhodnutím; mnohem častěji před-

stoupila před počátkem práce k biskupovi diecése, v níž se právě zdržovala a prosila o svolení a požehnání. Vrchní pastýři četných diecézí znali ji všichni jako vzornou katolickou ženu, již prokazovali hlubokou úctu. A musíme říci: Pán žehnal každému dílu hraběnky Ledóchowské, jež konala své propagační dílo, podrobujíc se stále pokorně sluhům církve, nechť byla hodnost jejich jakákoliv.

Obcování s bližním.

Hraběnka Ledóchowská, která se úplně obětovala spáse ubohých Afričanů, měla ctnost požehnané, činnorodé lásky k bližnímu v nejvyšším stupni a nešetřila času ani námahy, když šlo o to, aby pomohla bližnímu. Jednala-li s lidmi, kterým dal Bůh pevnou vůli věrně mu sloužiti a kteří dovedli zlému odolávati, přičiňovala se ze všech sil, aby zdokonalila tuto vůli a ctnost. Když poznala, že však jde o vůli slabou, klonící se k lehkovážnosti, neplýtvala ani okamžikem pro věc beznadějnou. Přes to neušla ani v tom křížům a zklamáním. Od svých duchovních dcer vyžadovala rovněž důkazů takové lásky k bližnímu, a to nejen prací pro vzdálené černochoy, ale především ve styku s vlastními domácími. Dovedla sama pracovati a všecky, kdož jí náleželi, k práci povzbuditi. Písmo sv. označuje práci jako prostředek k posvěcení duše; hraběnka Ledóchowská užívala toho prostředku pro sebe i pro své. Jak blahodějně a osvěžující byly za to skrovné chvílky, jež byly ztráveny v její přítomnosti! Její veselost, její prostý žert, jemný, všem přítomným srozumitelný, potěšily srdce všech. Ještě tři dny před smrtí snažila se usmáti na jistou členku Družiny, již k sobě povolala, když zpozorovala její smutnou tvář. Dojemný úsměv, kterým tato velká, těžce trpící žena jiné chtěla potěšiti, ač víc trpěla než oni!

Tyto krátké poznámky o lásce k bližnímu hraběnky Ledóchowské ani zdaleka nenaznačují její skutečné velikosti; je to vpravdě zcela nemožné v několika řádcích pojednati zevrubně o nocích pro čest boží a spásu duší ztrávených u pracovního stolku a o denním díle často svrchovaně namáhavém.

Její ctnosti.

O duševní velikosti této ušlechtilé ženy, proniklo již mnohé do veřejnosti, když podávaly noviny se zprávou o jejím skonu stručný přehled jejího života a působení. Bude třeba zevrubně se zabývatí ctnostmi hraběnky Ledóchowské, aby se vyhovělo mnohým přáním po důkladném životopisu. Zmíníme se zde jen o několika činech, jež vrhají jasné světlo na její ozdobu nadpřirozených ctností.

Vysocí hodnostáři církevní a státní skláněli se před touto ženou, členové královských rodin líbali jí uctivě ruku, ona však zůstala přitom všem prostou a pokornou a dávala světu i celému křesťanstvu obraz ztělesnění křesťanského ideálu. Kdyby každý člověk tímž způsobem, jak ona činila, vykonával své záležitosti, dobře by bylo s budoucím pokolením. Chápala se všeho, co se jí zdálo k dosažení cíle prospěšným, s velikou horlivostí, a pokládala-li něco za vhodné pro úspěch svého díla, provedla to, i kdyby ji to stálo veliké oběti. Její důvěra v Boha byla neochvějná, a dovedla i jiné posílit v této dětské odevzdanosti do otcovských rukou božích. Vše bylo v ní založeno na lásce k Bohu, jež byla nevýslovně veliká. Proto nechvěla se tato věřící duše před smrtí, ale těšila se na nebe, do něhož doufala dojíti pro milosrdenství boží. „Snad je to smělost,“ řekla kdysi své průvodkyni, „ale smrti se nebojím.“

Její blažený skon.

Dne 30. června r. 1922 měla hraběnka Ledóchowská záchvat srdeční slabosti a zdálo se nutným, uděliti jí svátost nemocných. Farář chrámu S. Maria Maggiore, dp. Jan Kř. Rovella, udělil jí, sám jsa k slzám dojat, tuto svátost tak povznášejícím způsobem, že nemocná mluvila o tom později s největší vděčností. Sv. přijímání přijímala denně, jak to již směla činiti před všeobecným církevním rozhodnutím. Několik dní se její stav zlepšil a zdálo se, že nemocná se zase zotaví a vše bude jako dříve. Pro všechny případy učinila poslední pořízení, netušíc, že konec jest blízký. Ve středu 5. července přijala jako obyčejně svaté při-

jímání, mluvila o běžných pracích, ano ještě něco psala. Večer však byla tak slabá, že byl zavolán lékař a v domě prodlévající členky Družiny si vyprosily dovolení, aby v noci směly bdít před nejsv. svátostí a modlit se za nemocnou. O půl 3. hodině ráno oznámil lékař blížící se konec. Nikdo tomu nechtěl uvěřiti, ale každá pochybnost mizela. Zakladatelka pomocného díla pro africké misie, prvního svého druhu ve svaté katolické církvi, musela zavřít oči, aby ji nebe učinilo ochránkyní a matkou misionářů.

Dp. Rovella a všechny v ústředně přítomné duchovní dcery obklopily ji, aby doprovázely její loučící se duši vroucími modlitbami a vzdělaly se posledně jejím nevyrovnatelným příkladem. Několik minut před skonáním zazářil její obličej vskutku blaženým úsměvem, nad nímž užasli všichni přítomní. Zdálo se, že je to úsměv nevýslovné vděčnosti a blaha. Uzřela snad již Pána, jenž jí ukázal s velikostí udělených milostí zároveň odměnu, kterou jí uchystal v nebi za věrné spolupůsobení? Nevíme toho, ale cítily jsme, že nadzemská radost naplnila naše srdce při všem zármutku nad touto ztrátou.

Po její smrti.

Čeho nebylo lze pochopiti, bylo smutnou pravdou: zakladatelky Družiny již nebylo.

Krátce po její smrti přišel vldp. generál řádu Tovaryšstva Ježíšova, její bratr. Po krátké modlitbě v úmrtním pokoji sloužil v kapli sv. Petra Klavera mši sv., při níž všichni přítomní obdrželi z jeho ruky sv. přijímání. Druhá mše sv. za zesnulou byla sloužena v 7 hodin.

Vždy dvě a dvě z jejích duchovních dcer se střídaly v nepřetržité modlitbě u mrtvol drahé matky, od níž se nyní také naučily, jak zakončiti život ke cti boží a ke spáse duší. Příštího dne byl v síni již zesnulá tak často užívala ke konání porad k dobru misí, postaven katafalk, na nějž postavena rakev s mrtvolou drahé zesnulé bohatě ozdobené květy, kterou členky za zpěvu modliteb přinesly.

Ježto „Osservatore Romano“ a „Corriere d'Italia“ přinesly již v úmrtní den zprávu o její smrti, dostavily se brzy

vznešené osobnosti, aby vzdaly čest mrtvé zakladatelce řádu, nejprve zástupcové různých misijních řádů. S dovolením vikariátu byla síň změněna v kapli, kde Otcové Tovaryšstva Ježíšova, J. Exell. Vanneufville a jiní sloužili mši sv. Zároveň byly slouženy mše sv. v domácí kapli.

K mrtvé zakladatelce zavítali mimo jiné kardinál Frühwirth, který vyprávěl mnoho krásného o ctnostech zemřelé, a kardinál Marini, jenž byl hluboce dojat. Vyslanec anglický, hrabě Salis, — příbuzný zemřelé zakladatelky, zplnomocněný ministr polský s chotí, dále monsignore Mingoli, delegát vikariátu, vldp. P. Burtin, generální prokurátor Bílých otců, jakož i mnoho jiných osobností řádových setrvali chvíli u mar v tiché modlitbě a zanesli svá jména do listiny. Pohled na mrtvou byl dojemný a všichni, kdo ji v životě znali, i lidé světští, modlili se pohnutě u této silné ženy, jež jsouc sama na kost vyhublá, pracovala až do posledního dne o spáse duší.

Přiblížil se 10. červenec, den pohřbu. Od smrti uplynuly čtyry dny, teplota v Římě stoupla na 33 stupňů, a přece se nejevily na mrtvé žádné známky rozkladu, takže se člověk stěží smířil s myšlenkou, že tato drahá tělesná schránka má býti přikryta a zemi odevzdána. Po mši sv. byla rakev uzavřena, zinková rakev zaletována a od duchovních dcer zemřelé odnesena s úctou do kaple, kde konala se opět mše sv.

Pak přišlo důstojné duchovenstvo se čtyřmi chórovými žáky, sestavil se smuteční průvod a nastoupil cestu do farního chrámu sv. Víta, jednoho z filiálních kostelů basiliky S. Maria Maggiore. V chrámu byly od časného jitra slouženy mše sv. za zemřelou u přítomnosti četných přátel Družiny. V 10 hodin, po příchodu duchovních i světských hodnostářů, počalo se slavné rekviem, jež sloužil vldp. Don Rovello za asistence jiných dvou kněží, při čemž byla na kůru zpívána krásná, úchvatná mše od Peroziho. Všichni mocně dojati povznegli se důstojnou slavností, při níž byla Panu doporučena duše, jež žila jen pro něho. Když minula tato posvátná hodina, byla drahá mrtvola dopravena na hřbitov, ležící nedaleko

Vatikánu. První družka hraběnky Ledóchowské i s ostatními členkami Družiny sv. Petra Klavera doprovázely pěšky pohřební vůz, modlíce se růženec. Důstojné duchovenstvo následovalo v povozech.

Poslední obřady byly vykonány důstojně a tiše. Nejdůstojnější P. generál jesuitů, Vladimír Ledóchowski, bratr zesnulé,

vykropil za asistence msgra Davida, rektora Campo Santo, jakož i místofaráře chrámu S. Maria Maggiore a mnohých otců jesuitů poslední rakev a po několika modlitbách i hrob.

Potom členky Družiny vrátily se domů, aby pokračovaly v apoštolské práci milé zvěcnělé k větší cti boží a ke spáse duší.
(*Dokončení.*)

PhDr. Arnošt Jan Žižka, profesor koleje sv. Prokopa v Lisle v Americe:

Kulturní přínosy amerických Čechů.

(*Pokračování.*)

B.

Sociální skupiny českých vystěhovalců v Americe.

Podmínky k utvoření sociálních skupin. — Národní stát. — České osady. — Psychické dominanty českých skupin. — Radikální směr. — Konservativní směr. — Sociální styky českých skupin. — Měřítko socialisace českých skupin. — Socialisace skupin typu radikálního. — Socialisace skupin typu konservativního. — Teritoriální celek. — Socialisace školou.

1.

V předcházející stati byly stanoveny a vysvětleny sociologické a psychologické zákony, které ovládají vznik, vývoj, konstrukci a úkon sociální skupiny jako zřídla a nositelky kultury, osvěty a civilisace. Zbývá ještě pojednat speciálně o sociálních skupinách českých přistěhovalců v Americe, a vysvětliti, jak působení zmíněných zákonů vešly v platnost kulturní přínosy a utvořily nový společenský řád národního života.

Hlavní příčiny uplatnění kulturních přínosů a způsobení jejich oběhu a vybudování společenského řádu podle vzoru v rodné zemi byly tyto tři:

1. Přítomnost všech podmínek k utvoření sociální skupiny.
2. Přítomnost dominantních psychických jevů, které umožnily přechod z evropských do amerických poměrů.
3. Přítomnost styků primárních a sekundárních skupin, jakož i schopnost vybudovati vyhovující elaborát vzájemného stýkání a dorozumívání pro celou oblast nové vlasti.

To byly tři skupiny příčin, které umožnily utvoření českého národního vědomí v Americe a pojistily pokračování sociálního řádu českého národa na půdě americké.

Podmínky pro vznik sociálních skupin.

Všech sedm podmínek, jak je vypočítává Ellwood,* bylo pohotově na místě.

Podmínky okolí, v němž se Češi mohli seskupiti a sdružiti. Přítomnost dalších čtyř podmínek, totiž otázka stejnorodosti, přirozených sklonů, zvyků a citovosti se rozumí sama sebou. Rovněž přítomnost dalších dvou podmínek, zásoba kulturních statků a činitele sociální vlády jsou samozřejmé. V posledních dvou jsou ovšem dosti značné odchylky a bude o nich pojednáno při rozboru psychických dominantů, jež řídily směr přechodu na nové půdě. Sluší tudíž pojednati o prvé podmínce, t. j. o poměrech zeměpisných a populačních. S této strany byly všechny směry příznivé. Americká půda byla ještě ve stavu divoké prerie a slibovala bohatou odměnu za práci. Dále byla možnost, aby se vystěhovalci usazovali po blízku, neboť byli průkopníky, a to stejně na venkově, jako ve městech. Mohli se zařídit po svém a nenarážeti na předešle stávající společenský řád. Byli tu první sociální skupinou, odkázáni jsouce se vším na své přínosy. Proto se hned projevila touha a snaha po všech kulturních zájmech, na které byli ze staré vlasti uvyklí. Jak se shromažďovali a vyhledávali, vidíme z vypravování některých průkopníků.

Jan Kašpar z Hutchinsonu v Minnesotě** vypravuje: „Jedna z nejkrásněji položených osad je ta, jež jest v trojhranu mezi městysi Glencoe, Silver Lake a Hutchinson v jižní Minnesotě. Milo jest dnes rozhlížeti se po širém, dobře vzdělaném kraji a pomyšlení, že je to majetkem českých lidí, naplňuje hrud' radostným pocitem. Můj otec, původně z Chocně, vystěhoval se do Ameriky r. 1854, když mi bylo 14 let. Po dlouhé a strastiplné cestě dostali jsme se do Racine ve Wisconsinu, ale časem otec rozhodl se jeti s rodinami Josefa Malého a Antonína Navrátila do kraje McLeodu. Železnice toho času tam ještě nebylo, cest jen málo a špatné. Každá rodina měla spřežení volů a vůz, na nějž se naložily děti, peřiny a nejnutnější domácí nábytek. Z Racine jsme vyjeli dne 1. dubna a do McLeodu jsme dorazili 6. července. Utrpení naše přes tři měsíce trvající cesty bylo hrozné a z nebezpečenství jsme ani nevycházeli. Přijedše na místo, zabrali jsme každý 160 akrů vládních pozemků, porostlých hustým lesem. Půdu jsme tedy měli, ale jak se uživiti? Od časného rána až do pozdní noci lopotili jsme se, porážejíce dříví a obdělávajíce půdu k setí. Zmocňovala se nás všech únava po tak namáhavé práci. Nedostatek peněz byl citelný. Aby si něco přivydělal, šel náš otec několikrátě pěšky až do Minneapolis, kdež třeba po kolik měsíců se dřel, neboť neměli jsme co prodati a nedostávalo se nám peněz na nejnutnější potřeby. Zatím co otec podělkoval v městě, my jsme na farmě káceli les dále. Tak to trvalo několik roků, neboť nám orné půdy jen pomalu přibývalo. Časem mohli jsme již něco odprodati, ale jak daleko a jakými cestami bylo nám jezdit do trhu! Podle potoků a lesního křoví museli jsme zatáčeti a mnohdy bylo nutno celý náklad vyložití a znovu nakládati. Při tom muselo nás jeti vždy několik pohromadě, neboť zde mívali loviště Indiáni, a tito rudí ďáblové neměli s bělochem slitování. Nezapomenutelná byla pro nás léta 1862—63, kdy se Indiáni proti nám bělochům vzbouřili, vraždíce a pálice, kudy šli. Městečko Hutchinson z polovice lehlo popelem a mnoho lidí bylo surovým způsobem povraž-

* Ellwood, str. 163—177.

** Kalendář Amerikán, 1891, str. 192—194.

děno. Nás Čechů bylo v okolí 14 rodin a sjeli jsme se do jednoho dvorce a opevnili jej. Nařezali jsme silné a vysoké kůly a obehnali jimi po způsobu palisád obytné stavení. Do ochozu mezi domovem a palisádami dali jsme náš majetek a dobytek. Všichni muži byli řádně vyzbrojeni, ba i hoši chápali se pušek k obraně naší pevnůstky. Jsouc příliš od nás vzdáleno, nemohlo nám vojsko přijíti na pomoc. Sklizeň na polích byla toho roku hubená, neboť nesměli jsme daleko do polí z obavy před Indiány. Sklízelo se tedy jen na nejbližších polích a lukách, a to s nabitými puškami. Na sklonku roku 1863 došla nás radostná zvěst, že se blíží větší oddělení vojska. Věru, upřímně jsme si oddechli. Od té doby bojovní Indiáni se již neukázali a ti, kteří se krajinou později toulali, byli mírnější, jsouce rádi, když jsme jim dovolili honiti. Vysoké zvěře tu pobíhalo hojnost. Velmi často Indiáni přicházeli k našim srubům žebřati o potravu. Jakmile nás rudoši přestali znepokojovati, začalo se celé okolí zotavovati.“

O podmínkách okolí v městě vypravuje další průkopník J. Novák: „Pozemky v městě bývaly za pakatel. My všichni, kteří jsme se usadili v letech padesátých v Clevelandu, mohli jsme býti dnes boháči, kdybychom byli viděli do budoucnosti.“ Josef Štědronský ze Štědrónína u Zvíkova poznamenává: „Když jsme přijeli roku 1853 do Clevelandu, stály na Croton ulici, středisku pozdější české osady, pouze tři domky. Celá plocha, kde se nyní křižují oživené a obchodní ulice a třídy, Croton, Woodland, Forest a Broadway, byla tehdy paseka.“ Jak se usazovali v Clevelandu, píše další průkopník:* „Šestnáct rodin přišedších do Clevelandu r. 1852 ubytovalo se zatímně na dvoře a v kůlně Israelity Lewyho, jenž sám obýval chudý baráček, a tu noclehovaly celý týden. Některé rodiny se pro úsporu utábořily v budách sbitých z odhozeného dříví a plechu na pozemku domněle nemajícím zákonitého majetníka. Takovým vetřelcům se říkalo skvateři, squaters, od slova squat, fleknouti sebou na místě, kde právě člověka napadne. Skvater se musil odstěhovati, když se zákonitý majetník o půdu přihlásil. Chicagští kronikáři vyprávějí o českých skvateřích, kteří se r. 1852 rozhostili na tehdejších hranicích města, při břehu jezera a nedaleko starého hřbitova, jenž byl později přičleněn k Lincoln Parku. Tu přebývali v prkenných chýškách až do r. 1855, kdy je vlastník půdy vypudil.

Počátky sociálních středisk a vzájemných styků vysvítá z tohoto podání: „Zprvu se chodilo do cizonárodních kostelů; českých nebylo. Společenské zábavy a ochotnická divadelní představení se pořádala v cizích hostincích a místnostech, hlavně německých. S radostí vítali každého nového příchozího Čecha mezi sebe, jenže nebyly časy tak pilné a průmyslové, aby byl mohl každý hned dostati práci a opatřiti rodinu vším potřebným. Aby se seznamovali, chodili v neděli do Chicaga do kostela k sv. Petru a Pavlu na ulici Polk, anebo k sv. Josefu na severní straně, kdež hleděli do knížek modlicích, zdali mají české; když poznali krajana, podali si ruce a vyšedše z kostela, seznamovali se. V neděli odpoledne se scházivali v české hospodě pana Slavíka, kde si vypravovali, radili se, zpívali a bavili se podle poměrů svých. Byly to schůzky upřímné a srdečné. Později i zábavy taneční si pořádali mezi sebou v hospodě, jako to bývalo ve vlasti, a zábava byla vždy pořádná a tichá. Zkusili všichni první léto mnoho, dřeli se velice, ale měli se rádi a v naději na lepší časy se spo-

* Kalendář Amerikán, 1895, Paměti Čechů v Clevelandu, 201.

lečně tužili. Když majetkově zesílili, odvážili se budovati vlastní kostely a spolkové domy. Stavěly se stavby prosté ze dřeva, nicméně vyhovující vkusu a svému účelu. Katolíci v St. Louisu stavějí r. 1854 dřevěný kostelík sv. Jana Nepomuckého, jejich souvěrci v Chicagu r. 1864 dřevěnou kapli sv. Václava, Sokolové v Chicagu v Taylorově ulici dřevěnou tělocvičnu Slovanské lípy. V letech sedmdesátých a osmdesátých se už vyskytují stavby z cihel a kamene. Cihelný dům Perunů, dlouho společenské středisko Čechů clevelandských, náleží svým původem do r. 1871. Česko-anglická škola řádu ČSPS. v chicagské Plzni, též cihelna, vznikla r. 1878. Od dřeva k cihlám a kamení — zase pokrok! V New Yorku koupen činžák a r. 1883 přestaven na národní budovu. Když se Newyorčané přestěhovali do modernější čtvrti města, zvedla se r. 1897 nová Národní budova nákladem asi 200.000 dolarů. Týž rok dokončena stavba sokolovny a nemnoho let později položen základní kámen k druhé sokolovně (dělnicko-amerického Sokola). Místo jednoho starého, restaurovaného, má dnes český New York národní domy tři. V Clevelandu se Čechům zmrzel Preun i postavili r. 1897 účelnou a prostrannou Národní síň. V Chicagu vzpomenuť již česko-anglická škola zatlačena do pozadí pěkným auditoriem plzeňského Sokola. V Milwaukee povstala r. 1895 Česko-americká síň, v St. Louisu roku 1890 Národní síň řádu ČSPS. Stavba spolkových domů a sokoloven v městech i na venkově jest etapou v národním životě. Žasl by pionér z r. 1848, který se musil krčiti v basementových hospůdkách, kdyby vkročil do některé z dnešních reprezentčních místností. Léta ubíhají, z otčiny přijíždí ročně 10.000 emigrantů. V městě začínají vyrůstati české čtvrti, množí se živnostníci, podnikavější dělníci opouštějí továrny a zařizují se samostatně. Přibývá lékařů, duchovních, advokátů, mládež vstupuje do vyšších škol, spolky se rojí, týdenní časopisy se proměňují v deníky, organizují se banky.“*

Ze všech těchto a mnoha podobných projevů krajské soudružnosti uplatňuje svou působnost několik psychologických zákonů. Je to na prvním místě známý výrok sociologa Tardeho,** že společnost jest napodobením. Sociální skupina, ať již menší soubor bytostí, anebo větší, vytváří psychické prostředí, v němž se odehrávají procesy vzájemného působení a napodobení. Tak i v těchto skupinách našich vystěhovalců se odehrává proces napodobení sociálního řádu, na který byli uvykli ve staré vlasti. Proto všichni živnostníci zdůrazňují tento živel souvislosti se starou vlastí. Setkáváme se tu s výrazy v insertní části novin: „V Praze zkoušená babička, pražská uženina atd.“ Na příklad Fr. M. dává návštěví všem Čechoslovánům, že otevřel první český hostinec s názvem „U Sokola“, a doufá, že jej bude provázet vlastenců přízeň.***

Druhý psychologický zákon uplatňující svoji vládu jest pouze Hayesa:† Idea působí, dokud nenarazí na jiné idee. Na americké půdě v pionýrském pásmu nevládl sociální řád, a proto když se ustavila jednotná skupina sounárodovců, počínala plně svobody a volnosti, aby pokračovala ve svých zvycích a tradicích, jak si sama přála a dovedla. U českých skupin byla dostatečná zásoba kulturních statků a též i silná vůle k národnímu životu. K tomu je vedlo vyhraněné vlastenectví a vědomí utlačo-

* Tomáš Čapek: Naše Amerika, str. 191—192. — ** Tarde: Zákony napodobení.

***) Tomáš Čapek: Naše Amerika, str. 227.

† Hayes: Introduction to the Science of Sociology.

vaného národa v rodné vlasti. Poukázati a projevití své národní příslušenství připadalo Čechům povinností a příkazem zákona sebezachování. Tuto snahu velkodušně ukázali v práci za osvobození otčiny za světové války.

2. Národní stát.

Působení zákona psychologické stejnosti vedlo české vystěhovalce v Americe k smělym myšlenkám v založení českého státu. Ve dvou z amerických států jsou oblasti dosti rozsáhlé, jež byly zabrány českým lidem, a to v Nebrasce asi v okruhu 150 kilometrů západně od města Omahy a pak ve státě Texasu. Básník nebraské prerie, kněz Jan Štěpán Brož, naráží na myšlenku národního státu v básni: Čech — farmář v těchto verších:*

Lid český pilný našel si tu domov nový,
on ku pokroku státu přispěl svojí hřivnou;
sem z Čech v zem' zaslíbenou přenes' rodné krový —
svou Nebrasku on vroucně miluje, jak matku živnou.

Zde máme Prahu, Plzeň, Loučky, Netolice,
pak Omahu i Verdegris, Dodge, Howell, Touhy,
Ord, Brainard, Bruno, Wahoo, Lawn a jiných více,
kde český živel udrží se na dlouhý čas.

Ty milé české školy, české boží chrámy
zde naše ideály podporují krásné,
jsouť zárukou, že svatá víra naše s námi
v hrob neklesne a mateřská řeč nevyhasne.

Jen česká koruna nám tady ještě schází;
jak skvěla by se sluncem pod svobody štítem!
Zde nesměli by rozchvátit ji bídní vrazi,
znovu každý její kámen vzplál by novým svitem.

(*Pokračování.*)

Katechetská hlídka.

Ř í d í F r. K o š á k.

Staré pohádky o Galileiovi.

Opět vyskytují se zprávy o tomto muži, čas od času, aby bylo možno poškoditi církev. Na gymnasiu v Porýní dokonce abiturient ve své řeči dokazoval mučení Galileiovo jako historickou událost.

Galilei, jak Sankt Bonifatius (1931, str. 63) dovozuje, jest oceňován příliš vysoko jako člověk a charakter, ale také jako přírodovědecký badatel. Ve skutečnosti byl

* Jan Štěpán Brož: Z prerie, str. 14.

ctižádostivým snaživcem a špatným charakterem, který zasluhoval málo důvěry a opětovně zrušil dané slovo.

Ani jako přírodní badatel nebyl bez chyby. Jak časopis „Natur und Kultur“ dokazuje podle výsledků nejnovějšího badání, nekonal nikdy Galilei oněch znamenitých pokusů ani na korunním svícnu dómu v Pise, ani pokusů s padáním se šikmé věže tamtéž, které se mu připisují. Svě teorie o pádu těles počítal skoro vesměs jen na papíře. Rovněž tak nebyl „Galileiův dalekohled“ Galileim vynalezen; spíše oklamal benátskou vládu svým dalekohledem. Bylo to jen napodobení vynálezu jistého Holanďana. Galilei dostal za svůj domnělý vynález doživotní ustanovení a roční plat 1000 zlatých, které klidně přijímal.

Zcela nepěkně choval se Galilei vůči papeži, kterého zkresloval málo jen svým způsobem. Galilei, přeslavný obhájce Koperníkova učení, označil se před papežem Urbanem VIII. jako odpůrce Koperníka a nabídl se dokonce, že napíše spis proti jeho učení. Uvnitř však smýšlel zcela jinak, a když byl opět svoboden, učinil právě opak. Galilei nikdy neprohlásil slov: „A přece se pohybuje (země)!“ K tomu byl příliš zbabělý. Oprav Koperníkovy nauky Keplerem vůbec nedbal a nemohl proto použití před inkvisicí své nejlepší zbraně. Hněv papeže oklamaneho Galileim a zesměšněného před celým světem byl zcela vysvětlitelný. Že papež jednal tak mírně s necharakterním hvězdářem Galileim, svědčí o papežově velikomyslnosti. Galilei nebyl nikdy mučen. Byl v celku pouze tři dny držen v domě inkvisice, kde mu měl poskytnut býti čas, aby se rozmyslil. Vězení, které mu později bylo uloženo, směl trávit u svého přítele, arcibiskupa v Sieně, později v jeho vile v Arcetri.

To je pravda o Galileo Galileiovi, kterého chtějí svobodomyšlné a jinak protikatolické vrstvy učiniti průkopníkem svobody myšlení. Dějiny však těmto lidem nedávají za pravdu; vzdávají Galileimu čest, kde mu náleží jako badateli, avšak ukazují také nemalé skvrny jeho obličej. fž.

Dílo šíření víry.

Dílo šíření víry rozdělilo v prvním století své působnosti na 500 milionů franků misiím. První rok obdržely misie jen 20.000 franků; k ohromné částce 500 milionů přispěla Evropa 420,172.188, Amerika 74,085.382, Afrika 2,427.446, Austrálie 1 milion 130.941 a Asie 830.144 franky. — Podivuhodný byl výsledek misijního dne v Itálii r. 1930. V ten den bylo sebráno 2,362.053 lir; příspěvky členské do misijních spolků 2,030.836 lir; členové dobročinní 701.108 lir; dary v roce činily 1,685.531, celkem tedy 6,779.528 lir. Připočte-li se k tomu předplatné misijních časopisů, obdržíme částku 7,274.068 lir. Itálie si zachovala čestné místo, jsouc velikostí příspěvků na 2 místě mezi národy evropskými a na třetím celého světa. Ze 319 diecésí italských 154 měly větší příspěvky, 149 menší, 12 diecésí odvedlo stejnou částku a 4 diecése nic. Ze 23.090 far italských uspořádalo sbírky pro misie 16.386 farností; ze 2009 farností nezaslány zprávy a 4695 farností (lépe řečeno farářů) nevykonalo nic! Je to skoro čtvrtina! Vezmeme-li průměrné číslo, připadají 102 liry na farnost. Podle počtu obyvatelstva (42 milionů) připadá na jednotlivce 17 centesimů; je to málo. Srovná-li vydání za tabák, je to ještě méně. Za první pololetí 1931 bylo prodáno v Itálii 128.850 metrických centů tabáku za 1.687,330.000; na hlavu připadá ročně 80 lir. Tedy ročně na tabák 80 lir a na misie 17 centesimů. V misijních spol-

cích je v Itálii zapsáno přispívajících členů 781.090; s dobročinnými dohromady 782.567. Je to málo. Z tisíce věřících jen 18 je zapsáno a přispívá na misijní účely. Mnohem více potěšuje vzrůst modliteb, sv. přijímání, klanění, obětí. Tyto úkony svolávají milost boží a požehnání na tak záslužné dílo katolických misíí.

Observator.

Zprávy.

Neúnavný rektor university božského Srdce v Miláně, Agostino Gemelli, jest předsedou Díla pro šíření království Ježíše Krista. V této hodnosti vykonal veliké dílo. K jeho pozvání přišel do Itálie apoštol zasvěcení rodin božskému Srdci P. Matheo Crawley; procestoval celou Itálii, všude konaje přednášky pro rozšíření svého životního díla. Výsledek jest potěšitelný; 74.000 členů modlí se o rozšíření království Srdce Páně v rodinách. Je to neustálý odpros urážek způsobených božskému Srdci podle zcela přesně stanovených úmyslů. — Nyní Gemelli má v úmyslu provést jiné dílo, totiž přiblížit lid církevní liturgii, aby žil při bohoslužbách s církví. Také v Itálii, ač náboženský život jest proti republice velmi čilý, jest náboženská nevědomost v lidu. Neznalost latiny, církevních dějin a katechismu, působí, že lid se chová při mši sv. pasivně. Proto kněz Gemelli ujal se s horlivostí díla: dáti každému katolíku vstupujícímu do chrámu do rukou knížečku, obsahující text mše sv. italsky s výkladem. Knížečka jest za levnou cenu 20 centesimů. Rektor Gemelli vykládá v svolání dojem, který naň učinily bohoslužby v menším městě bavorském. U dveří dívka prodávala knížečky za 10 feniků: Lebe mit der Kirche. V chrámu téměř všichni měli knížečky, podle nichž sledovali pozorně mši sv. V Německu začal před 10 lety řeholník P. Pius Parsch vydávati liturgický kalendář a jiné knížky pro vzdělané. Brzy však si zamiloval lidové hnutí liturgické: Lebe mit der Kirche (Žij s církví!). Italská knížka bude malého formátu o 24 stranách, 16 stran věnováno mši sv., ostatní výklad tajemství a doporučení apoštolátu. Cena 20 centesimů. Svatý Otec Pius XI. byl velmi potěšen tímto podni-

kem, k němuž z jeho rozkazu zaslal kardinál Pacelli P. Gemellimu velmi lichotivý list.

Observator.

Papež Pius XI. laickým učitelům náboženství. Jak nynější sv. Otec oceňuje povolání těch, kteří vyučují náboženství, jakož i ty, kteří tuto nauku přijímají vysvítá z apoštolského listu, jenž zní: Pius XI. Na věčnou paměť. — Naším listem z vlastní pohnutky vydaným dne 29. července r. 1923 ustanovili jsme při posvátné kongregaci církevního sněmu zvláštní oficiium, které má řídit i k prospěchu přivést v církvi všecku katechetickou činnost. Nyní však katechetská komise téhož oficia k většímu prospěchu náboženského vyučování křesťanského lidu a zvláště dítek snažně nás prosí, abychom odměnili duchovními dary odpustků ty, kteří pracují tím, že buď přednášejí křesťanský katechismus nebo se mu učí. Vždyť předchůdcové naší blahé paměti jako papež Pavel V tak i papež Klement XII. již udělili podobných darů, které se v tom čase zdály býti vhodny; avšak mysleli jsme, že nyní je třeba je zvětšiti a přizpůsobiti potřebám naší doby. A tak zrušiv odpustky před tím udělené týmiž římskými papeži v této věci a poradiv se s milým synem naším, starším kardinálem penitenciářem svatě římské církve, spoléhaje na milosrdenství všemohoucího Boha a autoritu blahoslavených apoštolů Petra a Pavla, všem a jednotlivým věřícím křesťanským, kteří přes půl hodiny a neméně než třetinu hodiny aspoň dvakrát v měsíci pracovali v podávání neb učení odpustky křesťanské nauky v témž měsíci ve dnech jimi libovolně vyvolených k získání udělujeme milostivě v Pánu plnomocných odpustků, když opravdu kajícím srdcem se vyzpovídajíce a obcerstve-

ni jsouce sv. přijímáním zavítají do některého chrámu nebo veřejné kaple a tam se pomodlí na úmysl náš, to jest římského papeže. Mimo to týmž věřícím kolikrátkoli za vzpomenuť dobu se namáhají v přednášení neb učení křesťanské nauky, udělujeme neplnomocných odpustků 100 dní, které mohou získati, jsou-li aspoň kajícího srdce. Tomuto rozhodnutí nic nemůže překážeti, taktéž ono bude míti platnost pro všechny věky. Dáno v Římě u sv. Petra pod prstenem rybářovým dne 12. března 1930, v devátý den našeho pontifikátu. E. kard. Pacelli.

Drahocenný žaltář. Polská vláda koupila nedávno od kláštera sv. Floriana v Horním Rakousku starý žaltář, jež psal sv. Florián v klášteře v Krakově ve 14. století. Žaltář stál přes 2 miliony Kč.

Žáci vysokých škol v Rusku. Sovětská vláda se usnesla, že přijme na vysoké školy 85 procent dělníků a dělnických dětí. Přednost mají ti, kteří něco vynalezli. Pak následují příslušníci rudé armády a záslužní revolucionáři. Mezi posluchači musí býti aspoň 40 procent žen. Z toho můžeme vyrozuměti, na jak ubohém stupni je vysoké školství v Rusku.

Co jest úkolem střední školy? Třináctý mezinárodní sjezd pro střední školství, konaný v červenci r. 1931 v Paříži, přijal resoluci, která prohlašuje, že hlavním účelem střední školy je rozvinouti co nejvíce duševní schopnosti žáka, tak aby se vyznal a poradil si v každé situaci, pak vypěstiti jeho představitost a zušlechtiti jeho povahu. Ovšem, k tomu je potřebí i vědního podkladu a jistého kvanta vědomostí, aby se z žáka vyvinul poctivý člověk XX. století. Avšak kvanta těchto vědomostí nelze stanoviti stejně pro všechny národy, nýbrž je třeba ponechati jednotlivým státům volbu jejich rozsahu, zvláště co se týče počtu cizích jazyků, jimž se má učit na středních školách. — Resoluce žádá značné volnosti v osnovách řečí. — V dějepise a zeměpise by se měla co nejvíce omeziti data, kterým se žák musí učit nazpaměť, aby z nich zbylo jen málo, nutných pro rozvinutí obrazu mravů, duševního vývoje velikých mužů i sociálních spolků, spo-

lečenských zařízení, jakož i vývojové souvislosti dějin. — V reálných vědách je zvláště potřebí rozumného omezení, aby profesor nezanedbával syntetického výkladu, vybíral z vědomostí jen ty, které jsou nutny pro pochopení vědeckých metod a úkolů vědy v dnešní kultuře. — Konečně vyslovuje sjezd přání, aby učitelstvo středních škol při zkoušení zjišťovalo více žákovu soudnost a zralost než jednotlivé vědomosti. — Řízení žákovy přípravy pokládá sjezd za velmi důležité a vyslovuje se proto, aby každá země podle svých zvyklostí a zvláštností se o ně postarala. — Konečně sjezd doporučuje obecně zavedení školních lékařů, připravených odborně a pedagogicky pro svůj úkol. Do pětičlenného správního výboru mezinárodní profesorské organizace, sdružující přes 50.000 středoškolských profesorů, byl zvolen také za Československo prof. dr. Veitz.

Pražské školní děti u pata presidenta. Oplátkou za oslavu svých narozenin, uspořádanou žactvem škol pražských ve Vinohradském divadle dne 5. března, pozval pan president ve čtvrtek 11. června odpoledne pražskou školní mládež na besedu do hradní zahrady. Každá ze 180 pražských škol obecných a každá z 97 pražských škol občanských vyslala po dvou dětech, chlapce a děvče, takže se jich sešlo na 560. Děti byly provázeny zástupci učitelských sborů. Na jejich slavnost přišli se podívat i ministr školství dr. Derer, kancléř dr. Šámal, dr. Alice Masaryková a mnoho jiných osobností. Pan president přišel do zahrady o 17. hodině a zůstal mezi dětmi 1 a půl hodiny. Dětem, které zazpívaly několik sborů a předvedly národní tanečky a prostná cvičení na motivy národních písní, se dostalo pohoštění. Když bylo po formalitách, přistoupil k p. presidentovi hoch asi desítiletý a povídá: „Pane presidente! Já jsem Karel Kubát, vyřizuji vám pozdrav všech žáků reformní školy v Nuslích. My si tam vydáváme svůj školní časopis „Cíl“, do kterého si sami píšeme. Já jsem redaktor. Prosím, pane presidente, vezměte si ode mne číslo našeho časopisu.“ — Pan president se rozmarně příhodě pousmál a zeptal se: „Tak, ty jsi opravdu redaktor?“ Vzal si časopis a

řekl: „Děkuji. Když my jsme studovali na gymnasiu, každý rok na počátku nám byl předčítán kázeňský řád. Nejvíce nás tehdy zajímal zákaz: „Plody ducha svého uveřejňovati se zakazuje!“ Má-li to platnost dosud, nevím.“

Změní se opice v člověka? „Nár. listy“ č. 143 r. 1931 napsaly: Na univerzitě Indiana v Chicagu byl proveden zajímavý pokus za dozoru experimentálního psychologa W. N. Kellogga, známého i v Evropě. Bude tam vychováno opičí mládě právě s takovou péčí jako lidské dítě, bude mít ošetřovatelku a vychovatele a všechno lidské pohodlí. Tímto způsobem chtějí američtí učenci zjistiti, zda by za těchto podmínek nebylo možno způsobiti, aby zvíře myslelo jako člověk nebo dokonce mluvilo. Kellogg totiž tvrdí, že podle jeho dosavadních zkušeností možno čekat, že experiment vyzní v tom nebo onom směru kladně. Ovšem musí býti řízena výchova opatrně, hlavně dlužno dbáti, aby zvíře se nesešlo s jiným zvířetem ať svého nebo jiného druhu, pak nutno zacházeti s mláďetem hned od první chvíle jeho příchodu na svět po lidsku. Musí býti živeno jako dítě, živené uměle. Také oděv musí býti zcela jako u dítěte, košilka, pleny atd. Tímto lidským způsobem bude vychován párek opic, potom zase jeho potomstvo a učenci doufají, že tímto způsobem docílí nového druhu opice, která se bude co nejvíce podobati člověku. — Nakonec však budou nuceni přiznati, že nedocílili více, než varietní trenéři opičích umělců. Opice má vrozený smysl napodobovati a přirozeně odkouká mnohé lidem, kteří budou stále kolem ní. Budou to prostě cvičené opice.

Zákon o ochranné výchově. Ministerstvo sociální péče vypracovalo osnovu zákona o ochranné výchově a zavedlo o ní meziministerské řízení. Osnova řeší otázky ochranné výchovy osob nedospělých a mladistvých a doplňuje v tomto směru zákon o trestním soudnictví nad mládeží, který úpravu těchto otázek vyhrazuje zvláštnímu zákonu. Organizace ochranné výchovy jest upravena tak, že nařízení ochranné výchovy svěřuje se soudům, kdežto provedení a dozor přísluší okresním péčím o mládež a jich zemským ú-

středím. Osnova opírá se v tomto směru o provedenou již organizaci dozoru nad dětmi v cizí péči a nad dětmi nemanželskými.

Učitelské zkoušky. V roce 1922 byly na národní školy zavedeny dva nové předměty učebné, a to občanská nauka a výchova a ruční práce výchovné pro chlapce. Při zkouškách učitelské způsobilosti nebylo v různých komisích jednoty ve zkoušení. Ministerstvo školství nařídilo proto, aby počínajíc podzimním zkušebním obdobím byly oba řečené předměty řádnými zkušebními předměty, z nichž je konati jen zkoušku ústní, ale při tom zejména pokud běží o občanskou nauku, je přihlížeti také k písemné zkoušce z pedagogiky a učebním pokusům. Při zkouškách se bude požadovati znalost učebné osnovy pro obecné školy metodiky a čelnějších odborných spisů. Zkouška z chlapeckých ručních prací je povinna také pro učitelky.

Učitel fackuje dítě pro náboženskou příslušnost. V Č. na Místecku učitel, horlivý bojovník protikatolický, vykládal dětem o věrách. A nakonec se ptal katolického žáka D.: „Která víra je nejlepší?“ Žák podle pravdy odpověděl: „Katolická“. A za upřímnou a statečnou odpověď dostal od učitele facku. „Rodina a škola“ k tomu dodává: Tolik si troufají nevěrečtí vychovatelé a katoličtí učitelé bojácně mlčí. Jistě v té obci nenajdete ani deset katolických rodičů, kteří by se nebáli vyšetřování od úřadů a nepřátelství od pokrokářů a ozvali se na obranu vlastních dětí. A kdo má volati, když mlčí rodiče?

Vzorná škola. Dr. Žůrek zavítal do obecné školy v Polsku na hranicích dnešního Ruska. Škola je prostorná, světlá a má pohodlné učirny, které ústí do světlé chodby; na ní trůní na oltáři obraz Matky boží z Dobré Bránky ve Vilně. Před tímto obrazem se modlí správce školy za přítomnosti všech školáků a učitelů. Po něm zazpíval učitelský sbor zbožnou píseň a jde se do učíren. „Rodina a škola“ srovnává: Jinak věru než na většině našich škol, kde ponejvíce modlitby není nebo se koná tichá modlitba, aby bylo na všechny strany dobře. Jen někde se modlí učitel nahlas. Kdo je vinen?

Literatura.

Matthiessen W., **Sankt Martin**. Den Kindern erzählt. Mit Bildern von August Braun. gr. 8. (76 St.) Freiburg i. Br. Herder. Poloplátěná vazba. 3.20 M.

Sv. Martin z Toursu jest v celé Evropě uctíván, ale málo je těch, kdož znají zevrubně běh jeho života. Autor pokusil se tedy podat lidu a mládeži co možná věrný obraz života světce, o němž kolují jen kusé pověsti. Jeho pokus se podařil a kniha jeho láká jak mladého, tak starého čtenáře ke přemýšlení o historické postavě, která právě v naší pohnuté době může příkladně působiti. Výprava knihy pěkně ilustrovaná je nádherná.

A. B.

M o n a h a n Maud, **Die Geschichte der hl. Magdalena Sophie Barat**, den Kindern erzählt. Uebersetzt von Elis von Schmidt-Pauli, Illustriert von Robin. gr. 8. (38 St.) Freiburg i. Br., Herder. Poloplátěná vazba. 2.80 M.

Mládeži podává se tu životopis malého děvčete, které vyrůstá mezi květinami a domácími zvířátky, ale jehož srdce hlavně nakloněno jest dětem a chudým a z něhož povlovně vyvinuje se budoucí světice, která, ačkoliv sama jsouc ještě něžná a dětinná, přece je tak srdnatá, že zachraňuje dítky z rukou nevěreckých revolucionářů a shromažďuje je v útulnách. Tak stává se Magd. Ž. Baratová zakladatelkou klášterů „du sacré coeur.“ Výprava knihy protkaná krásnými, k textu přiléhavými ilustracemi je skvělá.

A. B.

Dörfler Peter, **Der Bubenkönig**. Don Bosco und seine Schlingel. Mit Bildern von Rudolf Hesse. 8./VI. u. 206 St. Freiburg i. Br., Herder. Karton. 3.30 M.

Don Bosco byl řídkým zjevem v širokém proudu života, byl hrdinou, světcem a dobrodruhem zároveň. Musí se svými kluky putovati ode dveří ke dveřím, přátelé ho opouštějí, nepřátelé ho pronásledují, s lupiči a pobudy jest se mu potýkati; ale jeho mohutná duše překonává všechny překážky. Vždy zůstává svým chráněncům otcem, přítelem, vůdcem a následovníkem dobrého pastýře.

A. B.

Fleckes Hub., **Marienkäferchens Reise ins Menschenland**. Mit farbigen Bildern von Else Wenz-Victor. gr. 8. (VI. u. 88 St.) Freiburg i. Br., Herder. Plátěná vazba. 4.80 M.

Brouček všem dětem známý a milý, mandelinka, také slunečko zvaný, vydá se na cestu, aby poznal lidi. Po cestě jest mu zažiti různá dobrodružství, jejichž líčením poučuje mladé čtenáře o životě v lese a v poli, v rybníce a na potoce. Hojně podařených obrázků doprovází líčení. I dospělý čtenář, miluje-li jen trochu přírodu, přečte si se zalíbením tuto knížku.

A. B.

Strauss Eberth., **Wolf Hagenreuter**. Eine fröhliche Lausbubengeschichte. Mit Bildern von Rud. Schlichter. Kl. 8. (VI. u. 182 St.) Freiburg i. Br., Herder. Vázaná 2 M.

Wolf Hagenreuter, kvartán, koná s 12 soudruhy velkou prázdninovou výpravu a zažije mnohá dobrodružství — po indiánsku i po evropsku, z nichž skoro vždy vychází jako vítěz. Při všech těch „darebáctvích“ ukazuje se jeho povaha ušlechtilá, zbožná, vši sprostoty daleká v příznivém světle a dává v něm tušiti budoucího celého muže.

A. B.

Zack Karlchen, **Wir unter uns ...** Ein Jungendbuch, Mit Bildern von C. Reiter. Kl. 8. (VI. u. 140 St.) Freiburg i. Br., Herder. Vázaná 2 M.

Mladíček vypravuje tu o skupině jinochů, která podnikne o prázdninách výlet, a o jeho příjemných i nepříjemných dobrodružstvích. Tato napínavá knížka, citům mládeže odpovídající, líčí živě a příkladně povahu chlapců, kteří zajisté i v životě se neminou se svým cílem.

A. B.

Dehen Peter, Schreinermeister, Doktor der Philosophie und der Rechtswissenschaften, **Leben und Gegenwart**. Ein Führer für die gewerbl. Jugend. Kl. 8. (VIII. u. 104 St.) Freiburg i. Br., Herder. Kart. 1.20 M.

Knihka tato jest určena pro mládež v řemesle a průmyslu. Autor, jenž jako učedník, pomocník a mistr naučil se s mládeží mysliti a cítiti, dává v této knize odpověď na hlavní otázky, které tuto zajímají. Jsou to otázky o sebevýchově, o smyslu života, o manželství a rodině, o právu na práci o povolání, technice, sportu a o mnohých věcech, o nichž se mládež ve školních učebnicích ničeho nedoče. Tyto otázky projednává autor tak srozumitelně a také tak důkladně, že činí knihu nejen pro mládež, ale i pro dospělé zajímavou a poučnou.

A. B.

Bopp Linus, **Wir sind die Zeit**. Zur katholischen Zeit-, Menschen- und Lebenskunde. Gr. 8. (VIII. u. 198 St.) Freiburg i. Br., Herder. Kart. 4.40 M.

Autor pojednává o přítomné době, jak se vytvořila, o jejích hlavních rysech, jejím smyslu a jak má se jednotlivec k ní zachovati. Dále mluví o náboženských typech katolického křesťanství a přechází k jednotlivým otázkám přítomného života, jak se mají chápati a řešiti. Probírá důkladně výsledky moderní psychologie a sociologie a prohlubuje je náboženskou filosofií; přichází konečně k uzávěru sv. Augustina, že čas jsme my, že čas neleží mimo nás, nýbrž v nás. Jací my budeme, taková bude také naše doba.

A. B.

Tóth Dr. Tihamer **Religion des jungen Menschen**. 7.—13. Tausend. Kl. 8. (VI. u. 170 St.) Freiburg i. Br., Herder. Kart. 3.40 M.

Profesor Tóth stal se v oboru vychovatelství autoritou. Jeho hlavní snahou je nadchnouti mládež k sebevýchově. Tóth nepřemlouvá, mluví jen o náboženství, o nutnosti náboženského života, o síle, kterou dává náboženské stanovisko, a vede skoro nepozorovaně k vážnému, náboženskému přesvědčení.

A. B.

Chraňte zdraví,

desinfikujte ústa!

Při denním čistění zubů

obé Vám zaručí

Libuše zubní pasta

Philips trojlampovka

na baterie hraje velmi silně a čistě. Má dva ladící okruhy, takže docílíte značné selektivity.

Z doporučení: „... mezi našimi kruhy a hlavně fin. stráží i jinde má Vaše firma velmi dobrý zvuk, pro solidní jednání a vyebázení vstříc.“

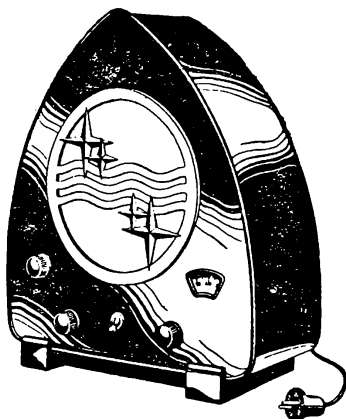
L. Plachý, polic. insp. Parkaň.

Cena úplného přijímače s třemi lampami a amplionem	1195 Kč
Anodka 120 V skříňková na výměnu baterií	167 »
Antenní materiál	60 »
Mřížková baterie 12 V a svorky	36 »
Akumulátor 20 Ah.	142 »

Úplné zařízení 1600 Kč

Velká výhoda pro Vás: Abychom Vám umožnili koupi, dodáme Vám

**na 12 měsíčních splátek
po 133 Kč.**

Philips trojlampovka 930

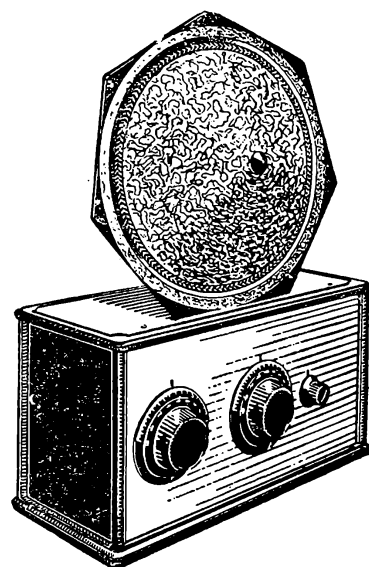
k úplnému připojení na světelnou síť střídavou nebo stejnosměrnou. Aparát má již zamontovaný amplion, takže vše tvoří jeden celek.

Značka Philips zaručuje Vám jakost.

Dodáme Vám kompletní přístroj též na splátky: Po obdržení přístroje první splátka Kč 495.— a dalších 12 měsíčních splátek po Kč 165.—.

Z doporučení: „... Poněvadž jsme v bezprostřední blízkosti silného brněnského vysílače a slyšel jsem, že není možno vyladit brněnský vysílač, upozorníte, že není třeba anteny ani uzemění. Stačí asi 5 m volně hozeného is. drátu a odladit se Brno a možno dobře poslouchati Vídeň, Pošť, Řím, Varšavu atd. Poslech bez anteny je příjemnější a skoro stejně silný.“

Jan Lahoda, učitel, Ořechov u Brna.

Radio-Radius (KAREL BAUER) Znojmo, Rapénové 57.
speciální radiozávod

Při objednávkách udejte nám laskavě stanici dráhy a p. p.

Zvláštní telegram

Přicházíme včas, abychom Vaši starost o zimní nákup látek, oděvů a prádla převzali na sebe. Máme pro Vás připraveny nové obrovské sklady, které rozprodáme za tovární nové snížené ceny. Přesvědčte se osobním nákupem neb objednávkou o Tušlových levných cenách a výborné jakosti. I my chceme láci a jdeme příkladem vstříc. Mějte k nám důvěru. U nás koupíte dobře. Máme pro Vás:

KALHOTY pánské: štrukturované Kč 13.—, 15.— z jelenice čertova kůže, celým světem oblíbené; lepší druh k neroztrhání Kč 24.—, 28.—, 36.—, kalhoty z pěkných zimních látek Kč 28.—, 35.—. Kalhoty Werdunus s tříletou zárukou při nejtěžší práci Kč 65.—, 75.—, kalhoty manžestrové (sametky) Kč 35.—, těžký druh zvláště pevný Kč 49.—, z vojenského sukna zimní, teplé, jen nejpevnější druh Kč 49.—, 59.—, kalhoty kamgárnové, tmavé, proužkované na svátek, chloubka našeho závodu, každý je s nimi náramně spokojen, Kč 69.—, 79.—. Kalhoty z vlněných látek, moderní jemné vzory Kč 89.—, 99.—, 119.—. **RAJTKY** jelenicové nejlepší Kč 39.—, z nejlepších jezdeckých kordů, velmi pěkně zhotovené, Kč 55.—, 69.—. **PUMPKY** jen z nejl. praktických látek moderních Kč 59.—, 79.—, 99.—. Na přání ochotně zhotovíme i abnormální velikost. Udejte délku a šířku v pasu. **SUKNĚ** vrchní polovlněné s hedvábím Kč 16.—. **KOŠILE** pánské kalikové silné Kč 9.—, 12.—, s hedvábnou náprsenkou zvl. pevné Kč 12.—, 14.—, 16.—, zeřírové pevné Kč 10.—, 14.—, nejtěžší druh nezníčitelné, Kč 18.—, šifonové bílé nejlepší druh sváteční Kč 15.—, 18.—, 22.—, flanelové zvl. pevné, pěkné vzory Kč 12.—, 16.—, 17.—. Trikové velmi teplé a pevné Kč 16.—, 19.—. **SPODKY** pánské: z vojenského kalika, zvl. silné Kč 6.—, 9.—, 10.—, grádlové bílé, nejlepší druh na svátek Kč 9.—, 12.—, 16.—, barchetové modré nejlepší, Kč 12.—, 16.—, trikové zimní teplé nezníčitelné Kč 14.—, 17.—. **KOŠILE DÁMSKÉ**: flanelové zvl. pevné, pěkné vzory Kč 12.—, 15.—, chiffonové s vyšíváním Kč 6.—, 9.—, nejjemnější nádherně vyšívání Kč 12.—, 15.—, 17.—. **KOMBINÉ** dámské ve všech barvách Kč 10.—, 12.—, nejjemnější druh se skvostným vyšíváním, nejoblíbenější Kč 17.—, 19.—, nejkrásnější přepychové Kč 26.—. **REFORMKY** v každé barvě Kč 7.—, 9.—, 11.—. **KAPESNIKY** velké bílé tucet Kč 12.—, 24.—. **PONOŽKY** zvláště pevné 6 párů pouze Kč 15.—, cvrčkové nezníčitelné 6 párů Kč 25.—, vlněné na zimu nejlepší, pevné Kč 8.—, 12.—, 16.—. **PUNČOCHY** dámské lepší druh s hedvábím Kč 8.—, 12.—, 16.—, vlněné teplé nejl. Kč 10.—, 14.—, 17.—. **SVETRY** pánské i dámské moderní Kč 16.—, 25.—, 30.—, 49.—. **OBLEKY** pánské podle míry šité pracovní pevné Kč 59.—, 69.—, 89.—, vlněné v nejl. provedení na svátek Kč 189.—, 230.—. **OBLEČKY CHLAPECKÉ** pro zimu vlněné zvláště pěkné, vkusně ušité Kč 45.—, 69.—, 79.—, 89.—, 99.—. Udejte stáří. **SUKNO** černé neb modré na pánský sváteční oblek 3 metry za Kč 99.—, 179.—. **PLÁTNO** bílé (veba) 10 m Kč 35.—, 55.—. **KALIHO** zvláště silné lepší 10 metrů za Kč 25.—, 35.—. **KANAFASY** nejtrvanlivější 120 cm šíře 10 m jen Kč 59.—, 79.—. **DEKY** na přikrytí 2 kusy Kč 39.—, 49.—, nejlepší krásně květované 89.—. **HOUNĚ** na koně 2 kusy Kč 49.—, 69.—, čistě vlněné nejlepší, 2 kusy Kč 129.—, 159.—, 199.—. Žádné jiné výlohy neúčtují. Objednejte si raději víc, vždyť to je tak levné. Až se přesvědčíte, už nikdy nekoupíte jinde než v našich solidních **ČESKOMORAVSKÝCH TEXTILNÍCH TUŠLOVÝCH PODNÍCÍCH V BENÁTKÁCH**, pošta **JIMRAMOV, ČSR**.

Pište, že jste četli insert ve V y c h o v a t e l i. Obdržíte ještě 5% slevy.

Administrace doporučuje tuto solidní firmu k hojnému nákupu.

K n i h t i s k á r n a

Družstva Vlast

Praha II, Zitná ulice č. 26

provádí veškeré tiskové práce ve v z o r n é ú p r a v ě
v c e n á c h k o n k u r e n č n í c h a v n e j k r a t š í d o b ě.

Dolejte telefon 23626.

VYCHOVATEL

Měsíčník pro otázky výchovatelské, školské a katechetské

REDAKTOR FR. H. ŽUNDÁLEK

ROČNÍK XLVI V PRAZE V PROSINCI 1931

O B S A H

Vilém Bitnar: Na pamět Msgra Dra Aloise Kolíška.

PhDr. Ar. Jan Žižka: Kulturní přínosy amerických Čechů.

Miroslav Novák: Jak se má náboženství ve škole vyučovati,
aby rodilo život víry.

Marie Terezie Ledóchowska.

Katechetská hlídka. — Zprávy.

12

MAJITEL A VYDAVATEL DRUŽSTVO VLAST V PRAZE II

„V y c h o v a t e l“ vychází 1. každého měsíce a předplácí se v administraci pro československou republiku celoročně 30 Kč, půlletně 15 Kč. Do ostatních zemí a do Ameriky 46 Kč. Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. čís. 570-II. Tam zasílá se předplatne, adresují reklamace, jež se nepečetí a nefrankují. — Rukopisy pro „Vychovatele“ a redakční výtisky zasílány buďtež přímo na adresu: Redakce „Vychovatele“ Praha II., Žitná ulice 26 n.

Používání novinových známek povoleno řed. pošt a telegr. v Praze čís. 226.202/VI.-1924.

Vlct. předplatitel'ov a odoberatel'ov „Vychovatele“ touto cestou prosíme, aby se svoje předplatné vyrovnali, kteří tak ešte neučinili.

Snažně prosíme všechny, kdož nám dosud předplatného nezaslali, aby tak co nejdříve učinili.

Sbírka časových kázání

Družstvo Vlast začalo vydávati Sbírku časových kázání za redakce dp. Ar. Olivy, nyní Ant. Brousila. Vychází nejméně 4krát do roka. Roční předplatné 40 Kč. Dosud vyšla kázání:

Nejkrásnější vzor křesťanského života.

Cena Kč 12.80.

Kristus Král. Cena Kč 8.20.

Kristovo sociální království. Cena Kč 12.80.

Motivy ke krátkým nedělním promluvám.

Cena Kč 8.20.

Poutní kázání. Napsal Jos. Brož. Cena Kč 9.—.

Postní kázání. Napsal Dr. Jos. Miklík. Cena Kč 9.—.

Objednávky přijímá Družstvo Vlast v Praze II, Žitná ul. 26.

V. H. Honerť: O bndoncnosti katolické církve a koncí světa

Podle pátého opraveného vydání přeložil, doplnil a druhé české vydání vysvětlivkami opatřil VÁCLAV OLIVA

Právě vyšlo!

Cena Kč 18.—, poštou Kč 19.40

Právě vyšlo!

Objednávky vyřizuje administrace Družstva Vlast v Praze II., Žitná 26

VYCHOVATEL

MĚSÍČNÍK PRO OTÁZKY VYCHOVATELSKÉ, ŠKOLSKÉ A KATECHETSKÉ

ROČNÍK XLVI PROSINEC 1931 ČÍSLO 12

Vilém Bitnar:

Na pamět Aloise Kolíška.

Řeč při tryzně v Praze dne 25. října 1931.

(*Dokončení.*)

Podobně navazoval Kolísek i jiné styky, velmi četné a velmi živé, z nichž chtěl bych připomenouti alespoň ony s anglickým publicistou *Steedem* a francouzským *Ritterem*. Kolísek dávno před světovou válkou viděl budoucnost Slovenska v bratrském přimknutí jeho k zemím českým ve svobodném státě československém. Za tento, kdysi tak smělý sen, šel hrdinsky bojovati do velikých měst staré, málo chápavé Evropy, aby v nich získával mysl i srdce velkých Evropanů. V jmenovaných třech publicistech našel vřele oddané prostředníky, kteří mu umožnili navázati styky s osobnostmi opravdu velkého stylu. Jak takto získaná přátelství pomáhala v zahraniční akci osvobozenké, vidíme z netušeně radostných výsledků.

To však není ještě celý Kolísek. Jest i rozeným umělcem, básníkem a hudebníkem, výtvarníkem a divadelníkem. Studoval estetiku i poetiku, vyzbrojil se tak velmi dokonale pro svou rozlehlou činnost v umělecké kultuře, kterou zahájil psaním literárních studií a literární kritikou. Bohatou činnost rozvinul již jako bohoslovec svými studiemi o biblických motivech české poesie, zejména o Zeyerově biblickém dramatu „Sulamit“, později soustavně v literárních i uměleckých feuilletonech brněnského deníku „Hlas“, psaných v letech 1904 až 1913, které by samy vyplnily silný svazek.

Kolísek byl však předním organisátorem slovenského života *uměleckého*. Tato činnost vyvěrá z Hodonína, kde v květnu 1902 podařilo se mu již uspořádati znamenitou uměleckou výstavu, kterou obeslal i značný počet výtvarníků slovenských, tak že slovenské listy tehdy jásaly nad tímto prvním souborným vystoupením slovenských malířů. To byla jistě významná událost v kulturním životě Slováků, neboť odtud bylo již nerušeně pokračováno v rozvoji, který vyvrcholil v ustavení „Spolku slovenských umělců“. Kolísek byl ovšem hlavním jeho spoluzakladatelem a v prvních časech i vůdcem, jsa poctěn funkcí čestného předsedy.

Ale organisování bylo pouze jednou stránkou této činnosti, kterou vedla především vaše rozeného umělce a sběratele. Málo je lidí, kteří by měli tak jemný smysl pro melodii slovenského ornamentu a rozuměli tak vnímavě slovenským vý-

šivkám jako on. A stejně i jiným oborům lidového výtvarnictví. Kdo poznal jeho příbytek v Hodoníně nebo v Bratislavě, byl omámen sneseným v něm bohatstvím rozmanité krásy. Jako by člověk vstoupil do musea výšivek, řezeb, keramiky a maleb slovenského lidu.

Ještě bližší, než výtvarně umělecký folklor slovenský, byla Kolískovi *slovenská píseň* národní. Jeho zásluhy o tento poklad slovenské kultury jsou obsáhlou kapitolou jejích dějin. Mladý Sušilovec Kolísek zajímal se o ni již od mladých let studentských, kdy mu zněly v uších verše starého Sušilova sonetu:

Jak jsou sladky slovenské ty písně,
jaká tají v nich se lahoda,
je to vírou ducha národa,
pramen živý, z útrob vyšlý tísně.

Již jako kvintán zpíval v malém sboru studentských zpěváků chlapeckého semináře v Brně písně slovenské a od těch dob nikdy nepřestal milovati, zpívati a propagovati tuto jedinečnou poesii a hudbu všemi možnými způsoby. Přednášel, psal a zpíval, ano zpíval ten výborný zpěvák nenapodobitelně. Sami Slováci bývali u vytržení a mluvili o tom slovy nejvyššího uznání. „Naše píseň byla jeho písní. Učili jsme se písním od něho, on učil se zase od nás, a všechny byly slovenské. Vytkl si téměř životním programem nésti slovenskou píseň do širého světa...“ psala o něm jistá Slovenka. O jeho zpěvu a hře na cymbál zahovořoval jiný lapidárními větami: „Zpíval tu cit, hned mluvila láska, hned zase hněv, na chvíli veselím rozjasnila se tvář zpívajícího, aby okamžikem zase zvážněla smutkem... Tenkrát jsem teprve poznal opravdovou krásu slovenských písní, jejich tajemné kouzlo a vztah k životu těch, kdož je po prvé zapěli. Dozněly již konečné akordy, ale duše cítila doteky minulých okamžiků v neochabující síle...“

Ta slovenská píseň líbezná i hravá,
ona má křídélka pěkně třepotavá...,
a kdo čísti umí, co v ní všecko stojí,
samou líbezností srdečko opojí...,
rozvlněná ňadra víc se neutíší,
kdo ji jednou slyšel, ten ji věčně slyší...

V slovenské kultuře zakotvil Kolísek i jako *filosof*. Setkal jsem se s ním kdysi v Praze po schůzi, kterou pražský arcibiskup Kordač na popud svatého Otce svolal k ustavení české odbočky „Akademie svatého Tomáše“. Mezi pozvanými učenci byl i Kolísek a mínil promluvit o pěstování kultu a filosofie nesmrtelného Akvináta na Slovensku. To byl jistě námět nevšední, u nás v Čechách nadobro neznámý. Ale tehdejší schůze byla pouze poradní a Kolísek neměl tedy příležitosti svůj elaborát přednésti. Tehdy jsem si po letech zase uvědomil, že Kolísek je vlastně také odborníkem ve filosofii, že studoval v Římě, kde dosáhl doktorátu filosofie a domů ze se vrátil jako „laureát Akademie svatého Tomáše“. Věděl jsem, že psal již v devadesátých letech odborné studie do českých měsíčníků, ale domníval jsem se, že ho-

rečná práce pro Slováky odvedla jej nadobro od studií filosofických a že se do této oblasti subtilního badání již nikdy nevrátí. Ale neúnavný Kolísek nejen se navrátil k starým svým láskám, stal se dokonce průkopníkem v pěstování studia filosofie thomistické na Slovensku, kde tato důležitá větev katolické kultury ležela dosud úplně ladem.

Kolískův plán, vstípati v duchovním sadě slovenském *scholastickou filosofii*, jak to vřele doporučoval všem katolíkům kdysi papež Lev XIII., našel podporu u košického biskupa Augusta Fischera Colbrie, znamenitého thomisty, slovensky ovšem nepíšícího. Apoštolský administrátor Jantausch pochopil plodnost tohoto námětu v míře ještě větší, neboť sám mu svěřil přednášení thomistické filosofie a estetiky na bohovědném ústavě kdysi staroslavné university v Trnavě.

K této obtížné a odpovědné činnosti měl Kolísek již starou a dobrou průpravu literární. Bylť již v devadesátých letech studoval Elserovo dílo o filosofii Aristotelově, uloživ výtěžek ve věcném posudku (Vlast 1894) a v studii „Nauka Aristotelova o působení božím“ (ČKD. 1894). V podrobném referátě vystihl pak činnost „Filosofické akademie svatého Tomáše Akvinského v Římě“ (Vlast 1895), po němž následovala monografická stať „O povaze vášní a jejich vlivu na vůli“ podle zásad filosofie scholastické (Hlídka 1896). Pro historii české filosofie důležitý je i životopis brněnského preláta Josefa Pospíšila, průkopníka thomistického studia v české kultuře (Kalendář duchovenstva československého 1899). Byla to pěkná žeň jeho usilovné práce na římském ústavě dell'Anima, odkudž se vrátil 1894 na Moravu.

Filosofie přivedla Kolíska i do oblasti *apologetiky*, v níž rovněž pracoval velmi horlivě, především působě na nesčetných místech živým slovem, ale také literárně obohacuje tento obor, u nás před válkou poměrně chudý. Podnes nezastaraly pěkná stať „Přednosti církve katolické podle protestantského učence Fairbairna“ (Obzor 1906), důležitý článek „Náboženské poměry katolické na uherském Slovensku“ (Čítanka slovenská 1911) a spíše pedagogická stať „O důkazech jsoucnosti boží ve střední škole“ (Vychovatel 1913).

Je zřejmo, že nebylo vhodnějšího muže k úkolu tak delikátnímu, jako bylo probuzení kultu Akvinátova v krásné slovenštině, která až dosud nepokusila se vyjádřiti subtilních pojmů scholastiky výstižnými slovy domácími a latině rovnocennou definicí slovenskou. Jak dávno tomu bylo ostatně i v literatuře české, kde Josef Pospíšil teprve v osmdesátých letech sváděl úporné boje o terminologii filosofie scholastické v jazyku již bohatě odstíněném a se starou filosofickou kulturou.

Kolísek našel mezi svými posluchači několik bohoslovců, kteří v něm vzbudili dobré naděje, že by časem mohli obohatiti chudičkou slovenskou literaturu filosofickou. Věděl, že bude třeba práce usilovné, neboť o scholastickém mudrctví poslouchali Slováci až dosud v diecézních ústavech bohovědných jen pramálo. Šťastnější byli ti, kdož se v bohosloví zdokonalovali v ústavech římských, ale do těch rodověrný Slovák byl vysílán jen velmi zřídka. Teď po převratě, kdy v slovenských bohosloveckých učilištích stanoveno studium pětileté a kdy se probírá v prvním ročníku celá filosofie bez theologie, našli se na štěstí mezi Slováky i zdatní profesori filosofických disciplin. Jmenujme aspoň Jána Ferencíka ve Spišském Podhradí a Ladislava Mihaloviče v Nitře, ale z prvních, kdo otázky thomistické pěstovali v slovenštině, byl Kolísek. On jediný ze všech filosofů naší republiky zúčastnil se r. 1923

v Římě „Thomistického týdne“ a po svém návratu rozvinul v tomto oboru činnost soustavnou. Popsal především zevrubně pracovní program i průběh římského týdne v článku „Jubileum svatorečenia svatého Tomáše Akvinského“ (Duchovní pastier 1924) a slovenskému dorostu objevil význam světcův v stati „Anjelský učitel“ (Rozvoj 1923). Slovensky psaná literatura thomistická má v dosud tištěných pracích Kolískových svoje prvotiny.

Z oblasti filosofie thomistické vyšel Kolísek i při svém hodnocení *literárně kritickém* a v studiích slovesně estetických. Činnost literárně historická, poetická a kritická datuje se již od roku 1890, kdy jako bohoslovec otiskl zmíněnou studii o „České poesii a bibli“ v brněnském „Museu“. Bohatě dokumentovaná studie „Kněz a krásné písemnictví“ (Nový život 1907) je podnes hledána, jako jeho články o lidové písni slovenské, z nichž stačí uvést alespoň „Za písni slovenskou“ (Naše Slovensko 1908), „Význam a umělecké zpracování slovenské písne lidové“ (Čítanka slovenská 1911) a přednášku „Mariánská píseň slovenská“ (1914). Jako kritik vynikl četnými literárními feuilletony v brněnském „Hlasu“, které byly ovocem mnohaletého soustavného sledování literárních zjevů a zasloužily by souborného vydání.

Trvalým ziskem bohatých filosofických a literárních studií i zkušeností Kolískových bude jeho projektovaná veliká *Chrestomatie náboženská*, o níž pracoval již od roku 1909. Plán této edice, dosud rukopisné, je ovšem velkolepý. Kolísek podává pod zorným úhlem křesťanské filosofie celou apologetiku, dogmatiku, morálku a dějiny náboženské pro českou inteligenci vůbec i pro studující středních škol. Každý oddíl obsahuje články, citáty i básně, jak jich poskytují spisy pohanských klasiků, svatí Otcové a Učitelé církevní, hymnologové, papežské encykliky, křesťanští spisovatelé všech národů, laici i kněží, katolíci i nekatolíci, učenci i beletristé. Kolísek do díla zabral i umění a literaturu lidovou, pověsti, báje, písne a říkadla, chtěl je čtenářům vystaviti vzory, podati příklady ze života, hlavně moderního. Takového díla v celé světové literatuře nenašel a vytvořil tedy něco zcela nového, co mu jistě pojistí vděk celého národa.

Kolískovu činnost vědeckou a uměleckou, jeho velkorysou koncepci buditelskou i propagační na Slovensku provázela vždy otcovská péče o *českou menšinu vídeňskou*, k nimž zajel nesčíslněkrát jako národovec i jako kněz. Význam tohoto působení vysvitne, uvědomíme-li si celé řetězy jeho přednášek ve vídeňských spolicích a jeho buditelských řečí ve schůzích katolických jednot politických a cyrilometodějských jednot ve všech jejich odborech vídeňských okresů. Co tu bylo prosloveno slavnostních řečí při různých jubileích, co kázání v rozličných kostelích, v nichž Němci dovolili české bohoslužby, co se tu vykonalo národně demonstračních „poutních“ průvodů ve Vídni samé i v době válečné. Čechové nikdy mu nezapomenou odvahy, s níž vedl průvod z poutí ulicemi veleměsta a s níž dal zavzněti české písni „Dědictví otců zachovej nám, Pane“ právě před císařským hradem... Bylo to v roce převratu 1918, kdy Kolísek celebrou na Rennwegu a kdy konal významnou slavnost „Vzkříšení“ s průvodem na Bílou sobotu.

A stejně intenzivní byla jeho činnost i ve *slovenské menšině vídeňské*. Kolísek přivedl teprve Andreje Hlinku do Vídně, aby jej po vraždě černovské 1907 představil Slováckům i Čechům v českém „Národním domě“, mluvil k Slováckům ve spolku „Národ“, přednášel slovenským akademikům, kázal všude tam, kde Slováci

docházeli na bohoslužby Čechů, později spoluzakládal slovenský spolek „Svatá Rodina“ k udržování bohoslužeb pro vídeňské Slováky. Usilování o založení slovenského odboru „Jednoty svatého Metoděje“ zkazil mu roduvěrný Slovák Florián Tománek!

Ach, jaký zápal mělo srdce tvoje,
když návštěvou jsi chodil mezi nás,
a kolik lásky duše krásou vzňatá,
když naše křehké květy pálil mráz?
Bděl s námi, smutek náš byl твоjím smutkem,
když krev se lila ze slovenských žil,
byls s námi v žití bouře shoně prudkém,
z kalicha s námi duch tvůj hořkost pil...

Tak apostrofuje Kolíska jeden z nejlepších básníků a synů Slovače, Vladimír Roy. Ale už přešla zima slovenského lidu, nové jaro budí se v jeho krajích a Kolísek chápe, že jeho bratři potřebují nových forem buditelské práce. Plným právem byl kdysi nazván *konsulem Slovenska*. Nejen celou svou povahou a smyslem života tíhl instinktivně na Slovač, kde zasahoval do vnitřních dějů bratrské země, že ji uváděl na forum světové, že se staral o její uměleckou i vědeckou kulturu, za poměrů změněných pečoval i o její nejživotnější potřeby. Po převratě stal se naturalisovaným Slovákem, jednou z nejpopulárnějších hlav dnešní Bratislavy. Pomáhal budovati slovenský život hospodářský. Nezapomínaje na žádný ze svých oblíbených oborů činnosti, byl politikem i národohospodářem, pracoval v parlamentě stejně jako v organizačních kancelářích bratislavských veletrhů, zasahoval do lidovýchovy a do činnosti nesčetných spolků, jezdil, přednášel, kázal, konferoval, hrál, psal, zpíval a orodoval. A vždycky mu ještě zbylo času na organisování poutí do Lurd, na redigování mariánského měsíčníku „Růže lurdská“, na spolupráci v oslavách tisíciletí smrti svatého Václava i 200. výročí kanonisace svatého Jana Nepomuckého... Což tedy divu, že nejlepší duchové Slovenska ocenili tuto jeho všecku práci a že tisíce roduvěrných synů země zaplakalo nad odchodem velikého a ideálního svého přítele!

Ale i my, zde v Praze, ztěžka si zvykneme na Kolískův odchod v nenávratno... Kdož by tu nevzpomínal třeba jeho veliké kulturní práce, již vykonal v duchu činnosti své milované „Moravsko-slezské besedy“, vždyť úsilím svým na Moravě a Slovensku ztělesňoval v nejlepším slova toho smyslu program této korporace... A mluvit o jeho spolupráci v „Československé jednotě“ bylo by nošením vody do rybníka. Vyličil jsem jeho zásluhy o Slovensko, celá tato životní práce sledovala stejné cíle s jednotou. Zevně pak dostalo se této solidaritě výrazu v triumfální cestě Andreje Hlinky po Čechách, kterou právě Jednota organisovala s Kolískem po krvavém případě v Černové se zdarem tak oslňujícím...

Vzpomeňme i nepomíjejících zásluh Kolískových o staroslavnou pražskou *kon-servatoř*. Po stu letech svého trvání stala se po převratu ústavem státním především jeho přičiněním. Když v roce 1919 mluvil v Národním shromáždění pro toto zestátnění, strhl a získal poslance pro návrh ohnivou řečí, v níž zazpíval i překrásnou

lidovou píseň slovenskou... Také „Pěvecká obec československá“ nikdy nezapomene Kolískovi, že byl prvním z těch, kdož prolomili ledy lhostejnosti pěvectva slovenského k českým bratrským jednotám. Brožurou „Slovensko, zpívej!“ vznítil oheň zájmu na Slovensku a po málu letech stal se již místostarostou kvetoucí pěvecké župy Bellovy v Bratislavě... Jeho přičiněním stal se zpěv na našich školách předmětem povinným. Vzpomeňme ještě krásného gesta, kterým roku 1930 dal rozhlasem rozezvučeti v Karlových Varech slavné velehradské písní „Ejhle, svatý Velehrad již září...“ „Československá jednota hudebních stavův“, hudební odbor „Umělecké besedy“, „Mozartova obec“ i „Státní ústav lidové písně slovenské“ nezůstanou pozadu, bude-li se kdy jednati o uznání Kolískových zásluh o hudbu.

Kolíška však počítají mezi své zakládající a mnohočinné členy i spolky výtvarného umění, ať je to „Sdružení výtvarných umělců moravských“ nebo „Spolek slovenských umělců“, „Umělecký odbor Matice slovenské“ nebo „Církevně umělecký ústav“ a „Umělecký odbor Osvětového svazu“

Kolísek byl vzorným *knězem* katolickým a vedle oddané práce pro všenárodní dobro nezapomínal ani na prospěch drahé své víry svatováclavské a cyrilometodějské. Jeho zásluh bude vždy vzpomínati katolický „Orel“, jehož byl kdysi spoluzakladatelem, stejně jako pražský „Lurdský spolek“, jehož ideu počal před více než čtvrtstoletím ztělesňovati společnou prací se svými pěti bratry kněžími. Vymaňnil české výpravy do Lurd z vedení německé Vídně, byl duchovním vůdcem výprav, získal jim v Lurdech vážnost takovou, že český živel katolický je tam zrovnocenen živly největších světových národů. Stejně truchlí po něm pražská „Liga svatováclavská“, stejně hojně jednot ostatních...

Posléze vzpomeňme jeho zásluh o mnohé plodné počiny v oné velké korporaci, jež je výkvětem celonárodního života, naší vzácné „*Národní rady*“ Z ní jako od teplého domácího krbu vycházel Kolísek do všech bojů o dobro národa celého, ať žije ve kterékoliv zemi slavné koruny svatováclavské, ať teskní po domovině ve Vídni nebo v Americe, ať se sdružil v „Národním svazu slovanské mládeže“, ve „Svazu národních jednot a matic“, ať v kterékoliv jiné bratřině...

Alois Kolísek padl na bojišti, unaven a zcela vysílen horlivou službou své družině, již doprovázel. Zemřel smrtí přirozenou, podlehnuv vleklému zánětu ledvin a ochrnutí srdce, přeplněného láskou... Zemřel příliš mlád, aby mohl dovršiti mnohý počín již započatý. Ale i tak bude nesnadno shledati všechny stopy jeho životní práce a zhustiti je v objektivní monografii. Po smrti takových agilních pracovníků rádo se na ně brzo zapomíná. Příliš často vzrušoval svými náměty a intervencemi. Teď bude od nich pokoj... Na hrobech i největších vyrůstá záhy mech zapomenutí. Toho by si horoucí idealista Alois Kolísek přece jen nezasloužil...

Jej prostá zrodila jen chata,
a chudičký je rodný jeho kraj,
však v srdci jeho plála láska svatá,
jež proměnit zná pouště v ráj.

A láska ta ho vedla k žití metě,
on Čecha se Slovákem sblížit chtěl

a byl by dal snad za to vše v tom světě,
by uzřel splynout duše jejich těl.

Ten úkol plnil mužně, odhodlaně
a z píce jeho vyrost občas div:
ve stisku bratrském se sešly dlaně,
jež nepřátelsky hrozily si dřív!

Ne všechna setba jeho ujala se...
Zdaž rozsevač ti vždy žeň zaručí?
Však jiní po něm síti budou zase!
Nechť dříme sladce v boží náruči!

PhDr. Arnošt Jan Žižka, profesor koleje sv. Prokopa v Lisle v Americe:

Kulturní přínosy amerických Čechů.

(Pokračování.)

Další poznámky k této myšlence nacházíme v knize T. Čapka: Naše Amerika: „Proč nezaložili zámořští rodáci jednu osadu mohutnou, jakýsi český stát?“ nadhodil český politik. O utvoření nové Čechie snil před více než dvěma sty lety v Marylandu Augustin Heřman. Všichni průkopníci přáli ideově této myšlence, rozcházeli se však v tom, jak a kde ji prakticky provést. V duši Náprstkově rýsoval se obraz ideální osady české v Americe. Přemýšlel dopodrobna o té věci a r. 1847 zapsal si: „Až budu úplně připraven pro Ameriku, budu vybízeti. Za půldruhého roku bude v Americe česká kolonie.“ V letech sedmdesátých napsal J. W. Sýkora z Clevelandu „Báj o české osadě“; ale byla to právě jen báj a nic praktického z toho nevzešlo.

Jan O. Oliverius navrhl stát Oregon za sídlo Nové Čechie. Proti Sýkorově báji již to bylo něco určitějšího, ale že tehdejší časopisy plán buď umlčovaly nebo jej prohlašovaly za ztřeštěný, vyzněl hlas Oliveriův naprázdno. Ladimír Klácel snil o obci osvojců v Černých Vrších — Black Hills — v Dakotě. Zamýšlené přesídlení amerických Čechů do asijského Ruska bylo rovněž zdůrazněním touhy po jedné velké osadě.

„Nejlépe se dařilo osadnictví v těch místech, kde jednotlivci byla ponechána svrchovaná vůle vybrati si akry zamlouvající se jemu samému a ne vůdci výpravy a kde si mohl voliti za sousedy lidi, kteří mu byli sympatičtí, nebo ke kterým jej táhla známost nebo poutaly příbuzenské svazky. Tušíme, že r. 1869 vyrazila z Chicaga organisovaná výprava (vedená Fr. Bémem a Fr. Janouškem), mající namířeno do kraje knoxského v Nebrasce. Cestou se vůdci mezi sebou nepohodli. Výsledek toho byl, že se z jedné výpravy utvořily dvě; jedna zabrala půdu v kraji knoxském, tehdy pustém, druhá, přebrodivši se přes řeku Missouri do sousední Dakoty, zabrala

půdu v kraji bonhommeském a založila tam ves Tábor. Roku 1900, když osada v Knoxu slavila třicetiletí svého trvání, vyprávěl rolník Josef Šedivý, slavnostní řečník: „Druhým, třetím, nebo čtvrtým rokem, když již měl každý nějaké políčko pod osevem a těšil se na úrodu, vystřídaly se kobylky, krupobití a sucho, jež v krátké době zničily živobytí a naděje do budoucnosti. Tu byli mnozí našinci nuceni zanechat svých domovů a rodin, a sháněti výdělek daleko od svých sídel. Ano, byly případy, že putovali krajané za prací pěšky až do Chicaga, několik set mil od Verdigre. Ti, kteří měli potahy, pomáhali si tím, že vozili pro obchodníky mouku a zboží pro Indiány ze vzdálených trhů a mlýnů, zakoušejíce při tom nevypsitelné trampoty a svízele.“

Ústřední výbor Slovanské jednoty ustavené v Chicagu se 22. února 1866 usnesl, že bude sbíratí příspěvky na českou osadu a že vyšle deputaci do Washingtonu. Navržení: Karel Jonáš, Fr. Novák, J. B. Erben, Vojta Mašek. Zvolení: Karel Jonáš a J. B. Erben. Poslové měli vyjednávatí s vládou o vhodný pozemek a měli každý dostati na cestu 150 dolarů. Leč spolky se zachovaly k podniku netečně a odepřely jej peněžitě podporovati. Ze sebraných peněz bylo půjčeno časopisu „Pokrok“ 100 dolarů, zbytek odevzdán Slovanské lípě v Chicagu. Roku 1874 založen v Chicagu spolek „Slovanská osada“, mající za účel usazovati členy v Nebrasce a Kansasu. Téhož roku Omažané zřídili osadní spolek Slavonii pro stát Nebrasku. Roku 1876 vydal spolek „Česká osada“ v Chicagu svolání, v němž se mimo jiné pravilo: „Myšlenka vybavití se z područí kapitálu usazením se na venkově a zařízením vlastního hospodářství jest výborná. Uznáváme ji za jediné možné a praktické rozřešení t. zv. dělnické otázky. Úrodné nivy Západu poskytnou ještě milionům osadníků výživy a neodvislosti. I nemůžeme jinak, než schváliti úmysl spolku toho.“ Roku 1885 se „Česká osada“ rozhodla pro teplé krajiny. „A proto vzhůru s Českou krajinou do Texasu, Arizony, neb Kalifornie, ať vědí Češi také, jak milo jest odpočívatí po práci pod stromy oranžovými.“ Poslové osady (z New Yorku, kde byla odbočka a z Chicaga) oblíbili si pozemky v kraji shatském v Kalifornii, ač někteří údové byli zaujati proti Kalifornii pro drahotu půdy. Chtěli čekati na vhodnou příležitost v Oklahomě. Jeden z účastníků a nejhrolivější zastánce Kalifornie Fr. Petrovec, mladý inteligent, bídne zahynul pod koly vlaku, když se vlak blížil k hraničním státu. Tím zájem o Kalifornii utuchl a členové České osady již nikdy neuskutečnili svého snu o odpočinku pod stromy oranžovými. A. F. Dignowity učinil v „Pokroku západu“ z Del Ria v Texasu výzvu, že se svými bratry jest v kraji kinneyském sedm mil od Fort Clarku a Brackettu při hranicích mexických vlastníkem ranče veliké 30.000 akrů, která má půdu tak úrodnou jako v Kalifornii, a že by rád na tomto pozemku založil českou osadu. Odvolával se při tom na český původ svého otce, dra Antona Dignowitého. Získal-li Dignowity nějakého Čecha na svůj pozemek, není známo, ale osady tam jistě nevybudoval.

Český stát! Mohlo se zdařiti chudým a nehojným Čechům, co se nepoštětilo Němcům výborně organisovaným, domácí vládou podporovaným a tehdy všude v Americe protežovaným? Slováci před několika lety též snili báji o slovanské osadě. S napětím všech sil agitovali pro zbudování osady v Arkansasu. Přemlouvali novinách dělníky, aby nechali nebezpečné práce v továrnách a věnovali se polnímu hospodářství. A výsledek? Malinká osada Slowaktown v Arkansasu jest jediné

viditelné ovoce tak velikého úsilí. Ves Polonia ve Wisconsinu, Poláky založená, též by mohla leccos vyprávěti o zhroucených tužbách, jež v ni skládali její tvůrcové. Ani Skandinavcům, nad něž není žádoucnějších přistěhovalců, nevedlo se lépe. Měli v úmyslu opanovati stát Minnesotu, a zatím Minnesota pohltila je. Ne, uzavřené národnostní kolonie neprospívají. Jako kola Juggernautova vozu rozdrtila republika všechny pokusy o vybudování Germantownu, Steubenvillů, Berlínů, Brém, Freiburgů, Braunfoslů, Bohemiů, Polonií, Slowaktownů. Česká jména budou po staletí připomínati místní dějepisce na původ zakladatelů. Škoda, že tohoto zamlouvajícího se příkladu nebylo následováno hojněji. Místa s českými názvy — městečka, vsi, železniční zastávky, kostelní samoty — jsou:

Arkansas: Prague.

Kalifornia: Korbel.

Iowa: Bohemian Settlement, Cou Falls (Coufal), Marek, Moravia, Protivín, Pilsen, Tábor.

Kansas: Bohemian Settlement, Hostýn, New Tábor, Olmitz, Pilsen.

Louisiana: Kolín, Libuše.

Michigan: Bohemian Settlement, Karlín.

Minnesota: Bechyň, Beroun, Homolka, Komenský, Litomyšl, Moravia, New Prague, New Třeboň, Tábor, Veselí, Vlasatý.

Missouri: Karlín, Mashek.

Montana: Kolín.

Nebraska: Bruno (Brno), Jelen, Kowanda, Loučky, Plasi, Prague, Shebesta, Shiestak, Slovania, Tábor, Tasov, Touhy.

New York: Bohemia.

Severní (Nord) Dakota: Bechyň, New Hradec, Písek, Veselý-ville.

Oklahoma: Mishak, Moravia, Prague, Tábor, Yanush.

Oregon: Malín.

Pennsylvania: Bohemia, Moravia, Prague, Slovan.

South Dakota: Bláha, Janoušek, Havlíček, Houdek, Kašpar, Kolda, Planá, Rezek, Tábor, Vodňany, Volin.

Texas: Bílá Hora, Dubiņa, Fredek, Frenštát, Hegar, Holík, Holub, Kovář, Krásná, Lípa, Mařák, Mikeska, Nechanitz, Novohrad, Ratiboř, Rosanky, Rožnov, Šebesta, Shimek, Smetana, Polanka, Písek Prague, Praha, Tábor, Vsetím, Vokatý, Žižkov.

Virginia: New Bohemia.

Wisconsin: Čermná, Kadlec, Kellnersville, Kossuth, Krok, Marek, Mělník, Pilsen, Příbram, Roztoky, Slovan, Stangelville, Tábor.

Ves *Janoušek* měla r. 1923 40 obyvatel. Z toho jest viděti, jak trpasličí jsou některé z těchto vsí.

V několika městech jsou ulice úředně označeny českými jmény. V Clevelandu shledáváme: Hlavín Avenue, Kolar Avenue, Kouba Avenue, Málek Place, Otokar Street, Palacký Avenue, Prague Avenue, Praha Avenue, Šebor Road, Soika Avenue, Stupka Court, Sýkora Road. V Chicagu mají Dvořák Street, Karlov Street, Komenský Avenue, Koster Avenue, Walleck Court. V Detroitu a Traverse City ve státu Michiganu je Bohemia Street,

Některým čtvrtin města byla buď Čechy nebo Američany dána osobitá jména: Little Bohemia, Marazín (Morrisania, předměstí New Yorku), Bohemian Plats (při řece Mississippi ve dvojici měst St. Paul — Minneapolis). Známý jsou české čtvrti v Chicagu: Česká Kalifornie, Plzeň a j.

Mimo to jest nemálo míst, samot a železničních zastávek (railroad junctions), které sousedé označují českými jmény, ač jejich pravé pojmenování jest jiné, americké. Tak Geranium v Nebrasce pokřtěno na Netolice.

Po Augustinu Heřmanovi se jmenuje staré městečko Hermanville v Marylandu. Řeka Bohemia v témže státě, protékající Heřmanovým bývalým manstvím a Heřmanem pojmenována, si dodnes zachovala původní název, Bohemia River. Městečka Moravia a Lilitz v Pennsylvanii pocházejí od herrnhutských bratří (Moravians), kteří se usadili v Pensylvanii v polovici osmnáctého století.

I Slováci, jak zaznamenáno výše, mají čistě slovenskou vesnici Slovaktown v Arkansasu. Druhou, Masaryktown, právě zakládají ve Floridě.*

Z uvedených citátů vysvítá, jak silná byla krajanská solidarita, a byť nebyla dosáhla úplně cíle po velké národní kolonii, přece zůstavila dostatečný počet samostatných skupin a tyto i sloučila v několik velkých jednotek, že byly schopny udržovati vzájemné styky a dosti hodnotný kulturní a národní život.

V důsledcích této první podmínky, t. j. příznivé okolnosti pro skupinové osazování a sblížování byly pak uvedeny v pohyb i další příčiny, které proces přechodu ze staré do nové vlasti dovršily a pomocí vyhovujícího elaborátu pro vzájemné stýkání způsobily uplatnění kulturních přínosů a vyvolaly v život společenský řád přinesený z velké části z rodné země.

3. Psychické dominanty českých sociálních skupin v Americe.

Společenský řád civilisovaných národů podléhá někdy menším, někdy zase větším změnám. Je to živý organismus čili kolektivní psychický výtvar a jako takový prožívá nutný proces proměny souběžně s příčinami, které jej vytváří a udržují. Pronikavé změny společenského řádu nastávají při změně fyzického a sociálního prostředí. A takovou pronikavou změnou bylo vystěhovalectví do Severní Ameriky. Správně to naznačuje profesor Ellwood: „Evropané žijící v Americe uchovali si hlavní evropské tradice, avšak vlivem podnebí a ostatních zeměpisných živlů provedli mnoho nevědomých přizpůsobení k novému okolí.“

Vystěhovalectví do Ameriky znamenalo stejně sociální jako zeměpisný přechod. Nové fyzické i sociální poměry vyžadovaly přizpůsobení společenského řádu. Byla to nyní otázka, které složky a hodnoty společenského řádu buď pozměnit anebo nahradit. Byla to vážná úloha uvést v pohyb společenský řád, který by vyhovoval mentalitě lidu a zároveň novým poměrům. Řešení tak vážného úkolu, jako jsou živelné změny společenského řádu, vyžadují nejvyšší inteligence a nejdokonalejšího aparátu sociální vlády. Bez těchto opatření a prostředků může dojít v takovémto období k osudným zmatkům a kritickému stavu celé společnosti. Taková doba pronikavých a živelných změn jest osudovou hodinou pro živly radikální, neboť se mo-

* Tomáš Čapek: Naše Amerika,

hou volně rozpoutati a strhnouti za sebou svou smělostí, vynalézavostí a podnikavostí obecné masy neuvažujícího lidu. Současně se pak odvažují k věcem, kterých by samostatně nikdy neschvalovali a nekonali. Vedeny jsouce neodpovědnými vůdci, blíží se tyto masy pouličnímu davu a nejsou pak daleky nerozvážným násilnostem jak fyzického, tak i sociálního řádu. Francouzský sociolog dopodrobně líčí tuto psychologii davu.*

V sociálních skupinách amerických přistěhovalců se věru dostavovalo takovéto období pronikavých změn sociálního řádu, na který byli uvyklí a jemuž podléhali v rodné vlasti. K této pronikavé změně vedly dvě příčiny: fyzické a sociální poměry Ameriky a psychologické stanovisko vystěhovalců. Amerika vůbec byla považována za zemi dobrodružství, volnosti a neukázněného řádu, kde téměř každý jednotlivec si byl řádem sám o sobě. Stejně i psychologické zaměření a stanovisko byly v tomto směru a vlastně jej pobízelo a udržovalo. Duševní stav vystěhovalců odchodem z vlasti a uvyklého společenského prostředí pozbyl směru a opory. Vždyť právě z tohoto řádu utíkal a pocítoval, že v něm nemohl tak žítí jak toužil. Byly i případy, že tento společenský řád mu byl mstitelem a vykonavatelem nepříjemných závazků a tak jej vehnal do Ameriky, aby se zachránil.

Takové byly fyzické, sociální a psychické okolnosti, podmínky a příčiny, které uplatňovaly své vlivy na utváření nového společenského řádu v Americe a na proměnách starého řádu, přineseného z Evropy. V jakém rámci společenského ovzduší a prostředí se odehrávaly tyto proměny v českých skupinách, lze si předem představit, když se uváží, které poměry se rozhostily v rodné zemi. Zjevný odpor panoval proti vládě rakouského trůnu. K tomu se pak hlásil i odpor proti církvi, jelikož obě instituce se navzájem podporovaly. Nutno však poznamenati, že tento rozpor byl spíše procitován a proječován lidmi školenými, nežli obyčejnými vesničany, kteří přece jen tvořili převážné procento vystěhovalectva. Lidé školení, kteří odjížděli do Ameriky, činili tak většinou z nutnosti a před nepříjemnými následky. Mnozí z nich byli štvanci sociálního řádu a toužili po okamžiku se odměniti tomuto společenskému řádu. To se jim naskytlo v Americe — bojovati a bouřiti proti všemu, z čeho byli vypuzeni. Tento duševní stav buď rozporu nebo nenávisti vtiskal jim odvahu budovati nový společenský řád odlišný od toho, ze kterého utekli. Jen tak si lze vysvětliti některé naprosto ilusorní snahy a představy zakladatelů nového řádu. Fyzické a sociální poměry americké, jakož i psychologický stav vystěhovalců byl velice dobrou půdou pro radikální hesla a směry. A tak se utvořily mezi českými vystěhovalci dva myšlenkové tábory: radikální a konservativní. Radikální tábor šel za ideou racionalismu a národnosti, kdežto tábor konservativní hájil náboženského a národního směru a poddával se vládě společenského řádu rodné vlasti.

3. Psychické dominanty radikálního hnutí českých vystěhovalců.

Hlavní podstatu psychických dominant radikálního hnutí vidíme v těchto řádcích:**

„Spolek, časopis, kniha, řečnická tribuna, vše důsledně a vědomě vypovědělo

* Gustav Le Bon: *The Crowd*, str. 19, — ** T. Čapek: *Naše Amerika*, str. 369—370,

ostrý boj katolickému církevnictví. Náprstek ve Flug-Blätter, Pastor v Pokroku, Klácel v Hlasu jednoty svobodomyšlných, Čapek v Diblíku, Zdrůbek ve Svornosti, Bittner v Šotku, Iška ve Vesmíru — ti všichni zasazovali odpůrci rány, jak to právě který dovedl: tu filosofickým výkladem, tam vtipem a satirou, jinde tendenčním románem nebo citáty z dějin. Oblíbenými a hojně pěstovanými rubrikami bývala kněžská kukátka, sensační odhalení klášterních mnišek, zpovědi papežů, přednášky kněží z církve vyobcovaných a tajnosti španělské inkvisice. Ve formě knižní vydány humoristické bible o stvoření světa, Ingersollovy přednášky, Paineův Věk rozumu, Straussův Život Ježíšův, Kratochvilný životopis sv. Antonína, díla Voltairova, Büchnerova, Hassaurkova a Volneyova.“

Podobného výroku užívá česko-americký historik ve své první knize v kapitole o svobodomyšlnosti amerických Čechů:*

„Zdůrazňujeme ještě jednou: Klácel nebyl zakladatelem volné myšlenky mezi americkými Čechy; on nebyl ani jejím výhradním nositelem tady. Svobodomyšlnost prýštila současně z několika přátel a Svobodné obce Klácelovy a jeho časopis byly toliko součástí, arciže důležitou, jednoho celku. Předně se dala cele do její služeb domácí literatura. Není mnoho, co za padesát let vypučelo na luhu česko-amerického písemnictví, nepočítáme-li do toho překlady a úpravy z cizích literatur, ale i to málo, co máme, přihlásilo se loyálně na osvobození ducha. Takové tendenční spisy jako Ingersollovy „Rozprávky a přednášky“, Paineův Věk rozumu, Straussův Život Ježíšův, Büchnerova Síla a hmota, Život sv. Antonína Paduánského, Víra a věda, Myšlenky o novém náboženství, jež vyšly z českoamerických tiskáren, nemohly zůstat bez trvalého účinku na čtenáře. Rozumem se poráželo, humorem zesměšňovalo a satirou šlehalo v těchto a podobných tiskopisech, co až dosud přistěhovalec měl za nedotkuntelné.“

Tento číře negativní směr byl označován několika vzletnými frázemi jako svobodomyšlnost, volná myšlenka, pokrokovost a racionalismus. O zakladateli a dalších pokračovatelích tohoto hnutí vypráví Tomáš Čapek:**

„Prvním hlasatelem racionalismu byl Vojta Náprstek. Náprstek vydával r. 1852 v Milwaukee týdeník Flug-Blätter. List redigoval ne tak v duchu proticírkevním jako protikatolickém, což pochopíme, uvědomíme-li si, že Náprstek znal z domova právě jen církev římskokatolickou. List byl čten Čechy a byli to právě odběratelé Flug-Blätter, kteří o 10 let později určovali ideový směr českého tisku jako redaktoři, dopisovatelé, vydavatelé a akcionáři.

Liberalism Náprstkův se kryl s názory Havlíčkovými. Co Havlíček v Národních novinách v Praze, to Náprstek ve Flug-Blätter v Milwaukee. Rozdíl snad byl v tom, že Náprstek, nejsa nucen ohlížeti se na censuru, psal ještě peprněji než Havlíček. Kdo přemítá listy ve Flug-Blätter, přesvědčí se, že Náprstek měl ve zvyku mluvit přímo a že pěkně po americku říkal špádu špád.

Símě zaseté Náprstkem padlo do kypré půdy. Jeho současníci vyprávějí, že pokrokoví čtenáři Slavie nelibě nesli, jak moc duchovenstva roste, jak přibývá far a kněží. Naléhali na redakci, aby po způsobu Náprstkově vystoupila proti kněžské roz-

T Čapek: Padesát let českého tisku v Americe, str. 40.

T. Čapek: Naše Amerika, str. 364—366.

pínavosti. Kdyby se tak zdráhala učiniti rázně a otevřeně, hrozili, že list vypovědí z domu. Aby nespokojence usmířili, ale aby na druhé straně Slavii uchránili od výtky náboženské stranickosti — Slavie měla čtenáře v obou táborech — založili A. Kareš a K. Jonáš r. 1867 pro svobodáře týdeník Pokrok.

(Pokračování v příštím ročníku.)

Miroslav Novák, kaplan ve Vlašimi:

Jak se má náboženství ve škole vyučovati, aby rodilo život víry.

(Dokončení.)

14.

O církvi katolické.

Také tato katechese zvláště u mladších dětí má býti provedena na základě *historického*. U malých dětí začínati s definicí církve, rozebírati její známky, rozlišovati mezi hlavou viditelnou a neviditelnou, bylo by v pravém slova smyslu *převráceností*. Proto Mey nepodává žádné definice církve a mluví o ní jako „o stádcí Krista Ježíše“, „Herde Christi“. Slovo „stádo“ má v češtině nepěknou příchuť, proto můžeme říkati „stádce“. Komu by se to však nezamlouvalo, nechť užívá slova katechismu: „společnost“ nebo „shromáždění“. Tím ovšem ten krásný obraz „pastýře dobrého“ zmizí. A přece Kristus Pán tak rád se nazývá pastýřem dobrým (Jan 10, 14; 21, 15); také mluva církevní taktéž ráda používá tohoto obrazu. Vzpomeňme jen na praefaci o svátcích apoštolských: „Vere dignum et iustum est, aequum et salutare, te, Domine, suppliciter exorare, ut *gregem tuum*, Pastor aeternae, non deseras.“ K tomu pozorujme velikou, vnitřní radost, kterou děti pocítují, když se mohou počítati mezi „ovečky Ježíše Krista“. Je to, jako by ten „dobrý pastýř“ tato zvířátka posvětil, aby byla živým symbolem nevinnosti, a obdařil je tajemným kouzlem, čistou duší dětskou uchvacujícím. Katecheta ať to zkusí a přesvědčí se, jak poučná a zároveň *zajímavá* pro děti je přednáška o církvi na základě historického, kdežto tatáž katechese, je-li předčasně konána podle terminologie katechismu, působí dětem pravá *muka*.

Téma: 1. Co činili apoštolové po svátcích svatodušních? — Po svátcích svatodušních šli apoštolové do světa a kázali.

2. Co rozšiřovali apoštolové svým kázáním? — Svým kázáním rozšiřovali apoštolové církev katolickou.

3. Kdo má teď úřad Petra a kdo má úřad apoštolů? — Úřad Petra má teď papež a úřad apoštolů mají biskupové.

Slyšely jste už děti, že lidé říkají: My jsme *katolíci*! Anebo: My patříme k církvi *katolické*! Co to znamená, tomu ještě dobře nerozumíte. Chci vám to dnes vysvětlit.

1. Posledně jsem vám vyprávěl, co se stalo o svátcích svatodušních. Když apoštolové přijali Ducha sv., *šli do světa*. To znamená: oni šli pryč z Jerusalema do jiných měst a vesnic. Cestovali i dále ze země židovské, do cizích zemí, k lidem, kteří byli ještě pohany. To byli lidé nešťastní; nevěděli nic o Bohu a Ježíši Kristu. Co konali apoštolové v těchto cizích zemích? *Kázali tam*. Kázali to, čemu se naučili od Ježíše Krista. Místo toho můžeme také říci: hlásali učení Ježíše Krista. Jako své posly je vyslal Kristus Pán do světa. Lidé, kteří uvěřili v Ježíše Krista, byli *pokřtěni*. Také ostatní svátosti udělovali apoštolové. Břímovali, sloužili mši sv.; těm, kteří se vyzpovídali, odpouštěli hříchy; udíleli nemocným pomazání, světili na kněze; dávali požehnání těm, kteří se ženili a vdávaly. A jako pastýř hlídá ovečky, tak i apoštolové dávali pozor na lidi, kteří patřili do stáde Ježíše Krista. Řekli jim totiž a ukázali, jak mají být *po křesťansku* živi, jak se mají modlit, jak mají světit neděle. Zvláště však kázali hlavní přikázání lásky. Jak zní hlavní přikázání lásky?...

Tu vám budu vyprávěti malý příběh o svatém apoštolu Janovi. Sv. Jan byl už velice stár. Když už byl 90 roků stár a skoro už nemohl chodit, přece ještě chtěl kázat. Jeho žáci museli jej donést tam, kde věřící byli shromážděni. Jan měl vždycky kratičké, ale vždy totéž kázání. Kázal a říkal: „Miláčkové moji, milujte se vespolek!“ Nakonec se lidé divili, že musí stále poslouchati totéž. I řekli Janovi: „Proč kážeš pořád totéž?“ Tu odpověděl Jan a řekl: „To je přikázání Páně; když to zachovááte, pak je toho dost.“

Všecko dohromady, co jsem vám vyprávěl, zní takto: *Po svátcích svatodušních šli apoštolové do světa a kázali*.

2. Již o svátcích svatodušních, když Petr ponejprv kázal, dalo se pokřítí mnoho lidí. Kolik?... Apoštolové totiž konali také *zázraky*. Co jsou zázraky?... Zvláště sv. Petr konal mnoho zázraků. Když někam běžel, lidé vynášeli nemocné ven na ulice, a oni byli uzdraveni stínem Petrovým. Takové veliké, podivné věci konal Bůh skrze apoštoly, aby všichni viděli, že apoštolové jsou poslové boží a že všecko, čemu učí, je pravda. Proto pořád víc a více lidí věřilo v Ježíše Krista. Židé i pohané, bohatí a chudí, dokonce i knížata a králové stali se křesťany. Tak *to stáde Ježíše Krista stávalo se pořád větším*. Stádo oveček se rozšiřuje přes celé pole, někdy ještě dál. Tak i stáde Ježíše Krista rozšířilo se po všech krajích, po celé zemi. Když však ovečky daleko se rozběhnou, přece patří dohromady; dělají dohromady jen *jedno* stádo. Tak je to i s lidmi, kteří věří v Ježíše Krista. Veliké je množství křesťanů, ale žijí daleko od sebe. Zde, ve vesnicích kolem nás, v městech, v celé zemi i v jiných, cizích zemích, dokonce i za mořem, daleko, daleko od nás jsou křesťané. Ale všichni tito křesťané patří dohromady, jako ovečky patří do jednoho stáda. Všichni křesťané totiž, kteří mají pravou víru, jsou dohromady stádcem Ježíše Krista. Na místo „stáde Ježíše Krista“, říkáme také „*obecná čili katolická církev*“. „Katolická“ je cizí slovo, po česku můžeme říci „obecná“, protože je pro všechny lidi a je rozšířena po celé zemi. Pamatujte si tedy větu: *Svým kázáním rozšiřovali apoštolové církev katolickou*.

3. Katolická církev je tedy stádcem Ježíše Krista. Veliké, náramně veliké je toto stáde. Ale každé stádo musí mít *pastýře*, a je-li veliké stádo, musí být více pastýřů. Aby všecko bylo v pořádku a panovala mezi pastýři svornost, musí být mezi pastýři jeden *nejvyšší pastýř*. Tak, děti, je to také v katolické církvi. Jsou zde

pastýřové a mezi nimi je jeden nejvyšší pastýř. Ježíš Kristus sám to tak nařídil. Koho udělal Ježíš Kristus nejvyšším pastýřem? Kterí muži hlídali stádce Ježíše Krista s Petrem? ... (Zde se dovolává Mey dřívější katechese, jak Kristus Pán před svým nanebevstoupením řekl Petrovi: „Pasiž beránky mé, pasiš ovce mé.“) Svatý Petr zemřel, a všichni apoštolové umřeli. Jsou teď v nebi u Ježíše Krista. Ale teď dejte pozor, děti, *úřad* sv. Petra a *úřad* apoštolů neumřel. Bylo to tak, jako když v některé zemi umře král. Jiný dostane ten úřad, který měl král. Sv. Petr odešel do nebe, jeho úřad však zde zůstal a někdo jiný má teď úřad sv. Petra. Kdo? *Papež*. Papež má teď ten úřad, který Ježíš Kristus dal nejdříve Petrovi, papež je teď nejvyšším pastýřem. Je to úřad svatý; proto říkáme papeži také „svatý Otec“. Jeho musí všichni poslouchati. Kdo papeže neposlouchá, nepatří ke stádcu Ježíše Krista, nepatří ke katolické církvi. A kdo má teď úřad apoštolů? *Biskupové*. Papež jest jen jeden, ale biskupů je mnoho. Kdo z vás ví, kde bydlí papež? ... Kde bydlí náš biskup? ... Arcibiskup ... první mezi biskupy české země. Biskup (arcibiskup) nemůže však všechno sám konati; proto má *pomocníky*. To jsou *kněží*, zvláště *faráři*. Pomáhají biskupovi, že kází, křtí a udělují i jiné svátosti.

Co jsem vám řekl o papeži a o biskupech, musíte si zvlášť dobře pamatovati. Řeknu to ještě jednou: *Úřad sv. Petra má teď papež, úřad apoštolů mají teď biskupové*.

4. Ti lidé, kteří patří ke katolické církvi, jmenují se *katoličtí křesťané*, nebo *katolíci*. Také vy, milé děti, patříte ke katolické církvi, vy jste katoličtí křesťané, vy jste katolíci. Na křtu svatém jste byly přijaty do stádce Ježíše Krista. Jste jeho ovečkami. Děkujte za to Pánu Bohu, děkujte mu z celého srdce! *Jaké je to pro vás štěstí!* V katolické církvi je o vás nejlépe postaráno. Tady je dobrá, velmi dobrá pastva pro vaše duše; tady slyšíte to učení, které nám Pán Ježíš přinesl s nebe; tady jsou sv. svátosti; tady je tělo a krev Páně jako pokrm pro duši, tady máte dobrého pastýře. Papež, biskup, kněží vedou vás cestou k nebi a starají se o vás, jako pastýř se stará o své ovečky. Něco zvláštního ještě. Vzpomeňte si děti, co jsem vám řekl, když jsem vás připravoval na první sv. zpověď. V katolické církvi mají kněží moc, že mohou *odpouštět hříchy*. Vidíte, jaké je to pro vás štěstí. Proto říkejte teď uvnitř v srdci: „Děkuji ti, Pane Bože, že patřím ke katolické církvi, ke stádcu Syna tvého, Ježíše Krista, Ty, otče nebeský, jsi to tak učinil, ty jsi se o moji duši tak dobře postaral.“

Při opakování této katechese ať kněz neopomene heuristickým způsobem vyptati se starších dětí, v čem záleží rozdíl mezi *zázraky*, které konal Kristus, a mezi *zázraky*, které konali apoštolové.

Kristus Pán koná zázraky svou vlastní mocí, kdežto apoštolové jsou při konání zázraků i při veškerém učení nástrojem božím. (Žid. 2, 4.) Pro děti 3. a 4. ročníku, kterým hlavně jest určena tato katechese, nebude těžké, aby tento rozdíl samy našly a vyslovily.

15.

Katechese o posledních věcech člověka.

Téma: 1. Co se děje při smrti člověka? — Při smrti člověka vychází duše z těla a přijde do nebe nebo do pekla, nebo do očistce.

2. Co se stane v den soudný? V den soudný přijde Ježíš Kristus zase na zemi, vzkřísí mrtvé a bude konati soud.

Milé děti! Již mnoho jsem vám vyprávěl. Něco však zbývá, co jsem vám ještě dost nevysvětlil. *Co se děje při smrti člověka? A co se stane v den soudný?* Zajisté byste rády více o tom zvěděly, než co jste dosud slyšely. Tak dejte pozor!

1. Vzpomeňte si, co jsem vám na počátku vyprávěl. Bůh udělal tělo prvního člověka ze země. Tělo bylo ještě mrtvé. Tu mu Bůh vdechl duši a člověk se stal živým. Bůh spojil duši s tělem; dal je dohromady. Tak by to bylo stále zůstalo, kdyby Adam byl nezhřešil. Protože však jedl ze zapovězeného stromu, musil umřít. Od něho zdědili všichni lidé smrt. Také vy, milé dívky, musíte umřít. Kdy to bude, nevím a žádný člověk to neví. Ale to je jisté, umřít musíte. Co se však děje, když člověk umírá? Co se děje při smrti člověka? *Duše vychází z těla*, jde pryč od něho. Člověk umřel a na věži zvoní „umíráčkem“. Když slyšíte zvoniti, máte se pomodlití za duši, která vyšla z těla. Co se pak stane s mrtvým tělem, to už víte — tělo se klade do hrobu. Duše však neumírá; kam přijde, když vyšla z těla? To není u všech lidí stejné. *Duše přijde do nebe nebo do pekla, nebo do očiště.*

To vám hned vysvětlím. Dříve však pamatujte si tuto větu: *Při smrti člověka vychází duše z těla a přijde do nebe nebo do pekla, nebo do očiště.*

Ve křtu svatém byla duše posvěcena. Duch sv. dal té duši krásný, bílý šat. To je to svatební roucho, o kterém jsem vám již vyprávěl. Je-li tento šat umazán, je-li to roucho pošpiněno, může býti vyčištěno ve svátosti pokání. Vidíte, děti, když duše při smrti je okrášlena tímto rouchem, když to roucho je docela čisto, nemá na sobě žádných skvrn (žadných fleků), přijde ta duše hned do nebe. Bude vpuštěna do sálu svatebního. Tam sedí s Ježíšem Kristem a všemi svatými u stolu a *stále vidí Boha*. Když však duše při smrti tohoto roucha nemá, co se stane? Tu řekne Bůh: „Uvrhněte ji ven, do temnosti.“ To znamená: Taková duše přijde do pekla. Tam je „temnost“, věčná tma, tam jsou věčná muka. Tam hoří oheň, který nikdy neuhasne, tam hlodá červ, který nikdy neumírá. Často se stává, že člověk při smrti má milost boží, ale není ještě na duši docela čistý a krásný. Jsou tam ještě malinké skvrny. Může taková duše hned přijít do nebe? Ne, protože Bůh jest nejvyšší svatý; netrpí u sebe nic nečistého. Kam přichází při smrti taková duše? Do očiště. Tam se očišťuje tak dlouho, až se leskne. Ohněm se tam očišťuje. Takové duše v očištcí jsou ubohé; musí trpět. Za duše v očištcí máme se modlití, zvláště když docházíme na hroby zemřelých. Nejvíce jim pomáháme, když obětujeme za ně mši sv.

2. Vyprávěl jsem vám, co se děje při smrti člověka. Teď vám chci říci, co se stane v den soudný. Den soudný — který je to den? To je den poslední. Tohoto dne přijde Ježíš Kristus zase na zem. S nebe přijde, ve vši slávě své. On se bude stkvítí, zářiti více než slunce. Před ním a okolo něho půjdou andělé. Bude slyšeti zvuk rohu jako na hoře Sinai. Ten zvuk bude tak silný, že pronikne do hrobů i hluboko do moře, až na dno. Mrtví se probudí, *Ježíš Kristus je vzkřísí*. Tělo a duše se zase spojí, přijdou dohromady a zůstanou teď pořád pohromadě. Ale, milé dívky, pamatujte si dobře! Lidé po vzkříšení, kteří vstanou z mrtvých, nebudou vypadati všichni stejně. Dobří lidé vstanou z mrtvých krásní, proměnění, oslavení, tak jako Pán Ježíš vstal z mrtvých. Zlí lidé vstanou z mrtvých oškliví, ohyzdní, budou vypadati šeredně. Když lidé vstali z mrtvých, musí se všichni, dobří i zlí *postaviti před Ježíše*

Krista. Andělé je shromáždí a udělají z nich dva zástupy (dva houfy). Dobří lidé budou stát na pravé straně, zlí lidé budou stát na levé straně. *Ted' bude Ježíš Kristus konati soud,* bude je souditi. Všecko, co jeden každý činil, přede všemi lidmi se ukáže, přijde najevo. I to, co v srdci se schovávalo, co tam bylo ukryto, se objeví a ukáže. Jak se budou stydět zlí lidé, když jejich hříchy před celým světem budou odkryty! Tu se obrátí Kristus Pán k těm, kteří stojí na pravé straně. Řekne jim laskavě: „Pojďte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím, které vám připraveno jest od ustanovení světa.“

K těm, kteří budou na levé straně, řekne: „Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného, který jest připraven ďáblu a andělům jeho.“ A hned se stane, co Kristus Pán řekl; jeho rozsudek se hned vyplní. Spravedliví lidé vejdou do *nebe*: to je to království, které Bůh pro dobré lidi připravil od ustanovení, t. j. stvoření světa. S tělem i s duší vejdou spravedliví do nebe, aby dědili život věčný. Tam se budou radovati, budou vidět Pána Boha, a ta jejich radost bude trvati věčně, bez konce.

Zlí lidé vejdou s tělem i s duší do *pekla*, které Bůh stvořil pro ďábla a pro všechny zlé duchy. Tam budou trpět veliká muka; budou naříkati, řvati ustavičně, bez konce, věčně.

Vidíte, děti, to jsou ty veliké věci, které se stanou v den soudný. *V den soudný přijde Ježíš Kristus zase na zemi, vzkřísí mrtvé a bude konati soud.*

3. O děti, milé děti! Vezměte si to k srdci, co jste dnes slyšely. Přijde smrt! Přijde den soudný! Přijde konec! Zloděj, když chce v domě krásti, přichází tajně. Proto lidé musí býti bdělí, musí býti opatrní a musí dům dobře uzavřít a zamknouti. Jako zloděj, tak přijde smrt, tak přijde den soudný. Nevíme, kdy přijdou. Proto, milé dítky, buďte bdělé, buďte opatrné! Dávejte pozor, aby to svatební roucho vaší duše stále bylo krásné! Když vám přijde zlá žádost, abyste mlsaly, abyste kradly, abyste lhaly nebo jiné zlé věci dělaly, odvráťte se od ní, potlačte tu zlou žádost. Ale buďte horlivy v dobrých věcech! Modlete se rády a nábožně, poslouchajte otce i matky, buďte stydlivy, buďte přívětivy ke všem lidem. „Dětičky, milujte se ve spolek!“ Pak, milé děti, bude se vám dobře umírat i v den soudný budete státi na pravé straně Pána Ježíše.

Pokusil jsem se v tomto svém pojednání, abych ukázal, které výhody pro vyučování náboženství má cesta *historická*. Vodítkem při tom byla mi kniha G. Meye: „Úplné katechese pro nižší třídy katolických škol obecných.“

Český překlad některých těchto katechesí obdržel jsem od známého p. faráře. Mey má na mysli děti od 6 do 10 let. Podle mého názoru bylo by velikým štěstím pro náboženskou výchovu mládeže, kdyby na této historické cestě pokračováno bylo i ve vyšších ročnících a kdyby katechismus, který větší děti dostanou do rukou, byl upraven na základě biblické dějeprawy. Tím by odpadly tak mnohé zbytečné definice a rozlišení, kterým děti s nechuť se učí, ve své duši jich neztráví, brzy zapomenou a proto pro „život víry“ nemají valné cesty. Katechismus by se stal názornějším, lehce srozumitelným a zajímavějším. Základní pravdy náboženské byly by pak tímto *jednotným vyučováním* stále prohlubovány a odůvodňovány, takže by se skutečně staly duševním majetkem mládeže, když vstupuje do života, a že by pak mládež pro celou budoucnost dovedla věsti „život víry“.

I zde nechť uplatní se zásada: „Non multa, sed multum.“

Avšak budme toho pamětlivi, že i ta nejlepší kniha by nebyla nic platná, kdyby nebylo *živého slova*.

„Fides ex auditu,“ volá apoštol; „Jděte a učte,“ přikazuje Spasitel. *Aby náboženské vyučování rodilo život víry, záleží nejvíce na osobě vychovatele mládeže.*

Proto nevím, jak bych lépe ukončil toto svoje pojednání, než když uvedu slova, kterými Hirscher končí předmluvu své katechetiky:

„Vezměte nám všechno, a dejte nám jen to jedno: osvětlené učitele a pastýře mládeže, hluboce zbožné, pro mládež jim svěřenou žhavě horující a dnes i zítra se stejnou, nesmírnou láskou pracující, a máme na tom dosti. Dejte nám naproti tomu všechno, a odepřete-li nám jen toho jednoho, pak nemáme nic.“

Marie Terezie Ledóchowska.

(Dokončení.)

Doslov.

Který úkol má v Pánu zesnulá na zemi ještě splniti?

Kdežto většina lidských srdcí touží po čemsi lepším, mimořádném, pokorná mysl hraběnky Ledóchowské obávala se a chránila všeho, co mohlo býti neobyčejné. Ve svém styku s bohatými a chudými, vznešenými i prostými, chtěla nalézt jen nové přátele misiím a dařilo se jí to. Osobnosti z panujících rodin, profesori různých universit, prostí lidé, a podřízení — všichni, všichni byli strženi její neobyčejnou duchovní horlivostí, která pobádala k následování.

Ano, hraběnka Ledóchowska vyhýbala se všemu neobyčejnému, ale Bůh určil jinak. Když v pevném přesvědčení, že Bůh tomu chce, se rozhodla, že založí Družinu, neměla nikterak na mysli Dílo velikého rozsahu, který vskutku byl určen jejímu dílu. Chtěla prostě spolupracovati o spásu duší a záchraně pohanů v temné Africe, nejprve sama, později s několika družkami. Ale Pán pobádal ji jemně a stále více k tomu, aby rozšiřovala své podniky a dopřál jim zdaru. Když pak viděla, že jí práce přibývá, přála si přivést celý katolický svět k spolupráci. Dala Družině, jejíž účelem

jest podporovati a pečovati o osvobození otroků, jméno sv. Petra Klavera; ale plným právem by se mohla jmenovati Družina Ledóchowské, neboť je zcela proniknuta duchem své zakladatelky, který v ní dále žije a žítí musí.

A pak: jedenáct milionů lir (předválečné měny), jež rozdala africkým misiím, fondy pro studující seminaristy a katechisty, jichž každým rokem přibývá, statisíce knih tištěných v afrických řečích a poslaných do Afriky — nejsou to věci neobyčejné? A její vlastní způsob života, nebyl to vlastně neustálý div? — Řekl-li někdo, že nepřijímá tolik potrav, kolik jí třeba k životu, a dodal-li, že sluší přičísti zvláštnímu zásahu Prozřetelnosti, že přesto neklesne, říkávala, jež se chránila všeho neobyčejného a snažila se skrývati své vynikající ctnosti. „O ne, ještě jsme stále v hranicích přirozenosti.“

Také mateřská péče, již věnovala svému ústavu, jakož i pozornost, kterou sledovala duchovní pokrok každé ze svých duchovních dcer, nebyla věcí obyčejnou. Zpozorovala-li z dopisu, že některá vzdálená členka je v nebezpečí, hned jí psala, varujíc a napomínajíc ji a ukazujíc na nebezpečí. Proto láska jejích členek a podporovatelů Družiny jí při-

nášená byla tak neobyčejně veliká. Stala-li se o tom zmínka, spěchal každý člen s ujištěním: „Ale vždyť jsme jí také nekonečně mnoho dlužny!“ U její rakve plakali hořké slzy i ti, jež jí nestáli blízko, a její duchovní dcery, které její smrtí nejbolestněji byly dotčeny, musely je těšiti. Delegát římského vikariátu odpověděl na poznámku jedné sodálky: Je podivuhodné, že přes horko v Římě právě panující, jež dostoupilo 33 stupňů, není cítiti nepříjemného zápachu, ač mrtvé tělo čtyry dny bylo vystaveno: „Není to zvláštní, ale zcela neobyčejné.“

Často působilo objevení hraběnky jako kázání a několik jejích slov stačilo, aby hnulo srdcem a zaseto do nich semeno pro věčnost. Lépe však než na tom všem, co bychom ještě mohli říci, poznáme ducha, který tuto ženu oživoval, z 33 ročníků „Echa z Afriky“ a z jejích různých spisů; byl to vpravdě veliký katolický duch. Pracovala ovšem jen pro Afriku, poněvadž věděla, že je toho nutně třeba, ale její srdce, ze kterého vlastní „já“ navždy odstranila, bilo pro celé lidstvo, pro všechny vykoupené duše. Když jednou kdosi řekl, že v jisté knize se dočetl, že drahá krev našeho Pána a Spasitele, denně nebeskému Otci obětovaná, by stačila, aby jedné duši věčnou spásu přinesla, hraběnka živě odpověděla: „Ó, nejen jedné, ale všem, kteří chtějí býti účastni ovoce spásy!“

Při čtení toho neb onoho článku v čelnějším katolickém časopise, pomyslí si mnohdy člověk, že žijeme v době povznesené, že máme ideály a osvědčené vůdce k nim. Procházíme-li však ulicemi města, dostaví se až příliš brzy vystřízlivění, vidíme-li jednání, jehož se bohužel i jistá část ženského světa účastní, ač její důstojnost je jím šlapána v prach. Je tomu tak, jak tvrdí jistý velký katolík naší doby: „Dnešní katolíci podrželi jen vnějšek křesťanský; jeho vnitřek, jeho jádro, ztratilo se jim úplně; dobře píší, dobře mluví, ale nedovedou dobře žíti.“

Marie Terezie Ledóchowska však psala, mluvila a smýšlela nejen svatě, nýbrž — africkými biskupy, jimž bylo dopráno ji poznati, byla svatou nazývána; žila zcela podle příkazů evangelia a ni-

kdy nezapřela své důstojnosti. Proto není její úkol na zemi dosud ukončen!

Tato veliká žena, která bděla s neobyčejnou, láskyplnou péčí nade všemi svými svěřenci, nesplnila dosud zcela svého poslání, nýbrž musí si hledati věrných následovníků a následovnic. Ženy africké — nešťastné svým těžkým osudem — ženy evropské — nešťastné, vzdávající-li se své ženské důstojnosti — potřebují její pomoci. Družina, již založila, ve které právě tak jako v jejích spisech žije dále její duch, je k tomu určena, aby shromáždila africké ženy pod praporem Kristovým. Ženám evropským jest Marie Terezie Ledóchowska vzorem, který jim ukazuje, jak i dnes ještě může zůstat v různých životních postaveních pravou křesťankou a zachovávat boží příkázání. Učedníci v Emausích tvrdili, že srdce jejich hořela v nich, když Pán k nim mluvil. Také srdce zakladatelky Družiny sv. Petra Klavera hořelo a zapalovalo všechna srdce, jež byla schopna vzplanutí. Dovedla nadchnouti vnitřní členky své Družiny, dříve než je vyslala do hlavních měst starého i nového světa, aby tam získaly misiím nové přátele, takovou horoucí láskou k Bohu, že mu uprostřed velkého města tak sloužily, jako by byly v thébské poušti. — Všecky ty dary, jimiž vyznamenal Pán Marii Terezií Ledóchowskou, nemohou náležeti jen krátké době, nejen těm, kteří měli štěstí zároveň s ní na zemi putovati! Tato silná, hluboce věřící žena, jež jsouc obklopena leskem světa, zachovala si neposkvrněnou čistotu, tato žena, která v míře den ze dne rostoucí z vděčnosti je jmenována přímluvkyní v různých záležitostech, byla dána ženám naší doby za vzor a vůdkyni. Kéž jich chrání!

Marie Terezie pokračuje v dobrých skutcích.

Opravdu nelze spočísti všech vyslyšených modliteb, jež byly konány na přímluvu Marie Terezie. Malý výběr z nich nechť povzbudí i čtenáře této brožurky k důvěře v její přímluvu.

Opět jsem dosáhl přímluvou Vaší cti-hodné zakladatelky rychlé a velké milosti, totiž obrácení osoby mně blízké,

Již třetího dne novény šla ona osoba po těžkých vnitřních bojích plna důvěry k svatě zpovědi. Z vděčnosti přikládám dar pro africké misie.

Duchovní správce.

Vroucí díky zvěčnělé hraběnce Ledóchowské, která mi opět pomohla, jako již častěji z nouze. Velice jsem trpěl nepřátelstvím jisté osoby a přímluvou milé pomocnice v nouzi, Marie Terezie, všechno se změnilo. Posílám dárek ubohým černouškům.

J. H. v H.

Roku 1930 byla vyřízena přímluvou milé hraběnky Ledóchowské nepříjemná bytová záležitost. Jistý nájemník, který způsobil mnoho nepříjemností v domě, po pobožnosti konané ke cti zakladatelky, našel byt. Nyní jest v domě zase klid.

M. R.

Vzýváním a přímluvou zesnulé hraběnky Marie Terezie Ledóchowské byl jsem úplně vyléčen ze svého neduhu dlouhá léta trvajícího. Z vděčnosti posílám dar na misie a chléb sv. Antonína jako almužnu misiím.

P. H. v M.

Vaše zvěčnělá zakladatelka Marie Terezie Ledóchowska pomohla mně v jisté nejvyšší obtížné finanční záležitosti tak podivuhodně, že z vděčnosti zato posílám větší peněžitý dar. Slíbil jsem také uveřejnění tohoto podivuhodného vyslyšení.

N. N.

Tisíceré díky zesnulé hraběnce Ledóchowské za pomoc v těžké žaludeční nemoci, kterou jsem trpěl tři léta. Konal jsem nověnu a pomohla mi.

Fr. Š.

Děkujíc Bohu potvrzuji tímto, že jsem po modlitbách plných důvěry k zvěčnělé hraběnce Ledóchowské, slíbivši peněžitý dárek misiím, podnikla zkoušku po přípravě trvající tři čtvrti roku, k níž obyčejně je třeba tříleté přípravy, a dobře jsem obstála.

M. St.

Má sestra Amalie onemocněla z jara chřipkou; tím se obnovil katar plicních hrotů. Tato nemoc nehojila se přes bedlivé ošetřování a klid; plíživá horečka nemizela pak ani tehdy, když nemocná ke svému zotavení ztrávila 3 týdny v jedlových lesích. Konali jsme nověnu k hraběnce Ledóchowské. Po jejím ukončení mírněla se horečka a objevila se jen zříd-

ka. Lékař prohlásil, že nemoc se lepší. Má sestra se cítí zdráva a může bez obtíží konati úřední práce, kdežto dříve i chuze ji namáhala. Jsme za to hraběnce Ledóchowské ze srdce vděční.

P. M.

Naše pokojská trpěla již dva měsíce otravou krve v noze, a ač ji několik lékařů léčilo, nevyléčili ji. Obrátila jsem se tedy s plnou důvěrou na zesnulou hraběnkou Ledóchowskou. Za 14 dní se dívka uzdravila. Díky dobrému Bohu a díky i hraběnce. Jsouc věrna svému slibu, posílám 10 obleků pro černošky v Africe. Také za vyslyšení v jiné záležitosti posílám slíbený peníz pro misijní účely.

N. N.

V těžké záležitosti, jež se vlekla celá léta, modlila jsem se poslední měsíce s důvěrou k zvěčnělé hraběnce Ledóchowské a dnes došlo příznivé rozřešení. Po Bohu vřele děkuji jí. Byla to soudní rozepře, pět let trvající, jež také posledně byla odmítnuta. Teprve po vzývání zesnulé hraběnky, dosáhlo se k podivu mnohých soudců příznivého rozsudku. Posílám dar pro misie.

A. G.

Před několika dny zaplatila jsem na Váš účet misijní dárek 100 marek a sděluji vám, co mě k tomu přimělo. Hned na začátku školního roku trpěla jsem bolím hlavy, jež mi působilo velkou starost. Zároveň jsem měla na starosti obtížnou bytovou záležitost. Prosila jsem o pomoc Vaši zesnulou zakladatelku hraběnkou M. Terezii Ledóchowskou a v obou případech mi bylo téměř divem pomoheno. Nedávno jsem z nachlazení dostala bolesti velmi silné do zad, jež také zmizely po důvěrné modlitbě k milé zesnulé. S vřelým díkem prosím o uveřejnění v Echu.

K. K., učitelka.

Mé vnoučátko se těžce rozstonalo, takže se lékaři vzdali veškeré naděje. Obrátila jsem se s důvěrou na zesnulou hraběnkou Marii Terezii Ledóchowskou, jež mi pomohla již vícekrát v menších záležitostech; slíbila jsem jí, že uveřejním vyslyšení a daruji něco misiím. Utlé dítě se uzdravilo. Dárek posílám šekem.

Podařilo se nám dosíci místa, jehož lze dojíti velmi ztěžka, již třetího dne novény pozoruhodným způsobem, k čemuž jinak i za příznivých okolností je

třeba několika týdnů. Kdo o tom slyšel, každý to pokládal za div. Dokud na tomto místě zůstanu, budu podporovati Družinu sv. Petra Klavera. E. a A. H.

Marie Ter. Ledóchowská učinila nám měsíc srpen velmi milým. Stále jsme jí opakovali, leží-li jí na srdci africký tisk, aby nám dopomohla k většímu prodeji. Jest nám dobrou matkou, a prosíme-li ji zvláště, abychom měli větší odbyt, po každé nás doslova vyslyší. Přikládám 25 franků na africký tisk. M. a A. R.

Poděkování od dp. faráře G. K. — Nejprve upřímné doznání: Čítal jsem v Echu, vždy s jistou nedůvěrou uveřejněná díkůvzdání za vyslyšené prosby. Když však na svátek Všechny svatých onemocněla má dlouholetá hospodyně nebezpečným vředem žaludečním, který podle lékaře vyjádření po prozáření žaludku vedl k proděravění žaludku a k smrti, chtěl jsem přece učiniti pokus s modlitbou k hraběnce Ledóchowské. Konal jsem k ní nověnu, i nemocná tak učinila; poslal jsem dárek Družině, slíbil v případě uzdravení opět tolik a větší peníz na každý svátek Všechny svatých, jehož by se uzdravená dožila v dostatečném zdraví a schopnosti k práci. A hle, nemocná uzdravovala se nápadně rychle k úžasu lékaře a koná zase své práce. Zároveň posílám slíbený dárek; další pošlu po každé na svátek Všechny svatých. X. X.

Přičítám zvláště přímluvě zesnulé hraběnky Marie Terezie Ledóchowské, že

jsem byla zproštěna trvalého neduhu očního. Byla jsem ušetřena operace. Přikládám dárek pro misie a prosím o uveřejnění v Echu. A. R.

Můj otec pozbyl práce, což pro naši četnou rodinu bylo velikou starostí. Hned jsem se uchýlila s prosbou za pomoc k zesnulé hraběnce Ledóchowské a nabídla jsem jí svou spolupráci ve filiálce, ve volných chvílích po svém zaměstnání, neboť nejsem s to, abych dala almužnu. Neminuly ani 2 týdny a můj otec dostal vyzvání, aby opět nastoupil do práce. Můj nejvřelejší dík i celé mé rodiny za rychlou pomoc. L. B. v K.

Minulý týden zaslal jsem Vám peněžitý dar na poděkování Marii Terezií Ledóchowské za její rychlou pomoc. Měl jsem těžký případ otravy krve, který měl býti operován. Vyzýval jsem o pomoc Vaší milou zakladatelku a hle, již příští den se ztratily příznaky otravy a nebylo třeba operace. Prosím tímto o uveřejnění mého poděkování, které jsem slíbil.

Dr. H. B., zubní lékař.

Vroucí dík Marii Terezií Ledóchowské, na jejíž přímluvu bylo mé dítě úplně uzdraveno z těžkých popálenin v obličejí. Konal jsem nověnu k její cti a obětoval sv. přijímání za africké černochoy a byl jsem vyslyšen. — Zároveň děkuji Vaší milé zakladatelce za šťastně přestálou operaci mojí matky. Vždy, mám-li nějaké soužení, prosím ji o pomoc a skutečně ne nadarmo.

Odběratelka „Echa“.

Katechetská hlídka.

Svatý Grál.

Holandské hnutí sv. Grále, které se obírá především výchovou dívek ze školy propuštěných pro domácí zaměstnání a přípravu jako ženy a matky, stále se silněji rozšiřuje. Toto hnutí je řízeno sestrami nazaretskými, které jsou zvláště připravovány pro práci v hnutí sv. Grále. Jako všude, tak i proti tomuto hnutí se projevuje odpor mezi holandskými katolíky, poněvadž jde o nové cesty. Biskup Aengenent při posvěcení nového dómu grálského v Alkmaaru vyvrátil všechny námitky proti tomuto hnutí. Vychovati mladé katolické dívky na zdatné ženy je základním požadavkem doby. Není přece možno dívky stále zavřítí mezi čtyři stěny; tím nebudou

nikterak osvobozeny od pokušení a obtíží, musejí-li později vstoupiti do skutečného života. Správa hnutí grálského zvláštní kongregací propůjčuje více stálosti a pevnosti nežli řízení prací přetíženým farářem nebo kaplanem. Sv. Grál je podle podání svatá krev, která byla zachycena do nádoby při ukřižování Páně.

Dnešní svět.

Vánoční list pastýřský holandských biskupů tepe samolibost a samolásku, touhu po majetku, která se rozvíjí stále mohutněji vynálezy a stroji, kdežto na Pána Ježíše se zapomíná a lidé odpadají od jeho ducha. Biskupové vyzývají věřící, aby pamatovali více na duši než na hmotu.

Listy Pontského Piláta.

Sbírka domnělých listů římského vladaře Pontského Piláta v Judsku vyšla po prvé r. 1928 v Londýně. Vydal ji Angličan Crozier. Židovský a arabský tisk uveřejnil výňatky. Židé používají těchto listů, aby dokazovali, jak velký význam židovský národ měl již ve staré římské říši a jak velkému politickému vlivu se těšil. Arabové naproti tomu z těchto listů vybírají stati, které označují židovský fanatismus a nebezpečí, které z tohoto fanatismu a z obchodního ducha židovského povstává pro jiné národy. Listy byly prý psány Senekovi mladšímu, učiteli císaře Neronu. Údaje těchto listů o životě a zvycích tehdejší doby jsou bez závady, proto vznikl dojem, že listy Pilátovy jsou pravé. Také způsob, kterak římský vladař líčí své chování k Ježíši Kristu, kterak zdůrazňuje, že si odsouzení Kristovo dal vynutiti od židů, souhlasí se zprávami evangelií. Jakmile však čteme charakteristiku Kristovu v těchto listech, vidíme ihned na první pohled, že jde o pouhý výmysl. Ježíš Kristus prý byl představen římskému vladaři jako zcela obyčejný revolucionář, který byl naplněn závistí a nenávistí k rabínům a dával se obklopiti samými lichotníky. Proto se nedivme, že židovský palestinský list srovnává Ježíše s revisionistickým sionistou, který chtěl vyplniti sen o zřízení židovského státu v Palestině. Pařížský katolický deník „La Croix“ (Kříž) považuje za nutné, aby katoličtí učenci zaujali stanovisko proti podvrženým listům Pontského Piláta.

Volání po vůdcích.

„Chybějí nám vůdcové!“ Tak usuzuje Reginald Héret O. P. v úvodníku pařížského „La Croix“ z 9. prosince 1931. Mezi jiným píše: „Vidím, že jsme v práci, že všude organisujeme a že katolické pracovní skupiny jsou stále četnější... Ale současně slyším, že všude se ozývá touha po vůdcích, kteří mohou převzít cílevědomé vedení. „Chybějí nám vůdcové!“ Takové volání je všude. Je to volání úzkostlivé; neboť se v něm vyjadřuje obava: „Nemáme nakonec snad skutečně vůdců, kteří jsou schopni nás vésti?“ Jak často slyšíme: „Máme zajisté presidenta, ale to je tolik jako nic nebo ještě méně než nic: z těch a těch důvodů nemá vlivu ani vážnosti, a proto jde všechno šikmo.“ A na poměry v Německu jsou adresována další slova Héretova: „Uvědomíme-li si skutečnost, že jen příliš často svěřuje se vedení katolických organisací a svazů rukám mužů, kteří mohou sice poukázati na šlechtický původ, titul a postavení, avšak jinak nemají vlastností vůdcovských, vzpomeneme bezděčně slovo Pascala, který prohlásil: „Jste-li knížetem nebo palatinem, nesmíte se s tím

spokojiti, abych se vám klaněl s obnaženou hlavou. Chcete-li však míti, abych si vás vážil a vás ctil, musím prositi, abyste mi ukázal své přednosti, které zasluhují mé vážnosti. Učiníte-li to, získáte si mou vážnost a nebudu moci vám ji odeprítí spravedlivým způsobem; neučiníte-li to, bylo by to od vás nespravedlivé žádati ode mne zvláštního ocenění. Ani byste ho nedostal, i kdybyste byl prvním knížetem na světě.“

Názorně o alkoholu.

Alkohol jest opravdu smutnou kapitolou v dějinách národů. Roku 1931 bylo vyrobeno v Rakousku 4,385.000 hektolitrů piva. Kdyby toto množství bylo dáno do půllitrových lahví a byly vedle sebe položeny, stačily by z Vídně do Pasova, odtud do Kolína nad Rýnem, do Londýna, přes oceán do Nového Yorku, celou severní Amerikou do San Franciska, odtud přes Tichý oceán do Japonska, celou Asií až zpět do Vídně a ještě značný kus nad to. Následkem takových alkoholických světových moří jest volání po abstinenci na místě, zvláště pomyslíme-li na životní nouzi tolika milionů dbešních lidí.

Oslavy sv. Antonína prodlouženy.

Slavnosti k počtě úmrtí sv. Antonína Paduanského byly svatým Otcem prodlouženy do měsíce října roku 1932. Papežský legát zavítá do Padovy s velkým průvodem 31. května 1932.

Kardinál Billot.

S kardinálem Billotem, který zemřel v Gallero v Itálii, odešel se světa nejznámější bohoslovec církevní, kterého čtyři papežové měli za svého rádce. Lev XIII. povolal jej na universitu gregoriánskou do Říma, kde přednášel věrouku. Měl velký podíl v boji proti modernismu, který byl pak odsouzen papežem Piem X. Za jeho zásluhy jmenoval jej roku 1911 papež Pius X. kardinálem. Roku 1927 vystoupil Billot z kardinálského sboru. Byla snaha jeho vystoupení ze sboru kardinálského uváděti v souvislost s odsouzením „Akce francouzské“, která byla namířena proti papeži, avšak Billot sám se ohradil proti podobnému výkladu jeho kroku. Kardinál Billot vložil tiaru na hlavu papeže Pia XI., když byl tento korunován za papeže.

Úmrtí patriarchy Maronitů.

Na Štědrý den zemřel v městě Bešere (Ballek) v Syrii Petr Eliáš Hoyek, patriarcha maronitského obřadu v Antiochii, pod jehož duchovní správu náležejí všichni věřící na Východě, ve vysokém věku 89 let. Patriarchou byl 32 roků. Byl velmi vážnou osobností i jako duchovní hodnostář i jako vrchní politická hlava samostatné republiky syrské, zřízené po válce světové. Jako patriarcha mnoho pracoval o obnově náboženského života svých věřících. Založil ženský řád sester maronitského obřadu, které rozvinuly brzo velkou činnost jako vychovatelky ženské mládeže. Byl věrně oddán apoštolské Stoliči a bedlivým strážcem církevní jednoty. Zemřel v přítomnosti podřízených arcibiskupů a biskupů, opakuje vzdechy modliteb umírajících a mluvě: „Nadešel můj velký den, modlete se se mnou a za mne!“

Zprávy.

Nebezpečí pro katolickou školu v Německu. Pruská vláda v zájmu státního šetření nařídila zrušení 7000 učitelských míst na katolických školách.

Ve prospěch cikánských žáků. Společnost pro studium a řešení cikánské otázky v Košicích podala městu Košicím žádost, aby cikánské děti, které docházejí do městské hudební školy, a nemají rodičů nebo vydržovatelů nebo jsou dětmi chudých rodičů, ale učí se dobře a mají výborný nebo velmi dobrý prospěch, byly zproštěny všech povinných poplatků a nebyly nuceny podávat zvláštních žádostí. Společnost nahoře jmenovaná provede v každém případě potřebná šetření, aby se nezneužívalo těchto výhod.

Zprávy z Lurd. Časopis jeskyně lurdské oznamuje, že r. 1931 bylo přivezeno do Lurd 20.000 nemocných. Z těch bylo hlášeno 95 případů zlepšení choroby, které však daleko nepředstavují všech zjištěných případů zlepšení choroby, hlášených k vyšetření ve zjišťovací úřadovně. Ze 77 případů vyšetřovaných bylo zjištěno 10 uzdravení zjišťovacím úřadem.

Pro náboženské vyučování na odborných školách. V podání říšského svazu spolků katolických dělníků a dělnic v Německu jsou uvedeny tyto důvody pro zavedení náboženské výučby na školách odborných: 1. Žáci takových škol obojího pohlaví potřebují právě v letech svého vzdělání pro životní povolání mravního a náboženského upevnění a poučení, poněvadž jsou nejsilněji vystaveni protivným směrům. 2. K výchově mladistvého člověka náleží náboženské vyučování a poučování v životě, kterého nemají pohřešovati v rozhodujících letech dospívání. 3. Články 140 a 149 říšské ústavy poskytují pro zavedení náboženské nauky právního podkladu; Badensko a Bavorsko zavedlo náboženství jako vyučovací předmět dílem s poukazem na tyto články ústavy. 4. Některá pruská města zavedla na takových školách náboženství jako nepovinný předmět a učinila vesměs dobré zkušenosti.

5. V době mravního a politického zdivočení mládeže musí býti použito upravujících a stavějících sil náboženství více než dosud k záchraně a výstavbě vlasti. Jen mravně silná a nábožensky prohloubená mládež bude schopna řešiti velké úlohy budoucnosti a zvláště naplní úkoly svého povolání vědomím odpovědnosti také ve prospěch vlasti.

Osvětové přednášky nebudí. Osvětové sbory si nařikají, že přednášky jimi pořádané mají málo posluchačů. A to je také vysvětlitelné. Před tváří lidu byly pořádány často štvance protináboženské, mluveno o věcech lidu nepřístupných a často řeči umělkovanou, prosycenou cizími slovy, takže posluchači odcházeli nakonec neuspokojeni a nepoučení.

O sirkách. Sírky byly vynalezeny roku 1812; jejich původcem byl Chancell. Sírky se zapalovaly ponořením do fosforu. Byl to zajisté pokrok proti těžkopádnému křesání. Později byly vyrobeny sirky podobné nynějším, ale opět bez fosforu, pak sirky z bílého fosforu, které však byly škodlivy, protože bílý fosfor obsahoval jed. Němec Böttcher použil k sirkám červeného fosforu, který není jedovatý; nazývaly se švédskými a dosud se jich užívá.

Vítězství katolické žákyně. Správa města St. Paul v Minnesotě v severní Americe vypsala soutěž na zhotovení vlajky pro město. Z četných návrhů byl vybrán návrh Gladys Mittleové, žákyně koleje sv. Kateřiny. Návrh byl odměněn cenou 150 dolarů.

Klekáníček. Policie v městě Oconto v Wisconsinu ve Spojených státech amerických se rozhodla zavést opět pořádek mezi mládeží. Bylo nařízeno dávat o 21. hodině znamení hasičským zvonem a od té chvíle děti mladší než 15 let nesmějí býti na ulici bez průvodu starší osoby. Ke kroku tomu byli moudří otcové města donuceni, když byla vypátrána mezi odrůstajícími hochy tajná šestičlenná společnost, která provedla několik krádeží v domech a posílala svým obětem výhrůžné dopisy.

Chřipka přede dveřmi.

*Chraňte svá ústa
nejúčinnější desinfekcí,
kterou Vám skýtá*

Libuše zubní pasta

Philips trojlampovka

na baterie hraje velmi silně a čistě. Má dva ladící okruhy, takže docílíte značné selektivity.

Z doporučení: „... mezi našimi kruhy a hlavně fin. stráží i jinde má Vaše firma velmi dobrý zvuk pro solidní jednání a vycházení vstříc.“

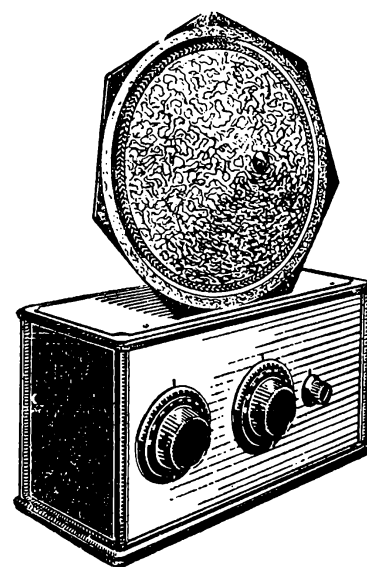
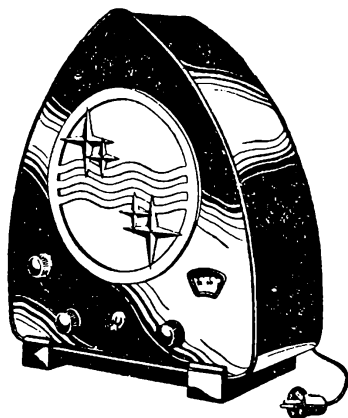
L. Plachý, polic. insp. Parkaň.

Cena úplného přijímače s třemi lampami a amplionem	1195 Kč
Anodka 120 V skříňková na výměnu baterií	167 »
Antenní materiál	60 »
Mřížková baterie 12 V a svorky	36 »
Akumulátor 20 Ah.	142 »

Úplné zařízení 1600 Kč

Velká výhoda pro Vás: Abychom Vám umožnili koupi, dodáme Vám

**na 12 měsíčních splátek
po 133 Kč.**

Philips trojlampovka 930

k úplnému připojení na světelnou síť střídavou nebo stejnosměrnou. Aparát má již zamontovaný amplion, takže vše tvoří jeden celek.

Značka Philips zaručuje Vám jakost.

Dodáme Vám kompletní přístroj též na splátky: Po obdržení přístroje první splátka Kč 495— a dalších 12 měsíčních splátek po Kč 165—.

Z doporučení: „... Poněvadž jsme v bezprostřední blízkosti silného brněnského vysílače a slyšel jsem, že není možno vyladit brněnský vysílač, upozorníte, že není třeba anteny ani uzemění. Stačí asi 5 m volně hozeného is. drátu a odladí se Brno a možno dobře poslouchati Vídeň, Pošť, Řím, Varšavu atd. Poslech bez anteny je příjemnější a skoro stejně silný.

Jan Lahoda, učitel, Ořechov u Brna.

Radio-Radius (KAREL BAUER) Znojmo, Rapénové 57.
speciální radiozávod

Při objednávkách udejte nám laskavě stanici dráhy a p. p.

Kalhoty, ve kterých můžete dobýt celý svět

Prádlo, které neroztrháte i kdybyste chtěl, pořídíte u nás za nejnižší možné ceny. Vítězíme kvalitou, sloužíme láci. Přijďte k nám nebo objednejte ještě dnes a za 4 dny zboží máte. A jaké zboží! Mějte k nám důvěru. Solidně Vás obslužíme. Máme pro Vás:

KALHOTY pánské: štrukturované Kč 13.—, 15.— z jelenice čertova kůže, celým světem oblíbené; lepší druh k neroztrhání Kč 24.—, 28.—, 36.—, kalhoty z pěkných zimních látek Kč 28.—, 35.—. Kalhoty Werdunus s tříletou zárukou při nejtěžší práci Kč 65.—, 75.—, kalhoty manžestrové (sametky) Kč 35.—, těžký druh zvláště pevný Kč 49.—, z vojenského sukna zimní, teplé, jen nejpevnější druh Kč 49.—, 59.—, kalhoty kamgárnové, tmavé, proužkované na svátek, chloubka našeho závodu, každý je s nimi náramně spokojen, Kč 69.—, 79.—. Kalhoty z vlněných látek, moderní jemné vzory Kč 89.—, 99.—, 119.—. **RAJTKY** jelenicové nejlepší Kč 39.—, z nejlepších jezdeckých kordů, velmi pěkně zhotovené, Kč 55.—, 69.—. **PUMPKY** jen z nejl. praktických látek moderních Kč 59.—, 79.—, 99.—. Na přání ochotně zhotovíme i abnormální velikost. Udejte délku a šířku v pasu. **SUKNĚ** vrchní polovlněné s hedvábím Kč 16.—. **KOSILE** pánské kalikové silné Kč 9.—, 12.—, s hedvábnou náprsenkou zvl. pevné Kč 12.—, 14.—, 16.—, zefírové pevné Kč 10.—, 14.—, nejtěžší druh nezníčitelné, Kč 18.—, šifonové bílé nejlepší druh sváteční Kč 15.—, 18.—, 22.—, flanelové zvl. pevné, pěkné vzory Kč 12.—, 16.—, 17.—. Trikové velmi teplé a pevné Kč 16.—, 19.—. **SPODKY** pánské: z vojenského kalika, zvl. silné Kč 6.—, 9.—, 10.—, grádlové bílé, nejlepší druh na svátek Kč 9.—, 12.—, 16.—, barchetové modré nejlepší, Kč 12.—, 16.—, trikové zimní teplé nezníčitelné Kč 14.—, 17.—. **KOSILE DAMSKÉ**: flanelové zvl. pevné, pěkné vzory Kč 12.—, 15.—, chiffonové s vyšíváním Kč 6.—, 9.—, nejjemnější nádherně vyšívání Kč 12.—, 15.—, 17.—. **KOMBINÉ** dámské ve všech barvách Kč 10.—, 12.—, nejjemnější druh se skvostným vyšíváním, nejoblíbenější Kč 17.—, 19.—, nejkrásnější přepychové Kč 26.—. **REFORMKY** v každé barvě Kč 7.—, 9.—, 11.—. **KAPESNIKY** velké bílé tucet Kč 12.—, 24.—. **PONOŽKY** zvláště pevné 6 párů pouze Kč 15.—, cvrčkové nezníčitelné 6 párů Kč 25.—, vlněné na zimu nejlepší, pevné Kč 8.—, 12.—, 16.—. **PUNCOCHY** dámské lepší druh s hedvábím Kč 8.—, 12.—, 16.—, vlněné teplé nejl. Kč 10.—, 14.—, 17.—. **SVETRY** pánské i dámské moderní Kč 16.—, 25.—, 30.—, 49.—. **OBLEKY** pánské podle míry šité pracovní pevné Kč 59.—, 69.—, 89.—, vlněné z nejl. provedení na svátek Kč 189.—, 230.—. **OBLEČKY CHLAPECKÉ** pro zimu vlněné zvláště pěkné, vkusně ušité Kč 45.—, 69.—, 79.—, 89.—, 99.—. Udejte stáří. **SUKNO** černé neb modré na pánský sváteční oblek 3 metry za Kč 99.—, 179.—. **PLÁTNO** bílé (veba) 10 m Kč 35.—, 55.—. **KALIKO** zvláště silné lepší 10 metrů za Kč 25.—, 35.—. **KANAFASY** nejtrvanlivější 120 cm šíře 10 m jen Kč 59.—, 79.—. **DEKY** na přikrytí 2 kusy Kč 39.—, 49.—, nejlepší krásně květované 89.—. **HOUNĚ** na koně 2 kusy Kč 49.—, 69.—, čistě vlněné nejlepší, 2 kusy Kč 129.—, 159.—, 199.—. Žádné jiné výlohy neučtuji. Objednejte si raději víc, vždyť to je tak levné. Až se přesvědčíte, už nikdy nekoupíte jinde než v našich solidních **ČESKOMORAVSKÝCH TEXTILNÍCH TUSLOVÝCH PODNICÍCH V BENÁTKÁCH**, pošta **JIMRAMOV, ČSR**.

Pište, že jste četli insert ve *Vychovateli*. Obdržíte ještě 5% slevy.

Administrace doporučuje tuto solidní firmu k hojnému nákupu.

Knihtiskárna

Družstva Vlast

Praha II, Žitná ulice č. 26

provádí veškeré tiskové práce ve vzorné úpravě
v cenách konkurenčních a v nejkratší době.

Dolejte telefon 23626.